

Карлос Руис Сафон

ИГРАТА НА АНГЕЛА

От автора на
„Сянката на вятъра“

Бестселърите на XXI век

КАРЛОС РУИС САФОН ИГРАТА НА АНГЕЛА

Превод: Светла Христова

chitanka.info

Това е втората книга от планирана тетралогия, в която писателят възкресява атмосферата на легендарната Барселона. Ако вече сте прочели „Сянката на вятъра“ — първата част от поредицата, — сигурно знаете защо критиката единодушно обяви Сафон за невероятен майстор на перото, а читатели по целия свят нетърпеливо очакват новите му книги.

„Играта на ангела“ е истински пример за това, какво е бестселър. Романът е едновременно мистерия, трилър, фантастика, мелодрама, гениална кримка, историческо четиво.

Карлос Руис Сафон води действието в различни видими и невидими пространства, в непознатите и потайните кътчета на любимия му град, сюжетът е изтъкан от безброй сложни обрати.

Авторът с дяволска лекота изгражда мистериозна, зловеща, атмосфера, от която те побиват тръпки. Разказът му въздейства като наркотик, разпалва въображението и сетивата на читателя, който няма сили да се откъсне от книгата, докато не стигне до финала. Не започвайте да четете книгата вечер — няма да можете да се откъснете от нея.

Да кажем така. „Сянката на вятъра“ е един вид добрата сестра, която се прибира къщи винаги навреме и носи радост на родителите си, докато „Играта на ангела“ е по-скоро лошата сестра, която вечно създава проблеми.

Карлос Руис Сафон

На Мари-Кармен, „нация от двама“

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ
ГРАДЪТ НА ПРОКЪЛНАТИТЕ

1

Един писател никога не забравя първия път, когато е получил някакви пари или хвалебствие в замяна на създадената от него история. Никога не забравя първия път, когато е усетил сладката отрова на суетата във вените си и е повярвал, че ако никой не разкрие бездарието му, бленуваното книжовно поприще ще му осигури покрив над главата, топла храна в края на деня и сбъдване на най-въжделената мечта: да види името си отпечатано върху жалък къс хартия, който със сигурност ще го надживее. Един писател е обречен да запомни този миг, защото оттам насетне вече е изгубен и душата му има определена цена.

За мен първия път настъпи в един далечен декемврийски ден през 1917 г. Тогава бях на седемнайсет години и работех в „Ла вос де ла индустрия“^[1], западащ вестник, издаван криво-ляво в една мрачна сграда, в която преди се бе помещавала фабрика за производство на сярна киселина и от стените ѝ още се процеждаха онези разяждащи изпарения, които съсипваха мебелите, дрехите, духа, че даже и подметките на обувките. Седалището на всекидневника се издигаше зад гората от ангели и кръстове на гробището Пуебло Нуево и отдалече силуетът му се сливаше с тези на пантеоните, изрязани на хоризонта, пронизан от стотиците комини и фабрики, които вечно тъчаха над Барселона платно от ален и черен здрач.

Вечерта, в която щях да променя житейския си път, заместник-директорът на вестника, дон Базилио Морагас, благоволи да ме повика малко преди края на работното време в тъмната стая в дъното на редакцията, която служеше за кабинет и пушалня за хавански пури. Дон Базилио беше човек със сурова външност и гъсти мустаци, който не търпеше детинщини и бе поддръжник на теорията, че свободната употреба на наречия и прекаленото изпъстряне на речта с прилагателни са отличителен белег на извратените типове и на хората, страдащи от недостиг на витамини. Откриеше ли журналист със склонност към цветистата проза, веднага го пращаше да съчинява некролози в продължение на три седмици. Ако и след това очищение

индивидът повтореше грешката си, дон Басилио го назначаваше в отдела за домакински съвети за вечни времена. Всички се бояхме от него и той го знаеше.

— Викали сте ме, дон Басилио? — плахо се обадох аз.

Заместник-директорът ме изгледа накриво. Пристъпих в кабинета, който миришеше на пот и на тютюн — в този порядък. Без да обръща внимание на присъствието ми, дон Басилио, въоръжен с червен молив, продължи да преработва една от статиите, които държеше върху писалището си. В течение на няколко минути той подложи текста на сериозни поправки, да не кажем ампутации, като мърмореше гневно под мустак, сякаш аз изобщо не бях там. Докато се чудех какво да направя, забелязах един стол, облегал до стената, и понечих да седна.

— Кой ви каза да седнете? — избоботи Дон Басилио, без да откъсва очи от текста.

Побързах да се изправя, затаил дъх. Заместник-директорът въздъхна, остави червения молив, облегна се назад в креслото си и се зае да ме разглежда, сякаш бях някаква непотребна вещ.

— Казаха ми, че пишете, Мартин.

Преглътнах, а когато отворих уста, от нея излезе смешно тънък гласец.

— Мъничко... е, не зная... тоест да, пиша...

— Надявам се, че ви се удава по-добре от говоренето. И какво пишете, ако не е тайна?

— Криминални истории. Имам предвид...

— Ясно ми е за какво иде реч.

Погледът, който ми отправи дон Басилио, беше неописуем. Ако му бях казал, че правя фигурки за коледни ясли от пресен оборски тор, вероятно щях да изтръгна от него тройно по-голям ентузиазъм. Той въздъхна пак и сви рамене.

— Според Видал съвсем не сте зле. Откроявате се, вика. Естествено, при тукашната конкуренция малко му трябва на човек, за да се открие. И все пак, щом Видал го казва...

Педро Видал бе звездното перо на „Ла вос де ла индустрия“. Водеше една седмична колонка за произшествия — единственото нещо в целия вестник, което си струваше да се чете — и бе автор на дузина приключенски романи за гангстери от квартала Равал, живеещи в

непристоен съюз с дами от висшето общество. Тези книги се радваха на скромна популярност. Вечно издокаран с безупречни копирени костюми и ослепителни италиански мокасини, Видал имаше външността и държането на звезден актьор, любимец на публиката — с русите си, винаги старателно сресани коси, с тънките мустачки и непринудената, щедра усмивка на човек, който се чувства уютно в кожата си и е в мир с околния свят. Произлизаше от династия на някогашни емигранти, които бяха натрупали състояние в двете Америки от търговия със захар, а след нейното западане се бяха захванали с друга твърде доходоносна дейност — електрифицирането на града. Баща му, патриархът на клана, бе един от главните акционери на вестника и дон Педро използваше редакцията като игрална площадка, за да убива досадата от факта, че откак се бе родил, не му се бе налагало да работи дори един-единствен ден. Нямаше особено значение, че вестникът губеше пари така бързо, както новите автомобили, които вече щъкаха из улиците на Барселона, пропускаха масло: накичена със знатни титли, династията Видал се бе заела понастоящем да колекционира имения колкото малки княжества в Енсанче^[2] и банки.

Педро Видал бе първият човек, комуто показах историйките, нахвърляни от мен, докато още бях момчурляк и работата ми бе да разнасям кафета и цигари из редакцията. Той винаги намираще време за мен, четеше писанията ми и ми даваше добри съвети. С времето ме превърна в свой помощник и ми позволи да печатам на пишеща машина текстовете му. Именно той заяви един ден, че ако желая да оставя съдбата си на произвола на онази руска рулетка, наречена „литература“, бил готов да ме подкрепи и да направлява първите ми стъпки. Верен на думата си, сега ме пращаше право в лапите на дон Басилио, цербера на вестника.

— Видал е една сантиментална душа, която още вярва в тия дълбоко чужди на испанеца митове, че трябва да се дава власт на даровитите или пък шанс на ония, които го заслужават, а не на дежурните нагаждачи. Естествено, нали го бие парата, може да си позволи да се прави на мечтател. Ако аз имах една стотна от парите, които на него са му в излишък, щях само да си съчинявам сонети, а птичките щяха да идват да кълват трошици от ръката ми, омаяни от моята доброта и благия ми нрав.

— Господин Видал е прекрасен човек — протестирах аз.

— Дори е нещо повече от това. Цял светец е, защото макар да изглеждате като господин Никой, той вече седмици наред ми дотяга с хвалебствията си за талантливия и работлив изтърсак на нашата редакция. Знае, че дълбоко в душата си съм мека Мария, а на всичкото отгоре ми обеща, че ако ви дам този шанс, ще ми подари кутия хавански пури. А каже ли Видал такова нещо, за мен то е сякаш Мойсей да слезе от планината със скрижалите в ръка и откровението, изписано на челото. В заключение, понеже е Коледа, и за да миряса най-сетне вашият приятел, ви предлагам да дебютирате като истински юнак: напук на всички пречки и мъчнотии.

— Хиляди благодарности, дон Басилио. Уверявам ви, че няма да се разкайвате за...

— По-спокойно, млади момко. Я да чуем, какво мислите за щедрата и безразборна употреба на наречия и прилагателни?

— Мисля, че това е едно срамно деяние, което трябва да бъде класифицирано в наказателния кодекс — отвърнах аз с убеждението на войнстващ новопокръстен.

Дон Басилио кимна одобрително.

— Добре се справяте, Мартин. Имате ясни приоритети. В тази служба оцеляват онези, които имат приоритети, а не принципи. Сега ще ви изложя плана. Седнете и хубавичко си отворете ушите, че нямам намерение да ви повтарям два пъти.

Планът беше следният. По причини, които дон Басилио намери за добре да не изяснява надълго и нашироко, задната страница на неделното издание, която традиционно бе запазена за художествен разказ или пътепис, бе отпаднала в последния момент. Предвиденото съдържание бе разказ с патриотичен уклон и пламенен лиризм, посветен на подвизите на алмогаварите^[3], които в редица от отегчително сходни епизоди спасяваха християнския свят и всичко, що е достойно под небето — от Светите земи, та чак до делтата на Льобрегат^[4]. За жалост текстът не бе пристигнал навреме или пък, както подозирах, дон Басилио нямаше особено желание да го публикува. Това означаваше, че имахме на разположение шест часа преди приключването на броя, а едничкият кандидат, който можеше да замести разказа, бе заемаща цяла страница реклама на корсети от китови кости, които обещаваха омайни бедра и имунитет срещу ефекта

от тестените изделия. Изправен пред тази дилема, управителният съвет бе преценил, че трябва да действа решително и да събере всички литературни дарования, които се спотайваха из редакцията, за да спасят положението и да запълнят четири колонки с материал от общочовешки интерес, който да утеша нашата вярна читателска аудитория. Списъкът на тези доказани таланти, към чиято помощ можеше да се прибегне, се състоеше от десет имена, сред които моето, естествено, не беше включено.

— Приятелю Мартин, по стечение на обстоятелствата нито един от тези безстрашни рицари, които фигурират в платежната ни ведомост, не присъства тук лично, нито пък може да бъде открит в рамките на някакво разумно време. Пред лицето на тази неминуема катастрофа реших да ви дам възможност да се изявите.

— Разчитайте на мен.

— Разчитам да получа пет листа, изписани с двоен интервал, преди да са изтекли шест часа, дон Едгар Алън По. Донесете ми история, а не трактат. Ако имам нужда от проповеди, ще отида на коледната литургия. Донесете ми история, която да не съм чел досега, или пък, ако вече съм я чел, нека да е така добре разказана, че да не се усетя.

Канех се да изляза, когато дон Басилио се изправи, заобиколи писалището и сложи на рамото ми едно ръчище с размерите и теглото на наковалня. Чак тогава, като го видях отблизо, осъзнах, че очите му се усмихват.

— Ако историята е сносна, ще ви платя десет песети^[5]. А ако е повече от сносна и се хареса на читателите ни, ще ви публикуваме и занапред.

— Имате ли някакви конкретни указания, дон Басилио? — попитах аз.

— Да: гледайте да не ме разочаровате.

Прекарах следващите шест часа като в транс. Настаних се на бюрото, което стоеше в центъра на редакцията и бе запазено за Видал в онези дни, когато на него му скимваше да се отбие тук. Стаята бе пуста и тънеше в здрач, изтъкан от дима на хиляди цигари. За миг затворих очи и извиках в съзнанието си един образ: покров от черни

облаци, които сипеха дъжд над града, един мъж, който крачеше из улиците и търсеше мрака — по ръцете му имаше кръв, а в погледа му се криеше тайна. Не знаех кой бе той и от какво бягаше, ала през следващите шест часа щеше да се превърне в най-добрия ми приятел. Пъхнах един лист във валяка на пишещата машина и без да спра дори за миг, се заех да извадя на бял свят всичко, което носех в себе си. Борех се с всяка дума, с всяка фраза, израз, образ и буква така, сякаш бяха последното, което някога щях да напиша. Пиших и преписвах всеки ред, като че ли животът ми зависеше от това, а после ги преписвах отново. Нямах друга компания освен ехото от неспирното почукване на клавишите, което заглъхваше в сумрачната стая, и големия стенен часовник, отброяващ минутите до утрото.

Малко преди шест сутринта измъкнах последния лист от машината и въздъхнах, съсипан от умора, с глава, която бучеше като кошер. Чух бавните и тежки стъпки на дон Басилио, който се бе надигнал от една от своите кратки дремки и сега се приближаваше полека. Взех страниците и му ги връчих, като не се осмелявах да срещна погледа му. Дон Басилио седна на съседната маса и запали нощната лампа. Очите му се плъзгаха нагоре-надолу по текста, без да издават никакво изражение. Накрая остави за миг пурата си на ръба на масата, погледна ме и прочете на глас първия ред.

Нощ се спуска над града и из улиците се носи мирис на барут като дъх на проклятие.

Дон Басилио ме погледна изкосо, а аз се скрих зад една широка усмивка, която показва всичките ми зъби. Без да каже нищо повече, той стана и излезе с моя разказ в ръка. Видях го как влезе в кабинета си и затвори вратата зад гърба си. Останах като вцепенен на мястото си, без да зная дали да побягна, или да изчакам смъртната си присъда. След десет минути, които ми се сториха като десет години, вратата на кабинета на заместник-директора се отвори и гръмовният глас на дон Басилио отекна из цялата редакция.

— Мартин! Елате, ако обичате.

Запъплих натам колкото се можеше по-бавно, напредвайки едва с по няколко сантиметра на всяка крачка, докато накрая не ми оставаше друго, освен да надникна в кабинета. Дон Базилио ме гледаше студено, стиснал страховития си червен молив. Искях да преглътна, но устата ми бе пресъхнала. Той взе страниците и ми ги подаде. Взех ги и се отправих към вратата с най-голяма бързина, като си казах, че във фойето на хотел „Колон“ винаги ще има място за още един ваксаджия.

— Свалете това в наборния цех и им предайте да го наберат — рече гласът зад гърба ми.

Обърнах се с чувството, че съм станал обект на жестока шега. Дон Базилио отвори чекмеджето на писалището си, отброи десет песети и ги сложи отгоре.

— Това е за вас. Съветвам ви с тия пари да си купите друга дрешка, че вече четири години ви гледам с тоя костюм и все още ви е с шест номера по-голям. Ако искате, идете при господин Панталеони в шивачницата на улица „Ескуделерс“ и му кажете, че аз ви пращам. Ще се погрижи добре за вас.

— Много ви благодаря, дон Базилио. Така и ще направя.

— И ми пригответе още един разказ от тоя тип. Давам ви една седмица за него, но не се помайвайте. И гледайте да няма чак толкова трупове, че днешният читател най-много си пада по тоя сладникав финал, при който величието на човешкия дух побеждава, и разни такива дивотии.

— Да, дон Базилио.

Заместник-директорът кимна и ми подаде ръка. Стиснах я.

— Добра работа, Мартин. В понеделник искам да ви видя на бюрото, което беше на Хунседа, а сега е ваше. Включвам ви в отдела за произшествията.

— Няма да ви подведа, дон Базилио.

— Не, няма да ме подведете. Просто един ден ще ме напуснете, рано или късно. И добре ще направите, защото не сте журналист и никога няма да станете такъв. Но още не сте и писател на криминални романи, макар и да ви се вярва, че е така. Останете тук известно време и ще ви научим на някои неща, които никога не са излишни.

В този миг цялата ми предпазливост се изпари и ме обзе такова чувство на признателност, че ми се прииска да прегърна този як

мъжага. Дон Басилио, надянал отново свирепата си маска, впи в мен стоманен поглед и ми посочи вратата.

— Без сцени, моля. Затворете вратата на излизане. Да, оттук. И весела Коледа.

— Весела Коледа.

Следващия понеделник, когато отидох в редакцията, готов да заема за пръв път собствено бюро, открих един плик от дебела амбалажна хартия, превързан с панделка и с моето име, написано с почерка на човека, чиито писания бях печатал на машина години наред. Отворих го. Вътре намерих задната страница на неделния вестник с моя разказ, поставен в рамка, и бележка, която гласеше:

Това е само началото. След десет години аз ще съм чиракът, а ти — учителят. Твой приятел и колега, Педро Видал.

[1] Гласът на индустрията (исп.). (Всички бележки под линия са на преводача.) ↑

[2] Квартал на Барселона. ↑

[3] Алмогавари — наемни войски, служили на Арагонската корона между XIII и XIV в. ↑

[4] Втората по дължина река в Каталуня. ↑

[5] Испанска парична единица от 1869 г. до 2002 г. ↑

Литературният ми дебют издържа бойното си кръщение и дон Басилио, верен на думата си, ми предостави възможността да публикувам още два разказа в същия дух. Управата на вестника скоро реши, че моята бляскава кариера ще се радва на ежеседмична изява, стига да продължа да изпълнявам стриктно задълженията си в редакцията за същата заплата. Замаян от суета и изтощение, прекарвах дните си в преработване на текстове, съставени от моите колеги, и редактиране на безчет хроники на светски събития и шокиращи произшествия, за да мога да посветя нощите си на самотно писане в редакционната стая. Съчинявах една поредица с твърде заплетен и драматичен сюжет, която от известно време градях във въображението си и която под заглавието „Потайностите на Барселона“ смесваше най-безочливо стила на различни автори, като се почне от Дюма, Йожен Сю и Февал^[1], та се стигне чак до Брам Стокър. Слях по три часа на денонощие и вечно имах такъв вид, сякаш съм ги прекарал в ковчег. Видал, който никога не бе изпитал оня глад, който няма нищо общо със стомаха и разяжда човека отвътре, смяташе, че мозъкът ми прегаря и че както съм я подкарал, ще отбележа собствената си кончина преди двайсетгодишнината си. Дон Басилио, който съвсем не се възмущаваше от моето трудолюбие, имаше други резерви. Той публикуваше всяка от главите на романа ми с неохота, обезпокоен от онова, което според него бе излишък от нездраво въображение и злополучно прахосване на моя талант в служба на теми и сюжети със съмнителен вкус.

„Потайностите на Барселона“ скоро родиха една малка звездичка на художествената проза, публикувана на части — героиня, която бях нарисувал във въображението си така, както само човек на седемнайсет години може да нарисува една жена-вампи. Клое Перманъе беше тъмната принцеса на всички фатални жени. Прекалено умна и още по-коварна, Клое Перманъе винаги се кипреше с фини корсети —

последен писък на модата — и играеше ролята на любовница и незаменима помощница на загадъчния Балтасар Морел, мозък на подземния свят. Той пък живееше в една подземна квартира, пълна с автомати и зловещи реликви, чийто таен вход се намираше в тунелите, погребани под катакомбите на Готическия квартал. Любимият метод, по който Клое виждаше сметката на своите жертви, бе най-напред да ги прелъсти с хипнотичен танц, сваляйки одеждите си; сетне ги целуваше с устни, начервени с отровно червило, което парализираше всичките им мускули и клетниците тихо умираха от задушаване, докато тя ги гледаше в очите — като за целта предварително изпиваше противоотрова, разтворена в „Дом Периньон“ от специална резерва. Клое и Балтасар си имаха собствен кодекс на честта: ликвидираха само изметта и очистваха света от главорези, влечуги, набожни лицемери, фанатици, задкулисни догматици и всевъзможни кретени, които — в името на флагове, богове, езици, раси и какви ли не дивотии, прикриващи алчност и скъперничество — превръщат тая земя в твърде окаяно място за останалите. За мен двамината бяха герои еретици, каквито са всички истински герои. За дон Басилио, чиито литературни предпочитания бяха здраво вкоренени в златния век на испанската поезия, всичко това бе колосална глупост. Все пак, поради добрия прием от страна на читателите и обичта, която изпитваше към мен против волята си, той понасяше моите чудатости и ги приписваше на прекален младежки плам.

— Имате повече талант, отколкото добър вкус, Мартин. Патологията, която ви е налегнала, си има име и то е „Гран Гиньол“^[2], а за драмата то е същото, което е сифилисът за срамните части. Човек го прихваща по начин, който е приятен, но оттам насетне нещата тръгват зле. Трябва да четете класиците или поне дон Бенито Перес Галдос^[3], за да издигнете литературните си аспирации.

— Ама на читателите им харесват моите разкази — изтъквах аз.

— Заслугата не е ваша. Дължи се на конкурентите ви, които са толкова некадърни, че само с няколко реда могат дълбоко да приспят дори магаре. Да видим кога най-сетне ще узреете и ще паднете от дървото на забранения плод.

Съгласях се с него с престорено разкаяние, но тайно кътах в душата си тези забранени думи, „Гран Гиньол“, и си казвах, че всяка

кауза, ако ще да е и най-лекомислената, заслужава един поборник, който да защитава честта ѝ.

Бях започнал да се чувствам най-щастлив сред хората, когато открих, че на неколцина колеги от вестника им се зловиди моят успех. Неприятно им бе, че изтърсакът, който бе нещо като домашен любимец на редакцията, вече е направил първите си стъпки на писателското поприще, докато техните литературни амбиции от години крееха в едно сиво и жалко чистилице. Фактът, че читателите на вестника жадно поглъщаха и ценяха тези скромни разкази повече от всеки друг материал, публикуван на страниците му през последните двайсет години, само утежняваше положението. За броеви седмици видях как наранената гордост на онези, които доскоро бях смятал за единственото си семейство, ги превърна във враждебен трибунал, който започна да пести поздравите и думите си към мен и се зае да усъвършенства оскърбения си талант, отправяйки зад гърба ми презрителни и коварни забележки по мой адрес. Моят добър и непонятен късмет се приписваше на помощта на Педро Видал, на невежеството и глупостта на нашите абонати и на онова категорично и широко разпространено национално убеждение, че да постигнеш известен успех в коя да е професионална област е неопровержимо доказателство за некадърност и липса на заслуги.

При този неочакван и неблагоприятен развой на събитията Видал се опитваше да повдигне духа ми, но аз вече подозирах, че дните ми в редакцията са преброени.

— Завистта е религията на посредствените. Тя им носи утеха, откликва на тревогите, които ги гризат отвътре, и в крайна сметка разлага душата им и им позволява да оправдаят собствената си нищожност и алчност — дотам, че да ги приемат за добродетели и да повярват, че райските двери ще се отворят само за нещастници като тях. Нещастници, които минават през живота, без да оставят друга следа освен мизерните си намерения да омаловажават останалите и да отхвърлят, по възможност даже да унищожават онези, които със самото си съществуване и качества ясно изобличават тяхното тесногърдие, скудоумие и страхливост. Блажен е онзи, по когото лаят идиотите, защото неговата душа никога не ще им принадлежи.

— Амин — съгласяваше се дон Басилио. — Ако не се бяхте родили богат, трябваше да станете свещеник — или пък революционер. С такива проповеди може да се изтръгне разкаяние даже от епископ.

— Да, смейте се, смейте се — протестирах. — Аз обаче съм онзи, когото не могат да понасят тук.

Въпреки враждебните чувства и подозрения, които си бях навлякъл вследствие на упорития си труд, печалната истина бе, че при целия ми ореол на популярен автор заплатата ми стигаше само колкото да се прехранвам, да си купувам повече книги, отколкото имах време да прочета, и да плащам наем за мизерна стаичка в един пансион, погребан в малка уличка близо до улица „Принсеса“ и ръководен от една набожна галисийка на име доня Кармен. Въпросната личност изискваше скромност и благоразумие и сменяше чаршафите веднъж месечно, поради което на обитателите се препоръчваше да не се поддават на изкушенията на онанизма и да не си лягат с мръсни дрехи. Не беше нужно да се забранява присъствието на особи от женски пол в помещенията, защото в цяла Барселона нямаше и една жена, която би се съгласила да влезе в тая окаяна дупка дори под смъртна заплаха. Там научих, че в живота почти всичко може да се забрави, като се почне от миризмите, и че ако желаех нещо на тоя свят, то бе да не умра в такъв коптор. В мигове на униние — а такива имаше предостатъчно — си казвах, че единственото нещо, което би могло да ме измъкне оттам, преди да съм пипнал туберкулоза, е литературата. А ако заради моя успех някой го сърбеше душата или пък оная работа, спокойно бих му пожелал да се почеше с чук.

В неделните дни по време на месата, когато доня Кармен отиваше на своята ежеседмична среща с Всевишния, ние, наемателите, използвахме случая, за да се съберем в стаята на най-отдавнашния квартирант, един неудачник на име Елиодоро, който на млади години бе имал амбицията да стане матадор, но си бе останал коментатор на кориди и отговорник за тоалетните на Пласа Монументал^[4].

— Бикоборското изкуство умря — тържествено оповестяваше той. — Сега алчни печалбари и бездушни тореадори са обърнали всичко на търговия. Публиката изобщо не може да направи разлика

между една корида за невежите маси и едно изкусно представление, което само опитните хора могат да оценят.

— Ех, ако ви бяха дали възможност да се проявите, дон Елиодоро, съвсем друг вятър щеше да задуха.

— Там е работата, че в тая страна триумфират само некадърниците.

— Дума да няма.

След седмичната проповед на дон Елиодоро настъпваше време за празненството. Скупчени като сардели пред прозорчето на стаята, наемателите можеха да видят, а и да чуят през капандурата усилията на една съседка от отсрещната сграда, Марухита, която се бе сдобила с прякора Лютата чушка заради пиперливия си език и щедрите си анатомични дадености с формата на камби. Марухита припечелваше някоя пара, като чистеше второкласни заведения, ала в неделните дни и църковните празници се посвещаваше на годеника си семинарист, който слизаше инкогнито в града с влак от Манреса^[5] и се втурваше да опознае греха с жар и охота. Един ден моите съквартиранти тъкмо се бяха струпали пред прозорчето, за да зърнат мощните бутове на Марухита при някой от онези тласъци, които ги подмятаха като тесто за великденски хлебчета, когато на вратата на пансиона се позвъни. Поради липсата на доброволец, който да отиде да отвори и съответно да рискува да изгуби позиция с добра видимост към зрелището, устоях на желанието да се присъединя към техния хор и се запътих към вратата. Когато я отворих, се натъкнах на необичайна и невероятна гледка в такава окаяна рамка. Дон Педро Видал в пълния си блясък, издокаран в италиански копирен костюм, се усмихваше на прага.

— И биде светлина — рече той и влезе, без да чака да го поканя.

Видал се поспря, за да разгледа стаята, която служеше за трапезария и сборен пункт на бордея, и въздъхна с неодобрение.

— Май ще е по-добре да се качим в моята стая — предложих.

Поведох го натам. Стените кънтяха от възторжените викове и възклицания на моите съквартиранти в чест на Марухита и нейната креватна акробатика.

— Какво весело местенце — отбеляза Видал.

— Заповядайте в президентските покои, дон Педро — поканих го аз.

Влязохме и аз затворих вратата. След съвсем бегъл оглед на стаята ми той седна на единствения стол, с който разполагах, и ме изгледа с мрачно недоволство. Никак не бе трудно да си представя какво впечатление му бе направило моето скромно жилище.

— Как ви се струва?

— Пленително. Готов съм и аз да се преместя тук.

Педро Видал живееше във Вила Елиус, огромно модернистично жилище на три етажа с кула, кацнало на склона, който се издигаше по Педралбес, на кръстовището на улиците „Абадеса Олсет“ и „Панама“. Къщата бе подарък, направен от баща му преди десет години с надеждата, че на Видал най-сетне ще му уври главата и ще създаде семейство — начинание, което синът отсрочваше вече няколко петилетки. Животът бе благословил дон Педро Видал с многобройни таланти, сред които и дарбата да разочарова и оскърбява баща си с всяка своя постъпка и начинание. Фактът, че родителят го виждаше да дружи с нежелани елементи като мен, никак не облекчаваше положението. Спомням си, че веднъж, когато бях посетил моя ментор, за да му занеса някакви материали от вестника, се натъкнах на патриарха на клана Видал в един от салоните на вила Елиус. Щом ме видя, бащата на дон Педро ми нареди да донеса чаша с газирана вода и чиста кърпа, за да почистя едно петно на ревера му.

— Струва ми се, че сте се заблудили, господине. Аз не съм слуга...

Той ми отправи една усмивка, която без излишни приказки ясно показваше как стоят нещата на тоя свят.

— Ти си заблуденият, момко. Слуга си, независимо дали го знаеш, или не. Как се казваш?

— Давид Мартин, господине.

Патриархът сякаш изпробва името ми на вкус.

— Послушай съвета ми, Давид Мартин. Махни се от тази къща и се върни там, където ти е мястото. Така ще спестиш много проблеми и на себе си, и на мен.

Никога не признах това на дон Педро, но веднага изтърчах в кухнята, взех газираната вода и кърпата и прекарах четвърт час, чистейки сакото на великия мъж. Кланът Видал хвърляше дълга сянка, и въпреки че дон Педро обичаше да си придава непринудено елегантния облик на бохем, целият му живот бе едно продължение на

фамилната мрежа. Вила Елиус бе удобно разположена на пет минути път от голямото бащино имение, което се издигаше в горния участък на Авенида Пиърсън — една катедрална смесица от балюстради, парадни стълбища и мансарди, която съзерцаваше цяла Барселона отдалече така, както дете би разглеждало разхвърляните си играчки. Всеки божи ден една експедиция, съставена от двама слуги и готвачка от голямата къща, както бе известно бащиното жилище сред обкръжението на фамилията Видал, пристигаше във Вила Елиус, за да чисти, лъска, глади, готви и изобщо да глези моя заможен покровител в това удобно гнездо, спасявайки го от досадните тегоби на всекидневния живот. Дон Педро Видал се придвижваше из града с нововеничък автомобил „Испано-Суиса“^[6], управляван от фамилния шофьор Мануел Сание, и вероятно през целия си живот не се бе качвал на трамвай. Като достойна издънка на знатен род Видал не бе в състояние да долови онова мрачно и злокобно очарование, което излъчваха убогите пансиони на тогавашна Барселона.

— Хайде, изплюйте камъчето, дон Педро.

— Това място прилича на зандан — обяви най-сетне той. — Просто не зная как можеш да живееш тук.

— С моята заплата — едва-едва.

— Ако е необходимо, аз ще доплатя, колкото не ти достига, за да живееш някъде, където не вони на сира или на пикня.

— И през ум да не ви минава.

Видал въздъхна.

— „Умря от гордост и невъобразим задух“. Ето ти една безплатна епитафия.

В следващите няколко минути гостът ми бе зает да крачи из стаята, без да обели дума, като току се спираше, за да разгледа миниатюрния ми гардероб, да надникне през прозореца с кисела физиономия, да пипне зеленикавата боя, с която бяха покрити стените, и да почука лекичко с показалец голата електрическа крушка, висяща от тавана, сякаш искаше лично да се увери, че всичко това е от най-долно качество.

— Какво ви носи насам, дон Педро? Да не би да ви омръзна чистият въздух на Педралбес?

— Не идвам от къщи, а от редакцията.

— И по каква причина?

— Любопитно ми беше да видя къде живееш, пък и ти нося нещо.

Измъкна от сакото си един плик от бяла пергаментова хартия и ми го подаде.

— Пристигна днес в редакцията на твое име.

Взех плика и го разгледах. Беше запечатан с печат от червен восък, в който личеше рисунка на крилат силует. Силует на ангел. Като изключим това, на плика се виждаше само името ми, красиво изписано с алено мастило и изящен почерк.

— Кой го праща? — попитах заинтригуван.

Видал сви рамене.

— Някой почитател. Или пък почитателка. Нямам представа. Отвори го.

Отворих го внимателно и извадих сгънат лист хартия, на който със същия почерк бе написано следното:

Скъпи приятелю,

Позволявам си да Ви пиша, за да Ви предам възхищението си и моите поздравления за успеха, който пожънаха „Потайностите на Барселона“ през този сезон на страниците на „Ла вос де ла индустрия“. Като читател и поклонник на добрата литература, за мен бе голямо удоволствие да открия един нов глас, който прелива от дарба, младост и възможности. Ето защо моля да ми позволите, в знак на признателност за приятните часове, които прекарах в четене на Вашите разкази, да Ви поканя на един малък сюрприз, който, надявам се, ще Ви достави наслада — тази нощ в 12 ч, в „Ел Енсуеньо“ на Равал. Там ще Ви очакват.

С най-сърдечни чувства,

А. К.

Видал, който бе прочел писмото, надничайки през рамото ми, повдигна вежди заинтригуван.

— Интересно — промърмори той.

— Кое му е интересното? — попитах. — Що за място е това „Ел Енсуеньо“^[7]?

Той измъкна една цигара от платинената си табакера.

— Доня Кармен не разрешава да се пуши в пансиона — предупредих го аз.

— И защо? Да не би димът да развали миризмата на клоака?

Видал запали цигарата и дръпна с онова двойно удоволствие, с което човек се наслаждава на всичко забранено.

— Познал ли си някоя жена, Давид?

— Естествено. Познавам цяла сюррия жени.

— Имам предвид в библейския смисъл.

— В църквата ли?

— Не, в леглото.

— О!

— Е?

Със сигурност не можех да се похваля с нещо, което би впечатлило човек като Видал. Моите юношески любовни похождения до тоя момент се отличаваха със скромност и забележителна, липса на оригиналност. Нищо в краткия ми каталог от пощипвания, ласки и целувки, откраднати в сумрака на някой вход или киносалон, не би могло да заслужи вниманието на този признат в цяла Барселона маестро, овладял изкуствата и науките на креватните игри.

— Какво общо има това със случая? — възроптах аз.

Видал доби наставнически вид и се впусна в една от своите речи.

— В моите юношески години беше обичайно, поне за млади господинчовци като мен, да бъдем посветени в тия работи от някоя професионалистка. Когато бях на твоята възраст, баща ми, който беше и все още е редовен клиент на най-изисканите заведения в града, ме заведе на едно място, наречено „Ел Енсуеньо“, на две крачки от тоя зловещ дворец, който нашият скъп граф Гюел е настоял да му бъде построен от Гауди до Ла Рамбла. Само не ми казвай, че никога не си чувал за него.

— За графа или за бардака?

— Много остроумно, няма що. На времето „Ел Енсуеньо“ беше елегантно заведение за подбрана клиентела с високи критерии. Да си призная, мислех, че са го затворили още преди години, но явно не е

станало така. За разлика от литературата, някои занаяти винаги са в подем.

— Разбирам. Ваша ли беше идеята? Един вид шегичка?

Видал поклати глава.

— Значи на някого от кретените в редакцията?

— Долавям известна враждебност в думите ти, но едва ли някой обикновен редник в благородното поприще на журналистиката би могъл да си позволи таксите на заведение като „Ел Енсуеньо“, ако това място все още е такова, каквото го помня.

Изсумтях.

— Все ми е тая, защото не възнамерявам да отида.

Видал повдигна вежди.

— Само не казвай, че не си безверник като мен и искаш да стигнеш с неопетнено сърце и слабини до брачното ложе, че си една чиста душа, очакваща с нетърпение вълшебния миг, в който истинската любов ще те възнесе до плътски и духовен екстаз в съюза, благословен от Светия дух, за да населиш света със създания, които носят твоето име и очите на майка си — тая свята жена, образец за добродетел и чест, ръка за ръка с която ще влезеш през райските двери под благосклонния и одобрителен поглед на младенеца Иисус.

— Нищо подобно нямаше да кажа.

— Радвам се, защото е възможно, подчертавам — възможно е — този миг никога да не настъпи, възможно е да не се влюбиш, да не пожелаеш или да не си в състояние да посветиш живота си на друг човек и един ден да навършиш четирийсет и пет години като мен и да си дадеш сметка, че вече не си млад и че не е имало за теб хор от купидончета с лири, нито пък постеля от бели рози, простряна чак до олтара. Тогавата ти остава едно-едничко отмъщение — да откраднеш от живота насладата на тая здрава и жарка плът, наслада, която е по-нетрайна и от добрите намерения и е най-близкото до рая нещо, което ще намериш в тоя гаден свят, където всичко се скапва, като се почне с красотата ѝ се свърши с паметта.

Вместо отговор допуснах една тържествена пауза, която трябваше да изиграе ролята на безмълвни овации. Видал беше голям почитател на операта и с времето бе прихванал темпа и патоса на великите арии. Никога не пропускаше да отиде на среща с Пучини във фамилната лежа в „Лисео“. Беше един от малцината — без да броим

нещастниците, струпани в най-високата галерия, — които ходеха в операта, за да слушат музика; тъй любимата му музика, оказваща такова влияние върху помпозните речи, с които понякога, както в тоя ден, радваше слуха ми.

— Е, какво ще кажеш? — предизвикателно попита Видал.

— Последният пасаж ми звучи познато.

Хванат натясно, дон Педро въздъхна и кимна.

— Това е от „Убийство в клуба на Лусео“ призна си той. — Финалната сцена, в която Миранда Ла Фльор застрелва коварния маркиз, който е разбил сърцето ѝ, като ѝ е изневерил в стаята за младоженци на хотел „Колон“ в една страстна нощ, прекарана в обятията на Светлана Иванова, шпионката на руския цар.

— И на мен така ми се стори. Не бихте могли да изберете по-подходящ цитат. Това е най-добрата ви творба, дон Педро.

Видал прие с усмивка похвалата и прецени дали да запали друга цигара.

— Което не пречи да има нещо вярно в тия думи — заключи той.

Сетне седна на перваза на прозореца, но не преди да постели една кърпичка, за да не изцапа елегантните си панталони. Видях, че неговата „Испано-Суиса“ е паркирана долу, на ъгъла с улица „Принсеса“. Шофьорът Мануел лъскаше хромираните ѝ части с парче плат така, сякаш бе скулптура на Роден. Мануел винаги ми напомняше за баща ми; те бяха хора от едно поколение, прекарвали твърде много дни в несрета и споменът за това бе изписан на лицата им. Бях чул от някои прислужници във Вила Елиус, че Мануел Сание дълго време бил в затвора, а когато излязъл оттам, години наред живял в нищета, защото не можел да си намери друга работа, освен като докер на пристанището — занаят, за който вече не бил достатъчно млад, нито пък достатъчно здрав. Говореше се, че един ден Мануел, рискувайки собствения си живот, спасил Видал да не загине, прегазен от трамвай. В знак на благодарност Педро Видал, като разбрал в какво трудно положение се намира бедният човек, решил да му предложи работа и възможност да се нанесе заедно с жена си и дъщеря си в малкия апартамент над гаражните помещения на Вила Елиус. Уверил го, че малката Кристина ще бъде обучавана от същите наставници, които всеки ден ходели в бащината къща на Авенида Пиърсън, за да дават уроци на отрочетата на династия Видал, и че съпругата му ще може да

работи като шивачка на фамилията. Самият Видал обмислял да се сдобие с един от първите автомобили, които щели да се продават в Барселона, и ако Мануел бил склонен да се обучи в изкуството на кормуването и да остави зад гърба си каруците, то в такъв случай Видал щял да има нужда от шофьор, защото по онова време младите господа не пипаха и с пръст машини с вътрешно горене или съоръжения, изхвърлящи изгорели газове. Мануел Сание, естествено, приел предложението. Официалната версия твърдеше, че след това избавление от мизерията той и семейството му изпитвали сляпа преданост към Видал, вечен закрилник на сиромасите. Не знаех дали да приема тази история за чиста монета или да я прибавя към дългата поредица от легенди, изтъкани около образа на благодушен аристократ, който си изграждаше Видал. На този образ понякога като че му липсваше само едно — да се яви пред някоя мъничка осиротяла пастирка, обвит в сияен ореол.

— Ето че заприлича на мискинин — винаги добиваш такова изражение, когато се каниш да се заядеш с нещо — обади се Видал. — Какво ти се върти в главата?

— Нищо. Просто си мислех какъв добряк сте, дон Педро.

— Цинизмът не е от полза, когато човек е на твоите години и с твоето обществено положение.

— Това обяснява всичко.

— Хайде, поздрави тая добра душа Мануел, който винаги пита за теб.

Подадох глава през прозореца и щом ме видя, шофьорът, който винаги ме третираше като млад господин, а не като някой хлапак с жълто около устата, какъвто си бях, ми помаха отдалече. Върнах му поздрава. На пасажерското място до него седеше дъщеря му Кристина, едно създание с бледа кожа и сякаш изписани устни. Тя бе с две години по-голяма от мен и ми бе взела ума, откак я видях първия път, когато Видал ме покани във Вила Елиус.

— Не я зяпай така, че ще вземеш да я повредиш — промърмори Видал зад гърба ми.

Обърнах се и се натъкнах на онова макиавелистко изражение, което дон Педро пазеше за делата, свързани със сърцето и други органи от благородно естество.

— Не зная за какво говорите.

— И още как — отвърна Видал. — Та значи, какво мислиш да правиш с тая работа довечера?

Препрочетох бележката и се поколебах.

— Често ли посещавате такива заведения, дон Педро?

— Не съм плащал за жена, откакто бях на петнайсет, пък и тогава, технически погледнато, плати баща ми — отвърна Видал без никакво перчене. — Ама на харизания кон...

— Не зная, дон Педро...

— Знаеш, знаеш, как да не знаеш.

Видал леко ме потупа по гърба на излизане.

— Остават ти седем часа до полунощ — рече. — Казвам го в случай, че решиш да подремнеш и да събереш сили.

Надникнах през прозореца и го видях как крачи към чакащата го „Испано-Суиса“. Мануел му отвори вратата и Видал лениво се отпусна на задната седалка. Чух как моторът на колата поде своята симфония от бутала и клапи. В този момент Кристина, дъщерята на шофьора, вдигна очи и погледна към моя прозорец. Усмихнах ѝ се, но тозчас осъзнах, че тя не си спомня кой съм. Миг по-късно се загледа другаде, а голямата каляска на Видал се отдалечи, устремена обратно към своя свят.

[1] Пол Февал (1816–1887) — френски романист и драматург, смятан за един от създателите на модерния криминален жанр. ↑

[2] „Гран Гиньол“ (Grand Guignol) — парижки театър на ужасите, един от родоначалниците на жанра хорър. Намирал се в района на Пигал и съществувал от 1897 до 1962 г. Името е станало нарицателно за натуралистични хорър представления. ↑

[3] Бенито Перес Галдос (1843–1920) — испански романист и драматург. Един от най-видните представители на реалистичния роман на XIX в. Изследователите на неговото творчество го сравняват с Дикенс, Балзак и Толстой. ↑

[4] Пласа де Торос Монументал — арена за борба с бикове в Барселона, построена през 1914 г. ↑

[5] Град в провинция Барселона, на около 60 км от град Барселона. ↑

[6] Автомобилният завод „Испано-Суиса“ възниква през 1904 г. в Барселона от старата испанска фирма „Кастро“, която произвежда

автомобили от 1901 г. ↑

[7] Ensueño (исп.) — сън, блян, мечта. ↑

В ония дни улица „Ноу де ла Рамбла“ се простираше като коридор от улични фенери и неонов светлини през сумрака на Равал. И по двата тротоара кабарета, танцови салони и локали с неясна номенклатура се гушеха редом с домове, чиято специалност бяха венерическите болести, кондомите и промивките. Тези заведения оставаха отворени до зори, докато хора от най-различна черга — като се почне от млади господа с известно положение в обществото и се стигне до екипажа на корабите, акостирали в пристанището — се смесваха с какви ли не чешити, чийто живот почваше с падането на здрача. От двете страни на улицата се разклоняваха тесни, обвити в мъгла улички, които подслоняваха дълга върволица от публични домове със съмнителен шик.

„Ел Енсуеньо“ заемаше горния етаж на една сграда, в чийто сутерен се помещаваше вариете, където големи афиши рекламираха изпълнението на една балерина, загърната в прозрачна и свободна одежда, която не скриваше нищо от прелестите ѝ. Същевременно тя държеше в ръце черна змия, чийто раздвоен език сякаш целуваше устните ѝ. *Ева Монтенегро и тангото на смъртта* — обявяваше афишът с печатни букви. *Кралицата на нощта* — само шест вечери, единствени представления. *Със звездното участие на Месмеро* — четецът на мисли, който ще разбули най-съкровените ви тайни.

Точно до входа на локала имаше една тясна порта, зад която се издигаше дълго стълбище с боядисани в червено стени. Качих се по стълбите и се озовах пред масивна дъбова врата, чието чукче бе във формата на изкована от бронз нимфа със скромна детелинка върху пубиса. Потропах няколко пъти и зачаках, като избягвах да гледам отражението си в голямото опушено огледало, което заемаше значителна част от стената. Тъкмо обмислях дали да не офейкам от това място с възможно най-голяма бързина, когато вратата се отвори и

една жена на средна възраст с напълно побелели коси, прибрани в безупречен кок, ме посрещна с ведре усмивка.

— Вие навярно сте господин Давид Мартин.

През целия ми живот никой не ме беше наричал „господин“ и това формално обръщение ме свари неподготвен.

— Същият.

— Влезте, ако обичате, и елате с мен.

Последвах я по един къс коридор, който водеше към голяма кръгла зала със стени, покрити с червено кадифе и лампи с приглушена светлина. Таванът образуваше свод от емайлирано стъкло, от който висеше кристален полилей, а под него върху махагонова маса се мъдреше огромен грамофон, който тихо процеждаше някаква оперна ария.

— Ще желаете ли нещо за пиене, кабалеро?

— Ако ви се намира чаша вода, ще ви бъда благодарен.

Белокосата дама се усмихна, без окото ѝ да мигне. Явно нищо не можеше да смути нейното любезно и непринудено държане.

— Може би господинът би предпочел чаша шампанско или ликьор? Или пък чаша херес от първокласна реколта?

Моето небце бе привикнало само към тънкостите на различни реколти чешмяна вода, тъй че свих рамене.

— Оставям на вас да изберете.

Дамата кимна, все така усмихната, и посочи едно от разкошните кресла, наредени из залата.

— Ако господинът бъде така добър да седне, Клое ще дойде ей сегичка.

Стори ми се, че дъхът ми спря.

— Клое?

Без да обръща внимание на слисването ми, белокосата дама изчезна през една врата, полускрита зад завеса от черни ресни, и ме остави сам с моето безпокойство и несподелими желаниа. Закрачих из залата, за да разсея силното вълнение, което ме бе обзело. Като изключим едва доловимата музика и пулса, който усещах в слепоочията си, мястото беше тихо като гроб. Шест коридора започваха от тази зала, оградени с отвори, които бяха покрити със сини завеси и водеха към шест затворени бели двукрили врати. Отпуснах се в едно от креслата; то бе от ония мебели, предназначени да люлеят

задниците на принцове регенти и генералисимуси с известна слабост към държавни преврати. След малко белокосата дама се върна с чаша шампанско върху сребърен поднос. Поех чашата и видях как дамата отново изчезна през същата врата. Изпих шампанското на един дъх и разхлабих яката на ризата си. Вече подозирах, че всичко това може би е просто шега, скроена от Видал за моя сметка. В тоя миг обаче зърнах някаква фигура, която се приближаваше към мен по един от коридорите. Стори ми се, че е момиче; така и се оказа. Вървеше със сведена глава, тъй че не можех да видя очите ѝ. Надигнах се от креслото.

Момичето направи почтителен реверанс и ми даде знак да я последвам. Едва тогава забелязах, че беше с една изкуствена ръка, досущ като на манекен. Девойчето ме отведе до края на коридора, отвори вратата с един ключ, който свали от шията си, и ми направи път да мина. Стаята беше практически тъмна. Пристъпих няколко крачки, като напругах зрението си. Тогава чух вратата да се затваря зад гърба ми и когато се обърнах, момичето беше изчезнало. Ключалката изщрака и разбрах, че са ме заключили вътре. Почти цяла минута стоях неподвижно. Очите ми бавно привикнаха към мрака и очертанятия на стаята изплуваха пред погледа ми. Стените бяха облицовани с черен плат от пода до тавана. От едната си страна съзрях редица странни съоръжения, каквито не бях виждал през живота си и не можех да определя дали ми изглеждаха зловещи или примамливи. Широкото кръгло легло имаше табла, която ми се видя като огромна паяжина, а от нея висяха два свещника. В тях горяха две големи черни свещи, които разпръскваха онзи аромат на восък, характерен за параклисите и бденията над покойници. Отстрани на леглото стоеше решетъчен параван с лъкатушни шарки. Усетих как ме побиват тръпки. Това място беше идентично със спалнята, която бях описал в приключенията на моята невъобразима фатална жена Клое в „Потайностите на Барселона“. Цялата работа изглеждаше твърде подозрителна. Вече се канех да направя опит да разбия вратата, когато забелязах, че не съм сам. Замръзнах на място. Зад паравана се очертаваше някакъв силует. Две блестящи очи ме наблюдаваха и видях как през решетките се

подадоха тънки бели пръсти с дълги нокти, лакирани в черно. Преглътнах с мъка.

— Клое? — промълвих аз.

Това беше тя. *Моята Клое*. Драматичната и несравнима femme fatale от моите разкази, превърнала се във видение от плът и фино бельо. Имаше най-бледата кожа, която някога бях виждал, а лицето ѝ бе оброчено от черна лъскава коса, подстригана на черта. Устните ѝ бяха оцветени с нещо, което приличаше на прясна кръв, а кръгове от черни сенки ограждаха зелените ѝ очи. Движеше се като котка, сякаш тялото ѝ, пристегнато в корсет от лъскава материя, напомняща люспи, бе изваяно от вода и някак се бе научило да преодолява гравитацията. Стройната и като че ли безкрайна шия бе опасана с лента от алено кадифе, от която висеше обърнато разпятие. Гледах как Клое бавно се приближава към мен; не можех дори дъх да си поема, впил поглед в онези нозе, очертани с невероятни линии под копринените чорапи, които навярно струваха повече от годишната ми заплата, и обути във високи заострени обувки с копринени панделки, вързани около глезените ѝ. През целия си живот не бях виждал нещо толкова красиво, нито пък нещо, от което толкова да ме хване страх.

Оставих се да бъда заведен от това създание до леглото, където съвсем буквално паднах от изумление. Светлината на свещите милваше извивките на тялото ѝ. Лицето и устните ми се намираха на височината на голия ѝ корем и без да си давам сметка какво правя, я целунах под пъпа и потърках бузата си о кожата ѝ. По това време вече напълно бях забравил кой съм и къде се намирам. Тя коленичи пред мен и взе дясната ми ръка. Облиза пръстите ми един по един, лениво като котка, погледна ме втренчено и започна да ме разсъблича. Когато се опитах да ѝ помогна, тя се усмихна и отблъсна ръцете ми.

— Шшшт.

Щом приключи, се наведе към мен и облиза устните ми.

— Сега е твой ред. Съблечи ме. Бавно. Много бавно.

Тогава разбрах, че съм успял да избутам някак моите болнави и окаяни детски години единствено за да изживея тези мигове. Съблякох я, без да бързам, разголвайки кожата ѝ, докато по тялото ѝ не остана нищо освен кадифената лента около шията и онези черни чорапи, само

споменът за които би могъл сто години да крепи не един несретник като мен.

— Погали ме — пошепна тя в ухото ми. — Поиграй си с мен.

Погалих и целунах всеки сантиметър от кожата ѝ, сякаш исках да го запомня за цял живот. Клое не бързаше и откликваше на допира на моите ръце и устни с тихи стонове, които ме насочваха. После ме накара да се просна върху леглото и покри тялото ми със своето, при което усетих как всяка моя пора пламна. Поставих ръцете си на гърба ѝ и ги плъзнах по онази чудна линия, която очертаваше гръбнакът ѝ. Непроницаемият ѝ поглед се взираше в лицето ми съвсем отблизо. Почувствах, че трябва да кажа нещо.

— Името ми е...

— Шшшт.

Преди да съм успял да изтърся още някоя глупост, тя притисна устните си към моите и в продължение на цял час ме накара да забравя за света. Клое, която явно осъзнаваше моята неопитност, но успя да ме накара да повярвам, че не я забелязва, предугаждаше всяко мое движение и насочваше ръцете ми по тялото си, без да бърза или да проявява свян. В погледа ѝ нямаше досада, нито пък безразличие. Остави се да я обладая и да ѝ се насладя — с безкрайно търпение и с една нежност, която ме накара да забравя как съм стигнал дотам. През онази нощ за един кратък час научих всяка извивка по нейната кожа така, както други научават наизуст молитви или пък присъди. Покъсно, когато вече бях останал почти без дъх, Клое ми позволи да положа глава на гърдите ѝ и дълго милваше косата ми във възцарилата се тишина, докато накрая заспах в нейните прегръдки с ръка между бедрата ѝ.

Когато се събудих, стаята беше все така тъмна, а Клое си бе отишла. Вече не усещах кожата ѝ под ръцете си. На нейно място намерих една визитка картичка, отпечатана на същата бяла пергаментова хартия като плика, в който бе пристигнала поканата за тази вечер. На картичката под емблемата на ангела се четеше следното:

АНДРЕАС КОРЕЛИ

Издател
ИЗДАТЕЛСТВО „ЛЮМИЕР“
Бул. „Сен Жермен“ №69, Париж

На гърба ѝ имаше бележка, написана на ръка.

Скъпи Давид, животът е низ от големи надежди.
Когато се почувствате готов да осъществите своите,
свържете се с мен. Ще Ви очаквам. Ваш приятел и читател,
А.К.

Вдигнах дрехите си от пода и се облякох. Вратата на стаята вече не бе заключена. Отидох по коридора до салона, където грамофонът междувременно бе замлъкнал. Нямах и следа от момичето или от белокосата жена, които ме бяха посрещнали. Цареше гробна тишина. Докато крачех към изхода, ми се стори, че светлините зад гърба ми угасват и коридорите и помещенията бавно потъват в мрак. Излязох на площадката и се спуснах по стълбите, завръщайки се неохотно към света. Щом се озовах на улицата, поех към Ла Рамбла, като оставих зад себе си глъчката и тълпата, която се стичаше към нощните заведения. Откъм пристанището се издигаше ефирна топла мъгла, а сиянието на големите прозорци на хотел „Ориенте“ я обагреше в едно мръсно и прашно жълто, в което минувачите сякаш се стапяха като силуети от пара. Закрачих по улицата, докато уханието на Клое полека избледняваше в ума ми, и се запитах дали устните на Кристина Сание, дъщерята на шофьора на Видал, имат същия вкус като нейните.

Човек не знае що е жажда, докато не пие за пръв път. През трите дни, последвали посещението ми в „Ел Енсуеньо“, споменът за кожата на Клое ме изгаряше до дън душа. Без да споделя нищо с никого — особено с Видал, — реших да събера малкото останали ми спестявания и да отида там през нощта с надеждата, че ще ми стигнат да си купя поне няколко мига в нейните обятия. Минаваше полунощ, когато се озовах на стълбището с червените стени, което водеше към „Ел Енсуеньо“. Осветлението беше угасено и аз бавно поех нагоре, оставяйки зад гърба си шумната цитадела от кабарета, барове, вариетета и локали с неясно предназначение, с които годините на голямата война в Европа бяха осеяли улица „Ноу де ла Рамбла“. Трепкащата светлина, която се процеждаше откъм входа, очертаваше всяко следващо стъпало пред мен. Когато стигнах до площадката, спрях и затърсих пипнешком чукчето на вратата. Пръстите ми намериха тежката метална дръжка и когато я повдигнах, вратата поддаде с няколко сантиметра и разбрах, че е отворена. Побутнах я леко. Гробна тишина помилва лицето ми. Пред мен се простираше синкав здрач. Смутен, пристъпих няколко крачки навътре. Отблясъците от уличните лампи потрепваха във въздуха и бегло очертаваха голите стени и напукания паркет. Стигнах до залата, която в спомените ми бе декорирана с кадифе и разкошна мебелировка. Сега бе празна. Озарен от неоновите светлини, идващи от улицата, слоят прах, който покриваше пода, искреше като пясък. Продължих да вървя, оставяйки следи в праха. Нямахме и помен от грамофона, от креслата и картините. Таванът се лющеше и се виждаха греди от почерняло дърво. Боята по стените се белеше и висеше на парцали като змийска кожа. Отправих се към коридора, водещ към стаята, където бях срещнал Клое. Прекосих този непрогледен тунел и стигнах до двукрилата врата, която вече не беше бяла. Нямахме брава, виждаше се само една дупка в дървото, сякаш някой бе изтръгнал дръжката със сила. Отворих и влязох.

Спалнята на Клое представляваше потънала в мрак килия. Стените бяха овъглени, а таванът се бе срутил в по-голямата си част. Можех да видя пелената от черни облаци, които се носеха по небето, и луната, хвърляща сребрист ореол върху металния скелет на онова, което някога е било легло. В този миг чух как подът изскърца зад гърба ми и бързо се обърнах, осъзнавайки, че не съм сам на това място. Един мъжки силует, тъмен и строен, се очертаваше на входа към коридора. Не виждах лицето на мъжа, но бях сигурен, че той ме наблюдава. Остана така, неподвижен като паяк, в продължение на няколко секунди — времето, което ми бе нужно, за да реагирам и да направя крачка към него. Силуетът мигновено отстъпи назад в мрака и когато стигнах до салона, там вече нямаше никого. Слаба светлина, идваща от една неоновата табела от улицата отсреща, за миг заля залата и разкри неголяма купчина отпадъци, струпани до стената. Приблжих се до нея и коленичих пред останките, погълнати от огъня. Нещо стърчеше от камарата. Пръсти. Отстраних пепелта, която ги покриваше, и пред погледа ми бавно изплуваха контурите на една ръка. Вдигнах я и видях, че е отрязана на нивото на китката. Познах я незабавно и разбрах, че ръката на онова момиче, която бях помислил за дървена, всъщност бе направена от порцелан. Пуснах я отново върху другите отломки и се магнах оттам.

Запитах се дали не съм си въобразил, че съм видял онзи непознат мъж, защото в праха нямаше следи от неговите стъпки. Излязох отново на улицата и постоях малко в подножието на сградата, напълно объркан, като разглеждах от тротоара прозорците на първия етаж. Хора минаваха покрай мен и се смееха, без да обръщат внимание на присъствието ми. Опитах се да открия силуета на непознатия сред тълпата. Знаех, че е някъде там, може би само на няколко метра от мен, и ме наблюдава. Не след дълго пресякох улицата и влязох в едно тясно, претъпкано с хора кафене. Успях да си пробия път до тезгяха и направих знак на келнера.

— Какво да бъде?

Устата ми бе пресъхнала и сякаш пълна с пясък.

— Една бира — казах, без много да му мисля.

Докато келнерът ми наливаше питието, аз се наведох напред към него.

— Случайно да знаете дали заведението отсреща, „Ел Енсуеньо“, е затворено?

Той остави чашата на тезгяха и ме погледна, сякаш бях малоумен.

— Затвориха го преди петнайсет години — рече.

— Сигурен ли сте?

— Ама разбира се. След пожара повече не го отвориха. Ще желаете ли нещо друго?

Поклатих глава.

— Това прави четири сентимос.

Платих поръчката и си тръгнах, без да докосна чашата.

На следващия ден отидох в редакцията на вестника преди началото на работното ми време и се отправих директно към подземие, където се помещаваше архивът. С помощта на Матиас, който ръководеше този отдел, и следвайки сведенията, получени от сервитьора, се заех да преглеждам броевете на „Ла вос де ла индустрия“ отпреди петнайсет години. Трябваша ми около четирийсет минути, за да намеря търсената история — съвсем кратка статия. Пожарът се разrazil в ранното утро на деня на Корпус Кристи^[1] през 1903 г. В хватката на огъня загинали шест души: един клиент, четири от труженичките и едно девойче, което работело там. Според полицията и пожарникарите трагедията била причинена от неизправна газена лампа, въпреки че патронажът на близката енорийска църква посочвал божественото възмездие и намесата на Светия дух като решаващи фактори.

Щом се прибрах в пансиона, се проснах в кревата си и напразно се помъчих да заспя. Извадих от джоба си визитката на непознатия благодетел, която бях открил в ръката си, когато се събудих в ложето на Клое, и отново прочетох в сумрака думите, написани на гърба ѝ: *Големите надежди*.

[1] Римокатолически празник, посветен на почитането на Тялото и Кръвта Христови. Отбелязва се в четвъртъка след деня на Св. Троица, тоест на шейсетия ден след Великден. ↑

В моя свят надеждите, били те големи или малки, рядко се превръщаха в действителност. Допреди няколко месеца си лягах всяка нощ с едно-едничко желание — да събера някой ден достатъчно смелост, за да заговоря Кристина, дъщерята на шофьора на моя ментор. Нямах си друго освен този копнеж и очакването да изминат часовете, които ме деляха от утрото, за да отида отново в редакцията на „Ла вос де ла индустрия“. Сега дори и това убежище започваше да се изплъзва от ръцете ми. Казвах си, че ако някое от начинанията ми претърпи грандиозен провал, може би ще си възвърна обичта на другарите си. Може би, ако напишеш нещо толкова посредствено и отвратително, че никой читател да не е в състояние да прочете повече от един абзац, младежките ми прегрешения щяха да бъдат простени. Може би това не беше твърде висока цена, за да се почувствам отново у дома си. Може би.

Бях попаднал в редакцията на вестника преди много години благодарение на баща си, измъчен неудачник, завърнал се от Филипинската война^[1], за да завари един град, който предпочиташе да го третира като непознат, и една съпруга, която вече го бе забравила и две години след неговото завръщане реши да го напусне. Когато стори това, тя го остави с разбито сърце и с един син, който той никога не бе желал, а и не знаеше какво да прави с него. Баща ми едва умееше да прочете и да напише собственото си име и нямаше никакъв занаят. Във войната бе научил само как да убива други хора, преди те да сварят да го убият — винаги в името на велики и кухи каузи, които изглеждат толкова по-абсурдни и долни, колкото по-близо е човек до бойното поле.

След завръщането си от войната баща ми, който от деня на заминаването си сякаш се бе състарил с двайсет години, опита да си намери работа в различни предприятия на Пуебло Нуево и квартала Сант Марти. Всеки път назначението му траеше едва няколко дена и

рано или късно го виждах да се връща у дома с поглед, помрачен от озлобление. След време, поради липса на друга алтернатива, прие службата на нощен пазач в „Ла вос де ла индустрия“. Заплащането беше скромно, но месеците си минаваха и за пръв път след завръщането си той като че ли не се забъркваше в никакви машинации. Кратко трая това затишие. Не след дълго някои от старите му бойни другари — живи трупове, върнали се осакатени телом и духом, за да се сблъскат с презрението на ония, които ги бяха пратили да умрат в името на Бога и родината — го въвлякоха в тъмни дела, които не бяха по силите му и той никога нямаше да ги проумее.

Баща ми често изчезваше за няколко дена и щом се прибереше, ръцете и дрехите му миришеха на барут, а джобовете — на пари. Тогава се оттегляше в стаята си и мислейки, че аз не осъзнавам какво става, си инжектираше онова, с което се бе сдобил — било то малко или много. Отначало никога не затваряше вратата, но един ден ме свари да го шпионирам и ми зашлеви такава плесница, че ми сцели устните. После ме прегърна и ме държа в обятията си, докато ръцете му отмаляха и остана проснат на пода, а иглата още стърчеше от кожата му. Извадих я и го завих с едно одеяло. След този инцидент той започна да се заключва в стаята си.

Живеехме на един малък таван, който се извисяваше над строежа на новата аудитория на Двореца на музиката на Орфео Катала. Това бе студено и тясно жилище, чиито стени едвам устояваха на вятъра и влагата. Често сядах на балкончето с провесени крака, загледан в минувачите отдолу и в онзи риф от невероятни скулптури и колони, който растеше от другата страна на улицата и понякога ми изглеждаше тъй близък, сякаш почти можех да го пипна с пръсти, но в повечето случаи ми се струваше далечен като луната. Бях хилаво и болнаво дете, податливо на треска и инфекции, които едва не ме отнасяха в гроба, но в последния миг винаги се смиляваха и ме оставяха на мира в търсене на по-достойна плячка. Щом се разболеех, баща ми бързо губеше търпение и след втората нощ, прекарана в бдение над мен, ме поверяваше на грижите на някоя съседка и изчезваше от къщи за няколко дена. С времето започнах да подозирам, че той се надяваше да ме завари умрял при завръщането си и така да се види освободен от бремето, което представлявах за него — безполезно дете с крехко здраве.

Неведнъж ми се искаше да стане точно така, но баща ми винаги се връщаше и ме сварваше жив, здрав и мъничко пораснал на височина. Майката природа най-безсрамно изпробваше върху ми своя обширен наказателен кодекс от бацили и гадости, но никога не намери начин да ме довърши окончателно. Напук на всички прогнози, успях да преживея на косъм онези първи години на детството си — едно детство отпреди времето на пеницилина. Тогава смъртта още не живееше в анонимност и човек навсякъде можеше да види и подуши как тя поглъща души, които още не са имали време дори да съгрешат.

В ония години единствените ми приятели бяха направени от хартия и мастило. В училище се бях научил да чета и пиша много преди останалите дечурлига от квартала. Там, където моите другарчета виждаха мастилени криволици по непонятни страници, аз съзирах светлина, улици и хора. Бях заплепен от думите и от мистерията на тяхното тайно познание; те ми се струваха ключ към един свят — безкраен и на безопасно разстояние от онази къща, онези улици и онези смутни дни, в които дори аз самият можех да отгатна, че ме очаква оскъдна сполука. Баща ми не обичаше да вижда книги у дома. Нещо в тях го дразнеше — нещо друго освен буквите, които не можеше да разгадае. Казваше, че щом навърша десет години, ще ме прати да работя и че ще е по-добре за мен да си избия тия бръмбари от главата, защото инак ще свърша като един несретник и никаквец. Аз криех книгите под дюшека си и изчаквах баща ми да излезе или да заспи, за да мога да почета. Веднъж ме свари да чета през нощта и направо побесня. Изтръгна книгата от ръцете ми и я изхвърли през прозореца.

— Ако пак те сваря да хабиш ток, като четеш тия дивотии, ще има да се каеш.

Баща ми не беше стиснат и въпреки че живеехме в нищета, щом му се удадеше случай, ми отпускаше дребни монети за да си купя и аз някое лакомство като останалите хлапета от махалата. Беше убеден, че харча тези пари за лакрицови пръчки, слънчогледови семки или карамелени бонбони, но аз си ги пазех в една тенекиена кутия от кафе под леглото и щом съберях четири или пет реала^[2], изтичвах да си купя книга, без той да разбере.

Любимото ми кътче в целия град беше книжарницата „Семпере и синове“ на улица „Санта Ана“. Това място, което миришеше на стара

хартия и прах, беше мой храм и убежище. Книжарят ми позволяваше да седя на стол в някой ъгъл и да чета на воля която книга пожелае. Семпере почти никога не ме оставяше да му плащам книгите, които ми даваше в ръцете, но аз издебвах, когато не ме гледаше, и преди да си тръгна, слагах на тезгяха монетите, които бях успял да събера. Това бяха дребни грошове и ако трябваше наистина да си купя книга с такива мизерни суми, несъмнено единственото, което бих могъл да си позволя, щеше да е някое книжле от хартия за навиване на цигари. Дойдеше ли време да си тръгна оттам, го правех с голяма неохота, защото ако зависеше от мен, бих останал да живея в книжарницата.

Веднъж по Коледа Семпере ми направи най-хубавия подарък, който бях получавал през живота си. Това беше една стара книга, четена и препрочитана най-старателно.

„Големите надежди“ от Чарлз Дикенс... — прочетох на корицата.

Беше ми известно, че Семпере познаваше неколцина писатели, които често посещаваха книжарницата му, и от грижовната обич, с която държеше томчето, заключих, че въпросният дон Карлос^[3] може би е някой от тях.

— Ваш приятел?

— За цял живот. А от днес вече е и твой.

Тоя следобед отнесох новия си приятел вкъщи, скрит под дрехите ми, за да не го види баща ми. Беше дъждовна есен с оловносиви дни, през които прочетох „Големите надежди“ девет пъти поред, отчасти защото нямах под ръка друга книга за четене и отчасти защото мислех, че по-добра от тази не би могла да съществува. Даже почнах да подозирам, че дон Карлос я е написал специално за мен. Скоро добих твърдото убеждение, че едничкото ми желание в живота е да се науча да правя същото, което правеше тоя господин Дикенс.

Една сутрин бях грубо събуден от баща ми, който се бе прибрал от работа по-рано от обичайното. Очите му бяха кървявали, а дъхът му миришеше на ракия. Погледнах го ужасен, а той докосна с пръсти голата електрическа крушка, която висеше от един кабел.

— Топла е.

Прониза ме с поглед и запрати разярен крушката в стената. Тя се пръсна на хиляди стъклени парченца, които нападаха по лицето ми, но аз не посмях дори да ги отърся.

— Къде е? — попита баща ми със студен, спокоен глас.

Поклатих глава разтреперан.

— Къде е скапаната книга?

Отново поклатих глава. В сумрака почти не видях как замахна към мен. Усетих, че ми притъмня и паднах от леглото, с кръв в устата и една пронизваща болка като бял пламък, който гореше зад устните ми. Когато наведох глава, съгледах на пода нещо, което приличаше на парчета от два счупени зъба. Ръката на баща ми ме сграбчи за гърлото и ме повдигна.

— Къде е?

— Татко, моля ви...

Той ме блъсна с всички сили с лице към стената и от удара в главата изгубих равновесие и се свлякох на пода като торба с кокали. Замъкнах се в един ъгъл и останах там, свит на кълбо, гледайки как баща ми отвори шкафа, извади малкото дрехи, които имах, и ги запрати на пода. Претърси чекмеджетата и сандъците, без да намери книгата и накрая, изтощен, тръгна пак към мен. Зажумях и се притиснах до стената в очакване на следващия удар, който не дойде. Отворих очи и видях, че баща ми е седнал на леглото и плаче от безсилна ярост и срам. Когато забеляза, че го гледам, хукна навън и се спусна по стълбите тичешком. Чух как ехото от стъпките му заглъхна в утринната тишина, но едва когато се уверих, че вече е далеч, се завлякох до леглото и измъкнах книгата от нейното скривалище под дюшека. Облякох се и излязох на улицата с романа под мишница.

Пелена от мъгла се стелеше над улица „Санта Ана“, когато пристигнах пред вратата на книжарницата. Книжарят и синът му живееха на първия етаж на същата сграда. Знаех, че шест сутринта не е удобно време за посещение в чиято и да е къща, но в тоя миг едничката ми мисъл беше да спася книгата. Бях сигурен, че ако баща ми я намери, щом се прибере у дома, ще я унищожи с цялата ярост, която кипеше във вените му. Натиснах звънеца и зачаках. Наложих се да позвъня още два-три пъти, докато най-сетне чух балконската врата да се отваря и видях как старият Семпере, по халат и чехли, надникна навън и ме погледна изумен. Половин минута по-късно слезе да ми отвори и щом видя лицето ми, и най-малката следа от раздражение мигом се изпари. Коленичи пред мен и ме хвана за ръцете.

— Мили Боже! Добре ли си? Кой ти направи това?

— Никой. Паднах.

Протегнах му книгата.

— Дойдох да ви я върна, защото не искам да ѝ се случи нещо...

Семпере ме изглежда, без да каже нищо. Взе ме на ръце и ме отнесе в жилището. Синът му, момче на дванайсет години, което бе тъй плахо, че не помнех някога да съм му чул гласа, се бе събудил от шума и чакаше на стълбищната площадка. Щом видя кръвта по лицето ми, погледна уплашено баща си.

— Обади се на доктор Кампос.

Момчето кимна и хукна към телефона. Чух го да говори и се уверих, че все пак не е няма. Двамата с баща му ме настаниха на едно кресло в трапезарията и почистиха кръвта от раните ми, докато чакахме да дойде докторът.

— Няма ли да ми кажеш кой те подреди така?

Мълчах си. Семпере не знаеше къде живея и нямах намерение да го осведомявам.

— Баща ти ли беше?

Отклоних поглед.

— Не. Просто паднах.

Доктор Кампос, който живееше през няколко къщи, дойде след пет минути. Прегледа ме от глава до пети, като опипа синините и обработи раните ми възможно най-внимателно. Ясно се виждаше, че очите му пламтяха от възмущение, но се въздържа от коментар.

— Няма нищо счупено, само контузии, които ще минат след няколко дена, но дотогава ще те боли. Тези два зъба ще трябва да се извадят. Вече са повредени и има риск от инфекция.

Когато докторът си отиде, Семпере ми приготви чаша топло мляко с какао и усмихнат ме загледа как го пия.

— И всичко това стана, за да запазиш „Големите надежди“, а?

Свих рамене. Бащата и синът се спогледаха със съучастническа усмивка.

— Следващия път, когато поискаш да спасиш някоя книга, ама наистина да я спасиш, не си рискувай живота. Само трябва да ми кажеш и ще те заведе на едно тайно място, където книгите никога не загиват и никой не може да ги унищожи.

Погледнах ги и двамата, заинтригуван.

— Кое е това място?

Семпере ми намигна и ми отправи онази загадъчна усмивка, която сякаш бе задигната от някоя поредица на дон Александър Дюма и която според мълвата бе запазена марка на фамилията.

— Всичко с времето си, приятелю мой. Всичко с времето си.

Баща ми прекара цяла седмица с поглед, забит в пода, разкъсан от угризения. Купи нова електрическа крушка и дори ми каза, че мога да я паля, ако поискам, само че не за дълго време, защото токът бил много скъп. Аз обаче предпочитах да не си играя с огъня. Същата седмица, в събота, баща ми пожела да ми купи книга и отиде в една книжарница на улицата пред старата Римска стена — първата и последна книжарница, в която му стъпваше кракът, — но тъй като не можеше да прочете заглавията на стотиците изложени там издания, си тръгна с празни ръце. После ми даде пари, повече от обичайната сума, и ми каза да си купя каквото ми душа иска. Това ми се стори подходящ момент да повдигна един въпрос, за който от известно време все не намирах сгоден случай.

— Доня Мариана, учителката, ме помоли да ви предам да се отбиете в училището някой ден, ако можете, за да поговорите с нея — подхвърлих уж между другото.

— За какво да говоря? Каква попара си надробил?

— Нищо не съм направил, татко. Доня Мариана искаше да говори с вас за бъдещото ми образование. Казва, че съм способен и смята, че би могла да ми помогне да получа стипендия, за да вляза в колежа на пиаристите...^[4]

— За коя се мисли тая жена, че да ти пълни главата с врели-некипели и да ти разправя, че ще те прати в колеж за богаташки синчета? Ти знаеш ли какво представлява тая сган? Знаеш ли как ще те гледат и как ще се държат с тебе, когато разберат откъде идваш?

Сведох поглед.

— Доня Мариана само искаше да ми помогне, татко. Нищо повече. Не се сърдете. Ще ѝ кажа, че няма да стане и толкоз.

Баща ми ме изгледа гневно, но се сдържа и пое дълбоко въздух няколко пъти със затворени очи, преди да проговори пак.

— Ще се справим, ясно ли ти е? Ти и аз. Без подаянията на всички тия копелета — и с високо вдигната глава.

— Да, татко.

Баща ми сложи ръка на рамото ми и ме погледна така, сякаш за един кратък и неповторим миг се гордееше с мен — въпреки че бяхме толкова различни, въпреки че аз обичах книгите, които той не умееше да чете, дори въпреки жената, която ни бе оставила сами двамата, изправени един срещу друг. В този миг ми се струваше, че моят баща е най-добрият човек на света, и че всички биха узнали това, ако животът, поне един-единствен път, благоволише да му раздаде печеливши карти.

— Всяко зло, което човек стори през живота си, се връща, Давид. А аз извърших много злини. Много. Но си платих цената. И нашият късмет ще се обърне, ще видиш. Да, ще видиш...

Въпреки настойчивостта на доня Мариана, която беше много съобразителна жена и вече се досещаше как стоят нещата, никога повече не повдигнах темата за моето образование пред баща ми. Когато учителката ми разбра, че работата е безнадеждна, ми каза, че всеки ден след края на учебните занятия ще отделя още един час само за мен, за да ми говори за книги, за история и за всички онези неща, които толкова плашеха моя родител.

— Това ще си бъде наша тайна — рече ми тя.

На този етап вече бях почнал да проумявам, че баща ми се срамуваше да не би хората да го взимат за невежа, за някаква отрепка от една война, която — като почти всички войни — бе водена в името на Бог и на родината с цел да се даде повече власт на мъже, разполагащи с предостатъчно власт още преди да разпалят конфликта. По същото време започнах понякога да го придружавам, когато отиваше да поеме своята нощна смяна. Взимахме от улица „Графалгар“ един трамвай, който ни оставяше пред портите на гробището. Аз стоях в будката на баща ми, четях стари броеве на вестника и от време на време правех опити да завържа разговор с моя родител, което не беше лека задача. Той вече почти не говореше, нито за войната в колониите, нито за жената, която го бе изоставила. Веднъж го попитах защо ни напусна моята майка. Подозирах, че е станало по моя вина, заради нещо лошо, което съм направил, та дори и само заради това, че съм се родил на този свят.

— Твоята майка ме бе зарязала още преди да ме пратят на фронта. Глупак излязох аз, че не го осъзнах, докато не се върнах. Такъв е животът, Давид. Рано или късно, всички те изоставят.

— Аз никога няма да ви изоставя, татко.

Стори ми се, че ще заплаче и го прегърнах, за да не му виждам лицето.

На следващия ден баща ми ме заведе, без да ми каже предварително, до магазина за платове „Ел Индио“ на улица „Кармен“. Не влязохме вътре, но през витрините на фойето той ми посочи една млада и засмяна жена, която обслужваше клиентите и им показваше луксозни тъкани и платове.

— Това е майка ти — рече той. — Някой ден ще дойда тук и ще я убия.

— Не говорете така, татко.

Баща ми ме погледна със зачервени очи и осъзнах, че още я обича, и че аз самият никога няма да ѝ простя за това. Спомням си, че тайно я наблюдавах, без тя да разбере, че сме там. Познах я само благодарение на снимката, която баща ми пазеше в едно чекмедже въщи, редом с армейския си пистолет, който той вадеше всяка нощ, когато мислеше, че съм заспал. Вадеше го и го съзерцаваше така, сякаш оръжието съдържаеше всички отговори — или поне достатъчен брой.

Години наред щях да се връщам пред вратите на онзи магазин, за да я изучавам скришом. Никога не събрах смелост да вляза, нито пък да я заговоря, колчем я видех да излиза и да се отдалечава по Ла Рамбла, запътена към един живот, който ѝ приписвах във фантазиите си — живот със семейство, което я правеше щастлива, и с дете, заслужаващо нейната обич и допира до кожата ѝ повече от мен. Баща ми изобщо не узна, че понякога се измъквах тайно от къщи, за да я зърна, или че в някои дни я следях отблизо, почти готов да я хвана за ръка и да крача редом с нея, но винаги отстъпващ в последния момент. В моя свят големите надежди съществуваха само между страниците на една книга.

Сполуката, за която баща ми толкова копнееше, така и не дойде. Едничкото благоволение, което животът прояви към него, бе, че не го накара да чака твърде дълго. Една нощ, тъкмо когато стигнахме до

вратите на редакцията, за да застъпи баща ми на работа, трима въоръжени мъже изскочиха от сенките и го надупчиха с куршуми пред очите ми. Спомням си миризмата на сярата и лекия дим, излизащ от дупките, които куршумите бяха прогорили в палтото му. Един от бандитите се канеше да го довърши с изстрел в главата, но другарят му го спря, защото в тоя миг аз се хвърлих върху тялото на баща ми. Спомням си и очите на убиеца, впити в моите — двоумеше се дали не трябва да очисти и мен. После изведнъж мъжете побързаха да се отдалечат и изчезнаха в тесните улички между фабриките на Пуебло Нуево.

Тази нощ убийците на баща ми оставиха него да умре от кръвозагуба в ръцете ми, а пък мен ме оставиха сам-самичък на света. В продължение на почти две седмици спях в цеховете на печатницата на вестника, скрит между линотипните машини, които напомнях огромни стоманени паяци, и се мъчех да заглуша някак влудяващото свистене, което ми пробиваше тъпанчетата на свечеряване. Когато ме откриха, ръцете и дрехите ми все още бяха изцапани със засъхнала кръв. Отначало никой не знаеше кой съм, защото почти цяла седмица не отроних дума, а щом най-сетне проговорих, то бе, за да викам името на баща ми, докато пресипнах и останах без глас. Когато ме попитаха за майка ми, казах, че е умряла и че си нямам никого на тоя свят. Моята история достигна до ушите на Педро Видал — звездно перо на вестника и близък приятел на издателя, който по негово настояване нареди да ме назначат като събирач на клюки. Беше ми разрешено и да живея в скромното помещение на пазача в подземията до второ нареждане.

В онези години кръвта и насилието по улиците на Барселона бяха почнали да се превръщат във всекидневие. Това бяха дни на позиви и бомби, които оставяха по улиците на Равал късове от тела, трептящи и димящи останки, на шайки от черни фигури, които бродеха нощем и проливаха кръв, на парадни шествия от светци и генерали, вонящи на смърт и измама, на подстрекателски речи, в които всички лъжеха и всички имаха право. Яростта и омразата, които след години щяха да накарат хората да се избиват взаимно в името на гръмки лозунги и парцали с различен цвят, вече се долавяха в отровения въздух. Вечната мъгла, бълвана от фабриките, пълзеше над града и прикриваше неговите павирани булеварди, набраздени от трамваи и дилижанси.

Нощите принадлежаха на газеното осветление, на уличните сенки, нарушавани от проблясването на изстрели и от синкавия дим на възпламенен барут. Това бяха години, в които човек порастваше бързо, и в които много юноши, едва отърсили се от детството, вече имаха поглед на старци.

Тъй като едничкото ми семейство вече беше онази смутна Барселона, вестникът се превърна в мое убежище и мой свят, докато не навърших четиринайсет години. Тогава заплатата ми позволи да наема онази стаичка в пансиона на доня Кармен. Живеех там едва от седмица, когато хазяйката дойде един ден в стаята ми и ме осведоми, че ме търси някакъв господин. На площадката на стълбището се озовах срещу мъж, облечен в сиво, със също тъй сив поглед и сив глас, който ме запита дали аз съм Давид Мартин. Щом потвърдих, той ми връчи пакет, увит в груба хартия, и изчезна надолу по стълбите, оставяйки, след себе си своето унило отсъствие като зараза, тровеца моя мизерен свят. Отнесох пакета в стаята си и затворих вратата. С изключение на двама-трима души от вестника, никой друг не знаеше, че живея там. Развих опаковката, обзет от любопитство. Това бе първата пратка, която получавах през живота си. Оказа се, че съдържа вехто дървено сандъче, което ми се стори смътно познато. Сложих го на леглото и го отворих. Вътре видях стария пистолет на баща ми, оръжието, което бе получил в армията и с което се бе върнал от Филипините, за да бъде застигнат от преждевременна и жалка смърт. Редом лежеше и една картонена кутия с няколко куршума. Взех пистолета и го претеглих на ръка. Миришеше на барут и на смазка. Запитах се колко ли души е убил баща ми с това оръжие, с което несъмнено е очаквал да сложи край и на собствения си живот и щеше да го стори някой ден, ако не го бяха изпреварили. Върнах пистолета в сандъчето и го затворих. Първият ми импулс бе да го изхвърля на боклука, но после си дадох сметка, че това оръжие е единствената вещ, която ми е останала от баща ми. Предположих, че лихварят, който след неговата смърт бе конфискувал заради дълговете му малкото ни покъщнина от предишното жилище, стърчащо срещу покрива на Двореца на музиката, сега бе решил да ми изпрати този зловещ сувенир, за да ме поздрави за навлизането ми в зрелостта. Скрих сандъчето под скрина,

до стената, където се събираше мръсотия и където доня Кармен не би могла да го достигне дори с кокили, и години наред не докоснах тази пратка.

Същия следобед се отбих в книжарницата „Семпере и синове“ и тъй като вече се чувствах светски човек, разполагащ с известни средства, изявих желание да се сдобия отново с онзи стар екземпляр от „Големите надежди“, който преди години се бях видял принуден да върна на книжаря.

— Сложете му каквато щете цена — рекох му аз. — Сложете му цената на всички книги, които не съм ви платил през последните десет години.

Спомням си, че Семпере ме погледна с тъжна усмивка и сложи ръка на рамото ми.

— Тази сутрин го продадох — унило призна той.

[1] Филипино-Американска война — военен конфликт между Съединените щати и Първата Филипинска република, продължил от 1899 г. до 1902 г., а според някои историци — до 1913 г. ↑

[2] Испанска монета = 25 сентавос. ↑

[3] Испанският вариант на името Чарлз. ↑

[4] Католически монашески орден, занимаващ се с обучение и възпитание на младежта. Орденът е основан от св. Йосиф Каласански (Хосе де Каласанс), който през 1597 г. създава в Рим първото в света общодостъпно безплатно училище. ↑

Триста шейсет и пет дни след като бях написал първия си разказ за „Ла вос де ла индустрия“, отидох в редакцията на вестника, както обичайно, и я заварих почти пуста. Беше останала едва една групичка журналисти, които преди месеци ме бяха подкрепяли с ласкави прозвища и насърчителни слова, ала в тоя ден не обърнаха внимание на поздрава ми и се събраха в кръг, шушукайки нещо помежду си. За по-малко от минута грабнаха палтата си и се изпариха, сякаш се бояха да не прихванат някаква зараза. Останах да седя сам в онази бездънна стая, съзерцавайки странната гледка, която представляваха десетките празни бюра. Бавни и тежки стъпки зад гърба ми оповестиха приближаването на дон Базилио.

— Добър вечер, дон Базилио. Какво става днес, че всички се разотидоха така?

Той ме погледна тъжно и седна на съседното бюро.

— Организирана е коледна вечеря за цялата редакция. В ресторанта „Сет Портес“^[1] — тихо рече той. — Предполагам, че не са ви съобщили.

Усмихнах се с престорено безгрижие и поклатих глава.

— А вие няма ли да отидете? — попитах.

Дон Базилио поклати глава.

— Нещо ми мина меракът.

Известно време се гледахме мълчаливо.

— Ами ако аз ви поканя? — предложих. — Където поискате. „Кан Соле“^[2], ако нямате нищо против. Само двамата, за да ознаменуваме успеха на „Потайностите на Барселона“.

Дон Базилио се усмихна и кимна полека.

— Мартин — рече най-сетне той. — Не зная как да ви го кажа.

— Какво да ми кажете?

Той се покашля.

— Няма да мога да ви публикувам повече части от „Потайностите на Барселона“.

Вторачих се недоумяващо в него. Дон Басилио избягваше погледа ми.

— Искате да напиша нещо друго? Нещо по-така, в духа на Перес Галдос?

— Мартин, нали знаете какви са хората. Имаше оплаквания. Опитах се да ги парирам, но директорът е нерешителен човек и излишните конфликти не са му по сърце.

— Не ви разбирам, дон Басилио.

— Мартин, помолиха ме аз да съм този, който да ви го съобщи.

Най-накрая ме погледна и сви рамене.

— Значи съм уволнен — промълвих аз.

Той кимна.

Усетих, че против волята ми очите ми се наляха със сълзи.

— Сега ви се струва, че е настъпил краят на света, но повярвайте ми, в действителност нищо по-добро не би могло да ви се случи. Това място не е подходящо за вас.

— А кое място е подходящо за мен? — попитах.

— Съжалявам, Мартин. Искрено съжалявам.

Дон Басилио се надигна и с обич сложи ръка на рамото ми.

— Честито Рождество, Мартин.

Същата вечер изпразних писалището си и напуснах завинаги мястото, което се бе превърнало в мой дом, за да изчезна сред тъмните и самотни улици на града. На път към пансиона се приближих до ресторанта „Сет Портес“ под арките на Каса Шифре. Постоях отвън, загледан в моите колеги, които се смееха и вдигаха наздравици зад витрините на заведението. Надявах се, че моето отсъствие ги прави щастливи или най-малкото ги кара да забравят, че не са и никога няма да бъдат такива.

Прекарах остатъка от седмицата безцелно, като всеки ден търсех убежище в библиотеката „Атенео“ и вярвах, че щом се прибера в пансиона, ще заваря бележка от директора на вестника с молба да се върна на работа в редакцията. Скрит в някоя от читалните, току вадех визитката, която бях намерил в ръцете си, събуждайки се онази сутрин в „Ел Енсуеньо“, и се залавях да пиша писмо на незнайния си благодетел Андреас Корели. В крайна сметка винаги го скъсвах, за да

започна да го пиша отново на следващия ден. На седмия ден ми втръсна да се самосъжалявам и реших да предприема неизбежното поклонническо пътуване до дома на моя създател.

Взех влака за Сария на улица „Пелайо“. По онова време той все още беше надземен и аз, седнал в предната част на вагона, съзерцавах града и улиците, които ставаха все по-широки и представителни, колкото повече се отдалечавахме от центъра. Слязох на спирка Сария и оттам взех един трамвай, който стигаше до портите на манастира Педралбес. Беше необичайно топъл ден за това годишно време и бризът носеше уханието на боровете и на жълтугата, изпъстрила склоновете на планината. Насочих се към началото на Авенида Пиърсън, която вече бе почнала да се урбанизира, и скоро съгледах характерния силует на Вила Елиус. Докато се приближавах, изкачвайки се по склона, видях, че Видал седи на прозореца на своята кула по риза и пуши с наслада. Долових музика и си спомних, че Видал бе един от малцината привилегировани, които имаха радиоприемници. Колко ли хубав изглеждаше животът оттам, от високото, а колко ли незначителен изглеждах аз!

Махнах му с ръка и той ми върна поздрава. Когато пристигнах пред вилата, срещнах шофьора Мануел, който тъкмо отиваше към гаражните помещения, понесъл наръч кърпи и кофа с вода, от която се вдигаше пара.

— Колко се радвам да ви видя, Давид — рече той. — Как върви животът? Валят ли успехи?

— Правим каквото можем — отвърнах.

— А, недейте да скромничите, че дори и моята щерка чете тия приключения, дето ги публикувате във вестника.

Преглътнах, изненадан, че дъщерята на шофьора не само знае за моето съществуване, но даже е прочела някоя от дивотиите, които пишех.

— Кристина ли?

— Нямам друга дъщеря — отговори дон Мануел. — Господинът е горе в кабинета си, ако желаете да се качите.

Кимнах в знак на признателност и се вмъкнах в голямата къща. Изкачих се до кулата на третия етаж, която се издигаше сред вълнообразния покрив от многоцветни керемиди. Там заварих Видал, настанил се в кабинета, откъдето се виждаха градът и морето в

далечината. Той изключи радиото, уред с размерите на малък метеорит, който бе купил преди месеци, когато първите емисии на Радио Барселона бяха рекламирани от студиите, скрити под купола на хотел „Колон“.

— Струваше ми почти двеста песети, а сега се оказва, че дрънка само глупости.

Разположихме се на два стола с лице един към друг, а през разтворените прозорци долиташе онзи бриз, който за мен, жител на стария и мрачен град, носеше уханието на един друг свят. Цареше приказна тишина, която ми се видя като някакво чудо. Чуваше се даже как в градината кръжат насекоми, а ветрецът шепне в листата на дърветата.

— Сякаш сме в разгара на лятото — подхвърлих аз.

— Не ми се преструвай, че всичко е наред, като говориш за времето. Вече научих какво се е случило — рече Видал.

Свих рамене и хвърлих бегъл поглед на бюрото му. Знаех, че моят ментор от месеци, ако не и от години, се мъчеше да напише един, според собствените му думи, „сериозен“ роман, съвсем различен от лековатите сюжети на детективските му истории, за да впише името си в най-престижните секции на библиотеките. Наоколо не се виждаха много листове хартия.

— Как върви шедьовърът?

Видал хвърли угарката през прозореца и се загледа в далечината.

— Вече нямам какво да кажа, Давид.

— Глупости!

— Глупости — да, всичко в този живот е глупост. Това е просто въпрос на перспектива.

— Тъкмо това би трябвало да напишете в книгата си. „Нихилистът на хълма“. Ще пожъне нечуван успех.

— Май ти си той, който има спешна нужда от успех, защото, ако не греша, джобът ти навярно е взел доста да изтънява.

— Винаги мога да приема вашата милостиня. За всичко си има пръв път.

— Сега ти се струва, че е настъпил краят на света, но...

— ... скоро ще осъзная, че нищо по-добро не би могло да ми се случи — довърших изречението аз. — Само не ми казвайте, че сега дон Басилио е този, който ви пише речите.

Видал се разсмя.

— Какво мислиш да правиш? — попита той.

— Нямате ли нужда от секретар?

— Вече си имам най-добрата секретарка на света. По-умна е от мен, безкрайно по-работлива, а когато се усмихне, чак ми се струва, че тоя скапан свят има някакво бъдеще.

— И кое е това възхитително създание?

— Дъщерята на Мануел.

— Кристина.

— Най-сетне да те чуя да й произнасяш името.

— Лош момент избрахте, за да ми се присмивате, дон Педро.

— Не ме гледай така жално. Мислиш ли, че Педро Видал би допуснал тая сган от посредствени и страдащи от запек завистници да те изрита на улицата, без да предприеме нещо?

— Достатъчно е да кажете една дума на директора и положението със сигурност ще се промени.

— Знам. Точно затова аз бях този, който го посъветва да те уволни — рече Видал.

Почувствах се така, сякаш току-що ми бе зашлевил плесница.

— Много благодаря за насърчението — изгърсих аз.

— Казах му да те уволни, защото имам предвид нещо много по-добро за теб.

— Просията ли?

— Ех, маловецецо! Още вчера говорих за теб с едни мои хора, които тъкмо са отворили нова издателска къща и търсят свежо попълнение, за да го изцедят като лимон.

— Звучи прекрасно.

— Те вече са запознати с „Потайностите на Барселона“ и са склонни да ти направят предложение, което ще ти помогне да си стъпиш здраво на краката.

— Сериозно ли говорите?

— Разбира се, че говоря сериозно. Искат да им напишеш един роман на части в най-бароковата, кървава и безумна традиция на „Гран Гиньол“, който да направи на пух и прах „Потайностите на Барселона“. Мисля, че това е удобният случай, който отдавна си чакал. Казах им, че ще ги посетиш и че си готов да се заловиш за работа незабавно.

Въздъгнах дълбоко. Видал ми намигна и ме прегърна.

[1] „Сет Портес“ („Седемте врати“) — емблематично заведение, основано през 1836 г. в Барселона. ↑

[2] „Кан Соле“ — ресторант в Барселона, създаден през 1903 г. ↑

Ето как стана така, че няколко месеца след като навърших двайсет години, получих и приех предложението да пиша евтини романи под псевдонима Игнациус Б. Самсон. Договорът ми ме задължаваше да предавам всеки месец двеста машинописни страници, изтъкани от интриги, убийства в средите на висшето общество, безчет ужаси в разни престъпни свърталища, незаконни връзки между жестоки земевладелци с решителна челюст и госпожички с несподелими възжелания, както и всевъзможни заплетени семейни саги с тайни, по-тежки и мътни дори от водите на пристанището. От тази поредица, която реших да кръстя „Градът на прокълнатите“, всеки месец щеше да излиза по едно томче с твърда подвързия и шарени корици. В замяна щях да получавам повече пари, отколкото някога си бях представял, че бих могъл да изкарам със занимание, което ценях, а едничката цензура бе наложена от интереса на читателите, които трябваше да спечеля. Условието на офертата ме задължаваха да крия авторството си зад екстравагантен псевдоним, но в дадения момент това ми изглеждаше незначителна цена за възможността да се издържам, вършейки работата, за която винаги бях мечтал. Щях да се отрека от суетата да видя името си, напечатано върху моя труд, но не и от самия себе си и от своята истинска същност.

Моите издатели бяха двама живописни граждани, които се казваха Баридо и Ескобиляс. Баридо — дребен, тантурест и с лице, вечно плувнало в мазна и загадъчна усмивка, беше мозъкът на предприятието. Идваше от средите на колбасарската индустрия и въпреки че не бе чел повече от три книги през живота си, в това число катехизиса и телефонния указател, имаше пословичната дързост да си пъха носа в счетоводните книги, които фалшифицираше заради своите инвеститори. За целта си служеше с измислици, надминаващи и въображението на авторите, които издателството, точно според предсказанията на Видал, мамеше, изцеждаше като лимони и в крайна сметка изритваше в канавката, щом задухаше друг вятър — а това неизменно се случваше, рано или късно.

Ескобиляс изпълняваше второстепенна роля. Висок, мършав и с донякъде заплашителна външност, той бе работил като погребален агент и въпреки натрапчивия одеколон, с който обливаше интимните си части, от него сякаш винаги се процеждаше смътна миризма на формол^[1], от която на човек му настръхваха косите. Той изпълняваше по същество длъжността на зловец надзирател, с камшик в ръка и готов да върши мръсната работа, за която Баридо, поради по-приятелския си нрав и не тъй атлетичното си телосложение, бе по-зле пригоден. Любовното трио се допълваше от секретарката на дирекцията, Ерминия, която ги следваше навсякъде като вярно куче и която всички наричаха Усойницата, защото, макар и да изглеждаше същинска божа кравичка, бе опасна като разгонена отровна змия.

Като оставим любезностите настрана, аз се стараех да се виждам с тях колкото се можеше по-рядко. Нашите взаимоотношения бяха строго комерсиални и никоя от страните не изгаряше от желание да промени установения протокол. Бях си поставил за цел да се възползвам максимално от предоставения случай и да работя усърдно, за да докажа на Видал, а и на самия себе си, че правя всичко възможно да заслужи неговата помощ и оказаното ми доверие. Щом се позамогнах малко, реших да напусна пансиона на доня Кармен в търсене на по-благоприятни хоризонти. От известно време бях хвърлил око на една внушителна къща на улица „Фласадерс“ № 30, на един хвърлей от Пасео дел Борн. Години наред, отивайки от пансиона до редакцията и обратно, бях минавал все покрай нея. Сградата, увенчана с една кула, която изникваше от фасада, украсена с релефи и водоливници, от години бе затворена, а главният ѝ вход — запечатан с вериги и ръждясали катинари. Въпреки мрачния и претенциозен вид на къщата — а може би тъкмо поради тази причина, — идеята да се нанесе да живея там будеше у мен онова сладострастно чувство, което пораждаат неблагоприятните идеи. При други обстоятелства щях да заключа, че подобно жилище далеч надхвърля оскъдния ми бюджет, но поради дългите години на немара и забрава, на които то явно бе обречено, хранех надеждата, че ако никой друг не го иска, собствениците му навярно ще приемат предложението ми.

Поразпитах из квартала и се уверих, че къщата от много години бе необитаема, а правото на собственост бе в ръцете на един управител на недвижими имоти на име Висенс Клавè, който имаше кантора на

улица „Комерсио“, точно срещу пазара. Клаве беше господин от старата школа със склонност да се облича като онези статуи на кметове и отци на родината, които човек може да види при входовете на парка Сиудадела. При най-малкото невнимание от страна на събеседника той се впускаше в словесни излияния, които не подминаваха ни земните, ни божествените дела.

— Значи сте писател? О, бих могъл да ви разкажа такива истории, които ще ви дадат материал за добри книги.

— Не се съмнявам. Защо не започнете с историята на къщата на „Фласадерс“, номер трийсет?

Клаве доби изражение на маска от гръцка трагедия.

— Къщата с кулата?

— Същата.

— Повярвайте ми, млади човече, хич не ви трябва да живеете там.

— И защо не?

Клаве сниши глас и мърморейки, сякаш се боеше, че и стените могат да ни чуят, отсъди с погребален тон:

— Тази къща е пълен кутсуз. Посетих я, когато отидохме заедно с нотариуса да я запечатаме и ви уверявам, че дори старата част на гробището Монжуик изглежда по-жизнерадостна. Оттогава си стои празна. Мястото е свързано с лоши спомени. Никой не го иска.

— Тия спомени не може да са по-лоши от моите и при всички случаи ще помогнат да се свали цената, която искат за тази къща.

— Някои цени не могат да се платят с пари.

— Възможно ли е все пак да я видя?

Посетих за пръв път къщата с кулата в едно мартенско утро в компанията на управителя, неговия секретар и един инспектор от банката, която притежаваше нотариалния акт. Имотът, както изглеждаше, с години бил въввлечен в сложен лабиринт от правни спорове, докато накрая се върнал в кредитната институция, която бе дала поръчителство на последния собственик. Ако Клаве казваше истината, никой не бе влизал там поне от двайсет години.

[1] 40-процентов воден разтвор на формалдехид. ↑

Години по-късно, четейки хрониката на едни британски изследователи, навлезли в мрака на хилядолетна египетска гробница с всичките ѝ лабиринти и проклетия, щях да възкреся в паметта си онова първо посещение в къщата с кулата на улица „Фласадерс“. Секретарят се бе въръжил с маслена лампа, защото до момента никой не бе прокарал електричество в сградата. Банковият инспектор носеше комплект от петнайсет ключа, с които да освободи безчетните катинари, крепящи веригите. Когато отворихме външната врата, къщата изпусна един гнилостен дъх на гроб и на влага. Инспекторът се разкашля, а управителят, който се стараяше да не изглежда прекалено резервиран и критичен, сложи кърпичка на устата си.

— Минете пръв — подкани ме той.

Вестибюлът представляваше нещо като вътрешен двор в стила на старинните дворци в този район, с настилка от големи плочи и каменно стълбище, което водеше до главния вход на жилищните помещения. Горещ над нас смътно проблясваше стъклена капандура, потънала в изпразнения на гълъби и чайки.

— Няма плъхове — оповестих аз, прониквайки в сградата.

— Това е признак за добър вкус и здрав разум — рече управителят зад гърба ми.

Продължихме по стълбите нагоре към площадката на основния етаж, където на банковия инспектор му трябваша десет минути, за да намери съответния ключ, който да пасне в ключалката. Механизмът поддаде с жално скърцане, което съвсем не звучеше гостоприемно. Масивната врата се отвори, за да разкрие безкраен коридор, осеян с паяжини, които потрепваха в мрака.

— Майко Божия — промърмори управителят.

Никой не се осмеляваше да пристъпи пръв, тъй че отново аз бях този, който оглави експедицията. Секретарят държеше лампата нависоко и разглеждаше всичко наоколо с покруса.

Управителят и инспекторът току се споглеждаха с непроницаемо изражение. Когато забелязаха, че ги наблюдавам, банковият чиновник

се усмихна ведро.

— Само да се избърше праха и да се постегне оттук-оттам, ще си имате истински палат — рече той.

— Палатът на Синята брада — отбеляза управителят.

— Да не бъдем черногледни — възрази инспекторът. — Къщата известно време не е била обитавана, а това винаги предполага наличието на някои малки недостатъци.

Аз почти не им обръщах внимание. Толкова пъти бях мечтал за този дом, минавайки край портите му, че сега едва забелязвах мрачното му и мъртвешко излъчване. Поех по главния коридор, като изследвах стаи и зали, в които стари мебели лежах изоставени под дебел слой прах. Върху една маса все още се мъдреха разнищена покривка, сервиз и поднос със спаружени цветя и плодове. Чашите и приборите си стояха там, сякаш обитателите на дома бяха станали от масата по средата на вечерята.

Гардеробите бяха претърпени с износени дрехи, избелели костюми и обувки. Открих цели чекмеджета, пълни догоре с фотографии, очила, писалки и часовници. Забулени от прах портрети ни наблюдаваха от скриновете. Леглата бяха оправени и покрити с бели кувертюри, които проблясваха в сумрака. Огромен грамофон почиваше върху махагонова маса. Иглата му бе стигнала до самия край на поставената плоча. Издухах праха, който я покриваше, и заглавието изплува пред погледа ми: „Лакримоза“ от В. А. Моцарт.

— Симфоничен оркестър у дома — обади се инспекторът. — Че какво повече може да иска човек? Тук ще си живеете направо като паша.

Управителят му хвърли убийствен поглед, мърморейки нещо под сурдинка. Прекосихме целия етаж до галерията в дъното, където на масата бе сложен сервиз за кафе, а една разтворена книга все още чакаше някой да почете в креслото.

— Изглежда така, сякаш онези, които са живели тук, са се изнесли набързо и не са имали време да вземат нищо със себе си — отбелязах аз.

Инспекторът се покашля.

— Господинът навярно желае да види кабинета?

Кабинетът се намираше в най-горната част на една източена кула — странна постройка, в чиято сърцевина се издигаше вита стълба. До

нея се стигаше откъм главния коридор, а по външните ѝ стени се четяха следите от толкова поколения, колкото помнеше градът. Кулата се очертаваше в небето като наблюдателен пост, увиснал над покривите на квартал Рибера, и бе увенчана с тясно кубе от метал и цветно стъкло, което играеше ролята на фар. От него стърчеше един ветропоказател под формата на дракон.

Изкачихме се по стълбата и стигнахме до кабинета, където инспекторът побърза да отвори прозорците, за да влязат въздух и светлина. Помещението представляваше правоъгълен салон с висок таван и под от тъмно дърво. От четирите големи сводести прозореца, които гледаха на четирите страни, можеха да се видят базиликата „Санта Мария дел Мар“ на юг, големият пазар Борн на север, старата Френска гара на изток, а на запад — безкрайният лабиринт от улици и булеварди, които се преплитаха и катереха едни през други към възвишението Тибидабо.

— Какво ще кажете, а? Къща за чудо и приказ — заяви банковият инспектор въодушевено.

Управителят оглеждаше всичко с хладна сдържаност и погнуса. Секретарят все така държеше лампата нависоко, въпреки че това вече бе съвсем излишно. Приблжих се до един от прозорците и подадох глава навън, прехласнат.

Цяла Барселона сякаш лежеше в нозете ми и ми се искаше да вярвам, че стига само да отворя тези мои нови прозорци, нейните улици ще ми шепнат на свечеряване разни истории и тайни на ухото, за да ги улавям на хартията и да ги разказвам на всеки, който би пожелал да ги чуе. Видал си имаше своята пищна и величествена кула от слонова кост в най-високата и елегантна част на Педралбес, заобиколена от приказни планини, дървета и небеса. Аз пък щях да си имам моята зловеща кула, стърчаща над най-старите и мрачни улици на града, сред миазмите и сенките на оня некропол, който поетите и убийците бяха назовали „Огнената роза“.

Това, което ме накара да взема окончателно решение, бе писалището, заело центъра на кабинета. Върху него като голяма скулптура, изваяна от метал и светлина, почиваше една внушителна пишеща машина „Ъндъруд“, която сама по себе си бе достатъчна причина да платя цената на наема. Разположих се в маршалското

кресло, поставено пред масата, и усмихнат погалих клавишите на машината.

— Решено е, взимам я — казах.

Инспекторът въздъхна от облекчение, а управителят избели очи към тавана и се прекръсти. Същия следобед сключих наемен договор за десет години. Докато работниците от електрическата компания прокарваха кабели в къщата, аз се захех да почистя и стегна жилището и да му придам приличен вид с помощта на трима прислужници, които Видал ми прати вкупом, без да ме пита предварително дали искам съдействие, или не. Бързо установих, че бойният отряд от експерти се придържа към следния *модус операнди* — първо да пробива стени наляво и надясно, а после да пита. Три дена след техния десант в къщата нямаше нито една действаща електрическа крушка, но затова пък всеки страничен наблюдател би казал, че е имало нашествие от вредители, способни да прояждат гипс и благородни минерали.

— Значи искате да кажете, че няма друг начин да разрешим въпроса? — питах аз командира на батальона, който уреждаше всичко с помощта на един чук.

Отилио — така се наричаше този талант — ми показваше чертежите на къщата, които управителят ми бе връчил заедно с ключовете, и изтъкваше, че за всичко е виновна сградата, защото била зле построена.

— Вижте — казваше той. — Когато нещо е направено калпаво, значи е калпаво. Погледнете това например. Тук пише, че трябва да имате една цистерна за вода на покривната тераса. Да, ама не! Цистерната е в задния двор.

— И какво значение има това? Цистерната не е по вашата част, Отилио. Вие се съсредоточете върху електрическия въпрос. Осветление! Не кранове и тръбопроводи. Ток ми трябва на мен, ток!

— Там е работата, че всичко е свързано. Какво ще кажете за галерията?

— Че няма осветление.

— Според чертежите, това би трябвало да е основна стена. Но ето че колегата Ремихио я чукна съвсем лекичко и тя взе, че се срути наполовина. А за спалните да не говорим! Според това тук, стаята в дъното на коридора трябва да е почти четирийсет квадратни метра. Нищо подобно! Бих се учудил, ако има и дваисет. Една стена е

издигната на място, където не би трябвало да има никаква стена. А за отточните тръби по-добре да не отварям дума. Нито една не е там, където се предполага, че трябва да бъде.

— Сигурен ли сте, че умеете да разчитате чертежи?

— Вижте какво, аз съм професионалист. Помнете ми думата, тази къща е някаква главоблъсканица. Тук си е оставил ръцете кой ли не.

— Значи ще трябва някак да се справим с това, с което разполагаме. Направете чудеса или каквото намерите за добре, но искам до петък стените да са измазани, боядисани и електричеството да е прокарано.

— Не ме припирайте, че тук става дума за прецизна работа. Трябва да се действа със стратегия.

— И какво мислите да правите?

— Като начало ще отидем да закусим.

— Ама нали дойдохте преди има-няма половин час!

— Господин Мартин, при такова отношение от ваша страна няма да стигнем доникъде.

Това ходене по мъките се проточи седмица повече от предвиденото, но въпреки присъствието на Отилио и неговия ескадрон от гении, които пробиваха дупки на излишни места и закусваха разточително по два часа и половина, тръпката, че мога най-сетне да обитавам тази огромна къща, за която толкова време бях мечтал, би ми помогнала да живея години наред на свещи и маслени лампи, ако се налагаше. За мой късмет квартал Рибера беше духовна и материална обител на всевъзможни занаятчии, тъй че успях да намеря на един хвърлей от новия си дом хора, способни да ми инсталират ключалки, които да не изглеждат задигнати от Бастилията, а също и стенни лампи и батерии за чешми по модата на ХХ век. Идеята да разполагам с телефонна линия не ме блазнеше и съдейки по дочутото от радиото на Видал, онова, което пресата на деня наричаше нови средства за комуникация, явно не бе предназначено за някого като мен. Бях си наумил, че животът ми ще протича сред книги и тишина. От пансиона си донесох само едни дрехи за смяна и онова сандъче с пистолета на баща ми — едничкия спомен, останал ми от него. Раздадох останалите си дрехи и лични вещи на бившите си съквартиранти. Ако можех да

сваля и оставя зад себе си дори кожата и спомените, на драго сърце бих сторил и това.

Прекарах първата си официална и електрифицирана нощ в къщата с кулата същия ден, когато излезе встъпителната част на „Градът на прокълнатите“. Романът бе фантазмагория, която бях изтъкал около историята за пожара в „Ел Енсуеньо“ през 1903 г., и едно призрачно създание, омагьосващо улиците на Равал оттогава насам. Мастилото на първото издание още не бе изсъхнало, когато се залових да работя по втория роман от поредицата. Според моите изчисления, базиращи се на трийсет дни неспирен труд всеки месец, за да изпълни условията на договора, Игнациус Б. Самсон трябваше да произвежда средно 6,66 страници качествен ръкопис на ден, което си беше истинско безумие. За щастие не разполагах с много свободно време, за да разсъждавам за това.

Едва си давах сметка, че в хода на дните бях почнал да консумирам повече кафе и цигари, отколкото кислород. Докато тровех мозъка си, имах чувството, че той постепенно се превръща в парна машина, която никога няма да се охлади. Ала Игнациус Б. Самсон беше млад и издръжлив. Работеше цяла нощ и рухваше едва призори, предавайки се на чудати сънища, в които буквите на страницата, въткната в пишещата машина, се откъсваха от хартията и подобно на мастилени паяци плъпваха по ръцете и лицето му, проникваха през кожата и се загнездваха във вените му, докато накрая покриваха сърцето му с чернилка и преобразяваха зениците му в непрогледни локви. Така прекарах цели седмици, през които почти не излизах от голямата къща и забравях кой ден от седмицата или кой месец е. Не обръщах внимание на повтарящите се главоболия, които навремени ме връхлитаха внезапно, сякаш някакво шило пробиваше черепа ми и изгаряше очите ми с ослепителна бяла светлина. Бях свикнал да живея с един постоянен шум в ушите, който само шепотът на вятъра или ромоленето на дъжда успяваха да замаскират. Понякога, когато лицето ми се обливаше в студена пот и чувствах как ръцете ми треперят върху клавишите на моята машина „Ъндъруд“, си казвах, че на следващия ден ще отида на лекар. Ала в този ден винаги ме чакаха друга сцена и друга история, които трябваше да разкажа.

Така се навърши една година от живота на Игнациус Б. Самсон и за да отпразнувам това събитие, реших да си взема почивен ден и да се срещна отново със слънцето, с бриза и с улиците на града, из който бях престанал да вървя, за да го виждам само във въображението си. Избръснах се, спретнах се и се издокарах с най-хубавия си и представителен костюм. Оставих отворени прозорците на кабинета и галерията, за да може къщата да се проветри и онази гъста мъгла, която се бе превърнала в неин специфичен аромат, да се разнесе от вятъра в четирите посоки на света. Когато излязох на улицата, намерих един голям плик на дъното на пощенската кутия. В него имаше лист пергаментова хартия, запечатан с онзи печат с ангела и изпъстрен със следните слова, изписани с добре познатия ми изящен почерк:

Скъпи Давид,

Бих искал да съм първият, който ще поднесе поздравленията си за този нов етап във Вашата кариера. С огромна наслада прочетох първите части от „Градът на прокълнатите“. Надявам се, че този скромен подарък ще Ви зарадва.

Позволявам си отново да изразя възхищението си и желанието нашите житейски пътища да се пресекат някой ден. Уверен в това, сърдечно Ви поздравява Вашият приятел и читател,

Андреас Корели

Подаръкът бе същият екземпляр от „Големите надежди“, който господин Семпере ми бе подарил в детските ми години. Същият, който му бях върнал, преди баща ми да успее да го намери. Същият, който след време бях пожелал да си възвърна на каквато и да е цена, само за да разбера, че броени часове преди това е изчезнал в ръцете на един непознат. Съзерцавах това вързопче хартия, което в един не твърде отдавнашен ден ми бе изглеждало хранилище на цялото вълшебство и

светлина на света. На корицата все още си личаха отпечатъците от
моите детски пръсти, изцапани с кръв.

— Благодаря — промълвих аз.

Господин Семпере си сложи очилата за четене, за да огледа книгата. Постава я на една кърпа, постлана на бюрото в задната стая на книжарницата, и наведе подвижната лампа, така че снопът светлина да пада директно върху томчето. Вещият му анализ се проточи няколко минути, през които аз запазах благоговейно мълчание. Наблюдавах го как разлиства страниците, как ги души, как милва хартията и гърба на книгата, как изпробва тежестта ѝ най-напред с едната ръка, после с другата; накрая затвори кориците и разгледа с лупа следите от засъхнала кръв, които моите пръсти бяха оставили там преди дванайсет или тринайсет години.

— Невероятно — промърмори той и си свали очилата. — Това е същата книга. Та как, казвате, се озова отново при вас?

— И аз самият нямам представа. Господин Семпере, какво знаете за един френски издател на име Андреас Корели?

— Френски ли? Фамилията звучи по-скоро като италианска, а пък името Андреас изглежда да е гръцко...

— Издателската къща е в Париж. Издателство „Люмиер“.

Семпере помълча малко, умислен.

— Боя се, че нищо не ми говори. Ще питам Барсело, който всичко знае, да видим какво ще каже той.

Густаво Барсело беше един от доайените на гилдията на антикварните книжари в Барселона и енциклопедичните му познания бяха тъй легендарни, както и донякъде резкият му и педантичен нрав. В тези професионални среди се носеше мълва, че при наличие на съмнение човек трябва да се допитва до Барсело. В тоя миг синът на Семпере, който, макар и с две-три години по-възрастен от мен, бе толкова плах и свит, че понякога сякаш ставаше невидим, надникна в стаята и направи знак на баща си.

— Татко, дойдоха за една поръчка, която мисля, че вие сте взели.

Книжарят кимна и ми подаде един дебел и порядъчно опърпан том.

— Ето ви последният каталог на европейските издатели. Прегледайте го, ако искате, да видим дали ще намерите нещо, а аз междувременно ще обслужа клиента — предложи той.

Останах сам в задната стая на книжарницата, като напразно търсех издателство „Люмиер“ в каталога, а Семпере се върна на тезгяха в предната част. Докато прелиствах страниците, го чух да разговаря с един женски глас, който ми се стори познат. Долових името на Педро Видал и, заинтригуван, надникнах да разбера какво става.

Кристина Сание, дъщерята на шофьора и настояща секретарка на моя ментор, тъкмо преглеждаше една купчина книги, които Семпере отбелязваше в книгата за продажби. Когато ме видя, тя се усмихна вежливо, но бях сигурен, че не ме позна. Семпере вдигна поглед и щом забеляза глупашкото ми изражение, направи мигновен анализ на ситуацията.

— Вече се познавате, нали? — попита той.

Кристина изненадано повдигна вежди и ме погледна отново, явно неспособна да се сети кой съм.

— Давид Мартин. Приятел на дон Педро — обадох се аз.

— О, разбира се — рече тя. — Добър ден.

— Как е баща ви? — продължих.

— Добре, добре. Чака ме на ъгъла с колата.

Съобразителният Семпере веднага видя благоприятната възможност и се намеси:

— Госпожица Сание дойде да прибере едни книги, поръчани от Видал. Тъй като са доста тежички, навярно ще бъдете така любезен да ѝ помогнете да ги отнесе до колата...

— Моля ви се, не се тревожете... — запротестира Кристина.

— Ама разбира се, как не — веднага рипнах аз, готов да вдигна купчината книги, която се оказа тежка колкото луксозното издание на „Енциклопедия Британика“, и то заедно с приложенията.

Усетих как нещо изскърца в гърба ми и Кристина ме погледна стреснато.

— Добре ли сте?

— Не се бойте, госпожице. Нашият приятел Мартин, ако и, да е човек на перото, е як като бик — обади се Семпере. — Нали така, Мартин?

Кристина ме гледаше със съмнение. Отправих ѝ най-убедителната си усмивка на несъкрусим мъжкар.

— Целият съм само мускули — рекох. — Това е просто загревка.

Семпере младши се канеше да предложи помощта си и да отнесе половината книги, но баща му дипломатично го спря, хващайки го за ръката. Кристина ми отвори вратата и аз се впуснах да измина онези петнайсет-двайсет метра, които ме деляха от автомобила „Испано-Суиса“, паркиран на ъгъла с Портал дел Анхел. Едвам се добрах дотам, ръцете ми направо пламтяха от усилието. Шофьорът Мануел ми помогна да се разтоваря от книгите и ме поздрави сърдечно.

— Каква неочаквана среща, господин Мартин.

— Светът е малък.

Кристина ми се усмихна леко в знак на благодарност и се качи в колата.

— Съжалявам, че ви натоварих с това.

— Няма нищо. Малко упражнение повдига духа — отвърнах аз смутено, напълно забравил за възела, образувал се в гърба ми. — Поздрави на дон Педро.

Видях ги да се отдалечават към Пласа де Каталуня и когато поех обратно към книжарницата, зърнах Семпере, който бе застанал на прага, гледаше ме с лукава усмивка и ми правеше знаци да си избърша потеклите лиги. Приближих се до него и не можах да се удържа да се посмея сам над себе си.

— Сега вече зная вашата тайна, Мартин. Мислех ви за закален в тия работи.

— Ех, и закалената стомана ръждясва.

— На мен ли го казвате! Мога ли да задържа книгата няколко дена?

Кимнах.

— И да ми я пазите.

Видях я отново месеци по-късно в компанията на Педро Видал, на масата, която винаги бе резервирана за него в „Мезон Доре“. Видал ме покани да се присъединя към тях, но ми стигаше да разменя един поглед с Кристина, за да разбере, че трябва да отклоня предложението.

— Как върви романът, дон Педро?

— По мед и масло.

— Радвам се. Добър апетит!

Срещите ни бяха случайни. Понякога се натъквах на нея в книжарницата „Семпере и синове“, която тя често посещаваше, за да търси книги за дон Педро. Семпере при всеки удобен случай ме оставяше насаме с нея, но Кристина скоро схвана този трик и започна да изпраща някой от прислужниците от Вила Елиус да прибира поръчките.

— Знам, че не е моя работа — току ми казваше книжарят. — Но може би ще трябва да си я избие от главата.

— Не разбирам за какво говорите, господин Семпере.

— Хайде, хайде, Мартин, откога се знаем с вас...

Месеците отлитаха като насън, без дори да си давам сметка за това. Живеех нощно време, като пишех от мрак до зори, а спях през деня. Баридо и Ескобиляс не спираха да се радват на успеха на „Градът на прокълнатите“ и щом ме видяха на ръба на припадъка, все ме уверяваха, че след още два романа ще ми дадат една година отпуска, за да си почина или да създам някоя лична творба, която да публикуват с гръм и трясък и с истинското ми име, отпечатано с големи букви на корицата. Вечно не достигаха още два романа. Бодежите, главоболията и световъртежът ме връхлитаха все по-често и с по-голяма сила, но аз ги приписвах на преумората и ги потушавах с нови дози кофеин, цигари и хапчета, съдържащи кодеин и Бог знае какво още, които тайно ми доставяше един фармацевт от улица „Аржентерия“ и които имаха вкус на барут. Дон Базилио, с когото обядвах през две седмици, винаги в четвъртък, в едно кафене на открито в Барселонета, ме

молеше да отида на лекар. Аз все му отговарях, че ще отида още същата седмица, че даже съм си записал час.

Като изключим бившия ми началник и двамата Семпере, не разполагах с много време да се срещам с други хора освен Видал, а и в случаите, когато се виждах с него, по-скоро той идваше при мен, отколкото обратното. Къщата с кулата никак не му се нравеше и винаги настояваше да излезем да се поразходим, като накрая се озовавахме в бар „Алмирал“ на улица „Хоакин Коста“, където той имаше открита сметка и в петък вечер водеше литературна сбирка. На тези сбирки Видал никога не ме канеше, защото знаеше, че всички присъстващи — злополучни стихоплетци и подмазвачи, които се смееха на остроумията му в очакване на милостиня, на препоръка за издател или хвалебствие, с което да изцерят раните на суетата си — ме ненавиждаха с една решимост, сила и жар, съвсем неприсъщи за творческите им начинания, които лъжовната публика упорито пренебрегваше. В бара, между дози абсент и хавански пури, Видал ми разправяше за романа си, чийто край все не се виждаше, за плановете си да се „пенсионира“ от своя живот на пенсионер, за любовните си похождения и завоевания; колкото по-възрастен ставаше той, толкова по-млади и цветущи жени покоряваше.

— Не ме питаш за Кристина — заяждаше се понякога той.

— Какво искате да ви питам?

— Дали тя ме пита за теб.

— Е, пита ли ви тя за мен, дон Педро?

— Не.

— Естествено, така си и мислех.

— Истината е, че оня ден те спомена.

Погледнах го в очите, за да видя дали ме взима на подбив.

— И какво каза?

— Хич няма да ти хареса.

— Хайде, изплюйте камъчето.

— Не се изрази точно с тези думи, но ми даде да разбере, че се чуди как може да проституираш, пишейки второразредни романчета за ония двама разбойници, и че според нея прахосваш на вятъра таланта си и младостта си.

Почувствах се така, сякаш Видал ми бе забил замръзнал нож в стомаха.

— Така ли мисли тя?

Той сви рамене.

— Що се отнася до мен, спокойно може да върви по дяволите.

Работех всеки ден освен в неделите, когато се разхождах безцелно из улиците и накрая почти неизменно се озовавах в някоя кръчма на Авенида Паралело, където лесно можех да намеря компания и мимолетна нежност в прегръдките на някоя самотна и живееща в очакване душа като моята. Едва на следващата сутрин, когато се събуждах до нея и откривах в нейно лице една непозната, осъзнавах, че всички те си приличаха, по цвета на косите, по походката, по някой жест или поглед. Рано или късно, за да смекчат болезненото мълчание на сбогуванията, тези приятелки за една нощ ме питаха как си изкарвам хляба и щом се случеше суетата да ме подведе и да им обясня, че съм писател, те ме взимаха за лъжец, защото нито една не бе чувала името Давид Мартин, макар че някои знаеха кой е Игнациус В. Самсон и бяха дочули за „Градът на прокълнатите“. С времето започнах да им казвам, че работя в сградата на пристанищната митница на Атарасанас или че съм стажант в кантората на адвокатите Сайрач, Мунтанер и Круелс.

Спомням си, че една вечер седях в кафенето на Операта в компанията на една учителка по музика на име Алисия; тя, както подозирах, се мъчеше с моя помощ да забрави някого, когото не можеше да си избие от главата. Точно се канех да я целуна, когато зърнах лицето на Кристина зад витрината. Щом излязох на улицата, тя вече се бе изгубила сред навалищата на Ла Рамбла. Две седмици по-късно Видал настоятелно ме покани на премиерата на „Мадам Бътерфлай“ в „Лисео“. Фамилията Видал притежаваше ложа на първия балкон и дон Педро обичаше да ходи всяка седмица на представление през целия оперен сезон. Когато се срещнах с него във фойето, установих, че е довел и Кристина. Тя ме поздрави с ледена усмивка и повече не отправи към мен ни дума, ни поглед, додето на Видал не му хрумна — наред второ действие — да слезе в съседния клуб „Сиркуло“ да поздрави един от братовчедите си. Останахме насаме в ложата, без друга защита освен Пучини и стотиците лица в сумрака на

операта. Издържах десет минути, преди да се обърна и да я погледна в очите.

— Да не съм ви обидил с нещо? — попитах.

— Не.

— Не може ли тогава да се преструваме, че сме приятели, поне в случаи като този?

— Не искам да бъда ваша приятелка, Давид.

— И защо не?

— Защото и вие не искате да бъдете мой приятел.

Имаше право, не исках да ѝ бъда просто приятел.

— Наистина ли мислите, че проституирам с таланта си?

— Няма значение какво мисля аз. Важното е какво мислите вие.

Постоях още пет минути, след което станах и си тръгнах, без да обеля дума. Когато стигнах до голямото стълбище на „Лисео“, вече си бях обещал, че никога повече няма да ѝ отправя мисъл, поглед или мила дума.

На следващия ден я видях пред катедралата. Исках да избегна срещата с нея, но тя ми махна с ръка и ми се усмихна. Спрях се и я загледах как се приближава към мен.

— Няма ли да ме поканите на закуска?

— Обикалям улиците да си търся клиенти и ще се освободя чак след час-два.

— Тогава нека аз да ви поканя. Каква такса взимате, за да придружите една дама за цял час?

Последвах я неохотно до една сладкарница на улица „Петричол“. Поръчахме си горещо какао и седнахме един срещу друг, да видим кой ще си отвори устата пръв. Поне тоя път спечелих аз.

— Вчера не исках да ви засегна, Давид. Не зная какво ви е наговорил дон Педро, но никога не съм изричала такова нещо.

— Може би само си го мислите, затова дон Педро ми го каза.

— Изобщо не знаете какво мисля — решително отсече тя. — Нито пък той знае.

Свих рамене.

— Е, добре.

— Казах нещо съвсем различно. Казах, че според мен не правите това, което чувствате отвътре.

Усмихнах се и кимнах. Едничкото, което чувствах в тоя миг, бе желанието да я целуна. Кристина отвърна предизвикателно на погледа ми. Не отдръпна лицето си, когато протегнах ръка и помилвах устните ѝ, плъзгайки пръсти по брадичката и шията ѝ.

— Не така — рече накрая.

Когато келнерът донесе двете вдигащи пара чаши, тя вече си бе отишла. Месеци наред не чух нищо за нея.

Един ден в края на септември, когато тъкмо завършвах поредната част от „Градът на прокълнатите“, реших да си отпусна свободна вечер. Предчувствах, че се задава един от онези мъчителни пристъпи на гадене и главоболие, което пронизваше мозъка ми като с огнени шила. Изгълтах шепа хапчета кодеин и се проснах в леглото на тъмно, чакайки да преминат студената пот и треперенето на ръцете. Бях почнал да се унасям в сън, когато чух, че някой звъни на вратата. Завлякох се до вестибюла и отворих. Видал, издокаран в един от своите безупречни костюми от италианска коприна, тъкмо палеше цигара под един сноп от лъчи, който сякаш самият Вермеер бе нарисувал специално за него.

— Жив ли си, или говоря с привидение? — попита той.

— Не ми казвайте, че сте дошли дотук чак от Вила Елиус, само за да ми кажете това.

— Не. Дойдох, защото от месеци не знам нищичко за теб и взех да се тревожа. Защо не си прокараш телефон в тоя мавзолей като всички нормални хора?

— Не обичам телефоните. Обичам да виждам лицата на хората, когато разговарят с мен, а и те да ме виждат.

— Не знам дали в твоя случай това е добра идея. Напоследък да си се поглеждал в огледалото?

— Вие сте по тая част, дон Педро.

— В моргата има хора, които изглеждат по-свежи от теб. Хайде, обличай се.

— Защо?

— Защото аз казвам така. Отиваме на разходка.

Видал не прие никакви откази и възражения. Замъкна ме до колата, която чакаше на Пасео дел Борн, и даде знак на Мануел да

потегли.

— Къде отиваме? — попитах.

— Изненада.

Прекосихме цяла Барселона, стигнахме до Авенида Педралбес и поехме нагоре по склона. След броени минути зърнахме Вила Елиус; всичките ѝ прозорци светеха и сякаш излъчваха в здрача мехур от разтопено злато. Видал не обелваше зъб и само се усмихваше тайнствено. Когато стигнахме до къщата, направи знак да го последвам и ме поведе към големия салон. Там ни чакаше група хора, които ме посрещнаха с аплодисменти. Сред тях видях дон Басилио, Кристина, Семпере — бащата и сина, някогашната ми учителка доня Мариана, неколцина автори, които публикуваха заедно с мен в издателството на Баридо и Ескобиляс и с които бях завързал приятелство, успелият да се присъедини към групата Мануел и някои от завоеванията на Видал. Дон Педро ми подаде чаша шампанско и се усмихна.

— Честит двайсет и осми рожден ден, Давид.

Бях забравил.

Щом вечерята приключи, се извиних на компанията и излязох в градината да подишам чист въздух. Звездното небе бе опънало сребрист воал над дърветата. Едва бе изтекла една минута, когато чух нечии стъпки да се приближават към мен и се обърнах, за да се озова срещу последния човек, когото очаквах да видя в тоя миг — Кристина Сание. Усмихна ми се, сякаш се извиняваше, че нахълтва така в усамотението ми.

— Педро не знае, че съм излязла да разговарям с вас — рече.

Отбелязах си мислено, че пропусна обръщението „дон“ пред името, но се направих, че не съм забелязал.

— Бих искала да поговоря с вас, Давид — каза тя. — Но не тук и не сега.

Дори нощният мрак в градината не можа да скрие моето смущение.

— Може ли да се срещнем някъде утре? — запита тя. — Обещавам ви, че няма да ви отнема много време.

— Само при едно условие — рекох. — Че повече няма да ми говорите на „вие“. Рождените дни достатъчно състаряват човек.

Кристина се усмихна.

— Дадено. Ще ви говоря на „ти“, ако и вие ми говорите на „ти“.

— Да се обръщам на „ти“ е една от моите специалности. Къде искаш да се срещнем?

— Може ли в твоя дом? Не искам някой да ни види, нито пък Педро да разбере, че съм разговаряла с теб.

— Както искаш...

Кристина се усмихна с облекчение.

— Благодаря. Значи утре? Следобед?

— Когато пожелаеш. Знаеш ли къде живея?

— Баща ми знае.

Наведе се леко към мен и ме целуна по бузата.

— Честит рожден ден, Давид.

Преди да успея да кажа каквото и да било, тя сякаш се стопи в градината. Когато се върнах в салона, вече си бе отишла. Видал ми хвърли студен поглед от другия край на салона и едва когато забележа, че съм го видял, се усмихна.

Един час по-късно Мануел настоя — с одобрението на Видал — да ме откара у дома с автомобила. Седнах до него, както правех обикновено, когато двамата пътувахме насаме и шофьорът използваше тези случаи, за да ми обяснява някои трикове на кормуването; понякога даже ме оставяше да седна за малко зад волана без знанието на Видал. Тази нощ обаче Мануел бе по-мълчалив от обичайно и не обели зъб, докато не стигнахме до центъра на града. Беше отслабнал в сравнение с последния път, когато го бях видял, и ми се стори, че годините са почнали да му тежат.

— Случило ли се е нещо, Мануел? — попитах.

Шофьорът сви рамене.

— Нищо особено, господин Мартин.

— Ако нещо ви тревожи...

— А, дреболии, обаждат се разни болестки. Стане ли човек на години, всичко се превръща в дребни грижи, нали знаете. Но аз вече не съм важен. Важно е какво ще стане с дъщеря ми.

Не знаех точно какво да отговоря, затова се ограничих с едно кимване.

— Зная, че изпитвате обич към нея, господин Мартин. Към моята Кристина. На един баща тия работи не му убягват.

Отново кимнах мълчаливо. Повече не разменихме дума, докато Мануел не спря колата в началото на улица „Фласадерс“. Подаде ми

ръка и още веднъж ми честити рождения ден.

— Ако нещо се случи с мен — рече той тогава, — вие ще й помагате, нали, господин Мартин? Ще направите ли това заради мен?

— Разбира се, Мануел. Но какво би могло да ви се случи?

Шофьорът се усмихна и ми махна за сбогом. Видях го да се качва в колата и бавно да се отдалечава. Не бях абсолютно сигурен, но все пак бих се заклел, че след дългия път, който бе изминал почти без да изрече дума, сега си говореше сам.

Прекарах цялата сутрин, като се въртях из къщи, оправях тук, подреждах там, проветрях и чистих предмети и кътчета, за чието съществуване съвсем бях забравил. По някое време изтичах до една цветарница на пазара и когато се върнах, отрупан с букети, си дадох сметка, че не зная къде съм потулил вазите, в които да ги сложа. Издокарах се така, сякаш щях да излизам да си търся работа. Репетирах фрази и поздравии, които ми прозвучаха нелепо. Погледнах се в огледалото и се уверих, че Видал имаше право — наистина бях заприличал на вампир. Накрая седнах в едно кресло в галерията и зачаках с книга в ръце. За два часа не успях да премина дори на втора страница. Най-сетне, точно в четири следобед, чух стъпките на Кристина по стълбите и скочих като ужилен. Когато тя позвъни на вратата, аз вече бях прекарал там цяла вечност.

— Здравей, Давид. Да не би да идвам в неподходящ момент?

— Не, не, напротив. Заповядай, влез.

Кристина се усмихна вежливо и влезе в коридора. Поведох я към читалнята в галерията и я поканих да седне. Погледът ѝ внимателно изучаваше обстановката.

— Това е много специално място — рече тя. — Педро вече ми беше казал, че имаш представителен дом.

— Той предпочита определението „безрадостен“, но предполагам, че всичко е въпрос на степенуване.

— Мога ли да те попитам защо си се настанил тук? Къщата е малко големичка за човек, който живее сам.

Човек, който живее сам, помислих си. Накрая се превръщаме в онова, което виждаме в очите на желаните от нас.

— Да ти кажа ли истината? — попитах. — Истината е, че дойдох да живея тук, защото години наред виждах тази къща почти всеки ден на отиване и връщане от редакцията. Винаги беше затворена и с времето взех да си мисля, че тя очаква тъкмо мен. Накрая буквално сънувах, че някой ден ще живея в нея. И ето че това се случи.

— Всички ли твои сънища се сбъдват, Давид?

Този ироничен тон твърде много ми напомни за Видал.

— Не — отвърнах. — Този е единственият. Но ти искаше да поговорим за нещо, пък аз те занимавам с истории, които сигурно не те интересуват.

Гласът ми прозвуча по-заядливо, отколкото ми се щеше. С пламенното ми желание стана същото, което и с цветята; щом се озова в ръцете ми, не знаех къде да го дяна.

— Исках да поговорим за Педро — поде Кристина.

— О!

— Ти си най-добрият му приятел. Познаваш го. Той говори за теб като за свой син. Обича те повече от всеки друг. Разбира се, това вече го знаеш.

— Дон Педро винаги се е отнасял бащински към мен — рекох. — Ако не бяха той и господин Семпере, просто не знаех какво щеше да стане с мен.

— Причината, поради която исках да поговоря с теб, е, че съм много загрижена за него.

— Загрижена си? Защо?

— Знаеш, че от години работя за него като секретарка. Истината е, че Педро е достоен човек и с времето станахме добри приятели. Винаги се е държал прекрасно с баща ми и с мен. Затова ме боли да го гледам в такова състояние.

— В какво състояние?

— Става дума за тая проклета книга, романа, който иска да напише.

— Вече от години се занимава с него.

— Вече от години го унищожава. Аз коригирам и печатам на машина всичките му страници. През цялото това време, откакто съм негова секретарка, е унищожил не по-малко от две хиляди страници. Все разправя, че няма дарба. Че е просто един комедиант. Непрекъснато пие. Понякога го заварвам горе в кабинета му пиян и виждам, че плаче като дете...

Преглътнах на сухо.

— ... разправя още, че ти завижда и би искал да бъде като теб, че хората лъжат и го превъзнасят, защото все искат нещо от него — пари, помощ, — ама той си знаел, че творбата му нямала никаква стойност. Пред останалите поддържа фасадата си — костюмите и цялото лустро,

но аз го виждам всеки ден и мога да ти кажа, че гасне. Понякога ме хваща страх, че ще вземе да направи някоя глупост. Вече от доста време е така. С никого не съм споделила, защото не знаех с кого да поговоря. Ако разбере, че съм идвала при теб, със сигурност ще побеснее. Все ми разправя: няма да безпокоиш Давид с моите работи. Давид има целия живот пред себе си, пък аз вече съм едно нищо. Постоянно ми ги говори такива едни... Прощавай, че ти разправям всичко това, но не знаех към кого да се обърна...

Изпаднахме в продължително мълчание. Почувствах как в мен нахлува като силен студ мисълта, че докато човекът, комуто дължах живота си, полека е затъвал в отчаяние, аз, затворен в собствения си свят, не се бях спрял дори за миг, за да си дам сметка за това.

— Може би не трябваше да идвам.

— Напротив — казах. — Добре постъпи.

Кристина ме погледна с вяла усмивка и за пръв път изпитах чувството, че не съм чужд човек за нея.

— И какво ще правим сега? — попита тя.

— Ще му помогнем — отвърнах.

— Ами ако не ни позволи?

— Тогава ще го направим така, че да не разбере.

Никога не ще узная дали наистина го направих, за да помогна на Видал, както сам си казвах, или просто за да имам оправдание да прекарвам известно време в компанията на Кристина. Виждахме се почти всеки следобед в къщата с кулата. Кристина носеше листовете, които Видал бе изписал предния ден на ръка — винаги осеяни със зачерквания, цели задраскани пасажки, бележки навсякъде и изобщо хиляда и един опита да се спаси неспасяемото. Качвахме се в кабинета и сядяхме на пода. Кристина веднъж прочиташе на глас написаното, а после го обсъждахме надълго и нашироко. Моят ментор се опитваше да напише нещо като епическа сага, която обхващаше три поколения от една барселонска династия, доста напomniaща тази на самия Видал. Действието започваше малко преди индустриалната революция с пристигането на двама братя сираци в града и прерастваше в своего рода библейска притча, подобна на историята на Каин и Авел. Единият от братята в крайна сметка се превърна в най-богатия и могъщ магнат на своята епоха, докато другият се посвети на Църквата и отдаде живота си в служба на бедните, за да завърши трагично дните си в един епизод, в който прозираха злощастията на свещеника-поет Жасинт Вердагер^[1]. В хода на живота си двамата братя постоянно се конфронтираха и една безкрайна галерия от образи се разгръщаше в знойни мелодрами, скандали, убийства, извънбрачни връзки, трагедии и прочее задължителни съставки на жанра, като за фон на всичко това служеше картината на зараждането на модерния метрополис с неговия индустриален и финансов свят. Повествованието се водеше от внука на единия брат, който пресъздаваше цялата история, докато наблюдаваше от едно имение на Педралбес как градът гори в дните на Трагичната седмица^[2] през 1909 г.

Първото, което ме изненада, бе, че тази фабула самият аз я бях нахвърлял пред Видал няколко години по-рано като идея, от която да разработи предполагаемата си значима творба, романа, дето все се заканваше да напише някой ден. Второ, той никога не ми бе казал, че е решил да използва идеята ми, и че даже се е трудил върху нея с години

— а бе имал много възможности да сподели това. И трето, в настоящия си вид романът бе пълно и грандиозно фиаско: нищо в него не беше убедително, като се почне от героите и структурата, атмосферата и сюжета, и се стигне до езика и стила, които напомняха напъните на някой аматьор с толкова претенции, колкото и свободно време на разположение.

— Как ти се струва? — питаше ме Кристина. — Мислиш ли, че може да се оправи?

Предпочитах да не ѝ казвам, че Видал е взел наготово идеята от мен, и понеже не исках да я тревожа допълнително, кимах с усмивка.

— Има нужда да се пипне малко. Това е всичко.

Почнеште ли да се смрачава, Кристина седнаше пред пишещата машина и двамата заедно се захващахме да пренапишем книгата на Видал — буква по буква, ред по ред, сцена по сцена.

Повествованието, скалъпено от него, бе тъй блудкаво и неопределено, че реших да възстановя онзи сюжет, който аз самият бях импровизирал, когато му подказах идеята. Започнахме бавно да възкресяваме персонажите, като ги прекроявахме и преправяхме от глава до пети. Нито една-едничка сцена, момент, ред или дума не можа да избегне този процес; при все това, докато напредвахме, имах усещането, че отдаваме дължимото на романа, който Видал носеше в сърцето си и се бе опитал да напише, само че не знаеше как.

Кристина разправяше, че понякога Видал, мислейки, че сам е написал дадена сцена, седмици по-късно я препрочитал в окончателната ѝ машинописна версия и оставал изненадан от нейното майсторство и от разцвета на един талант, в който бе престанал да вярва. Тя се боеше, че той ще разкрие какво правим и все ми казваше, че трябва да се придържаме по-строго към неговия оригинал.

— Никога не подценявай суетата на един писател, особено ако е посредствен — отвърщах аз.

— Не ми е приятно да говориш така за Педро.

— Съжалявам, и на мен също.

— Може би ще трябва да забавиш малко темпото. Не изглеждаш добре. Вече не ме тревожи Педро, сега взех да се безпокоя за теб.

— Е, все нещо добро трябваше да излезе от всичко това.

С времето свикнах да живея, за да се наслаждавам на онези мигове, които споделях с Кристина. Собствената ми работа скоро започна да страда от това. Крадах отгук-оттам време, за да работя по „Градът на прокълнатите“, като спях едва по три часа на денонощие и се трудех усилено, за да спазвам сроковете на моя договор.

Баридо и Ескобиляс по принцип не четяха никакви книги, нито публикуваните от самите тях, нито пък тези на конкуренцията, но за разлика от тях Усойницата четеше и скоро започна да подозира, че с мен се случва нещо странно.

— Това не си ти — казваше понякога тя.

— Разбира се, че не съм аз, драга ми Ерминия. Това е Игнациус Б. Самсон.

Осъзнавах какъв риск съм поел, но ми беше все едно. Не ме беше грижа, че всеки ден се събуждах облян в пот, а сърцето ми биеше така, сякаш щеше да изскочи от гърдите ми. Бях готов да платя тази цена и дори много повече, за да не се откажа от това търпеливо и тайно общуване, което, без да щем, ни превръщаше в съучастници. Знаех прекрасно, че Кристина четеше това в очите ми всеки ден, когато идваше у дома, а също така знаех, че никога не би отвърнала на моите жестове. В цялото начинание нямаше бъдеще, нито пък големи надежди както от моя, така и от нейна страна; и двамата бяхме съвсем наясно с това.

Понякога, уморени от усилията да удържаме на повърхността този кораб, който пропускаше вода отвсякъде, зарязвахме ръкописа на Видал и дръзвахме да поговорим за нещо, различно от онази близост, която от толкова прикриване почваше да изгаря като огън съвестта ни. Навремени се въоръжавах със смелост и улавях Кристина за ръката. Тя не се дърпаше, но знаех, че това я притеснява. Чувстваше, че не е редно, че признателността, която и двамата дължахме на Видал, едновременно ни събира и разделя. Една вечер, малко преди да си тръгне, обхванах лицето ѝ с длани и понечих да я целуна. Тя остана неподвижна и когато се видях в огледалото на очите ѝ, не посмях да кажа нищо. Стана и си отиде, без да отрони дума. Цели две седмици не я видях, а когато пак се появи, ме накара да ѝ обещавам, че тази случка никога няма да се повтори.

— Давид, искам да разбереш, че когато приключим с книгата на Видал, повече няма да се срещаме както сега.

— И защо не?

— Ти знаеш защо.

Моите попълзновения не бяха единственото, на което Кристина не гледаше с добро око. Започнах да подозирам, че Видал бе на прав път, когато ми каза, че не ѝ харесват книгите, които пишех за Баридо и Ескобиляс, въпреки че си мълчеше по този въпрос. Не ми беше трудно да си представя, че тя възприема моята работа като бездушен наемнически труд, че според нея продавам почтеността си срещу дребни подаяния, за да пълня джобовете на онези два канални плъха, понеже нямах доблестта да пиша със сърцето си, със собственото си име и чувства. Най-много ме болеше от това, че тя всъщност имаше право. Понякога си фантазирах, че се отказвам от договора си и сядам да напиша една книга само за нея, една книга, с която да спечеля уважението ѝ. Ако единственото, което умеех да правя, не беше достатъчно добро за Кристина, навярно щеше да е за предпочитане да се върна към жалките и сиви дни в редакцията на вестника. Винаги можех да живея от милостинята и благоволенieto на Видал.

Неспособен да заспя след една дълга работна нощ, бях излязъл да се поразходя. Вървах безцелно и краката сами ме поведоха към строежа на храма Саграда Фамилия^[3]. Още когато бях малък, баща ми понякога ме водеше там да погледам тази вавилонска кула от скулптури и портици, която никога не успяваше да се извиси в полет, сякаш бе прокълната. Обичах да я посещавам, за да се убедя, че не се е променила, че градът неспирно се разраства около нея, ала Саграда Фамилия си стои в руини още от първия си ден.

Когато стигнах до нея, тъкмо се пукваше една синкава зора, прорязана от червени лъчи, които очертаваха кулите на фасадата на Рождеството. Източен вятър носеше праха от непавираните улици и неприятната миризма от фабриките, издигащи се по краищата на квартала Сант Марти. Тъкмо пресичах улица „Майорка“, когато съзрях светлините на един трамвай да се приближават към мен в леката утринна мъгла. Чух тракането на металните колела по релсите и звъна на камбаната, с която водачът възвестяваше своето преминаване през

сенките. Искях да побягна, но не можех. Стоях като закован между релсите и гледах светлините на трамвая, които главоломно се носеха към мен. Чух виковете на водача и видях как от колелата се изтръгна рояк искри, когато той удари спирачките. Дори тогава, макар че от смъртта ме делиха едва няколко метра, не можах да помръдна и едно мускулче. Усетих онзи полъх на електричество, носен от бялата светлина, която лумна в очите ми; сетне фарът на трамвая се замъгли. Рухнах на земята като кукла, запазвайки съзнание още няколко секунди — точно колкото бе нужно, за да видя как димящото колело на трамвая се спря на около двайсет сантиметра от лицето ми. После всичко потъна в мрак^[4].

[1] Жасинт Вердагер-и-Сантало (1845–1902) — един от най-големите поети на каталонската литература, известен още с кариерата си на свещеник. ↑

[2] Трагичната седмица (25 юли — 2 август 1909) — название на серия от кървави сблъсъци през последната седмица на юли 1909 г. между армията и работническата класа на Барселона и други каталонски градове, подкрепена от анархисти, социалисти и републиканци. Конфликтът е породен от свикването на резервни войски от министър-председателя Антонио Маура, когато Испания подновява военно-колониалната си дейност в Мароко на 9 юли 1909 г. ↑

[3] Изкупителният Храм на Саграда Фамилия (Светото семейство), наричан най-често само Саграда Фамилия, е масивен римокатолически храм, проектиран от прочутия каталонски архитект Антони Гауди (1852–1926). Строежът е започнат през 1882 г. и до ден-днешен не е приключен, очаква се да продължи поне до 2026 г. Храмът има три фасади, символизиращи Рождеството (на изток), Славата (на юг, още незавършена) и Страстите Христови (на запад). Фасадата на Рождеството е завършена преди Гражданската война и изпълнена в съответствие с оригиналния замисъл на Гауди. ↑

[4] В този пасаж авторът вероятно прави алюзия със съдбата на Гауди, който загива през 1926 г., блъснат от трамвай. ↑

Отворих очи. Каменни колони, дебели като дървесни стволоче, се издигаха в сумрака към един гол свод. Лъчи прашна светлина струяха косо и загатваха очертанията на безкрайни редици от разнебитени легла. Капчици вода падаха от висините като черни сълзи, които ехтяха по пода. Здрачът миришеше на плесен и на влага.

— Добре дошли в чистилището.

Надигнах се и се обърнах, за да видя един човек, облечен в дрипи, който четеше вестник на светлината на фенер и ме гледаше с усмивка, на която липсваха половината зъби. Уводната страница на всекидневника, който държеше в ръцете си, известяваше, че генерал Примо де Ривера^[1] поема цялата държавна власт и въвежда умерена диктатура, за да избави страната от неминуема катастрофа. Този брой бе отпреди най-малко шест години.

— Къде се намирам?

Човекът ме гледаше с интерес над ръба на вестника.

— В хотел „Риц“. Не усещате ли по миризмата?

— Как съм попаднал тук?

— Май сте попрекалили снощи. Донесоха ви тази сутрин на носилка и досега си отспивахте след запоя.

Опипах сакото си и установих, че всички пари, които носех у себе си, са изчезнали.

— Ех, как е устроен светът — възкликна човекът, коментирайки новините от вестника си. — Изглежда, че в най-напредналите стадии на кретенизма липсата на идеи се компенсира с излишък на идеологии.

— Как може да се излезе оттук?

— Ако сте толкова на зор... Има два начина, траен и временен. Трайният е през покрива: един хубав скок и се отървавате от цялата гадория веднъж завинаги. А временният изход е ей оттам, в дъното, където се мотае оня оглупял бабаит, дето не гледа, че му падат панталоните, ами отправя революционен поздрав към всеки, който мине покрай него. Но имайте предвид, че излезе ли човек оттам, рано или късно пак се връща тук.

Мъжът с вестника ме наблюдаваше развеселен, а в погледа му се четеше онази бистрота на ума, която от време на време проблясва единствено у лудите.

— Вие ли ме ограбихте?

— Предположението ви е обидно. Когато ви донесоха, вече бяхте обран до шушка, пък и аз приемам само ценни книжа, които се котират на борсата.

Оставих този лунатик да си лежи в неудобния креват с остарелия си вестник и напредничавите си изказвания. Още ми се виеше свят и с мъка можах да измина няколко крачки по права линия, но все пак се добрах до някаква врата в една от страните на голямото куполообразно помещение, която водеше към стълбище. Слаба светлина се процеждаше откъм горната част на стълбите. Изкачих се четири или пет етажа нагоре, докато усетих глътка свеж въздух, който проникваше през една голяма врата в края на стълбите. Излязох навън и най-сетне разбрах къде съм се озовал.

Пред мен се разкри едно езеро, ширнало се над върхарите на дърветата в парка Сиудадела. Слънцето вече залязваше над града и покритите с водорасли води леко се полюшваха като разлято вино. Градското водохранилище изглеждаше като грубо построена крепост или затвор. Бяха го изградили, за да снабдява с вода павилионите на Световното изложение през 1888 г., но с времето неговите недра на светска катедрала се бяха превърнали в убежище за умиращи и бездомници, които нямаше къде другаде да се подслонят, щом се мръкнеше или свиеше студ. Големият воден резервоар на покривната тераса сега представляваше мътно и кално езеро, чиито води бавно се просмукуваха през пукнатините на сградата.

Именно в този миг забелязах силуета, застанал в единия край на терасата. Сякаш усетил погледа ми, той рязко се обърна и се взря в мен. Все още се чувствах леко замаян и зрението ми бе замъглено, но като че ли видях как фигурата се приближава към мен. Вървеше извънредно чевръсто, с нозе, които сякаш не докосваха земята и се движеха на тласъци, резки и твърде бързи, за да може погледът да ги проследи. Едва различавах чертите му срещу светлината, но все пак успях да забележа, че към мен се задава господин с черни и блестящи очи, които изглеждаха прекалено големи за лицето му. Колкото повече се приближаваше, толкова повече се усилваше впечатлението, че

фигурата му се разтяга и нараства на височина. Усетих, че ме побиват тръпки от близостта му и отстъпих няколко крачки назад, без да си давам сметка, че отивам към ръба на водоема. Почувствах, че губя твърда почва под нозете си и политнах заднишком към тъмните води на резервоара, когато непознатият ме улови за ръката. Дръпна ме внимателно и ме отведе обратно на безопасно място. Седнах на една от пейките, които ограждаха водоема, и поех дълбоко дъх. Вдигнах поглед и за пръв път го видях ясно. Очите му бяха с нормална големина, на ръст бе колкото мен, походката и жестовете му бяха като на всеки друг. Изражението на лицето му бе приветливо и успокоително.

— Благодаря — казах аз.

— Добре ли сте?

— Да. Просто ми се зави свят.

Непознатият седна до мен. Беше пременен с отлично ушит тъмен костюм от три части, украсен с малка посребрена брошка на ревера — ангел с разперени криле, който ми се видя странно познат. Мина ми през ума, че присъствието на безупречно облечен господин на покривната тераса на тази сграда изглежда малко необичайно. Мъжът се усмихна, сякаш бе прочел мислите ми.

— Надявам се, че не съм ви стреснал — поде той. — Едва ли сте очаквали да срещнете някого тук горе.

Погледнах го слисан. Видях отражението на лицето си в неговите черни зеници, които се разшириха като мастилено петно върху хартия.

— Мога ли да ви попитам какво ви доведе насам?

— Същото, което и вас: големите надежди.

— Андреас Корели — промълвих аз.

Лицето му се озари.

— Какво огромно удоволствие е да мога най-сетне да ви поздравя лично, приятелю мой.

Говореше с лек акцент, който не можех да определя. Инстинктът ми подсказваше да стана и незабавно да си тръгна оттам, преди непознатият да е изрекъл още една дума, но все пак в гласа и в погледа му имаше нещо, което внушаваше спокойствие и доверие. Предпочетох да не си задавам въпроса откъде е разбрал, че ще ме открие на това място, на което се бях озовал неочаквано за самия мен. Звукът на гласа му и светлината на очите му ми действаха

ободрително. Подаде ми ръка и аз я стиснах. Усмивката му обещаваше изгубен рай.

— Предполагам, че трябва да ви се отблагодаря за всички жестове, които правехте за мен през годините, господин Корели. Боя се, че имам дълг към вас.

— Ни най-малко. Аз съм този, който ви е задължен, приятелю, и трябва да се извиня, защото се обръщам към вас в такова неудобно място и време, но признавам, че отдавна исках да разговаряме, а все не намирах сгоден момент.

— В такъв случай какво мога да направя за вас? — попитах аз.

— Искам да работите за мен.

— Моля?

— Искам да пишете за мен.

— Разбира се. Бях забравил, че сте издател.

Непознатият се разсмя. Смехът му бе сладък като на дете, което никога не е извършило някаква пакост.

— И то най-добрият от всички. Издателят, когото сте очаквали през целия си живот. Издателят, който ще ви направи безсмъртен.

Той ми подаде една от своите визитни картички, същата като онази, която бях намерил в ръцете си, събуждайки се от моя сън с Клое, и която още си пазех.

АНДРЕАС КОРЕЛИ

Издател

ИЗДАТЕЛСТВО „ЛЮМИЕР“

Бул. „Сен Жермен“ №69, Париж

— Поласкан съм, господин Корели, но се страхувам, че не ми е възможно да приема вашата покана. Подписах с вас договор с...

— Баридо и Ескобиляс, зная. Не искам да ви обидя, но с такава паплач не биваше да поддържате никакви отношения.

— И други хора споделят това мнение.

— Госпожица Сание, може би?

— Познавате ли я?

— Чувал съм за нея. Нали не греша, че е от този тип жени, заради които човек би направил какво ли не, стига да спечели

уважението и възхищението им? Тя не ви ли насърчава да оставите онези двама паразити и да бъдете верен на себе си?

— Не е толкова просто. Имам договор, който ме обвързва изключително с тях в продължение на още шест години.

— Зная, но това не бива да ви тревожи. Моите адвокати проучват въпроса и ви уверявам, че има различни начини да се разтури окончателно което и да е юридическо задължение, стига да се съгласите да приемете предложението ми.

— И какво е вашето предложение?

Корели се усмихна палаво като гимназист, който с наслада разкрива някаква тайна.

— Да ми посветите една година, за да работите изключително по моята поръчка — една книга, чиято тематика двамата с вас ще обсъдим при подписването на договора и заради която ще ви платя в аванс сумата от сто хиляди франка.

Изгледах го поразен.

— Ако тази сума не ви устройва, склонен съм да взема под внимание онази, която вие намерите за подходяща. Ще бъда откровен, господин Мартин, нямам намерение да споря с вас за пари. И, между нас казано, вярвам, че и вие не ще го сторите, защото зная, че когато ви обясня какъв тип книга желая да напишете за мен, цената ще ви се види най-маловажното нещо.

Въздъгнах и се засмях под мустак.

— Виждам, че не ми вярвате.

— Господин Корели, аз съм автор на приключенски романи, които дори не носят моето име. Издателите ми, които вие явно вече познавате, са двойка второразредни мошеници, не струващи колкото собственото си тегло в говежди тор, а моите читатели даже не знаят, че съществувам. От доста години си изкарвам хляба с този занаят, а все още не съм написал и една-едничка страница, от която да се чувствам удовлетворен. Жената, която обичам, смята, че си пропилявам живота — и е права. Смята също така, че нямам право да я желая, че двамата с нея сме незначителни душици, чиято единствена причина за съществуване е благодарността, която дължим на един човек, измъкнал и двама ни от мизерията. Възможно е да е права и за това. Няма особено значение. Някой ден неусетно ще навърша трийсет години и ще си дам сметка, че с всеки изминал ден все по-малко приличам на

човека, който исках да стана, когато бях на петнайсет. И то при положение, че наистина ги навърша, защото напоследък здравето ми е почти толкова добро, колкото и работата ми. За момента трябва да съм доволен, ако успея да скалъпя една-две сносни фрази на час. Ето такъв писател и такъв човек съм аз. Не от типа, дето получава визити от парижки издатели с бланкови чекове, за да напише книгата, която ще промени живота му и ще превърне всичките му надежди в действителност.

Корели ме наблюдаваше със сериозно изражение, като явно претегляше думите ми.

— Мисля, че сте прекалено строг съдник на самия себе си — качество, което винаги отличава стойностните хора. Повярвайте ми, в житейския си път съм общувал с безброй особи, върху които дори не бихте се изплюли, а при все това те имаха най-високо мнение за себе си. Но искам да сте наясно, че, макар и да не ми вярвате, отлично зная какъв писател и какъв човек сте. От години следя вашето развитие, както вече ви е известно. Чел съм всеки ваш ред — от първия разказ, който написахте за „Ла вос де ла индустрия“, до поредицата „Потайностите на Барселона“, а сега и всеки от романите на Игнациус Б. Самсон. Бих се осмелил да кажа, че ви познавам по-добре, отколкото вие сам се познавате. Поради това зная, че в крайна сметка ще приемете предложението ми.

— И какво друго знаете?

— Зная, че с вас имаме нещо общо, и то не малко. Зная, че сте загубили баща си също като мен. Зная какво е да загубиш баща си, когато все още имаш нужда от него. Вашият ви бе отнет при трагични обстоятелства. Моят, по причини, които в случая не са важни, се отрече от мен и ме прокуди от дома си. Бих казал, че от това навярно боли най-силно. Зная, че се чувствате самотен и не се съмнявайте, че и това чувство ми е дълбоко познато. Зная, че храните големи надежди в сърцето си, ала никоя от тях не се е осъществила и това, без да си давате сметка, ви убива малко по малко с всеки изминал ден.

След неговите думи се възцари продължително мълчание.

— Много неща знаете, господин Корели.

— Достатъчно, за да ме накарат да мисля, че би ми било приятно да ви опозная по-добре и да стана ваш приятел. Смятам, че нямате

много приятели. Аз също. Не се доверявам на хората, които си мислят, че имат много приятели. Това е признак, че не познават околните.

— Ала вие не търсите приятел, а служител.

— Търся един временен съдружник. Търся вас.

— Прекалено сте сигурен в себе си — подхвърлих.

— Това ми е вроден дефект — отвърна Корели, като се надигна от мястото си. — Другият е дарбата да предвиждам събитията. Поради това разбирам, че може би още ви е рано и не ви стига да чуете истината от моята уста. Нужно ви е да я видите със собствените си очи. Да я почувствате с плътта си. И ще я почувствате, повярвайте ми.

Подаде ми десницата си и не я отдръпна, докато не я стиснах.

— Мога ли поне да съм спокоен, че ще обмислите моите думи и отново ще си поговорим с вас? — попита той.

— Не зная какво да кажа, господин Корели.

— Не ми казвайте нищо засега. Обещавам ви, че следващия път, когато се срещнем, ще виждате нещата далеч по-ясно.

С тези думи той ми се усмихна сърдечно и се отправи към стълбите.

— Ще има ли следващ път? — запитах.

Корели спря и се обърна.

— Винаги има.

— Къде?

Последните лъчи на деня падаха над града и очите на Корели пламтяха като жарава.

След миг той излезе през вратата на стълбището и се скри от погледа ми. Едва тогава осъзнах, че по време на целия ни разговор не го бях видял да мигне с клепачи дори един-единствен път.

[1] Мигел Примо де Ривера-и-Орбанеха (1870–1930) — испански аристократ, политик и военен, назначен за министър-председател от крал Алфонсо XIII и управлявал като диктатор в продължение на седем години (1923–1930). ↑

Лекарският кабинет се намираше на един висок етаж, откъдето се виждаха морето, проблясващо в далечината, и стръмната улица „Мунтанер“, прорязана от трамваи, които се плъзгаха към Енсанче между масивни къщи и величествени постройки. Клиниката миришеше на чисто. Чакалните ѝ бяха обзаведени с изискан вкус. Картините по стените ѝ бяха успокоителни, предимно пейзажи, които вдъхваха надежда и мир. Рафтовете на етажерките ѝ бяха препълнени с внушителни книги, които излъчваха авторитет. Медицинските сестри се движеха грациозно като балерини и се усмихваха мимоходом. Това бе същинско чистилище за хора с пълни джобове.

— Докторът ей сега ще ви приеме, господин Мартин.

Доктор Триас бе мъж с аристократичен вид и безупречна външност, който внушаваше спокойствие и доверие с всеки свой жест. Проницателни сиви очи зад очила без рамки. Сърдечна и вежлива усмивка без капка фриволност. Доктор Триас бе човек, свикнал да се сражава със смъртта, и колкото повече се усмихваше, толкова повече вдъхваше страх. От начина, по който ме покани да вляза и да седна, получих впечатлението, че за него не са останали никакви съмнения, макар че преди няколко дена, когато започнах да се подлагам на изследвания, ми бе говорил за последните открития на науката и медицината, позволяващи да се хранят надежди в борбата против описаните от мен симптоми.

— Как сте? — попита той, като явно не можеше да реши дали да гледа мен или покривката на масата.

— Вие ми кажете.

Отправи ми лека усмивка, усмивка на добър играч.

— Медицинската сестра ми каза, че сте писател, но виждам, че в попълнения от вас формуляр сте отбелязали, че сте наемен работник.

— В моя случай няма никаква разлика.

— Мисля, че някой от моите пациенти е чел ваши книги.

— Надявам се, че това не му е нанесло трайни неврологични увреждания.

Докторът се усмихна, сякаш намери забележката ми за духовита, но след миг доби едно по-прямо изражение, което даваше да се разбере, че с любезните и банални предисловия на разговора вече е приключено.

— Господин Мартин, виждам, че сте дошли сам. Няmate ли семейство, близки роднини? Съпруга? Братя и сестри? Все още живи родители?

— Това звучи малко така, сякаш съм пътник — подхвърлих аз.

— Господин Мартин, няма да ви лъжа. Резултатите от първите изследвания съвсем не са така благоприятни, както очаквахме.

Гледах го мълчаливо. Не изпитвах страх, нито безпокойство. Не изпитвах абсолютно нищо.

— Всичко показва, че имате образование, разположено в левия дял на мозъка. Резултатите потвърждават опасенията, предизвикани от симптомите, които ми бяхте описали, и като че ли по всичко личи, че това би могло да е карцином.

В продължение на няколко секунди не бях в състояние да кажа нищо. Дори не можех да се престоря на изненадан.

— Откога го имам?

— Невъзможно е да се разбере със сигурност, но бих се осмелил да предположа, че туморът е растял от доста време насам, което би обяснило описаните от вас симптоми и трудностите, които изпитвате напоследък в работата си.

Въздъгнах дълбоко и кимнах. Докторът ме наблюдаваше с търпеливо и доброжелателно изражение; предоставяше ми време да осмисля нещата. Опитах се да скалъпя различни фрази, които дори не стигнаха до езика ми. Най-сетне погледите ни се срещнаха.

— Е, явно съм във вашите ръце, докторе. Вие ще ми кажете на какво лечение трябва да се подложа.

Видях как очите му се изпълниха с отчаяние — изведнъж осъзна, че не бях пожелал да проумея какво ми бе казал току-що. Кимнах отново, борейки се с гаденето, което взе да се надига в гърлото ми. Докторът ми наля чаша вода от една кана и ми я подаде. Пресуших я на един дъх.

— Значи няма лечение — казах аз.

— Всъщност има. Има много неща, които можем да направим, за да облекчим страданието и да ви осигурим максимален комфорт и

спокойствие...

— Но все пак ще умра.

— Да.

— И то скоро.

— Възможно е.

Усмихнах се на себе си. Дори и най-лошите новини са облекчение, когато само потвърждават нещо, което човек, без да ще, вече е знаел.

— На двайсет и осем години съм — казах, без сам да зная защо.

— Съжалявам, господин Мартин. Ще ми се да можех да ви съобщя други новини.

Почувствах се така, сякаш най-сетне си бях признал една лъжа или малък, простим грях, и тежкият камък на угризението се бе вдигнал отведнъж.

— Колко време ми остава?

— Трудно е да се определи с точност. Бих казал година, в най-добрия случай година и половина.

Тонът му даваше ясно да се разбере, че тази прогноза е повече от оптимистична.

— И през тази година, или колкото е там, според вас колко дълго ще мога да запазя способностите си, за да работя и да се грижа за себе си?

— Вие сте писател и работите с мозъка си. За съжаление именно там се намира проблемът и най-напред там ще се сблъскаме с някои ограничения.

— Ограничения — това не е медицински термин, докторе.

— Обичайното е с напредването на болестта симптомите, които усещате от известно време, да започнат да се усилват и зачестяват, и от един момент нататък ще се наложи да постъпите в болница, за да можем да се погрижим за вас.

— Няма да мога да пиша.

— Няма да можете дори да помислите за писане.

— Колко време?

— Не зная. Девет или десет месеца. Може би повече, може би по-малко. Много съжалявам, господин Мартин.

Кимнах и се изправих. Ръцете ми трепереха и не ми достигаше въздух.

— Господин Мартин, разбирам, че ви е нужно време, за да обмислите всичко, което ви казвам, но е важно да вземем мерки час по-скоро...

— Не мога да умра засега, докторе. Все още не. Има неща, които трябва да свърша. После ще имам на разположение целия живот, за да умра.

Същата вечер се качих в кабинета в кулата и седнах пред пишещата машина, макар и да знаех, че вдъхновението ми е пресъхнало. Прозорците бяха широко отворени, но Барселона вече не желаше да ми разкаже нищо и не бях в състояние да завърша докрай дори една страница. Онова, което все пак успях да измъдря, ми се видя банално и кухо. Достатъчно ми бе да го препрочета, за да проумея, че думите ми не струваха даже колкото мастилото, с което бяха отпечатани. Вече не бях способен да чуя музиката, която звучи от един приличен откъс проза. Малко по малко, подобно на бавно действаща и сладка отрова, словата на Андреас Корели започнаха да се процеждат в мислите ми.

Оставаха ми най-малко сто страници, за да приключа поредната част от онези безкрайни фантастични приключения, които така добре пълнеха кесията на Баридо и Ескобиляс, но в този миг осъзнах, че няма да я завърша. Игнациус Б. Самсон бе останал проснат на релсите пред онзи трамвай в пълна изнемога, а обезкървената му душа бе прахосала силата си в твърде много страници, които изобщо не биваше да виждат бял свят. Ала преди да си отиде, той ми бе предал последната си воля: да го погребат без церемонии и поне веднъж в живота си да имам смелостта да използвам собствения си глас. Оставяше ми в наследство значителния си арсенал от лъжи и илюзии. И ме молеше да го пусна да си отиде, защото се бе родил, за да бъде забравен.

Взех страниците от последния роман, които бях написал до момента, и ги запалих, чувствайки как с всеки лист, който предавах на пламъците, от сърцето ми падаше камък. Тая нощ над покривите духаше влажен и топъл бриз и когато влезе през прозорците ми, той отнесе пепелта на Игнациус Б. Самсон и я разпръсна сред уличките на стария град, където тя щеше да остане навеки, въпреки че думите му щяха да се изгубят безвъзвратно, а името му да се изтрие от паметта дори и на най-преданите му читатели.

На следващия ден се явих в канцеларията на Баридо и Ескобиляс. Служителката в приемната беше нова, наглед почти момиченце, и не ме познаваше.

— Името ви?

— Юго, Виктор.

Служителката се усмихна и се свърза с централата, за да уведоми Ерминия.

— Доня Ерминия, дон Юго Виктор е тук и иска да се срещне с господин Баридо.

Видях я как кимна.

— Каза, че ще дойде ей сегичка.

— Отдавна ли работиш тук? — попитах я аз.

— От една седмица — любезно отвърна момичето.

Ако не грешах в изчисленията си, тази беше осмата служителка, която Баридо и Ескобиляс бяха наели от началото на годината. Работещите в издателството, които зависеха пряко от лукавата Ерминия, не се задържаха дълго, понеже щом Усойницата откриеше, че имат малко повече мозък от нея и биха могли да я засенчат — а това бе така в девет от десет случая, — веднага ги обвиняваше в кражба, грабеж или някакво абсурдно прегрешение и правеше сцени, докато Ескобиляс не ги изхвърлеше на улицата със заплахи да им прати наемен убиец, ако случайно си развържат езика.

— Колко се радвам да те видя, Давид — рече Усойницата. — Я колко си се разхубавил! Много добре изглеждаш.

— Да, блъсна ме трамвай. Баридо тук ли е?

— Искате ли питане? За теб винаги е тук. Ще остане много доволен, когато му кажа, че си дошъл да ни посетиш.

— О, идея си нямаш колко ще се зарадва.

Усойницата ме заведе до кабинета на Баридо, обзаведен като покоите на някой канцлер от оперета — с множество килими, бюстове на императори, натюрморти и подвързани с кожа, закупени на едро томове, които, доколкото можех да си представя, се състояха от празни страници. Баридо ме посрещна с най-мазната си усмивка и ми стисна ръката.

— Всички вече горим от нетърпение да получим новия ви роман. Трябва да знаете, че преиздаваме последните два и направо ги

разграбват като топъл хляб. Още пет хиляди екземпляра! Как ви се струва?

Струваше ми се, че вероятно са поне петдесет хиляди, но се ограничих само да кимна без особен ентузиазъм. Баридо и Ескобиляс бяха усвоили и изпипали до съвършенството на цветна аранжировка онова, което в гилдията на барселонските издатели бе известно като двоен тираж. Всяко заглавие имаше един официално обявен тираж от няколко хиляди екземпляра, за които на автора се изплащаше смехотворен процент печалба. После, ако книгата вървеше добре, се издаваха още един или няколко неофициални тиражи от десетки хиляди екземпляри, които никога не се декларираха и за които авторът не получаваше и една песета. Въпросните екземпляри можеха да бъдат различни от първите, защото Баридо ги печаташе тайно в някогашно предприятие за производство на колбаси в Санта Перпетуа де Могода^[1] и щом ги разлистеше човек, от тях се разнасяше характерният аромат на пушена наденица.

— Боя се, че имам лоши новини.

Баридо и Усойницата се спогледаха, без да променят ухилените си гримаси. В това време и Ескобиляс изникна в кабинета и ме изгледа с типичното си студено и мрачно изражение — сякаш взимаше на око мерки за ковчег.

— Я гледай кой е дошъл да ни навести. Каква приятна изненада, а? — запита Баридо съдружника си, който само кимна в отговор.

— И какви са тези лоши новини? — обади се Ескобиляс.

— Да не би да изоставате със срока, приятелю Мартин? — добави Баридо дружелюбно. — Сигурно ще можем да уредим...

— Не. Не изоставам. Просто няма да има книга.

Ескобиляс пристъпи напред и повдигна вежди. Баридо нададе престорен кикот.

— Как така няма да има книга? — попита Ескобиляс.

— Ей така — вчера я запалих и нито една страница от ръкописа не оцеля.

Настъпи тягостно мълчание. Баридо направи помирителен жест и посочи така нареченото кресло за гости — един възчерен и хлътнал трон, в който трябваше да потъват авторите и доставчиците, за да може издателят да ги гледа от удобна височина.

— Мартин, седнете и ми разкажете всичко. Виждам, че нещо ви тревожи. Можете да бъдете откровен с нас, тук сте сред свои хора.

Усойницата и Ескобиляс кимнаха убедително, показвайки с поглед, преливащ от обожание, колко много ме ценят. Предпочетох да остана прав. Всички последваха примера ми и ме съзерцаваха така, сякаш бях статуя от сол, която всеки миг щеше да проговори. Баридо чак го заболя лицето от толкова много усмивки.

— И тъй?

— Игнациус Б. Самсон се самоуби. Остави един непубликуван разказ от двайсет страници, в който двамата с Клое Перманье умират прегърнати, след като са погълнали отрова.

— Авторът умира в един от собствените си романи? — попита Усойницата озадачено.

— Това е неговото авангардно сбогуване със света на сериала. Бях сигурен, че този детайл ще ви очарова.

— А не би ли могло да има противоотрова или...? — попита Усойницата.

— Мартин, едва ли е нужно да ви напомням, че именно вие, а не предполагаемият покойник Игнациус, сте подписали договор с нас... — рече Ескобиляс.

Баридо вдигна ръка, за да накара колегата си да замълчи.

— Мисля, че зная какво става с вас, Мартин. Изтощен сте. От години си напрягате мозъка неуморно — нещо, заради което нашето издателство ви е признателно и високо ви цени — и сега имате нужда от отдых. Добре ви разбирам. Всички го разбираме, нали?

Той погледна Ескобиляс и Усойницата, които кимнаха с тъжна физиономия.

— Вие сте творец и искате да създавате изкуство, висока литература, нещо, което да блика от сърцето и с което да впишете името си със златни букви в световната история.

— Така, както го описвате, звучи нелепо — рекох.

— Защото е нелепо — обади се Ескобиляс.

— Не, не е — пресече го Баридо. — Човешко е. И ние сме човечи. Аз, моят съдружник и Ерминия, която, бидейки жена и създание с тънка чувствителност, е най-човечна от всички ни, нали така, Ерминия?

— Човечна до немай-къде — съгласи се Усойницата.

— И понеже сме човеци, ние ви разбираме и искаме да ви помогнем. Понеже се гордеем с вас и сме убедени, че вашите успехи ще бъдат и наши, и понеже в това издателство, в края на краищата, са важни хората, а не числата.

В края на тази реч Баридо направи театрална пауза. Може би очакваше да го аплодирам, но когато видя, че не съм се трогнал, продължи изложението си без повече увъртане.

— Затова ще ви предложи следното: вземете си шест месеца отпуска, ако трябва и девет, защото творческият акт си е същинско раждане, и се затворете в кабинета си, за да напишете романа на живота си. Когато е готов, донесете ни го и ние ще го публикуваме с вашето име, ще рискуваме и ще зложим всичко на една карта. Защото сме на ваша страна.

Погледнах Баридо, а после и Ескобиляс. Усойницата като че ли бе на път да се разплаче от вълнение.

— Разбира се, без аванс — уточни Ескобиляс.

Съдружникът му въодушевено размаха ръце.

— Е, какво ще кажете?

Залових се за работа още същия ден. Планът ми беше толкова прост, колкото и безразсъден. Денем щях да пренаписвам книгата на Видал, а нощем — да се трудя по моята. Щях да излъскам до блясък всички нечестиви изкуства, на които ме бе научил Игнациус В. Самсон, и да ги поставя в служба на малкото достойнство и почтеност — ако изобщо имах такива, — които бяха останали в сърцето ми. Щях да пиша от благодарност, от отчаяние и суета. Щях да пиша най-вече заради Кристина, за да ѝ покажа, че аз също съм способен да изплатя дълга си към Видал, и че Давид Мартин, макар и запътил се към оня свят, си е спечелил правото да я гледа в очите, без да се срамува от абсурдните си надежди.

Повече не отидох в кабинета на доктор Триас. Не виждах необходимост. В деня, в който вече нямаше да съм в състояние да напиша или да измисля дори един ред, пръв щях да разбера това. Моят доверен и не особено скрупулъзен аптекар ми отпускаше без излишни

въпроси толкова бонбончета кодеин, колкото му исках, а навремени и някой и друг деликатес, който разпалваше огън в кръвта и правеше на пух и прах всичко — от болката, та до съвестта. На никого не разказах за посещенията при доктора, нито за резултатите от изследванията.

Основните ми потребности се покриваха от седмичната пратка, която бях поръчал да ми доставят от „Кан Жисперт“, превъзходен бакалски магазин на улица „Миралерс“, точно зад катедралата „Санта Мария дел Мар“. Поръчката беше винаги една и съща. Обикновено ми я носеше дъщерята на собствениците, едно момиче, което все ме гледаше като подплашена сърничка, когато я канех да влезе във вестибюла и да ме изчака, докато взема отвътре пари, за да ѝ платя.

— Това е за баща ти, а това е за теб.

Винаги и давах десет сентима бакшиш, които тя приемаше безмълвно. Всяка седмица девойката звънеше на вратата ми с поръчката и всяка седмица аз ѝ плащах и ѝ давах десет сентима бакшиш. В продължение на девет месеца и един ден — времето, необходимо, за да напиша единствената книга, която щеше да носи моето име — това момиче, чието име не знаех и чието лице забравях всяка седмица, докато не се появи пак на прага ми, бе човекът, когото виждах най-често.

Кристина, без да ме предупреди, изведнъж престана да идва на нашата обичайна следобедна среща. Бях започнал да се страхувам, че Видал се е досетил за хитроумния ни план, когато — един следобед, в който я чаках да се появи след почти цяла седмица отсъствие — отворих вратата, мислейки, че тя е дошла, и се озовах срещу Пеп, един от прислужниците от Вила Елиус. Той ми носеше грижливо запечатан пакет от името на Кристина, който съдържаха целия ръкопис на Видал. Пеп ми обясни, че бащата на Кристина получил аневризма, която на практика го превърнала в инвалид, и че дъщеря му го завела в един санаториум в Пиренеите, в Пучсерда^[2], където май имало някакъв млад доктор, вещ в лечението на такива болести.

— Господин Видал се погрижи за всичко — обясни Пеп. — Без да жали средства.

Видал никога не забравяше слугите си, помислих си аз не без известна горчивина.

— Помоли ме лично да ви връча това. И да не казвате нищо на никого.

Прислужникът ми подаде пакета с явно облекчение, че се отървава от този загадъчен предмет.

— Остави ли ти някакъв адрес, на който бих могъл да я намеря, ако се наложи?

— Не, господин Мартин. Зная само, че бащата на госпожица Кристина е приет в едно място, наречено Вила Сан Антонио.

Няколко дена по-късно Видал дойде на една от своите импровизирани визити и остана цяла вечер при мен, като ми пиеше мастиката, пушеше ми цигарите и ми описваше нещастията, сполетяло шофьора му.

— Направо не е за вярване. Здрав и прав човек така да рухне отведнъж и вече да не знае кой е!

— Как е Кристина?

— Можеш да си представиш. Майка ѝ почина преди години и Мануел е едничкият роднина, който ѝ е останал. Взе със себе си албум със семейни снимки и по цял ден ги показва на клетия човек, та дано да си спомни нещо.

Докато Видал говореше, неговият роман, или по-скоро трябваше да кажа моят, лежеше с лицето надолу върху масата в галерията — куп хартия само на половин метър от ръцете му. Дон Педро сподели, че в отсъствието на Мануел помолил Пеп — очевидно добър ездач — да усвои изкуството на шофирането, но за момента младежът се справял плачевно.

— Дайте му време. Автомобилът не е кон. Тайната е в практиката.

— Като отваряш дума за това, се сещам — Мануел те научи да шофираш, нали?

— Мъничко — признах аз. — И не е толкова лесно, колкото изглежда.

— Ако този роман, с който си се захванал, не се продаде, винаги можеш да станеш мой шофьор.

— Хайде да не погребваме все още горкия Мануел, дон Педро.

— Забележката ми наистина беше нетактична — призна Видал.
— Съжалявам.

— А какво става с вашия роман, дон Педро?

— О, върви много добре. Кристина занесе окончателния ръкопис в Пучсерда, за да го препечата на чисто и да го приведе в подходящ

вид, докато бди над баща си.

— Радвам се да ви видя доволен от труда ви.

Видал се усмихна победоносно.

— Мисля, че ще излезе нещо голямо от това — рече той. — След толкова месеци, които смятах за изгубени, препрочетох първите петдесет страници, които Кристина бе преписала на машина, и чак се смаях от себе си. Мисля, че и ти също ще се смаеш. Май ще излезе, че все още си имам някои трикове, на които бих могъл да те науча.

— Никога не съм се съмнявал в това, дон Педро.

Тая вечер той пиеше повече от обичайното. През годините се бях научил да разгадавам целия му набор от тревоги и задръжки и подозирах, че сегашното му посещение не бе продиктувано само от любезност. Когато ликвидира наличния запас от мастика, щедро му налях пълна чаша бренди и зачаках.

— Давид, има неща, за които двамата с теб никога не сме разговаряли...

— За футбол, например.

— Говоря съвсем сериозно.

— Давайте, дон Педро, слушам ви.

Той ме изгледа продължително — явно се двоумеше.

— Винаги съм се опитвал да ти бъда добър приятел, Давид. Знаеш го, нали?

— Винаги сте били много повече от това, дон Педро. И двамата го знаем.

— Понякога се питам дали не трябваше да бъда по-откровен с теб.

— Относно кое?

Погледът на Видал се удави в чашата с бренди.

— Има неща, за които никога не съм ти разказвал, Давид. Неща, за които може би трябваше да поговорим преди години...

Изчаках да измине един миг, който сякаш се превърна в цяла вечност. Каквото и да искаше да сподели Видал, беше ясно, че и всичкото бренди на света нямаше да го извади на бял свят.

— Не се тревожете, дон Педро. Щом тия неща са чакали с години, със сигурност биха могли да почакаат и до утре.

— Утре може би няма да имам смелост да ти ги кажа.

Дадох си сметка, че никога не съм го виждал толкова уплашен. Нещо му тежеше на сърцето и взе да ми става неловко да го гледам в такова мъчително състояние.

— Хайде да направим така, дон Педро. Когато публикуват и вашия, и моя роман, ще се съберем да полеем повода и тогава ще ми разкажете каквото имате за разказване. Ще ме поканите в някое от ония скъпи и изискани места, където не ме пускат да припаря, ако не съм с вас, и ще ми направите всички признания, които пожелаете. Как ви се струва?

Когато се свечери, го придружих до Пасео дел Борн, където Пеп го чакаше пред паркираната „Испано-Суиса“, пременен с униформата на Мануел, която бе прекалено голяма за него, точно както и автомобилът. Каросерията бе осеяна с драскотини и скорошни наглед очуквания, които бе мъка да гледаш.

— Карай я в лек тръс, а, Пеп? — посъветвах го аз. — Няма нужда да се галопира. Бавно, но сигурно, като добър впрегатен кон.

— Да, господин Мартин. Бавно, но сигурно.

На сбогуване Видал силно ме прегърна и когато се качи в колата, ми се стори така сломен, сякаш бе понесъл целия свят на плещите си.

[1] Намира се в провинция Барселона. ↑

[2] Административен център на район Баша Серданя в провинция Жирона, разположен на брега на река Сегре на около 1200 м надморска височина. ↑

Няколко дена след като бях приключил окончателно и двата романа — този на Видал и моя, — Пеп дойде в дома ми без предупреждение. Появи се навлечен с униформата, която бе наследил от Мануел и която му придаваше вид на дете, дегизирано като фелдмаршал. Отначало помислих, че ми носи някаква вест от Видал или може би от Кристина, но унилото му изражение издаваше една тревога, която ме накара да отхвърля тази възможност, още щом разменихме поглед.

— Лоши новини, господин Мартин.

— Какво се е случило?

— Господин Мануел...

Докато ми обясняваше какво е станало, гласът му съвсем спадна и когато го запитах дали не, желае чаша вода, едва не заплака. Три дена по-рано Мануел Сание бе починал в санаториума в Пучсерда след дълга агония. По решение на дъщеря му го погребали предния ден в едно малко гробище в подножието на Пиренеите.

— Мили Боже — промълвих.

Вместо вода поднесох на Пеп препълнена чаша бренди и го настаних в едно кресло в галерията. Когато се поуспокои, той ми обясни, че Видал го изпратил да прибере Кристина, която трябвало да пристигне този следобед с влака в пет часа.

— Само си представете как ли се чувства госпожица Кристина... — прошепна той, явно измъчван от мисълта, че именно на него се е паднало да я посрещне и да я утешава по пътя към малкия апартамент над гаражните помещения на Вила Елиус, където бе живяла с баща си още от детските си години.

— Пеп, не мисля, че е добра идея ти да прибереш госпожица Сание.

— Ама дон Педро ми нареди...

— Кажи му, че аз поемам тази отговорност.

С помощта на алкохол и красноречие успях да го убедя да си отиде и да остави работата в мои ръце. Аз самият щях да я посрещна и

да я откарам до Вила Елиус с такси.

— Много съм ви благодарен, господин Мартин. Бедничката... Вие сте учен човек и по-добре ще знаете какво да й кажете.

В пет без четвърт се запътих към новооткритата Френска гара^[1]. През тази година Световното изложение бе осеяло града с какви ли не чудеса, но измежду всички тях този купол от стомана и стъкло, внушителен като катедрала, бе моят фаворит — па макар и само заради това, че беше близо до къщата ми и можех да го виждам от кабинета в кулата. Тоя следобед небето бе забулено от черни облаци, които се носеха откъм морето и се трупаха над града. Светкавиците, които проблясваха на хоризонта, и топлият вятър с дъх на прах и електричество вещаеха, че се задава лятна буря с голяма сила. Щом се озовах на гарата, закапах първите капки дъжд, искрящи и тежки като монети, падащи от небето. Когато застанах на перона да чакам пристигането на влака, дъждът вече плющеше по купола на гарата и нощта сякаш се спусна отведнъж; нейният мрак бе нарушаван само от мълниите, които трещяха над града и оставяха след себе си ехо от грохот и ярост.

Влакът пристигна с почти цял час закъснение като змия от пара, влачеща се под бурята. Застанал до локомотива, чаках Кристина да се появи сред пътниците, които слизаха от вагоните. Десет минути покъсно всички пасажери бяха слезли, а от нея все още нямаше и следа. Канех се да се прибера вкъщи, мислейки, че в крайна сметка Кристина явно не е взела този влак, когато ми хрумна все пак да хвърля един последен поглед. Изминах целия перон до края, като се взирах внимателно в прозорците на купетата. Открих я в предпоследния вагон; седеше с унесен поглед, опряла глава в стъклото. Качих се във вагона и застанах на прага на купето. Щом чу стъпките ми, тя се обърна и ме погледна без изненада, като се усмихваше немощно. Изправи се и мълчаливо ме прегърна.

— Добре дошла — казах аз.

Целият багаж на Кристина се състоеше от един малък куфар. Подадох й ръка и слязохме на перона, който вече бе опустял. Изминахме цялото разстояние до фойето на гарата, без да обелим дума. На изхода се спряхме. Проливният дъжд плющеше с всички сили и редицата таксита, която бях видял пред вратите на гарата, когато пристигнах там, сега се бе изпарила.

— Не искам да се връщам във Вила Елиус тази нощ, Давид. Все още не.

— Можеш да останеш у дома, ако желаеш, или пък да ти потърсим стая в някой хотел.

— Не искам да оставам сама.

— Значи отиваме вкъщи. Ако не друго, поне стаи имам в излишък.

Зърнах един носач, който се бе подал навън да погледа бурята, държейки огромен чадър. Приближих се до него и му предложих да купя чадъра за сума, която петорно надхвърляше цената му. Той ми го връчи със сервилна усмивка.

Подслонени под чадъра, двамата с Кристина поехме под пороя към къщата с кулата, където пристигнахме десет минути по-късно, измокрени до кости благодарение на силния вятър и локвите. Бурята бе прекъснала тока и улиците тънеха в един течен мрак, нарушаван тук-там само от маслени лампи или запалени свещи, които хвърляха светлина от балкони и портали. Не се съмнявах, че дивната електрическа инсталация на моята къща навярно е била сред първите жертви на бурята. Наложих се да се качим по стълбите пипнешком и когато отворих входната врата на жилището, проблясващите светкавици го показаха в неговия най-печален и негостоприемен вид.

— Ако си променила решението си и предпочиташ да потърсим хотел...

— Не, всичко е наред. Не се тревожи.

Оставих куфара на Кристина във вестибюла и отидох в кухнята да потърся една кутия с най-различни свещи, която държах в килера. Заех се да ги паля една по една, като ги закрепях в чинии, чаши и други съдове. Кристина ме наблюдаваше от прага.

— Ей сегичка ще стане — уверих я аз. — Вече имам практика.

Започнах да разнасям свещите из стаите, наредих ги по коридора и по ъглите, докато цялата къща се потопи в нежен златист здрач.

— Заприлича на катедрала — рече Кристина.

Придружих я до една от спалните, която никога не използвах, но я поддържах чиста и подредена заради редките случаи, в които Видал, прекалено пиан, за да се прибере в своя дворец, бе оставал да ношува при мен.

— Сега ще ти донеса чисти кърпи. Ако нямаш дрехи за преобличане, мога да ти предложа богат избор от зловещи одежди в стил „Бел епок“, останали от предишните собственици.

Непохватните ми опити да се пошегувам едва успяха да изтръгнат една усмивка от нея и тя само кимна. Оставих я седнала на леглото и хукнах да търся кърпи. Когато се върнах, я заварих да седи все така неподвижно. Сложих кърпите на леглото до нея и придърпах по-близо няколко свещи, които бях оставил на прага, за да ѝ осигуря повече светлина.

— Благодаря — промълви тя.

— Докато се преобличаш, ще ти приготвя горещ бульон.

— Нямам апетит.

— Все едно, ще ти се отрази добре. Ако имаш нужда от нещо, веднага ми кажи.

Оставих я сама и отидох в моята стая, за да се отърва от прогизналите си обувки. Сложих вода да се стопли и седнах в галерията да чакам. Дъждът не отслабваше и яростно тропаше по прозорците като картечница, а шумът от силните струи във водосточите на кулата и по покривната тераса звучеше като стъпки по тавана. По-нататък, отвъд къщата, квартал Рибера бе потънал в почти непрогледен мрак.

След малко вратата на стаята на Кристина се отвори и аз чух приближаващите ѝ стъпки. Беше си облякла бял пенъоар, а раменете ѝ бяха загърнати с голям вълнен шал, който не си подхождаше с пенъоара.

— Взех тези дрехи назаем от един от гардеробите — рече тя. — Надявам се, че нямаш нищо против.

— Можеш да си ги задържиш, ако желаеш.

Тя седна в едно от креслата и плъзна поглед из стаята, като очите ѝ се спряха върху купчината листове на масата. Погледна ме и аз кимнах.

— Завърших я преди няколко дена — казах.

— А твоята книга?

Със сигурност чувствах и двата ръкописа като свои, но се ограничих само с едно кимване.

— Може ли? — попита тя, като взе една страница и я доближи до светилника.

— Разбира се.

Наблюдавах я как чете безмълвно, с вяла усмивка на устните.

— Педро никога няма да повярва, че е написал това — рече тя накрая.

— Имай ми доверие — отвърнах.

Кристина остави страницата върху купчината и ми отправи продължителен поглед.

— Липсваше ми — каза тя. — Не исках да е така, но чувствах, че ми липсваш.

— И ти на мен.

— Имаше дни, в които, преди да отида в санаториума, се запътвах към гарата и сядах на перона да чакам влака, който идваше от Барселона — мислех си, че може би ще те видя там.

Преглътнах с мъка.

— Смятах, че не искаш да ме видиш — казах.

— И аз така смятах. Знаеш ли, баща ми често питаше за теб. Помоли ме да се грижа за теб.

— Баща ти беше добър човек — рекох аз. — И добър приятел.

Кристина кимна с усмивка, но видях, че очите ѝ се наляха със сълзи.

— Накрая вече нищо не си спомняше. В някои дни ме бъркаше с майка ми и ми искаше прошка за годините, които бе прекарал в затвора. После минаваха цели седмици, в които едва осъзнаваше, че съм там. С времето самотата се загнездва в теб и повече не си отива.

— Съжалявам, Кристина.

— Последните дни ми се стори, че е по-добре. Започна да си спомня разни неща. Бях взела от къщи един албум с фотографии и за пореден път му показвах кой кой е. Имаше една снимка, направена преди години във Вила Елиус, на която двамата с него седите в колата. Ти си зад волана, а баща ми те учи да шофираш. И двамата се смеете. Искаш ли да я видиш?

Не бях сигурен, но не смеех да накърня този миг.

— Разбира се...

Кристина отиде да вземе албума от куфара си и се върна с една малка книга, подвързана с кожа. Седна до мен и взе да разгръща страниците, пълни със стари снимки, изрезки и пощенски картички.

Подобно на баща ми, Мануел едва умееше да чете и да пише и спомените му бяха съставени предимно от образи.

— Погледни, ето къде сте.

Разгледах снимката и си спомних съвсем точно онзи летен ден, в който Мануел ме бе оставил да се кача в първата кола, купена от Видал, и ми бе дал основни уроци по кормуване. После бяхме закарали колата до улица „Панама“ и с една скорост от някакви си пет километра в час, която на мен ми се видя просто шеметна, бяхме отишли до Авенида Пиърсън, като на връщане шофирах аз.

„Направо сте роден за ас на волана“, бе отсъдил тогава Мануел. „Ако някой ден зациклите с писането, помислете дали да не станете състезател“.

Усмяхнах се, припомняйки си онзи миг, който бях смятал за изгубен. Кристина ми подаде албума.

— Задръж го. Баща ми би се радвал той да остане при теб.

— Албумът си е твой, Кристина. Не мога да го приема.

— Аз също бих предпочела ти да го задържиш.

— Тогава нека да остане на съхранение при мен, докато не пожелаеш да си го вземеш обратно.

Започнах да разлиствам страниците на албума, разглеждайки лица, които си спомнях, и други, които никога не бях виждал. Там бе сватбената снимка на Мануел Сание и съпругата му Марта, на която Кристина толкова приличаше; имаше и фотографии на нейните чичовци и лели, дядовци и баби, на една улица в Равал, по която минаваше някакво шествие, и на баните в Сан Себастиан на плажа на Барселонета. Мануел бе колекционирал стари пощенски картички с изгледи от Барселона и изрезки от вестници със снимки на един съвсем младичък Видал — на една от тях той позираше пред вратите на хотел „Флорида“ на върха на Тибидабо, а на друга бе уловил под ръка някаква умопомрачителна красавица в салоните на казино „Рабасада“.

— Баща ти много тачеше дон Педро.

— Винаги ми казваше, че на него дължим всичко — отвърна Кристина.

Продължих пътуването си из спомените на горкия Мануел, докато се натъкнах на една снимка, която като че ли не се вписваше сред останалите. На нея се виждаше момиченце на осем или девет

години, крачещо по малък дървен кей, който се връзваше в гладката повърхност на едно сияйно море. Детето вървеше, уловило за ръка някакъв възрастен човек — мъж, облечен в бял костюм, който бе донякъде отрязан от кадъра. В дъното на кея личеше малка платноходка, а зад нея се простираше един безкраен хоризонт, над който залязваше слънцето. Детето, снимано в гръб, беше Кристина.

— Тази ми е любимата — тихо рече тя.

— Къде е заснета?

— Не зная. Не си спомням това място, нито пък този ден. Дори не съм сигурна, че мъжът на снимката е баща ми. Сякаш този миг никога не е съществувал. Преди години я намерих в татковия албум и никога не съм знаела точно какво означава. Като че ли се опитва да ми каже нещо.

Продължих да разгръщам страниците. Кристина ми обясняваше кой кой е.

— Виж, това съм аз на четиринайсет години.

— Зная.

Погледна ме с тъга.

— Изобщо не си давах сметка, знаеш ли?

Аз само свих рамене.

— Никога няма да можеш да ми простиш.

Предпочетох да обръщам страниците, вместо да срещна очите ѝ.

— Няма какво да ти прощавам.

— Погледни ме, Давид.

Затворих албума и изпълних молбата ѝ.

— Излъгах те — каза тя. — Разбира се, че си давах сметка. Давах си сметка всеки божи ден, но мислех, че нямам право.

— Защо?

— Защото нашият живот не ни принадлежи. Нито моят, нито този на баща ми, нито твоят...

— Всичко принадлежи на Видал — рекох аз с горчивина.

Кристина бавно улови ръката ми и я поднесе към устните си.

— Не и днес — промълви тя.

Знаех, че ще я изгубя веднага щом тази нощ отmine и болката и самотата, които я разкъсваха отвътре, започнат да утихват. Знаех, че имаше право — не защото казаното от нея бе истина, а защото дълбоко в себе си и двамата го вярвахме и винаги щеше да бъде така. Скрихме

се като крадци в една от стаите, без да дръзнем да запалим и една свещ, без да дръзнем дори да говорим. Съблякох я бавно и обходих кожата ѝ с устните си, съзнавайки, че никога повече няма да направя това. Кристина се отдаде с ярост и самозабрава, и когато умората ни надви, заспа в прегръдките ми, без да изпитва нужда да каже нещо. Аз се противях на съня, като се наслаждавах на топлината на тялото ѝ и си мислех, че ако на следващия ден смъртта пожелае да ме посети, ще я приема в мир. Милвах Кристина в здрача, докато слушах как отвъд стените бурята се отдалечава от града, и знаех, че ще я изгубя, но че поне за няколко мига тя е била моя, а аз — неин, и не сме принадлежали никому другиму.

Когато първите лъчи на зората докоснаха прозорците, отворих очи и заварих леглото празно. Излязох в коридора и отидох до галерията. Кристина бе оставила албума и бе взела със себе си романа на Видал. Обиколих цялата къща, която вече излъчваше аромата на нейното отсъствие, и се заех да угася една по една свещите, запалени предната нощ.

[1] Втората по важност железопътна гара в Барселона, открита през 1929 г. ↑

Девет седмици по-късно стоях на Пласа де Каталуня № 17, където книжарница „Каталония“ бе отворила врати преди две години, и гледах смаяно една сякаш безкрайна витрина, отрупана с екземпляри от романа „Къщата на тленните останки“ от Педро Видал. Усмихнах се вътрешно. Моят покровител бе използвал дори заглавието, което му бях подсказал преди време, когато му бях изложил основите на историята. Реших да вляза и да поискам един екземпляр. Отворих го наслуки и взех да препрочитам пасажите, които помнех наизуст, защото ги бях доизгладил едва преди два месеца. В цялата книга не открих и една дума, която да не бе написана от мен, като изключим посвещението: *На Кристина Сание, без която...*

Когато върнах романа на книжаря, той ми каза да не се двоумя.

— Докараха го преди два дена и вече го прочетох — добави той. — Великолепен роман! Послушайте ме и го вземете. Знам, че го превъзнасят във всички вестници и това почти винаги е лош признак, но в тоя случай изключението потвърждава правилото. Ако не ви хареса, ще ми го донесете и ще ви върна парите.

— Благодаря — отвърнах, признателен за препоръката, която в случая беше комплимент за мен. — Но и аз вече съм го чел.

— Тогава мога ли да ви покажа нещо друго?

— Имате ли един роман на име „Стъпалата към небето“?

Книжарят се замисли за миг.

— Този беше на Мартин, нали, автора на „Градът...“?

Кимнах.

— Бях направил поръчка, но издателството не ми я достави. Нека да проверя все пак.

Последвах го до един щанд, където той поговори с един от колегите си, който поклати глава.

— Доставка трябваше да пристигне вчера, но издателят казва, че няма бройки. Съжалявам. Ако искате, ще ви запазя една, когато ги докарат...

— Не се тревожете. Пак ще се отбия. И много ви благодаря.

— Съжалявам, господине. Не зная какво е станало, защото, нали ви казвам, тоя роман трябваше да го имаме вече...

Щом излязох от книжарницата, отидох до един павилион за вестници в началото на Ла Рамбла. Оттам си купих почти всички всекидневници, от „Ла Вангвардия“ до „Ла вос де ла индустрия“. После седнах в кафене „Каналетас“ и се заех най-щателно да прегледам пресата. Рецензии за романа, който бях написал заради Видал, имаше във всички издания — на цяла страница, с големи заглавия и снимка на дон Педро, на която той изглеждаше замислен и загадъчен, издокаран с нов костюм и захапал лула с преднамерено нехайно изражение. Започнах да чета различните заглавия и първия и последен абзац на всяка рецензия.

Първата, на която попаднах, почваше така: *„Къщата на тленните останки“ е зряла, богата и възвишена творба, която се нарежда сред най-добрите постижения на съвременната литература.* Друг вестник осведомяваше читателя, че *в Испания никой не пише по-добре от Педро Видал, нашият най-уважаван и признат романист,* а трети отсъждаше, че *книгата е значим роман с майсторска техника и великолепно качество.* Четвърти всекидневник изтъкваше грандиозния международен успех на Видал и неговата творба: *Европа прекланя глава пред маестрото* (въпреки че романът бе излязъл в Испания едва преди два дена и ако трябваше да се преведе, щеше да се появи в някоя друга страна най-рано след година). Статията представляваше разточителен коментар за голямото признание и изключителния респект, който името на Видал вдъхвало сред *„най-видните международни експерти“*, въпреки че, доколкото знаех, никоя от книгите му не бе превеждана на друг език — с изключение на един роман, чийто превод на френски бе финансирал самият дон Педро и от който се бяха продали 126 екземпляра. Като оставим чудесата настрана, пресата беше единодушна, че *се е родил един класик*, и че романът бележи *завръщането на един от великите, най-добрият писател на нашето време: Видал, безспорен майстор на перото.*

На срещуположната страница на някои от тези всекидневници успях да намеря и рецензии за романа на безизвестния Давид Мартин, които заемаха съвсем скромното пространство от една-две колонки. Най-благосклонната започваше така: *Неумела творба с елементарен*

стил, „Стъпалата към небето“ на начинаещия автор Давид Мартин още от първата си страница ясно показва бездарията на своя създател. Друга рецензия отсъждаше, че новакът Мартин безуспешно се опитва да подражава на майстора на перото Педро Видал. Последната, която събрах сили да прочета, бе публикувана в „Ла вос де ла индустрия“ и започваше сухо с увод в получер шрифт, гласящ: *Давид Мартин, напълно неизвестен автор и съчинител на кратки обяви, ни изненадва с това, което навярно ще се окаже най-лошият литературен дебют за тази година.*

Оставих на масата вестниците и кафето, което си бях поръчал, и тръгнах по Ла Рамбла към канцелариите на Баридо и Ескобиляс. Пътьом подминах четири или пет книжарници, всичките нагиздени с безчет екземпляри от романа на Видал. В никоя не намерих и една-едничка бройка от моята книга. Навсякъде се повтаряше същата случка, която вече бях преживял в книжарница „Каталония“.

— Вижте, не зная какво е станало, защото романът трябваше да пристигне оня ден, но издателят казва, че наличностите са изчерпани и не знае кога ще го преиздаде. Ако искате, оставете ми името и телефонния си номер, мога да ви съобщя, когато го доставят... А питайте ли в „Каталония“? Е, щом и те го нямат...

Двамата съдружници ме посрещнаха с мрачно и недружелюбно изражение. Баридо, седнал зад бюрото си, галеше една писалка, а Ескобиляс, застанал прав зад гърба му, ме пронизваше с поглед. Усойницата, настанила се на един стол до мен, жадно очакваше развитието на събитията.

— Нямате представа колко съжалявам, приятелю Мартин — взе да ми разяснява Баридо. — Проблемът се състои в това: книжарите правят поръчки, като се осланят на рецензиите, които се появяват във вестниците — хич не ме питайте защо. Ако отидете в склада, дето е отстрани, ще видите, че имаме три хиляди екземпляра от вашия роман, които просто си гният ей така.

— Да не говорим за разходите и загубите, до които доведе това — допълни Ескобиляс с подчертано враждебен тон.

— Отбих се в склада, преди да дойда тук, и се уверих, че там има триста екземпляра. Началникът ми каза, че само толкова са били отпечатани.

— Това е лъжа! — заяви Ескобиляс.

Баридо го прекъсна с помирителен тон.

— Извинете съдружника ми, Мартин. Разберете, че и ние сме възмутени колкото вас, ако не и повече, от срамното отношение на местната преса към една книга, в която всички в това издателство бяхме направо влюбени. Моля ви обаче да разберете също така, че въпреки нашата пламенна вяра във вашия талант, в този случай сме просто с вързани ръце от объркването, породено от тези зложелателни рецензии. Ала не падайте духом, че и Рим не е бил построен за един ден. Ние с всички сили се борим да дадем на творбата ви поощрението, което заслужават изключително високите ѝ литературни достойнства...

— С тираж от триста бройки.

Баридо въздъхна, наскърбен от моето недоверие.

— Тиражът е от петстотин бройки — уточни Ескобиляс. — Барсело и Семпере лично дойдоха вчера да поискат двеста от тях. Останалите ще отидат в следващата ни доставка; не можах да влязат в настоящата, защото ни се бяха натрупали твърде много нови заглавия. Ако си бяхте направили труда да вникнете в нашите проблеми и не бяхте такъв егоист, прекрасно щяхте да ни разберете.

Гледах ги и тримата и не вярвах на ушите си.

— Само не ми казвайте, че няма да направите нищо повече от това.

Баридо ме погледна опечалено.

— И какво искате да направим, приятелю мой? Заложихме всичко на една карта заради вас. Помогнете ни сега мъничко и вие.

— Поне да бяхте написали някоя книга като тая на вашия приятел Видал — обади се Ескобиляс.

— Да, това вече е роман и половина! — съгласи се Баридо. — Казва го даже и „Ла вос де ла индустрия“.

— Знаех си, че така ще стане — продължи съдружникът му. — Вие сте един неблагодарник.

Усойницата, седнала до мен, ме гледаше съкрушено. Стори ми се, че се кани да ме хване за ръката, за да ме утеши, и бързо се отдръпнах. Баридо ми отправи мазна усмивка.

— Може би това е за добро, Мартин. Може би е знак от нашия Господ, който в безграничната си мъдрост иска да ви напъти да се

върнете към работата, която достави толкова радост на читателите на „Градът на прокълнатите“.

Избухнах в смях. Баридо се присъедини към мен, а по негов знак прихнаха да се смеят и Ескобиляс и Усойницата. Гледах този хор от хиени и си мислех, че при други обстоятелства сегашният момент щеше да ми се стори наситен с изтънчена ирония.

— Радвам се, че приемате нещата така положително — заяви Баридо. — Е, какво ще кажете? Кога ще имаме на разположение следващия роман на Игнациус Б. Самсон?

Тримата ме гледаха любезно и очаквателно. Покашлях се, за да си прочистя гърлото и думите ми да прозвучат ясно, и им се усмихнах.

— Вървете на майната си.

Когато излязох оттам, часове наред крачих из улиците на Барселона без цел и посока. Не ми достигаше въздух и някаква тежест притискаше гърдите ми. Студена пот бе избила по челото и ръцете ми. На свечеряване вече не знаех къде да се скрия и поех по обратния път към къщи. Минавайки покрай книжарницата „Семпере и синове“, видях, че книжарят е напълнил витрината с екземпляри от моя роман. Вече беше затворено заради късния час, но вътре все още светеше и когато поисках да ускоря крачка, забелязах, че Семпере ме е зърнал и ми се усмихва с една тъга, която не бях виждал у него през всичките години на познанството ни. Той отиде до вратата и я отвори.

— Влезте за мъничко, Мартин.

— Някой друг ден, господин Семпере.

— Хайде, направете го заради мен.

Хвана ме за ръката и ме замъкна вътре в книжарницата. Последвах го до задната стаичка, където ми предложи стол. Поднесе две чаши с някаква течност, която изглеждаше по-гъста от смола, и ми направи знак да я изпия на един дъх. Той направи същото.

— Прегледах книгата на Видал — рече книжарят.

— Това е успехът на сезона — отбелязах.

— Той знае ли, че вие сте я написали?

Свих рамене.

— Има ли значение?

Семпере ми отпрати същия поглед, с който в един далечен ден бе посрещнал онова осемгодишно хлапе, явило се в дома му пребито и със счупени зъби.

— Добре ли сте, Мартин?

— Отлично.

Семпере промърмори нещо под нос и стана, за да вземе някакъв предмет от един рафт. Беше екземпляр от моя роман. Подаде ми го заедно с една писалка и се усмихна.

— Бъдете така любезен да ми напишете посвещение.

Щом го написах, той взе книгата от ръцете ми и я постави в почетната витрина зад тезгяха, където държеше първите издания, които не бяха за продан. Това бе личното светилище на Семпере.

— Не е нужно да го правите, господин Семпере — промълвих.

— Правя го, защото ми е приятно и защото поводът го заслужава. Тази книга е къс от вашето сърце, Мартин. А също и от моето, заради онази малка роля, която съм изиграл за нея. Поставям я между „Дядо Горио“ и „Възпитание на чувствата“.

— Това е светотатство.

— Глупости! Това е една от най-добрите книги, които съм продал през последните десет години — а съм продал много — отвърна ми старият Семпере.

Благите му думи едва успяха да докоснат онова студено и непроницаемо спокойствие, което бе започнало да ме обзема. Прибрах се вкъщи полека, без да бързам. Когато влязох в къщата с кулата, си налях чаша вода и докато я пиех в кухнята на тъмно, прихнах да се смея.

На следващата сутрин получих две формални посещения. Първото бе на Пеп, новия шофьор на Видал. Носеше ми вест от своя господар, който ме канеше на обед в „Мезон Доре“ — несъмнено това бе празничната гощавка, която ми бе обещал преди време. Пеп ми се видя наперен и горящ от нетърпение да си тръгне час по-скоро. Нямаше и помен от съучастническия начин, по който се бе държал спрямо мен преди. Не пожела да влезе и предпочете да чака на площадката на стълбището. Подаде ми поканата, написана от Видал, без да ме погледне в очите, и щом му казах, че ще отида на срещата, веднага си тръгна, без да се сбогува.

Половин час по-късно на прага ми се появиха следващите посетители — моите двама издатели, придружени от един господин със строга външност и пронизващ поглед, който се представи като техен адвокат. Това забележително трио излъчваше нещо средно между траурно настроение и войнственост, което не оставяше място за съмнение относно естеството на визитата им. Поканих ги да влязат в галерията, където те се настаниха на канапето отляво надясно в низходящ ред по височина.

— Мога ли да ви предложа нещо за пиене? Например чашчица цианова сол?

Не очаквах усмивка и не я получих. След кратко встъпление от Баридо относно страховитите загуби, които разрухата, причинена от провала на „Стъпалата към небето“, щяла да докара на издателството, адвокатът пристъпи към едно повърхностно изложение. В него той ясно и недвусмислено ми каза, че ако не се върна към работата си в облика на Игнациус Б. Самсон и не предам следващия ръкопис от „Градът на прокълнатите“ в срок от месец и половина, щели да ме съдят за неизпълнение на договор, за щети и загуби и още пет-шест неща, които ми убягнаха, защото по това време вече бях престанал да им обръщам внимание. Не всички новини бяха лоши. Въпреки неприятностите, които моето поведение им бе навлякло, Баридо и Ескобиляс бяха намерили в сърцата си истинска перла от щедрост, с която да изгладят търканията и да скрепят един нов съюз, основан на дружба и взаимна изгода.

— Ако желаете, можете да закупите на преференциалната цена от седемдесет процента от продажната цена всички екземпляри от „Стъпалата към небето“, които не са били пласирани, тъй като установихме, че няма търсене за това заглавие и ще е невъзможно да го включим в следващата доставка — обясни Ескобиляс.

— Защо не ми върнете авторските права? В края на краищата, не сте ми платили нито грош за книгата и нямате намерение да се опитате да продадете дори един екземпляр.

— Не ще можем да направим това, приятелю мой — уточни Баридо. — Въпреки че не ви беше изплатен аванс, изданието представляваше значителна инвестиция за нас, а подписаният от вас договор е за двайсет години и автоматично се подновява при същите условия, в случай, че издателството реши да упражни законното си право. Разберете, че и ние също трябва да получим нещо. Не може всичко да бъде за автора.

Когато приключиха с изказванията, подканих тримата господа да се упътят към изхода или сами, или с помощта на ритници — по техен избор. Преди да им затръшна вратата под носа, Ескобиляс намери за добре да ми отправи един от своите заплашителни погледи.

— Ако не получим отговор до една седмица, свършено е с вас — изфъфли той.

— До една седмица вие и тоя тъпак, съдружникът ви, ще сте мъртви — спокойно отвърнах аз, без сам да зная защо изрекох тези

думи.

Прекарах остатъка от предобеда, като зяпах стените, докато камбаните на „Санта Мария дел Мар“ не ми напомниха, че приближава часът на срещата ми с дон Педро Видал.

Той ме очакваше на най-добрата маса в салона. Ръцете му разсеяно си играеха с чаша бяло вино, докато слушаше пианиста, който свиреше едно парче от Енрике Гранадос^[1] със сякаш кадифени пръсти. Щом ме видя, Видал се изправи и ми подаде ръка.

— Поздравления — казах аз.

Усмихна се невъзмутимо и ме изчака да седна, за да седне и той. Оставихме една минута да изтече в мълчание, като се криехме зад музиката и зад погледите на хората от добър сой, които поздравяваха Видал от разстояние или идваха до масата, за да му честитят успеха, който бе тема за разговор в целия град.

— Давид, нямаш представа колко съжалявам за това, което се случи — поде той.

— По-добре се радвайте, вместо да съжалявате.

— Мислиш ли, че това означава нещо за мен? Ласкателствата на шепа нещастници? Най-голямата ми радост щеше да е да видя как ти триумфираш.

— Жалко, че отново ви разочаровах, дон Педро.

Видал въздъхна.

— Давид, аз нямам вина, че се настроиха против теб. Вината си е твоя. Ти просто си го просеше. Вече не си малък и би трябвало да знаеш как стават тия работи.

— По-добре вие ми кажете.

Той зацъка с език, сякаш моята наивност го обиждаше.

— Какво очакваше? Не си един от тях. И никога няма да бъдеш. Не пожела да бъдеш — и си въобразяваш, че ще ти го простят? Затваряш се в грамадната си къща и мислиш, че можеш да оцелееш, без да се присъединиш към хора на послушниците и да наденеш тяхната униформа! Заблуждаваш се, Давид. Винаги си се заблуждавал. Правилата на играта не са такива. Ако искаш да играеш сам, стегни си куфарите и отиди някъде, където ще можеш да бъдеш господар на съдбата си, ако изобщо съществува такова място. Но ако останеш тук, по-добре си намери протекция, каквато и да е тя. Така стоят нещата. Просто и ясно.

— Това ли правите вие, дон Педро? Разчитате на протекция?

— На мен не ми е нужно, Давид. Нали аз им давам хляб да ядат. Това също никога не можа да го проумееш.

— Ще се учудите колко бързо се уча. Ала не берете грижа, тези рецензии нямат никакво значение. За добро или зло, утре никой няма да си спомня за тях — нито за моите, нито за вашите.

— Тогава какъв е проблемът?

— Оставете, не е важно.

— Да не би ония кучи синове? Баридо и крадецът на трупове?

— Забравете, дон Педро. Както сам казахте, вината си е моя и на никой друг.

Салонният управител се приближи с въпросителен поглед. Не бях прегледал менюто и няхах намерение да го правя.

— Обичайното — за двама — поръча дон Педро.

Управителят се отдалечи с почитителен поклон. Видал ме наблюдаваше, сякаш бях опасен звяр, затворен в клетка.

— Кристина не можа да дойде — рече той. — Донесох това, за да ѝ напишеш посвещение.

Сложи на масата един екземпляр от „Стъпалата към небето“, опакован в пурпурна хартия с печата на книжарница „Семпере и синове“, и го побутна към мен. Не направих никакво движение, за да го взема. Видал бе пребледнял. След разгорещената си реч и отбранителния тон явно се готвеше да бие отбой. Сега ми е паднал на мушката, помислих си аз.

— Кажете ми най-сетне каквото имате да ми казвате, дон Педро. Няма да ви ухапя.

Видал пресуши чашата си на един дъх.

— Две са нещата, които исках да ти кажа. И двете няма да ти харесат.

— Почвам вече да свиквам с това.

— Едното е свързано с баща ти.

Усетих как злостната усмивка се стопи на устните ми.

— От години искам да ти го кажа, но все си мислех, че за теб няма никаква полза да го знаеш. Навярно ще си помислиш, че съм премълчал от малодушие, но ти се заклевам, заклевам се в каквото щеш, че...

— Какво? — прекъснах го аз.

Видал въздъхна.

— Нощта, в която баща ти умря...

— ... в която го убиха — поправих го аз с леден тон.

— Беше грешка. Смъртта на баща ти беше грешка.

Погледнах го неразбиращо.

— Онези хора не преследваха него. Просто сбъркаха.

Спомних си погледите на тримата бандити в мъглата, миризмата на барут и кръвта на баща ми, която шуртеше черна изпод ръцете ми.

— Човекът, когото искаха да убият, бях аз — рече Видал едва чуто. — Един бивш съдружник на баща ми бе открил, че жена му и аз...

Затворих очи и чух как един мрачен смях заклокочи във вътрешностите ми. Баща ми бе умрял, надупчен с куршуми, заради фустогонството на великия Педро Видал.

— Кажете нещо, за Бога — замоли се Видал.

Отворих очи.

— Кое е второто нещо, което щяхте да ми казвате?

Никога не го бях виждал уплашен. Отиваше му.

— Помолих Кристина да се омъжи за мен.

Последва дълго мълчание.

— Тя се съгласи.

Видал сведе очи. Един от келнерите тъкмо се задаваше с ордъврите. Постави ги на масата и ни пожела „Bon appétit“. Видал не смееше да ме погледне отново. Храната изстиваше в чиниите. След малко взех екземпляра от „Стъпалата към небето“ и си излязох.

Същия следобед, след като излязох от „Мезон Доре“, по едно време се усетих, че вървя по Ла Рамбла, носейки онази бройка от „Стъпалата към небето“. Когато наближих ъгъла, откъдето започваше улица „Кармен“, започнаха да ми треперят ръцете. Спрях пред витрината на бижутерския магазин „Багес“, като се преструвах, че разглеждам златни медальони във формата на феи и цветя, инкрустирани с рубини. Пищната барокова фасада на магазин „Ел Индио“ бе съвсем наблизко; съдейки по вида ѝ, всеки би помислил, че това е огромен базар, пълен с неподозирани чудесии, а не просто магазин за тъкани и платове. Приблжих се бавно и влязох във

фоайето, което водеше към входа. Знаех, че тя не би могла да ме познае, че навярно и аз самият вече не бих я познал, но въпреки това постоях там почти пет минути, преди да се осмеля да вляза. Когато все пак го сторих, сърцето ми биеше до пръсване и чувствах, че дланите ми се потят.

Стените бяха покрити с рафтове, препълнени с големи топове всевъзможни платове; край масите продавачи, въоръжени с шивашки метри и специални ножици, вързани на коланите им, обслужваха дами от сой, ескортирани от своите прислужнички и шивачки, и им показваха луксозните тъкани така, сякаш ставаше дума за скъпоценни материали.

— Мога ли да ви помогна с нещо, господине?

Въпросът дойде от един снажен мъж с писклив глас, навлечен с възтесен костюм от фланелен плат, който сякаш всеки миг щеше да се пръсне и да осее магазина с летящи парцали. Човекът ме гледаше снизходително с отчасти принудена, отчасти враждебна усмивка.

— Не — промълвих аз.

Тогава я видях. Майка ми тъкмо слизаше от една стълба, държейки куп остатъци от платове. Беше облечена с бяла блуза и аз мигновено я познах. Фигурата ѝ бе малко наедряла, а по лицето, позагубило очертанията си, се четяха онези леки поражения, които нанасят рутината и разочарованието. Продавачът, раздразнен, продължаваше да ми говори нещо, но аз вече почти не долавях гласа му. Виждах само нея, гледах я как се приближава и минава покрай мен. За миг ме погледна и виждайки, че я наблюдавам, ми се усмихна покорно, както човек се усмихва на клиент или на началник, и после продължи с работата си. Такава буца ми заседна в гърлото, че едва успях да отворя уста, за да накарам продавача да млъкне, и се забързах към изхода с насълзени очи. Когато се озовах навън, пресякох улицата и влязох в едно кафене. Седнах на една маса до прозореца, откъдето се виждаше вратата на „Ел Индио“, и зачаках.

Бе минал почти час и половина, когато продавачът, който ме бе заговорил, излезе и спусна решетката на входа. Малко след това започнаха да гасят осветлението и някои от продавачите, които работеха там, взеха да си тръгват. Станах и излязох на улицата. Някакъв хлапак на десетина години, застанал при съседния вход, ме наблюдаваше. Направих му знак да се приближи и когато дойде при

мен, му показах една монета. Той се ухили от ухо до ухо и установих, че му липсват няколко зъба.

— Виждаш ли този пакет? Искам да го дадеш на една госпожа, която ей сега ще излезе оттам. Ще ѝ кажеш, че един господин те е помолил да ѝ го предадеш, но няма да ѝ казваш, че съм бил аз. Разбра ли?

Хлапакът кимна. Дадох му монетата и книгата.

— А сега ще почакаме.

Не се наложи да чакаме дълго. Три минути по-късно я видях да излиза. Насочи се към Ла Рамбла.

— Тази е госпожата. Виждаш ли я?

Майка ми се поспря пред портика на Витлеемската църква и аз дадох знак на хлапето да изтича при нея. Наблюдавах сцената отдалече, без да мога да чуя думите им. Детето ѝ подаде пакета и тя го погледна учудено, колебаеше се дали да го приеме, или не. Момчето обаче настоя и накрая тя взе пакета от ръцете му и го проследи с поглед, когато то хукна да бяга. Объркана, майка ми се позавъртя насам-натам, шарейки с очи. Премери на ръка пакета, като оглеждаше внимателно пурпурната хартия, в която бе завит. Накрая любопитството ѝ надделя и го отвори.

Видях я как извади книгата. Държеше я с две ръце и се взираше в предната корица, а после обърна томчето, за да погледне и задната. Дъхът ми секна и ми се прииска да се доближа до нея, да ѝ кажа нещо, но просто не можех. Останах на мястото си, едва на няколко метра от моята майка, и я наблюдавах скришом, без тя да забележи присъствието ми, докато накрая закрачи отново с книгата в ръце в посока към Колон. Минавайки пред Двореца на Вицекралицата^[2], тя се приближи до едно боклукчийско кошче и я хвърли в него. После видях как тръгна надолу по Ла Рамбла и се стопи безследно в тълпата, сякаш кракът ѝ никога не бе стъпвал там.

[1] Панталеон Енрике Костансо Гранадос-и-Кампиня (1867–1916) — каталонски пианист и композитор. ↑

[2] Френски бароков дворец, построен от архитекта Жозеп Рибес през 1770 г. за бившия вицекрал на Перу Мануел Агат-и-Жуньент, който искал да зарадва новата си съпруга. Понастоящем в сградата се помещава културният отдел на градския съвет на Барселона. ↑

Семпере старши беше сам в книжарницата и тъкмо лепеше гърба на един екземпляр от „Фортуната и Хасинта“, който се разпадаше, когато вдигна поглед и видя, че съм застанал пред вратата. Трябваша му само няколко секунди, за да осъзнае в какво състояние се намирам. Направи ми знак да вляза. Щом се озовах вътре, книжарят веднага ми предложи стол.

— Не изглеждате добре, Мартин. Трябва да отидете на лекар. Ако ви е страх, ще ви придружа. И на мен ми треперят мартинките от тия доктори с техните бели престилки и разните им островърхи неща, дето ги държат в ръце, ама понякога човек, волю-неволю, трябва да отиде.

— Имам най-обикновено главоболие, господин Семпере. Пък и вече ми минава.

Семпере ми поднесе чаша минерална вода „Виши“.

— Вземете. Това цери всичко освен глупостта, която си е истинска пандемия в разгар.

Усмигнах се на шегата му неохотно. Пресуших чашата и въздъгнах. Усещах гадене и силна пристягаща болка, която пулсираше зад лявото ми око. За миг ми се стори, че ще рухна безчувствен, и затворих очи. Поех дълбоко въздух, като се молах да не хвърля топа точно там. Съдбата не би могла да има такова извратено чувство за хумор, че да ме отведе до книжарницата на Семпере, за да му оставя един труп в отплата за всичко, което бе сторил за мен. Усетих една ръка, която внимателно подпираше челото ми. Семпере. Отворих очи и видях, че книжарят и синът му, който се бе появил междувреме, ме наблюдават с погребално изражение.

— Да повикам ли доктор? — попита Семпере младши.

— Вече съм по-добре, благодаря. Много по-добре.

— Вашият начин на подобряване може да изкара акъла на човек. Лицето ви е направо посивяло.

— Може ли още мъничко вода?

Синът на книжаря побърза да ми напълни пак чашата.

— Извинете за зрелището — казах аз. — Уверявам ви, че не беше нарочно.

— Не говорете глупости.

— Навярно ще ви дойде добре да хапнете нещо сладко. Възможно е да ви е спаднала кръвната захар... — отбеляза синът.

— Да, я отиди до пекарната на ъгъла и донеси нещо сладичко — рече одобрително книжарят.

Когато останахме насаме, Семпере ме погледна укоризнено.

— Кълна ви се, че ще отида на лекар — обещах аз.

Няколко минути по-късно синът му се върна с книжна торба, пълна с най-отбрани вкусотии от кварталната сладкарница. Подаде ми я и аз си избрах една кифличка, която при други обстоятелства щеше да ми се стори апетитна като задника на някоя хористка.

— Хайде, гризкайте — нареди ми Семпере.

Послушно изядох кифличката. Малко по малко започнах да се подобрявам.

— Май взе да идва на себе си — забеляза синът.

— Ех, какво ли не церят кифличките от пекарната на ъгъла...

В този миг звънна камбанката на вратата. Някой клиент бе влязъл в книжарницата и по знак от страна на баща си Семпере младши ни остави, за да го обслужи. Книжарят остана при мен и се опита да ми премери пулса, притискайки китката ми с показалеца си.

— Господин Семпере, помните ли как преди много години ми казахте, че ако един ден се наложи да спася някоя книга, ама наистина да я спася, да се обърна към вас?

Семпере хвърли поглед на романа, който все още държах в ръце, след като го бях измъкнал от боклукчийското кошче, където го бе запокитила майка ми.

— Дайте ми пет минути.

Вече се спускаше мрак, когато поехме надолу по Ла Рамбла сред многобройните минувачи, излезли на разходка в топлата и влажна вечер. Подухваше съвсем слаб ветреца и хората се бяха подали през широко разтворените балконски врати и прозорци, за да гледат как преминава тълпата под небето, озарено от кехлибарено сияние. Семпере вървеше бързо и не забави крачка, докато не зърнахме

сенчестата аркада, която водеше към улица „Арко дел Театро“. Преди да пресечем, той ме погледна тържествено и заяви:

— Мартин, сега ще видите нещо, за което не бива да разказвате на никого, даже и на Видал. На никого.

Кимнах, заинтригуван от сериозния и тайнствен вид на книжаря. Последвах го по улицата, тясна като прорез между мрачни и рушащи се сгради, които сякаш се свеждаха една към друга подобно на каменни върби, за да закрийт ивицата небе, очертала терасите на покривите. След малко стигнахме до масивна дървена порта, която изглеждаше така, сякаш вардеше входа на стара базилика, престояла сто години на дъното на някое бласто. Семпере изкачи двете стъпала, които водеха до портата, и хвана бронзовото мандало, изковано във формата на ухилено дяволче. Потропа три пъти и слезе по стъпалата, за да чака редом с мен.

— Сега ще видите нещо, за което не бива да разказвате...

— ... на никого. Даже и на Видал. На никого.

Той кимна строго. Почакахме две-три минути, докато се чу шум от едва ли не сто резета, освобождаващи се едновременно. Голямата порта се откряна с дълбоко скърцане и през процепа се подаде лицето на един мъж на средна възраст, с редки коси, хищно изражение и пронизващ поглед.

— Само това липсваше — да се пръкне и Семпере! — сопнато рече той. — Какво ми водите днес? Някой страстен любител на литературата от ония, дето не могат да си хванат приятелка, понеже предпочитат да живеят с майка си?

Семпере не обърна внимание на саркастичния прием.

— Мартин, това е Исаак Монфорт, пазител на това място и извънредно дружелюбна личност. Слушайте и изпълнявайте всяка негова дума. Исаак, това е Давид Мартин, добър приятел, писател и мой доверен човек.

Въпросният Исаак ме изгледа от глава до пети със слаб ентузиазъм и после размени поглед с книжаря.

— Един писател никога не заслужава доверие. Я да видим, обясни ли ви Семпере правилата?

— Само това, че на никого не бива да разправам за видяното тук.

— Това е първото и най-важно правило. Ако не го спазите, собственоръчно ще ви извия врата. Ясна ли ви е картинката?

— Сто процента ми е ясна.

— Да вървим тогава — рече Исаак, като ми направи знак да вляза вътре.

— Сега ще се сбогувам, Мартин, и ще ви оставя двамата. Това е сигурно място.

Разбрах, че последните думи на Семпере се отнасяха до безопасността на книгата, а не до моята. Той ме прегърна силно, после се стопи в нощта. Прекрачих прага и Исаак дръпна един лост от вътрешната страна на портата. Хиляда механизма, свързани в мрежа от релси и скрипци, здраво я залостиха. Исаак взе един светилник от пода и го вдигна на височината на лицето ми.

— Изглеждате зле — отсъди той.

— Имам лошо храносмилане — отвърнах.

— От какво?

— От реалността.

— И вие ли? Наредете се на опашката — сръза ме той.

Поехме по дълъг коридор, забулен в мрак. От двете му страни смътно се различаваха фрески и мраморни стълбища. Навлизахме все по-навътре в тази величествена сграда и пред нас скоро изникна входът към нещо, което изглеждаше като огромна зала.

— Какво носите? — попита Исаак.

— Един роман. „Стъпалата към небето“.

— Доста префърцунено заглавие. Да не би вие да сте авторът?

— Боя се, че да.

Исаак въздъхна, мърморейки нещо под нос.

— И какво друго сте написали?

— „Градът на прокълнатите“, от първи до дваисет и седми том, наред с някои други неща.

Той се обърна и се усмихна доволно.

— Игнациус Б. Самсон?

— На вашите услуги, мир на праха му.

В този миг загадъчният пазител се спря и остави светилника върху нещо, което изглеждаше като балюстрада, увиснала пред огромен купол. Вдигнах поглед и загубих ума и дума. Пред мен се издигаше един колосален лабиринт от мостчета, коридори и рафтове със стотици хиляди книги, образувайки гигантска библиотека с невъзможна перспектива. Плетеница от тунели пресичаше огромната

конструкция, която сякаш се издигаше спираловидно към грамаден стъклен купол, от който падаха завеси от светлина и мрак. Успях да различа няколко отделни силуета, които вървяха по малките мостчета и стълби или разглеждаха внимателно коридорите на тази катедрала, изградена от книги и думи. Не можех да повярвам на очите си и в пълното си изумление погледнах Исаак Монфорт. Той се усмихваше като стара лисица, която се наслаждава на любимия си номер.

— Игнациус Б. Самсон, добре дошъл в Гробището на забравените книги.

Последвах пазителя до основата на голямото хале, в което се помещаваше лабиринтът. Настилката, по която стъпвахме, бе съставена от различни плочи с надгробни надписи, кръстове и лица, избледнели в камъка. Пазителят се спря и плъзна лъча на газената лампа по някои от парчетата на този зловещ ребус, за да им се порадвам.

— Останки от древен некропол — обясни той. — Само дано това не ви даде някои идеи и не ви хрумне да хвърлите топа тук.

Повървахме още и стигнахме до една зона пред централната конструкция, която като че ли играеше ролята на праг. Междувременно Исаак гладко ми рецитираше всички правила и задължения, като на моменти ме пронизваше с острия си поглед, а аз кимах хрисимо за негово успокоение.

— Член първи: дойде ли тук за пръв път, човек има правото да избере една книга, която му душа иска, измежду всички, намиращи се на това място. Член втори: щом се сдобие с тази книга, човек поема задължението да я пази и да направи всичко възможно, за не я изгуби никога. За цял живот. Има ли нещо неясно дотук? Вдигнах поглед към безкрайния лабиринт.

— Как може да се избере една-единствена книга измежду толкова много?

Исаак сви рамене.

— Някои хора предпочитат да вярват, че книгата избира тях... пръст на съдбата, тъй да се каже. Това, което виждате тук, е сборът от столетия изгубени и забравени книги, книги, осъдени на унищожение, накарани да замлъкнат завинаги, книги, съхраняващи паметта и душата на времена и чудеса, които никой вече не си спомня. Никой от нас, дори и най-възрастните, не знае точно кога е създаден този лабиринт, нито пък от кого. Навярно е почти толкова древен, колкото и самия град, и постепенно се е разраствал заедно с него, в неговата сянка. Знаем, че сградата е била издигната от останките на онези дворци, църкви, затвори и болници, които някога може да са били на това място. Основната постройка е от началото на XVIII век и оттогава

неспирно се е променяла. Преди това Гробището на забравените книги е било скрито под тунелите на средновековния град. Някои казват, че по времето на Инквизицията учените и свободомислещи люде криели забранени книги в саркофази и ги заравяли в костниците из целия град, за да ги опазят, надявайки се, че бъдещите поколения ще ги извадят на бял свят. Към средата на миналия век бил открит един дълъг тунел, водещ от недрата на лабиринта до подземията на стара библиотека, която понастоящем е затворена и скрита в руините на древна синагога в Еврейския квартал. Когато последните градски стени паднали, се образувало свлачище и тунелът останал наводнен от подземната река, която от векове тече под днешната Ла Рамбла. Сега този тунел е непроходим, но предполагаме, че в течение на дълго време той е бил един от основните пътища за достъп до това място. По-голямата част от постройката, която виждате, се е разгърнала през XIX век. В целия град не повече от стотина души знаят за това място и се надявам, че Семпере не е сбъркал, като ви е включил сред тях...

Поклатих енергично глава, но Исаак ме наблюдаваше недоверчиво.

— Член трети: можете да погребете вашата книга, където пожелаете.

— А ако се изгубя?

— Една допълнителна клауза от мен: постарайте се да не се губите.

— Случвало ли се е някой някога да се изгуби?

Исаак изпръхтя.

— Когато постъпих тук, още преди години, разправяха една история за Дарио Алберти де Симерман. Семпере надали ви е говорил за това, естествено...

— Симерман? Историкът?

— Не, дресьорът на тюлени. Колко души на име Дарио Алберти де Симерман познавате? Така се случило, че през зимата на 1889 г. Симерман влязъл в лабиринта и го нямало в продължение на цяла седмица. Намерили го скрит в един от тунелите, полумъртъв от страх. Бил се барикадирал зад няколко редици свещени писания, за да не бъде видян.

— От кого да не бъде видян?

Исаак ме изгледа продължително.

— От мъжа в черно. Сигурен ли сте, че Семпере не ви е разказвал за това?

— Абсолютно сигурен.

Пазителят сниши глас и заговори с поверителен тон.

— През годините някои от членовете са виждали понякога мъжа в черно в лабиринтите на тунела. Всички го описват по различен начин. Някои даже твърдят, че са разговаряли с него. По едно време се носеше мълва, че мъжът в черно бил духът на прокълнат автор, когото един от членовете предал, като отнесъл оттук една от книгите му и не спазил обещанието да я съхранява. Книгата се изгубила завинаги и покойният автор вечно броди из коридорите, жаден за мъст — нали ги знаете тия истории а ла Хенри Джеймс, по които хората толкова си падат.

— Само не ми казвайте, че и вие вярвате в това.

— Разбира се, че не. Аз си имам друга теория. Теорията на Симерман.

— И тя е...?

— Според нея мъжът в черно е покровителят на това място, бащата на всяко тайно и забранено познание, на мъдростта и паметта, светлоносецът на разказвачите и писателите от незапомнени времена... Той е нашият ангел пазител, ангелът на лъжите и на нощта.

— Май се занасяте с мен.

— Всеки лабиринт си има своя минотавър — отбеляза Исаак.

Сетне се усмихна загадъчно и посочи към входа на лабиринта.

— Заповядайте.

Тръгнах по тесен пасаж, водещ към един от входовете, и бавно навлязох в дълъг коридор от книги, който описваше възходяща крива. В края на тази крива тунелът се разклоняваше в четири коридора и образуваше малък кръг, а от него се издигаше вита стълба, която се губеше във висините. Изкачих се по стълбата и стигнах до площадка, от която водеха началото си три тунела. Избрах един от тях, този, който като че ли отиваше право към сърцевината на градежа, и поех по него. Вървейки, прокарвах пръсти по гърбовете на стотици книги. Попивах дълбоко мириса на мястото, светлината, която се процеждаше между пукнатините или струеше от стъклените фенери, вградени из цялата дървена конструкция, и плуваше в отражения и сенки. Вървах безцелно почти половин час, докато накрая стигнах до нещо като

затворена стая, в която имаше маса и стол. Стените ѝ бяха изградени от книги и изглеждаха плътни с изключение на малка пролука, която създаваше впечатлението, че някой е измъкнал един том оттам. Реших, че това ще е новият дом на „Стъпалата към, небето“. Погледнах заглавната корица за последен път и препрочетох първия абзац, като си представих, че — по воля на съдбата — дълги години след моята смърт и забравата, която щеше да ме сполети, някой би могъл да измине същия път и да стигне до тази стая, за да намери една неизвестна книга, в която бях дал всичко от себе си. Поставих я там с чувството, че аз съм този, който остава на лавицата. Именно тогава усетих присъствието зад гърба си и се обърнах, за да се озова срещу този, който ме гледаше втренчено в очите — мъжът в черно.

Отначало не разпознах собствения си поглед в огледалото — едно от многото, които образуваха верига от мъждива светлина по протежение на коридорите на лабиринта. В отражението виждах моето лице и моята кожа, ала очите бяха очи на непознат. Неспокойни, тъмни и преливащи от злоба. Откъснах поглед и почувствах, че гаденето ме наляга отново. Седнах на стола пред масата и поех дълбоко дъх. Мина ми през ум, че дори на доктор Триас би могло да му се стори забавно, че квартирантът на моя мозък — или туморното образувание, както той предпочиташе да го нарича — е решил да ми види сметката точно на това място и да ме удостои с честта да бъде първият постоянен обитател на Гробището на забравените романисти. Погребан в компанията на своята последна и злополучна творба, същата, която го е отнесла в гроба. Някой щеше да ме открие тук след десет месеца или след десет години, или може би никога. Един велик финал, достоен за „Градът на прокълнатите“.

Мисля, че ме спаси горчивият ми смях, който проясни главата ми и ме накара да си спомня къде се намирам и с каква цел съм дошъл. Тъкмо се канех да стана от стола, когато я видях. Беше груба, тъмна книга без видимо заглавие на гърба. Лежеше върху куп от няколко други книги в самия край на масата. Взех я в ръце. Кориците изглеждаха подвързани с някаква щавена кожа, потъмняла по-скоро от пипане, отколкото от боя. Думите на заглавието, гравирани върху корицата по всяка вероятност с пирограф, бяха избледнели, но на четвърта страница ясно се четеше същото заглавие.

Lux Aeterna^[1]
Д. М.

Предположих, че инициалите, които съвпадаха с моите, обозначаваха името на автора, но в цялата книга нямаше никакъв друг знак, който да потвърди това. Прелистих няколко страници и разпознах поне пет различни езика, които се редуваха в текста — испански, немски, латински, френски и иврит. Прочетох наслуки един абзац, който ми заприлича на молитва, каквато не си спомнях да има в традиционната литургия, и се запитах дали томчето не бе нещо като требник или компендиум от молитвени слова. Текстът беше осеян с цифри и строфи, чиито начални думи бяха подчертани; те вероятно отбелязваха епизоди или тематични раздели. Колкото повече го разглеждах, толкова повече осъзнавах, че най-силно ми напомня за евангелията и катехизисите от училищните ми години.

Можеше да изляза оттам, да избира който и да е друг том измежду стотиците хиляди книги и да напусна това място завинаги. Имах чувството, че почти съм успял да го сторя, докато не си дадох сметка, че се връщам по тунелите и коридорите на лабиринта с въпросната книга в ръка, сякаш тя бе някакъв паразит, впил се в кожата ми. За миг ми се мерна мисълта, че тази книга имаше по-голямо желание да излезе от лабиринта, отколкото аз, и че по някакъв начин тя направляваше стъпките ми. След като обикалях известно време и минах няколко пъти покрай един и същ екземпляр на четвърти том от събраните съчинения на Ле Фаню^[2], се озовах, незнайно как, при витата стълба, по която се бях изкачил дотук; спуснах се по нея и оттам налучках пътя към изхода на лабиринта. Мислех си, че Исаак ще ме чака на прага, но от неговото присъствие нямаше и следа, макар и да бях убеден, че някой ме наблюдава, стаен в мрака. Големият свод на Гробището на забравените книги тънеше в дълбока тишина.

— Исаак? — извиках аз.

Ехото на гласа ми се изгуби в сенките. Напразно почаках няколко секунди, след което се отправих към изхода. Синкавият здрач, който се процеждаше през купола, полека се стопи и край мен стана тъмно почти като в рог. Малко по-нататък съзрях една светлинка, която трепкаше в края на галерията и разбрах, че пазителят е оставил фенера в подножието на голямата врата. Обърнах се за последен път, за да огледам внимателно мрака на галерията. Сетне дръпнах ръчката, която

задвигваше механизма от релси и скрипци. Резетата се освободиха едно по едно и вратата поддаде с няколко сантиметра. Бутнах я само колкото бе необходимо, за да мина през процепа и да изляза навън. За броени секунди вратата започна да се затваря отново и се захлопна зад мен с дълбок кълтеж.

[1] Вечна светлина (лат.). ↑

[2] Джоузеф Шеридан Ле Фаню (1814–1873) — ирландски писател, автор на готически романи. ↑

Докато се отдалечавах от това място, усещах как неговото вълшебство постепенно ме напуска и наново ме обземат болката и гаденето. Два пъти паднах по очи, веднъж на Ла Рамбла, а втория път — когато се опитвах да пресека Виа Лайетана, където без малко не бях прегазен от трамвай, но едно момче ме вдигна навреме и ме спаси. Едвам успях да се добера до дома си. Къщата бе стояла затворена целия ден и горещината, онази влажна и зловредна горещина, която с всеки изминал ден все повече задушаваше града, изпълваше стаите, трептейки във въздуха като прашна светлина. Качих се в кабинета в кулата и разтворих прозорците широко. Слаб ветрец полъхваше едва-едва от небето, сякаш смазано от тежки черни облаци, които бавно кръжаха над Барселона. Оставих книгата на писалището си и си казах, че ще имам достатъчно време да я проуча внимателно. А може би не беше така. Може би моето време бе изтекло. Впрочем това вече не изглеждаше особено важно.

В този миг краката почти не ме държаха и имах нужда да полегна в тъмното. Измъкнах от чекмеджето едно от шишенцата с кодеин и глътнах три или четири хапчета наведнъж. Пъхнах шишенцето в джоба си и се потътрих по стълбите надолу, като не бях съвсем сигурен, че ще успея да се добера до спалнята цял-целеничък. Когато стигнах коридора, ми се стори, че ивицата светлина изпод входната врата примигна, сякаш някой бе застанал от другата страна на вратата. Приближих се бавно до входа, като се подпирах о стените.

— Кой е там? — попитах.

Нямаше отговор, нито пък някакъв звук. Поколебах се за миг, после отворих и се подадох на площадката. Наведох се да погледна надолу по стълбите. Стъпалата се спускаха спираловидно и очертанятията им се стапяха в мрака. Нямаше никого. Обърнах се към вратата и забелязах, че светлината на малкия фенер на площадката потрепва. Влязох отново вкъщи и заключих вратата, нещо, което много пъти забравях да сторя. Именно тогава го видях. Плик от кремава хартия с назъбен ръб. Някой го бе пъхнал под вратата. Коленичих, за

да го взема. Хартията бе тежка, пореста. Пликът бе запечатан с восък и носеше моето име. На емблемата, отпечатана във восъка, личеше силуетът на ангела с разперените криле.

Отворих го.

Уважаеми господин Мартин,

Ще прекарам известно време в града и с най-голямо удоволствие бих се порадвал на Вашата компания и може би на възможността да подхвана отново темата за моето делово предложение. Ще Ви бъда много признателен, ако — стига да нямате друг ангажимент — вечеряте с мен следващия петък, 13-ти, този месец, в десет вечерта в една малка вила, която наех за престоая си в Барселона. Сградата се намира на ъгъла на улиците „Олот“ и „Сан Хосе де ла Монтаня“, точно до входа на парка Гюел. Надявам се и вярвам, че ще имате възможност да дойдете.

Ваш приятел,
Андреас Корели

Пуснах бележката на пода и се повлякох към галерията. Там се проснах на канапето в уютния здрач. До тази среща оставах седем дни. Усмихнах се сам на себе си. Не вярвах, че ще доживея дотогава. Затворих очи и се помъчих да заспя. Постоянното свистене в ушите ми сякаш бе станало по-силно от всякога. Стрели от бяла светлина пронизваха мозъка ми с всеки удар на сърцето ми.

Няма да можете дори да помислите за писане.

Отворих отново очи и огледах синкавия полумрак, който забулваше галерията. На масата до мен все още лежеше онзи стар албум с фотографии, който Кристина бе оставила. Не бях имал смелост да го изхвърля, нито дори да го докосна. Протегнах ръка към него и го отворих. Разлистих го, докато стигнах до снимката, която търсех. Измъкнах я и я разгледах. Кристина, още дете, вървеше по онзи кей, който се врязваше в морето, уловила за ръка някакъв непознат. Притиснах снимката до гърдите си и се оставих умората да ме завладее. Бавно и полака горчилката и яростта на този ден, на всички

тези години, се стопиха и усетих как ме обгръща един топъл мрак, пълен с гласове и ръце, които ме очакваха. Пожелах да се изгубя в него така, както не бях желал нищо през целия си живот, ала нещо ме издърпа обратно и една пронизваща, ослепителна болка ме изтръгна от този приятен сън, който обещавахе да е безкраен.

Все още не — прошепна гласът, — все още не.

Знаех, че дните отминават, защото на моменти се събуждах и ми се струваше, че съзирам слънчевите лъчи, които минаваха през кепенците на прозорците. На няколко пъти като че ли чух хлопане по вратата и гласове, които викаха името ми, но скоро замлъкваха. Часове или дни по-късно станах и вдигнах ръце към лицето си, за да открия кръв по устните си. Не зная дали излязох на улицата или сънувах, че го правя, но без сам да зная как съм попаднал там, се озовах на Пасео дел Борн, крачейки към катедралата „Санта Мария дел Мар“. Улиците бяха пусти под блесналата като живак луна. Вдигнах поглед и ми се стори, че виждам призрака на една могъща черна буря, която разперваше крилете си над града. Ослепителна бяла светлина раздра небето и една изтъкана от дъждовни капки пелерина се сгромоляса като порой от стъклени кинжали. Миг преди първата капка да докосне земята, времето спря и стотици хиляди сълзи от светлина останаха увиснали във въздуха като пращинки. Знаех, че някой или нещо крачи зад гърба ми и чувствах дъха му в тила си — студен дъх, пропит със смрадта на гниеца плът и огън. Усетих как пръстите му, дълги и тънки, се плъзгат по кожата ми, но в този миг, прекосявайки неподвижно увисналия дъжд, се появи онова момиченце, живеещо само на снимката, която държах до гърдите си. То ме улови за ръката и ме издърпа оттам, заведе ме отново до къщата с кулата, далеч от онова ледено присъствие, което се промъкваше крадешком зад гърба ми. Когато се свестих, седемте дни бяха изминали.

Настъпваше утрото на 13 юли, петък.

Педро Видал и Кристина Сание се ожениха същия следобед. Сватбената церемония се състоя в пет часа в параклиса на манастира Педралбес и бе почетена само от малка част от клана Видал; най-видните членове на фамилията, в това число и бащата на младоженеца, многозначително си бяха спестили присъствието. Ако имаше злоезичници, щяха да кажат, че хрумването на изтърсака да сключи брак с дъщерята на шофьора е поляло със студен душ войнството на династията. Само че такива нямаше. Скрепиха дискретен пакт за мълчание, светските хроникьори имаха други неща за вършене тоя следобед и ни една-едничка публикация не отрази церемонията. Никой не бе отишъл там, за да разкаже, че пред дверите на църквата се бе събрал цял букет от бивши любовници на дон Педро, плачещи безмълвно като дружество на повехнали вдовици, все още вкопчени в последната надежда. Никой не бе отишъл там, за да разкаже, че Кристина държеше китка бели рози в ръка и бе облечена в рокля с цвят на слонова кост, която се сливаше с кожата ѝ и създаваше впечатлението, че булката пристъпва гола към олтара, без друго украшение освен бялото було, покриващо лицето ѝ, и кехлибареното небе, захлупило върха на камбанарията с вихър от облаци.

Никой не бе отишъл там, за да запомни как тя слезе от колата и се поспря за миг, за да огледа площада срещу портала на църквата, докато очите ѝ откриха онзи умиращ мъж с треперещи ръце, мълвящ нечуто едни слова, които щеше да отнесе със себе си в гроба.

— Проклети да сте. Проклети да сте и двамата.

Два часа по-късно, седнал в креслото в кабинета си, отворих сандъчето, което бе попаднало в ръцете ми преди години и съдържаше едничкото наследство, останало от баща ми. Извадих пистолета, увит в парче плат, и отворих барабана. Пъхнах шест куршума в него и го щракнах отново. Допрях дулото до слепоочието си, запънах петлето и затворих очи. В този миг усетих как един порив на вятъра внезапно

шибна кулата, прозорците на кабинета се разтвориха от край до край и силно се треснаха в стената. Леден бриз помилва кожата ми, носейки изгубения полъх на големите надежди.

Таксито бавно изпълзя до пределите на квартал Грасия и се насочи към усамотената и сенчеста площ на парка Поел. Хълмът бе осеян с големи къщи, видели и по-добри времена; те надничаха от горичката, която се полюляваше от вятъра като водите на черна река. Съгледах на върха на възвишението голямата порта на имота. Гауди бе починал три години по-рано и след неговата смърт наследниците на граф Гюел продадоха на общината за една песета този изоставен комплекс, който никога не бе имал друг обитател освен своя архитект. Забравена и неподдържана, градината с колоните и кулите сега навяваше мисли за един прокълнат рай. Казах на таксиметровия шофьор да спре пред решетките на входа и му платих.

— Сигурен ли е господинът, че иска да слезе тук? — попита шофьорът с неуверено изражение. — Ако желаете, мога да ви почакам няколко минути...

— Няма да е нужно.

Пърпоренето на таксито заглъхна по хълма надолу и аз останах сам с ехото от вятъра сред дърветата. Шумата, плъзнала до входа на парка, се стелеше на купчини пред нозете ми. Доближих се до решетестите врати, които бяха затворени с проядени от ръжда вериги, и надникнах вътре. Лунната светлина нежно докосваше силуета на дракона, извисил се над стълбището. Някаква тъмна фигура се спускаше по стъпалата много бавно, като ме наблюдаваше с очи, блестящи като мокри перли. Това бе едно черно куче. Животното се спря в подножието на стълбата и чак тогава забелязах, че не беше само. Още два паса се вираха в мен, без да издават звук. Единият се бе доближил тихомълком в сянката, която хвърляше къщата на пазача, разположена от едната страна на входа. Другото куче — най-голямото от трите — се бе покачило на стената на парка и ме гледаше от корниза, едва на няколко метра от мен. Парата от дъха му се кълбеше между оголените му зъби. Отстъпих назад много бавно, без да откъсвам поглед от очите му и без да обръщам гръб. Стъпка по стъпка, успях да стигна до отсрещния тротоар. Междувременно друго куче се

бе покатерило на стената и ме следеше с очи. Огледах земята, търсейки някаква пръчка или камък, с които да се отбранявам, ако им хрумнеше да ми се нахвърлят, но наоколо имаше само окапала шума. Знаех, че ако откъсна поглед от тях и хукна да бягам, животните ще ме подгонят и че преди да съм изминал и двайсетина метра, ще ме съборят и ще ме разкъсат. Най-големият пес се доближи малко отгоре по стената и аз бях сигурен, че се готви да скочи. Третото куче, онова, което бях видял най-напред и което вероятно играеше ролята на примамка, тъкмо се изкачваше по долната част на стената, за да се присъедини към другите две. Свършено е с мен, помислих си.

В този миг едно ярко сияние лумна и освети вълчите муцуни на трите животни, които се заковаха на място. Погледнах през рамо и видях възвишението, което се издигаше на около петдесет метра от входа на парка. Лампите на къщата се бяха запалили — единствените светлини на целия хълм. Едно от кучетата се оттегли навътре в парка с глухо скимтене. Миг по-късно го последваха и останалите.

Без да се двоумя, поех към голямата къща. Точно както бе посочил Корели в поканата си, тя се издигаше на ъгъла на улица „Олот“ и „Сан Хосе де ла Монтаня“. Беше източена и ъгловата сграда на три етажа под формата на кула с мансарди, която съзерцаваше като часовой града и призрачния парк, простиращ се в подножието ѝ.

Къщата се намираще в края на един стръмен склон, по който се издигаше стълбище, водещо до портата ѝ. От големите прозорци струеше златиста светлина. Докато се изкачвах по каменните стъпала, като че ли различих една фигура, очертана на балюстрадата на втория етаж, неподвижна като паяк, стаен в мрежата си. Стигнах до последното стъпало и спрях, за да си поема дъх. Входната врата беше открената и ивица светлина се простираше до нозете ми. Приблжих се бавно и спрях на прага. Отвътре се носеше мирис на мъртви цветя. Почуках на вратата с кокалчетата на пръстите си и тя поддаде малко. Пред мен се разкри вестибюл и един дълъг коридор, който водеше към вътрешността на къщата. Долових някакъв сух, повтарящ се звук — сякаш капак на прозорец се хлопаше от вятъра, — който идваше от някое кътче на къщата и напомняше туптенето на сърце. Направих няколко крачки във вестибюла и видях от лявата си страна стълбите, които водеха нагоре към кулата. Стори ми се, че дочух леки стъпки — като стъпките на дете, които се изкачваха към последните етажи.

— Добър вечер! — извиках аз.

Още преди ехото от гласа ми да заглъхне в коридора, повтарящият се звук, който пулсираше някъде в къщата, спря. Пълна тишина се спусна покрай мен и едно ледено течение помилва лицето ми.

— Господин Корели? Мартин е тук. Давид Мартин...

Тъй като не получих отговор, се осмелих да навляза в коридора, който водеше навътре. Стените бяха покрити с портретни фотографии в различни размери, поставени в рамка. От позите и облеклата на хората заключих, че повечето бяха снимани преди най-малко двайсет или трийсет години. Под всяка рамка имаше малка табелка с името на човека и годината, в която е била заснета fotografia. Разгледах внимателно тези лица, които ме наблюдаваха от едно друго време. Деца и старци, дами и господа. Това, което обединяваше всички, бе една сянка на тъга в погледа, един безмълвен зов. Всички се вираха в камерата със страстен копнеж, който чак смразяваше кръвта.

— Интересувате ли се от fotografia, приятелю Мартин? — изрече един глас току до мен.

Извърнах се сепнат. Застанал до мен, Андреас Корели съзерцаваше снимките с печална усмивка. Бе изникнал, без да го видя или чуя, и когато ми се усмихна, усетих, че ме побиват тръпки.

— Мислех, че няма да дойдете.

— И аз така мислех.

— В такъв случай позволете ми да ви поканя на чаша вино, за да вдигнем тост за тези наши заблуждения.

Последвах го до голям хол с широки френски прозорци, които гледаха към града. Корели ми посочи едно кресло и се зае да напълни две чаши от стъклена гарафа, поставена на масата. Поднесе ми едната чаша и седна на отсрещното кресло.

Опитах виното. Беше превъзходно. Пресуших го почти на един дъх и скоро почувствах как нервите ми се отпускат от топлината, която плъзна по гърлото ми. Корели душеше своята чаша и ме наблюдаваше с ведра и дружелюбна усмивка.

— Имахте право — рекох аз.

— Да, обикновено имам право — отвърна той. — Това е навик, който рядко ми доставя удоволствие. Понякога си мисля, че малко

неща биха ме зарадвали повече от това — да съм сигурен, че съм сгрешил.

— Тая работа лесно може да се оправи. Я попитайте мен! Аз винаги греша.

— Не, не грешите. Струва ми се, че виждате нещата почти толкова ясно, колкото и аз, но и на вас това съвсем не ви носи удовлетворение.

Докато го слушах, изведнъж ми хрумна, че в тоя миг едничкото, което би могло да ми донесе някакво удовлетворение, е да подпаля целия свят и да изгоря заедно с него. Сякаш прочел мисълта ми, Корели се усмихна, оголвайки зъбите си, и кимна.

— Аз мога да ви помогна, приятелю мой.

Улових се, че отбягвам погледа му и вместо това се взирам в малката брошка със сребърния ангел на ревера му.

— Красива брошка — рекох аз, сочейки към нея.

— Семейен спомен — отвърна Корели.

Стори ми се, че вече сме разменили достатъчно банални любезности за цялата вечер.

— Господин Корели, защо съм тук?

Очите му припламнаха, на цвят досущ като виното, което бавно се поклащаше в чашата му.

— Много просто. Тук сте, защото най-сетне сте разбрали, че това е вашето място. Тук сте, защото преди една година ви отправих предложение. Предложение, което тогава не бяхте готов да приемете, ала не сте забравили. А пък аз съм тук, защото продължавам да мисля, че вие сте човекът, когото търся, и затова предпочетох да изчакам дванайсет месеца, преди да ви оставя и да потърся друг.

— Така и не уточнихте подробностите на това предложение — припомних му аз.

— Всъщност единственото, което ви съобщих, бяха подробностите.

— Сто хиляди франка, за да работя за вас цяла година, през която да напиша една книга.

— Именно. Мнозина биха помислили, че това е най-главното. Но не и вие.

— Казахте, че когато ми обясните какъв тип книга желаете да напиша за вас, бих го направил, дори и без да ми платите.

Корели кимна.

— Имате добра памет.

— Паметта ми е отлична, господин Корели, макар че не си спомням да съм видял, прочел или пък чул за някоя книга, издадена от вас.

— Съмнявате се в моята платежоспособност?

Поклатих глава, опитвайки се да прикрия копнежа и алчността, които ме разяждаха отвътре. Колкото по-безразличен вид си придавах, толкова по-изкушен се чувствах от обещанията на издателя.

— Просто ми е любопитно да узная вашите мотиви — изтъкнах.

— Така и трябва да бъде.

— Във всеки случай е редно да ви припомня, че имам договор, който ме обвързва изключително с Баридо и Ескобиляс за още пет години напред. Онзи ден получих съвсем недвусмислено посещение от двамината, придружени от доста отракан наглед адвокат. Ала това май не е от особено значение, защото пет години са порядъчно дълго време, а за мен е пределно ясно, че времето е последното нещо, с което разполагам.

— Адвокатите не бива да ви стряскат. Моите изглеждат несравнимо по-отракани от хората на онези два цирея и нямат изгубен случай. Оставете на мен правните подробности и съдебните спорове.

Последните думи той изрече с една усмивка, която ме накара да си помисля, че за мен ще е от полза да нямам никакво вземане-даване с юридическите съветници на издателство „Люмиер“.

— Вярвам ви. Сега навярно остава само въпросът какви са останалите подробности на вашето предложение — всъщност най-главните.

— Това не е лесно да се обясни, тъй че ще е най-добре да говоря без заобикалки.

— Да, ако обичате.

Корели се наведе напред и ме прониза с поглед.

— Мартин, искам да създадете една религия за мен.

Отначало помислих, че не съм го чул добре.

— Моля?

Той не откъсваше от мен своите бездънни очи.

— Казах, че искам да създадете една религия за мен.

Изгледах го продължително, онемял от изненада.

— Май ме взимате на подбив.

Корели поклати глава и с наслада отпи от виното си.

— Искам да впрегнете целия си талант и в течение на една година да се посветите телом и духом на най-великата история, която някога сте съчинявали: една религия.

Единственото, което можах да сторя, бе да избухна в смях.

— Но вие сте напълно луд! Това ли е вашето предложение? Такава ли книга искате да напиша?

Корели кимна невъзмутимо.

— Не сте избрали подходящия писател. Аз нямам понятие от религия.

— Не се тревожете за това. Аз пък имам. На мен не ми трябва богослов. Това, което търся, е разказвач. Знаете ли какво представлява една религия, приятелю Мартин?

— Едвам си спомням „Отче наш“.

— Изящна и добре изпипана молитва. Като оставим настрана поетичната част, религията е своего рода нравствен кодекс, който се изразява посредством легенди, митове или други литературни средства, за да установи система от вярвания, ценности и норми, с които да се регулира дадена култура или общество.

— Амин — отвърнах.

— И както при литературата или при който и да е акт на общуване, ефективността се дължи на формата, а не на съдържанието — продължи Корели.

— Значи твърдите, че една доктрина е нещо като приказка?

— Всичко е приказка, Мартин. Нашите вярвания, нашите познания, нашите спомени, че даже и сънищата ни. Всичко е приказка, повествование, поредица от случки и персонажи, които предават някакво емоционално съдържание. Един акт на вярата е всъщност акт на приемане — приемане на история, която ни се разказва. Приемаме за истина единствено онова, което може да бъде разказано. Само не ми казвайте, че идеята не ви изкушава.

— Не.

— Не се изкушавате да съчините история, заради която хората ще са готови да живеят и да умрат, заради която ще са способни да убиват и да се оставят да бъдат убити, да се жертват и да се обричат на осъждане, да отдават душата си? Та има ли за един писател по-голямо

предизвикателство от това — да съчини история с такава мощ, че да надхвърли границите на измислицата и да се превърне в истина, в откровение?

В течение на няколко секунди двамата се гледахме мълчаливо.

— Мисля, че вече знаете какъв ще е моят отговор — рекох аз накрая.

Корели се усмихна.

— Аз го зная, да. Струва ми се обаче, че вие още не го знаете.

— Благодаря ви за компанията, господин Корели. А също и за виното, и за тези разсъждения. Много предизвикателни, наистина. Внимавайте с кого ги споделяте. Пожелавам ви да намерите подходящия човек и вашият памфлет да се увенчае с небивал успех.

Станах и понечих да си тръгна.

— Чакат ли ви някъде другаде, Мартин?

Не му отговорих, но се спрях.

— Не изпитва ли човек гняв, когато знае, че би могъл да има толкова неща, заради които да живее, здрав, щастлив и необвързан? — изрече Корели зад гърба ми. — Не изпитва ли гняв, когато тези неща биват изтръгнати от ръцете му?

Обърнах се бавно.

— Какво е една година труд в сравнение с възможността всичките ти желания да се сбъднат? Какво е една година труд в сравнение с обещанието за дълъг живот в благоденствие?

Нищо, казах си аз против волята си. Нищо.

— Това ли е вашето обещание?

— Поставете сам цената. Искате да подпалите целия свят и да изгорите с него? Нека го направим заедно! Вие определяте цената. Аз съм готов да ви дам онова, което най-силно желаете.

— Не зная какво желая най-силно.

— Напротив, мисля, че знаете.

Издателят се усмихна и ми намигна. Сетне стана и отиде до един скрин, върху който бе поставена лампа. Отвори първото чекмедже и измъкна оттам един плик от пергаментова хартия. Подаде ми го, но аз не го взех. Тогава той го остави на масата, която бе между нас, и отново седна на мястото си, без да каже дума. Пликът беше отворен и доколкото можех да видя, беше пълен с пачки банкноти от сто франка. Цяло състояние.

— Държете толкова пари в някакво чекмедже и оставяте вратата да зее? — попитах аз.

— Можете да ги преброите. Ако ви се сторят недостатъчно, назовете вие цифрата. Вече ви казах, че няма да споря с вас за пари.

Дълго се вирах в това имане и накрая поклатих глава. Поне го бях видял. Беше истинско. Предложението и суетата, които ме подкупваха в тези мигове на скръб и отчаяние, бяха истински.

— Не мога да ги приема — казах.

— Мислите, че това са мръсни пари?

— Всички пари са мръсни. Ако бяха чисти, никой нямаше да ги иска. Ала не това е проблемът.

— Тогава какво ви смущава?

— Не мога да ги приема, защото не съм в състояние да приема предложението ви. Не бих могъл, даже и да исках.

Корели сякаш претегли думите ми.

— Мога ли да ви попитам защо?

— Защото съм пътник, господин Корели. Защото ми остават само няколко седмици живот, може би дори броени дни. Защото не ми е останало нищо, което да предложа в замяна.

Корели сведе поглед и потъна в продължително мълчание. Заслушах се във вятъра, който стържеше по прозорците и се прокрадваше в къщата.

— Само не ми казвайте, че не сте знаели — добавих аз.

— Догаждах се.

Той не помръдваше от мястото си и не вдигаше очи към мен.

— Има много други писатели, които могат да напишат тази книга за вас, господин Корели. Благодарен съм ви за предложението — даже повече, отколкото си представяте. Лека нощ.

Отправих се към изхода.

— Да речем, че бих могъл да ви помогна да победите болестта си — обади се той.

Спрях се напред коридора и се обърнах. Корели бе едва на две педи от мен и ме гледаше втренчено. Стори ми се по-висок в сравнение с първия път, когато го бях видял в коридора, а очите му изглеждаха по-големи и тъмни. Можех да видя в зениците му собственото си отражение, което се свиваше, докато те се разширяваха.

— Притеснява ли ви моята външност, приятелю Мартин?

Преглътнах с мъка.

— Да — признах си аз.

— Моля ви, върнете се в хола и седнете. Дайте ми възможност да ви обясня как стоят нещата. Нима има какво да загубите?

— Предполагам, че няма.

Той внимателно улови ръката ми над лакътя. Пръстите му бяха дълги и бледи.

— Няма защо да се боите от мен, Мартин. Аз съм ваш приятел. Докосването му беше утешително. Оставих се да ме отведе обратно в хола и седнах послушно като дете, което очаква наставленията на някой възрастен. Корели коленичи до креслото, загледан в очите ми. Взе ръката ми и силно я стисна.

— Искате ли да живеете?

Щеше ми се да отговоря, но не намирах думи. Осъзнах, че в гърлото ми е заседнала буца, а очите ми се наливат със сълзи. До този миг не си бях давал сметка колко силно желяех да продължавам да дишам, да си отварям очите всяка сутрин и да мога да излизам на улицата, да стъпвам по камъните и да гледам небето, и най-вече — да продължавам да си спомням.

Кимнах.

— Аз ще ви помогна, приятелю Мартин. Единственото, за което ви моля, е да ми се доверите. Приемете предложението ми. Позволете ми да ви помогна. Позволете ми да ви дам онова, което най-горещо желаете. Това е моето обещание.

Кимнах отново.

— Приемам.

Корели се усмихна и се наведе към мен, за да ме целуне по бузата. Устните му бяха студени като лед.

— Двамата с вас, приятелю мой, заедно ще сътворим велики дела. Ще видите — промълви той.

Сетне ми подаде кърпичка, за да изтрия сълзите си. Избърсах ги, без да изпитам онзи ням срам от това, че плачех пред чужд човек — нещо, което не бях правил, откакто умря баща ми.

— Вие сте твърде изнурен, Мартин. Останете да пренощувате тук. Тази къща има достатъчно стаи. Уверявам ви, че на сутринта ще се чувствате по-добре и ще виждате нещата по-ясно.

Свих рамене, макар и да разбирах, че Корели имаше право. Бях направо капнал и едничкото ми желание бе да заспя дълбоко. Даже не ми се ставаше от това кресло — най-удобното и уютно от всички кресла на света.

— Ако нямате нищо против, предпочитам да остана тук.

— Разбира се. Ще ви оставя да си почивате. Съвсем скоро ще се почувствате по-добре. Давам ви думата си.

Той отиде до скрина и угаси газената лампа. Стаята потъна в синкав здрач. Клепачите ми сами се затваряха и в главата ми взе да нахлува едно усещане, подобно на пиянски унес, но все пак успях да видя как силуетът на Корели прекоси стаята и се стопи в мрака. Затворих очи и чух шепота на вятъра зад прозорците.

Сънувах, че къщата бавно потъва. Отначало ситни сълзици тъмна вода започнаха да избиват през пукнатините на каменните плочи, по стените, по релефите на покрива, по кълбата на лампите, през отворите на ключалките. Това бе студена течност, която се точеше мудно и тежко като капки живак, малко по малко заливаше пода и пълзеше нагоре по стените. После почувствах, че водата покрива нозете ми и бързо се покачва. Останах в креслото, гледайки как нивото ѝ се издигна до гърлото ми и как едва след броени секунди достигна до тавана. Усетих, че плувам и видях бледи светлинки, които трепкаха зад прозорците. Това бяха човешки фигури, увиснали на свой ред в този воден мрак. Носеха се, уловени от течението, и протягаха ръце към мен, ала аз не можех да им помогна и водата ги отнасяше безвъзвратно. Стоте хиляди франка на Корели плаваха край мен и се полюшваха като хартиени риби. Прекосих стаята и се доближих до някаква затворена врата в единия ѝ край. Тънка нишка светлина проникваше през ключалката. Отворих вратата и видях, че води към стълби, които се спускаха към недрата на къщата. Слязох по тях.

В края на стълбището пред мен се откри една овална зала, в чийто център различих група фигури, събрани в кръг. Щом забелязаха присъствието ми, те се обърнаха и видях, че са облечени в бяло и носят маски и ръкавици. Ярки бели светлини пламтяха над нещо, което ми приличаше на операционна маса. Някакъв мъж с безоко лице, което нямаше определени черти, подреждаше хирургически инструменти върху поднос. Една от фигурите протегна ръка към мен, приканвайки ме да се приближа. Пристъпих към тях и усетих, че ме улавят за главата и за тялото и ме наместват върху масата. Светлините ме заслепяваха, но все пак успях да видя, че всички фигури бяха абсолютно еднакви и имаха лицето на доктор Триас. Разсмях се беззвучно. Един от докторите държеше в ръцете си спринцовка, с която инжектира нещо в шията ми. Изобщо не почувствах убождане, само едно приятно замайване и топлина, която плъзна по тялото ми. Двама от докторите фиксираха неподвижно главата ми с някакъв

механизъм и се заеха да нагласят корона от болтове, които поддържаха в единия си край подплатена пластина. Усетих, че ми връзват ръцете и краката с ремъци. Не оказах никаква съпротива. Когато цялото ми тяло бе обездвижено от глава до пети, един от лекарите подаде скалпел на друг от своите близнаци и онзи се надвеси над мен. Почувствах, че някой ме хвана за ръката и я задържа. Това бе едно дете, което ме гледаше нежно; то имаше съвсем същото лице, което бях имал аз в деня, когато убиха баща ми.

Видях как острието на скалпела се спусна в течния мрак и усетих как металът направи разрез в челото ми. Не изпитах болка. Имах чувството, че нещо излиза от разреза и видях един черен облак, който бавно кървеше от раната и се разсейваше във водата. Кръвта се издигаше нагоре към светлините на спирали, досущ като дим, и се усукваше в променливи форми. Погледнах към детето, което ми се усмихваше и здраво ме държеше за ръката. И тогава го забелязах: нещо се движеше вътре в мен. Нещо, което едва допреди миг пристягаше съзнанието ми като с клещи. Усетих, че се маха от мен — като трън, забит чак до мозъка на костите, който бива изтръгнат с щипци. Обзе ме паника и поисках да стана, но не можех да се помръдна. Детето ме гледаше втренчено и кимаше. Стори ми се, че ще изгубя свят или ще се събудя, и тогава го видях. Видях отражението му в лампите над операционната маса. Чифт черни пипала се подаваха от раната ми и пълзяха по кожата. Беше черен паяк, голям колкото юмрук. Той претича по лицето ми и преди да успее да скочи от масата, един от хирурзите го прониза със скалпел. Сетне го вдигна нагоре към светлото, за да мога да го видя. Паякът шаваше с крака и кървеше под светлината. Върху бронята му имаше едно бяло петно, напомнящо силует с разперени криле. Ангел. След малко краката му застинаха безпомощно и тялото му се откъсна от скалпела. Остана да се носи по течението и когато детето вдигна ръка, за да го докосне, паякът се разпадна на прах. Докторите освободиха крайниците ми от ремъците и разхлабиха механизма, с който бяха пристегнали черепа ми. С тяхна помощ се надигнах върху кушетката и поднесох ръка към челото си. Раната вече се затваряше. Когато се огледах наоколо, осъзнах, че съм сам.

Лампите над операционната маса угаснаха и залата потъна в полумрак. Отправих се към стълбището и се качих по стъпалата, които

ме отведоха отново в хола. Светлината на утрото се процеждаше през водата и улавяше хиляди реещи се частици. Бях изморен. Такава умора не бях изпитвал през целия си живот. Завлякох се до креслото и се строполих в него. Тялото ми бавно падна назад и когато най-сетне се отпуснах напълно в креслото, видях, че от тавана се спускат рояци от мехурчета въздух. Някъде горе се образува неголяма въздушна камера и аз разбрах, че нивото на водата е започнало да спада. Гъста и искряща като желатин, тя се оттичаше през пролуките на прозорците така стремително, сякаш къщата бе подводница, която изплуваше от дълбините. Сгуших се в креслото, изпълнен с едно усещане за безтегловност и покой, което не исках никога да ме напусне. Затворих очи и чух ромоленето на водата около мен. Отворих ги пак и съзрях дъжд от капки, които падаха съвсем бавно отгоре, подобно на сълзи, които можеха да забавят своя полет. Бях много, много изморен и исках само да заспя дълбоко.

Отворих очи и в тях нахлу яркото сияние на едно горещо пладнe. Светлината струеше като прах през прозорците. Първото, което забелязах, бе, че стоте хиляди франка още си лежах на масата. Станах и отидох до прозореца. Дръпнах завесите и поток ослепителна светлина заля стаята. Барселона си беше на мястото и потрепваше като мираж в маранята. В този миг осъзнах, че бученето в ушите ми, което различните шумове денем обикновено заглушаваха, бе изчезнало напълно. Долавях една дълбока тишина, чиста като кристална вода, каквато не помнех някога да съм възприемал със сетивата си. Чух собствения си смях. Вдигнах ръце към главата си и опипах кожата си. Не изпитвах никакво напрежение. Зрението ми беше ясно и ми се струваше, че петте ми сетива току-що са се пробудили. Усещах мириса на старото дърво на украсения с розетки таван и на колоните. Потърсих огледало, но в целия хол нямаше такова. Тръгнах да търся банята или друго помещение, където бих могъл да намеря огледало, което да потвърди, че не съм се събудил в тялото на някой непознат, че кожата, която усещах, и костите под нея са си мои. Всички врати на къщата бяха заключени. Обходих целия етаж, без да успея да отворя ни една. Върнах се в хола и забелязах, че на мястото, на което в съня ми се намираще вратата към подземното, наяве имаше само една картина

с образа на ангел, свит върху скала, която стърчеше от водите на безкрайно езеро. Отправих се към стълбите, които водеха към горните етажи, ала се спрях още след първата редица стъпала. По-нататък като че ли цареше един тежък и непрогледен мрак, където светлината се разсейваше.

— Господин Корели? — подвикнах аз.

Гласът ми се изгуби, сякаш бе влязъл в досег с някаква солидна преграда, без да остави ехо или каквото и да е отражение. Върнах се в хола и огледах парите на масата. Сто хиляди франка. Взех ги и ги претеглих на ръка. Хартията ме подканяше да я погаля. Сложих парите в джоба си и отново поех по коридора, който водеше към изхода. Десетките лица от фотографиите все така се взираха в мен с неудържимата сила на някакво обещание. Предпочитах да не срещам техните погледи и направо закрачих към външната врата, ала точно преди да изляза, забелязах, че сред всичките рамки имаше една празна, без снимка и без табелка. Усетих едно сладко и сухо ухание и си дадох сметка, че то идваше от моите пръсти. Това бе ароматът на парите. Отворих външната врата и излязох на дневна светлина. Вратата се захлопна тежко зад гърба ми. Обърнах се, за да погледна къщата, тъмна и безмълвна, чужда на искрящото сияние на този ден с неговите лазурни небеса и ярко слънце. Погледнах часовника си и видях, че минаваше един часът следобед. Бях спал повече от дванайсет часа без прекъсване, свит в едно старо кресло, и въпреки това през целия си живот не се бях чувствал така добре. Поех по хълма надолу, за да се върна в града. Крачех с усмивка на лице и с убеждението, че за пръв път от много време насам, може би дори за пръв път в живота ми, светът ми се усмихваше.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ
LUX AETERNA

Ознаменувах завръщането си в света на живите, като отдадох почит на един от най-влиятелните храмове в целия град: централният клон на Испано-колониалната банка на улица „Фонтанела“. При вида на стоте хиляди франка директорът, финансовите инспектори и цяла армия от касиери и счетоводители изпаднаха в екстаз и веднага ме въздигнаха до олтарите, запазени за онези клиенти, които предизвикват едва ли не религиозно благоговение и симпатия. След като уредих формалностите с банката, реших да се срещна с друг от конниците на Апокалипсиса и отидох до един павилион за вестници на Пласа Уркинаона. Отворих един брой на „Ла вос де ла индустрия“ по средата и потърсих местните новини — раздела, списван на времето от мен. Вещтата ръка на дон Басилио все още се долавяше в заглавията и аз разпознах имената на почти всички автори на статии, сякаш не бе изтекло толкова време оттогава. Шестте години умерена диктатура на генерал Примо де Ривера бяха донесли на града едно отровно и мътно спокойствие, което съвсем не се отразяваше добре на хрониката на престъпленията и сензациите. В пресата вече почти не се появяваха сведения за бомбени атентати или престрелки. Барселона, страховитата „Огнена роза“, напоследък бе започнала да прилича по-скоро на тенджерата под налягане. Тъкмо се канех да сгъна вестника и да си взема рестото, когато го видях. Беше съвсем кратко съобщение в една колонка с няколко произшествия, поместени на последната страница от раздела.

ЕДИН ТРУП И ДВАМА ТЕЖКО РАНЕНИ СЛЕД СРЕДНОЩЕН ПОЖАР В РАВАЛ

Жоан Марк Угет/ Барселона

Призори в петък е избухнал силен пожар на Пласа делс Анжелс №6, седалище на издателската къща „Баридо и Ескобиляс“, при който е загинал директорът на

издателството дон Хосе Баридо и тежко са пострадали неговият съдружник дон Хосе Луис Лопес Ескобиляс и служителят г-н Рамон Гусман. Последният бил застигнат от пламъците, докато се опитвал да помогне на двамата ръководители на фирмата. Според пожарникарите бедствието вероятно е предизвикано от възпламеняването на някакъв химически материал, който е бил използван при ремонта на сградата. За момента не се отхвърлят и други причини, тъй като очевидци твърдят, че са видели някакъв мъж да излиза оттам броени мигове преди да се разрази пожарът. Жертвите са били откарани в Клиниката на Барселона, където лекарите са констатирали смъртта на единия, а другите двама са били приети в критично състояние.

Отидох там с цялата бързина, на която бях способен. Миризмата на изгоряло се усещаше още от Ла Рамбла. Група от съседни и любопитни граждани се бе събрала на площада пред сградата. Тънки струйки бял дим се издигаха от една купчина отломки, струпани пред входа. Познах неколцина служители на издателството, които се опитваха да спасят изпод руините малкото оцелели вещи. Кашони с обгорени книги и лизнати от пламъците мебели бяха накамарени на улицата. Фасадата бе почерняла, прозорците се бяха пръснали от огъня. Разкъсах кръга на зяпачите и влязох вътре. Силна смрад затъкна гърлото ми. Някои от работещите в издателството, които се мъчеха да спасят принадлежностите си, ме познаха и унило ме поздравиха.

— Господин Мартин... голямо нещастие — мънкаха те.

Прекоших онова, което преди беше приемната, и се отправих към кабинета на Баридо. Пламъците бяха погълнали килимите и превърнали мебелите в скелети от жарава. Таванът се бе срутил в единия ъгъл, отваряйки просека, през която нахлуваше светлина откъм задния двор. Във въздуха се носеше гъст облак от пепел. Един стол, оцелял по чудо от пожара, се мъдреше в средата на стаята и на него седеше Усойницата, която плачеше със сведена глава. Коленичих пред нея. Тя ме позна и се усмихна през сълзи.

— Добре ли си? — попитах я аз.

Тя кимна.

— Знаеш ли, каза ми да си вървя вкъщи, че вече било късно и трябвало да си почина, че днес ни чакал труден ден. Точно приключвахме счетоводната отчетност за месеца... ако се бях забавила още една минутка...

— Какво се случи всъщност, Ерминия?

— Бяхме останали на работа до късно. Наближаваше полунощ, когато господин Баридо ми каза да се прибера вкъщи. Издателите чакаха един господин, който щял да дойде да се срещне с тях...

— В полунощ? Че какъв ще е тоя господин?

— Чужденец, мисля. Не знам точно, но май ставаше дума за някаква оферта. На драго сърце щях да остана, но вече беше много късно и господин Баридо ми каза...

— Ерминия, а спомняш ли си името на въпросния господин?

Усойницата ме изгледа учудено.

— Всичко, което си спомням, вече го разказах на инспектора, дето дойде тази сутрин. Разпитваше ме за теб.

— Инспектор ли? Разпитвал те е за мен?

— Ами полицията разговаря с всички наред.

— Естествено.

Усойницата ме гледаше втренчено и недоверчиво, сякаш се опитваше да прочете мислите ми.

— Не знаят дали ще оживее — промълви тя. Имаше предвид Ескобиляс. — Всичко се затри — архивите, договорите... всичко. Свършено е с издателството.

— Съжалявам, Ерминия.

Една зловна усмивка разкриви устните ѝ.

— Съжаляваш, значи? А нима не искаше тъкмо това?

— Как може да си мислиш такова нещо?

Усойницата ме изгледа подозрително.

— Сега си свободен.

Пресегнах се да докосна ръката ѝ, но Ерминия се надигна и отстъпи малко назад, сякаш моето присъствие я плашеше.

— Ерминия...

— Върви си — рече тя.

Оставих я сред димящите развалини. Излизайки на улицата, се натъкнах на група дечурлига, които ровеха сред отломките. Едно от тях

бе измъкнало някаква книга от пепелта и я разглеждаше със смесица от любопитство и презрение. Корицата бе обгоряла от пламъците и краищата на страниците бяха почернели, но като изключим това, книгата беше непокътната. От надписа на гърба ѝ разбрах, че бе от поредицата „Градът на прокълнатите“.

— Господин Мартин?

Обърнах се и се озовах срещу трима мъже, облечени с костюми от разпродажба, доста неподходящи за влажната и лепкава топлина, която се носеше във въздуха. Един от тях, явно началникът им, пристъпи крачка напред и ми отправи сърдечна усмивка на опитен продавач. Другите двама, наглед яки и непоколебими като хидравлична преса, се задоволиха само да ме зяпат с неприкрита враждебност.

— Господин Мартин, аз съм инспектор Виктор Грандес, а това са моите колеги, агентите Маркос и Кастело от отдела за разследване и наблюдение. Чудя се дали ще бъдете така любезен да ни отделите няколко минути.

— Разбира се — отвърнах аз.

Името Виктор Грандес ми звучеше познато от вестникарските ми години, през които списвах хрониката на произшествията. Видал му бе посветил някоя и друга колонка; спомних си особено ясно една, в която го описваше като сензационния на полицейския отдел, като мощна сила, потвърждаваща появата на ново поколение елитни професионалисти, по-добре обучени от своите предшественици, неподкупни и корави като стомана. Трябва да отбележа, че тези прилагателни и хиперболата бяха на Видал, не мои. Предположих, че оттогава насам инспектор Грандес се е придвижил още по-нагоре в йерархията и присъствието му тук свидетелстваше, че полицията е взела на сериозно пожара в издателството на Баридо и Ескобиляс.

— Ако нямате нищо против, можем да седнем в някое кафене, за да поговорим на спокойствие — рече Грандес, без да сваля дори за миг служебната усмивка от лицето си.

— Както желаете.

Инспекторът ме поведе към едно неголямо заведение на ъгъла на улиците „Доктор Доу“ и „Пинтор Фортунни“. Маркос и Кастело вървяха зад нас, без да ме изпускат от поглед. Пътном Грандес ми предложи цигара, която отказах. Той си прибра пакета. Повече не обели дума, докато не стигнахме до кафенето, където тримата ме ескортираха до

една маса в дъното и насядаха около мен. Ако ме бяха замъкнали в някой тъмен и влажен карцер, срещата навярно щеше да ми се стори по-приятелска.

— Господин Мартин, предполагам, че вече сте узнали за случилото се тази сутрин.

— Знам само каквото прочетох във вестника. И онова, което ми разказа Усойницата...

— Усойницата?

— Извинете. Госпожица Ерминия Дуасо, асистентка на директорите на издателството.

Маркос и Кастело размениха поглед, който трудно се поддаваше на описание. Грандес се усмихна.

— Интересен прякор. Кажете ми, господин Мартин, къде бяхте снощи?

Блажени невинните! Този въпрос ме свари неподготвен.

— Въпросът е рутинен — изясни инспекторът. — Опитваме се да установим къде са се намирали всички лица, които евентуално са имали някакви отношения с жертвите през последните дни. Служители, доставчици, роднини, познати...

— Бях с един приятел.

Щом изрекох това, веднага съжалих, че съм избрал точно тези думи, което не убягна от вниманието на Грандес.

— Един приятел?

— По-скоро човек, свързан с моята работа. Издател, с когото имах уговорена среща снощи.

— Бихте ли могли да кажете до колко часа бяхте с този човек?

— До късно. Всъщност останах да ношувам в неговия дом.

— Разбирам. И как се нарича това лице, което определяте като свързано с вашата работа?

— Корели. Андреас Корели. Френски издател.

Грандес си записа името в малък тефтер.

— Фамилията като че ли е италианска — отбеляза инспекторът.

— Истината е, че не знам с точност от каква националност е той.

— Понятно е. И този господин Корели, каквото и да е неговото гражданство, би ли могъл да потвърди, че снощи сте били заедно?

Свих рамене.

— Предполагам, че да.

— Предполагате?

— Всъщност съм сигурен. Че защо да не потвърди?

— Нямам представа, господин Мартин. Имате ли някакъв повод да мислите, че не би го сторил?

— Не.

— Значи темата е приключена.

Маркос и Кастело ме гледаха така, сякаш не бях изрекъл и една вярна дума, откакто бяхме седнали в кафенето.

— И за да привършим, бихте ли могли да ми изясните естеството на срещата, която имахте снощи с този издател с неопределена националност?

— Господин Корели пожела да се види с мен, за да ми отпрати едно предложение.

— Предложение от какъв характер?

— Професионален.

— Разбирам. Навярно е искал да напишете книга?

— Точно така.

— Кажете ми, обичайно ли е след делова среща да оставате да нощувате в жилището на договарящата страна, ако можем да я наречем така?

— Не.

— Но вие казвате, че сте пренощували в дома на този издател.

— Останах, защото не се чувствах добре и мислех, че няма да ми стигнат силите да се прибера вкъщи.

— Може би вечерята ви е понесла зло?

— В последно време имах някои проблеми със здравето.

Грандес кимна със скръбно изражение.

— Световъртеж, главоболие... — допълних аз.

— Но разумно ли е да приемем, че вече се чувствате по-добре?

— Да. Много по-добре.

— Радвам се да го чуя. Със сигурност изглеждате завидно. Нали така?

Кастело и Маркос кимнаха бавно.

— Всеки би казал, че голям товар ви е паднал от сърцето — отбеляза инспекторът.

— Не ви разбирам.

— Имам предвид тези световъртежи и неразположения.

Грандес разиграваше целия този фарс с вбесяващ усет за темпо.

— Простете невежеството ми относно тънкостите на вашата професионална сфера, господин Мартин, но не е ли вярно, че сте имали сключен договор с двамата издатели за срок, който изтича след шест години?

— След пет.

— И този договор не ви ли е обвързвал изключително, да го кажем така, с издателската къща на Баридо и Ескобиляс?

— Да, такива бяха условията.

— В такъв случай защо ви трябваше да обсъждате предложението на един конкурент, щом вашият договор не ви е позволявал да го приемете?

— Това беше най-обикновен разговор. Нищо повече.

— Разговор, който все пак се е превърнал в соаре в дома на този господин.

— Моят договор не ми забранява да разговарям с трети лица. Нито пък да нощувам извън къщи. Свободен съм да спя, където намеря за добре, и да говоря с когото поискам за каквото поискам.

— Разбира се. Нямах намерение да загатвам обратното, но все пак ви благодаря, че ми изяснихте този момент.

— Има ли още нещо, което мога да ви изясня?

— Само една малка подробност. При положение, че господин Баридо е починал, ако, не дай Боже, господин Ескобиляс не се възстанови от раните си и също се спомине, издателството ще се разтури и подобна участ ще сполети и вашия договор. Нали не греша?

— Не съм сигурен. Не зная точно при какъв режим е била учредена фирмата.

— Но не е ли твърде вероятно да стане така, според вас?

— Възможно е. Би трябвало да попитате за това адвоката на издателите.

— Всъщност вече го попитах. И той потвърди, че ако се случи онова, което никой не би желал, и господин Ескобиляс се пресели в подобря свят, ще стане точно така.

— Значи вече имате отговор на въпроса си.

— А вие имате пълната свобода да приемете предложението на господин...

— ... Корели.

— Кажете ми, приехте ли го вече?

— Мога ли да знам каква връзка има това с причините за пожара? — троснах се аз.

— Никаква. Просто ми е любопитно.

— Това ли е всичко? — попитах.

Грандес погледна първо към своите колеги, а после към мен.

— От моя страна — да.

Понечих да се изправа. Тримата полицаи не помръднаха от местата си.

— Господин Мартин, докато не съм забравил — рече инспекторът, — можете ли да ми кажете дали си спомняте, че преди една седмица господата Баридо и Ескобиляс са ви посетили в дома ви на улица „Фласадерс“ №30, придружени от гореспоменатия адвокат?

— Да, така беше.

— Това приятелско гостуване ли беше, или формално посещение?

— Издателите дойдоха, за да изразят желанието си да се върна към работата си по една поредица от книги, която бях оставил настрана за няколко месеца, за да се посветя на друг проект.

— Бихте ли определили разговора като вежлив и непринуден?

— Не си спомням някой да е повишавал тон.

— А случайно да си спомняте, че сте им отговорили — цитирам буквално, — че „до една седмица и двамата ще сте мъртви“? Без да повишавате тон, естествено.

— Да — признах си аз с въздишка.

— Какво имахте предвид?

— Бях ядосан и казах първото, което ми дойде на езика, инспекторе. Това не означава, че съм говорил сериозно. Понякога човек казва неща, които в действителност изобщо не мисли.

— Благодаря ви за откровеността, господин Мартин. Много ни помогнахте. Приятен ден.

Тръгнах си оттам с погледите на три чифта очи, забити като кинжали в гърба ми, и с усещането, че ако бях отвърнал на всеки от въпросите на инспектора с лъжа, нямаше да се чувствам толкова гузен.

Лошият привкус в устата, останал от срещата с Виктор Грандес и двата базилиски, които го съпровождаха, изчезна след едва стотина метра разходка под слънчевите лъчи в едно крепко тяло, което почти не можех да позная: никакво неразположение и гадене, никакъв шум в ушите и пронизващи болки в черепа, никаква умора или пък студена пот. А също и никакъв спомен за вярата в надвисналата смърт, която ме задушаваше само допреди едно денонощие. Нещо ми подсказваше, че трагедията, случила се предната нощ, включително гибелта на Баридо и практически предстоящата кончина на Ескобиляс, би трябвало да ме изпълнят с мъка и съжаление, но аз и моята съвест бяхме неспособни да изпитаме нещо повече от едно приятно безразличие. В онова юлско утро Ла Рамбла бе празнично място, а аз бях принцът на тържеството.

Разхождайки се, реших да отида до улица „Санта Ана“ и да направя неочаквано посещение на господин Семпере. Когато влязох в книжарницата, Семпере старши стоеше зад тезгяха, където приключваше някакви сметки, а синът му се бе качил на стълба и преподреждаше рафтовете. Щом ме видя, книжарят ми отправи една приветлива усмивка, от която разбрах, че в първия миг не бе осъзнал кой съм аз. Секунда по-късно усмивката му се стопи и той, зинал от изумление, заобиколи тезгяха, за да ме прегърне.

— Мартин? Вие ли сте това? Майко Божия... направо сте неузнаваем! Само ако знаехте колко се тревожех за вас! Ходихме до вашата къща няколко пъти, но вие не отговаряхте. Накрая тръгнах да разпитвам по разни болници и участъци.

В това време синът му ме гледаше от върха на стълбата така, сякаш не вярваше на очите си. Трябваше да си припомня, че едва преди седмица двамата ме бяха видели в такова състояние, в което по нищо не отстъпвах на квартирантите на местната морга.

— Съжалявам, че съм ви изплашил. Отсъствах няколко дена по работа.

— Но като ви гледам, май сте ме послушали и сте отишли на лекар, нали?

Кимнах.

— Оказа се някаква дреболия, свързана с кръвното налягане. Няколко дена пих едно тонизиращо средство и сега съм като нов.

— Я ми кажете името на тоя тоник, че да взема направо да се изкъпя с него... Каква радост и какво облекчение е да видя, че сте толкова добре!

Тази еуфория бързо секна, когато преминахме към новината на деня.

— Чухте ли какво е станало с Баридо и Ескобиляс? — попита книжарят.

— Оттам идвам. Направо не е за вярване.

— Кой би помислил такова нещо! Не че ми бяха симпатични, ама все пак...? Я ми кажете, какви са последиците за вас в правно отношение? Простете за нетактичния въпрос.

— Да ви кажа честно, не знам. Мисля, че собствеността на дружеството беше в ръцете на двамата съдружници. Сигурно има наследници, но по всяка вероятност, ако и двамата починат, дружеството като такова ще се разтури. Това ще прекрати и моята връзка с тях, или поне така смятам.

— Значи, да ме прости Господ, ако и Ескобиляс гушне букета, вие сте свободен човек.

Кимнах.

— Ама че дилема... — промърмори книжарят.

— Да става, каквото ще става — обадох се аз.

Семпере кимна, но аз забелязах, че нещо в цялата работа го смущаваше и предпочете да смени темата.

— Както и да е. Вие впрочем се отбихте като по поръчка, защото и без друго се канех да ви помоля за една услуга.

— Дадено.

— Предупреждавам ви, че няма да ви е особено приятно.

— Ако беше приятно, нямаше да е услуга, а удоволствие. Но щом услугата е за вас, наистина ще е удоволствие.

— Всъщност не е за мен. Ще ви кажа за какво става дума, а вие ще си решите. Но да се разберем — без ангажименти, нали така?

Семпере се подпря на тезгяха и доби онова поверително изражение, което ми носеше толкова детски спомени от миговете, прекарани в тази книжарница.

— Става дума за едно момиче, Изабела. Навярно е на седемнайсет години. Ама как ѝ сече пипето! Често минава оттук и аз ѝ заемам книги. Разправя, че иска да стане писателка.

— Тая история ми звучи познато — рекох аз.

— Та значи, преди седмица ми остави един от своите разкази — нищо работа, има-няма двайсет-трийсет странички, и ме помоли да си кажа мнението.

— Е, и?

Семпере сниши глас, сякаш споделяше някаква поверителна информация от предварително следствие.

— Майсторска работа. По-добра от деветдесет и девет процента от онова, което съм видял публикувано през последните двайсет години.

— Надявам се, че ме причислявате към останалия един процент, инак суетата ми сериозно ще пострада.

— Точно това се канех да ви кажа. Изабела ви обожава.

— Обожава ме? Мен?

— Да, сякаш сте Девата от Монсерат и Младенецът Иисус, взети заедно. Прочела е цялата поредица „Градът на прокълнатите“ десет пъти, а когато ѝ дадох „Стъпалата към небето“, каза, че ако тя можела да напише такава книга, щяла да умре спокойна.

— Май надушвам някаква клопка.

— Знаех си, че ще се опитате да се измъкнете.

— Не се измъквам. Само че още не сте ми казали в какво се състои услугата.

— А вие как мислите?

Въздъгнах. Семпере цъкна с език.

— Казах ви, че няма да ви хареса.

— Помолете ме за нещо друго.

— Трябва само да поговорите с нея. Да я насърчите, да ѝ дадете някой съвет... да я изслушате, да прочетете нещичко, което е написала, и да я напътите. Няма да ви струва Бог знае какво. Момичето има ум като бръснач. Страшно ще ви допадне, ще видите. Ще станете приятели. Би могла даже да работи като ваша помощничка.

— Нямам нужда от помощничка, още по-малко пък от непозната.

— Глупости. А и да речете, че е непозната — не е. Или поне тя така твърди. Казва, че ви познава отпреди години, но че вие сигурно не си я спомняте. Както изглежда, двоицата галфони, които са ѝ се паднали за родители, са убедени, че литературата ще я осъди да тлее в пъкъла или да си остане стара мома, и сега се колебаят дали да я пратят в манастир или да я омъжат за някой кретен, който да ѝ направи осем деца и да я погребее завинаги сред тенджери и тигани. Ако вие не направите нещо, за да я спасите, това ще е равносилно на убийство.

— Не драматизирайте, господин Семпере.

— Вижте, не бих ви молил за това, защото знам, че вас алтруизмът ви влече толкова, колкото народните танци, ама всеки път, щом я видя да влиза тук и да ме гледа с тия оченца, които преливат от ум и от ентусиазъм, и си помисля какво бъдеще я чака, просто ми се къса сърцето. Това, на което аз можех да я науча, вече съм ѝ го показал. Момичето се учи бързо, Мартин. Напомня ми за вас, когато бяхте малчуган.

Въздъгнах.

— Как ѝ е фамилията?

— Жисперт. Изабела Жисперт.

— Не я познавам. През живота си не съм чувал това име. Преметнала ви е.

Книжарят измърмори нещо под нос.

— Изабела каза, че ще речете тъкмо това.

— Талантлива, че и пророчица. И какво още ви каза?

— Че според нейните подозрения сте доста по-добър като писател, отколкото като човек.

— Същински ангел е тази Изабелита.

— Мога ли да ѝ кажа, че ще се срещнете с нея? Без каквото и да е задължение от ваша страна?

Предадох се и кимнах. Семпере се усмихна победоносно и поиска да скрепи нашия пакт с прегръдка, но аз побягнах, преди старият книжар да е успял да изпълни мисията си — да ме накара да се почувствам добър човек.

— Няма да се разкайвате, Мартин — чух го да казва, докато излизах през вратата.

3

Когато се прибрах вкъщи, заварих инспектор Виктор Грандес да пуши невъзмутимо, седнал на стъпалата пред портала. Щом ме видя, се усмихна с онзи чар на известен и обичан актьор, сякаш беше стар приятел, отбил се да поднесе почитанията си. Седнах до него и той ми предложи отворената си табакера. Забелязах, че цигарите са марка „Житан“. Взех си една.

— А къде са Хензел и Гретел?

— Маркос и Кастело не можах да дойдат. Получихме донос и те отидоха да приберат един стар познайник от Пуебло Секо^[1], който вероятно има нужда от известно убеждаване, за да му се опресни паметта.

— Клетникът!

— Ако им бях казал, че се каня да ви посетя, сигурно щяха да се присъединят към мен. Страшно им допаднахте.

— Истинска любов от пръв поглед, и аз го забелязах. Какво мога да направя за вас, инспекторе? Да ви поканя ли на кафе горе?

— Не бих дръзнал да нахлувам в собственото ви пространство, господин Мартин. Всъщност исках само да ви съобщя лично новината, преди да сте я научили от другаде.

— Каква новина?

— Ескобиляс е починал в болницата днес в ранния следобед.

— Мили Боже! Не знаех — отвърнах аз.

Грандес сви рамене и продължи да пуши мълчаливо.

— Това се очакваше. Какво да се прави?

— Успяхте ли да изясните причините за пожара? — попитах.

Инспекторът ме изгледа продължително, сетне кимна.

— По всичко личи, че някой е залял с бензин господин Баридо и го е подпалил. Пламъците са се разпространили, когато той, обзет от паника, се е опитал да избяга от кабинета си. Съдружникът му и другият служител, които са му се притекли на помощ, са останали в огнения капан.

Преглътнах с мъка. Грандес се усмихна успокоително.

— Днес следобед адвокатът на издателите ми обясни, че предвид на личния характер на договора, който сте подписали с тях, след тяхната кончина последният се прекратява, въпреки че наследниците запазват правата над произведенията, публикувани до момента. Предполагам, че той ще ви съобщи това с писмо, но помислих, че ще ви бъде приятно да го узнаете предварително, ако трябва да вземете някакво решение относно предложението на онзи издател, когото споменахте.

— Благодаря.

— Няма защо.

Грандес допуши цигарата си и хвърли угарката на земята. Усмихна ми се вежливо и се изправи. Потупа ме по рамото и тръгна към улица „Принсеса“.

— Инспекторе? — извиках аз.

Той спря и се обърна.

— Нали не мислите, че...

Инспекторът ми се усмихна уморено.

— Пазете се, Мартин.

Легнах си рано и се събудих внезапно, мислейки, че вече е настъпил следващият ден, ала бързо се уверих, че часът е едва малко след полунощ.

Насън бях видял Баридо и Ескобиляс в плен на огъня. Пламъците лазеха по дрехите им, докато превзеха всеки сантиметър от телата им. Най-напред облеклото, после и кожата им взе да пада на ивици, а очите, изцъклени от паника, се пръснаха от огъня. Телата им се тресяха, раздрусвани от гърчове на агония и ужас, докато накрая рухнаха в отломките, а плътта се отдели от костите като разтопен восък и образува в нозете ми димяща локва. В нея видях отразено собственото си усмихнато лице, преди да духна кибритената клечка, която държах между пръстите си.

Станах, за да си налея чаша вода, и тъй като мислех, че вече съм изпуснал влака на съня, се качих в кабинета и измъкнах от чекмеджето на писалището книгата, която бях изнесъл от Гробището на забравените книги. Запалих настолната лампа и я наклоних така, че

светлината ѝ да пада директно върху томчето. Отворих го на първа страница и зачетох.

Lux Aeterna
Д. М.

На пръв поглед книгата предлагаше сбор от текстове и молитви с абсолютно неясен смисъл. Това всъщност бе оригинален ръкопис; състоеше се от неголям брой напечатани на машина страници, подвързани с кожа без излишни глезотии. Продължих да чета и не след дълго ми се стори, че откривам известен метод в последователността на събитията, песните и размишленията, които изпъстриха текста. Езикът имаше собствен ритъм и онова, което първоначално изглеждаше като пълна липса на замисъл или стил, малко по малко разкриваше една хипнотична мелодия, която бавно проникваше в читателя и го потапяше в едно състояние, намиращо се някъде по средата между дълбокия сън и забравата. Същото важеше и за съдържанието, чиято централна тема започна да се изяснява чак когато бях навлязъл доста навътре в първата част — или песен, — защото произведението като че ли бе построено в духа на старинните поеми, съчинени в епохи, в които времето само е определяло своя ход. Тогава осъзнах, че тази „Lux Aeterna“ бе — по липса на друго определение — нещо като книга на мъртвите.

След първите трийсет-четирийсет страници, изпъстрени с витиевати фрази и загадъчни описания, човек навлизаше в детайлна и чудата главоблъсканица от все по-смуцаващи молитви. В тях смъртта, обрисувана в стихове със съмнителна метрика ту като бял ангел с очи на влечуго, ту като сияйно дете, бе представена като единствено и вездесъщо божество, проявяващо се в природата, в копнежа и в крехкостта на битието.

Който и да бе този мистериозен Д. М., в неговите стихове смъртта се разгръщаше като ненаситна и вечна сила. Авторът си служеше с твърде заплетена смесица от препратки към различни митове за рая и ада, които тук бяха показани едностранчиво. Според Д. М. имаше само едно начало и един край, само един създател и разрушител, представящ се с различни имена, за да обърка хората и да

подложи на изпитания тяхната слабост, един-единствен Бог, чието истинско лице бе разделено на две половини: едната — блага и милостива, а другата — жестока и демонична.

Дотук можах да си направя някакви изводи, защото след тези изходни положения авторът като че ли бе изгубил посоката на своето повествование и ставаше почти невъзможно да се разгадаят препратките и образите, които изпълваха текста под формата на пророчески видения. Урагани от кръв и огън, връхлитащи градове и народи. Армии от облечени в униформа трупове, бродещи из необятните простори и погубващи всичко живо по пътя си. Невръстни деца, обесени с парцали от знамена пред портите на крепости. Черни морета, в които плаваха хиляди изтерзани души, пленени цяла вечност под замръзнали и отровени води. Облаци от пепел и океани от кости и разлагаща се плът, бъкащи от насекоми и змии. Тази поредица от пъклени и отвратителни сцени продължаваше сякаш до безкрай.

Докато разгръщах страниците на ръкописа, имах чувството, че изследвам стъпка по стъпка картата на един болен и помрачен ум. Ред след ред, авторът на тези страници бе документирал, без сам да го осъзнава, спускането си в една бездна от лудост. Последната трета от книгата ми се стори опит за връщане назад, отчаян вик, който той надаваше от килията на своето безразсъдство, за да избегне онзи лабиринт от тунели, който бе изградил в съзнанието си. Текстът угасваше наред една молитва, свършвайки рязко без никакво обяснение.

Когато стигнах дотам, очите ми вече се затваряха от умора. От прозореца към мен повя лек бриз, който идваше откъм морето и отнасяше мъглата от покривите. Канех се да затворя книгата, когато си дадох сметка, че нещо се бе задържало във филтъра на моето съзнание, нещо, което бе свързано с механичния набор на тези страници. Върнах се към началото и започнах да преглеждам наново текста. Открих първото доказателство на петия ред. Оттам нататък същият знак се явяваше на всеки два-три реда. Една от буквите, главното С, навсякъде имаше лек наклон надясно. Извадих празен лист от чекмеджето и го пъхнах в машината „Ъндъруд“, която стоеше на бюрото ми. Сетне напечатах една фраза наслуки.

Сутрин е и камбаните на „Санта Мария дел Мар“ бият.

Измъкнах листа и го разгледах на светлината на настолната лампа.

Сутрин... Санта Мария...

Ахнах. „Lux Aeterna“ бе написана на същата пишеща машина и, както предположих, вероятно на същото бюро.

[1] Квартал в Барселона. ↑

На следващата сутрин слязох да закуся в едно кафене, което се намираше срещу „Санта Мария дел Мар“. Квартал Борн гъмжеше от товарни коли и хора, които отиваха на пазар, а също и от търговци и ангросисти, които тъкмо отваряха дюкянните си. Седнах на една от външните маси и си поръчах кафе с мляко. Един брой на „Ла вангвардия“ лежеше сиротно на съседната маса и аз го прибрах. Докато погледът ми се плъзгаше по заглавията и новините, забелязах една фигура, която се качи по стълбището, водещо към входа на катедралата, и седна на последното стъпало, откъдето се зае да ме наблюдава крадешком. Момичето навярно бе на шестнайсет или седемнайсет години и се преструваше, че си записва нещо в някакъв бележник, докато тайно хвърляше погледи към мен. Аз спокойно отпихах от кафето си. След малко направих знак на келнера да се приближи.

— Виждате ли онази госпожица, седнала пред входа на църквата? Кажете ѝ да си поръча каквото си иска, аз черпя.

Той кимна и тръгна към нея. Щом видя, че някой се приближава, девойката зарови глава в бележника си и придоби крайно съсредоточено изражение, което изтръгна усмивка от мен. Келнерът се спря пред нея и се покашля. Тя вдигна очи от бележника си и го погледна. Келнерът обясни своята мисия и накрая ме посочи. Обезпокоена, девойката хвърли поглед към мен. Аз ѝ магнах с ръка. Бузите ѝ пламнаха. Стана и се доближи до масата със ситни крачки, забила поглед в нозете си.

— Изабела? — запитах аз.

Тя вдигна очи и въздъхна, раздразнена от собственото си смущение.

— Как разбрахте? — попита.

— Свърхестествена интуиция — отвърнах ѝ аз.

Подаде ми ръка, която стиснах без особено въодушевление.

— Мога ли да седна?

Разположи се на един стол, без да дочака отговора ми. Само за половин минута смени позата си шест пъти, докато накрая прие пак първоначалната. Аз я наблюдавах спокойно и с преднамерено равнодушие.

— Не ме помните, нали, господин Мартин?

— А трябва ли?

— Години наред всяка седмица ви носех кошницата с вашата седмична поръчка от „Кан Жисперт“.

Образът на детето, което толкова време ми носеше продуктите от бакалницата, нахлу в паметта ми и веднага се разтвори в по-зрялото и малко по-ъгловато лице на тази Изабела, която вече бе жена с нежни форми и остър поглед.

— Момиченцето, на което давах бакшиши — казах аз, макар че от онова момиченце у девойката, седнала срещу мен, бе останало малко или даже нищо.

Изабела кимна.

— Винаги съм се чудел какво ли си правила с всички тия монети.

— Купувах си книги от „Семпере и синове“.

— Де да бях знаел...

— Ако ви досаждам, веднага си тръгвам.

— Не ми досаждаш. Искаш ли да ти поръчам нещо?

Момичето поклати глава.

— Според господин Семпере имаш дарба.

Изабела сви рамене и ми отправи една скептична усмивка.

— Общозвестно правило е, че колкото повече талант има даден човек, толкова повече се съмнява в него — рекох аз. — И обратното.

— В такъв случай аз трябва да съм направо гениална — отвърна Изабела.

— Добре дошла в клуба. Кажете ми, какво мога да направя за теб?

Тя въздъхна дълбоко.

— Господин Семпере ми каза, че навярно бихте могли да прочетете нещичко от онова, което съм написала, и да ми кажете мнението си, а също и да ми дадете някой съвет.

Няколко секунди я гледах в очите, без да отговоря. Тя издържа на погледа ми, без да мигне.

— Това ли е всичко?

— Не.

— Така си и мислех. Коя е втората точка?

Изабела се поколеба само за миг.

— Ако ви хареса прочетеното и решите, че имам способности, бих ви помолила да ми позволите да ви стана помощничка.

— Какво те кара да мислиш, че имам нужда от помощничка?

— Мога да ви подреждам книгата, да печатам на машина, да поправам грешки и пропуски...

— Грешки и пропуски?

— Съвсем не исках да кажа, че допускате грешки...

— А какво искаше да кажеш?

— Нищо. Но четири очи винаги виждат по-добре от две. И освен това мога да се грижа за кореспонденцията ви, да изпълнявам поръчки, да ви помагам в събирането на материали. Пък и умея да готвя и мога...

— Молиш ме да те назнача като помощничка или като готвачка?

— Моля ви да ми дадете шанс.

Изабела сведе поглед. Не можах да сдържа усмивката си. Против волята си изпитвах симпатия към това любопитно същество.

— Ще направим следното. Донеси ми двамайсет от най-сполучливите страници, които си написала, онези, които според теб показват най-доброто от твоите умения. Не ми носи нито страница повече, защото не възнамерявам да я прочета. Ще ги погледна на спокойствие и в зависимост от решението, което взема, ще си поговорим с теб.

Лицето ѝ светна и за миг упоритото, напрегнато изражение, което го сковаваше, изчезна.

— Няма да се разкайвате — каза тя.

Сетне стана и ме погледна неспокойно.

— Добре ли ще е да ви ги донеса вкъщи?

— Остави ми ги в пощенската кутия. Това ли е всичко?

Кимна няколко пъти и взе да отстъпва назад с онези нейни ситни и нервни крачки. Когато бе на ръба да се обърне и да побегне, аз я повиках.

— Изабела?

Тя ме погледна загрижено с очи, забулени от внезапна тревога.

— Защо избра мен? — попитах. — Само не ми разправяй, че съм любимият ти автор, и не ми се подмазвай с ласкателства, както

Семпере те е посъветвал, защото ако го направиш, това ще е нашият първи и последен разговор.

Изабела се поколеба за миг. После ме погледна прямо и отговори без излишна почтителност.

— Защото сте единственият писател, когото познавам.

Усмихна ми се смутено и си тръгна с бележника си, с неуверената си походка и със своята откровеност. Гледах след нея, докато зави на ъгъла на улица „Миралерс“ и се скри зад катедралата.

Когато се прибрах вкъщи едва след час, я заварих да ме чака пред вратата, държейки нещо, което явно бе обещаният разказ. Щом ме видя, стана и се насили да се усмихне.

— Нали ти казах да ми го пуснеш в пощенската кутия — рекох аз.

Изабела кимна и сви рамене.

— В знак на признателност ви донесох малко кафе от магазина на родителите ми. Колумбийско е, екстра качество. Кафето не влизаше в пощенската кутия и реших, че ще е по-добре да ви изчакам.

Такова извинение можеше да хрумне само на една съзряваща романистка. Въздъгнах и отворих вратата.

— Влизай!

Качих се по стълбите, а Изабела ме следваше, вървейки няколко стъпала по-назад като вярно кученце.

— Винаги ли закусвате толкова дълго? Не че е моя работа, естествено, ама понеже ви чаках тук почти четирийсет и пет минути, накрая взех да се тревожа — не дай Боже, рекох си, да се е задавил с нещо; веднъж и аз да срещна жив-живеничък писател, ама какъвто ми е късметът, викам си, нищо чудно да е глътнал някоя маслина накриво и ей го краят на моята литературна кариера — изстреля момичето на един дъх.

Спрях се наред стълбата и я изгледах с най-неприязнено изражение, което бях в състояние да си придам.

— Изабела, за да вървят нещата между нас, ще трябва да установим серия от правила. Първото е, че въпросите ги задавам аз, а ти се ограничаваш само с отговори. Когато няма въпроси от моя страна, от твоя няма да има нито отговори, нито спонтанни изказвания. Второто правило е, че аз закувам или обядвам, или зяпам мухите толкова дълго време, колкото ми е кеф, и това не подлежи на никакво обсъждане.

— Не исках да ви засегна. Ясно ми е, че бавното храносмилане подпомага вдъхновението.

— Третото правило е, че преди обяд не търпя никакъв сарказъм. Разбрано?

— Да, господин Мартин.

— Четвърто: няма да ме наричаш господин Мартин дори и в деня на погребението ми. На теб навярно ти изглеждам като някакво изкопаемо, но на мен ми е приятно да си мисля, че съм още млад. Нещо повече — наистина съм млад, и точка по въпроса.

— Тогава как да се обръщам към вас?

— Викай ми по име: Давид.

Девојката кимна. Отворих вратата на жилището и ѝ направих знак да влезе. Изабела се подвоуми за миг, сетне се промъкна чевръсто.

— Мисля, че все още имате доста младежки вид за вашата възраст, Давид.

Изгледах я смаян.

— И на каква възраст съм според теб?

Изабела ме измери с преценяващ поглед от глава до пети.

— Някъде около трийсет годинки? Ама сте от младоликите, а?

— Бъди така любезна да си затвориш човката и да напълниш един кафеник с тоя буламач, дето си го донесла.

— Къде е кухнята?

— Намери я.

Споделихме ароматното колумбийско кафе, седнали в галерията. Изабела държеше здраво чашата си и ме гледаше крадешком, докато аз четях двайсетте страници, които ми бе донесла. Всеки път, щом обърнех някоя страница и вдигнех очи, срещах нейния изпълнен с очакване поглед.

— Ако смяташ да седиш тук и да се пулиш в мен като кукумявка, това ще отнеме доста дълго време.

— Какво искате да направя?

— Нали напираше да ми станеш помощничка? Ами помагай тогава. Да речем, намери нещо, което се нуждае от подреждане, и го подреди.

Изабела се огледа наоколо.

— Всичко е разхвърляно.

— Кови желязото, докато е горещо.

Тя кимна и тръгна с войнишка решителност, готова да се опълчи на хаоса и неразборията, които царяха в моето жилище. Чух как

стъпките ѝ се отдалечиха по коридора и продължих да чета. Разказът, който ми бе донесла, почти нямаше сюжетна нишка. Той предаваше с тънък усет и изразителни слова емоциите и трепетите, които преминаваха през съзнанието на едно момиче, затворено в студена стая в някаква мансарда в квартал Рибера, откъдето то съзерцаваше града и хората, сновящи из тесните и тъмни улички. Образите и печалната музика на тази проза разкриваха една самота, граничеща с отчаяние. Девойката от разказа прекарваше часове наред като затворничка в своя свят; навремени заставаше пред едно огледало и правеше разрези по ръцете и бедрата си с парче стъкло, оставяйки белези като онези, които личаха изпод ръкавите на Изабела. Тъкмо вече привършвах с четенето, когато забелязах, че момичето ме гледа от прага на галерията.

— Какво?

— Извинете, че ви прекъсвам, но какво има в стаята в дъното на коридора?

— Нищо.

— Мирише странно.

— Мирише на влага.

— Ако искате, мога да я почистя и...

— Не. Тази стая не се използва. Освен това ти не си ми прислужница и няма защо да чистиш каквото и да било.

— Искан само да помогна.

— Помогни ми, като ми поднесеш още една чаша кафе.

— Че защо? Да не би разказът да ви приспива?

— Колко е часът, Изабела?

— Трябва да е около десет сутринта.

— И това означава...?

— ... никакъв сарказъм преди обяд — отвърна Изабела.

Усмяхнах се победоносно и ѝ подадох празната чаша. Тя я взе и се отправи към кухнята.

Когато се върна с вдигащото пара кафе, аз вече бях довършил и последната страница. Изабела седна срещу мен. Усмяхнах ѝ се и отпих невъзмутимо от превъзходното кафе. Момичето кършеше ръце и стискаше зъби, поглеждайки крадешком към страниците, които бях оставил на масата, обърнати с лицето надолу. Издържа една-две минути, без да отвори уста.

— Е? — рече накрая.

— Великолепно нещо.

Лицето ѝ грейна.

— Моят разказ ли?

— Не, кафето.

Погледна ме, наранена, и се надигна, за да вземе разказа си.

— Остави го, където си е — наредих аз.

— Защо? Ясно е, че не ви е харесал и че ме мислите за една нещастна глупачка.

— Не съм казал такова нещо.

— Нищо не казахте, което е по-лошо.

— Изабела, ако наистина искаш да се посветиш на писането, или най-малкото да пишеш, за да те четат други хора, ще трябва да свикнеш, че понякога ще те пренебрегват, ще те обиждат, ще те презират и почти винаги ще проявяват безразличие към теб. Това е едно от предимствата на занаята.

Изабела сведе поглед и въздъхна дълбоко.

— Не знам дали имам талант. Знам само, че обичам да пиша. Или по-скоро изпитвам потребност да пиша.

— Лъжкиня.

Тя вдигна очи и ме погледна твърдо.

— Много добре. Имам талант. И хич не ми пука дали вие мислите, че нямам.

Усмихнах се.

— Това вече ми звучи по-добре. Изцяло съм съгласен.

Тя ме погледна объркано.

— С кое — че имам талант, или че вие мислите, че нямам?

— А на теб как ти се струва?

— В такъв случай смятате ли, че имам някакви шансове?

— Смятам, че имаш талант и мерак, Изабела. Повече, отколкото ти самата мислиш, и по-малко, отколкото очакваш. Ала сума ти хора на тоя свят имат и талант, и мерак, но мнозина от тях нищо не постигат. Това е едва началото, за да постигнеш каквото и да било в живота. Природната дарба е като силата на един атлет. Човек може да се роди с повече или по-малко способности, но все пак никой не става атлет само защото се е родил висок, силен или бърз. Трудът, опитът и техниката — те са тези, които създават атлета или човека на изкуството. Уменията, с които идваш на бял свят, са просто

боеприпаси. За да постигнеш нещо с тях, е нужно да превърнеш ума си в точно оръдие.

— Защо използвате това военно сравнение?

— Всяко произведение на изкуството е агресивно, Изабела. И целият живот на твореца е една малка или голяма война, която той води най-напред със себе си и със своите ограничения. За да постигнеш каквато и да е цел, на първо място е нужна амбиция, после дарба, познание и накрая — удобен случай.

Изабела се замисли над думите ми.

— Тая реч пред всички ли я плещите, или ви хрумна в момента?

— Речта не е моя. На мен ми я изплеци, както ти казваш, един, на когото зададох същите въпроси, които ти ми задаваш сега. Много вода изтече оттогава, но и ден не минава, без да си дам сметка колко е бил прав.

— В такъв случай мога ли да ви стана помощничка?

— Ще си помисля.

Тя кимна доволно. На масата, близо до мястото, където бе седнала, лежеше албумът с фотографии, оставен от Кристина. Отвори го наслуки на последната страница и се загледа в една снимка на новата госпожа Видал, заснета пред вратите на Вила Елиус преди две или три години. Преглътнах. Изабела затвори албума и обходи с поглед галерията, докато накрая спря очи на мен. Аз я наблюдавах нетърпеливо. Девојката ми се усмихна смутено, сякаш я бях уловил да си пъха носа, където не трябва.

— Имате много красива годеница — рече тя.

Погледът, който ѝ хвърлих, изтри усмивката ѝ за миг.

— Не ми е годеница.

— О!

Последва дълго мълчание.

— Предполагам, че петото правило е да не се бъркам, където не ми е работа, нали?

Не ѝ отговорих. Изабела кимна сякаш сама на себе си и стана.

— В такъв случай по-добре да ви оставя на мира и да не ви безпокоя повече за днес. Ако ви е удобно, ще дойда утре и ще се заловим за работа.

Взе разказа си и ми се усмихна плахо. Аз само ѝ кимнах в отговор.

Изабела се оттегли дискретно и изчезна в коридора. Чух стъпките ѝ, които се отдалечаваха, а после и звука от затварянето на вратата. В нейно отсъствие за пръв път забелязах тишината, която тегнеше като магия над тази къща.

Не зная дали бе заради излишъка от кофеин, който препускаше във вените ми, или просто моята съвест се опитваше да се завърне като светлината след спиране на тока, но във всеки случай прекарах остатъка от предобеда, размишлявайки над едно хрумване, което далеч не беше утешително. Изглеждаше твърде малко вероятно да няма никаква връзка между следните три неща: пожарът, станал причина за гибелта на Баридо и Ескобиляс; предложението на Корели, който повече не ми се бе обадил и това ме изпълваше с опасения; и накрая, загадъчният ръкопис, изнесен от Гробището на забравените книги, който, както подозирах, бе написан между четирите стени на моя кабинет.

Перспективата да отида в дома на Андреас Корели без предварителна покана, за да го разпитам относно странното съвпадение, че нашият разговор и пожарът се бяха случили практически по едно и също време, никак не ме блазнеше. Инстинктът ми подсказваше, че когато издателят реши, че иска да ме види отново, ще го направи *motu proprio*^[1]; няхах желание да ускорявам тази и без друго неизбежна среща. Разследването на пожара вече бе в ръцете на инспектор Виктор Грандес и неговите два булдога, Маркос и Кастело, които явно ми бяха отредили почетно място в списъка на своите любимци. Колкото по-настрани се държах от тях, толкова по-добре щеше да е за мен. При това положение единствената изпълнима алтернатива оставаше ръкописът и неговата връзка с къщата с кулата. Години наред си бях казвал, че неслучайно съм се озовал да живея на това място, но сега тази идея взе да придобива друго значение.

Реших да започна от кътчето, в което бях пратил на заточение голяма част от вещите и принадлежностите, останали от предишните обитатели на дома. Измъкнах ключа от последната стая в коридора от кухненското чекмедже, където бе стоял години наред.

Не бях влизал там, откакто работниците от електрическата компания бяха прокарали кабелите в къщата. Когато пъхнах ключа в ключалката, усетих от дупката струя студен въздух, която облъхна пръстите ми, и установих, че Изабела имаше право; стаята наистина излъчваше странна миризма, която навяваше мисли за мъртви цветя и прясно изкопана пръст.

Отворих вратата и веднага захрих с ръка носа и устата си. Смята бе наистина силна. Пипнешком потърсих ключа на лампата, но голата електрическа крушка, която висеше от тавана, не се запали. Светлината, идваща откъм коридора, разкриваше очертанията на камарата кутии, книги и сандъци, които бях затворил на това място преди години. Разгледах всичко с погнуса. Стената в дъното бе изцяло закрыта от голям гардероб от дъбово дърво. Коленичих пред една кутия, която съдържаше стари снимки, очила, часовници и други дребни лични вещи. Заех се да ровя из нея, без сам да зная точно какво търся. След малко изоставих това начинание с въздишка. Ако очаквах да открия някакви сведения, трябваше най-напред да си съставя план за действие. Тъкмо се канех да изляза от стаята, когато чух как вратата на гардероба започна полека да се отваря зад гърба ми. Струя леден и влажен въздух ме лъхна в тила. Обърнах се бавно. Вратата на гардероба се бе откряла и аз можах да зърна вътре старите рокли и костюми, които висяха на закачалките си, проядени от времето, и се полюшваха като водорасли под вода. Студеното течение, което разнасяше онова зловоние, идваше тъкмо оттам. Станах и се приближих до гардероба, без да бързам. Разтворих вратите му широко и с две ръце разделих настрани дрехите, които висяха от закачалките. Дървото в дъното на мебелта бе изгнило и бе започнало да се рони. Зад него забелязах нещо като гипсова стена, в която се бе отворила дупка, широка няколко сантиметра. Наведох се към нея, мъчейки се да видя какво има отатък, но мракът бе почти непрогледен. Слабата виделина от коридора, която се процеждаше през дупката, едвам хвърляше нишка мъглява светлина от другата страна. Усещах само спарения въздух. Доближих око до отвърстието, опитвайки се да зърна нещичко от онова, което се намираще отатък стената, но в този миг един черен паяк се подаде през дупката. Отстъпих рязко назад и паякът побърза да пропълзи във вътрешността на мебелта и да се скрие в сенките. Затворих вратите на гардероба и излязох от стаята. Заключих я и

прибрах ключа в първото чекмедже на скрина, поставен в коридора. Зловонието, което до момента бе стояло затворено в онова помещение, сега се бе разнесло из коридора като някаква отрова. Проклех часа, в който ми бе хрумнало да отворя тази врата, и излязох на улицата, надявайки се да забравя, па макар и само за няколко часа, мрака, стаен в самото сърце на тази къща.

Злополучните идеи никога не идват сами. За да отпразнувам, че съм открил нещо като камера обскура, скрита в моето жилище, отидох до „Семпере и синове“ с идеята да поканя книжаря на обед в „Мезон Доре“. Семпере старши тъкмо четеше едно прекрасно издание на „Ръкопис, намерен в Сарагоса“ на Потоцки^[2] и хич не щеше и да чуе за моето предложение.

— Ако ми се прииска да гледам сноби и празноглавци, които си придават важност и се поздравяват взаимно, няма нужда да плащам за това, Мартин.

— Хайде, не бъдете такъв мърморко. Аз черпя.

Семпере поклати глава. Синът му, който бе чул разговора ни, ме гледаше колебливо от прага на задната стаичка.

— Ами ако взема с мен сина ви, какво ще стане? Ще спрете ли да ми говорите?

— Вие двамата си решавате как да си пилеете времето и парите. Аз оставам тук да си чета, че животът е кратък.

Семпере младши беше образец за плахост и скромност. Въпреки че се познавахме от деца, не помнех да съм провел с него повече от три-четири разговора, и то съвсем кратки. Доколкото ми бе известно, младият мъж нямаше никакъв порок или дребен недостатък. Знаех от първа ръка, че сред момичетата в махалата той минаваше за всепризнат хубавец и отлична партия. Не една госпожица се отбиваше в книжарницата под какъв да е предлог или висеше и въздишаше пред витрината. Ала синът на Семпере, ако изобщо си даваше сметка за това, никога не предприемаше действия, за да осребри тези полици от обожание и трепетни устни. С една десета от този капитал всеки друг на негово място би направил звездна кариера на развратник. Всеки друг, но не и Семпере младши, когото човек понякога се чудеше дали да не провъзгласи за светец.

— Както я е подкарал, тоя ще вземе да ми остане стар ерген — оплакваше се навремени баща му.

— Пробвахте ли да му пуснете някоя люта чушка в супата, за да стимулирате кръвообращението в ключовите части? — питах аз.

— А, смейте се, разбойник такъв, ама аз вече гоня седемдесетте, а все още нямам поне един внук за цяр.

В „Мезон доре“ ни посрещна същият салонен управител, когото си спомнях от последното си посещение, но този път без сервилната усмивка и гостоприемното държане. Когато му съобщих, че не съм направил резервация, кимна с презрителна гримаса и щракна с пръсти, за да повика едно момче, което без много церемонии ни отведе до онова, което явно беше най-лошата маса в салона, забутана в едно тъмно и шумно кътче точно до вратата към кухнята на заведението. През следващите двацет и пет минути никой не се доближи до нашата маса, за да ни донесе меню или поне да ни сервира чаша вода. Персоналът минаваше покрай нас, като тряскаше вратата и напълно игнорираше присъствието ни и жестовете, с които се опитвахме да привлечем внимание.

— Дали няма да е по-добре да си тръгнем? — попита Семпере младши накрая. — На мен ми стига да хапна някой сандвич където и да е...

Още не бе успял да изрече докрай тези думи, когато ги видях. Господин и госпожа Видал крачеха към своята маса, ескортирани от салонния управител и двама келнери, които се скъсваха да им честитят. Седнаха и само след две минути започна да се точи почетното шествие — посетителите в салона един подир друг отиваха до масата на Видал, за да го поздравят. Той ги приемаше с божествено благоволение и после ги отпращаше набързо. Семпере младши, който бе съвсем наясно с тази ситуация, ме наблюдаваше.

— Мартин, добре ли сте? Защо да не си тръгнем?

Кимнах бавно. Станахме и се отправихме към изхода, заобикаляйки отдалече масата на Видал. Преди да напуснем ресторанта, минахме покрай салонния управител, който не ни удостои дори с поглед, а когато стигнахме изхода, зърнах в огледалото, окачено над рамката на вратата, как Видал се наведе към Кристина и я целуна

по устните. Когато излязохме на улицата, Семпере младши ме погледна съкрушен.

— Съжалявам, Мартин.

— Не се тревожете. Несполучлив избор, нищо повече. Но ако нямате нищо против, не казвайте на баща си за тая работа...

— Нито дума — увери ме той.

— Благодаря.

— Няма защо. Какво ще кажете, ако аз ви поканя на някое по-плебейско място? Има една гостилница на улица „Кармен“, където готвят толкова хубаво, че на човек направо може да му падне шапката.

Бях загубил апетит, но кимнах охотно.

— Да вървим.

Заведението беше близо до библиотеката и предлагаше домашни ястия на достъпни за жителите на квартала цени. Почти не хапнах от храната, която ухаеше несравнимо по-приятно от всичко, което бях подушвал в „Мезон доре“ през всичките години на съществуването му, но когато стигнахме до десертите, вече бях пресушил сам-самичък бутилка и половина червено вино и главата ми се маеше.

— Семпере, нека да ви попитам нещо. Какво имате против това, да подобрите човешката раса? Как да си обясни човек, че един млад и здрав гражданин, благословен от Всемогъщия с външност като вашата, не се е възползвал от най-отбраните представителки на нежния пол?

Синът на книжаря се разсмя.

— Какво ви кара да мислите, че не съм го направил?

Докоснах носа си с показалец и му намигнах. Семпере младши кимна.

— С риск да ме вземете за някой пуритан, приятно ми е да си мисля, че засега изчаквам.

— Какво чакате? Да почне да ви засича пищовът ли?

— Говорите като баща ми.

— Мъдрите люде мислят и говорят еднакво.

— Все си казвам, че трябва да има нещо повече от това, а? — рече той.

— Нещо повече?

Семпере кимна.

— Знам ли — рекох аз.

— О, да, мисля, че знаете.

— Е, нали виждате каква полза имам от това.

Понечих да си наля още една чаша, но Семпере ме спря.

— Бъдете разумен — тихо каза той.

— Виждате ли сега какъв сте пуритан?

— Всеки е такъв, какъвто е.

— Има си цяр и за тая работа. Какво ще кажете да отидем да помърсуваме някъде?

Синът на книжаря ме погледна със съжаление.

— Мартин, мисля, че ще е най-добре да се приберете вкъщи и да си починете. И утре е ден.

— Нали няма да кажете на баща си, че съм се напил до козирката?

На път към къщи се отбих в поне седем бара, за да дегустирам запасите им от спиртни напитки; щом ме изхвърлеха — под един или друг предлог — от някое заведение, аз изминавах следващите сто-двеста метра в търсене на ново пристанище, в което да пусна котва. Никога не съм бил заклет пияч и в самия край на деня така се бях подредил, че дори не си спомнях къде живея. Помня само, че двама келнери от кръчмата „Двата свята“ на Пласа Реал ме хванаха под мишниците, изнесоха ме навън и ме стовариха на една пейка пред фонтана, където изпаднах в дълбок и тежък сън.

Сънувах, че отивам на погребението на дон Педро. Едно окървавено от залеза небе тегнеше над лабиринта от кръстове и ангели, които ограждаха големия мавзолей на фамилията Видал на гробището Монжуик. Мълчалива свита от фигури с черни була бе наобиколила амфитеатъра от почернял мрамор, който образуваше портика на мавзолея. Всяка фигура носеше дълга бяла свещ. Светлината на сто пламъка извайваше очертанията на голям мраморен ангел, сломен от скръб и загуба. Под неговия пиедестал зееше отвореният гроб на моя покровител, а в него бе положен стъклен саркофаг. Тялото на Видал, облечено в бяло, лежеше под прозрачния похлупак с отворени очи. Черни сълзи се стичаха по бузите му. От свитата се отдели силуетът на неговата вдовица, Кристина, която падна на колене пред ковчега, обляна в сълзи. Един по един изпращачите минаваха покрай покойника и полагаха черни рози върху стъкления

ковчег, докато го покриха изцяло, тъй че остана да се вижда само лицето му. Двама безлики гробари го спуснаха в трапа, чието дъно бе залято от някаква гъста и тъмна течност. Саркофагът се задържа върху повърхността на това езерце от кръв, която бавно се процеждаше през пролуките на стъкления капак. Малко по малко кръвта изпълни ковчег, покривайки трупа на Видал. Миг преди лицето му да бъде потопено изцяло, моят ментор извърна очи и ме погледна. Ято черни птици се издигна във въздуха, а аз хукнах да бягам и се изгубих по пътеките на безкрайния град на мъртвите. Само едно далечно ридание ми помогна да намеря изхода и да избегна жалбите и молбите на тъмните сенки, които се изпречваха на пътя ми и ме умоляваха да ги взема със себе си, да ги избавя от техния вечен мрак.

Събудиха ме двама полицаи, които ме почукваха по крака с палка. Вече се беше стъмнило и ми бяха нужни няколко секунди, за да разбера дали става дума за обикновени блюстители на обществения ред, или за агенти на съдбата, изпратени на специална мисия.

— Е, кабалеро, след запоя по-добре вървете да си отспите къщи, а?

— На вашите заповеди, полковник.

— Обирайте си крушите или ще ви тикна в карцера, да видим дали ще ви се стори забавно.

Не се наложи да ме подканват повторно. Изправих се криво-ляво и поех към къщи с надеждата, че ще успея да се прибера, преди краката да са ме отвели отново в някой долнопробен бордей. Този маршрут, който при нормални условия бих изминал за десет-петнайсет минути, сега ми отне почти тройно повече време. Най-сетне, като по чудо се озовах пред вратата на дома си и там заварих Изабела да ме чака като някакво проклятие, седнала тоя път във вътрешния двор на жилището.

— Вие сте пиан — рече тя.

— Сигурно съм пиан, щом в дълбок делириум тременс сякаш те виждам посред нощ да спиш пред вратите на дома ми.

— Нямаше къде другаде да отида. С баща ми се скарахме и той ме изхвърли от къщи.

Затворих очи и въздъхнах. Мозъкът ми, затъпял от алкохол и озлобление, не беше в състояние да придаде ясна форма на потока от откази и ругатни, които напиреха на устните ми.

— Не можеш да останеш тук, Изабела.

— Моля ви, само за тази нощ. Утре ще си потърся пансион. Умолявам ви, господин Мартин.

— Не ме гледай така жално-милно — заплаших я аз.

— Освен това, вие сте виновен, че сега съм на улицата — добави тя.

— Аз съм бил виновен! И таз хубава! Талант за писане не знам дали имаш, но буйно въображение хич не ти липсва. И поради каква злополучна причина, ако мога да знам, аз съм виновен, че господин баща ти те е изритал на улицата?

— Когато сте пиян, говорите странно.

— Не съм пиян. Никога не съм се напивал през живота си. Отговори ми на въпроса!

— Казах на баща ми, че сте ме наели като помощничка и че отсега нататък смятам да се посветя на литературата и повече няма да работя в магазина.

— Какво?

— Може ли да влезем вътре? Студено ми е и задникът ми просто се е вкочанясал от толкова седене на стъпалата.

Усетих, че главата ми се върти и ме наляга пристъп на гадене. Вдигнах очи към бледия зрак, който се процеждаше през капандурата в горния край на стълбището.

— Това ли е наказанието, което ми изпращат небесата, за да се покая и да се отвърна от разгулния си живот?

Изабела проследи погледа ми заинтригувана.

— С кого говорите?

— С никого не говоря, това е монолог. Привилегия на нетрезвите. Утре обаче първата ми работа ще е да разговарям с баща ти и да сложа край на този абсурд.

— Не знам дали това е добра идея. Закле се, че ще ви убие, щом му се мернете пред очите. Крие под тезгяха си една двуцевка — просто си е такъв. Веднъж застреля едно магаре с нея. Беше през лятото, близо до Аржентона...

— Затваряй си устата. Повече да не съм чул ни гък! Тишина!

Изабела кимна и се умълча, като ме гледаше с очакване. Заех се отново да търся ключа. В момента не можех да се справя с кашата, в която ме забъркваше бърбивата девойка. Имах нужда да се строполя в

леглото и да изгубя сваят — за предпочитане в този порядък. Търсих няколко минути без видим резултат. Накрая Изабела се приближи безмълвно, бръкна в джоба на сакото ми, който моите ръце бяха преровили навярно сто пъти, и намери ключа. Показа ми го и аз кимнах съкрушен.

Тя отвори вратата на жилището и аз влязох с нейна помощ. Поведете ме към спалнята, сякаш бях някакъв инвалид, и ми помогна да се просна в леглото. Намести възглавниците под главата ми и ми събу обувките. Погледнах я смутен.

— Спокойно, няма да ви свалям панталоните.

Разкопча копчетата на яката ми и седна до мен, като ме гледаше внимателно. Усмихна ми се с една печал, която не подхождаше на годините ѝ.

— Никога не съм ви виждала толкова тъжен, господин Мартин. Заради онази жена е, нали? Онази от снимката.

Взе ръката ми и я погали утешително.

— Всичко отминава, чуйте ми думата. Всичко отминава.

Против волята ми очите ми се наляха със сълзи и аз извърнах глава, за да скрия лицето си от нея. Изабела угаси настолната лампа и остана да седи до мен в мрака, заслушана в плача на жалкия пияница, без да задава въпроси или да мъдрува, предлагайки само своята компания и добротата си, докато накрая заспах.

[1] По собствена инициатива (лат.). ↑

[2] Ян Непомуцен Потоцки (1761–1815) — полски аристократ, писател, етнолог, египтолог, лингвист и пътешественик. „Ръкопис, намерен в Сарагоса“, е най-известната му творба. ↑

Събудиха ме агонията на махмурлука, стегнал слепоочията ми като менгеме, и ароматът на колумбийско кафе. Изабела бе сложила до леглото ми масичка, на която имаше току-що сварено кафе и чиния с хляб, сирене, шунка и една ябълка. При вида на храната ми се догади, но посегнах към кафеника. Изабела, която ме бе наблюдавала от прага на стаята, без да я забележа, се приближи и ми наля една чаша, като се разтапяше в усмивки.

— Изпийте го, силничко е и ще ви се отрази чудесно.

Взех кафето и отпих.

— Колко е часът?

— Един по обед.

Изпъшках тихичко.

— От колко часа си будна?

— От около седем.

— И какво прави през това време?

— Чистих и подреждах, ама тук има достатъчно работа за няколко месеца — отвърна Изабела.

Отпих още една голяма глътка.

— Благодаря — промърморих аз. — За кафето. А и за шетането, макар че нямаше защо да го правиш.

— Не го правя за вас, ако това ви тревожи. Правя го заради себе си. Ако ще живея тук, предпочитам да мисля, че няма да се залепя за нещо, ако случайно се опра някъде.

— Да живееш тук? Ама нали говорихме, че...

Щом повиших глас, пронизваща болка пресече и думите, и мисълта ми.

— Шшшт — прошепна Изабела.

Кимнах в знак на примирие. В момента нито можех, нито желаех да споря с нея. Имаше достатъчно време да я върна на семейството ѝ по-късно, когато махмурлукът преминеше в отстъпление. С третата глътка пресуших чашата и бавно се надигнах. В главата ми сякаш се забиха пет или шест шипа. Простенах. Изабела ме улови над лакътя.

— Не съм инвалид. Мога да се грижа сам за себе си.

Тя ме пусна колебливо. Направих няколко крачки към коридора. Изабела ме следваше отблизо, като че ли се боеше, че всеки миг ще рухна. Спрях се пред вратата на банята.

— Мога ли да се изпикая насаме? — попитах аз.

— Прицелете се внимателно — промърмори момичето. — Ще ви оставя закуската в галерията.

— Не съм гладен.

— Трябва да хапнете нещо.

— Ти моя ученичка ли си, или моя майка?

— Казвам го за ваше добро.

Затворих вратата на банята, търсейки убежище вътре. Очите ми се нуждаеха от няколко секунди, за да възприемат напълно гледката, която се изпречи пред мен. Банята беше неузнаваема. Светеше от чистота. Всяко нещо бе на мястото си. На мивката имаше калъпче нов сапун. Бяха окачени чисти кърпи, каквито дори не знаех, че съм имал в дома си. Миришеше на белина.

— Майко Божия — промърморих аз.

Пъхнах глава под крана и пуснах студената вода за няколко минути. После излязох в коридора и бавно се отправих към галерията. Ако банята беше неузнаваема, то галерията бе направо като от друг свят. Изабела бе измила прозорците и пода и бе подредила мебелите и креслата. Чиста и ясна светлина минаваше през стъклата, а миризмата на прах бе изчезнала. Закуската ми ме чакаше на масата пред канапето, върху което момичето бе постлало чиста кувертюра. Рафтовете, претъпкани с книги, като че ли бяха подредени наново, а витрините бяха възвърнали някогашната си прозрачност. Изабела тъкмо ми сервираше втора чаша кафе.

— Знам какво се опитваш да направиш и ти казвам, че няма да стане — рекох аз.

— Кое? Да ви поднеса чаша кафе?

Тя бе подредила книгите, разхвърляни на камари по масата и из всички ъгли на стаята. Бе опразнила етажерки, отрупани със списания в продължение на повече от десетилетие. Само за седем часа бе измела с един замах мрака и сенките, спотайвали се тук години наред, бе ги премахнала със своето усърдие и с присъствието си, и при все това още имаше време и желание да се усмихва.

— Повече ми харесваше, както си беше преди — казах аз.

— О, не се съмнявам, че ви е харесвало. На вас и на стоте хиляди хлебарки, които квартируваха тук и които прогоних с помощта на свеж въздух и амоняк.

— Амоняк ли? А пък аз се чудех каква е тази воня!

— Вонята, както я наричате, е миризма на чисто — възропта Изабела. — Можеше да проявите поне мъничко благодарност.

— Благодарен съм.

— Хич не си личи. Утре ще се кача в кабинета и...

— Това и през ум да не ти минава.

Изабела сви рамене, но погледът ѝ бе все така изпълнен с решимост и аз разбрах, че след едно денонощие кабинетът в кулата ще бъде променен безвъзвратно.

— Впрочем, тая заран намерих един плик в антрето. Сигурно някой го е пхнал под вратата снощи.

Изгледах я над ръба на чашата.

— Външната врата долу е заключена — казах аз.

— И аз си помислих същото. Да си призная, цялата работа ми се видя много странна, и въпреки че на плика беше написано вашето име...

— ... ти взе, че го отвори.

— Боя се, че да. Без да искам.

— Изабела, да се отваря чужда кореспонденция не е признак за добри обноски. На някои места това даже се смята за престъпление, което се наказва със затвор.

— Ама и аз това ѝ разправям на майка ми, която все ми отваря писмата, пък още си е на свобода.

— Къде е писмото?

Изабела измъкна един плик от джоба на престилката, която бе навлякла, и ми го подаде, като избягваше погледа ми. Пликът, чиито краища бяха назъбени, бе от дебела шуплеста хартия с цвят на слонова кост, със силуета на ангела върху печата от червен восък — в случая счупен — и с моето име, написано с ароматно карминено мастило. Отворих го и извадих един прегънат лист.

Уважаеми Давид,

Надявам се, че сте в добро здраве и сте успели да внесете определената Ви сума без затруднения. Ще Ви бъде ли удобно да се срещнем тази нощ в моето жилище, за да започнем да обсъждаме детайлите на нашия проект? Към десет часа ще бъде поднесена лека вечеря. Очаквам Ви.

Ваш приятел,
Андреас Корели

Сгънах листа и го прибрах отново в плика. Изабела ме наблюдаваше заинтригувана.

— Добри новини ли?

— Не ти влиза в работата.

— Кой е тоя господин Корели? Я какъв красив почерк има, не като вашия.

Изгледах я сурово.

— Е, ако ще ви бъда помощничка, нали трябва да знам с кои хора си имате вземане-даване? Че да им казвам да се разкарат, когато се налага.

Изсумтях.

— Това е един издател.

— Сигурно си го бива, че я вижте каква хартия и какви пликове използва. Каква книга пишете за него?

— Изобщо не те засяга.

— Как ще ви помагам, ако не споделяте върху какво работите? Не, по-добре не отговаряйте. Няма да кажа ни думица повече.

В продължение на цели десет секунди Изабела мълча като по чудо.

— Какво представлява тоя господин Корели?

Изгледах я хладно.

— Особен е.

— Краставите магарета... не, нищичко не казвам.

Гледайки тази девойка с благородно сърце, аз се почувствах още по-нешастен, ако това изобщо бе възможно, и осъзнах, че и за двама ни

щеше да е по-добре да я отдалеча от себе си час по-скоро, дори с риск да я нараня.

— Защо ме гледате така?

— Тая вечер ще изляза, Изабела.

— Да ви оставя ли нещо за вечеря? Късно ли ще се приберете?

— Ще вечерям навън и не зная кога ще се върна, но независимо колко е часът, искам, когато се прибера, теб да те няма. Искам да си вземеш нещата и да си вървиш. Все ми е тая къде ще отидеш. Тук няма място за теб. Разбрано?

Тя пребледня и очите ѝ се навлажниха. Прехапа устни и ми се усмихна с лице, набраздено от сълзи.

— Излишна съм. Разбирам.

— И недей да чистиш повече.

Станах и я оставих сама в галерията. Скрих се в кабинета в кулата. Отворих прозорците. Хлипанията на Изабела долитаха откъм галерията. Погледах малко града, проснат под обедното слънце, сетне отпразих очи към другия му край, където ми се стори, че почти видях блестящите керемиди на Вила Елиус и си представих Кристина, госпожа Видал, горе пред прозорците на кулата, загледана към квартал Рибера. Нещо тежко и мътно покри сърцето ми. Забравих плача на Изабела и исках само да дойде по-скоро часът, в който щях да се срещна с Корели, за да поговорим за проклетата му книга.

Останах в кабинета в кулата, докато вечерният мрак се разнесе над града като кръв, разтворена във вода. Беше горещо — такава жега не бе имало през цялото лято — и покривите на къщите сякаш трептяха пред погледа като миражи от пара. Слязох долу и се преоблякох. Къщата тънеше в тишина, щорите в галерията бяха наполовина спуснати, а стъклата на прозорците — обагрени в една кехлибарена светлина, която проникваше и в централния коридор.

— Изабела? — извиках аз.

Не получих отговор. Отидох до галерията и се уверих, че девойката си е отишла. Преди това все пак си бе направила труда да изтупа и подреди събраните съчинения на Игнациус Б. Самсон; те години наред бяха събирали прах и забрава в една витрина, която сега светеше, излъскана до блясък. Изабела бе взела една от книгите и я бе оставила отворена по средата върху един пюпитър. Прочетох няколко

реда наслуки и ми се стори, че изведнъж се озовах в друго време, в което всичко изглеждаше толкова просто, колкото и неизбежно.

— *Поезията се пише със сълзи, романът — с кръв, а историята — с бистра водица* — рече кардиналът, докато мажеше с отрова острието на ножа под светлината на канделабъра.

Превзетата наивност на тези редове изтръгна усмивка от мен и отново изпитах едно подозрение, което ме гризеше открай време: може би щеше да е по-добре за всички, и най-вече за самия мен, ако Игнациус Б. Самсон не се бе самоубил и Давид Мартин не бе заел неговото място.

Вече се смрачаваше, когато излязох на улицата. Горещото и влажно време бе принудило мнозина съседи от квартала да изнесат столовете си на улицата в търсене на прохладен ветреца, който така и не появяваше. Заобиколих импровизираните седенки пред порталите и по ъглите и се отправих към Френската гара, където човек винаги можеше да намери няколко таксита, очакващи клиенти. Взех първото от редицата. Около двайсет минути ни бяха нужни, за да прекосим града и да изкачим склона на хълма, върху който почиваше фантастичната гора на архитекта Гауди. Светлините на къщата на Корели се виждаха отдалече.

— Не знаех, че там живее някой — отбеляза шофьорът.

Щом му платих за курса, като прибавих и бакшиш, той незабавно потегли с голяма бързина. Почаках няколко мига, преди да почукам на вратата, наслаждавайки се на странната тишина, която цареше на това място. Дори и лист не потрепваше в гората, която покриваше хълма зад гърба ми. Във всички посоки се простираше едно звездно небе, по което като че ли бяха нарисувани малки облачета. Можех да чуя собственото си дишане, шумоленето на дрехите си, докато се движех, звука от стъпките си, докато крачех към вратата. Потропах и зачаках.

Вратата се отвори след няколко мига. Един мъж с унил поглед и приведени рамене ме посрещна с кимване и ми направи знак да вляза. Съдейки по облеклото му, реших, че е мажордом или прислужник. Без да издаде звук, той ме поведе по покрития с портретни снимки коридор, който си спомнях от предишното си посещение. Когато стигнахме до големия хол, откъдето можеше да се види целият град в далечината, мъжът с лек поклон ме остави сам и се оттегли със същата мудна походка, с която ме бе придружил. Отидох до френските прозорци и се загледах през дантелените пердета, за да убия времето, докато чаках Корели. Бяха изминали около две минути, когато забелязах някакъв силует, който ме наблюдаваше от ъгъла на хола. Седеше напълно неподвижно в едно кресло на границата между мрака и светлината, хвърляна от една маслена лампа, която едва разкриваше

очертанията на нозете и на ръцете, подпрени на облегалките. Познах го по блясъка на очите, които никога не мигаха, и по брошката с формата на ангел, която винаги носеше на ревера си. Щом спрях погледа си върху него, той мигновено се изправи и се приближи с бързи крачки, даже прекалено бързи, и с една вълча усмивка на устните, от която кръвта ми се смрази.

— Добър вечер, Мартин.

Кимнах, мъчейки се да отговоря на усмивката му.

— Ето че пак ви стреснах — рече той. — Съжалявам. Мога ли да ви предложа нещо за пиене или направо да преминем към вечерята?

— Да си призная, нямам апетит.

— Нищо чудно — в тая жега... Ако нямате нищо против, можем да излезем в градината и да разговаряме там.

Мълчаливият мажордом се появи и отвори вратите, които гледаха към градината, където една пътечка от свещи, закрепени върху кафени чинийки, водеше до бяла метална маса с два стола, поставени един срещу друг. Свещите горяха с изправен пламък, който изобщо не потрепваше. Луната хвърляше бледа синкава светлина. Седнах и Корели последва примера ми, а мажордомът ни напълни две чаши от една гарафа, съдържаща, както предположих, вино или някакъв ликьор, който нямах намерение да пробвам. На светлината на тази луна в трета четвърт Корели ми се стори по-млад, а чертите на лицето му изглеждаха някак по-изострени. Силата на погледа му граничеше с хищност.

— Нещо не ви дава мира, Мартин.

— Предполагам, че сте чули за пожара.

— Печален завършек, в който все пак има поетическа справедливост.

— Справедливо ли ви се вижда двама души да загинат така?

— Нима един не толкова кървав начин би ви се сторил по-приемлив? Справедливостта е изкуствено творение на гледната точка, а не универсална стойност. Няма да си правя труда да показвам скръб, каквато всъщност не изпитвам — както навярно и вие, колкото и да ви се иска обратното. Но ако предпочитате, може да запазим минута мълчание.

— Няма да е нужно.

— Разбира се, че не. Нужно е само ако човек не е в състояние да каже нищо ценно. Когато мълчат, дори глупците могат да изглеждат умни в продължение на една минута. Тревожи ли ви нещо друго, Мартин?

— Полицията като че ли смята, че аз имам нещо общо със станалото. Разпитваха ме за вас.

Корели кимна безгрижно.

— Полицията трябва да си върши нейната работа, а пък ние — нашата. Съгласен ли сте да сметнем темата за приключена?

Кимнах бавно. Той се усмихна.

— Преди малко, докато ви чаках да дойдете, си дадох сметка, че двамата с вас не сме провели един малък реторичен разговор. Колкото по-бързо го махнем от главата си, толкова по-скоро ще можем да пристъпим към същината — рече Корели. — Бих искал като начало да ви попитам какво означава вярата за вас.

Размислих няколко мига, преди да отговоря.

— Никога не съм бил религиозен. Вместо да вярвам или да не вярвам, по-скоро се съмнявам. Съмнението е моята вяра.

— Много благоразумно — и много буржоазно. Но с тези уклончиви отговори няма да спечелите играта. Защо, според вас, в хода на историята възникват и отмират всевъзможни вярвания?

— Не зная. Предполагам, че поради фактори от социално, икономическо или политическо естество. Разговаряте с човек, който е престанал да ходи на училище на десетгодишна възраст. Историята не е силната ми страна.

— Историята е отпадната яма на биологията, Мартин.

— Струва ми се, че в деня, когато са преподавали този урок, не съм бил в час.

— Този урок не се преподава в класните стаи, Мартин. Този урок го научаваме от разума и от наблюдението на реалността. Този урок никой не ще да го учи и именно поради това ще трябва да го анализираме по-внимателно, за да можем да си свършим добре работата. Всяка делова възможност произтича от това, че някой друг е неспособен да разреши някакъв прост и неизбежен проблем.

— За религия ли говорим, или за икономика?

— Предоставям на вас да изберете терминологията.

— Ако ви разбирам правилно, вие намеквате, че религията, вярата в митове, идеологии или свръхестествени легенди, е последица от биологията.

— Ни повече, ни по-малко.

— За един издател на религиозни текстове този възглед е донякъде циничен — отбелязах аз.

— Този възглед е професионален и безпристрастен — уточни Корели. — Човешкото същество вярва така, както диша — за да оцелее.

— Ваша ли е тази теория?

— Това не е теория, а статистика.

— Струва ми се, че поне три четвърти от хората по света няма да се съгласят с това твърдение — изтъкнах аз.

— Естествено. Ако бяха съгласни с него, нямаше да са потенциални вярващи. Никой не може да бъде действително убеден в нещо, в което не му се налага да вярва по чисто биологична повеля.

— Значи искате да кажете, че в нашата природа е заложено да живеем в заблуда?

— В нашата природа е заложено да оцеляваме. Вярата е инстинктивен отговор на аспекти от битието, които не можем да си обясним другояче, независимо дали става дума за нравствената пустота, която забелязваме във вселената, неизбежността на смъртта, тайната на произхода на нещата и смисъла на собствения ни живот, или пък липсата на смисъл. Това се първични аспекти, които се отличават с изключителна простота, но нашите собствени ограничения ни пречат да отговорим по един недвусмислен начин на тези въпроси — ето защо прибъгваме до емоционален отговор, като един вид защитен механизъм. Това си е чисто и просто биология.

— В такъв случай за вас всички вярвания и идеали не са нищо повече от художествени измислици.

— Всяко тълкуване или наблюдение на реалността по необходимост е измислица. В този случай проблемът се корени в това, че човекът е животно с морални разбирания, захвърлено в една аморална вселена и обречено на съществуване, което има край и е лишено от друг смисъл, освен да увековечи естествения кръговрат на своя вид. Невъзможно е да се оцелее в едно удължено състояние на реалността — поне за човешкото същество. Прекарваме голяма част от

живота си, сънувайки, особено когато сме будни. Както вече ви казах, става дума за чиста биология.

Въздъгнах.

— И след всичко това искате от мен да съчиня един мит, който да кара наивниците да падат на колене и да ги убеждава, че са видели светлината, че съществува нещо, в което да вярват, за което да живеят, да умират и включително да убиват.

— Именно. Не искам от вас да съчинявате нещо, което досега да не е било съчинено под една или друга форма. Искам само да ми помогнете да напоя жадните.

— Това е похвално и благочестиво намерение — казах аз с ирония.

— Не, това е чисто и просто търговско предложение. Природата е един гигантски свободен пазар. Законът за търсенето и предлагането е факт, съществуващ на молекулярно ниво.

— Може би ще трябва да си потърсите някой интелектуалец за тази работа. Като говорим за молекулярни и търговски факти, уверявам ви, че повечето от тия хора не са виждали сто хиляди франка закуп през целия си живот и бас държа, че ще са склонни да продадат душата си — или дори да си измислят такава — за една малка част от тази сума.

Металният блясък в очите му ме наведе на мисълта, че Корели се кани да ми изнесе поредната от своите груби кратки проповеди. Извиках в съзнанието си изплатената сума, която почиваше в моята сметка в Испано-колониалната банка, и си казах, че за сто хиляди франка човек спокойно може да понесе една литургия или даже цял сборник от проповеди.

— Интелектуалецът обикновено е човек, който не блести особено тъкмо с интелекта си — отсъди Корели. — Той сам си приписва това определение, за да компенсира природното безсилие, което долавя в своите способности. Това е отколешната и безспорна истина на поговорката „кажи ми с какво се фукаш и аз ще ти кажа какво ти липсва“. То е нещо обичайно, което съзираме навсякъде край нас. Невежият винаги се представя за познавач, жестокият — за милосърден, грешникът — за вода ненапита, лихварят — за благодетел, тесногръдият — за патриот, арогантният — за скромен, пошлият — за изтънчен, а глупецът — за интелектуалец. Всичко това

отново е дело на природата, която далеч не е онази силфида, възпявана от поетите, а по-скоро една жестока и ненаситна майка, принудена да се изхранва от създанията, които ражда неспирно, за да продължи да живее.

Усетих, че вече почва да ми се гади от Корели и неговата поетика на безмилостната биология. Бях смутен от едва сдържания плам и гняв, с които бяха пропити думите на издателя, и се запитах дали във вселената имаше нещо, което да не му се струва отблъскващо и жалко, включително и моята личност.

— Би трябвало да изнасяте вдъхновяващи сказки в училищата и енорийските църкви на Цветница. Ще имате изумителен успех — подметнах аз.

Корели се изсмя студено.

— Не сменяйте темата. Аз търся обратното на един интелектуалец — ще рече, търся интелигентен човек. И вече съм го намерил.

— Ласкаете ме.

— Нещо повече, плащам ви. И то много добре, а това е единственото истинско ласкателство в тоя курвенски свят. Никога не приемайте почести, които не са отпечатани на гърба на чек. Празните почести облагодетелстват само онзи, който ги дава. И тъй като ви плащам, очаквам да ме слушате и да следвате указанията ми. Повярвайте ми, нямам никакъв интерес да ви карам да си губите времето. Докато сте на заплата при мен, вашето време е и мое.

Говореше вежливо, но стоманеният блясък в очите му не оставяше място за съмнения.

— Не е нужно да ми го напомняте на всеки пет минути.

— Простете моята настойчивост, приятелю Мартин. Ако ви досаждам с всички тези словоизлияния, то е само за да приключа с тях колкото се може по-скоро. Това, което искам от вас, е формата, а не съдържанието. Съдържанието винаги е едно и също и е измислено, откакто съществуват хората. Отпечатано е в сърцата им като сериен номер. От вас искам да намерите интелигентен и съблазнителен начин да отговорите на въпросите, които всички си задаваме, и да го направите чрез един собствен прочит на човешката душа, като приложите на дело своето изкуство и професионалния си опит. Искам да ми донесете разказ, който да пробужда душата.

— Нищо повече...

— И нищо по-малко.

— Говорите за манипулиране на чувства и емоции. Няма ли да е по-лесно хората да бъдат убеждавани с помощта на рационално изложение, написано просто и ясно?

— Не. Невъзможно е да водиш рационален диалог с някого относно вярвания и идеи, които той не е придобил чрез разума си — независимо дали говорим за Бог, за расата или за патриотичната гордост. Ето защо се нуждая от нещо по-мощно от едно обикновено реторично изложение. Нуждая се от силата на изкуството, на постановката. Ние си мислим, че разбираме думите на една песен, но онова, което ни кара да повярваме или да не повярваме в тях, е музиката.

Опитах се да преглътна цялата тази галиматия, без да се задавя.

— Спокойно, за днес няма да има повече речи — прекъсна мислите ми Корели. — А сега да пристъпим към практическата част: двамата с вас ще се срещаме приблизително на всеки петнайсет дни. Ще ме осведомявате за напредъка си и ще ми показвате работата, свършена до момента. Ако имам някакви забележки и изменения, ще ви ги посочвам. Работата ще продължи дванайсет месеца или някакъв отрязък от това време — толкова, колкото ще ви е необходимо, за да приключите. В края на този срок ще ми връчите целия си труд и събраната документация, без изключение, както подобава на единствения притежател и гарант на правата, който в случая съм аз. Няма да фигурирате с името си като автор на документа и се задължавате след връчването му да не претендирате за авторство със задна дата, както и да не обсъждате извършената работа или условията на това споразумение с когото и да е, било то насаме или публично. В замяна на това вече ви бе изплатена сума от сто хиляди франка, а при приключване и своевременно предаване на работата, ако остана удовлетворен от нея, ще ви изплатя допълнително възнаграждение от петдесет хиляди франка.

Преглътнах. Човек не си дава ясна сметка за алчността, която се таи в сърцето му, докато не чуе сладкия звън на парите в джоба си.

— Не желаете ли да оформим писмен договор?

— Нашето споразумение почива на честна дума. Вашата и моята. И вече е подпечатано. Такова споразумение не може да се наруши, без

да погуби онзи, който го е сключил — рече Корели с тон, който ме накара да си помисля, че щеше да е по-добре да подпиша някакъв документ, па макар и с кръв. — Нещо неясно?

— Да. Защо?

— Не ви разбирам, Мартин.

— За какво ви е нужен този материал, или както там бихте го нарекли? Какво смятате да правите с него?

— Проблеми на съвестта ли имате, Мартин, и то на този етап?

— Навярно ме взимате за някакъв безпринципен индивид, но ако ще участвам в нещо такова, каквото ми предлагате, искам да зная каква е целта. Мисля, че имам това право.

Корели се усмихна и сложи ръката си върху моята. Тръпки ме побиха от допира до неговата кожа, ледена и гладка като мрамор.

— Целта ли? Защото искате да живеете.

— Това звучи малко заплашително.

— Това е простичко и приятелско напомняне на нещо, което вече ви е известно. Ще ми помогнете, защото искате да живеете и не ви е грижа за цената, нито за последиците. Защото неотдавна се бяхте озовали пред дверите на смъртта, а сега имате пред себе си цяла вечност и шанса на живота си. Ще ми помогнете, защото сте човешко същество. И защото, макар и да не искате да го приемете, имате вяра.

Отдръпнах ръката си от неговата. Той стана от стола си и се отправи към края на градината.

— Не се тревожете, Мартин. Всичко ще завърши добре. Повярвайте ми — рече Корели с благ и приспивен, почти бащински тон.

— Мога ли да си вървя вече?

— Разбира се. Не искам да ви задържам по-дълго, отколкото е необходимо. Нашият разговор ми достави удоволствие. Сега ще ви оставя да се оттеглите и да обмислите всичко, което обсъждахме. Ще видите, че като отmine неприятното чувство, верните отговори ще започнат сами да идват при вас. По пътя на живота няма нищо, което да не сме знаели, още преди да поемем по него. Нищо важно не научаваме през живота, само си припомняме.

Той стана и направи знак на мълчаливия мажордом, който чакаше в края на градината.

— Една кола ще ви вземе и ще ви откара вкъщи. Двамата с вас ще се видим след две седмици.

— Тук ли?

— Където рече Бог — отвърна той, облизвайки устни, сякаш намираше тези думи за много забавна шега.

Мажордомът се приближи и ми направи знак да го последвам. Корели кимна и седна отново, а погледът му пак се зарея над града.

Колата — наричам я така по липса на по-подходяща дума — ме чакаше пред портите на голямата къща. Не беше какъв да е автомобил, а колекционерски модел. Навяваше мисълта за омагьосана каляска, за катедрала на колела, с хромирани части и извити линии — дело на чиста наука, — и увенчана с фигурката на сребърен ангел, който се мъдреше върху капака досущ като украса на носа на кораб. С други думи, това беше „Ролс-Ройс“. Мажордомът ми отвори вратата и се сбогува с поклон. Влязох в купето, което приличаше повече на хотелска стая, отколкото на кабина на моторно превозно средство. Веднага щом се настаних на седалката, колата потегли незабавно надолу по хълма.

— Знаете ли адреса? — попитах аз.

Шофьорът — тъмна фигура от другата страна на една стъклена преграда — кимна леко. Прекосихме Барселона в наркотичната тишина на тази метална каляска, която като че едва докосваше земята. Видях през прозорците улици и сгради да профучават покрай нас, сякаш бяха подводни скали. Вече минаваше полунощ, когато черният „Ролс-Ройс“ зави по улица „Комерсио“ и навлезе в Пасео дел Борн. Спряхме на ъгъла на улица „Фласадерс“ тъй като тя бе толкова тясна, че колата не можеше да мине по нея. Шофьорът слезе и ми отвори вратата с лек поклон. Слязох, а той затвори вратата, качи се отново в автомобила и потегли, без да каже нито дума. Гледах след него, докато тъмният силует се разтвори в булото на сенките. Запитах се какво всъщност съм направил и, предпочитайки да не намеря отговор, се запътих към къщи с чувството, че целият свят е затвор, от който не може да се избяга.

Когато влязох в жилището си, отидох направо в кабинета. Отворих прозорците в четирите посоки и оставих влажния и зноен бриз да нахлуе в стаята. На някои тераси в квартала се виждаха хора, които бяха полегнали върху дюшеци и чаршафи навън, мъчейки се да избягат от задушливата горещина и да поспят. В далечината трите големи комина на Паралело се издигаха подобно на погребални клади,

пръскащи покров от бяла пепел, която се сипеше над Барселона като стъклен прах. По-наблизо статуята на Девата на Милосърдието, извисила се от купола на църквата, ми напомни ангела на онзи „Ролс-Ройс“, а също и другия, който Корели винаги носеше на ревера си. Имах чувството, че след много месеци мълчание градът отново ми говори и споделя с мен своите тайни.

Именно тогава я видях, сгушена на стъпалата пред една врата в онзи мизерен и тесен тунел между старите сгради, който наричаха Улицата на мухите. Изабела. Запитах се колко ли време е прекарала там, но после си казах, че не е моя работа. Тъкмо се канех да затворя прозореца и да седна на бюрото си, когато забелязах, че тя не е сама. Две фигури бавно се приближаваха към нея — може би даже прекалено бавно — откъм другия край на улицата. Поех дълбоко въздух, надявайки се фигурите да отминат по пътя си. Те обаче не го сториха. Единият силует зае позиция отсреща, като препречи изхода от уличката. Другият коленичи пред девойката и протегна ръка към нея. Тя помръдна. Миг по-късно двете фигури се нахвърлиха върху Изабела и аз я чух да вика.

Отне ми по-малко от минута да стигна до тях. Когато се озовах там, единият от двамата мъже здраво бе сграбчил Изабела за ръцете, а другият бе запретнал полата ѝ. Лицето на момичето бе разкривено от ужас. Вторият тип, който с кикот се опитваше да проникне между бедрата ѝ, бе опрял нож в гърлото ѝ. Три струйки кръв бяха избликнали от разреза. Озърнах се наоколо. До стената имаше два сандъка с отпадъци и изоставена купчина павета и строителни материали. Грабнах оттам нещо, което се оказа метален лост, солиден и тежък, дълъг половин метър. Оня с ножа пръв забеляза присъствието ми. Пристъпих напред, размахвайки желязото. Погледът на мъжа светкавично се премести от инструмента към моите очи и аз видях как усмивката на устните му се стопи. Другият се извърна и ме видя да се приближавам към него, вдигнал лоста. Достатъчно бе да му направя знак с глава, за да пусне Изабела и да побърза да застане зад другаря си.

— Хайде, да се омитаме оттук — тихо рече той.

Другият не му обърна внимание. Гледаше ме втренчено с пламнали очи, стиснал ножа в ръце.

— Ти защо се бъркаш в чужди работи, кучи сине?

Хванах Изабела за ръката и я вдигнах от земята, без да откъсвам поглед от мъжа, който държеше оръжието. Намерих ключовете в джоба си и ѝ ги подадох.

— Отивай къщи — наредих ѝ аз. — Прави, каквото ти казвам.

Тя се поколеба за миг, но после чух стъпките ѝ да се отдалечават по уличката в посока към „Фласадерс“. Типът с ножа я видя да си отива и се ухили, побеснял от яд.

— Ще те разпоря, копеле.

Не се съмнявах в неговата способност и желание да осъществи закана си, но нещо в погледа му ми подсказа, че моят противник съвсем не бе глупак и явно изчакваше, защото се питаше колко ли тежи металният лост и най-вече дали аз разполагам със силата, куража и необходимото време, за да му размажа черепа, преди да е успял да ме наниже на камата си.

— Опитай де — подканих го аз.

Типът устоя на погледа ми няколко секунди, после се изсмя. Младежът, който го придружаваше, въздъхна от облекчение. Мъжът прибра острието на камата и се изплю в нозете ми. Сетне се обърна и потъна в сенките, от които бе изникнал, а другарят му подтичваше след него като вярно куче.

Заварих Изабела да седи свита на вътрешната площадка на къщата с кулата. Трепереше и стискаше ключовете с две ръце. Щом ме видя да влизам, скочи като ужилена.

— Искаш ли да повикам лекар?

Тя поклати глава.

— Сигурна ли си?

— Все още не бяха успели да ми направят нищо — промълви тя, преглъщайки сълзите си.

— На мен не ми се стори така.

— Не ми направиха нищо, ясно ли е? — възрази Изабела.

— Ясно — отвърнах аз.

Исках да я хвана под ръка, за да я подкрепям, докато се качвахме по стълбите, но тя се дръпна.

Когато влязохме в жилището, аз я придружих до банята и запалих лампата.

— Имаш ли чисти дрехи за преобличане?

Изабела ми показа чантата, която носеше, и кимна.

— Хайде, измий се, докато аз приготвя нещо за вечеря.

— Как може да ви се яде след всичко това?

— Ей на, огладнях.

Тя прехапа долната си устна.

— Да си призная, и аз съм гладна...

— Значи разговорът е приключен — рекох.

Затворих вратата и изчаках да чуя, че е пуснала водата да тече. Отидох в кухнята и сложих вода да се топли. Имаше малко ориз, бекон и зеленчуци, донесени от Изабела предната сутрин. Импровизирах някаква яхния от остатъци и изчаках близо половин час, докато Изабела излезе от банята, като през това време пресуших почти половин бутилка вино. Чух момичето да плаче гневно отгатък стената. Когато се появи на вратата на кухнята, очите ѝ бяха зачервени и повече от всякога изглеждаше като дете.

— Не знам дали все още имам апетит — измънка тя.

— Сядай тук и яж.

Седнахме на малката масичка в средата на кухнята. Изабела разгледа донякъде подозрително чинията с ориз и разни нарязани късчета, която ѝ бях сервирали.

— Яж — наредих ѝ аз.

Гребна една лъжица предпазливо и я поднесе към устните си.

— Бива я — рече.

Налях ѝ половин чаша вино, което разреших с вода.

— Баща ми не ми разрешава да пия вино.

— Аз не съм баща ти.

Вечеряхме мълчаливо, споглеждайки се. Изабела опразни чинията и изяде парчето хляб, което ѝ бях отрязал. Усмиваше се стеснително. Не осъзнаваше, че уплахата тепърва ще я връхлети с пълна сила. После я придружих до вратата на спалнята ѝ и запалих лампата.

— Опитай се да си починеш малко — казах. — Ако имаш нужда от нещо, почукай на стената. Аз съм в съседната стая.

Изабела кимна.

— Вече ви чух да хъркате снощи.

— Изобщо не хъркам.

— Сигурно съм чула водопровода. А може някой от съседите да си отглежда мечка.

— Още една думичка и ще се озовеш пак на улицата.

Изабела се усмихна и кимна.

— Благодаря — промълви тя. — Моля ви, не затваряйте вратата напълно. Оставете я притворена.

— Лека нощ — казах аз, като загасих лампата и оставих Изабела в сумрака.

По-късно, докато се събличах в моята спалня, забелязах, че имам на бузата си някакво тъмно петънце, досущ като черна сълза. Приблжих се до огледалото и изтрих петното с пръсти. Беше засъхнала кръв. Едва тогава си дадох сметка, че съм изтощен и всичко ме боли.

На следващата сутрин, преди Изабела да се събуди, отидох до бакалницата, държана от нейното семейство на улица „Миралерс“. Едва се бе зазорило и решетката на магазина бе полуотворена. Промъкнах се вътре и се натъкнах на две момчета, които трупяха кашони с чай и други стоки върху тезгяха.

— Затворено е — рече едното.

— Не си личи. Иди да повикаш собственика.

Докато чаках, се развличах, разглеждайки фамилния център на неблагодарната наследница Изабела, която в безграничното си простодушие се бе отрекла от облагите на търговията, за да се преклони пред несгодите на литературата. Магазинът представляваше малък базар за какви ли не чудесии, донесени от всички краища на света. Мармалади, сладка и чайове. Кафе, подправки и консерви. Плодове и пушени меса. Шоколади и студено пушени колбаси. Един раблезиански рай за хора с пълни джобове. Дон Одон, баща на младата особа и управител на заведението, се появи след малко, облечен със синя престилка, с достойни за маршал мустаци и с едно отчаяно изражение, което вещаеше, че се намира обезпокоително близо до инфарктното състояние. Реших да прескоча любезностите.

— Дъщеря ви казва, че държите под тезгяха двуцевка, с която сте се закарнали да ми видите сметката — казах аз, разпервайки ръце като разпятие. — Ето ме, дойдох ви на крака.

— Кой сте вие, нахалник такъв?

— Аз съм нахалникът, който трябваше да приюти една девойка, защото мекушавият ѝ баща не може да я държи изкъсо.

Гневът се отдръпна от лицето на бакалина и отстъпи място на тревожна и плаха усмивка.

— Господин Мартин? Не ви познах... Как е детето ми?

Въздъгнах.

— Детето е в моя дом, живо и здраво и хърка като мастиф, но с непокътната чест и добродетел.

Облекчен, бакалинът се прекръсти два пъти.

— Бог да ви поживи.

— Сърдечно благодаря, но междуременно ще ви помоля да ми направите услугата да си приберете щерката още днес, че инак ще ви сменя физиономията, с двуцевка или не.

— Двуцевка ли? — измънка бакалинът объркан.

Съпругата му, дребна женица с тревожен поглед, ни шпионираше иззад завесата, която скриваше задната стая на магазина. Нещо ми подсказваше, че няма да се стигне до стрелба. Дон Одон сумтеше и изглеждаше така, сякаш всеки миг щеше да рухне в несвяст.

— И аз от всичко най-много искам да си прибера детето, господин Мартин, ама то не ще да седи тук — рече той унило.

Виждайки, че бакалинът съвсем не е такъв негодяй, какъвто го бе обрисувала Изабела, съжалих за острия си тон.

— Не сте ли я изгонили вие от дома си?

Дон Одон се ококори, смаян и наскърбен. Съпругата му пристъпи напред и го хвана за ръката.

— Имахме разправия. Казаха се неща, които не биваше да се казват — и от двете страни. Ама и щерката има един нрав — не е за приказка... Заплаши, че щяла да се махне оттук и никога повече да не я видим. Скъпата й майчица за малко да се гътне от сърцебиене. Тогава аз й повиших тон и заявих, че ще я пратя в манастир.

— Безпогрешен довод, когато човек спори със седемнайсетгодишна девойка — отбелязах аз.

— В момента това бе първото, което ми дойде на ум... — оправда се бакалинът. — Как, според вас, бих могъл да я пратя в манастир?

— Доколкото я познавам — само с помощта на цял полк от Цивилната гвардия^[1].

— Не зная какво ви е наговорила, господин Мартин, ама не й вярвайте. Може и да не сме изискани хора, но пък не сме и някакви чудовища. Аз вече съм се видял в чудо как да се справям с нея. Не съм човек, който може да накара каиша да заиграе, че да я вразумя с бой. А пък моята госпожа, дето я виждате тук, и на мравката път прави. Не знам откъде е извадило момичето този характер. Май ще да е от това пусто четене. Хубаво ни предупреждаваха монахините. И баща ми, мир на праха му, това викаше: в деня, в който позволят на жените да се научат да четат и да пишат, светът ще стане неуправляем.

— Голям мислител е бил господин баща ви, но това не решава нито вашия проблем, нито моя.

— Какво можем да направим? Изабела не ще да седи при нас, господин Мартин. Казва, че сме тъпоглави, че не я разбираме, че искаме да я погребем в бакалницата... Нима аз не искам да я разбера? От седемгодишна възраст насам все съм работил в този магазин, от тъмно до тъмно, и едничкото, което разбирам, е, че светът е гадно място, в което никой няма да се съобразява с една хлапачка, дете се рее в облаците — обясни бакалинът, като се облегна на една бъчва. — Най-много се боя, че ако я задължа да се върне, ще вземе действително да избяга и да попадне в ръцете на някой... Даже не ща да си го помисля.

— Това е самата истина — добави съпругата му, която говореше с едва забележим италиански акцент. — Повярвайте, това момиче ни разби сърцата, ама не бяга от къщи за пръв път. Метнала се е на майка ми, която имаше един неаполитански характер...

— О, la mamma — обади си дон Одон, ужасен само от спомена за своята тъща.

— Когато ни каза, че ще се настани във вашата къща за няколко дена, докато ви помага в работата ви, останахме по-спокойни — продължи майката на Изабела, — понеже знаем, че сте добър човек, пък и така момичето ни ще е наблизо, само на две пресечки оттук. Сигурни сме, че ще намерите начин да я убедите да се върне.

Запитах се какво ли им е наговорила Изабела за моя милост, за да ги убеди, че едва ли не умея да ходя по водата.

— Ето на, снощи на един хвърлей оттук потрошили двама надничари, които тъкмо се прибирали вкъщи. Представете си само! Изглежда, че са ги налагали с някакво желязо и са ги пребили като кучета. Казват, че не се знае дали единият ще оживее, а другият сигурно ще остане сакат за цял живот — рече майката. — В какъв свят живеем?

Дон Одон ме гледаше угрижен.

— Ако дойда да я прибера, ще вземе пак да се махне от къщи. И този път не знам дали ще попадне на някого като вас. Вярно, не е хубаво едно младо момиче да се настани в къщата на неженен господин, но за вас поне знаем, че сте почтен и ще можете да се грижите за нея.

Бакалинът сякаш бе на ръба да се разплаче. Щеше да е за предпочитане да бе грабнал двуцевката. Все пак винаги имаше шанс

отнякъде да изникне някой неаполитански братовчед, за да защити честта на девойката с едрокалибрена пушка в ръка. *Porca miseria*.

— Имам ли вашата дума, че ще се грижите за нея и ще я пазите, докато ѝ дойде акълът и се върне вкъщи?

— Имате думата ми — изсумтях аз.

Прибрах се, натоварен с гозби и деликатеси, които взех по настояване на дон Одон и съпругата му за сметка на заведението. Обещах им, че ще се грижа за Изабела в продължение на няколко дена, докато се вразуми и разбере, че мястото ѝ е при семейството ѝ. Бакалите даже настояваха да ми платят за нейната издръжка — крайност, която отклоних. Моят план бе за по-малко от седмица Изабела да се върне да спи в собствения си дом, та дори ако за тази цел трябваше да поддържам измислицата, че денем тя е моя асистентка. И по-яки крепости са падали, казвах си аз.

Когато се прибрах вкъщи, я заварих седнала на кухненската маса. Беше измила всички чинии от снощи, беше сварила кафе и се бе облякла и сресала досуц като някоя светица от религиозна картичка. Изабела, която съвсем не бе вчерашна, прекрасно знаеше откъде идвам и ми се усмихна хрисимо, въоръжена с поглед на изоставено паленце. Оставих торбите с вкусотиите на дон Одон на мивката и я изгледах.

— Баща ми не ви ли гръмна с двуцевката?

— Бяха му свършили мунициите и вместо това реши да ме замери с всички тия буркани с мармалади и парчета сирене „Манчего“^[2].

Изабела стисна устни и направи тъжна физиономия.

— Значи са те кръстили Изабела на баба ти, а?

— *La mamma* — потвърди тя. — В нейната махала ѝ викаха Везувия.

— Хич не се съмнявам.

— Казват, че приличам малко на нея. По отношение на ината.

Не беше нужно някой съдия да се произнесе по този въпрос, помислих си аз.

— Твоите родители са добри хора, Изабела. Те също те разбират толкова, колкото ти разбираш тях.

Момичето не отвърна нищо. Наля ми чаша кафе и зачака присъдата. Имаше два варианта: да я изхвърля на улицата, с което да докарам сърдечен разрыв на двамата бакали, или да се въоръжа със

смелост и търпение през следващите два-три дена. Предполагах, че ако в продължение на четирийсет и осем часа се покажа откъм най-циничната си и хаплива страна, това ще е достатъчно, за да сломи желязната решимост на една хлапачка и да я накара да се върне с подвитата опашка при полите на майка си, молейки за прошка и приютяване на пълен пансион.

— За момента можеш да останеш тук...

— Благодаря!

— Не бързай толкова. Можеш да останеш при две условия: първо, ще се отбиваш всеки ден за малко в магазина, за да поздравиш родителите си и да им кажеш, че си добре. Второ, ще ме слушаш и ще спазваш правилата на тази къща.

Това звучеше патриархално, но твърде малодушно. Запазих суровото си изражение и реших да заговоря малко по-строго.

— Какви са правилата на тази къща? — любопитства Изабела.

— Правилата ги определям аз — така, както ми щукне.

— Звучи справедливо.

— В такъв случай няма какво повече да говорим.

Изабела заобиколи масата и ме прегърна с благодарност. Почувствах топлината и стегнатите форми на нейното седемнайсетгодишно тяло, притиснато до моето. Отстраних я внимателно и я настаних на разстояние най-малко един метър от мен.

— Първото правило е, че тук не сме като в „Малки жени“^[3] и не се прегръщаме, нито пък циврим при всеки удобен случай.

— Както кажете.

— Да, както аз кажа; върху този девиз ще построим нашето съжителство.

Изабела се разсмя и припна към коридора.

— Къде си мислиш, че отиваш?

— Да почистя и подредя кабинета ви. Нали не смятате да го оставите в този вид?

[1] Испански полицейски корпус с военни и цивилни функции. ↑

[2] Най-популярното традиционно испанско сирене от овче мляко. ↑

[3] Роман на американската писателка Луиза Мей Олкът (1832–1888). ↑

Трябваше да намеря място, където да мисля на спокойствие и да се крия от страстта към шетане и манията за чистота на моята нова помощничка, тъй че се отправих към библиотеката, която заемаше свода с готическите арки на стария средновековен приют на улица „Кармен“. Прекарах остатъка от деня, заобиколен от томове, които миришеха на папска гробница, и се рових в разни митологии и истории на религиите, докато едва не ми изтекоха очите от четене. И след като бях чел неуморно в продължение на часове, пресметнах, че не съм се докоснал до една милионна част от всичко, което можех да намеря под арките на този храм на книгите, да не говорим пък за всичко, което някога е било написано по темата. Реших да се върна на следващия ден, а и на по-следващия, и да посветя поне една цяла седмица, за да подхраня котела на моите мисли с безчет страници за богове, чудеса и пророчества, светци и видения, откровения и мистерии. Така поне щях да мисля по-малко за Кристина и дон Педро и техния брачен живот.

Тъй като вече разполагах с изпълнителна помощничка, я инструктирах да ми набави копия от катехизисите и училищните пособия, които се използват за религиозно обучение в града, и да направи резюме на всеки текст. Изабела не възрази на това нареждане, но го прие със свъсени вежди.

— Искам да разбера от игла до конец как се преподават на децата всички тия работи, като се почне от Ноевия ковчег и се стигне до чудото с хляба и рибите — обясних й аз.

— Защо ви е притрябвало това?

— Защото съм си такъв — гризе ме любопитство за какво ли не.

— Да не би да събирате материали, за да съчините някоя религиозна песенчица?

— Не. Замислям да напиша романизирана версия на приключенията на Монахинята-лейтенант^[1]. Ти се задоволи да правиш, каквото ти казвам, и без много приказки, че иначе ще те пратя

обратно в магазина на родителите ти да продаваш на воля сладко от дюли.

— Вие сте деспот!

— Радвам се, че полека-лека се опознаваме.

— Това има ли нещо общо с книгата, която ще напишете за оня издател, Корели?

— Би могло да има.

— Нещо ми намирисва, че тая книга няма да има търговски успех.

— Ти пък какво разбираш?

— Повече, отколкото вие си мислите. И няма защо да се пените, защото само искам да ви помогна. Или може би сте решили да се откажете от кариерата на професионален писател и да станете някой изискан дилетант?

— В момента съм зает да играя ролята на бавачка.

— Сега няма да подхващам спора кой на кого е бавачка, защото тоя спор съм го спечелила предварително.

— И в какъв друг дебат ще благоволи да се впусне Ваше превъзходителство?

— Комерсиалното изкуство срещу поучителните глупости.

— Драга Изабела, моя малка Везувия: в комерсиалното изкуство — а всяко изкуство, което заслужава името си, рано или късно е комерсиално — глупостта почти винаги е в окото на наблюдаващия.

— На мен ли викате глупава?

— Викам ти да изпълниш поръчката. Направи, каквото ти казвам, и точка по въпроса. Хайде, без приказки!

Посочих ѝ вратата. Изабела подбели очи и пое към коридора, като промърмори някаква ругатня, която не успях да чуя.

Докато тя обикаляше колежи и книжарници в търсене на христоматии и най-различни катехизиси, от които да направи извлечения, аз ходех в библиотеката на улица „Кармен“, за да задълбоча богословското си образование — начинание, към което пристъпвах с помощта на нечувани дози кафе и стоицизъм. Първите седем дни на този странен творчески процес породиха у мен само съмнения. Едно от малкото сигурни неща, на които се натъкнах, бе

обстоятелството, че огромното мнозинство от авторите, почувствали се призвани да пишат за божественото, човешкото и свещеното, навярно са били извънредно начетени и във висша степен набожни, но като писатели бяха слаба работа. Търпеливият читател, който се мъчеше с техните страници, трябваше да положи много усилия, за да не изпадне в безпамятен сън, предизвикан от крайна скука при всеки нов ред.

Оцелял след хиляди изчетени страници по темата, започнах да добивам впечатлението, че стотиците религиозни вярвания, описани в цялата история на печатното слово, в крайна сметка бяха необичайно сходни помежду си. Приписах това първоначално впечатление на моето невежество или на липсата на подходяща информация, ала не можех да се отърся от усещането, че съм прехвърлил десетки криминални романи, в които убиецът се оказва ту един, ту друг, но самата механика на сюжета в основата си е еднаква навсякъде. Митовете и легендите, били те за божества или за създаването и историята на народи и раси, започнаха да ми изглеждат като ребуси, слабо различаващи се помежду си и съставени винаги от едни и същи елементи, само че в различен порядък.

На втория ден вече бях успял да се сприятеля с Еулалия, главната библиотекарка, която ми подбираше текстове и томове сред океана от хартия, поверен на нейните грижи, и от време на време посещаваше моята маса в ъгъла, за да ме попита дали не се нуждая от още нещо. На възраст бе навярно колкото мен и се отличаваше с остър ум, който се проявяваше най-често под формата на духовити и леко злъчни забележки.

— Много жития четете, господине. Да не сте решили да станете послушник точно сега, на прага на зрелостта?

— Просто правя едно проучване.

— Ах, така разправят всички.

Шегите и остроумията на библиотекарката бяха безценен балсам, който ми помагаше да преглътна тези безжизнени текстове и да продължа с документалните си странствания. Щом ѝ останеше малко свободно време, Еулалия идваше при моята маса и ми помагаше да въведа ред в цялата тази галиматия. Това бяха страници, изобилстващи с разкази за бащи и синове, непорочни майки и светици, предателства и покръствания, пророци и мъченици, небесни или райски пратеници, младенци, родени, за да избавят вселената, зловредни създания с

ужасяваща външност и най-често животинска морфология, ефирни същества с приемливи расови черти, които действаха като агенти на доброто, и накрая герои, подложени на огромни изпитания на съдбата. Навсякъде се долавяше идеята, че земното съществуване е един вид временна спирка, която приканва към послушание и приемане на собствената участ и нормите на племето, защото възнаграждението винаги е в един отвъден свят, в някакви райски селения, преливащи от всички онези блага, които са липсвали в плътския живот.

В четвъртък по обед Еулалия дойде до масата ми по време на една от своите почивки и ме попита дали само чета требници, или понякога ми се случва и да се храня. Поканих я да обядваме в ресторанта „Каса Леополдо“, който наскоро бе отворил врати недалече от библиотеката. Докато се наслаждавахме на превъзходна яхния от волска опашка, Еулалия сподели, че от две години е на тази служба, а от четири работи по един роман, който все не ѝ се удавало да довърши. Действието се развивало основно в библиотеката на улица „Кармен“, като сюжетът се въртял около серия загадъчни престъпления, случили се в нея.

— Бих искала да напиша нещо подобно на онези романи на Игнациус Б. Самсон, които излизаха преди години — рече тя. — Познато ли ви звучи?

— Смътно — отвърнах аз.

Еулалия не бе успяла да намери основния си мотив и аз ѝ предложих да придаде на всичко леко зловеща нотка и да постави в центъра на историята една тайна книга, притежавана от изтерзан дух, а оттам да развие допълнителни сюжетни линии с очебийно свръхестествено съдържание.

— Така би постъпил Игнациус Б. на ваше място — загатнах аз.

— А на вас защо ви е притрябвало да четете толкова за ангели и демони? Само не ми казвайте, че сте разкаял се бивш семинарист.

— Опитвам се да установя кое е общото в произхода на различните религии и митове — обясних аз.

— И какво успяхте да научите досега?

— Почти нищо. Не искам да ви отегчавам с жалбите си.

— Не ме отегчавате. Разкажете ми.

Свих рамене.

— Е добре, до момента най-интересно ми се видя това, че повечето вярвания изхождат от някакъв факт или личност с относителна историческа правдоподобност, но бързо еволюират в социални движения, подчинени на политическите, икономически и обществени условия на групата, приела тези вярвания. Още ли сте будна?

Еулалия кимна.

— Голяма част от митологията, която се развива около всяка доктрина — от богослужението, та до нормите и табутата, — произлиза от бюрокрацията, зародила се в хода на еволюцията на доктрината, а съвсем не от предполагаемия свръхестествен факт, който е положил нейното начало. Повечето простички и безобидни анекдоти са смесица от здрав разум и фолклор, а целият войнствен заряд, който натрупват постепенно, идва от по-късното тълкуване или даже изопачаване на изначалните принципи от страна на ръководните лица. Административният и йерархичен аспект изглежда ключов в еволюцията на доктрината. Първоначално истината е разкрита на всички люде, но бързо се появяват индивиди, които си приписват авторитета и задължението да тълкуват, управляват, а в случай на нужда и да променят тази истина в името на общото благо, и с тази цел създават мощна и потенциално репресивна организация. Този феномен, присъщ, както ни учи биологията, на всяка група обществени животни, не след дълго превръща религиозното учение в средство за контрол и политическа борба. Раздорите, войните и разцепленията стават неизбежни. Рано или късно, словото става плът, а плътта кърви.

Стори ми се, че започвам да говоря като Корели, и въздъхнах. Еулалия се усмихваше колебливо и ме наблюдаваше с известна резервираност.

— Това ли търсите? Кръв?

— Който жали пръчката, не жали детето — а не обратното.

— Не съм чак толкова сигурна в това.

— Усещам, че сте посещавали някое училище на монахини.

— Сестрите на светия младенец Иисус. „Дамите в черно“. Осем години.

— Вярно ли е, както хората разправят, че възпитаничките на тези училища хранят най-тъмните и несподелими желания?

— Обзалагам се, че много би ви допаднало сам да разкриете това.

— О, да, спокойно можете да заложите всичките си пулове.

— И какво друго научихте във вашето ускорено богословско курсче за неспокойни умове?

— Почти нищо. Първите ми заключения ми оставиха едно досадно усещане за баналност и непоследователност. Всичко това вече ми изглеждаше повече или по-малко очевидно, без да е нужно да поглъщам цели енциклопедии и трактати за гъдела на ангелите. Навярно е така, защото съм неспособен да разбера нещо, надхвърлящо собствените ми предразсъдъци, или защото няма нищо за разбиране и същността на въпроса опира просто до това, да вярваш или не, без да си блъскаш главата защо. Е, как ви се струва моята реторика? Още ли ви впечатлява?

— Чак ме кара да настръхна. Жалко, че не съм ви познавала в моите години на колежанка, измъчвана от тъмни възжеления.

— Колко сте жестока, Еулалия.

Библиотекарката се разсмя от сърце и ме изгледа продължително в очите.

— Я ми кажете, Игнациус Б., кой ви разби сърцето така жестоко?

— Виждам, че умеете да четете не само книги.

Поседяхме на масата още няколко минути, загледани в келнерите, които сновяха насам-натам из „Каса Леополдо“.

— Знаете ли кое им е най-хубавото на разбитите сърца? — попита библиотекарката.

Поклатих глава.

— Че могат да се разбият истински само веднъж. Останалото са просто драскотини.

— Напишете това в книгата си.

Посочих годежния пръстен, който тя носеше на ръката си.

— Не зная кой е тоя глупак, но дано да му е ясно, че е най-големият късметлия на света.

Еулалия се усмихна с известна тъга и кимна. Върнахме се в библиотеката и всеки отиде пак на мястото си, тя на своето писалище, а аз — в моето кътче. Сбогувах се с нея на следващия ден, когато реших, че не мога и не искам да прочета нито ред повече за откровения и вечни истини. На път към библиотеката й купих една бяла роза от

сергия на Ла Рамбла и я оставих върху празното ѝ писалище. Заварих самата Еулалия в един от коридорите, където подреждаше книги.

— Изоставяте ме толкова скоро? — рече тя, щом ме видя. — Кой ли ще ми прави комплименти сега?

— Кой не би го сторил?

Тя ме придружи до изхода и ми подаде ръка горе на стълбището, което се спускаше към вътрешния двор на старата болница. Заслизах надолу. По средата на стълбите спрях и се обърнах. Тя все още стоеше горе и ме наблюдаваше.

— Желая ви късмет, Игнациус Б. Дано да намерите онова, което търсите.

[1] Каталина де Ераусо, известна още като Монахинята-лейтенант (1592–1650) — полулегендарна личност, подвизавала се в Испания и испанските колонии в Америка през първата половина на XVII в. ↑

Докато вечерях заедно с Изабела на масата в галерията, забелязах, че новата ми помощничка току ме поглежда накриво.

— Не ви ли харесва супата? Не сте я куснали... — обади се момичето накрая.

Погледнах недокоснатата чиния, която бях оставил да изстива на масата. Гребнах една лъжица и си придадох вид на човек, който опитва най-изтънченото ястие.

— Превъзходна е — рекох.

— Не стига това, ами една дума не сте обелили, откак се върнахте от библиотеката — добави Изабела.

— Имаш ли някакви други оплаквания?

Тя отклони поглед, огорчена. Заех се неохотно с изстиналата супа, защото това поне ми даваше оправдание да не разговарям.

— Защо сте толкова тъжен? Заради онази жена ли?

Не отговорих нищо, просто разбърквах супата в наполовина изпразнената чиния. Изабела не сваляше очи от мен.

— Тя се казва Кристина — рекох накрая. — И изобщо не съм тъжен. Радвам се за нея, защото се омъжи за най-добрия ми приятел и ще бъде много щастлива.

— Да, а пък аз съм Савската царица.

— Ти си на всяко гърне мерудия, това си ти.

— Повече ми харесват така, когато сте в лошо настроение и казвате истината.

— Я да видим как ще ти хареса това: веднага се пръждосвай в стаята си и ме остави на мира, дявол да те вземе!

Тя се опита да се усмихне, но когато след миг протегнах ръка към нея, очите ѝ вече се бяха налели със сълзи. Грабна моята и своята чиния и изтича в кухнята. Чух как изтракаха чиниите в мивката, а след броени секунди вратата на спалнята ѝ силно се захлопна. Въздъхнах и отпих от останалото превъзходно вино, донесено от магазина на родителите на Изабела. След малко отидох до вратата на стаята ѝ и почуках леко с кокалчетата на пръстите си. Тя не отговори, но се

чуваше как хлипа вътре. Опитах се да отворя вратата, но момичето се бе заключило отвътре.

Качих се в кабинета си, който след нашествието на Изабела ухаеше на свежи цветя и напомняше каюта на луксозен крайцер. Книгите бяха подредени до една, прахът — избърсан и изобщо всичко светеше от чистота и бе неузнаваемо. Старата пишеща машина „Ъндъруд“ изглеждаше като скулптура, а буквите на клавишите ѝ отново се четяха съвършено ясно. На писалището почиваше куп спретнато подредени листа, съдържащи резюметата на различни учебници по религия и катехизиси, а до тях бе кореспонденцията от деня. Две пури, оставени в кафена чинийка, пръскаха изящен аромат. „Маканудо“, една от карибските прелести, които бащата на Изабела си набавяше тайно благодарение на една връзка в държавната тютюнева индустрия. Взех едната пура и я запалих. Наситеният ѝ вкус загатваше, че в топлия ѝ дъх се криеха всички ухания и отрови, които човек би могъл да пожелае, за да умре в мир. Седнах на бюрото си и прегледах получените през деня писма. Отминах с пренебрежение всички освен едно, написано върху пергаментова хартия с цвят на охра и с онзи почерк, който бих разпознал, където и да се намирах. Известието на моя нов издател и меценат, Андреас Корели, ме канеше в неделя следобед горе на кулата на новата въжена линия, която пресичаше пристанището на Барселона.

Кулата Сан Себастиан се издигаше на сто метра височина като хаотична грамада от кабели и стомана, която предизвикваше световъртеж само с вида си. Въжената линия бе тържествено открита същата тази година по случай Световното изложение, което бе обърнало всичко с краката нагоре и осеяло Барселона с какви ли не чудесии. Линията прекосяваше доковете на пристанището от онази първа кула до една огромна централна наблюдателница, напомняща Айфеловата кула, която служеше за меридиан. Оттам потегляха кабините, увиснали в празното пространство, за да изминат втората част от маршрута към възвишението Монжуик, където се намираше самото сърце на изложението. Чудото на техниката обещаваеше гледки от града, които дотогава бяха достъпни само за дирижаблите, за птиците с широк размах на крилете и за зърната на градушката. Лично

аз бях на мнение, че човекът и чайката не са били сътворени, за да споделят едно и също въздушно пространство, и веднага щом стъпих в асансьора, който се изкачваше към кулата, усетих, че стомахът ми се сви на топка. Изкачването ми се видя безкрайно, а тракането на тенекиената капсула сякаш бе предназначено да предизвиква гадене.

Заварих Корели да се визира през един от прозорците с изглед към доковете и целия град, зареял поглед към акварелните видения на платна и мачти, които се плъзгаха по водата. Носеше бял копринен костюм и въртеше между пръстите си бучка захар, която след миг изгълта лакомо като вълк. Покашлях се и моят тартор се обърна с доволна усмивка.

— Приказна гледка, не мислите ли? — попита Корели.

Кимнах, пребледнял като платно.

— Вълнуват ли ви висините?

— Аз съм земна твар — отвърнах, придържайки се на разумно разстояние от прозореца.

— Позволих си да купя билети за отиване и връщане — осведоми ме той.

— Много мило от ваша страна.

Последвах го до мостчето, водещо към кабинките, които потегляха от кулата и се движеха, както ми се стори, безобразно дълго време, увиснали в празното пространство на почти сто метра височина.

— Как прекарахте седмицата, Мартин?

— В четене.

Той ми хвърли бегъл поглед.

— Съдейки по отегченото ви изражение, надали сте се посветили на дон Александър Дюма.

— По-скоро на една колекция от овехтели академици и тяхната циментна проза.

— Ах, тия интелектуалци. А вие искахте да се договоря с някого от тях. Защо става така, че колкото по-малко има да каже човек, толкова по-помпозно и педантично се изразява? — попита Корели. — Дали го прави, за да заблуди другите, или пък самия себе си?

— Вероятно и по двете причини.

Тарторът ми връчи билетите и ми направи знак да мина напред. Подадох ги на служителя, който държеше отворена вратичката на кабината. Влязох вътре без капка въодушевление. Реших да седя в

центъра, колкото се може по-далече от прозорците. Корели се усмихваше като захласнато дете.

— Навярно проблемът ви е отчасти в това, че сте чели тълкувателите, вместо да разучите обекта на техните тълкувания. Обичайна, но фатална грешка, когато човек иска да научи нещо полезно — отбеляза той.

Вратичките на кабината се затвориха и един рязък тласък ни изпрати в орбита. Вкопчих се в един метален лост и поех дълбоко дъх.

— Долавям, че учените и теоретиците не са ваши кумири — казах аз.

— Никой не ми е кумир, приятелю Мартин, най-малко пък онези, които сами се кичат с лаври. Теорията е практиката на импотентните. Предлагам ви да оставите настрана енциклопедистите и техните резюмета и да отидете направо при извора. Я ми кажете, чели ли сте Библията?

Поколебах се за миг. Кабината се носеше в празнотата. Погледнах към пода.

— Чел съм фрагменти оттук-оттам, мисля — измънках аз.

— Мислите, значи. Като почти всички хора. Това е сериозна грешка. Абсолютно всеки трябва да прочете Библията — и да я препрочете. Няма значение дали е вярващ, или не. Аз например я препрочитам поне веднъж годишно. Това е любимата ми книга.

— А вие вярващ ли сте, или скептик? — попитах.

— Аз съм професионалист. Както впрочем и вие. Това, в което вярваме или не, не е от значение за изпълнението на нашата работа. Да вярваш или да не вярваш, е проява на малодушие. Човек или знае, или не знае, и толкоз.

— В такъв случай признавам, че нищо не знам.

— Продължете по този път и ще откриете стъпките на големия философ. А пътьом прочетете Библията от игла до конец. Това е една от най-великите истории, които някога са били разказвани. Не допускате грешката да смесвате Божието слово с богослужебната индустрия, която преживява благодарение на него.

Имах чувството, че колкото повече време прекарвах в компанията на издателя, толкова по-малко го разбирах.

— Струва ми се, че съвсем се оплетох. Уж говорим за легенди и мигове, а сега изведнъж ми казвате, че трябва да мисля за Библията

като за Божието слово?

В погледа му се мярна сянка от нетърпение и раздражение.

— Говоря в преносен смисъл. Бог не е бърбовец. Словото е човешка разменна единица.

Сетне ми се усмихна, както човек се усмихва на дете, неспособно да проумее най-елементарни неща, вместо да му зашлеви шамар. Наблюдавайки издателя, осъзнах, че бе невъзможно да се разбере кога говори сериозно и кога се шегува. Също тъй невъзможно бе да се отгатне целта на това чудато начинание, за което получавах такова царско възнаграждение. На всичкото отгоре кабината се люшкеше от вятъра като ябълка на дърво, брулено от силна буря. През живота си не бях преживявал нещо, което така да ми напомня за Исак Нютон.

— Мартин, вие сте страхопъзльо. Това изобретение е напълно безопасно.

— Ще го повярвам, когато стъпя отново на твърда земя.

Наближавахме междинния пункт на маршрута, кулата Сан Хайме, която се издигаше на кейовете близо до внушителната сграда на митницата.

— Имате ли нещо против да слезем тук? — попитах аз.

Корели сви рамене и се съгласи неохотно. Успокоих се чак когато се озовах в асансьора на кулата и го чух как докосна земята. Щом излязохме на кейовете, намерихме една пейка, обърната към водите на пристанището и хълма Монжуик, и седнахме да погледаме лифта, който летеше във висините; аз — с облекчение, а Корели — с носталгия.

— Разкажете ми за първите си впечатления. За това, което ви донесоха тези дни на усилено четене и проучване.

Заех се да изложа накратко знанията, които мислех, че съм получил — или изгубил — през последните дни. Издателят ме слушаше внимателно, като кимаше и жестикулираше с ръце. Когато приключих моя експертен доклад за митовете и вярванията на човечеството, Корели даде положителна оценка.

— Мисля, че сте извършили отличен синтез. Не сте открили пословичната игла в купата сено, но поне сте разбрали, че едничкото нещо в цялата купа, което действително представлява интерес, е

именно проклетата топлийка, а останалото е храна за магарета. Като стана дума за тия животни, я кажете, интересувате ли се от басни?

— Като малък в продължение на няколко месеца исках да съм Езоп.

— Всички се разделяме с някои големи надежди по пътя си.

— А вие какъв искахте да бъдете, когато бяхте дете, господин Корели?

— Бог.

Той изрече това с усмивка на чакал, от която моята усмивка мигом посърна.

— Мартин, басните са навярно една от най-интересните литературни форми, които някога са били изобретени. Знаете ли какво ни разкриват те?

— Морални наставления?

— Не. Те ни показват, че човешките същества научават и попиват идеи и концепции най-добре чрез разкази и истории, а не чрез уроци и теоретични трактати. Същото ни показва и който и да е от великите религиозни текстове. Всички те са повествования с герои, които трябва да се сблъскат с живота и да преодолеят препятствия, фигури, които поемат на път в търсене на духовно обогатяване, минавайки през превратности и откровения. Всички свещени писания са най-вече забележителни повествования, чиито сюжети засягат основните аспекти на човешката природа и ги поставят в определен нравствен контекст и в определена рамка от свръхестествени догми. Предпочетох да прекарате една окаяна седмица в четене на тези, трактати, мнения и коментари, за да проумеете сам, че няма какво да се научи от тях, защото те всъщност са само добронамерени или злонамерени упражнения — обикновено несполучливи — на хора, мъчещи се да разберат нещо на свой ред. Свърши се с академичните разговори. От днес нататък искам да почнете да четете приказките на братя Грим, трагедиите на Есхил, Рамайна или келтските легенди. Изберете сам. Искам да анализирате как функционират тези текстове, какво излъчва същината им и защо предизвикват емоционална реакция. Искам да усвоите тяхната граматика, а не поуката им. И накрая, искам до две-три седмици да ми донесете нещо, написано от вас, началото на една история. Искам да ме накарате да повярвам.

— Мислех, че сме професионалисти и не можем да извършим греха да вярваме в каквото и да е.

Корели се ухили, показвайки зъбите си.

— Само грешникът може да бъде обърнат във вярата; светецът — никога.

Дните ми минаваха в четене и кавги. Години наред бях свикнал да живея сам и в онова състояние на методична и недооценена анархия, присъщо на ергените, ето защо продължителното присъствие на жена в къщата, макар и тя да бе просто една опърничава хлапачка с непостоянен характер, започна да подрива моите привички по ненатрапчив, но системен начин. Аз вярвах в контролирания хаос; Изабела не. Аз вярвах, че предметите сами намират подходящото си място в безпорядъка на едно жилище; Изабела не. Аз вярвах в самотата и тишината; Изабела не. Само след два дена установих, че не съм в състояние да открия каквото и да е в собствения си дом. Ако търсех нож за отваряне на писма, чаша или чифт обувки, трябваше да питам Изабела къде я е подтикнало провидението да ги скрие.

— Аз не крия нищо. Просто поставям вещите на мястото им, а това е нещо съвсем различно.

И ден не минаваше, в който да не изпитам желание да я удуша поне пет-шест пъти. Щом се оттеглев в кабинета си в търсене на мир и отдиш, за да помисля необезпокоявано, Изабела довтасваше засмяна след няколко минути, като ми носеше чаша чай или пасти. Сетне почваше да снове из кабинета, надничаше през прозореца, залавяше се да подрежда нещата, които държах на бюрото си, и да ме разпитва какво правя там горе, толкова мълчалив и загадъчен. Открих, че седемнайсетгодишните момичета притежават толкова мощна способност за дърдорене, че мозъкът им ги подтиква да я упражняват на всеки двайсет секунди. На третия ден реших, че трябва да й намеря приятел, по възможност глух.

— Изабела, как може такава привлекателно момиче като теб да няма ухажори?

— Кой казва, че нямам?

— Няма ли някое момче, което да ти харесва?

— Момчетата на моята възраст са сучни. Не знаят какво да кажат и половината от тях изглеждат отчайващо тъпи.

Канех се да ѝ кажа, че с напредването на годините не се подобряват, но не исках да ѝ отнемам илюзиите.

— Е, на колко години предпочиташ да са?

— Ами възрастни. Като вас.

— Аз възрастен ли ти изглеждам?

— Добре де, не сте вече някой хлапак с жълто около устата.

Предпочетох да мисля, че тя ме взима на подбив, вместо да приема този подъл удар по суетата ми. Реших да отговоря с капка сарказъм.

— Добрата новина е, че на младите момичета им харесват възрастни мъже, а лошата — че на възрастните мъже, особено ако са грохнали и съвсем оглупели, им харесват младички момичета.

— Знам, знам. Да не мислите, че съм вчерашна.

Изабела ме гледеше и явно кроеше нещо, защото се усмихваше дяволито. Почна се, помислих си аз.

— А вие също ли харесвате младичките?

Отговорът, беше на езика ми още преди тя да формулира въпроса си. Възприех авторитетен и невъзмутим тон, сякаш бях някой професор по география.

— Харесвах ми, когато бях на твоите години. По принцип харесвам момичета на моята възраст.

— На вашата възраст вече не са момичета, а госпожици или, ако трябва да бъда съвсем точна, госпожи.

— Край на дебата. Нямах ли работа на долния етаж?

— Не.

— В такъв случай сядай да пишеш. Не те държа в дома си, за да миеш чинии и да ми криеш вещите. Държа те тук, защото ми каза, че искаш да се научиш да пишеш, и че не познаваш друг идиот, който може да ти помогне в това.

— Не е нужно да ми се сопвате така. Работата е там, че нямам вдъхновение.

— Вдъхновението идва, когато човек залепи лакти на масата и задник на стола и започне да се труди с пот на чело. Избери си някоя тема, някоя идея, и си напъни мозъка, докато те заболи. Това се нарича вдъхновение.

— Тема вече си имам.

— Алилуя!

— Смятам да пиша за вас.

Последва продължително мълчание, изпълнено с напрегнати погледи, мълчание на опоненти, които се гледат над шахматна дъска.

— Защо?

— Защото ми изглеждате интересен. И странен.

— И възрастен.

— И докачлив. Почти като момче на моята възраст.

Усетих, че против волята си съм започнал да свиквам с компанията на Изабела, с хапливите ѝ забележки и със светлината, която бе донесла в този дом. Ако нещата продължаваха в същия дух, най-лошите ми страхове щяха да се сбъднат и накрая щяхме да станем приятели.

— Ами вие? Имате ли си вече тема, след като се ровихте толкова време в тия скучни книги?

Реших, че колкото по-малко споделям с Изабела за моята поръчка, толкова по-добре ще бъде.

— Все още съм във фазата на проучване.

— Проучване ли? Как става тая работа?

— В общи линии човек прочита хиляди страници, за да научи необходимото и да стигне до същината на дадена тема, до нейната емоционална правдивост, а после забравя всичко научено, за да започне от нулата.

Изабела въздъхна.

— Какво значи емоционална правдивост?

— Това е искреността, която се крие в художествената измислица.

— Значи ли това, че трябва да си честен и добър човек, за да пишеш художествена литература?

— Не. Трябва да имаш умения. Емоционалната правдивост не е нравствено качество, тя е просто техника.

— Говорите като някой учен — протестира Изабела.

— Литературата, или поне добрата литература, е наука с характер на изкуство. Също като архитектурата или музиката.

— Аз пък си мислех, че тя е нещо, което просто изниква от твореца, ей така, от само себе си.

— Единственото, което изниква ей така, от само себе си, са космите и брадавиците.

Изабела прие тези откровения със слаб ентузиазъм.

— Казвате всичко това, за да се обезсърча и да си ида вкъщи.

— Де тоя късмет...

— Вие сте най-лошият учител на света!

— Ученикът създава учителя, а не обратното.

— С вас не може да се спори, защото знаете всички трикове на реториката. Не е справедливо!

— Нищо не е справедливо на тоя свят. Най-много, на което можем да се надяваме, е поне да е логично. Справедливостта е рядка болест в един свят, който иначе пращи от здраве.

— Амин. Значи това се случва, когато човек стане възрастен? Преставата да вярва в нещата, също като вас?

— Не. Докато остаряват, повечето хора продължават да вярват в какво ли не, най-често във все по-големи дивотии. Аз вървя против общоприетото, защото обичам да правя напук.

— Не думайте! Аз пък, когато порасна, ще продължа да вярвам в нещата — закани се Изабела.

— Пожелавам ти късмет.

— И освен това вярвам във вас.

Не сведе очи, когато я погледнах.

— Защото не ме познаваш.

— Така си мислите вие. Не сте толкова загадъчен, колкото си въобразявате.

— Не претендирам да съм загадъчен.

— Това беше просто вежлив заместител на думата антипатичен.

И аз поназнайвам някои реторични трикове.

— Това не е реторика, а ирония, което е нещо съвсем различно.

— Винаги ли трябва да печелите всеки спор?

— Когато ме улесняват толкова — да.

— А този човек, вашият тартор...

— Корели?

— Да, същият. Той улеснява ли ви?

— Не. Корели владее хватките на реториката по-добре от мен.

— Така си и мислех. Имате ли му доверие?

— Защо ми задаваш този въпрос?

— Не зная. Е, имате ли му доверие?

— Че защо да му нямам?

Изабела сви рамене.

— Какво точно ви е възложил той? Няма ли да ми кажете?

— Вече ти казах. Иска да напиша една книга за неговото издателство.

— Роман ли?

— Не съвсем. По-скоро приказка, легенда.

— Книга за деца ли?

— Нещо такова.

— И ще го направите ли?

— Той плаща много добре.

Изабела се начумери.

— Затова ли пишете вие? Понеже ви плащат добре?

— Понякога.

— А тоя път?

— Тоя път ще напиша въпросната книга, понеже трябва да го направя.

— Да не би да имате някакъв дълг към него?

— Да, навярно би могло да се каже така.

Изабела претегли думите ми. Стори ми се, че се кани да каже нещо, но размисли и си замълча. Вместо това ми отправи невинна усмивка и един от своите ангелски погледи, с които бе способна само за миг да промени темата на разговора.

— И на мен би ми харесало да ми плащат, за да пиша — рече тя.

— На всеки, който пише, би му харесало, но това не значи, че ще успее да го постигне.

— И как се постига това?

— Като начало слизаш долу в галерията, взимаш хартия...

— ... забиваш лакти в масата и си напъваш мозъка, докато те заболи. Ясно.

Погледна ме в очите някак колебливо. Вече от седмица и половина я държах в моя дом и не бях показал признаци, че ще я пратя да се прибере в нейния. Предположих, че тя се пита кога ще сторя това или защо още не съм го сторил. Аз също си задавах този въпрос и не намирах отговор.

— Приятно ми е да съм ваша помощничка, ако и да сте такъв, какъвто сте — рече най-сетне тя.

Девојката ме гледаше така, сякаш животът ѝ зависеше от една блага дума. Поддадох се на изкушението. Добрите думи са безполезни жестове, които не изискват никаква жертва, а се посрещат с по-голяма благодарност, отколкото добрите дела.

— И на мен ми е приятно, че си моя помощничка, Изабела, ако и да съм такъв, какъвто съм. А ще ми бъде още по-приятно, когато вече няма да е нужно да си ми помощничка, защото няма да има какво повече да научиш от мен.

— Мислите ли, че имам някакви шансове?

— Изобщо не се съмнявам. След десет години аз ще съм чиракът, а ти — учителката — рекох аз, повтаряйки онези думи, които за мен все още имаха вкус на предателство.

— Лъжец — каза тя, като ме целуна сладко по бузата, след което веднага изхвъркна от стаята и хукна по стълбите надолу.

Следобеда оставих Изабела пред куп бели листове на писалището, което бяхме сложили заради нея в галерията, и отидох до книжарницата на дон Густаво Барсело на улица „Фернандо“ с намерението да се сдобия с добро и четливо издание на Библията. Всички издания на Новия и Стария завет, с които разполагах вкъщи, бяха отпечатани с микроскопичен шрифт на тъничка полупрозрачна хартия; четейки ги, човек можеше да получи по-скоро мигрена, отколкото религиозен плам и божествено вдъхновение. Барсело, който наред с всичко друго бе страстен колекционер на свещени писания и апокрифни християнски текстове, имаше в задната част на книжарницата си едно сепаре, пълно с внушителен асортимент от евангелия, жития на светци и блажени и всевъзможни религиозни текстове.

Щом влязох в книжарницата, един от продавачите изтича да съобщи на шефа си в кабинета му, който се намиреше отзад. Барсело се подаде оттам в еуфорично настроение.

— Колко се радвам да ви видя! Семпере вече ми беше казал, че сте прероден, ама видът ви е направо фантастичен. Редом с вас Валентино изглежда като някой, който току-що се е върнал от нивата. Къде се бяхте дянали, разбойник такъв?

— О, бях насам-натам — отвърнах.

— Били сте къде ли не, само не и на венчавката на Видал. Отсъствието ви се забеляза, друже мой.

— Позволете ми да се усъмня.

Книжарят кимна, давайки да се разбере, че приема моето желание да не засягаме тази тема.

— Мога ли да ви предложа чаша чай?

— Даже и две чаши. И една Библия, по възможност удобна за четене.

— Лесна работа — рече книжарят. — Далмау?

Един от продавачите му веднага се отзова.

— Далмау, нашият приятел Мартин се нуждае от издание на Библията, което да е четливо, а не с декоративен характер. Мисля си за Торес Амаг^[1], 1825-а. Как ви се струва?

Сред особеностите на книжарницата на Барсело бе и това, че тук се говореше за книгите като за превъзходни вина, каталогизирани според букета, аромата, плътността и годината на реколтата.

— Отличен избор, господин Барсело, въпреки че аз бих се спрял по-скоро на осъвременената и преработена версия.

— Хиляда осемстотин и шейсетата?

— Хиляда осемстотин деветдесет и трета.

— Разбира се. Решено! Опаковайте я за приятеля Мартин и я пишете за сметка на заведението.

— И дума да не става — възразих аз.

— В деня, в който взема пари за Божието слово от неверник като вас, гръм ще ме порази от небесата, и то съвсем основателно.

Далмау веднага отиде да набави моята Библия, а аз последвах Барсело в кабинета му, където книжарят наля две чаши чай и ми предложи пура от своята кутия с овлажнител. Взех я и я запалих от пламъка на една свещ, която той ми подаде.

— „Маканудо“?

— Виждам, че сте започнали да възпитавате небцето си. Един мъж трябва да има пороци, по възможност от висока класа, че инак няма да има какво да изкупва на старини. Впрочем и аз ще ви правя компания, дявол да го вземе.

Облак от уханен дим ни покри целите като морски прилив.

— Преди няколко месеца бях в Париж и имах стоден случай да направя някои проучвания по темата, за която споменахте на нашия приятел Семпере преди известно време — подхвана Барсело.

— Издателство „Люмиер“.

— Именно. Ще ми се да можех да изчопля повече сведения, но за жалост, след закриването на издателството явно никой не е закупил инвентара му, тъй че не ми се удаде да науча кой знае какво.

— Казвате, че е закрито? Кога е станало това?

— През хиляда деветстотин и четиринайсета, ако не ме лъже паметта.

— Трябва да има някаква грешка.

— Не, ако говорим за издателство „Люмиер“ на булевард „Сен Жермен“.

— Да, за него става дума.

— Вижте, аз всъщност си записах всичко, за да не ми изхвъркне от ума, когато се срещнем.

Барсело порови в едно чекмедже на бюрото си и измъкна оттам малък бележник.

— Ето: „Издателство «Люмиер» — издателска къща, специализирана в публикуването на религиозни текстове, с офиси в Рим, Париж, Лондон и Берлин. Учредител и издател: Андреас Корели. Дата на откриването на първия офис в Париж: 1881 г.“

— Невъзможно — промълвих аз.

Книжарят сви рамене.

— Е, не е изключено да съм объркал нещо, но...

— Имахте ли възможност да посетите офисите?

— Наистина се опитах да го направя, защото хотелът ми беше съвсем наблизо, срещу Пантеона, а старите офиси на издателството се намират на южния тротоар на булеварда, между „Рю Сен Жак“ и булевард „Сен Мишел“.

— И?

— Сградата беше празна и запечатана и изглеждаше така, сякаш е имало пожар или нещо подобно. Непокътното бе останало само мандалото на вратата — наистина изящна вещ във формата на ангел. Бронзов, ако не греша. Направо щях да го задигна, ако един жандарм не ме гледаше накриво, а на мен не ми стискаше да предизвикам някой дипломатически скандал — току-виж Франция решила да ни завладее пак.

— Като гледам накъде вървят нещата, навярно би ни направила услуга.

— Май имате право... Но да се върнем към темата — като видях на какъв хал е сградата, отидох да поразпитам в съседното кафене и ми казаха, че повече от двайсет години е все в това състояние.

— Можахте ли да научите нещо за издателя?

— Корели? Доколкото разбрах, издателството било закрито, когато той решил да се пенсионира, въпреки че вероятно нямал и петдесет години. Мисля, че се преместил да живее в едно село в Южна Франция, в Люберон, и скоро след това починал. Разправят, че го

ухапала змия. Усойница. Ето какъв край може да ви сполети, ако се оттеглите след пенсия в Прованса.

— Сигурен ли сте, че е умрял?

— Отец Колини, негов бивш конкурент, ми показва некролога му, който бе поставил в рамка като някакъв скъп трофей. Каза ми, че си го гледа всеки ден, за да му напомня, че проклетото копеле е мъртво и погребано. Точно тези думи употреби, въпреки че на френски звучаха далеч по-приятно и мелодично.

— Спомена ли Колини дали издателят е имал син?

— Останах с впечатлението, че въпросният Корели не е любимата му тема за разговор, защото отчето побърза да се отскубне от мен при първия удобен случай. Изглежда, че е имало някакъв скандал между тях, понеже Корели му отмъкнал един от неговите автори, някой си Ламбер.

— Какво точно се е случило?

— Най-забавното в тая работа е, че на Колини всъщност никога не му се удаде възможност да се срещне лично с Корели. Целият му контакт с него се свеждал до делова кореспонденция. Както изглежда, коренът на проблема бил в това, че мосю Ламбер сключил договор да напише книга за издателство „Люмиер“ зад гърба на Колини, въпреки че работел изключително за него. Ламбер бил безнадеждно пристрастен към опиума и имал толкова дългове, че с тях спокойно можел да павира „Рю дьо Риволи“ от единия до другия край. Колини подозираше, че Корели му бил предложил астрономическа сума и клетникът, който и без друго бил на умиране, се съгласил, защото искал да осигури децата си.

— За какъв тип книга била поръчката?

— Нещо с религиозно съдържание. Колини спомена заглавието, беше някакъв обичаен латински израз, който в момента не мога да си спомня. Нали знаете, че имената на всички требници доста си приличат. „Рах Gloria Mundi“^[2] или нещо подобно.

— И какво станало с книгата и с Ламбер?

— Тук вече работата се заплита. Както изглежда, в пристъп на лудост горкият Ламбер пожелал да изгори ръкописа и се подпалил заедно с него в сградата на въпросното издателство. Тогава мнозина сметнали, че за това бил виновен опиумът, който му отнел акъла, ала Колини подозира, че Корели го е подтикнал да се самоубие.

— Но защо би сторил такова нещо?

— Кой знае? Може би не е искал да изплати обещаната сума. Може пък всичко това да са фантазии на Колини, който, по мое мнение, чества новото божоле^[3] дванайсет месеца в годината. Без да навлизаме в повече подробности, той ми каза, че Корели се опитал да го убие, за да освободи Ламбер от предишните му задължения, и го оставил на мира едва когато Колини решил да анулира договора си с писателя.

— Не казахте ли преди малко, че двамата никога не са се срещали?

— Именно, това само потвърждава моите предположения. Според мен Колини бълнуваше. Когато го посетих в дома му, видях там повече разпятия, статуетки на Дева Мария и фигурки на светци, отколкото в някой магазин за коледни джунджурии. Останах с впечатлението, че на човека му хлопаше дъската. На сбогуване даже ме предупреди да стоя по-далече от Корели.

— Но нали преди това ви е казал, че Корели е мъртъв?

— Есо qua^[4].

Умълчах се. Барсело ме гледаше заинтригуван.

— Имам чувството, че не останахте особено изненадан от моите сведения.

Побързах да лепна на лицето си безгрижна усмивка, за да покажа, че работата не е чак толкова важна.

— Напротив. Благодарен съм ви, че сте отделили време, за да направите тези проучвания.

— Няма защо да ми благодарите. Нали ме знаете, да обикалям Париж, за да науча някоя и друга клюка — това за мен си е удоволствие само по себе си.

Барсело откъсна от бележника си листчето с данните, които бе събрал, и ми го подаде.

— Може да ви послужи за нещо. Тук е записано всичко, което успях да разузная.

Станах и се ръкувах с него. Той ме изпрати до изхода, където ме чакаше Далмау с приготвения пакет.

— Ако искате някоя картичка с младенеца Иисус от ония, на които си отваря и затваря очичките в зависимост от това, от коя страна го гледате — имам и такива. Имам и една с Дева Мария, заобиколена

от агънца, които се превръщат в бузести херувимчета, ако я завъртите.
Същинско чудо на стереоскопичната технология.

— За момента словото на откровението ми е достатъчно.

— Така да бъде.

Бях признателен на Барсело за усилията му да ме ободри, но докато се отдалечавах от книжарницата, започна да ме обзема едно хладно безпокойство и ми се стори, че улиците и моята съдба са върху подвижни пясъци.

[1] Феликс Торес Аамат (1772–1847) — испански духовник, преводач, писател и богослов, превел Библията на испански език. ↑

[2] Мирът е славата на света (лат.). ↑

[3] По традиция новата реколта божоле се чества на третия четвъртък от месец ноември. ↑

[4] Ето на! (ит.) ↑

На път към къщи се спрях пред витрината на една книжарница с принадлежности за писане на улица „Аржентерия“. Върху сгънатата драперия бе поставена една кутия, която съдържаше писци и перодръжка от слонова кост в комплект с бяла мастилница, гравирана, както ми се стори, с изображения на музи или феи. От целия комплект лъхаше нещо мелодраматично; той като че ли бе задигнат от писалището на някой руски романист от ония, които изписват хиляди страници, творейки до последна капка кръв. Изабела имаше изящен, чист като съвестта ѝ калиграфски почерк, за който ѝ завиждах, и този комплект с пера за писане сякаш носеше табелка с нейното име. Влязох и помолих продавача да ми го покаже. Писците бяха позлатени и въпросната джунджурия струваше едно малко състояние, но аз реших, че няма да е излишно да отговоря на любезността и търпението, които младата ми помощничка проявяваше към мен, с някакъв жест на внимание. Помолих да ми увият кутията с лъскава пурпурна хартия и да я украсят с огромна панделка.

Прибрах се вкъщи, предвкусвайки онова егоистично удоволствие, което изпитва човек, появяващ се с подарък в ръце. Готвех се да повикам Изабела, сякаш тя бе верен питомец, който си няма друго занимание, освен да чака предано завръщането на своя стопанин, но щом отворих вратата, занемях от разкрилата се пред мен гледка. Коридорът беше тъмен като тунел. Вратата на стаята в дъното бе отворена и хвърляше на пода ивица жълтеникава, примигваща светлина.

— Изабела? — извиках аз с пресъхнала уста.

— Тук съм.

Гласът долетя от стаята. Оставих пакета на масата във вестибюла и се отправих натам. Спрях се на прага и надникнах вътре. Изабела седеше на пода. Беше пъхнала една свещ във висока чаша и се бе отдала с цялото си усърдие на второто си призвание след литературата: да въвежда ред и чистота в чужди жилища.

— Как влезе тук?

Погледна ме усмихната и сви рамене.

— Бях в галерията и чух някакъв шум. Помислих, че сигурно вие сте се върнали, но като излязох в коридора, видях, че вратата на стаята е отворена. Не ми ли бяхте казали, че я държите заключена?

— Излез оттук. Не ми е приятно да влизаш в тази стая. Много е влажна.

— Що за глупост! Ами че тук има работа за десетима! Елате де, вижте сам. Погледнете какво намерих.

Поколебах се.

— Хайде, по-смело.

Влязох в стаята и коленичих до Изабела. Тя бе разделила вещите и кутиите на групи според вида им: книги, играчки, снимки, дрехи, обувки, очила. Огледах всички тези предмети с опасение. Изабела изглеждаше очарована, сякаш бе открила мините на цар Соломон.

— Ваше ли е всичко това?

Поклатих глава.

— Останало е от предишния собственик.

— Познавахте ли го?

— Не. Когато се нанесох, тия вещи вече бяха стояли тук с години.

Изабела държеше един пакет с писма и ми го показа, сякаш ставаше дума за вещественно доказателство.

— Мисля, че открих как се е казвал.

— Не думай!

Тя се усмихна, очевидно горда с детективските си постижения.

— Марласка — заяви тя. — Казвал се е Диего Марласка. Не намирате ли, че е любопитно?

— Кое?

— Това, че инициалите му са същите като вашите: Д. М.

— Най-обикновено съвпадение. Десетки хиляди души в този град имат същите инициали.

Изабела ми намигна. Цялата работа страшно я забавляваше.

— Вижте какво намерих.

Бе изровила една тенекиена кутия, пълна със стари фотографии. Това бяха образи от друго време, стари пощенски картички от някогашна Барселона, снимки на павилионите в парка Сиудадела, съборени след Световното изложение от 1888 г., снимки на големи

порутени къщи и на булеварди с хора, издокарани според тържествената мода на онази епоха, с дилижанси и спомени, които имаха цвета на моето детство. Лица и унесени погледи ме съзерцаваха от дистанцията на изминалите трийсет години. На няколко от фотографиите като че ли разпознах лицето на една актриса, която се радваше на популярност в моите момчешки години и която отдавна бе забравена. Изабела ме наблюдаваше мълчаливо.

— Знаете ли коя е? — попита тя накрая.

— Струва ми се, че се казваше Ирене Сабино, ако не греша. Беше доста известна актриса, играеше в театрите на Паралело. Това беше преди много време, тогава ти още не си била родена.

— А я вижте това!

Изабела ми подаде снимка, на която се виждаше Ирене Сабино, облегната на един прозорец, в който без никакво затруднение разпознах прозореца на кабинета в кулата на моя дом.

— Интересно, нали? — попита Изабела. — Мислите ли, че е живяла тук?

Свих рамене.

— Може би е била любовница на тоя Диего Марласка...

— Във всеки случай не мисля, че това е наша работа.

— Ех, колко сте скучен понякога.

Тя се зае да прибира фотографиите в кутията. Докато правеше това, една от тях се изплъзна от ръцете ѝ и падна в краката ми. Взех снимката и я разгледах. На нея Ирене Сабино, издокарана с ослепителна черна рокля, позираше с група празнично облечени хора в едно място, което, както ми се стори, бе големият салон на Конния клуб. Това бе обикновена снимка на светска сбирка, която изобщо не би привлякла вниманието ми, ако не бях видял на втори план, почти размазан, един господин с бели коси, застанал в горната част на стълбището. Андреас Корели.

— Изведнъж пребледняхте — рече Изабела.

Взе снимката от ръцете ми и я разгледа, без да каже нищо. Аз станах и направих знак на момичето да напусне стаята.

— Не искам повече да влизаш тук — казах аз безсилно.

— Защо?

Изчаках Изабела да излезе и затворих вратата. Тя ме гледаше, сякаш не бях съвсем с всичкия си.

— Утре ще повикаш сестрите от Ордена на милосърдието и ще им кажеш да дойдат да вземат всичко това. Нека да отнесат всичко, а онова, което не им трябва, просто да го изхвърлят.

— Но...

— Без спорове.

Не исках да срещам погледа ѝ и поех към стълбата, която водеше нагоре към кабинета. Изабела ме наблюдаваше от коридора.

— Кой е този мъж, господин Мартин?

— Никой — измънках аз. — Никой.

Качих се в кабинета. Нощта се бе спуснала, но по небето не се виждаха нито луна, нито звезди. Отворих прозорците широко и се надвесих навън да погледам града в мрачината. Едва подухваше слаб бриз и потта щипеше кожата ми. Седнах на перваза, запалих втората пура, която Изабела бе оставила на бюрото ми преди няколко дена, и зачаках да ме лъхне прохладен ветреца или да ме осени някоя идея, малко по-приемлива от всички онези клишета, с които трябваше да пристъпя към поръчката на тартора. Тогава чух шума от кепенците на Изабелината спалня, които се отвориха на долния етаж. Един правоъгълник от светлина падна във вътрешния двор и аз видях как нейният силует се очерта в него. Изабела се приближи до прозореца и погледна към сенките, без да ме забележи. Наблюдавах я как се съблече бавно. Видях я да отива до огледалото на гардероба и да разглежда тялото си; погали корема си с върха на пръстите, сетне ги плъзна по белезите, които сама си бе направила от вътрешната страна на ръцете и бедрата. Дълго се съзерцава, облечена само в един съкрушен поглед, а после изгаси лампата.

Върнах се при бюрото и седнах пред купчината бележки и записки, които бях насъбрал за книгата на моя тартор. Прегледах тези кратки анотации за истории, пълни с мистични откровения и пророци, които след огромни изпитания се завръщаха с осенилата ги истина, истории за месии, изоставени като невръстни младенци пред портите на скромни и чисти по сърце семейства, преследвани от безбожни и злосторни империи. Истории за райски селения, обещани в едно друго измерение на онези, които приемат участта си и правилата на играта със спортен дух, и за бездейни и антропоморфни божества без по-добро занимание от това, да бдят телепатично над съвестта на милиони крехки примати, научили се да мислят тъкмо навреме, за да установят, че са оставени на произвола на съдбата си в едно отдалечено кътче на вселената — създания, подтиквани от суетата или отчаянието си да вярват непоклатимо, че небето или адът проявяват особен интерес към техните банални и дребни прегрешения.

Запитах се дали тарторът е видял у мен именно това — един продажен ум, готов без угризения да скалъпи наркотичен разказ, способен да приспива дечицата или да убеди някой обезнадежден нещастник да убие ближния си в замяна на вечната признателност на войнствени божества. Преди няколко дена бях получил поредното писмо, в което тарторът ме канеше да се видим, за да обсъдим как напредва работата ми. Изморен от собствените си скрупули, аз си казах, че до срещата ни оставаха едва двайсет и четири часа и както я бях подкарал, щях да се явя с празни ръце и глава, пълна със съмнения и подозрения. Като не виждах друг избор, направих онова, което бях правил години наред в подобни ситуации. Пъхнах един лист в пишещата машина и, поставил ръце на клавиатурата като пианист в очакване на такта, започнах да напрегам мозъка си, за да видя какво ще излезе от това.

— Интересно — отсъди тарторът, когато дочете десетата и последна страница. — Странно, но интересно.

Бяхме седнали на една пейка в златистия здрач под навеса на парка Сиудадела. Сводът от прозрачни пластини пропускаше светлината, превръщайки я в златен прах, а буйната растителност ваеше сенките и светлините на този причудлив лъчист сумрак, който ни заобикаляше. Запалих цигара и се загледах в дима, който се издигаше между пръстите ми, образувайки синкави спирали.

— От вашата уста прилагателното „странно“ звучи обезпокоително — отбелязах аз.

— Имах предвид „странно“ като противоположното на „тривиално“ — уточни Корели.

— Но?

— Няма никакво „но“, приятелю Мартин. Мисля, че сте открили един интересен път, който предлага много възможности.

Когато кажат на един романист, че някои от страниците му са интересни и крият възможности, за него това е знак, че нещата не вървят добре. Корели като че ли прочете моето безпокойство.

— Преобърнали сте основния въпрос. Вместо да се насочите към митологичните препратки, сте започнали от най-прозаичните източници. Мога ли да попитам откъде измъкнахте идеята за този месия, който е войнствен, вместо да е миролюбив?

— Вие споменахте биологията.

— Всичко, което е необходимо да знаем, е написано във великата книга на природата. Стига само да имаме смелост, ясен ум и непоколебим дух, за да го прочетем — съгласи се Корели.

— Една от книгите, в които търсех справки, изясняваше, че при човека мъжкият индивид достига връхната точка в своята способност за възпроизводство на седемнайсетгодишна възраст. Жената достига този разцвет по-късно и го запазва, и по някакъв начин действа като арбитър, който подбира кои гени да възпроизведе и кои — да отхвърли. Мъжът, напротив, просто се предлага и се изразходва много по-бързо.

Възрастта, в която достига максималната си репродуктивна мощ, съвпада с възрастта, в която бойният му дух е в апогей. Юношите са идеалните войници. Те имат голям агресивен потенциал и малка или никаква критическа способност, за да го анализират и да преценят как да го вкарат в някакви рамки. В хода на човешката история безброй общества са намирали начин да използват този запас от агресивност и са превръщали юношите си във войници, в пушечно месо, с чиято помощ да покоряват своите съседи или да се отбраняват от техните нашествия. Нещо ми подсказваше, че нашият главен герой е небесен пратеник, но такъв пратеник, който в ранната си младост се е вдигнал на оръжие и е освободил истината с огън и меч.

— Да не би да сте решили да смесите историята с биологията, Мартин?

— От вашите думи останах с впечатлението, че те са едно и също нещо.

Корели се усмихна. Не зная дали си даваше сметка за това, но когато се усмихваше, заприличваше на изгладнял вълк. Преглътнах с мъка и се опитах да не обръщам внимание на този лик, от който кожата ми настръхваше.

— Размишлявах по въпроса и осъзнах, че повечето от големите религии са възникнали или са достигнали апогея на своето разпространение и влияние в онези исторически моменти, когато обществата, които са ги приели, са имали една по-млада и бедна демографска база. Общества, в които седемдесет процента от населението е било на възраст под осемнайсет години, половината от които — юноши с вени, кипящи от агресивност и оплодителни импулси — са били благодатна почва за приемането и разцвета на вярата.

— Представяте нещата опростенчески, но аз виждам накъде биете, Мартин.

— Зная. Но имайки предвид тези общи положения, аз се запитах защо да не пристъпя направо към същината и да не изградя една митология около този войнствен месия, кървав и яростен, който избавя своя народ, своите гени, своите женски и своите старейшини от политическата и расовата догма на враговете си — ще рече, от всички онези, които отказват да се подчинят на доктрината му.

— Ами хората в зряла възраст?

— На тях ще направим впечатление, като се позовем на житейските им разочарования. Докато годините напредват и става наложително да се отхвърлят илюзиите, бляновете и желанията на младостта, у нас нараства усещането, че сме жертви на света и на останалите. Винаги си намираме някой виновник за нашите нещастия и провали, някой, когото искаме да изключим. Човек получава утеха и сила, ако прегърне някоя доктрина, която дава положителна насока на това негово озлобление и на чувството му, че е жертва. Така възрастният се усеща част от групата и сублимира своите желания и изгубени копнежи чрез общността.

— Може би — съгласи се Корели. — Ами цялата тази иконография на смъртта, на бойните знамена и щитове? Не ви ли се струва, че тя ще породи обратен ефект?

— Не. Намирам, че тя изразява най-същественото. Расото прави монаха, но най-вече енориаша.

— А какво ще кажете за жените, за другата половина от човечеството? Съжалявам, но ми е трудно да си представя една значителна част от жените в дадено общество като хора, вярващи в знамена и щитове. Психологията на бойскаута е работа за момченца.

— Всяка организирана религия, с малки изключения, се крепи върху подчинението, потискането и свеждането до безгласна буква на жените в групата. Жената трябва да приеме ролята на едно ефирно, пасивно и майчинско присъствие, лишено от власт или самостоятелност — в противен случай си плаща за последиците. Тя може да има своето почетно място сред символите, но не и в йерархията. Религията и войната са мъжки занимания. Така или иначе, жената понякога се оказва съучастник и изпълнител в процеса на собственото си поробване.

— Ами старите хора?

— Старостта е вазелинът на лековерието. Когато смъртта тропна на вратата, скептицизмът побягва през прозореца. Достатъчно е човек хубавичко да се стресне от някой сърдечен пристъп — ще е готов да повярва дори и в Червената шапчица.

Корели се разсмя.

— Внимавайте, Мартин, струва ми се, че сте на път да станете по-голям циник и от мен.

Погледнах го, сякаш бях послушен ученик, копнеещ да получи одобрението на строг и взискателен учител. Корели ме потупа по коляното, като кимаше доволно.

— Харесва ми. Харесва ми ароматът на всичко това. Искам да го обмислите хубаво и да му намерите подходящата форма. Ще ви предоставя повече време. Ще се срещнем след две или три седмици, за което ще ви известя няколко дни предварително.

— Налага се да пътувате извън града ли?

— Зоват ме някои делови въпроси, свързани с издателството, и се опасявам, че ми предстои няколкодневно пътуване. Важното е, че заминавам доволен. Свършили сте добра работа. Знаех си аз, че съм намерил моя идеален кандидат.

Тарторът стана и ми подаде десницата си. Избърсах потната си длан в крачола на панталона си и му стиснах ръката.

— Ще ми липсвате — подех аз.

— Не се изхвърляйте, Мартин, че засега се справяте много добре.

Видях го как си тръгна в здрача на навеса, а ехото от стъпките му се стопи в сенките. Поседях там още доста време, като се питах дали тарторът е налапал въдицата и е преглътнал целия куп небивалици, които току-що му бях наговорил. Бях сигурен, че съм му разказал точно онова, което е искал да чуе. Надявах се на това и ми се щеше да вярвам, че за момента той е доволен от всички тия глупотевини и е твърдо убеден, че неговият покорен слуга, злочестият неуспял романист, е прегърнал вярата му. Казах си, че си заслужава да опитам всичко, което би ми помогнало да спечеля време, за да разбера в какво съм се забъркал. Когато станах и излязох от навеса, ръцете ми все още трепереха.

От дългогодишния опит в съчиняването на криминални сюжети човек усвоява серия от основни принципи как да се започне някакво разследване. Един от тях е, че почти всяка що-годе солидна интрига, включително и онези, които са свързани със сърдечни дела, се заражда и умира с несъмнения аромат на пари и недвижимо имущество. Щом излязох от навеса на парка, се отправих към сградата на Имотния регистър на улица „Консехо де сиенто“ и помолих да ми предоставят за справка томовете, в които имаше сведения за покупката, продажбата и собствеността на моята къща. В томовете на архива на регистъра се съдържа почти толкова същностна информация за житейските реалности, колкото в пълните съчинения на най-изтънчените философи — ако не и повече.

Като начало се заех с отдела, който съхраняваше данните за наемането от моя страна на недвижимия имот, намиращ се на улица „Фласадерс“ № 30. Там намерих нужните указания, за да проследя историята на имота, преди собствеността му да премине у Испано-колониалната банка през 1911 г. като част от един процес на запориране имуществото на фамилията Марласка, която явно бе наследила къщата след кончината на собственика. Споменавах се и някакъв адвокат на име С. Валера, който бе представлявал семейството по време на съдебния процес. Друг скок в миналото ми позволи да намеря съответните данни за покупката на имота от страна на дон Диего Марласка Понджилупи от някой си Бернабе Масот-и-Кабалье през 1902 г. Отбелязах си на отделен лист всички данни, като се почне от името на адвоката и участниците в сделките и се стигне до съответните дати. Един от служителите оповести на висок глас, че остават петнайсет минути до затварянето на регистъра, и аз се приготвих да си вървя, но преди това побързах да проверя как стоеше въпросът със собствеността на жилището на Андреас Корели до парка Гюел. След петнайсет минути безуспешно търсене вдигнах очи от тома на регистрите, за да срещна пепелявия поглед на секретаря — изхабен тип с мустаци и коси, лъснали от брилянтин. Той излъчваше онази

войнствена апатия, характерна за хората, превърнали службата си в трибуна, от която да усложняват живота на останалите.

— Извинете. Не успявам да намеря един документ за собственост — рекох аз.

— Навярно е така, защото той не съществува, или пък вие не знаете как да го търсите. За днес вече приключихме.

Отговорих на тази проява на любезност и действеност с най-добрата си усмивка.

— Може би ще го намеря с вашата експертна помощ — загатнах аз.

Служителят ме изгледа с отвращение и издърпа тома от ръцете ми.

— Елате пак утре.

Следващата ми спирка бе внушителната сграда на Адвокатската колегия на улица „Майорка“, която се намираше едва през няколко пресечки. Изкачих стълбището, украсено с кристални полилеи и нещо, което явно бе статуя на правосъдието, но имаше бюста и излъчването на някоя звезда от театрите на Паралело. Един човечец с миша физиономия ме посрещна в секретарския кабинет с вежлива усмивка и ме попита с какво би могъл да ми бъде полезен.

— Търся един адвокат.

— Попаднали сте на подходящото място. Тук вече не знаем как да се отървем от тях. Всеки ден се появяват все нови и нови, вълчат се като зайци.

— Това е то съвременният свят. Адвокатът, когото аз търся, се казва, или се е казвал, Валера. С. Валера.

Човечецът се изгуби в един лабиринт от архивни шкафове, като мърмореше нещо под нос. Аз го чаках, подпрян на гишето, оглеждайки обстановката, от която лъхаше убедителната тежест на закона. След пет минути служителят се върна с една папка.

— Намерих двама Валера, и двамата с инициал С. Себастиан и Сопонсио.

— Сопонсио?

— Вие сте млад, но преди години това беше стилно име, много подходящо за хора, които упражняват професията на юриста. После дойде чарлстонът и развали всичко.

— Жив ли е дон Сопонсио?

— Според архива и данните за прекратено изплащане на членски внос към колегията, Сопонсио Валера-и-Меначо е бил приет в Божията слава през 1919 година. Memento mori^[1]. Себастиан е синът му.

— Той практикува ли още?

— Постоянно и с пълна пара. Предполагам, че ще искате адреса му?

— Стига да не ви затруднявам.

Човечецът ми записа адреса на едно малко листче и ми го подаде.

— Авенида Диагонал, 442. На един хвърлей оттук е, но часът е вече два, а по това време елитните адвокати излизат да обядват с богати вдовици-наследници или с фабриканти на платове и експлозиви. На ваше място бих изчакал до четири часа.

Прибрах листчето в джоба на самото си.

— Така и ще направя. Много ви благодаря за помощта.

— Нали това ни е работата. Хайде, сбогом.

Трябваше да убия някак два часа, преди да посетя адвокат Валера, тъй че взех един трамвай, който се спускаше към Виа Лайетана и слязох в горната част на улица „Кондал“. Книжарницата „Семпере и синове“ бе на една крачка оттам, а аз знаех от опит, че старият книжар, нарушавайки неизменната практика на местните търговци, не затваряше по обед. Заварих го както винаги до тезгяха, където подреждаше книги и обслужваше многобройна група клиенти, които се разхождаха покрай масите и рафтовете в търсене на някакво съкровище. Щом ме видя, той се усмихна и се приближи, за да ме поздрави. Изглеждаше по-слаб и блед в сравнение с последния път, когато се бяхме видели. Навярно бе прочел загрижеността в погледа ми, защото сви рамене и махна с ръка, за да омаловажи въпроса.

— Едни печелят, други губят. Нали виждате, вие сте цял левент, пък аз станах една развалина — рече той.

— Добре ли сте?

— Аз ли? Свеж като краставичка. Само проклетата гръдна жаба... Нищо сериозно. Какво ви води насам, приятелю Мартин?

— Мислех си да ви поканя на обед.

— Благодаря, но не мога да се отлъча от поста. Синът ми отиде до Сария да направи оценка на една колекция, а положението не е толкова розово, че да затворя, когато на улицата може да има клиенти.

— Само не ми казвайте, че имате проблем с парите.

— Мартин, това е книжарница, а не нотариална кантора. Тук словото помага само колкото да вържем двата края, а понякога и това не става.

— Ако имате нужда от помощ...

Семпере вдигна ръка, за да ме прекъсне.

— Ако искате да ми помогнете, купете си някоя книга.

— Вие знаете, че дългът, който имам към вас, не може да се изплати с пари.

— Още една причина да си избиеете тия работи от главата. Не се тревожете за нас, Мартин — оттук ще ни извадят само в чамов ковчег. Но ако искате, може да споделите с мен един питателен обед от хляб със стафиди и прясно сирене от Бургос. С такава трапеза и с „Граф Монте Кристо“ човек може да изкара и сто години.

[1] Помни, че си смъртен (лат.). ↑

Семпере не хапна почти нищо. Усмиваше се уморено и се стараеше да си дава вид, че следи с интерес моите коментари, но си личеше, че на моменти му е трудно да диша.

— Разкажете ми, Мартин, над какво работите сега?

— Трудно е да се обясни. Приех да напиша една книга по поръчка.

— Роман ли?

— Не точно. Не зная как да го определя.

— Важното е, че имате работа. Винаги съм казвал, че безделието размеква духа. Мозъкът трябва постоянно да е зает с нещо — а на онзи, който си няма мозък, поне ръцете му трябва да са заети.

— Но някои хора работят твърде много, господин Семпере. Не трябваше ли да си дадете малко почивка? От колко години сте все на бойния пост без никакъв отдих?

Семпере се огледа наоколо.

— Тази книжарница е моят живот, Мартин. Къде мога да отида? Да седя на припек на някоя пейка в парка, да храня гълъбите и да се жалвам от ревматизма си? Това ще ме довърши за десет минути. Мястото ми е тук. А моят син още не е готов да поеме юздите, макар и да си го въобразява.

— Но той е съвестен работник. И добър човек.

— Даже прекалено добър, между нас казано. Понякога го гледам и се чудя какво ще стане с него в деня, в който се спомина. Как ще се оправя в тоя живот...

— Всички бащи имат такива тревоги, господин Семпере.

— И вашият ли? Простете, не исках да...

— Не се притеснявайте. Баща ми си имаше достатъчно свои грижи, за да се товари и с онези, които аз му причинявах. Сигурен съм, че синът ви е по-отракан, отколкото вие си мислите.

Семпере ме гледаше недоверчиво.

— Знаете ли какво му липсва според мен?

— Малко лошотия ли?

— Не. Жена.

— Няма да му липсват приятелки, като гледам всички тия гугутки, дето висят пред витрината да му правят мили очи.

— Говоря ви за истинска жена, от онези, които могат да направят от някого мъж на място.

— Още е млад. Оставете го да се позабавлява някоя и друга годинка.

— И таз добра! Поне наистина да се забавляваше! Ако аз бях имал такъв куп обожателки, когато бях на неговите години, щях да съгрешавам като някой кардинал.

— Господ дава хляб на оня, който няма зъби.

— Точно това му липсва на него — зъби. И желание да хапе. Стори ми се, че някаква мисъл не даваше мира на книжаря.

Той ме гледаше и току се усмихваше.

— Може би вие ще можете да му помогнете...

— Аз?

— Вие сте светски човек, Мартин. Да, да, не ми правете такава физиономия. Сигурен съм, че ако се захванете с тая работа, ще намерите някое добро момиче за моя син. Хубавото лице той си го има. На останалото, което му е нужно, ще го научите вие.

Направо загубих ума и дума.

— Нали искахте да ми помогнете? — попита книжарят. — Ето ви удобен случай.

— Аз говорех за пари.

— Аз пък ви говоря за моя син, за бъдещето на този дом. За целия ми живот.

Въздъгнах. Семпере улови ръката ми и я стисна с малкото сила, която му бе останала.

— Обещайте ми, че няма да допуснете да си отида от тоя свят, без да видя сина си задомен за някоя жена от онези, заради които си струва човек да умре. И без да видя едно внуче.

— Ех, ако бях знаел това, щях да си остана да обядвам в кафене „Новедадес“.

Семпере се усмихна.

— Понякога си мисля, че вие трябваше да бъдете мой син, Мартин.

Погледнах книжаря, по-крехък и стар от когато и да било, едва сянка на онзи силен и представителен мъж, когото си спомнях от моите детски години между тези четири стени, и почувствах, че светът сякаш рухва покрай мен. Приблжих се до него и преди да осъзная какво върша, направих нещо, което не бях правил през всичките години на познанството ни. Целунах го по челото, осеяно със старчески петна и рехави побелели коси.

— Обещавате ли ми?

— Обещавам ви — казах аз на излизане.

Кантората на адвокат Валера заемаше най-горния етаж на една екстравагантна модернистична сграда на Авенида Диагонал № 442, кажи-речи на крачка от ъгъла с Пасео де Грасия. Сградата трудно се поддаваше на описание: изглеждаше най-вече като кръстоска между гигантски часовник с камбана и пиратски кораб, украсен с внушителни прозорци и покрив със зелени капандури. В кое да е друго кътче на света тази барокова и префърцунена постройка би била провъзгласена за едно от седемте чудеса на света или за дяволско творение на умопомрачен автор, обладан от демони. Ала в квартал Енсанче на Барселона, където подобни чудесии никнеха навсякъде като гъби след дъжд, тя едва ли можеше да предизвика нещо повече от леко недоумение.

Влязох във фойето и се натъкнах на асансьор, навяващ мисълта за онова, което би оставил след себе си един исполински паяк, който тъче катедрали вместо паяжини. Портиерът ми отвори кабината и ме арестува в тази странна капсула, която започна да се изкачва по централната шахта на стълбището. Една секретарка със строга външност ми отвори вратата от масивно дъбово дърво и ми направи знак да вляза. Съобщих ѝ името си и казах, че нямам предварително уговорена среща, но че идвам по работа, свързана с покупко-продажбата на един недвижим имот в квартал Рибера. Нещо едва доловимо се промени в нейния невъзмутим поглед.

— Къщата с кулата? — попита секретарката.

Кимнах. Тя ме заведе до един празен кабинет и ми направи знак да вляза. Почувствах, че това не бе официалната чакалня.

— Почакайте малко, ако обичате, господин Мартин. Сега ще уведомя адвоката, че сте тук.

Прекарах следващите четирийсет и пет минути в този кабинет сред рафтове, отрупани с томове с размерите на надгробни плочи, на чиито грбове се четяха надписи от типа: „1888–1889, Б. А. К. Първа част. Втора глава“ — направо неустоймо четиво. Кабинетът разполагаше с огромен прозорец, обърнат към Авенида Диагонал, от

който се отваряше изглед към целия град. От мебелите се носеше ухание на благородно дърво, отлежало в добри пари. Килимите и големите кожени кресла създаваха атмосфера, напояща за британски клуб. Опитвах се да повдигна една от столните лампи, които се мъдреха на писалището — тя тежеше навярно не по-малко от трийсет килограма. Над явно неизползваната камина почиваше голяма картина с маслени бои, показваща самодоволната и внушителна фигура на един мъж, който очевидно бе не друг, а великият дон Сопонсио Валера-и-Меначо. Този титан на правото бе увенчан с бакенбарди и мустаци, които напомняха гривата на стар лъв, а погледът му, пламтящ като огън и твърд като стомана, дори от отвъдния свят обхващаше всяко кътче на стаята със сериозността на смъртна присъда.

— Не говори, но ако човек погледа картината известно време, ще му се стори, че всеки момент може да продума — рече един глас зад гърба ми.

Не бях го чул да влиза. Себастиан Валера бе човек с дискретна походка, който явно бе прекарал по-голямата част от живота си в опити да се измъкне от сянката на баща си, а сега, на петдесет и кусур години, вече нямаше сили да се опитва. Имаше интелигентен, пронизателен поглед и онези изящни маниери, присъщи само на истинските принцеси и на действително скъпите адвокати. Подаде ми ръка и аз я стиснах.

— Съжалявам, че ви накарах да чакате, но не бях предвидил посещението ви — каза той, като ми направи знак да седна.

— Какво говорите, благодарен съм ви, че бяхте така любезен да ме приемете.

Валера се усмихваше така, както може да се усмихва само човек, който добре знае и определя цената на всяка минута.

— Моята секретарка ми каза, че името ви е Давид Мартин. Да не би да сте писателят Давид Мартин?

Учуденото ми изражение навярно ме издаде.

— Произлизам от семейство на големи читатели — поясни той. — С какво мога да ви помогна?

— Дошъл съм във връзка с покупко-продажбата на един имот, който се намира на...

— Къщата с кулата? — прекъсна ме адвокатът с вежлив тон.

— Да.

— Познавате ли тази сграда? — попита той.

— Живея в нея.

Валера ме гледа дълго време, без да сваля усмивката от лицето си. Сетне се поизправи на стола и зае напрегната и сдържана поза.

— Вие ли сте настоящият собственик?

— В действителност пребивавам в имота в качеството на наемател.

— И какво бихте желали да узнаете, господин Мартин?

— Бих искал да науча, ако е възможно, подробности около покупката на имота от страна на Испано-колониалната банка и да получа някакви сведения за предишния собственик.

— Дон Диего Марласка — промълви адвокатът. — Мога ли да попитам от какво естество е вашият интерес?

— Чисто личен. Неотдавна, в хода на един ремонт по сградата, намерих някои вещи, които според мен са му принадлежали.

Адвокатът свъси вежди.

— Вещи?

— Една книга. По-точно казано, ръкопис.

— Господин Марласка бе пламенен поклонник на литературата. Всъщност бе автор на многобройни книги по право, история и други теми. Голям ерудит! А също и голяма личност, въпреки че към края на живота му се намериха хора, които се опитаха да очернят доброто му име.

Той забеляза учудването, което се изписа на лицето ми.

— Предполагам, че не сте запознат с обстоятелствата около смъртта на господин Марласка.

— Боя се, че не.

Валера въздъхна така, сякаш се съмняваше дали трябва да продължи да говори.

— Нали няма да напишете нищо за тази работа, нито пък за Ирене Сабино?

— Не.

— Имам ли думата ви?

Кимнах. Валера сви рамене.

— Е, и без това едва ли бихте могли да кажете нещо, което да не се е говорело и по негово време — рече той по-скоро на себе си, отколкото на мен.

Адвокатът се взря за миг в портрета на баща си, а после спря поглед върху мен.

— Диего Марласка беше съдружник на баща ми, а също така и най-добрият му приятел. Двамата заедно основаха тази кантора. Господин Марласка беше забележителен човек, но за жалост и сложна личност, склонна да изпада в продължителни периоди на меланхолия. Дойде един момент, в който баща ми и той решиха да се разделят. Господин Марласка изостави адвокатската професия, за да се отдаде на първото си призвание: писането. Казват, че почти всички адвокати тайничко желаят да зарежат практиката си и да станат писатели...

— ... докато не сравнят заплащането.

— Работата е там, че дон Диего бе установил приятелски отношения с една популярна в онези години актриса, Ирене Сабино, за която искаше да напише театрална пиеса. Нямахше нищо повече от това. Господин Марласка беше джентълмен и никога не бе изневерявал на съпругата си, но нали знаете какви са хората. Дайте им на тях сплетни, клюки и сцени на ревност. И тъй, плъзна слух, че дон Диего въртял любов с Ирене Сабино. Съпругата му никога не му прости това и бракът им се разпадна. Съкрушен, господин Марласка купи къщата с кулата и се пренесе да живее там. За нещастие, едва бе прекарал там една година, когато намери смъртта си при твърде злополучен инцидент.

— Какъв инцидент?

— Господин Марласка се удави. Истинска трагедия.

Валера говореше със сведен поглед и гласът му бе преминал в шепот.

— А скандалът?

— Е, някои отровни езици се опитаха да убедят хората, че господин Марласка се е самоубил заради нещастната си връзка с Ирене Сабино.

— А така ли беше?

Валера си свали очилата и потърка очи.

— Ако искате да ви кажа истината — не зная. Не зная и не ме интересува. Миналото си е минало.

— И какво стана с Ирене Сабино?

Адвокатът отново си сложи очилата.

— Бях останал с впечатлението, че вашият интерес се изчерпва с господин Марласка и подробностите около покупко-продажбата.

— О, това е най-обикновено любопитство. Сред личните вещи на господин Марласка намерих множество снимки на Ирене Сабино, както и нейни писма, адресирани до него...

— Какво целите да постигнете с всичко това? — рязко попита Валера. — Пари ли искате?

— Не.

— Радвам се да го чуя, защото и без друго никой няма да ви даде. Тази история вече не интересува никого. Разбирате ли ме?

— Отлично, господин Валера. Нямах намерение да ви притеснявам, нито да правя неуместни намеци. Съжалявам, ако съм ви засегнал с моите въпроси.

Адвокатът се усмихна и изпусна лека въздишка, сякаш да подсказва, че разговорът вече е приключил.

— Няма значение. Вие трябва да ме извините.

Възползвайки се от помирителния му тон, аз си придадох най-благого изразение, на което бях способен.

— Може би госпожа Марласка, неговата вдовица...

Валера се сви на креслото си, видимо обезпокоен.

— Доня Алисия? Господин Мартин, не бих искал да ме разберете погрешно, но част от задълженията ми като адвокат на семейството е да пазя частния им живот от чужди погледи — по очевидни причини. Много време изтече оттогава, но не бих желал сега да се отворят стари рани — нещо, от което никой не би имал полза.

— Напълно ви разбирам.

Адвокатът ме наблюдаваше напрегнат.

— Та казвате, че сте намерили някаква книга? — попита той.

— Да... един ръкопис. Навярно няма значение.

— Навярно не. На каква тема е произведението?

— Богословска, бих казал.

Валера кимна.

— Изненадва ли ви това? — попитах аз.

— Напротив. Дон Диего беше авторитет по история на религиите. Действително начетен човек. В тази кантора още си го спомняме с голяма обич. Кажете ми, какви конкретни аспекти на покупко-продажбата на имота желаете да научите?

— Мисля, че вече ми помогнахте много, господин Валера. Не бих искал да ви отнемам повече време.

Адвокатът кимна, явно облекчен.

— Проблемът е в самата къща, нали? — попита той.

— Наистина е странна, да — съгласих се аз.

— Спомням си, че веднъж я посетих като млад, малко след като дон Диего я купи.

— Знаете ли защо всъщност я е купил?

— Казваше, че още като младеж бил запленил от тази къща и все си мислел, че би искал да живее в нея. Дон Диего бе склонен на такива постъпки. Понякога бе като момче, способно да даде всичко в замяна на най-обикновена илюзия.

Аз си замълчах.

— Добре ли сте?

— Отлично. А знаете ли нещо за предишния собственик, от когото господин Марласка е купил къщата? Някой си Бернабè Масот?

— Той беше от хората, натрупали състояние в Америка. Не бе прекарал в тая къща повече от час. Купи я след завръщането си от Куба и я държа празна години наред — не казваше защо. Самият той живееше в една голяма сграда, която му построиха в Аренис де Мар^[1]. А тази я продаде за жълти стотинки. Не искаше и да знае за нея.

— А кой е живял там преди него?

— Мисля, че един свещеник. Йезуит. Не съм сигурен. Баща ми бе човекът, който се грижеше за делата на дон Диего, и след неговата смърт унищожи всички архиви.

— Защо го е сторил?

— Заради всичко онова, което вече ви разказах. За да избегне слуховете и да запази чист спомена за приятеля си, предполагам. Истината е, че никога не ми каза защо. Баща ми не беше от хората, които са склонни да дават обяснения за действията си. Имаше си причини — и то основателни, в това не се съмнявам. Двамата с дон Диего бяха не само съдружници, но и големи приятели, тъй че цялата тази история беше много болезнена за баща ми.

— Какво е станало с йезуита?

— Мисля, че е имал дисциплинарни проблеми със своя орден. Бил е приятел на отец Синто Вердагер и май е бил замесен в някои от неговите истории, нали ме разбирате.

— Екзорсизми?

— Празни приказки...

— Как може един йезуит, отлъчен от ордена си, да си позволи такава къща?

Валера отново сви рамене и аз реших, че темата е вече напълно изчерпана.

— Ще ми се да можех да ви помогна повече, господин Мартин, но не зная как. Повярвайте ми.

— Благодаря ви, че ми отделихте от времето си, господин Валера.

Адвокатът кимна и натисна един звънец на бюрото си. Секретарката, която ме бе посрещнала, се появи на вратата. Валера ми подаде ръка и аз я стиснах.

— Господин Мартин си тръгва. Изпратете го, Маргарита.

Секретарката кимна и ме изведе. Преди да изляза от кабинета, се обърнах, за да погледна адвоката, който седеше със сломен вид под портрета на баща си. Последвах Маргарита до изхода и точно когато вече затваряше вратата след мен, се обърнах към нея с най-невинната си усмивка.

— Прощавайте, адвокат Валера ми даде адреса на госпожа Марласка, но сега, като се замисля, май не си спомням добре кой беше номерът на улицата...

Маргарита въздъхна, изгаряща от нетърпение да се отърве от мен.

— Тринайсет. „Каретера де Валвидрера“, номер тринайсет.

— Разбира се.

— Приятна вечер — рече тя.

Преди да успея да се сбогувам, вратата се затвори под носа ми, тържествено и внушително като свещена гробница.

[1] Община в областта Маресме, провинция Барселона. Намира се на 40 км от град Барселона. ↑

Когато се прибрах в къщата с кулата, вече гледах с други очи онова, което в продължение на дълги години бе мой дом и мой затвор. Влязох през входната врата с чувството, че прониквам в пастта на едно същество, изградено от камък и сенки. Изкачих се по стълбището така, сякаш навлизах в неговите вътрешности, и отворих вратата на първия етаж, за да се озова пред онзи дълъг и тъмен, чезнещ в сумрака коридор, който за пръв път ми се видя като преддверието на един подозрителен и нездрав ум. В дъното, очертан от алените отблясъци на здрача, който се процеждаше откъм галерията, различих силуета на Изабела, която идваше към мен. Затворих вратата и запалих лампата в коридора.

Тя се беше издокарала като госпожица от сой, с прибрана коса и малко грим, който ѝ придаваше вид на жена, по-възрастна с десет години.

— Изглеждаш много хубава и елегантна — казах аз хладно.

— Почти като някое момиче на вашата възраст, нали? Харесва ли ви роклята?

— Откъде я измъкна?

— Беше в един от сандъците, дето са в стаята в дъното. Мисля, че е била на Ирене Сабино. Как ви се струва? Седи ми като излята, нали?

— Казах ти да извикаш монахините да дойдат и да отнесат всичко това.

— Така и направих. Тази сутрин отидох в енорийската църква и там ми казаха, че те не можели да дойдат да вземат каквото и да било. Ние да сме отидели да го занесем, ако искаме.

Аз само я гледах безмълвно.

— Това е самата истина — настоя тя.

— Свали тая рокля и я остави там, откъдето си я взела. И си измий лицето. Изглеждаш...

— Като фльорца? — довърши Изабела.

Поклатих глава с въздишка.

— Не. Ти никога не би могла да изглеждаш като фльорца, Изабела.

— Естествено. Затова ви се нравя толкова малко — промълви тя, като се обърна и тръгна към стаята си.

— Изабела — извиках аз.

Тя понечи да се прибере, без да ми обръща внимание.

— Изабела! — повиках отново, повишавайки тон.

Хвърли ми един враждебен поглед и захлопна вратата. Чух, че започна да мести разни неща в спалнята си, и се приближих до вратата. Потропах с кокалчетата на пръстите си. Никакъв отговор. Потропах отново. Пак нищо. Отворих и видях, че Изабела събира малкото вещи, които бе донесла със себе си, и ги слага в чантата си.

— Какво правиш? — попитах аз.

— Отивам си, ето какво правя. Отивам си и ви оставям в мир. Или във война, защото при вас никога не се знае.

— Мога ли да попитам къде ще отидеш?

— Вас какво ви засяга? Това реторичен въпрос ли е, или ироничен? На вас, естествено, всичко ви е все едно, но нали аз съм си глупачка, не мога да направя разликата.

— Изабела, почакай малко и...

— А за роклята хич не се тревожете, ей сегичка ще я сваля. И комплекта с писците можете да върнете в магазина, защото нито съм го използвала, нито ми харесва. Това е безвкусица за малки деца.

Приближих се до нея и сложих ръка на рамото ѝ. Тя рязко се отдръпна, сякаш змия се бе допряла до нея.

— Не ме докосвайте.

Мълчаливо отстъпих назад до прага на стаята. Ръцете и устните на Изабела трепереха.

— Изабела, прости ми. Моля те. Не исках да те обидя.

Тя ме погледна с насълзени очи и горчива усмивка.

— Като че ли не правехте само това, откакто съм тук! През цялото време само ме нагрубяхахте и се държахте с мен така, сякаш съм една нещастна идиотка, която нищо не разбира.

— Прости ми — повторих аз. — Остави си нещата. Не си отивай.

— И защо не?

— Защото аз те моля.

— Ако имам нужда от жалост и съчувствие, мога да ги намеря другаде.

— Не става дума за жалост или за съчувствие, освен ако ти самата не ги изпитваш към мен. Моля те да останеш, защото идиотът съм аз и не искам да бъда сам. Не мога да бъда сам.

— О, колко мило! Винаги загрижен за другите! Ами купете си куче, щом като е така!

Тя стовари чантата на леглото, обърна се към мен, бършейки сълзите си, и даде воля на целия гняв, който бе натрупала. Преглътнах с мъка.

— Значи сме подхванали тази игричка — да си говорим истината? Тогава нека аз да ви кажа, че винаги ще бъдете сам. Ще бъдете сам, защото не умеете нито да обичате, нито да споделяте. Същият сте като тази къща, от която косата ми настръхва. Хич не се учудвам, че вашата дама в бяло ви е зарязала, и че всички ви зарязват. Вие нито обичате, нито позволявате да ви обичат.

Гледах я сразен, сякаш току-що ме бяха напердашили и не знаех откъде са дошли ударите. Опитах се да кажа нещо, но се получи някакво пелтечене.

— Наистина ли не ти харесва комплектът с писците? — успях да изрека накрая.

Изабела подбели очи, изтощена от гневния си изблик.

— Не ме гледайте като пребито куче, защото може и да съм идиотка, ама не чак дотам.

Стоях мълчаливо, подпрян на рамката на вратата. Изабела ме наблюдаваше, разкъсвана между недоверието и състраданието.

— Не исках да кажа онова за вашата приятелка от снимките. Извинявайте — промълви тя.

— Не се извинявай. Това е самата истина.

Сведох поглед и излязох от стаята. Потърсих убежище в кабинета си, за да погледам смрачения град, погребан в мъглата. След малко чух колебливите стъпки на девойката по стълбата.

— Горе ли сте? — извика тя.

— Да.

Изабела влезе в стаята. Беше се преоблякла и беше измила следите от плач по лицето си. Усмихна ми се и аз ѝ се усмихнах в отговор.

— Защо сте такъв? — попита тя.

Свих рамене. Изабела се приближи и седна до мен на перваза. Наслаждавахме се на безмълвното зрелище на сенките по покривите на стария град; нямаше нужда да разговаряме. По някое време тя ме погледна с усмивка.

— Ами ако си запалим една от онези пури, които баща ми ви подарява, и я изпушим заедно?

— И дума да не става.

Изабела потъна в едно от своите продължителни мълчания. От време на време ми хвърляше бегли погледи и се усмихваше. Аз я наблюдавах с крайчеца на окоето и си давах сметка, че само като я гледах, ми беше някак по-лесно да повярвам, че може би е останало нещо хубаво и свястно в тоя скапан свят и — с известен късмет — в самия мен.

— Оставаш ли? — попитах накрая.

— Посочете ми една основателна причина. Една искрена причина — или по-скоро егоистична, щом става дума за вас. И гледайте да не е някоя небивалица, защото ще си тръгна на секундата.

Тя се барикадира зад един отбранителен поглед, очаквайки някое ласкателство, и на мен за миг ми се стори, че е едничкият човек на този свят, когото не исках и не можех да излъжа. Сведох очи и поне веднъж казах истината, па макар и само за да я чуя произнесена на глас.

— Защото нямам друг приятел освен теб.

Изржението й омекна и аз побързах да отклоня поглед — да не би да прочета жалост в очите й.

— Ами господин Семпере и оня педант Барсело?

— Нямам друг приятел, който да се осмелява да ми казва истината.

— А вашият приятел, тарторът? Той не ви ли казва истината?

— Не вади нож на умряло куче. Тарторът не ми е приятел и не ми се вярва някога да е казал истина през живота си.

Изабела ме погледна внимателно.

— Виждате ли? Знаех си аз, че му нямате доверие. Прочетох го на лицето ви още първия ден.

Опитах се да спася нещичко от достойнството си, но единственото, което ми се удаде, бе да прибягна до сарказъм.

— Да не би да си прибавила умението да четеш лица към списъка на талантите си?

— Никакъв талант не е нужен, за да прочете човек вашето лице — отби удара Изабела. — То е ясно като приказката за Палечко.

— И какво друго четеш по лицето ми, многоуважаема гледачке?

— Че ви е страх.

Засмях се неохотно.

— Няма защо да се срамувате от това. Да се страхуваш е признак за здрав разум. От нищо не се боят само кръглите глупаци. Това го прочетох в една книга.

— В наръчника на бълзливца ли?

— Не е нужно да си го признавате, ако това застрашава чувството ви за мъжественост. Знам, че вие, мъжете, си мислите, че твърдоглавието ви трябва да отговаря по размер на оная ви работа.

— И това ли го прочете в книгата?

— Не, това е собствена сентенция.

Вдигнах ръце, предавайки се пред този аргумент.

— Е, добре, не отричам, че изпитвам мъгляво безпокойство.

— Че сте мъгляв, мъгляв сте. Направо умираете от страх. Признайте си.

— Хайде да не преувеличаваме. Да речем, че имам известни съмнения относно връзката ми с моя издател, което — с оглед на моя опит — е разбираемо. Но доколкото зная, Корели е истински джентълмен и нашите професионални отношения ще бъдат плодородни и положителни и за двете страни.

— Да, затова ви се разтреперват мартинките, щом само се спомене името му.

Въздъгнах, останал без сили за по-нататъшен спор.

— Какво искаш да ти кажа, Изабела?

— Че повече няма да работите за него.

— Не мога да сторя това.

— И защо не? Не можете ли да му върнете парите и да го разкарате?

— Не е толкова просто.

— Защо да не е? Да не сте се забъркали в нещо?

— Мисля, че да.

— В какво точно?

— Тъкмо това се опитвам да разбера. Във всеки случай, аз съм единственият, който е отговорен за тази работа и следователно аз трябва някак да я разреша. Ти няма защо да се тревожиш за това.

Изабела ме изгледа, примирена за момента, но не и убедена.

— Знаете ли, че сте ужасен човек?

— Почвам да свиквам с тази мисъл.

— Ако искате да остана, правилата тук трябва да се променят.

— Целият съм слух.

— Свърши се с просветения деспотизъм. От днес в тази къща цари демокрация.

— Свобода, равенство и братство.

— По-внимателно с братството. Но повече няма да има никакво командорене, нито пък номерца в стила на мистър Рочестър^[1].

— Както вие кажете, мис Еър.

— И не си правете илюзии, защото няма да се омъжа за вас, ако ще и да ослепеете.

Подадох ѝ ръка, за да скрепя нашия пакт. Тя я стисна колебливо, а после ме прегърна. Оставих се в обятията ѝ и зарових лице в косата ѝ. Докосването ѝ бе покой и гостоприемство, то носеше светлината на живота, бликаща от едно седемнайсетгодишно момиче. Искаше ми се да вярвам, че такава навярно би била прегръдката, която моята майка никога не намери време да ми даде.

— Приятели ли сме? — промълвих.

— Докато смъртта ни раздели.

[1] Герой от романа „Джейн Еър“ (1847) на Шарлот Бронте. ↑

Новите правила на Изабелиното царство влязоха в сила в девет часа на следващата сутрин, когато моята помощничка се появи в кухнята и без много увъртания ме осведоми как ще вървят нещата оттук насетне.

— Реших, че имате нужда от установен ред. Иначе почват да се лутат и да водите разгулен живот.

— Откъде измъкна този епитет?

— От една от вашите книги. Раз-гу-лен. Добре звучи.

— И е страшно подходящ за рими.

— Не сменяйте темата.

Правилата бяха следните: денем щяхме да работим и двамата, всеки по своя ръкопис. Щяхме да вечеряме заедно, после тя да ми показва страниците, написани от нея през деня, и да ги обсъждаме. Аз трябваше да се закълна, че ще бъда откровен и ще ѝ давам подходящи напътствия, а няма просто да ѝ угаждам с празни похвали. Неделите щяха да са почивни дни и тогава аз щях да я водя на кино, на театър или на разходка. Тя щеше да ми помага в търсенето на материали из разни библиотеки и архиви, а освен това се нагърбваше със задачата килерът ни винаги да е пълен с отбрани стоки благодарение на връзката с фамилията магазин. Аз щях да приготвям закуската, а тя — вечерята. За обяда щеше да се грижи онзи, който е свободен в момента. Щяхме да си поделим домакинската шетня и аз се задължавах да приема безспорния факт, че къщата трябва да се почиства редовно. Аз нямаше да се опитвам да ѝ намеря приятел при никакви обстоятелства, а тя нямаше да изразява съмненията си относно моите мотиви да работя за тартора или да изказва мнение по въпроса, освен ако сам не ѝ го поисках. Всичко останало щяхме да го импровизираме в движение.

Взех чашата си с кафе и двамата вдигнахме тост за моето поражение и безусловна капитулация.

Само след два-три дена се отдадох изцяло на тихия и спокоен живот на васала. Изабела по принцип се събуждаше бавно и трудно и когато изникнеше от стаята си с полузатворени очи, влачейки нозе с едни мои чехли, които бяха прекалено големи за нея, аз вече бях готов със закуската, кафето и сутрешната преса — различен вестник всеки ден.

Рутината е икономката на вдъхновението. Едва бяха изтекли четирийсет и осем часа от въвеждането на новия режим, когато установих, че съм започнал да си възвръщам дисциплината от най-плодотворните си години. Часовете на усамотение в кабинета ми бързо изкристализираха в десетки страници, в които не без известно безпокойство виждах как творбата ми постепенно приема форма, престава да бъде идея и се превръща в реалност.

Текстът просто се лееше, бляскав и пълен със заряд. Можеше да се чете като легенда, митологична сага за чудеса и тежки изпитания, с герои и сцени, които се разгръщаха около едно пророчество, носещо надежда за племето. Повествованието подготвяше почвата за идването на един войнствен спасител, който трябваше да избави хората си от всички тегоби и оскърбления и да им върне славата и гордостта, отнети от лукави врагове, заговорничили от незапомнени времена против народа — който и да бе този народ. Механизмът бе безупречен и можеше да се приложи еднакво добре към коя да е вяра, раса или племе. Знамена, богове и манифести — това бяха джокерите в тази колода, която винаги раздаваше едни и същи карти. Имайки предвид естеството на работата, аз бях избрал да използвам един от най-сложните и трудни за приложение трикове в кой да е литературен текст: привидното отсъствие на всякакви трикове. Езикът звучеше ясно и просто, гласът на повествователя бе честният и открит глас на една съвест, която не разказва, а само разкрива. Понякога се спирах, за да препрочета написаното до момента, и чувството, че сглобяваната от мен машинария функционира с безукорна точност, ме изпълваше със сляпа суета. Съзнавах, че за пръв път от много време насам прекарвам цели часове, без да мисля за Кристина или за Педро Видал. Ситуацията, казвах си, отива към подобрене. Навярно поради това, че нещата изглеждаха така, сякаш най-сетне щях да изляза от блатото,

направих онова, което бях правил винаги, щом животът ми поемеше в благоприятна посока: провалих всичко.

Една сутрин, след като закусих, се премених с един от костюмите си на порядъчен гражданин. Отидох до галерията, за да се сбогувам с Изабела, и я видях приведена над бюрото — препрочиташе страниците, които бе написала предния ден.

— Днес няма ли да пишете? — попита тя, без да вдига поглед.

— Давам си ден за размисъл.

Забелязах, че е сложила комплекта с писците и мастилницата с музите до тетрадката си.

— Смятах, че го мислиш за безвкусица — рекох.

— Точно за това го мисля, но все пак съм момиче на седемнайсет години и имам пълното право да харесвам безвкусици — също както вие си падате по пурите.

В тоя миг миризмата на одеколон достигна до нея и тя ми хвърли заинтригуван поглед. Като ме видя, че съм се облякъл за излизане, свъси вежди.

— Пак ли ще се правите на детектив?

— Мъничко.

— А не ви ли трябва телохранител? Един доктор Уотсън в рокля? Изобщо някой със здрав разум?

— Не се учи да си търсиш извинения да не пишеш, преди да си се научила да пишеш. Това е привилегия на професионалистите и човек трябва да я спечели с труд.

— Мисля, че щом съм ваша помощничка, трябва да ви помагам във всичко.

Усмихнах се благо.

— Като отваряш дума за това — да, има нещо, за което исках да те помоля. Не, не се плаши. Свързано е с господин Семпере. Научих, че е зле с парите и книжарницата е в опасност.

— Не може да бъде!

— За жалост това е самата истина, но нищо страшно няма да се случи, защото ние няма да допуснем положението да се утежни.

— Да, ама господин Семпере е много горд и няма да приеме да... Впрочем вече направихте опит, нали?

Кимнах.

— Затова реших, че трябва да действаме по-хитро и да прибегнем до еретични и подмолни средства за постигане на целта.

— Това си е по вашата специалност.

Не обърнах внимание на укорителния тон и пристъпих към изложение на моя план.

— Намислил съм следното: да се отбиеш в книжарницата, ни лук яла, ни лук мирисала, и да кажеш на Семпере, че аз съм един звяр и до гуша ти е дошло от мен...

— Дотук звучи сто процента правдоподобно.

— Не ме прекъсвай. Ще му кажеш всичко това и ще добавиш, че ти плащам съвсем мизерна сума, задето ми помагаш.

— Ама вие не ми плащате нито стотинка...

Въздъгнах, въоръжавайки се с търпение.

— Когато ти каже, че съжالياва за това — а той със сигурност ще го каже, — ти си придай вид на изпаднала в беда дама и му довери, по възможност с някоя и друга сълзица, че баща ти те е лишил от наследство и иска да те прави монахиня. Затова ти е хрумнало, че навярно би могла да работиш в книжарницата по няколко часа, ей така, пробно, в замяна на три процента комисиона от книгите, който продадеш. Тъй ще си изковеш бъдеще далече от манастира като волна и независима жена, посветила се на разпространението на книжнината.

Изабела извъртя очи.

— Три процента? Какво искате вие — да помогнете на Семпере, или да го оскубете?

— Искам да се облечеш, както се беше издокарала оная вечер, да се нагиздиш, както само ти си знаеш, и да се отбиеш в книжарницата, когато синът му е там, а това обикновено е в следобедните часове.

— За красавеца ли говорим?

— Колко сина има господин Семпере?

Изабела се замисли и когато схвана накъде бия, ми хвърли изпепеляващ поглед.

— Ех, ако баща ми знаеше какъв извратен ум имате, щеше да си купи оная двуцевка.

— Казвам ти само, че синът трябва да те види. А бащата да види как те гледа синът.

— Вие сте даже по-лош, отколкото си мислех. Сега, значи, се захващате с търговия с бели робини?

— Става дума за най-обикновено християнско милосърдие. Освен това ти първа призна, че синът на Семпере е хубавец.

— Хубавец и малко глуповат.

— Да не преувеличаваме. Семпере младши просто е малко стеснителен в присъствието на нежния пол, което му прави чест. Той е образцов гражданин, който, при все че осъзнава убедителното въздействие на своята осанка и мъжка хубост, упражнява краен самоконтрол от уважение и преклонение към безупречната чистота на барселонската жена. Не ми казвай, че това не му придава една аура на благородство и обаяние, която докосва твоите инстинкти — както майчинския, така и ония, периферните.

— Понякога си мисля, че ви мразя, господин Мартин.

— Мрази ме, ако щеш, но не бива да виниш за моите човешки недостатъци клетия момък Семпере, защото той си е същински светец.

— Бяхме се разбрали, че няма да ми търсите приятел.

— Че кой говори за такива работи? Ако ме оставиш да довърша, ще ти разкажа и останалото.

— Продължавайте, Распутин.

— Когато Семпере баща се съгласи да те наеме — а той ще го направи, — искам всеки ден да прекарваш два-три часа на тезгяха в книжарницата.

— В какъв вид? Облечена като Мата Хари?

— Облечена с приличието и добрия вкус, които са ти присъщи. Издокарана, привлекателна, но без да нарушаваш добрия тон. Ако се наложи, измъкни някоя от роклите на Ирене Сабино, но гледай да не бие много на очи.

— Има две-три, които ми стоят убийствено — отбеляза Изабела с лице, светнало от предвкушаното удоволствие.

— В такъв случай ще облечеш онази, с която изглеждаш най-прилично.

— Вие сте реакционер! А какво ще стане с литературното ми образование?

— Та има ли за него по-подходяща класна стая от „Семпере и синове“? Там ще бъдеш заобиколена от шедьоври, от които ще се учиш на воля.

— И как ще стане това? Може би ще трябва да дишам дълбоко, че да прихвана нещо от тях?

— Хайде, става дума само за няколко часа на ден. После ще можеш да продължаваш с работата си тук, както досега, и да получаваш моите безценни съвети, които ще направят от теб една нова Джейн Остин.

— А къде е трикът?

— Трикът е, че всеки ден ще ти давам няколко песети и всеки път, щом някой клиент ти плати и трябва да отвориш касата, ще ги слагаш там дискретно.

— Значи такъв бил вашият план...

— Да, това е планът и както виждаш, в него няма нищо извратено.

Изабела свъси вежди.

— Няма да се получи. Господин Семпере не е вчерашен и ще усети, че става нещо странно.

— Ще се получи, ще видиш. Ако господин Семпере се зачуди какво става, ще му кажеш, че щом видят хубаво и симпатично момиче зад тезгяха, клиентите си развързват кесията и проявяват по-голяма щедрост.

— Това може да се случи в долнопробните бордеи, които вие посещавате, но не и в една книжарница.

— Не съм съгласен. Ако аз вляза в някоя книжарница и видя такава обаятелна продавачка като теб, ще съм готов да купя даже и последната книга, отличена с националната награда за литература.

— Това е така, защото съзнанието ви е по-мръсно и от курник.

— Отгоре на всичко имам — или по-скоро двамата с теб имаме — дълг на признателност към Семпере.

— Това е удар под пояса.

— В такъв случай не ме карай да се прицелвам още по-ниско.

Всяко майсторско увещаване, което е достойно за името си, апелира първо към любопитството, после към суетата, а накрая — към добросърдечието или угризението. Изабела сведе очи и бавно кимна.

— И кога ще поискате да пуснем в действие вашия план за нимфата благодетелка?

— Няма защо да отлагаме за утре онова, което можем да свършим днес.

— Днес?

— Тоя следобед.

— Я ми кажете истината. Не прибъгвате ли до тая хитрина, за да изперете парите, които ви плаща тарторът, и да очистите съвестта си или каквото там имате на нейно място?

— Вече знаеш, че моите мотиви винаги са егоистични.

— Ами ако господин Семпере ми откаже?

— Ти гледай синът му да е там и да си издокарана с неделно облекло, но не сякаш си тръгнала на църква.

— Този план е унизителен и обиден.

— И страшно ти допада.

Изабела най-сетне се усмихна, лукава като котка.

— Ами ако синът се одързости и вземе да се развихри?

— Гарантирам ти, че наследникът би дръзнал да те пипне с пръст само в присъствието на свещеник, който държи брачно свидетелство в ръка.

— Един гледа сватба, друг — брадва...

— Е, ще го направиш ли?

— Заради вас ли?

— Заради литературата.

Когато излязох на улицата, бях изненадан от хладния, режещ бриз, който нетърпеливо метеше улиците, и разбрах, че есента се прокрадва на пръсти в Барселона. На Пласа Паласио се качих на един празен трамвай, който чакаше пътници досущ като някакъв голям капан за мишки от ковано желязо. Седнах до прозореца и платих билета си на контрольора.

— Отива ли до Сария? — попитах аз.

— До площада.

Облегнах глава на стъклото и след малко трамваят потегли с рязко движение. Затворих очи и се отдадох на една от онези дремки, на които можем да се наслаждаваме само на борда на някое механично творение — сънят на съвременния човек. Присъни ми се, че пътувам във влак, сглобен от черни кости, с вагони във формата на ковчези, който прекосяваше една безлюдна Барселона, осеяна със захвърлени дрехи, сякаш телата, които ги бяха носили, просто се бяха изпарили. Ширнал се като тундра безпорядък от изоставени шапки и рокли, костюми и обувки покриваше улиците, потънали в тягостна тишина. Локомотивът изхвърляше следа от ален дим, който се разпръскваше в небето подобно на разлята боя. Тарторът, усмихнат, пътуваше до мен. Беше облечен в бяло и носеше ръкавици. Нещо тъмно и лепкаво капеше от краищата на пръстите му.

— *Какво е станало с хората?*

— *Имайте вяра, Мартин. Имайте вяра.*

Когато се събудих, трамваят бавно се плъзгаше към входа на площада в Сария. Слязох, без да дочакам да спре напълно, и се отправих към стръмната улица „Майор де Сария“. Петнайсет минути по-късно стигнах до моята цел.

„Каретера де Валвидрера“ тръгваше от една сенчеста алея, която се простираше зад подобната на замък от червени тухли сграда на колежа „Сан Игнасио“. Улицата се изкачваше нагоре към планината,

заобиколена от двете страни с големи уединени къщи и покрита с килим от окапали листа. Ниски облаци се плъзгаха по планинския склон и се стапяха в лека мъгла. Поех по тротоара откъм страната на нечетните номера, като оглеждах градинските стени и решетките на вратите, опитвайки се да разчета номерацията на улицата. Зад тях се виждаха потъмнели каменни фасади и пресъхнали фонтани, заседнали сред буренявали пътеки. Изминах един участък от тротоара под сянката на дълга редица кипариси и с изненада видях, че номерацията скачаше от 11 направо на 15. Объркан, аз се върнах по стъпките си назад в търсене на номер тринайсет. Вече бях почнал да подозирам, че секретарката на адвокат Валера е излязла по-хитра, отколкото изглеждаше, и ми е дала фалшив адрес, когато забелязах една алея, който се отклоняваше от тротоара. Тя бе дълга почти петдесет метра и стигаше до тъмна решетеста врата, образуваща гребен от копиевидни метални пръчки.

Тръгнах по тясната павирана алея и се приближих до вратата. Буйната и занемарена растителност на градината бе пропълзяла от другата страна и клоните на един евкалипт стърчаха между пръчките на вратата, подобно на умоляващи ръце, промушили се през решетката на килия. Отмахнах листата, които покриваха част от стената на оградата, и пред погледа ми се откриха букви и цифри, издълбани в камъка.

Каса Марласка

13

Поех покрай решетката, която ограждаше градината, опитвайки се да зърна какво има вътре. След двайсетина метра се натъкнах на метална врата, вградена в каменната стена. Едно мандало почиваше върху ламарината, набраздена от сълзите на ръждата. Вратата бе леко открената. Бутнах я с рамо и тя се отвори достатъчно, за да мога да мина, без дрехите ми да се съдерат от грапавите камъни, които стърчаха от стената. Въздухът бе напоен със силна миризма на влажна пръст.

Между дърветата се простираше пътека от мраморни плочи, която водеше към едно незастроено място, покрито с бели камъни.

Отстрани се виждаше гаражно помещение с отворена врата, разкриваща останките от онова, което някога е било „Мерцедес-Бенц“, а сега изглеждаше като изоставена на произвола катафалка. Къщата бе постройка в модернистичен стил с извити линии, която се издигаше на три етажа и завършваше с мансарди, образуващи нещо като гребен от струпани купички и арки. Тесни и заострени като ками прозорци зееха на фасадата, осеяна с релефи и водоливници. Стъклата им отразяваха безшумното шествие на облаците. Стори ми се, че зърнах някакво лице зад един от прозорците на първия етаж.

Вдигнах ръка и помахих за поздрав, без да съм напълно сигурен защо го правя. Все пак не исках да ме вземат за крадец. Фигурата остана на мястото си, загледана към мен, неподвижна като паяк. Сведох очи за миг, а когато отново вдигнах поглед, тя бе изчезнала.

— Добър ден! — провикнах се аз.

Почаках няколко секунди и като не получих отговор, полека се приближих към къщата. Покрай източната фасада имаше басейн с овална форма. От другата страна се издигаше остъклена галерия. Столове от разнищен брезент ограждаха басейна. Обраснал с бръшлян трамплин бе надвиснал над гладката повърхност на тъмните води. Приближих се до ръба на басейна и видях, че е покрит с окапала шума и водорасли, които се полюшваха на повърхността. Докато се вирах в собственото си отражение във водата, забелязах една тъмна фигура, която се очерта зад гърба ми.

Обърнах се рязко и се озовах срещу едно мрачно и изострено лице, което ме оглеждаше с опасение и безпокойство.

— Кой сте вие и какво търсите тук?

— Казвам се Давид Мартин и идвам от името на адвокат Валера — подех аз.

Алисия Марласка стисна устни.

— Вие ли сте госпожа Марласка? Доня Алисия?

— Какво стана с онзи, който идва винаги? — попита тя.

Разбрах, че госпожата ме е взела за един от стажантите в кантората на Валера и навярно смяташе, че ѝ нося документи за подписване или някакво известие от адвоката. За миг претеглих възможността да приема такава самоличност, но нещо в изражението на тази жена ми подсказа, че през живота си е чула достатъчно лъжи, за да преглътне и още една.

— Не работя за кантората, госпожо Марласка. Причината за посещението ми е от частен характер. Питам се дали бихте могли да ми отделите няколко минути, за да поговорим за един от предишните имоти на покойния ви съпруг, дон Диего.

Вдовицата пребледня и погледът ѝ се зарея някъде встрани. Подпираше се на бастун, а край прага на галерията забелязах една инвалидна количка, в която тя вероятно прекарваше повече време, отколкото би ѝ се искало да признае.

— Не е останал вече никакъв имот на моя съпруг, господин...

— Мартин.

— Банките взеха всичко, господин Мартин. Всичко освен тази къща, която той прехвърли на мое име по съвет на бащата на господин Валера. Другото го отнесоха лешоядите...

— Имах предвид къщата с кулата на улица „Фласадерс“.

Вдовицата въздъхна. Прецених, че бе на около шейсет или най-много шейсет и пет години. Ехото от една навярно ослепителна хубост явно бе отзвучало съвсем неотдавна.

— Забравете за тая къща. Това е прокълнато място.

— За съжаление не мога да сторя това, понеже живея в нея.

Госпожа Марласка сбърчи вежди.

— Мислех, че никой не иска да живее там. Дълги години беше необитаема.

— Взех я под наем преди доста време. Причината за посещението ми е, че в хода на някои преустройства намерих редица лични вещи, които, предполагам, са принадлежали на покойния ви съпруг, а вероятно и на вас.

— В онази къща няма нищо мое. Каквото и да сте намерили, сигурно е на оная жена...

— Ирене Сабино?

Алисия Марласка се усмихна горчиво.

— Какво всъщност искате да узнаете, господин Мартин? Кажете ми истината. Не сте дошли чак дотук, за да ми върнете вехториите на покойния ми мъж.

Известно време се гледахме мълчаливо и аз разбрах, че за нищо на света не мога и не искам да лъжа тази жена.

— Опитвам се да разбера какво се е случило със съпруга ви, госпожо Марласка.

— Защо?

— Защото мисля, че същото се случва и с мен.

Домът на Марласка имаше онова излъчване на изоставен пантеон, свойствено за големите къщи, които съществуват, подхранвани само от отсъствието и нуждата. Дните на щастие и слава, в които цяла армия от прислужници я бяха поддържали чиста и великолепна, бяха отминали и сега къщата представляваше една руина. Боята по стените се лющеше; плочите на пода се бяха разместили; мебелите бяха проядени от влагата и студа; таваните се бяха свлекли, а големите килими бяха протрити и избелели. Помогнах на вдовицата да седне в своя инвалиден стол на колелца и следвайки нейните указания, я поведох към една читалня, в която почти не бяха останали книги или картини.

— Наложил се да продам повечето неща, за да преживея — обясни ми тя. — Ако не беше адвокат Валера, който продължава да ми праща всеки месец малка пенсия от името на кантората, просто не знаех къде щях да се даяна.

— Сама ли живеете тук?

Вдовицата кимна.

— Това е моят дом. Едничкото място, където съм била щастлива, макар и преди много години. Винаги съм живяла тук и тук ще си умра. Извинете, че не ви предложих нищо. Толкова отдавна никой не ме посещава, че вече не знаех как да се държа с гости. Желаете ли кафе или чай?

— Няма нужда, благодаря.

Госпожа Марласка се усмихна и посочи креслото, в което бях седнал.

— Беше любимото на моя съпруг. Често сядаше в него и четеше до много късно пред камината. Аз понякога сядях тук, до него, и го слушах. Той обичаше да ми разказва разни неща — поне тогава. Бяхме много щастливи в тази къща...

— Какво се случи?

Вдовицата сви рамене, загледана в пепелта на камината.

— Сигурен ли сте, че искате да чуете тази история?

— Моля ви.

— Честно казано, не зная съвсем точно кога съпругът ми Диего се запозна с нея. Спомням си само, че веднъж взе да я споменава, ей тъй, между другото, но скоро стана така, че и ден не минаваше, без да чуя името ѝ от неговата уста: Ирене Сабино. Каза ми, че ги запознал един мъж на име Дамиан Роурес, който организираше спиритически сеанси в някакъв локал на улица „Елизабетс“. Диего беше много начетен в областта на религиите и няколко пъти бе присъствал на такива сеанси като наблюдател. В ония дни Ирене Сабино беше една от най-популярните актриси в театрите на Паралело. Беше красавица, това не мога да отрека. Като оставим това настрана, надали знаеше да брои по-нататък от десет. Говореше се, че се родила сред колибите на плажа Богател, че майка ѝ я изоставила в гетото Соморостро и тя израснала сред просяци и хора, които търсели скривалище там. На четиринайсетгодишна възраст започнала да танцува в кабаретата и локалите на Равал и Паралело. Тоест минаваше за танцорка, но предполагам, че е започнала да проституира още преди да се научи да чете — ако изобщо се е научила някога... По едно време беше голямата звезда на зала „Ла Криола“, или поне така говореха. После премина към други, по-изискани заведения. Мисля, че беше в „Аполо“, когато се запозна с някой си Хуан Корбера, на когото всички му викаха Жако. Жако беше неин импресарио, а вероятно и любовник. Именно той измисли името Ирене Сабино и съчини легендата, че била незаконна дъщеря на голяма парижка кабаретна звезда и принц от европейската аристокрация. Нямам представа какво е било истинското ѝ име и дали изобщо е имала такова. Та този Жако я въвел в кръговете на спиритическите сеанси — мисля, че по внушение на Роурес.

Те двамата си делели печалбите от продажбата на предполагаемата ѝ девственост на заможни и отегчени мъже, които посещавали онези фарсове, за да си разнообразят живота. Говореше се, че нейната специалност били двойките.

Само че Жако и съдружникът му Роурес не подозирали едно нещо — че Ирене била обсебена от идеята за сеансите и действително

вярвала, че при тая пантомима може да се осъществи връзка със света на духовете. Била убедена, че нейната майка ѝ изпраща послания от отвъдното, и дори след като се бе прочула като актриса, продължила да посещава сеансите, опитвайки се да установи контакт с нея. Именно там се запознала с моя съпруг Диего. Предполагам, че в тоя момент двамата с него сме минавали през труден период — като всички съпружески двойки. От известно време Диего искаше да остави адвокатурата и да се посвети изцяло на писането. Осъзнавам, че в мое лице не срещна подкрепата, от която се нуждаеше. Мислех, че ако стори това, ще си опропасти живота, макар че навярно едничкото, от което съм се бояла, е да не изгубя къщата, слугите... е, в крайна сметка пак изгубих всичко, включително и мъжа си. Онова, което съвсем ни отчужди, бе загубата на Исмаел, нашия син. Диего беше луд по него. Никога не съм виждала баща, който така да обожава сина си. Исмаел, за разлика от мен, бе неговият живот. Един ден се карахме със съпруга ми в спалнята на първия етаж. Бях почнала да го упреквам за времето, което прекарваше в писане, и за това, че съдружникът му Валера му бе поставил ултиматум. На Валера му бе дошло до гуша да поема работата и на двамата, затова обмисляше да разпусне съвместната им кантора и да започне самостоятелна практика. Диего каза, че на него му е все едно, че е готов да продаде своя дял в кантората и да се посвети на призванието си. Същия следобед забелязахме, че Исмаел го няма. Не беше в стаята си, нито пък в градината. Помислих, че се е уплашил, чувайки кавгата ни, и е излязъл от къщата. Не го правеше за пръв път. Месеци преди това го бяха намерили, разплакан, на една пейка на площада в Сария. На свечеряване излязохме да го търсим. Никъде нямаше и следа от него. Ходихме по съседски къщи, по болници... Когато се прибрахме на сутринта, след като го бяхме издирвали цяла нощ, открихме тялото му на дъното на басейна. Беше се удавил предния следобед, а ние с баща му не бяхме чули виковете му за помощ, защото бяхме твърде заети да си крещим един на друг. Беше само на седем години. Диего никога не ми прости това, а не прости и на себе си. Скоро стигнахме дотам, че никой от двама ни не можеше да търпи присъствието на другия. Всеки път, щом се погледнехме или докоснехме, виждахме телцето на нашия мъртъв син на дъното на тоя проклет басейн. И ето че един ден се събудих и разбрах, че Диего ме е напуснал. Той остави кантората и се пренесе да

живее в една грамадна къща в квартал Рибера, по която беше вманиачен от години. Казваше, че се занимава с писане, че е получил много важна поръчка от един парижки издател, че няма защо да се тревожи за пари. Аз знаех, че е с Ирене, макар че не си го признаваше. Беше напълно съсипан. Вярваше, че му остава малко време на този свят. Смяташе, че е прихванал някаква болест, някакъв паразит, който го разяжда от вътре. Говореше само за смъртта. Не слушаше никого — нито мен, нито Валера... само Ирене и Роурес, които тровеха ума му с истории за духове и му измъкваха парите с обещания, че ще го свържат с Исмаел. Веднъж отидох до къщата с кулата и го замолих да ми отвори. Не ме пусна да вляза вътре. Каза ми, че е зает, че работи по нещо, което щяло да му позволи да избави Исмаел. Тогава си дадох сметка, че започва да губи разсъдъка си. Вярваше, че ако напише оная проклетата книга за издателя от Париж, нашият син ще се върне от мъртвите. Мисля, че Ирене, Роурес и Жако с общи усилия успяха да му измъкнат парите, които му бяха останали, които ни бяха останали... Месеци по-късно, когато вече не се срещаше с никого и прекарваше цялото си време, затворен в онова ужасно място, го намериха мъртъв. Полицията каза, че било нещастен случай, но аз изобщо не им повярвах. Жако бе потънал вдън земя, а от парите нямаше и помен. Роурес заяви, че не знае нищо. Твърдеше, че от месеци не поддържал връзка с Диего, защото мъжът ми бил полудял и му вдъхвал страх. При последните спиритически сеанси Диего уплашил клиентите със своите истории за прокълнати души, така че Роурес му казал повече да не стъпва там. Диего разправял, че под града има огромно езеро от кръв. Разправял, че синът му му говори насън, че Исмаел е в плен на една сянка със змийска кожа, която се представя за друго дете и си играе с него... След всичко това никой не се учуди, когато намериха трупа му. Ирене заяви, че Диего е посегнал на живота си по моя вина, че към смъртта го е тласнала именно тая студена и пресметлива съпруга, която е допуснала синът му да умре, понеже не е искала да се откаже от охолния живот. Заяви още, че тя била единствената, която го обичала истински и никога не приела и стотинка от него. Мисля, че поне в този случай не излъга. Според мен Жако я бе използвал, за да съблазни Диего и да го ограби. После, в решителния момент, Жако я зарязал и избягал, без да й даде и пукнат грош. Така твърдяха полицаите, или поне някои от тях. Винаги съм имала чувството, че не

искаха да се ровят в тази история и версията за самоубийството им се видя много удобна. Аз обаче не вярвам, че Диего сам е отнел живота си. Тогава не повярвах в това, а и сега не го вярвам. Мисля, че са го убили Ирене и Жако — и то не само заради парите. Имаше и още нещо. Спомням си, че един от полицаите, натоварени да разследват случая, съвсем млад мъж на име Салвадор, Рикардо Салвадор, бе на същото мнение. Той казваше, че има нещо, което се разминава с официалната версия за произшествието, и че някой прикрива истинската причина за смъртта на Диего. Салвадор се бореше да изясни фактите дотогава, докато му отнеха случая, а след време даже го отстраниха от полицията. Дори и тогава той продължи да разследва на своя глава. Понякога идваше да ме види. Станахме добри приятели... Аз бях самотна жена, съсипана и отчаяна. Валера ми казваше, че трябва да се омъжа повторно. Той също винеше мен за станалото с моя съпруг и даже взе да ми намеква, че имало много бакали ергени, на които една вдовица с аристократични обноски и представителна външност би могла да им топли леглото в златните им години. С времето дори Салвадор спря да ме посещава. Не го упреквам. Докато се опитваше да ми помогне, провали своя живот. Понякога ми се струва, че това е единственото, което съм успявала да направя за другите на тоя свят — да им проваляя живота... Никому не съм разказала тази история до днес, господин Мартин. Ако желаете един съвет, забравете за тая къща, за мен, за съпруга ми и за цялата история. Махнете се някъде далече. Този град е прокълнат. Прокълнат!

Тръгнах си от дома на Марласка покрусен и закрачих безцелно из лабиринта на самотните улички, които водеха към Педралбес. Небето бе покрито с паяжина от сиви облаци, които едва пропускаха слънцето. Стрели от светлина пронизваха тази плащаница и бръснеха планинския склон. Проследих тези лъчи с поглед и видях как докосваха гледжосаните плочки на покрива на Вила Елиус. Прозорците й искряха в далечината. Пренебрегвайки гласа на здравия разум, закрачих натам. Докато се приближавах, небето взе да притъмнява и излезе режещ вятър, който вдигаше спирали от окапали листа покрай мен. Спрях се, когато стигнах началото на улица „Панама“. Вила Елиус се издигаше пред мен. Не посмях да пресека улицата и да се доближа до стената, която опасваше градината. Останах там Бог знае колко време; не можех нито да се махна, нито пък да отида до вратата и да почукам. Именно тогава я видях да минава край един от големите прозорци на втория етаж. Усетих силен студ във вътрешностите си. Канех се да си тръгна, когато тя изведнъж се обърна и се спря. Приблужи се до прозореца и аз почувствах очите й, впити в моите. Вдигна ръка, сякаш искаше да ми помахва за поздрав, но така и не разтвори свитите си пръсти. Нямах смелост да издържа на погледа й, обърнах се и закрачих по улицата надолу. Ръцете ми трепереха, затова ги пъгнах в джобовете си — да не би тя да ги забележи. Преди да завия зад ъгъла, се обърнах и се уверих, че все още е там и ме гледа. Колкото и да ми се искаше да я намразя, нямах сили за това.

Прибрах се вкъщи с чувството, че съм измръзнал до кости. На влизане забелязах, че от пощенската кутия в преддверието стърчи един плик. Пергаментова хартия и червен восък. Известие от тартора. Отворих го, докато се тътрех нагоре по стълбите. Изящният почерк ми съобщаваше, че съм поканен на среща на следващия ден. Когато стигнах до площадката, видях, че вратата е открената и Изабела ме чака с усмивка.

— Бях в кабинета и ви видях, че си идвате — рече тя.

Опитах се да ѝ се усмихна, но явно не се получи много убедително, защото щом ме погледна в очите, Изабела се сдоби със загрижено изражение.

— Добре ли сте?

— А, нищо ми няма. Май съм настинал малко.

— Сложила съм един бульон на печката, който ще направи чудеса за вас. Влезте.

Тя ме хвана под ръка и ме поведе към галерията.

— Изабела, не съм инвалид.

Побърза да ме пусне и сведе очи.

— Извинявайте.

Нямах сили да се препирам с никого, най-малко пък с моята твърдоглава помощничка, затова я последвах без възражения до едно от креслата в галерията и се стоварих в него като чувал. Изабела седна срещу мен и ме загледа разтревожено.

— Какво се е случило?

Усмихнах ѝ се успокоително.

— Нищо. Нищо не се е случило. Нали щеше да ми даваш бульон?

— Ей сегичка.

Изабела веднага се втурна към кухнята. Чувах я как се суети там. Поех дълбоко въздух и затворих очи, докато не я чух да се задава.

Подаде ми една димяща купа с невероятни размери.

— Прилича на нощно гърне — отбелязах аз.

— Изпийте го без дебелашки коментари.

Подуших бульона. Ухаеше приятно, но не исках да проявявам прекалено покорство.

— Мирише странно — казах. — От какво е?

— Мирише на пиле, понеже е от пиле. Има и сол и мъничко херес. Хайде, изпийте го.

Отпих една глътка и понечих да ѝ върна купата. Изабела поклати глава.

— До капка.

Въздъхнах и отпих още една глътка. Беше вкусно, колкото и да не ми се искаше да го призная.

— Е, как мина денят? — попита тя.

— Имаше си своите мигове. А как беше при теб?

— В момента разговаряте с новата звезда на „Семпере и синове“.

— Отлично!

— Още преди пет часа успях да продам два екземпляра от „Портретът на Дориан Грей“ и пълните съчинения на Петрарка на един много представителен господин от Мадрид, който ми даде бакшиш. Не се мусете, защото пъхнах в касата и бакшиша.

— А какво каза Семпере син?

— Да рече човек, че е казал кой знае какво — не е. През цялото време стоеше като един зяпльо и се преструваше, че не ме гледа, ама всъщност не сваляше очи от мен. Просто не мога да седна, толкова ми е пламнал задникът от погледите, които му хвърляше всеки път, щом се покатерех на стълбата да сваля някоя книга. Доволен ли сте сега?

Усмихнах се и кимнах.

— Благодаря ти, Изабела.

Момичето ме погледна втренчено в очите.

— Кажете го още веднъж.

— Благодаря ти, Изабела. От цялото си сърце.

Тя се изчерви и отклони поглед. Постояхме малко така, обгърнати от спокойно мълчание, наслаждавайки се на онова другарство, което понякога не се нуждае от думи. Изпих бульона до дъно, макар и да имах чувството, че повече не мога да поема нито капка, и ѝ показах празната купа. Изабела кимна.

— Отидохте да я видите, нали? Онази жена, Кристина — рече тя, като избягваше погледа ми.

— Ех, тая Изабела, която така умее да чете по лицата...

— Кажете ми истината.

— Видях я само отдалече.

Изабела ме погледна предпазливо, сякаш се чудеше дали да ми каже нещо, което я глождеше отвътре, или да си замълчи.

— Обичате ли я? — попита тя накрая.

За миг се спогледахме безмълвно.

— Както знаеш, аз не умея да обичам никого. Егоист съм и това си е. Хайде да поговорим за нещо друго.

Тя кимна. Пликът, който се подаваше от джоба ми, привлече вниманието ѝ.

— Вести от тартора?

— Месечната покана. Негово превъзходителство господин Андреас Корели има удоволствието да ме извика на среща утре в седем сутринта пред вратите на гробището Пуебло Нуево. Не можа да избере друго място!

— Смятате ли да отидете?

— А какво друго мога да направя?

— Можете още тая вечер да хванете някой влак и да се махнете завинаги.

— Днес ти си вторият човек, който ми предлага това. Да се махна оттук.

— Сигурно има някаква причина.

— А кой ще бъде твой водач и наставник в злочестините на литературата?

— Аз идвам с вас.

Усмихнах се и я хванах за ръката.

— С теб отивам и накрай света, Изабела.

Тя рязко издърпа ръката си и ме погледна обидено.

— Присмивате ми се!

— Изабела, ако някой ден ми хрумне да се присмивам на теб, ще си тегля куршума.

— Не говорете така. Не ми е приятно, когато казвате такива неща.

— Извинявай.

Моята помощничка се върна на бюрото си и потъна в едно от своите продължителни мълчания. Наблюдавах я как преглежда страниците, написани през деня, как нанася поправки и зачерква цели пасажии с писците, които ѝ бях подарил.

— Не мога да се съсредоточа, когато ме гледате.

Станах и заобиколих бюрото ѝ.

— В такъв случай те оставям да си продължиш работата, а след вечеря ще ми покажеш какво си написала.

— Не е готово. Трябва цялото да го поправа, да го препиша и...

— Никога не е готово, Изабела. Ще трябва полека-лека да свикнеш с това. Ще го прочетем заедно след вечеря.

— Утре.

Предадох се.

— Добре, утре.

Тя кимна и аз понечих да я оставя насаме със словата ѝ. Тъкмо затварях вратата на галерията, когато чух гласа на Изабела да ме вика.

— Давид?

Спрях се мълчаливо от другата страна на вратата.

— Не е вярно. Не е вярно, че не умеете да обичате никого.

Оттеглих се в стаята си и затворих вратата. Легнах в кревата си, свит на кълбо, и затворих очи.

Тъкмо се бе зазорило, когато излязох от къщи. Тъмни облаци се влачеха над покривите и отнемаха цвета на улиците. Докато пресичах парка Сиудадела, видях как първите капки дъжд заплюсяха по листата на дърветата и по пътя, вдигайки спирали прах от земята, сякаш бяха куршуми. Оттатък парка една гора от фабрики и кули бе избуяла чак до хоризонта, а саждите от нейните комини се разтваряха в този черен дъжд, който падаше от небето като катранени сълзи. Извървах неприветливата алея с кипарисите, която водеше до портите на Източното гробище; безброй пъти бях изминавал същия път с баща ми. Тарторът вече ме чакаше там. Видях го отдалече, застанал невъзмутимо под дъжда, точно под единия от големите каменни ангели, които вардеха главния вход на гробището. Беше облечен в черно и само очите му го отличаваха от стотиците статуи зад решетките на оградата. Дори не трепна, докато не се приближих съвсем, едва на няколко метра. Махнах му с ръка, понеже не се сещах какво друго да направя. Беше студено и вятърът носеше миризма на вар и сяр.

— Случайните посетители наивно вярват, че в тоя град времето винаги е слънчево и топло — рече тарторът. — Но аз казвам, че рано или късно древната душа на Барселона, тъмна и неспокойна, се отразява в небето.

— Трябваше да издавате туристически пътеводители вместо религиозни текстове — подхвърлих аз.

— То е горе-долу същото. Е, как преминаха тия дни на мир и спокойствие? Напредна ли работата? Имате ли добри новини за мен?

Извадих от самото си един вързоп страници и му ги подадох. Влязохме в гробището, търсейки място, където да се подслоним от дъжда. Тарторът избра един стар мавзолей с купол, поддържан от мраморни колони и заобиколен от ангели с изострени лица и прекомерно дълги пръсти. Седнахме на една студена каменна пейка. Тарторът ми отправи една от своите хищни усмивки и ми намигна, а

жълтите му, блестящи зеници се свиха до черни точки, в които можех да видя отражено собственото си лице — бледо и видимо тревожно.

— Отпуснете се, Мартин. Придавате прекалено голямо значение на реквизита.

Той спокойно зачете страниците, които му бях донесъл.

— Мисля да се поразтъпча малко, докато вие четете — казах аз.

Корели кимна, без да вдига поглед от текста.

— Само да не ми избягате — тихо рече той.

Отдалечих се толкова бързо, колкото бе възможно, без бързината ми да бие твърде много на очи, и се изгубих сред алеите и завоите на некропола. Заобикалях обелиски и гробници, навлизайки в самото сърце на гробището. Надгробната плоча още си беше там, открояваше се с една празна ваза, от която стърчеше скелетът на изсъхнал букет. Видал бе заплатил погребението и дори бе поръчал на един скулптор, който се ползваше с известна репутация сред майсторите на надгробни паметници, да извае една Пиета. Тя бдеше над гроба, вдигнала поглед към небето, а ръцете ѝ бяха скръстени на гърдите в молитвен жест. Коленичих пред плочата и почистих мъха, който бе покрил издълбаните с длето букви.

ХОСЕ АНТОНИО МАРТИН КЛАРЕС

1875–1908

Герой от Филипинската война

Неговата страна и приятелите му никога няма да го
забравят

— Добър ден, татко — казах аз.

Гледах черния дъжд, стичащ се по лицето на Пиетата, слушах тропота на капките по камъните и се усмихвах за приятелите, които баща ми никога не бе имал, и за страната, изпратила го да умре приживе, за да напълни гушите на неколцина сатрапи, които дори не подозираха, че е съществувал някога. Седнах на плочата и положих ръка върху мрамора.

— Кой би помислил това за вас, а?

Баща ми, който бе живял на ръба на нищетата, бе намерил вечен покой в достоен за някой буржоа гроб. Като дете все не проумявах

защо управата на вестника реши да плати за погребение с изискан свещеник, с оплаквачки, с цветя и с надгробен паметник като за някой вносител на захар. Никой не ми бе казал, че Видал е платил за пищното изпращане на човека, умрял вместо него, макар че аз открай време бях подозирал, че той е поел разходите, и бях приписвал този жест на безкрайната доброта и щедрост, с която небесата бяха благословили моя наставник и кумир, великия дон Педро.

— Трябва да ви поискам прошка, татко. Години наред ви мразех, задето ме оставихте сам на тоя свят. Казвах си, че намерихте смъртта, която си търсехте. Затова никога не дойдох да ви видя. Простете ми.

Баща ми никак не обичаше сълзите. Смяташе, че човек никога не плаче заради другите, а само заради себе си — а ако плаче за себе си, значи е страхливец и не заслужава никакво състрадание. Не исках сега да заплача за него и да го предам още веднъж.

— Щеше да ми е приятно, ако можехте да видите името ми в някоя книга, макар и да не знаехте да четете. Щеше да ми е приятно, ако бяхте тук с мен, за да видите, че синът ви успя да си проправи път в живота и да постигне някои неща, които на вас не ви позволиха да постигнете. Щеше да ми е приятно да ви опозная, татко, а и вие да ме опознаете. Превърнах ви в непознат, за да ви забравя, а ето че сега непознатият съм аз.

Не бях чул кога тарторът се е приближил, но щом вдигнах глава, го видях да ме наблюдава мълчаливо на едва няколко метра разстояние. Станах и отидох при него като добре дресирано куче. Запитах се дали той знаеше, че баща ми е погребан тук, и дали бе пожелал да се срещнем на това място именно по тази причина. Лицето ми навярно е било като разтворена книга, защото тарторът поклати глава и сложи ръка на рамото ми.

— Не знаех, Мартин. Съжалявам.

Не бях склонен да се поддавам на такива другарски изблици. Извърнах се, за да се освободя от неговия жест на обич и съчувствие и стиснах очи, за да сдържа гневните си сълзи. Поех към изхода, без да го чакам. Тарторът постоя няколко секунди, след което реши да ме последва. Крачеше безмълвно редом с мен, докато стигнахме до главната врата. Там аз се спрях и го погледнах с нетърпение.

— Е? Имате ли някакви забележки?

Той не обърна внимание на леко враждебния ми тон и се усмихна търпеливо.

— Работата ви е отлична.

— Но...

— Ако все пак трябва да направя някакъв коментар, той е, че според мен сте улучили право в целта, като сте изградили цялото повествование от гледната точка на един свидетел на събитията, който се чувства жертва и говори от името на народ, очакващ този войнствен спасител. Искам да продължите в същия дух.

— Не ви ли се струва пресилено, изкуствено...?

— Напротив. Нищо не ни подтиква към вярата така, както страхът, убеждението, че сме застрашени. Когато се чувстваме жертви, всичките ни действия и вярвания изглеждат законни, колкото и да са спорни. Нашите противници, или чисто и просто нашите близки, престават да бъдат същества като нас и се превръщат във врагове. А ние преставаме да бъдем завоеватели, за да се превърнем в бранители. Завистта, алчността или озлоблението, които ни движат, биват оправдани, защото си казваме, че действваме в самозащита. Злото, заплахата — те винаги идват от другия. Първата крачка, за да повярваме страстно, е страхът. Страхът да не загубим своята идентичност, живота си, положението си или убежденията си. Страхът е барутът, а ненавистта — фитилът. Догмата, в крайна сметка, е само една запалена кибритена клечка. Тук, според мен, вашият сюжет има някои слаби места.

— Изяснете ми едно нещо. Вие вярва ли търсите, или догма?

— Не можем да се задоволим само с това, хората да вярват. Те трябва да вярват именно в онова, в което ние искаме да вярват. И не бива да го оспорват, нито пък да слушат гласа на оновова, който би го оспорил. Догмата трябва да стане част от собствената идентичност. Всеки, който я поставя под съмнение, е наш враг. Той въплъщава злото и наше право и задължение е да му се противопоставим и да го унищожим. Това е единственият път на избавлението — да вярваш, за да оцелееш.

Въздъгнах и отклоних поглед, кимайки неохотно.

— Не ми изглеждате убеден, Мартин. Кажете ми какво мислите. Смятате ли, че се заблуждавам?

— Не зная. Смятам, че опростявате нещата по един опасен начин. Цялата ви реч напомня примитивен механизъм за пораждање и насочване на омраза.

— Прилагателното, което щяхте да използвате, не беше *опасен*, а *отвратителен*, но няма да ви държа сметка за това.

— Защо трябва да свеждаме вярата до акт на отхвърляне и сляпо подчинение? Нима не е възможно да вярваме в ценности, породени от приемане и разбирателство?

Тарторът се усмихна развеселен.

— Можем да вярваме в какво ли не, Мартин, в свободния пазар или във феята на зъбчетата. Можем даже да вярваме, че не вярваме в нищо — както правите вие, — а това е най-голямото лековерие. Имам ли право?

— Клиентът винаги има право. Кое е слабото място, което виждате в историята?

— Липсва ми един злодей. Повечето от нас, независимо дали си даваме сметка, или не, се определяме по-скоро чрез противопоставяне, отколкото чрез одобрение на някого или нещо. Другояче казано, по-лесно е да противодействаме, отколкото да действваме. Нищо не разпалва вярата и религиозното усърдие така, както един първокласен противник. И колкото по-неправдоподобен е, толкова по-добре.

— Мислех си, че този текст би изпълнявал ролята си по-добре, ако е абстрактен. Противникът в случая би бил невярващият, странникът, този, който е извън групата.

— Да, но аз бих предпочел да сте по-конкретен. Трудно е да се мрази една идея. Това изисква известна интелектуална дисциплина и наличието на нездрав, вманиачен ум — нещо, което не се среща твърде често. Далеч по-лесно е да мразим някого, когато можем да разпознаем и обвиним за всичко, което ни притеснява. Не е нужно да е отделна личност. Може да е нация, раса, група... каквото и да е.

Безупречният и ведър цинизъм на тартора бе прекален дори и за мен. Изсумтях отегчено.

— Не ми се правете сега на образцов гражданин, Мартин. На вас всъщност ви е все едно, а в тоя водевил имаме нужда от злодей. Това би трябвало да го знаете по-добре от всеки друг. Няма драма без конфликт.

— Какъв тип злодей би ви допаднал? Тиранин нашественик? Лъжлив пророк? Торбалан?

— Оставям на вас да изберете подходящия костюм. За мен всеки от обичайните заподозрени върши работа. Нашият злодей трябва да има следната функция: да ни позволява да приемем ролята на жертви и да провъзгласим нашето морално превъзходство. В него ще проектираме всичко, което сме неспособни да разпознаем в самите нас и което демонизираме в съответствие с личните си интереси. Това е основната аритметика на фарисейството. Вече ви казах, че трябва да четете Библията. Всички отговори, които търсите, се намират там.

— С това съм се захванал.

— Достатъчно е да убедите лицемера, че е свободен от всякакъв грях, за да започне да хвърля камъни — или бомби — с най-голямо въодушевление. И всъщност не е нужно кой знае какво усилие, защото на него му стигат съвсем нищожен стимул и алиби, за да бъде убеден. Не зная дали се изразявам достатъчно ясно.

— Изразявате се великолепно. Аргументите ви се отличават финеса на металургична пещ.

— Не мисля, че ми допада снизходителният ви тон, Мартин. Да не би да ви се струва, че всичко това не е на висотата на вашата нравствена или интелектуална непоквареност?

— Съвсем не — малодушно измънках аз.

— В такъв случай кое точно тревожи съвестта ви, приятелю мой?

— Обичайното съмнение. Не съм сигурен, че именно аз съм нихилистът, от когото се нуждаете.

— Никой не е. Нихилизмът е поза, а не доктрина. Пъхнете пламъка на една свещ под тестисите на някой нихилист и ще се убедите колко бързо ще съзре той светлината на битието. Не, вас ви тревожи нещо друго.

Вдигнах поглед и прибях до най-дръзкия тон, който бях способен да използвам, гледайки тартора в очите.

— Навярно ме тревожи това, че мога да разбера всичко, което казвате, но вътрешно не го чувствам.

— Да не би да ви плащам, за да чувствате?

— Понякога да чувстваш и да мислиш е едно и също. Идеята е ваша, не е моя.

Тарторът се усмихна в една от своите драматични паузи, досущ като учител, подготвящ унищожителния удар, с който да затвори устата на някой опърничав и неприятен ученик.

— И какво чувствате вие, Мартин?

Иронията и презрението, които се долавяха в гласа му, ме окуражиха и аз дадох отдушник на унижението, което бях натрупал през месеците, прекарани в неговата сянка. Мъчеха ме гняв и срам, задето се чувствах сплашен от присъствието му и търпях отровните му речи. Мъчеха ме гняв и срам, задето — макар и да ми се щеше да вярвам, че движещата ми сила е отчаянието — той ми бе показал, че моята душа е също тъй алчна и жалка, както и неговият каналджийски хуманизъм. Мъчеха ме гняв и срам, защото чувствах и знаех, че той винаги имаше право — особено тогава, когато бе най-мъчително да се приеме това.

— Зададох ви въпрос, Мартин. Какво *чувствате*?

— Чувствам, че ще е най-добре да оставя нещата така, както са, и да ви върна парите. Чувствам, че каквото и да е онова, което целите с абсурдното си начинание, аз предпочитам да не съм част от него. И най-вече, чувствам съжаление, че съм се запознал с вас.

Тарторът спусна клепачи и потъна в продължително мълчание. Обърна се и направи няколко крачки в посока към вратите на некропола. Гледах тъмния му силует, очертан на фона на мраморната градина, и неподвижната му сянка под дъжда. Изпитвах страх, една неясна боязън, която се надигаше в самите ми вътрешности и ми вдъхваше детинското желание да поискам прошка и да приема всяко наказание, което би пожелал да ми наложи, само за да се спася от това мълчание. Изпитвах и отвращение — от неговото присъствие и особено от самия себе си.

Тарторът се обърна и се приближи отново. Спря се едва на няколко сантиметра и сведе лицето си към моето. Почувствах студения му дъх и се изгубих в бездънните му черни очи. Този път гласът и тонът му бяха ледени, лишени от онази престорена човечност, с която подправяше речта и жестовете си.

— Ще ви го кажа само веднъж. Изпълнете вашата част от договорката ни и аз ще изпълня моята. Това е единственото, което можете и трябва да чувствате.

Не осъзнавах, че съм започнал да кимам усилено, докато тарторът не извади страниците от джоба си и не ми ги подаде. Остави ги да паднат на земята, преди да успея да ги взема. Един порив на вятъра ги подхвана и ги разпръсна към входа на гробището. Втурнах се да ги спася от дъжда, но някои от тях бяха паднали в локвите и мастилото им се разтваряше като кръв във водата, а думите се стичаха в тънички нишки. Събрах ги всичките в една стиска мокра хартия. Когато вдигнах очи и се огледах наоколо, той си беше отишъл.

Едва ли някога бях имал по-силна потребност от приятелско рамо, на което да се опра. Старата сграда на „Ла вос де ла индустрия“ стърчеше оттатък стените на гробището. Закрачих натам с надеждата да срещна някогашния си учител дон Басилио, една от онези редки души, недосегаеми за безумието на света, които винаги могат да ти дадат добър съвет. Когато влязох в седалището на вестника, установих, че по-голямата част от персонала все още ми е позната. Бях напуснал преди много години, а сякаш не бе изтекла и една минута оттогава. Онези, които на свой ред ме познаха, ме гледаха подозрително и отклоняваха поглед, за да не се налага да ме поздравяват. Вмъкнах се в редакционната зала и се отправих директно към кабинета на дон Басилио, който се намираше в дъното. Стаята беше празна.

— Кого търсите?

Обърнах се и видях Розел, един от редакторите, които по времето, когато работех там като юноша, вече ми изглеждаха стари. Именно той се бе подписал под отровната рецензия за „Стъпалата към небето“, публикувана от вестника, в която бях окачествен като „съчинител на обяви“.

— Господин Розел, аз съм Мартин. Давид Мартин. Не ме ли помните?

Той ме разучава внимателно няколко секунди, преструвайки се, че му е извънредно трудно да ме познае, и накрая кимна.

— А къде е дон Басилио?

— Напусна преди два месеца. Ще го намерите в редакцията на „Ла Вангвардия“. Ако го видите, предайте му поздрави.

— Непременно ще го сторя.

— Съжалявам, че се получи така с книгата ви — рече Розел със снизходителна усмивка.

Прекоших редакцията, като се провирах между сурови погледи, кисели усмивки и жлъчен шепот. Времето лекува всичко, помислих си, освен истината.

Половин час по-късно едно такси ме остави пред вратите на седалището на „Ла Вангвардия“ на улица „Пелайо“. За разлика от мрачния, западнал вид на сградата на предишния ми вестник, всичко тук излъчваше атмосфера на власт и разкош. Представих се на гишето на портиера и един хлапак с вид на неплатен стажант, който ми напомни за самия мен в момчешките ми години, бе изпратен да съобщи на дон Басилио, че има посетител. С годините някогашният ми учител не бе изгубил нищо от лъвската си външност. С помощта на новите си одежди, съответстващи на отбраната обстановка, сега дон Басилио представляваше също тъй внушителна фигура, каквато бе на времето в „Ла вос де ла индустрия“. Когато ме видя, очите му грейнаха от радост и той наруши железния си протокол, посрещайки ме с прегръдка, която лесно можеше да ми счупи две-три ребра, ако не присъстваха и други хора и ако дон Басилио, колкото и да бе щастлив, не трябваше да спазва приличие и да се грижи за реномето си.

— Обуржоазяваме се, а, дон Басилио?

Някогашният ми началник сви рамене и показа с жест, че не отдава особено значение на новия декор, който го заобикаляше.

— Не се впечатлявайте от това.

— Недейте да скромничите, дон Басилио, че сега сте попаднали на перлата в короната. Е, вразумявате ли ги вече?

Дон Басилио измъкна вечния си червен молив и ми го показва, намигайки.

— Излизам с четири материала на седмица.

— Значи с два по-малко, отколкото в „Ла вос“.

— Дайте ми време, че тука имам някои експерти, които слагат препинателните знаци през куп за грош и си въобразяват, че „резюме“ е типично мезе от провинция Логроньо.

Въпреки думите му беше очевидно, че дон Басилио се чувстваше добре на новото си работно място; даже изглеждаше по-здрав от когато и да било.

— Само не ми казвайте, че сте дошли да търсите работа, защото съм напълно способен да ви дам такава — заплаши ме той.

— Благодаря ви, дон Басилио, но нали знаете, че вече, тъй да се каже, захвърлих расото? Журналистиката не е за мен.

— Кажете тогава с какво може да ви помогне старият мърморко.

— Търся сведения за един стар случай във връзка с една история, по която работя в момента. Става дума за смъртта на известен адвокат на име Марласка, Диего Марласка.

— За коя година говорим?

— Хиляда деветстотин и четвърта.

Дон Базилио въздъхна.

— Това е доста отдавна. Много вода е изтекла оттогава.

— Не чак толкова, че да отмие всичко — отбелязах аз.

Той сложи ръка на рамото ми и ми направи знак да го последвам в редакцията.

— Нямайте грижа, дошли сте на подходящото място. Тия добри хора пазят такъв архив, на който и Ватиканът би завидял. Ако тогава пресата е отразила нещо по случая, ще го намерим тук. Освен това началникът на архива е мой добър приятел. Предупреждавам ви обаче, че в сравнение с него аз съм благ като Снежанка. Не обръщайте внимание на свадливото му държане. Някъде дълбоко, дълбоко в себе си той е душа човек.

Последвах дон Базилио през обширен вестибюл с превъзходна дървена ламперия. От едната му страна се преминаваше към обла зала с голяма кръгла маса и серия портрети, от които ни наблюдаваха цяла плеяда велможи със сурови, навъсени лица.

— Това е залата на събора на магьосниците — обясни дон Базилио. — Тук се събират главните редактори с директора и заместник-директора, сиреч моя милост, и като добри рицари на кръглата маса се срещаме със Светия Граал всеки ден в седем вечерта.

— Впечатляващо.

— Почакайте, още нищо не сте видели — рече той, като ми смигна. — Я гледайте!

Дон Базилио застана под един от августейшите портрети и бутна дървения панел, който покриваше стената. Панелът поддаде със скърцане и пред нас се разкри таен коридор.

— Е, какво ще кажете, Мартин? И това е само един от многобройните тайни проходи на сградата. С такова оборудване не са разполагали даже и Борджиите.

Последвах го по коридора, докато стигнахме до една голяма читалня, оградена от стъклени витрини — хранилището на тайната библиотека на „Ла Вангвардия“. В дъното на стаята, под светлината на

една лампа от зеленикаво стъкло, седеше мъж на средна възраст, който разглеждаше някакъв документ с лупа. Когато влязохме, той вдигна очи и ни хвърли такъв поглед, от който всеки малолетен или лесно впечатлителен посетител би се вкаменил на място.

— Представям ви дон Хосе Мария Бротонс, господар на подземния свят и началник на катакомбите на този свещен дом — обяви дон Базилио.

Без да изпуска лупата от ръка, Бротонс се задоволи да ме наблюдава с онези свои очи, които сякаш прогаряха дупки. Приблжих се и му подадох ръка.

— Това е моят някогашен ученик Давид Мартин.

Бротонс стисна неохотно ръката ми и погледна дон Базилио.

— Този ли е писателят?

— Същият.

Началникът на архива кимна.

— Не му липсва смелост, щом си подава носа въвн от къщи, след като така го бяха подредили във вестниците. Какво търси тук?

— Дошъл е да помоли за вашата помощ, благословия и съвет относно една тема от областта на специалните разследвания и документалната археология — обясни дон Базилио.

— А къде е кръвното жертвоприношение? — тросна се Бротонс.

— Жертвоприношение ли? — попитах аз, преглъщайки с мъка.

Бротонс ме погледна така, сякаш бях идиот.

— Коза, шиле, скопен петел в краен случай...

Загубих ума и дума. В продължение на един безкраен миг Бротонс се взираше в мен, без да мигне. После, когато вече усещах сърбежа от потта, която се стичаше по гърба ми, началникът на архива и дон Базилио избухнаха в смях. Оставих ги да се смеят с цяло гърло за моя сметка, докато останаха без дъх и им потекоха сълзи. Очевидно дон Базилио бе намерил сродна душа в лицето на новия си колега.

— Елате насам, млади човече — даде ми знак Бротонс, свалил свирепата си маска. — Да видим какво ще изровим за вас.

Архивите на вестника се помещаваха в едно от подземията на сградата, точно под етажa, където бе голямата ротативна машина — творение на поствикторианската технология, което напомняше кръстоска между чудовищен парен локомотив и съоръжение за производство на светкавици.

— Представям ви ротативната машина, по-известна като Левиатан. Отваряйте си очите на четири, защото казват, че е гълтнала не едно и две непредпазливи лица — рече дон Басилио. — Също като в историята за Йона и кита, само че тук има и ефект на транжиране.

— Хайде, хайде, не преувеличавайте.

— Някой ден може да хвърлим в нея оня новак, стипендианта, дето разправя, че е племенник на Масиа^[1] и се прави на тарикат — предложи Бротонс.

— Само определете датата и ще го отпразнуваме с една хубава яхния — съгласи се дон Басилио.

Двамата прихнаха да се смеят като ученици. От един дол дренки, помислих си аз.

Стаята с архива представляваше лабиринт от коридори, образувани от етажерки, високи три метра. Две бледни създания, които изглеждаха така, сякаш от петнайсет години не бяха напускали това подземие, работеха като асистенти на Бротонс. Щом го видяха, веднага се втурнаха към нас като верни кучета, очакващи заповедите на стопанина си. Бротонс ме погледна въпросително.

— Какво търсим?

— Хиляда деветстотин и четвърта година. Смъртта на един адвокат на име Диего Марласка. Виден член на барселонското общество, съосновател на правната кантора „Валера, Марласка и Сентис“.

— Месец?

— Ноември.

По даден от Бротонс знак двамата асистенти отидоха да търсят съответните броеве от месец ноември 1904 г. По онова време смъртта

присъстваше толкова често в злободневните новини, че повечето вестници поместваха големи некролози на първа страница. Можеше да се предположи, че градската преса е посветила нещо повече от кратко съобщение за кончината на личност от ранга на Марласка; неговият некролог навярно бе послужил като материал за заглавна страница. Асистентите се върнаха с няколко тома и ги сложиха върху едно широко писалище. Петимата присъстващи си разпределихме задачата и не след дълго намерихме скръбната вест за дон Диего Марласка на една уводна страница, точно както очаквах. Броят на вестника бе от 23 ноември 1904 г.

— *Nabemus cadaver*^[2] — обяви Бротонс, който пръв откри новината.

Имаше четири некролога, посветени на Марласка: един от неговото семейство, втори — от кантората, трети — от адвокатската колегия на Барселона, а последният бе от културното сдружение на „Атенео Барселонès“.

— Така става, когато си богат — умираш пет или шест пъти — отбеляза дон Басилио.

Сами по себе си некролозите не представляваха особен интерес — молитви за безсмъртната душа на покойника, известие, че на погребалната церемония ще присъстват само най-близките, грандиозни хвалебствия за един велик гражданин, ерудит и незаменим член на барселонското общество, и прочие.

— Това, което искате да узнаете, навярно е във вестниците, издадени един-два дни преди или след този брой — рече Бротонс.

Продължихме да преглеждаме броевете от седмицата, през която бе починал адвокатът, и открихме редица материали, свързани с Марласка. Първият от тях съобщаваше, че видният юрист се е поминал при нещастен случай. Дон Басилио прочете известието на глас.

— Това го е писал някой орангутан — отсъди той. — Три излишни абзаца, които не дават никакви сведения, и чак накрая се казва, че смъртта е причинена от инцидент, но без да се уточнява какъв.

— Тук имаме нещо по-интересно — обади се Бротонс.

Една статия от следващия ден обясняваше, че полицията разследва обстоятелствата около инцидента, за да определи точно какво се е случило. Най-интересно бе това, че според

съдебномедицинския доклад, посочен в материала, смъртта на Марласка бе настъпила вследствие на удавяне.

— Удавил се е? — намеси се дон Базилио. — Как? Къде?

— Не се изяснява. Вероятно е трябвало да произрежат съобщението, за да включат тази спешна и обширна апология на сарданата^[3], която заема три колонки със заглавието: „Под звуците на тенората^[4]: дух и настроение“ — отбеляза Бротонс.

— Там пише ли кой е бил натоварен с разследването? — попитах аз.

— Споменава се някой си Салвадор. Рикардо Салвадор — рече началникът на архива.

Прегледахме останалите новини, свързани със смъртта на Марласка, но не открихме нищо съществено. Текстове сякаш се преливаха един в друг, повтаряйки все същата песен, която звучеше твърде сходно с официалната версия, представена от кантората на Валера и сие.

— Здравата ми намирисва, че тук има нещо скрито-покрито — рече Бротонс.

Въздъгнах обезсърчен. Бях се надявал да намеря нещо повече от обикновени сладникави възпоменания и кухи съобщения, които не изясняваха никакви факти.

— Вие нямахте ли една солидна връзка в полицейското управление? — попита дон Базилио. — Как се казваше този човек?

— Виктор Грандес — уточни Бротонс.

— Навярно той би могъл да свърже Мартин с въпросния Салвадор.

Покашлях се и двамата мъжаги ме изгледаха със свъсени вежди.

— По причини, които не касаят случая, или пък го касаят твърде много, бих предпочел да не замесваме инспектор Грандес в тази работа — изтъкнах аз.

Бротонс и дон Базилио се спогледаха.

— Разбрано. Има ли и други имена, които трябва да зачеркнем от списъка?

— Маркос и Кастело.

— Виждам, че не сте загубили дарбата си да завързвате приятелства навсякъде, където се появите — отбеляза дон Базилио.

Бротонс потърка брадичката си.

— Да не се тревожим излишно. Мисля, че ще мога да намеря друг подстъп, който да не буди подозрения.

— Ако успеете да ме свържете с този Салвадор, ще ви принеса в жертва каквото пожелаете, дори и някой шопар.

— Заради подаграта не кусвам сланина, но не бих отказал една хубава хаванска пура — рече Бротонс.

— Нека да са две — добави дон Басилио.

Веднага изтичах до един магазин за цигари на улица „Галерс“ в търсене на двете най-изискани и скъпи хавански пури, които заведението можеше да предложи. През това време Бротонс проведе няколко дискретни разговора с полицейското управление, които потвърдиха, че Салвадор е напуснал полицията, по-скоро принудително, и сега работи като телохранител на индустриалци, а освен това извършва разследвания за различни адвокатски кантори в града. Когато се върнах в редакцията, за да връча по една пура на всеки от двамата ми благодетели, началникът на архива ми подаде бележка, на която се четеше следният адрес:

Рикардо Салвадор
Улица „Леона“, 21. Таван

— Дано вашият директор ви се отплати за добрината — рекох аз.

— И дано вие доживеете да видите това.

[1] Франсеск Масиа-и-Люса (1859–1933) — каталонски военен, политик, президент (1932–1933) на Женералитат (Каталонското правителство). ↑

[2] Имаме труп (лат.). ↑

[3] Каталонски народен танц. ↑

[4] Тенора — каталонски духов инструмент. ↑

Улица „Леона“, по-известна сред местните обитатели като Улицата с Трите легла в чест на прочутия бардак, който се намираше там, бе тесен пасаж, тъмен почти колкото репутацията си. Започваше от сенчестите арки на Пласа Реал и се простираше като влажна и невидяла слънце просека между стари, сгущени една в друга сгради, оплетени в една вечна паяжина от въжета за пране. Олющените им фасади бледнееха в охра, а каменният плочник често се бе къпал в кръв в годините на тероризма. Неведнъж бях използвал тази уличка като декор за моите истории от „Градът на прокълнатите“ и дори сега, пуста и забравена, за мен тя все още носеше лъх на интриги и барут. В тази мрачна обстановка като че ли всичко показваше, че принудителното отстраняване на комисар Салвадор от полицията не му е донесло никаква изгода.

Номер 21 беше скромна сграда, притисната между други две постройки. Главният ѝ вход бе отворен и напомняше сенчест кладенец, от който започваше тясно и стръмно стълбище, издигащо се спираловидно нагоре. По настилката имаше локви и някаква тъмна, лепкава течност бе избила от пролуките между каменните плочи. Изкачих се някак по стълбите, като се държах за перилата, но без да им се доверявам особено. На всяка стълбищна площадка имаше само по една врата и съдейки по външния вид на сградата, прецених, че никой от тези апартаменти вероятно не надхвърляше четирийсет квадратни метра. Една малка капандура увенчаваше стълбището и къпеше горните етажи в слаба светлина. Вратата на мансардата се намираше в края на неголям коридор. За мое учудване, тя бе отворена. Потропах с кокалчетата на пръстите си, но никой не ми отговори. Вратата водеше към малка стая, в която се виждаше едно кресло, маса и етажерка, отрупана с книги и тенекиени кутии. Съседната стаичка представляваше нещо като кухня и перално помещение. Единственото хубаво нещо в това подобно на килия жилище бе терасата, от която се излизаше на покрива. Вратата към терасата също бе отворена и през

нея се промъкваше свежият ветреца, който довяваше миризма на готвено и на пране от покривите на стария град.

— Има ли някой къщи? — извиках отново аз.

Като не получих отговор, отидох чак до вратата на терасата и се подадох навън. Във всички посоки се простираше джунгла от покриви, кули, водохранилища, гръмоотводи и комини. Не бях успял да направя и една крачка на терасата, когато усетих допира на студен метал до тила си и чух металическото изщракване от запъването на ударника на револвера. Едничкото, което ми хрумна в тоя миг, бе да вдигна ръце и да се старая да остана напълно неподвижен.

— Казвам се Давид Мартин. Дадох ми вашия адрес от полицейското управление. Искан да разговарям с вас във връзка с един случай, който сте разследвали, когато сте били на служба.

— Винаги ли нахълтвате така в чуждите къщи, без да почукате, господин Давид Мартин?

— Вратата беше отворена. Почуках, но навярно не сте ме чули. Мога ли вече да си сваля ръцете?

— Не съм ви казал да ги вдигате. За кой случай става дума?

— Смъртта на Диего Марласка. Аз държа под наем сградата, която е била последното му жилище. Къщата с кулата на улица „Фласадерс“.

Гласът се умълча. Револверът бе все така здраво притиснат в тила ми.

— Господин Салвадор? — обадох се аз.

— Обмислям дали няма да е най-добре да ви отнеса главата още ей сегичка.

— Не искате ли първо да чуете моята история?

Салвадор отпусна натиска на револвера. Чух как ударникът се освободи и бавно се обърнах. Рикардо Салвадор бе внушителна и мрачна фигура с посивели коси и светлосини очи, пронизващи като игли. Прецених, че навярно бе около петдесетте, но сигурно трудно биха се намерили мъже на половината на неговата възраст, които биха дръзнали да се изпречат на пътя му. Преглътнах с мъка. Салвадор свали оръжието и ми обърна гръб, отправяйки се към вътрешността на жилището.

— Извинете за посрещането — промърмори той.

Последвах го до мъничката кухня и се спрях на прага. Салвадор остави револвера върху мивката и запали печката с помощта на хартия. Извади една кутия с кафе и ме погледна въпросително.

— Не, благодаря.

— Това е единственото хубаво нещо, което имам, съветвам ви да го опитате — рече той.

— В такъв случай ще ви правя компания.

Салвадор щедро сипа две големи лъжици смляно кафе в кафеника, напълни го с вода от една кана и го сложи на огъня.

— Кой ви е говорил за мен?

— Преди няколко дена посетих госпожа Марласка, вдовицата. От нея чух за вас. Каза ми, че вие сте били единственият, който се е опитвал да разкрие истината, и че това ви е коствало службата ви.

— Предполагам, че би могло и така да се каже — отвърна той.

Забелязах, че щом споменах вдовицата, погледът му помръкна и се запитах какво ли се е случило между тях в онези злощастни дни.

— Как е тя? — попита. — Госпожа Марласка?

— Мисля, че ѝ липсват — осмелих се да кажа аз.

Салвадор кимна, суровото му изражение внезапно се бе смекчило.

— Отдавна не съм ходил да я видя.

— Тя смята, че я вините за това, което ви е сполетяло. Струва ми се, че ще се зарадва да ви види отново, макар и да е минало толкова време.

— Може би имате право. Може би трябва да я посетя...

— Можете ли да ми кажете какво се случи?

Салвадор кимна, възвърнал строгото си изражение.

— Какво искате да знаете?

— Вдовицата на господин Марласка ми обясни, че вие никога не сте приели версията, според която нейният съпруг сам е посегнал на живота си, и сте имали подозрения.

— Подозрения е бледа дума. Разказа ли ви някой как почина Марласка?

— Зная само, че смъртта му е била обявена за нещастен случай.

— Марласка бе умрял от удавяне. Или поне така твърдеше окончателният полицейски доклад.

— Как се бе удавил?

— Човек може да се удави само по един начин, но на това ще се върна по-късно. По-любопитното е къде се бе удавил.

— В морето?

Салвадор се усмихна. Усмивката му бе тъмна и горчива като кафето, което вече бе готово. Той го помириса.

— Сигурен ли сте, че искате да чуете тази история?

— През живота си не съм бил по-сигурен в каквото и да било.

Той ми подаде една чаша и ме изгледа преценяващо от глава до пети.

— Предполагам, че вече сте посетили оня кучи син Валера.

— Ако имате предвид съдружника на Марласка, той е починал. Аз разговарях с неговия син.

— Кучи син е и той, само дето не е така смел като баща си. Нямам представа какво ви е разправил, но сигурно не ви е казал, че двамата с общи усилия се погрижиха да бъде отстранен от полицията и да се превърна в един парий, който не може даже да проси милостиня.

— Опасявам се, че той пропусна да спомене това в своята версия за случилото се — признах аз.

— Не се учудвам.

— Канехте се да ми разкажете как се е удавил Марласка.

— А, тук работата почва да става интересна — рече Салвадор. — Знаехте ли, че господин Марласка, освен адвокат, ерудит и писател, на младини е бил двукратен шампион в коледното преплуване на пристанището, което организира Плувният клуб на Барселона?

— Как може да се удави един шампион по плуване? — попитах аз.

— Въпросът е не как, а къде. Трупът на господин Марласка бил намерен в резервоара на покривната тераса на водохранилището на парка Сиудадела. Познавате ли мястото?

Преглътнах с мъка. На това място за пръв път се бях срещнал с Корели.

— Ако го познавате, сигурно ви е известно, че когато е пълен, резервоарът е дълбок едва метър и всъщност си е една локва. В деня, когато адвокатът бил намерен мъртъв, резервоарът бил полупразен и нивото на водата не достигало и шейсет сантиметра.

— Един шампион по плуване не може току-тъй да се удави в шейсет сантиметра вода — отбелязах аз.

— И аз си казах същото.

— Имаше ли и други мнения?

Салвадор се усмихна горчиво.

— Първо, съмнително е, че изобщо се е удавил. Съдебният лекар, който извърши аутопсията, намери малко вода в дробовете, но неговото мнение беше, че смъртта е настъпила вследствие спиране на сърдечната дейност.

— Не разбирам.

— Когато е паднал в резервоара, или пък е бил бутнат, Марласка е бил целият в пламъци. По торса, ръцете и лицето на трупа имаше изгаряния от трета степен. Преценката на съдебния лекар бе, че тялото е горяло почти една минута, преди да влезе в контакт с водата. Останки от дрехите на адвоката показаха наличието на някакъв разтворител в тъканта. Марласка е бил подпален жив.

Трябваша ми няколко секунди, за да смеля тази информация.

— Защо някой би направил такова нещо?

— Разчистване на сметки? Обикновена жестокост? Сам изберете отговора. Моето мнение е, че някой е искал да забави идентифицирането на трупа на Марласка, за да спечели време и да обърка полицията.

— Кой?

— Жако Корбера.

— Импресариото на Ирене Сабино.

— Който изчезнал в деня на смъртта на Марласка заедно със сумата от една частна сметка, която адвокатът имал в Испано-колониалната банка, и за която неговата съпруга не знаела нищо.

— Сто хиляди френски франка — отбелязах аз.

Салвадор ме погледна заинтригуван.

— Откъде знаете?

— Няма значение. Какво е правел Марласка на покривната тераса на водохранилището? Това не може да се нарече място за разходка.

— Това е другият съмнителен факт. В кабинета на Марласка намерихме един дневник, в който си бе отбелязал, че в тоя ден има среща там в пет следобед. Или поне така изглеждаше. Всъщност в дневника бяха посочени само часът, мястото и един инициал. Едно „К“. Вероятно Корбера.

— В такъв случай какво смятате, че е станало? — попитах аз.

— По мое мнение, а натам сочат и доказателствата, Ирене Сабино е манипулирала Марласка, подведена от Жако. Навярно вече знаете, че адвокатът е бил обсебен от тая измишльотина със спиритическите сеанси, особено след смъртта на сина си. Жако имал един съдружник, Дамиан Роурес, замесен в тези среди. Изпечен мошеник! Дватама заедно, с помощта на Ирене Сабино, подлъгали Марласка с обещания, че ще може да осъществи връзка с детето си в света на духовете. Марласка бил отчаян човек, готов да повярва в какво ли не. Тримата негодници изпипали цялата работа перфектно, само че Жако се оказал прекалено алчен. Някои смятат, че Сабино не действала със зъл умисъл, че била искрено влюбена в адвоката и вярвала в тия врели-некипели не по-малко от него. За мен тази възможност не звучи убедително, пък и не е от значение за развоя на събитията. Жако знаел, че Марласка държи онази сума в банката и решил да го премахне от пътя си и да офейка с парите, оставяйки след себе си пълна бъркотия. Твърде е възможно отбелязаната в дневника среща да е била фалшива следа, оставена от Сабино или от Жако. Няма никакви доказателства, че я е отбелязал самият Марласка.

— А откъде са дошли стоте хиляди франка, които Марласка е държал в Испано-колониалната банка?

— Самият той ги внесъл в брой една година преди това. Нямам дори смътна представа откъде би могъл да се сдобие с такава сума. Със сигурност зная само, че целият остатък от тези пари бил изтеглен в брой сутринта на същия ден, в който умрял Марласка. Адвокатите казаха впоследствие, че парите били прехвърлени в нещо като попечителски фонд и всъщност не били изчезнали, ами просто Марласка решил да реорганизира финансите си. Но на мен ми е трудничко да повярвам, че човек може просто така да реорганизира финансите си и на сутринта да премести почти сто хиляди франка от една сметка в друга, а същата вечер да бъде изгорен жив. Не мисля, че тези пари са се озовали в някакъв мистериозен фонд. До ден-днешен нищо не може да ме убеди, че те не са попаднали в ръцете на Жако Корбера и Ирене Сабино. Поне в началото, понеже не ми се вярва Ирене да е видяла и едно сентимо, след като Жако е изчезнал с парите завинаги.

— Какво ли е станало с нея тогава?

— Това е другият въпрос, който ме кара да мисля, че Жако е измамил и двамата си съучастници. Скоро след смъртта на Марласка Роурес изостави бизнеса със задгробния живот и отвори един магазин за магически артикули на улица „Принсеса“. Доколкото ми е известно, още си е там. Ирене Сабино пък поработи още няколко години в разни кабарета и локали от все по-ниска класа. Последното, което чух за нея, бе, че проституирала в Равал и живеела в мизерия. Очевидно нито тя, нито Роурес са видели някаква облага от онези франкове.

— Ами Жако?

— Несъмнено е напуснал страната под фалшиво име и си живее някъде като цар от рентата.

За мен това далеч не изясняваше нищо, а отгоре на всичко пораждаше и нови въпроси. Салвадор явно разтълкува тревожния ми поглед и ми отпрати съчувствена усмивка.

— Валера и приятелите му от общината се постараха пресата да наложи историята за нещастния случай. Той разреши въпроса с едно пищно погребение, за да не мъти водите на адвокатската кантора, която имаше много клиенти от общината и градския съвет. Освен това искаше да замаже странното поведение на господин Марласка през последната година от живота му, в която той напуснал семейството си и партньорите си и решил да купи една порутена къща в такава част на града, където богатият му крак никога не бил стъпвал, за да се посвети — по думите на бившия му съдружник — на писане.

— Валера каза ли ви какво е смятал да напише Марласка?

— Стихосбирка или нещо такова.

— И вие повярвахте ли му?

— В моята работа съм видял какви ли не странни неща, приятелю мой, но заможни адвокати, които да зарежат всичко, за да пишат сонети, не влизат в този репертоар.

— Следователно?

— Следователно най-разумно щеше да бъде да забравя тази тема и да правя каквото ми се каже.

— Но вие сте постъпили другояче.

— Така е, и то не защото съм герой или глупак. Направих го, защото всеки път, щом видех онази нещастна жена, вдовицата на Марласка, нещо ме свиваше под лъжичката и чувствах, че вече не бих

могъл да се погледна в огледалото, ако не си свърша работата, за която се предполагаше, че ми плащаха.

Той посочи жалкия и студен коптор, който му служеше за дом, и се изсмя.

— Повярвайте ми, ако бях знаел какво ще стане, щях да избира да се държа като страхливец и да не се делия от строя. Не мога да кажа, че в полицейското управление не ме предупредиха. След като адвокатът бе мъртъв и погребан, щеше да е най-подходящо да затворим тази страница и да насочим усилията си към преследване на изгладнели анархисти и гимназиални учители с подозрителна идеология.

— Като казахте погребан... Къде всъщност е погребан Диего Марласка?

— Мисля, че във фамилияния пантеон на гробището Сан Хервасио, не много далече от къщата, където живее вдовицата. Мога ли да ви попитам на какво се дължи вашият интерес към тази работа? Не ми казвайте, че любопитството ви се е пробудило само от това, че живеете в къщата с кулата.

— Трудно е да се обясни.

— Ако искате един приятелски съвет, погледнете моята ситуация и си вземете поука. Оставете тая история на мира.

— На драго сърце бих го сторил. Проблемът е, че не ми се вярва историята да остави на мира мен.

Салвадор ме изгледа продължително и накрая кимна. Взе едно листче и написа някакъв номер.

— Това е телефонният номер на съседите от долния етаж. Добри хора са, пък и в цялата сграда само те имат телефон. На него можете да ме търсите или да ми оставяте съобщения. Питайте за Емилио. Ако имате нужда от помощ, не се колебайте да ми се обадите. И си отваряйте очите на четири. Жако изчезна от хоризонта преди много години, но все още има хора, които нямат интерес тази история да се разравя отново. Сто хиляди франка са си много пари.

Взех листчето с номера и го прибрах.

— Благодаря ви.

— Няма защо. В края на краищата, какво повече могат да ми направят?

— Случайно да имате някоя снимка на Диего Марласка? В цялата къща не намерих ни една негова фотография.

— Знам ли... Все някоя трябва да имам. Почакайте да проверя.

Салвадор отиде до едно бюро в ъгъла на стаята и измъкна оттам тенекиена кутия, пълна с разни книжа.

— Тук още пазя някои неща, свързани със случая... Виждате, че даже след толкова години не съм си взел поука. Ето, погледнете. Тази снимка ми я даде вдовицата.

Той ми подаде една стара портретна фотография. На нея се виждаше висок и представителен мъж на четирийсет и няколко години, който бе застанал на кадифен фон и се усмихваше в камерата на фотографа. Изгубих се в чистия му поглед, питайки се как е възможно зад него да се е криел онзи мрачен свят, който бях открил на страниците на „Lux Aeterna“.

— Мога ли да я взема?

Салвадор се поколеба.

— Предполагам, че да. Но гледайте да не я изгубите.

— Обещавам ви, че ще ви я върна.

— Обещайте ми, че ще си отваряте очите, и ще бъда по-спокоен.

И че ако не внимавате и се забъркате в някаква каша, ще ми се обадите.

Протегнах му ръка и той я стисна.

— Обещавам.

Слънцето вече залязваше, когато оставих Рикардо Салвадор на неговата студена тераса и се върнах на Пласа Реал. Площадът бе окъпан в прашна светлина, която обагреше в червено силуетите на минувачите край мен. Закрачих из улиците и накрая потърсих подслон в единственото място в целия град, където винаги се бях чувствал добре приет и защитен. Когато стигнах до улица „Санта Ана, книжарницата «Семпере и синове»“ вече затваряше. Здрач се спускаше крадешком над града и в небето бе зейнала рана в синьо и пурпурно. Спрях се пред витрината и видях, че Семпере син тъкмо се сбогуваше с един клиент на прага. Щом ме видя, той се усмихна и ме поздрави с онази плахост, която издаваше неговата скромна натура.

— Точно за вас си мислех, Мартин. Наред ли е всичко?

— По-добре не би могло да бъде.

— То ви е изписано на лицето. Хайде, влезте, ще сваря кафе.

Той ми отвори вратата на книжарницата и ми направи път да мина. Влязох вътре и вдишах дълбоко онзи аромат на хартия и вълшебство, който, необяснимо защо, все още никой не се бе сетил да бутилира. Семпере син ми направи знак да го последвам до задната стая, където се зае да приготви кафе.

— А как е баща ви? Оня ден ми се стори малко отпаднал.

Семпере младши кимна, сякаш ми благодареше, че го попитах. Дадох си сметка, че навярно нямаше с кого да си поговори по този въпрос.

— Вярно е, че е имал и по-добри времена. Докторът казва, че трябва да внимава с гръдната жаба, ама той упорства да работи дори повече от преди. Понякога даже му се сърдя, но той като че ли смята, че ако остави книжарницата в мои ръце, работата ще западне. Когато станах тая сутрин, му казах да благоволи да си остане днес в леглото и да не слиза в книжарницата цял ден. Ще повярвате ли, че три минути по-късно го заварих в столовата да си обува обувките?

— Той е човек с непоклатими идеи — съгласих се аз.

— Твърдоглав е като муле — отвърна Семпере син. — Слава Богу, че сега имаме малко помощ, че инак...

Веднага прибях до едно спасително изражение на невинна почуда, което не изискваше особена подготовка.

— Момичето — уточни Семпере син. — Изабела, вашата помощничка. Тъкмо затова си мислех за вас. Надявам се, че нямате нищо против да прекарва по няколко часа тук. Истината е, че при тази ситуация нейната помощ е много навременна, но ако това ви създава някакви неудобства...

Едвам удържах усмивката си заради насладата, с която той произнесе името на Изабела.

— Не съм против, стига само да е временно. Истината е, че Изабела е добро момиче, умно и работливо — рекох аз. — Може да й се има пълно доверие. Двамата с нея се разбираме отлично.

— А пък тя казва, че сте деспот.

— О, така ли казва?

— Всъщност ви е сложила прякор: мистър Хайд.

— Душичка! Не й обръщайте внимание. Нали знаете какви са жените.

— Да, зная — отвърна Семпере син с тон, който ясно показваше, че той може и да знае много работи, но е в пълно неведение относно жените.

— Изабела може да ви разправя разни неща за мен, но да не мислите, че на мен пък не ми говори за вас? — подхвърлих аз.

Видях, че нещо трепна по лицето му и оставих моите думи бавно да проядат пластове на бронята му. Той ми подаде чаша кафе с любезна усмивка и подхвана тази тема с един похват, който не биха използвали дори в посредствена оперета.

— Интересно какво ви говори за мен — отрони уж между другото.

Оставих го да се топи в неизвестност няколко мига.

— Искате ли да знаете? — попитах небрежно аз, криейки усмивката си зад чашата.

Семпере син сви рамене.

— Казва, че сте добър и великодушен човек, че хората не ви разбират, защото сте малко срамежлив и у вас те виждат само —

цитирам буквално — една външност на киноактьор и една очарователна личност.

Той преглътна с мъка и ме изгледа сащисан.

— Няма да ви лъжа, приятелю Семпере. Вижте, даже се радвам, че вие сам подхванахте темата, защото, да ви кажа право, от доста дни исках да обсъдя това с вас, а не знаех как.

— Какво да обсъдите?

Сниших глас и го погледнах втренчено в очите.

— Между нас да си остане, но Изабела иска да работи тук, защото ви се възхищава. Даже се боя, че е тайно влюбена във вас.

Семпере ме гледаше, онемял от стъписване.

— Но става дума за чиста любов, разбирате ли? Възвишен интерес, духовен. Досущ като някоя героиня на Дикенс. Никакви лекомислени увлечения и детинщини. Ако и да е млада, Изабела си е истинска жена. Но вие сигурно сте забелязали това...

— Да, сега, като го споменавате...

— И нямам предвид само нейната — ако ми позволите тази волност — изящна и мека рамка, а онази доброта и вътрешна красота, която тя носи в себе си и която само чака подходящия момент, за да излезе на бял свят и да направи някой късметлия най-щастливия мъж на света.

Семпере вече не знаеше къде да се дене.

— Да не говорим, че има и скрити дарби! Знае езици. Свири на пиано като ангел. Как само разбира от математика — Исак Нютон би могъл да ѝ завиди! Ами как умее да готви — пръстите да си оближеш! Я ме погледнете! Напълнях с няколко килограма, откакто работи за мен. Такива деликатеси няма да намерите и в „Ла тур д’аржан“^[1]... Само не ми казвайте, че не сте забелязали това!

— Ами тя нищо не спомена за готвенето...

— Имам предвид любовта от пръв поглед.

— Да ви кажа честно...

— Разбирате ли как стоят нещата? Момичето, макар и да си дава вид на неукротено зверче, е хрисимо и плахо до крайна степен, даже, бих казал, патологична. За всичко са виновни монахините, които шашардисват девойките с разни дивотии за пъкъла и уроци по шиене. Да живее светското училище!

— Аз пък бих се заклел, че тя ме смята едва ли не за глупак — увери ме Семпере.

— Ето на! Това е неопровержимо доказателство! Семпере, приятелю мой, когато една жена се държи с някого, сякаш го мисли за глупак, значи я е подгонил меракът.

— Сигурен ли сте в това?

— Повече, отколкото в надеждността на Испанската банка. Чуйте ми думата, все пак разбирам нещичко от тия работи.

— И баща ми така казва. Какво да правя сега?

— Е, зависи. На вас харесва ли ви момичето?

— Дали ми харесва? Не зная. Как разбира човек дали...

— Много просто. Случва ли ви се да я погледнете тайничко и изведнъж да ви се прииска да я ухапете?

— Да я ухапя?

— По задника, да речем.

— Господин Мартин...

— Не ми се правете на срамежлив, защото сега си говорим по мъжки, а знайно е, че ние, мъжете, сме липсващото звено между пирата и прасето. Харесвате ли я, или не?

— Е, Изабела е миловидно момиче.

— И какво още?

— Умно. Симпатично. Работливо.

— Продължавайте.

— Мисля също, че е добра християнка. Не че аз съм ревностно практикуващ католик, ама все пак...

— Няма какво да ми разправяте. Изабела е набожна до немайкъде. Нали ви казвам, монахините имат пръст в тая работа.

— Но да я ухапя — това и през ум не ми е минавало, да ви кажа честно.

— Не ви е минавало през ум, докато аз не го споменах.

— Трябва да ви кажа, че ми се струва неуважително да говорите така за нея, или за която и да е жена, и би трябвало да се засрамите...

— възрази Семпере син.

— *Mea culpa*^[2] — изрекох напевно аз и вдигнах ръце, сякаш се предавах. — Но всъщност няма значение, защото всеки изразява обожанието си посвоему. Аз съм лекомислено и повърхностно създание, затова се фокусирам на хищническите инстинкти, но вие, с

тази ваша aurea gravitas^[3], сте човек с дълбоки и мистични чувства. Важното е, че момичето ви обожава, и че чувството е взаимно.

— Добре, ама...

— Тук няма добре или зле. Да погледнем нещата такива, каквито са, Семпере. Вие сте човек почтен и отговорен. Ако аз бях на ваше място, ех, какво да ви разправам... но вие не сте някой, който би си играл с чистите и благородни чувства на една съзряваща жена. Нали не греша?

— ... май че не.

— Значи работата е опечена.

— Коя работа?

— Нима не е ясно?

— Не.

— Сега е моментът да почнете да я задиряте.

— Моля?

— Да я ухажвате или, казано на научен език, да гукате и да правите мили очи. Вижте, Семпере, поради някаква странна причина столетията предполагаема цивилизация са ни довели до такова положение, че човек не може просто ей така да се присламчва към жените из улиците или да им предлага брак. Най-напред трябва да ги ухажва.

— Брак? Да не сте полудели?

— Искам да кажа, че може би няма да е зле — и това всъщност е ваша идея, макар още да не сте го осъзнали — днес или утре, или вдругиден, когато ви премине треперенето и нямате вид на човек с потекли лиги, да изведете Изабела някъде, щом работното ѝ време в книжарницата свърши. Поканете я на следобедна закуска в някое очарователно местенце и там най-сетне ще си дадете сметка, че сте създадени един за друг. Предлагам ви да се спрете на „Четири катки“, че там, каквито са стиснати, намаляват осветлението, за да пестят електричество, а това винаги помага в такива случаи. Поръчайте на момичето извара с голяма лъжица мед, че да ѝ се отвори апетит, а после съвсем небрежно ѝ налейте няколко глътки от оня мискет, дето веднага удря в главата, и дойде ли този момент, сложете ръка на коляното ѝ и я омайте с онова красноречие, което така упорито криете, разбойник такъв.

— Ама аз не зная нищо за нея, нямам представа от какво се интересува...

— Интересува се от същото, от което и вие. Интересува се от книги, от литература, от аромата на тези съкровища, които държите тук, и от обещанието за романс и приключение, което крият популярните романи. Иска да прогони самотата и да не си губи времето, докато проумее, че в тоя скапан свят нищо не струва и пукната пара, ако нямаме с кого да го споделим. Вече знаете най-главното. Останалото ще го научите и ще му се насладите в движение.

Семпере помълча известно време, умислен, като местеше поглед от недокоснатата си чаша с кафе към моя милост, докато аз поддържах с голям труд усмивката си на борсов агент.

— Не зная дали да ви благодаря или да ви предам на полицията — рече той накрая.

Точно в този миг чухме тежките стъпки на Семпере старши в книжарницата. Няколко секунди по-късно той надникна в задната стая и се вторачи в нас начумерен.

— И таз добра! Зарязали книжарницата и седнали да си бърбят, сякаш е официален празник! Ами ако влезе някой клиент? Или някой безсрамник, който иска да задигне стоката?

Семпере син въздъхна и подбели очи.

— Не се бойте, господин Семпере, книгите са едничкото нещо на тоя свят, което не се краде — рекох аз и му намигнах.

Съучастническа усмивка озари лицето му. Синът му се възползва от момента, за да се измъкне от лапите ми и да потърси убежище в книжарницата. Бащата седна до мен и подуши чашата с кафе, което синът му бе оставил, без дори да го пробва.

— Какво казва докторът за кофеина и сърцето? — обадох се аз.

— Той ли! Той не може да намери собствения си задник дори с помощта на атлас по анатомия. Какво ли пък би могъл да знае за сърцето?

— Със сигурност знае повече от вас — отвърнах аз, като му измъкнах чашата от ръцете.

— Здрав съм като бик, Мартин.

— Не бик, а упорито муле, това сте вие. Бъдете така любезен да се качите горе у вас и да си легнете в кревата.

— В кревата си струва да се лежи само когато човек е млад и има добра компания.

— Ако искате компания, ще ви намеря, но не мисля, че сърцето ви ще позволи да се възползвате от случая.

— Мартин, на моята възраст еротиката се свежда до това, да изям с мерак някой крем карамел и да погледам гушките на вдовиците. Грижата ми е наследникът. Имате ли някакъв напредък в тази област?

— Сега тъкмо подготвям почвата за сеитба. Остава да се види дали времето ще е благосклонно към нас, за да имаме някаква реколта. До два-три дена ще мога да ви дам прогноза с точност до шейсет или седемдесет процента.

Семпере се усмихна доволно.

— Гениално хрумване беше да ми пратите Изабела за продавачка — рече той. — Но не ви ли се струва, че е малко млада и зелена за моя син?

— Малко зелен ми се струва той, ако трябва да бъда откровен. Ако не се окопити, Изабела жив ще го схруска за пет минути. Слава Богу, че е замесен от добро тесто, че иначе...

— Как мога да ви се отблагодаря?

— Като се приберете горе и си легнете. А ако ви трябва пикантна компания, вземете с вас „Фортуната и Хасинта“^[4].

— Имате право. Дон Бенито никога не ни разочарова.

— И да искаше, не би могъл. Хайде, бързо в леглото!

Семпере се надигна. Движеше се трудно и дишаше с мъка, с едно дрезгаво хриптене, от което чак косата ми настръхваше. Улових го за ръката, за да му помогна, и усетих, че кожата му е студена.

— Не се плашете, Мартин. Просто метаболизмът ми е малко бавен.

— Днес май е бавен като „Война и мир“.

— Само мъничко да подремна и ще стана като нов.

Реших да го придружа до апартамента, в който живееше заедно със сина си, точно над книжарницата, и да се уверя, че ще се пъхне под одеялата. Четвърт час ни бе нужен, за да преодолеем стълбите. Пътьом срещнахме един от съседите, вежлив учител на име дон Анаклето, който преподаваше испански език и литература в йезуитския колеж на улица „Каспе“ и тъкмо се прибираще в дома си.

— Как ви се струва днес животът, приятелю Семпере?

— Доста стръмен, дон Анаклето.

С помощта на преподавателя успях да кача на първия етаж Семпере, който фактически бе увиснал на шията ми.

— С ваше позволение ще се оттегля да си почина след един дълъг ден на борба с онази тълпа примати, които имам за ученици — обяви преподавателят. — Казвам ви, тази страна ще се разпадне в рамките на едно поколение. Ще се издерат едни други като плъхове.

Семпере с жест ми даде да разбере, че не бива да обръщам прекалено внимание на дон Анаклето.

— Добър човек е — прошепна книжарят, — ама прави от мухата слон.

Когато влязох в жилището, изведнъж ме връхлетя споменът за онова далечно утро, когато пристигнах тук окървавен и стиснал здраво един екземпляр от „Големите надежди“. Тогава Семпере ме взе на ръце, качи ме по стълбите и ми поднесе чаша топъл шоколад, който изпих, докато чакахме лекаря. Спомних си как книжарят ми шепнеше успокоителни слова и почистваше кръвта от тялото ми с хладка кърпа и с такава нежност, каквато никой не бе проявявал към мен до тоя момент. По онова време Семпере беше силен мъж, който ми изглеждаше великан във всяко отношение, и без него надали щях да преживея онези мои злополучни години. Почти нищо не бе останало от тази сила, когато внимателно го настаних да си легне и го завих с две одеяла. Сетне седнах до него и взех ръката му, без да зная какво да кажа.

— Чуйте, ако вземем сега и двамата да се разциврим с цяло гърло, по-добре си вървете — рече той.

— Пазете се, чувате ли?

— Ще се гледам като писано яйце, не се бойте.

Кимнах и се отправих към вратата.

— Мартин?

Спрях се на прага и се обърнах. Семпере се взираше в мен със същата загриженост, с която ме бе гледал в онова утро, когато изгубих няколко зъба и голяма част от невинността си. Побързах да си тръгна, преди да ме е попитал какво всъщност става с мен.

[1] La Tour d'Argent („Сребърната кула“) — прочут ресторант в Париж, основан през 1582 г., един от най-известните и луксозни

ресторанти в света. ↑

[2] Моя вина (лат.). ↑

[3] Златна сериозност (лат.). ↑

[4] Роман от Бенито Перес Галдос. ↑

Един от първите присъщи похвати на професионалния писател, които Изабела бе усвоила от мен, бе изкуството на отлагането. Всеки ветеран в този занаят знае, че кое да е занимание, като се почне от подострянето на молива и се стигне до зяпането на мухите, има приоритет пред сядането на писалището и напругането на мозъка. Изабела бе усвоила този основен урок сякаш чрез осмоза и когато се прибрах вкъщи, я заварих не на бюрото ѝ, а в кухнята, където доизкусуряваше едно ястие, което изглеждаше и ухаеше така, сякаш приготвянето му бе отнело няколко часа.

— Празнуваме ли нещо? — попитах аз.

— Не ми се вярва, като ви гледам физиономията.

— На какво мирише?

— Патица с круши на фурна и шоколадов сос. Намерих рецептата в една от готварските ви книги.

— Аз нямам готварски книги.

Изабела стана и донесе един подвързан с кожа том, който остави на масата. Заглавието му беше „Стоте и една най-добри рецепти на френската кухня“ от Мишел Арагон.

— Така си мислите вие. На втория ред на рафтовете на библиотеката намерих какво ли не, включително един наръчник по брачна хигиена от доктор Перес-Агуадо с твърде недвусмислени илюстрации и бисери от рода на „поради божествен промисъл жената не познава плътски възжелания и нейното духовно и чувствено осъществяване по най-естествен начин се сублимира в майчинството и домакинската шетня“. Тук имате направо мините на цар Соломон.

— А мога ли да зная какво си търсила на втория ред на рафтовете?

— Вдъхновение. И ето че го намерих.

— Да, но от кулинарен тип. Бяхме се разбрали, че ще пишеш всеки божи ден, с или без вдъхновение.

— Писането не ми спори. И за това сте виновен вие, защото ме карате да работя на няколко места и ме забърквате във вашите интриги

с непорочния Семпере младши.

— Уместно ли ти се струва да се присмиваш на човека, който е отчаяно влюбен в теб?

— Какво?

— Много добре ме чу. Семпере син ми довери, че си му отнела съня. Буквално! Не спи, не яде, не пие, не може даже да се изпикае, горкичкият, защото по цял ден мисли само за теб.

— Бълнувате!

— Ако някой бълнува, това е клетият Семпере. Да беше го видяла! Идеше ми да му тегля един куршум, че да го избавя от тия мъки и страдания.

— Ама той не ми обръща никакво внимание! — запротестира Изабела.

— Защото не знае как да си разкрие сърцето и да намери подходящите думи, в които да облече чувствата си. Мъжете сме такива, недодялани и първични.

— Да, ама много лесно намери думите, с които ми дръпна едно конско, когато наредих погрешно колекцията „Национални епизоди“^[1]. Изведнъж му дойде дар слово.

— Това е нещо различно. Административното общуване е едно, а езикът на страстта — съвсем друго.

— Глупости!

— Нищо глупаво няма в любовта, уважаема асистентке. И за да сменим темата, ще вечеряме ли, или не?

Изабела бе наредила масата по начин, подобаващ на приготвеното от нея пиршество. Бе изложила цял арсенал от чинии, прибори и чаши, които никога не бях виждал.

— Просто не зная как може да имате такива прелестни неща и да не ги използвате. Всичко това стоеше в кутии в стаята до пералното помещение — рече тя. — Мъжка му работа!

Вдигнах един от ножовете и го разгледах на светлината на свещите, запалени от Изабела. Осъзнах, че това бе част от покъщнината на Диего Марласка и почувствах как апетитът ми напълно се изпари.

— Случило ли се е нещо? — попита Изабела.

Поклатих глава. Моята помощничка сервира две чинии и ме загледа с очакване. Изядох една хапка и се усмигнах, кимайки

одобрително.

— Много е вкусно — рекох.

— На мен ми се струва малко жилаво. В рецептата пишеше, че трябва да се пече на бавен огън не знам си колко време, ама тая ваша печка или гори съвсем мижаво, или направо изпепелява, без някакво междинно положение.

— Много си е добре — повторих аз, като продължих да се храня без охота.

Тя само ме изгледа с крайчеца на окото. Вечеряхме мълчаливо, като единствената ни компания бе звукът от подрънкването на приборите и чашите.

— Сериозно ли казахте онова за Семпере син?

Кимнах, без да вдигам очи от чинията си.

— И какво още ви каза той за мен?

— Каза, че имаш класическа хубост, че си умна и извънредно женствена — ех, колко е сантиментален! — и че усеща как между вас се е зародила една духовна връзка.

Изабела ми отпрати убийствен поглед.

— Закълнете се, че не си измисляте всичко това — рече тя.

Сложих десницата си върху готварската книга и вдигнах лявата си ръка.

— Заклевам се върху „Стоте и една най-добри рецепти на френската кухня“ — обявих аз.

— Човек обикновено полага клетва с другата ръка.

Смених ръцете и повторих изявлението си с най-тържествено изражение. Изабела изпръхтя.

— И какво да правя сега?

— Нямам представа. Какво правят влюбените? Ходят на разходка, на танци...

— Ама аз не съм влюбена в този господин.

Продължих да похапвам от патицата със сладък сос, като се правех, че не забелязвам настойчивия поглед на Изабела. След малко тя удари с ръка по масата.

— Бъдете така любезен да ме погледнете. За всичко сте виновен вие!

Оставих спокойно приборите, избърсах се със салфетката и я погледнах.

— Какво да правя сега? — попита отново тя.

— Зависи. Харесваш ли Семпере, или не?

Облак от съмнение премина по лицето ѝ.

— Не зная. Първо на първо, малко е възрастен за мен.

— Той фактически ми е връстник — отбелязах. — Може да е най-много с година или две по-голям от мен. Е, може и да са три.

— Или пък четири-пет.

Въздъгнах.

— Човекът е в разцвета на силите си. Нали се бяхме разбрали, че на теб ти допадат по-улегналите.

— Не се шегувайте!

— Изабела, не е моя работа да ти казвам какво да правиш...

— Само това оставаше!

— Нека да довърша. Искам да кажа, че това си е нещо между Семпере син и теб. Ако искаш съвет от мен, бих ти казал да му дадеш един шанс. Нищо повече. Ако тия дни той реши да направи първата крачка и те покани, да речем, на закуска, приеми поканата. Може би ще се разговорите, ще се опознаете и накрая ще станете големи приятели. А може би не. Но според мен Семпере е добър човек, интересът му към теб е искрен и даже бих дръзнал да кажа, че ако помислиш малко, ще осъзнаеш, че и ти изпитваш нещо към него.

— Вие сте просто луд.

— Може, но Семпере не е. И мисля, че да се отнесеш с неуважение към обичта и възхищението, които той изпитва към теб, би било подло. А ти не си такава.

— Това е емоционално изнудване!

— Не, това е животът.

Изабела направо ме изпепеляваше с поглед. Аз ѝ се усмигнах.

— Поне имайте добрината да си довършите вечерята — нареди тя.

Опразних чинията, обрах старателно соса с хляб и въздъгнах със задоволство.

— Какво има за десерт?

След вечеря оставих в читалнята една замислена Изабела, потънала в съмнения и безпокойства, и се качих в кабинета си в кулата.

Извадих снимката на Диего Марласка, която бях заел от Салвадор, и я оставих под настолната лампа. Сетне хвърлих поглед на малката цитадела от бележници, записки и листове, които бях натрупал заради поръчката на тартора. С ръце, още студени от приборите на Диего Марласка, лесно можех да си представя как моят предшественик е седял в кабинета и е съзерцавал същата гледка над покривите на Рибера. Взех наслуки една от моите страници и я зачетох. Думите и фразите ми звучаха познато, защото бяха съчинени от мен, но метежният дух, който ги изпълваше, ми се стори по-чужд от всякога. Пуснах листа на пода и вдигнах поглед, за да срещна собственото си отражение в стъклото на прозореца — един непознат в синкавата мрачина, която бе погребала града. Разбрах, че не ще мога да работя тая нощ, че ще бъда неспособен да нахвърляя дори един абзац за тартора. Загасих лампата на писалището си и останах да седя в сумрака, като слушах как вятърът бръсне прозорците и си представях как Диего Марласка, обхванат от пламъци, пада във водите на резервоара и последните мехурчета въздух се откъсват от устните му, а ледената течност нахлува в дробовете му.

Събудих се призори със схванато тяло, сгушено в креслото на кабинета. Станах и чух как два-три елемента от моята анатомия изскърцаха. Завлякох се до прозореца и го разтворих широко. Терасите на стария град искряха от слана и едно пурпурно небе бе прихлупило Барселона. Когато камбаните на „Санта Мария дел Мар“ забиха, рояк от черни криле излетя от някакъв гълъбарник. Студеният, режещ вятър носеше миризма от пристанището и сажди от комините на квартала.

Слязох долу и се отправих към кухнята, за да сваря кафе. Хвърлих един поглед на килера и останах изумен. Откакто Изабела живееше в къщата, моят запас от провизии напомняше асортимента на бакалницата „Килес“ на Рамбла де Каталуня. Сред изложените екзотични деликатеси, внесени от магазина на нейния баща, намерих една тенекиена кутия английски бисквити с шоколадова глазура и реших да ги опитам. Половин час по-късно, когато вените ми се изпълниха със захар и кофеин, мозъкът ми заработи и ми дойде гениалната идея да започна деня, като си усложня още малко живота — ако това изобщо бе възможно. Веднага щом търговците отвореха дюкяните си, аз щях да посетя магазина на улица „Принсеса“, продаващ артикули за магове и илюзионисти.

— Какво правите тук, буден по това време?

Гласът на моята съвест, Изабела, ме наблюдаваше от прага.

— Ям бисквити.

Тя седна на масата и си наля чаша кафе. Изглеждаше така, сякаш не бе мигнала цяла нощ.

— Баща ми казва, че тази е любимата марка на кралицата майка.

— Значи затова тя изглежда толкова добре.

Изабела си взе една бисквита и я ухапа разсеяно.

— Помисли ли какво ще предприемеш? По отношение на Семпере, имам предвид...

Тя ми хвърли един отровен поглед.

— А вие какво ще предприемете днес? Нищо добро, това поне е сигурно.

— Трябва да направя няколко посещения.

— Да бе.

— Какво искаш да кажеш с това?

Изабела остави чашата на масата и се обърна към мен с изражението, което добиваше, когато се канеше да ме подложи на разпит.

— Защо никога не говорите за тая работа, дето я вършите с оня тип, тартора?

— По ред причини, но най-вече за твое добро.

— За мое добро, значи. Ама че съм глупачка, как не се сетих. Впрочем, забравих да ви кажа, че вчера се отби вашият приятел, инспекторът.

— Грандес? Сам ли беше?

— Не. Придружаваха го двама биячи, грамадни като гардероби и с физиономия на хрътки.

При мисълта за Маркос и Кастело, застанали на прага на дома ми, стомахът ми се сви на топка.

— Какво искаше Грандес?

— Не спомена.

— А какво каза?

— Попита ме коя съм.

— И ти какво му отговори?

— Че съм ваша любовница.

— Много умно, няма що.

— Какво пък, на единия от здравеняците това май му се видя доста забавно.

Изабела си взе още една бисквита и я излапа на две хапки. Когато забеляза, че я гледам накриво, веднага спря да дъвче.

— Че какво толкова съм казала? — попита тя с пълна уста, разпръсквайки цял облак от трохи.

[1] Колекция от 46 исторически романа, написани от Бенито Перес Галдос между 1872 и 1912 г. ↑

Тънка ивица мъглява светлина падаше от булото на облаците и възпламеняваше боядисаната в червено фасада на магазина за магически артикули на улица „Принсеса“. Помещението се намираше зад навес от дялано дърво. Стъклата на вратата едва загатваха очертанията на един мрачен интериор със завеси от черно кадифе. Те покриваха витрини с маски и най-различни уреди с викториански привкус, маркирани карти за игра и кинжали с прикрепени тежести, книги за магия и флакони от полирано стъкло с етикетчета на латински, които съдържаха течности във всички цветове на дъгата, бутилирани по всяка вероятност в Албасете^[1]. Камбанката на входната врата оповести моето присъствие. В дъното на помещението имаше празен тезгях. Почаках няколко секунди, като разглеждах сбирката от редки предмети. Тъкмо търсех да видя лицето си в едно огледало, в което се отразяваше целият интериор на магазина с изключение на мен, когато зърнах с ъгълчето на окоето си една дребна фигура, надничаша иззад завесата на задната стая.

— Интересен трик, нали? — попита човечето, което имаше побелели коси и пронизателен поглед.

Кимнах.

— Как се получава?

— И аз все още не знам. Получих го преди два дена от един производител на магически огледала от Истанбул. Създателят му нарича този ефект рефракционна инверсия.

— Това ни напомня, че нищо не е такова, каквото изглежда — отбелязах аз.

— С изключение на магията. С какво мога да ви помогна, господине?

— С господин Дамиан Роурес ли разговарям?

Човечето кимна бавно, без да мигне. Забелязах, че устните му бяха извити в усмивка, която, подобно на вълшебното му огледало, не бе това, което изглеждаше. Зад веселата гримаса погледът му бе студен и предпазлив.

— Препоръчаха ми вашия магазин.

— А мога ли да попитам кой е бил така любезен да го стори?

— Рикардо Салвадор.

Престорената приветлива усмивка мигом се изпари от лицето му.

— Не знаех, че още е жив. Не съм го виждал от двайсет и пет години.

— А виждали ли сте Ирене Сабино?

Роурес въздъхна, мърморейки нещо под нос. Заобиколи тезгяха и отиде до вратата. Окачи табелата с надпис „Затворено“ и заключи.

— Кой сте вие?

— Казвам се Мартин. Опитвам се да изясня обстоятелствата около смъртта на господин Диего Марласка, когото вие, както ми е известно, сте познавали.

— Доколкото зная, тези обстоятелства бяха изяснени още преди много години. Господин Марласка се самоуби.

— Аз имам други сведения.

— Нямам представа какво ви е наговорил оня полицай. Озлоблението влияе неблагоприятно на паметта, господин... Мартин. Салвадор се опита още на времето да пробута една версия за заговор, за която нямаше никакви доказателства. Всички знаеха, че топлеше леглото на вдовицата Марласка и искаше да се изкара герой на деня. Както можеше да се очаква, началниците му се заеха да го вкарат в пътя и понеже той се опъваше, накрая го изгониха от полицията.

— Според него е имало преднамерен опит да се потули истината.

Роурес се изсмя.

— Истината ли... не ме размивайте! Ако е имало опит да се потули нещо, то това бе скандалът. Адвокатската кантора на Валера и Марласка се бе набъркала във всичко, което ставаше в този град. Никой нямаше интерес техните истории да излязат наяве. Марласка бе зарязал положението си, професията си и семейството си, за да се затвори в оная къща и да прави там Бог знае какво. Всеки с поне мъничко мозък в главата би могъл да се сети, че тая работа няма да излезе на добър край.

— Ала това не попречи на вас и на съдружника ви Жако да се възползвате от лудостта на Марласка с вашите обещания, че ще може да се свърже с отвъдното по време на спиритическите ви сеанси...

— Никога не съм му обещавал нищо. Онези сеанси бяха най-обикновено развлечение и всички го знаеха. Не се опитвайте да стоварите смъртта му на моята съвест, защото не съм вършил нищо друго, освен да си изкарвам честно прехраната.

— А вашият съдружник Жако?

— Аз отговарям само за себе си. Каквото и да е направил Жако, не нося отговорност за него.

— Значи все пак е направил нещо.

— Какво искате да ви кажа? Че задигна онези пари, за които Салвадор се скъсваше да твърди, че били в някаква тайна сметка? Че уби Марласка и измами всички ни?

— А не беше ли така?

Роурес ми отправи продължителен поглед.

— Не зная. Не съм го виждал от деня, в който умря Марласка. Още тогава казах на Салвадор и на останалите полицаи всичко, което знаех. Никога не съм лъгал, не съм! Ако Жако е направил нещо, нито съм разбрал за това, нито съм спечелил някаква облага.

— Какво ще ми кажете за Ирене Сабино?

— Ирене обичаше Марласка. Никога не би скроила нещо, за да му навреди.

— Знаете ли какво е станало с нея? Жива ли е още?

— Мисля, че да. Чух, че работела в някаква перачница в Равал. Ирене беше добра жена. Даже прекалено добра, затова се докара до този хал. Тя вярваше в ония работи. Вярваше от все сърце.

— А Марласка? Какво искаше да открие той в отвъдното?

— Марласка се беше забъркал в нещо, не ме питайте точно какво. Нещо, което не му бяхме пробутали нито аз, нито Жако, нито пък можехме да му пробутаме. Зная само онова, което веднъж го чух да казва на Ирене. Изглежда, че беше срещнал някакъв тип — неизвестен за мен, а аз, повярвайте ми, познавах и познавам всички в тоя занаят, — който му беше обещал, че ако той, Марласка, направел нещо, идея нямам какво, оня щял да върне сина му Исмаел от мъртвите.

— Ирене каза ли ви кой е бил този тип?

— Никога не бе го виждала. Марласка не допускаше тя да го види. Тя обаче знаеше, че той се страхува.

— От какво се е страхувал?

Роурес цъкна с език.

— Марласка смяташе, че е прокълнат.

— Обяснете ми какво имате предвид.

— Нали вече ви казах. Той беше болен човек. Беше си втълпил, че нещо е влязло в него.

— Нещо?

— Някакъв дух. Някакъв паразит. Не зная. Вижте, в тези среди човек среща много хора, които не са съвсем с всичкия си. Сполита ги някаква лична трагедия — изгубват, да речем, любим човек или състоянието си... и им хвърква чивията. Мозъкът е най-крехкият орган в тялото. Господин Марласка бе изгубил разсъдъка си и това бе видно за всеки, който би поговорил с него макар и само пет минути. Именно по тази причина той дойде при мен.

— И вие му казахте онова, което искаше да чуе.

— Не. Казах му истината.

— Вашата истина?

— Единствената, която ми е известна. Стори ми се, че този човек е напълно неуравновесен и не исках да се възползвам от него. Такива работи никога не завършват добре. В този занаят има една граница, която не се престъпва, ако човек си знае интереса. Онези, които търсят при нас развлечение или малко емоции и утеха от оня свят, биват обслужени и си плащат съответната такса. Ала дойде ли някой, който е на ръба да изгуби здравия си разум, ние го пращаме да си върви у дома. Това е зрелище като всяко друго и за него са нужни зрители, а не осенени свие.

— Образцова етика, наистина. В такъв случай какво казахте на Марласка?

— Казах му, че всичко това са шашми, бабини деветини. Казах му, че съм един мошеник, който си изкарва хляба, като организира спиритически сеанси за клетки нещастници, които са изгубили скъпите си същества и имат нужда да вярват, че техните любими, родители и приятели ги очакват на оня свят. Казах му, че отгатък няма нищо, само една огромна пустота, и че този свят е всичко, което имаме. Казах му да забрави за духовете и да се върне при семейството си.

— И той повярва ли ви?

— Очевидно не. Престана да идва на сеансите и потърси помощ другаде.

— Къде?

— Ирене бе израсла сред колибите на плажа Богател и въпреки че се бе прочула като танцьорка и актриса в клубовете на Паралело, не бе изгубила връзката си с онова място. Тя ми разказа, че завела адвоката при една жена, наричана Вещицата от Соморостро, за да потърси от нея закрила срещу онази личност, на която Марласка бил задължен.

— Спомена ли Ирене името на въпросната личност?

— И да ми го е казала, не си го спомням. Нали ви казах, че двамата престанаха да идват на сеансите.

— Андреас Корели?

— Никога не съм чувал това име.

— Къде мога да намеря Ирене Сабино?

— Вече ви казах всичко, което зная — отвърна Роурес с раздражение.

— Един последен въпрос и си тръгвам.

— Дано да е истина.

— Да сте чували някога Марласка да споменава за нещо, наречено „Lux Aeterna“?

Роурес свъси вежди, замислен, сетне поклати глава.

— Благодаря ви за помощта.

— Няма защо. И ако е възможно, повече не се отбивайте тук.

Кимнах и се отправих към изхода. Роурес подозрително ме следеше с поглед.

— Почакайте — извика той, точно преди да прекрача прага на задната стая.

Обърнах се. Човечето ме гледаше колебливо.

— Май си спомням, че „Lux Aeterna“ беше името на нещо като религиозен памфлет, който използвахме понякога в сеансите на улица „Елизабетс“. Той беше част от една сбирка подобни книжлета и навярно бе взет назаем от окултната библиотека на дружеството „Бъдещ живот“. Не зная дали тази книжка е това, което имате предвид.

— Спомняте ли си за какво ставаше дума в нея?

— Моят съдружник, Жако, който водеше сеансите, по-добре познаваше съдържанието ѝ. Все пак, доколкото си спомням, „Lux Aeterna“ беше поема за смъртта и седемте имена на Сина на Зората, Светлоносеца.

— Светлоносеца?
Роурес се усмихна.
— Луцифер.

[1] Град и югоизточна Испания, столица на провинция Албасете.

↑

Щом се озовах на улицата, поех обратно към къщи, като се питах какво да правя по-нататък. Тъкмо щях да свърна по улица „Монкада“, когато го видях. Инспектор Виктор Грандес, подпрян на една стена, пушеше с наслада пура и ми се усмихваше. Махна ми с ръка и аз пресякох улицата, за да отида при него.

— Не знаех, че се интересувате от магии, Мартин.

— А пък аз не знаех, че ме следите, инспекторе.

— Не ви следя. Просто е толкова трудно да ви намери човек, че си казах — щом планината не идва при мен, ще взема аз да отида при планината. Имате ли пет минути на разположение, за да пийнем по нещо? Полицейското управление черпи.

— В такъв случай... Днес сте без съпровождачи?

— Маркос и Кастело останаха в управлението да се занимават с бумащина, но ако им бях казал, че се каня да се видя с вас, със сигурност нямаше да пропуснат тази среща.

Поехме по тясната като пролом улица между старите средновековни дворци, докато стигнахме кръчмата „Ел Шампаньет“ и седнахме на една маса в дъното. Един келнер, въоръжен с парцал за почистване, който вонеше на белина, погледна към нас и Грандес поръча две бири и за мезе сирене „Манчего“. Когато донесоха бирите и леката закуска, инспекторът ми предложи блюдото, но аз отклоних поканата му.

— Нали нямате нищо против? По това време на деня умирам от глад.

— Bon appétit.

Грандес лапна парче сирене и се облиза със затворени очи.

— Не ви ли казаха, че вчера се отбих в дома ви?

— Предадох ми с известно закъснение.

— Понятно. Ех, бива си го момичето. Хубавица! Как се казва?

— Изабела.

— Безсрамник такъв! Как си живеят някои хора! Завиждам ви. На колко години е бонбончето?

Аз само го изгледах злобно. Инспекторът се усмихна доволно.

— Едно птиченце ми каза, че напоследък се правите на детектив. Нищо ли няма да оставите за нас, професионалистите?

— Как се казва това ваше птиченце?

— По-скоро е цяло птичище. Един от началниците ми е близък приятел на адвокат Валера.

— О, и вие ли фигурирате в неговата платежна ведомост?

— Все още не, приятелю мой. Познавате ме. Аз съм от старата школа. Честта и всичките тия говна.

— Жалко.

— А я ми кажете, как е клетият Рикардо Салвадор? Знаете ли, че от двайсет години не бях чувал това име? Всички го мислеха за умрял.

— Прибързана диагноза.

— Е, как се чувства той?

— Самотен, предаден и забравен.

Инспекторът кимна бавно.

— Това кара човек да се замисли какво бъдеще предлага тази професия, нали?

— Обзалагам се, че във вашия случай ще бъде различно и че издигането ви до най-високите служебни постове е въпрос на няколко години. Виждам ви като генерален директор на полицията, още преди да сте навършили четирийсет и пет, и просто си представям как целувате ръце на епископи и фелдмаршали по време на парада в деня на Корпус Кристи.

Грандес кимна хладно, без да обръща внимание на саркастичния ми тон.

— Като говорим за целуване на ръце, чухте ли вече какво е станало с приятеля ви Видал?

Инспекторът никога не започваше разговор, без да разполага с някоя скрита карта. Наблюдаваше ме усмихнат, наслаждавайки се на обзелото ме безпокойство.

— Какво да съм чул? — изломотих аз.

— Казват, че предната нощ съпругата му е направила опит за самоубийство.

— Кристина?

— Вярно, вие я познавате...

Без да осъзнавам какво правя, станах от мястото си. Ръцете ми трепереха.

— Спокойно. Госпожа Видал е добре. Всичко се е разминало с една уплаха, нищо повече. Изглежда, че е прекалила с лауданума... Седнете, ако обичате. Моля ви, Мартин.

Седнах отново. Стомахът ми сякаш бе пълен с пирони.

— Кога е станало това?

— Преди два-три дена.

В паметта ми нахлу образът на Кристина, застанала на прозореца на Вила Елиус преди доста дни и махаща за поздрав в мига, в който аз ѝ обърнах гръб, избягвайки погледа ѝ.

— Мартин? — обади се инспекторът, като прокара ръка пред очите ми, сякаш се боеше, че съм откачил.

— Какво?

Грандес ме наблюдаваше, както ми се стори, с искрена загриженост.

— Има ли нещо, което да ми разкажете? Зная, че няма да ми повярвате, но бих искал да ви помогна.

— Все още ли мислите, че аз бях този, който уби Баридо и съдружника му?

Той поклати глава.

— Никога не съм го мислил, но на други тази версия би им допаднала.

— Тогава защо ме разследвате?

— Успокойте се. Не ви разследвам, Мартин. Никога не съм ви разследвал. В деня, когато реша да го сторя, ще разберете това. Засега само ви наблюдавам, защото ми се нравите и се тревожа, че ще се забъркате в някоя каша. Защо не ми се доверите и не ми кажете какво става?

Погледите ни се срещнаха и за миг се изкуших да му разкажа всичко. Дори щях да го сторя, стига да знаех откъде да започна.

— Нищо не става, инспекторе.

Грандес кимна и ме изгледа съчувствено, или може би просто разочаровано. Пресуши бирата си и остави няколко монети на масата. Потупа ме по гърба и се изправи.

— Пазете се, Мартин. И си отваряйте очите на четири. Не всички хора ви ценят така, както аз.

— Ще го имам предвид.

Беше почти пладне, когато се прибрах у дома, без да мога да избия от главата си мисълта за онова, което ми бе разказал инспекторът. Щом стигнах до къщата с кулата, се качих по стълбите съвсем бавно, сякаш дори душата ми тежеше. Отворих вратата на жилището, боейки се, че ще срещна една преливаща от желание за разговор Изабела. В дома цареше тишина. Изминах коридора до галерията в дъното и я заварих там, заспала на канапето с разтворена книга на гърдите си — един от старите ми романи. Не можах да съдържа усмивката си. В онези есенни дни температурата в къщата бе спаднала чувствително и аз се разтревожих, че Изабела би могла да настине. Понякога я виждах да ходи из жилището, наметнала на раменете си голям вълнен шал. Веднага тръгнах към стаята ѝ, за да го намеря и внимателно да я завия с него. Вратата на спалнята и беше открената. Въпреки че се намираше в моя дом, не бях влизал в тази стая, откакто Изабела се бе настанила там, и дори сега изпитвах известни задръжки да го сторя. Зърнах сгънатия шал на един стол и влязох да го взема. Стаята ухаеше на сладкия и свеж аромат на Изабела. Леглото ѝ все още бе разхвърляно и аз се наведох, за да оправя чаршафите и одеялата, защото знаех, че щом се впуснех да свърша някоя домакинска работа, нравственият ми статус се издигаше в очите на моята помощничка.

Именно тогава забелязах, че имаше нещо пъхнато между дюшека и пружината на леглото. Изпод гънката на чаршафа се подаваше крайчецът на някаква хартия. Когато понечих да я издърпам, установих, че е цял пакет. Измъкнах го напълно и в ръцете ми се озоваха около двайсетина, както ми се стори, писма в сини пликове, завързани с панделка. Усетих, че ме обзема чувство на студ, но не му обърнах внимание. Развързах възела на панделката и взех един от пликите. Беше с моето име и адрес. Адресът на изпращача гласеше простичко: Кристина.

Седнах на леглото с гръб към вратата и се заех да разглеждам писмата едно по едно. Първото бе изпратено преди няколко седмици, а последното — преди три дни. Всички пликове бяха отворени. Затворих

очи и усетих, че писмата се изплъзват от ръцете ми. Чух как тя въздъхна зад гърба ми, застанала неподвижно на прага.

— Простете ми — промълви Изабела.

Приближи се бавно и коленичи, за да вдигне от пода писмата, едно по едно. Когато събра всичките накуп, ми ги подаде, като ме гледаше с болка.

— Направих го, за да ви предпазя — рече.

Очите ѝ се наляха със сълзи и тя сложи ръка на рамото ми.

— Махни се — казах аз.

Отблъснах я от себе си и станах. Изабела се свлече на пода, стенойки така, сякаш нещо я изгаряше отвътре.

— Махни се от тази къща.

Напуснах жилището, без да си направя труда да затворя вратата зад гърба си. Излязох на улицата и се озовах в един свят от лица и сгради, които ми се видяха далечни и чужди. Закрачих безцелно, безчувствен към студа, към вятъра и дъжда, който тъкмо почваше да шиба града, носейки дъх на проклятие.

Трамваят спря пред вратите на кулата Белесгуард^[1], където градът сякаш издъхваше в подножието на хълма. Отправих се към портите на гробището Сан Хервасио, като следвах пътеката от жълтеникаво сияние, която светлините на трамвая дълбаеха в завесата на дъжда. Стените на гробището се издигаха на около петдесет метра разстояние, образувайки мраморна крепост, над която изникваше гора от статуи с цвета на бурята. На входа се натъкнах на будка, в която един пазач, навлечен с палто, грееше ръцете си на мангал. Щом ме видя да се появявам в дъжда, се надигна сепнат. Разгледа ме за няколко секунди, преди да отвори вратичката.

— Търся пантеона на фамилията Марласка.

— След по-малко от половин час ще се стъмни. По-добре елате друг ден.

— Колкото по-бързо ми кажете къде се намира, толкова по-скоро ще си отида.

Пазачът направи справка в регистъра и ми посочи с пръст местонахождението върху картата на гробището, която висеше на стената. Отдалечих се, без да му благодаря.

Не ми бе трудно да намеря пантеона сред цитаделата от гробници и мавзолеи, скупчени сред гробищните стени. Постройката се издигаше върху мраморна основа. Изграден в модернистичен стил, пантеонът описваше нещо като арка, образувана от две големи стълбища, разположени амфитеатрално. Те водеха към една поддържана от колони галерия, в чийто интериор имаше притвор с надгробни плочи. Галерията бе увенчана от купол, на чийто връх се издигаше фигура от почернял мрамор. Лицето ѝ бе покрито с було, но с приближаването си към пантеона човек добиваше впечатлението, че този задгробен страж поляка върти главата си, за да го следи с поглед. Качих се по едно от стълбищата и когато стигнах до входа на галерията, спрях, за да погледна назад. Светлините на града се съзираха в дъжда, далечни и смътни.

Влязох в галерията. В центъра се издигаше статуя на женска фигура, обгърнала едно разпятие в молитвена поза. Лицето ѝ бе обезобразено от удари и някой бе боядисал в черно очите и устните, придавайки ѝ вълче изражение. Това не бе единственият признак за оскверняване на пантеона. По надгробните плочи личаха драскотини, нанесени с някакъв остър предмет, а някои от тях бяха изпъстрени с неприлични рисунки и думи, които едва се четяха в сумрака. Гробът на Диего Марласка бе в дъното. Приближих се до него и сложих ръка върху плочата. Сетне извадих снимката на Марласка, която Салвадор ми бе дал, и я разгледах.

Именно в този момент чух стъпките по стълбите, които водеха нагоре към пантеона. Пъхнах снимката в палтото си и се обърнах с лице към входа на галерията. Стъпките бяха стихнали и сега се чуваше само дъждът, който потропваше по мрамора. Приближих се бавно до входа и надникнах навън. Силуетът стоеше с гръб към мен и съзерцаваше града в далечината. Беше жена, облечена в бяло, а главата ѝ бе покрита с шал. Обърна се бавно и ме погледна. Усмиваше се. Въпреки изминалите години я познах незабавно. Ирене Сабино. Направих крачка към нея и едва тогава осъзнах, че зад мен имаше още някой. От удара в тила пред очите ми избухна бяла светлина. Усетих, че падам на колене. Миг по-късно се свлякох върху покрития с локви мрамор. Един тъмен силует бе изрязан на фона на дъжда. Ирене коленичи до мен. Почувствах как ръката ѝ обгърна главата ми и опипа удареното място. Сетне видях пръстите ѝ, целите в кръв. Тя помилва лицето ми с тях. Последното, което видях, преди да изгубя сваяст, бе как Ирене Сабино извади един сгъваем бръснач и бавно го отвори, а сребристи капки дъжд се плъзгаха по острието му, докато тя го насочваше към мен.

Отворих очи и в тях нахлу ослепителното сияние на една маслена лампа. Лицето на пазача ме наблюдаваше, абсолютно безизразно. Опитах се да примигна и взрив от болка прониза черепа ми, започвайки от тила.

— Жив ли сте? — попита пазачът, без да стане ясно дали въпросът бе отправен към мен, или бе чисто реторичен.

— Да — изстенах аз. — И през ум да не ви минава да ме тикнете в някой ров.

Той ми помогна да се надигна полека. При най-малкото движение усещах пронизваща болка в главата.

— Какво стана?

— Вие ще кажете. Трябваше да затворя още преди час, но като не ви видях да излизате, дойдох дотук да видя какво става и ви заварих да спите като пън.

— А жената?

— Коя жена?

— Бяха двама души.

— Две жени?

Въздъгнах и поклатих глава.

— Бихте ли ми помогнали да стана?

С помощта на пазача успях да се изправя. Едва тогава усетих една смъдяща болка и забелязах, че ризата ми е разтворена. Няколко повърхностни разреза пресичаха гърдите ми.

— Чуйте, тая работа хич не изглежда добре...

Закопчах палтото си и докато правех това, опипах вътрешния си джоб. Снимката на Марласка бе изчезнала.

— Имате ли телефон в будката?

— Телефон? Да бе, как не. Намира се в салона с турската баня.

— Можете ли поне да ми помогнете да стигна до кулата Белесгвард, за да си повикам такси оттам?

Пазачът изруга и ме подхвана през раменете.

— Хубаво ви казвах аз да дойдете друг ден — рече той примирено.

[1] Творба на Антони Гауди, построена между 1900 и 1909 г. ↑

Оставах само няколко минути до полунощ, когато най-сетне успях да се добера до къщата с кулата. Щом отворих вратата, веднага разбрах, че Изабела си е отишла. Ехото от стъпките ми в коридора звучеше различно. Не си направих труда да запаля лампата. Придвижих се из къщата в полумрака и надникнах в стаята, която доскоро бе нейна. Изабела я бе почистила и подредила. Чаршафите и одеялата бяха сгънати прилежно на един стол, дюшекът бе оголен. Нейният аромат все още се носеше във въздуха. Отидох до галерията и седнах на писалището, което моята помощничка бе използвала. Изабела бе подстрила моливите и ги бе поставила акуратно във ваза. Купчината бели листа бе спретнато подредена върху един поднос. Комплектът писци, който ѝ бях подарил, почиваше в единия край на масата. Къщата никога не ми бе изглеждала толкова празна.

В банята се освободих от подгизналите си дрехи и поставих на тила си напоен със спирт пластир. Болката бе намаляла и се бе превърнала в тъпо пулсиране и в едно общо усещане, което не бе много по-различно от тежък махмурлук. В огледалото разрезите по гърдите ми изглеждаха като линии, прокарани с перодръжка. Бяха чисти и повърхностни разрези, но доста ме смъдяха. Промих ги със спирт, като се надявах, че няма да се възпалят.

Проснах се в леглото и се завих до шията с две или три одеяла. Единствените части от тялото, които не ме боляха, бяха тези, които до такава степен бяха изтръпнали от студа и дъжда, че вече изобщо не ги усещах. Лежах и чаках да се стопля, заслушан в онази студена тишина — тишина, изпълнена с пустота и отсъствия, — която тегнеше над къщата. Преди да си отиде, Изабела бе оставила пакета с писма от Кристина върху нощната масичка. Протегнах ръка и измъкнах напосоки едно от тях, което бе с дата отпреди две седмици.

Скъпи Давид,

Дните отминават, а аз продължавам да ти пиша писма, на които навярно предпочиташ да не отговаряш, ако

изобщо ги отваряш. Вече започвам да си мисля, че ги пиша само за себе си, за да убия самотата и да повярвам поне за миг, че ти си край мен. Всеки ден се питам как си и какво ли правиш.

Понякога си мисля, че си напуснал завинаги Барселона и си те представям на друго място, заобиколен от чужди хора и започнал нов живот, за който никога не ще узная. Друг път си мисля, че все още ме мразиш, че унищожаваш тези писма и ти се иска изобщо да не си ме познавал. Не те виня за това. Чудно колко лесно е да сподели човек с един къс хартия онова, което не би се осмелил да каже някому в лицето.

Животът ми не е лек. Педро не би могъл да бъде по-добър и по-толерантен към мен — дотолкова, че понякога се дразня от неговото търпение и от желанието му да ме направи щастлива, което само ме кара да се чувствам окаяна. Педро ми показва, че сърцето ми е празно, че не заслужавам някой да ме обича. Той почти по цял ден е с мен, не му се ще да ме оставя сама.

Всеки ден му се усмихвам и споделям леглото му. Когато ме пита дали го обичам, отвърщам „да“ и щом видя истината, отразена в очите му, ми иде да умра. Той никога не ми натяква за това. Говори често за теб. Липсваш му, и то дотолкова, че понякога ми се струва, че на тоя свят най-много обича теб. Виждам го как остарява, самотен, с най-лошата възможна компания — моята. Не искам от теб да ми простиш, но ако желая нещо на тоя свят, то е да простиш на него. Аз не струвам толкова, че да му отказваш приятелството си и компанията си заради мен.

Вчера дочетох една от твоите книги. Педро ги има всичките и аз все си ги чета, защото това е единственият начин да почувствам, че съм с теб. Тази история беше тъжна и странна, разправяше се за две счупени и захвърлени кукли в един пътуващ цирк, които за една нощ оживяват, знаейки, че ще умрат призори. Докато я четях, ми се стори, че си я писал за нас двамата. Преди няколко седмици сънувах, че те виждам отново, че се срещаме на

улицата и ти не си спомняш за мен. Усмиваш ми се и ме питаш как се казвам. Не знаеш нищо за мен. Не ме мразиш. Всяка нощ, щом Педро заспи до мен, затварям очи и се моля на небесата или на ада да ми изпратят отново същия този сън. Утре, или може би вдругиден ще ти пиша пак, за да ти кажа, че те обичам, дори и това да не значи нищо за теб.

Кристина

Пуснах писмото на пода, неспособен да чета повече. И утре е ден, казах си, по-лош от този едва ли би могъл да бъде. Представа си нямах какви прелести ме чакат тепърва. Навярно бях успял да поспя два часа в най-добрия случай, когато се събудих внезапно още в малките часове. Някой тропаше силно по вратата на жилището. Останах няколко секунди замаян в тъмното, търсейки ключа на лампата. Отново се разнесоха удари по вратата. Запалих лампата, станах от леглото и отидох до входа. Отместих капачето на шпионката. Три лица се виждаха в сумрака на площадката. Инспектор Грандес и зад него — Маркос и Кастело. Тримата гледаха втренчено в шпионката. Поех си дълбоко дъх няколко пъти, преди да отворя.

— Добър вечер, Мартин. Извинете, че идваме по това време.

— И кое време е сега?

— Време да си размърдаш задника, кучи сине — изломоти Маркос, изтръгвайки от Кастело една усмивка, с която спокойно бих могъл да се обръсна.

Грандес ги изгледа укоризнено и въздъхна.

— Часът е малко след три сутринта — рече той. — Може ли да вляза?

Въздъгнах с досада, но кимнах и му направих път да мине. Инспекторът даде знак на хората си да чакат на площадката. Маркос и Кастело кимнаха с неохота и ме изгледаха мръсно. Затворих вратата под носа им.

— Би трябвало да внимавате повече с тези двамата — отбеляза Грандес, докато вървеше непринудено по коридора.

— Моля, чувствайте се като у дома си... — рекох аз.

Върнах се в спалнята и се навлякох надве-натри с първото, което ми попадна пред очите, което в случая бяха мръсни дрехи, струпани на един стол. Когато излязох пак в коридора, нямаше и следа от Грандес.

Отидох до галерията и го заварих там, на прозореца, загледан в облаците, които пълзяха ниско над покривните тераси на града.

— А къде е бонбончето? — попита той.

— Отиде си вкъщи.

Грандес се извърна с усмивка.

— Умна глава сте вие, не ги държите на пълен пансион — каза той и ми посочи едно кресло. — Седнете.

Отпуснах се тежко на седалката. Инспекторът остана прав, като ме гледаше втренчено.

— Какво? — попитах аз накрая.

— Изглеждате зле, Мартин. Да не сте се сбили с някого?

— Паднах.

— Аха. Научих, че през деня сте посетили магазина за магически артикули, собственост на господин Дамиан Роурес, намиращ се на улица „Принсеса“.

— Нали лично ме видяхте да излизам оттам по обяд. За какво е всичко това?

Грандес ме наблюдаваше хладно.

— Сложете си палто и шал или каквото и да е. Навън е студено. Отиваме в участъка.

— Защо?

— Правете каквото ви казвам.

Една полицейска кола ни чакаше на Пасео дел Борн. Без да се церемонят, Маркос и Кастело ме тикнаха на задната седалка и се настаниха от двете ми страни, притискайки ме по средата.

— Удобно ли му е на господинчото? — попита Кастело, като ме сръга с лакът в ребрата.

Инспекторът седна отпред, до шофьора. Никой от тях не обели зъб през петте минути, които ни бяха нужни, за да изминем Виа Лайетана, пуста и потопена в мъгла с цвят на охра. Когато пристигнахме в Централния участък, Грандес слезе от колата и влезе в сградата, без да чака. Маркос и Кастело ме сграбчиха над лактите така, сякаш искаха да ми смелят костите, и ме повлякоха из един лабиринт от стълби, коридори и килии, докато стигнахме до някаква стая без

прозорци, която миришеше на пот и урина. По средата ѝ имаше маса от проядено дърво и два овехтели стола. От тавана висеше гола електрическа крушка, а в центъра на стаята имаше решетка за оттичане на вода, там, където се събираха двете леко наклонени плоскости, които образуваха повърхността на пода. Беше изключително студено. Преди да осъзная какво става, вратата се затръшна зад гърба ми. Чух стъпки, които постепенно заглъхнаха. Обиколих дузина пъти този зандан, докато накрая се отпуснах примирено на един от разклатените столове. През следващия час едничките звуци, които чувах, бяха собственото ми дишане, скърцането на стола и ехото от някаква водосточна тръба, чието местоположение не можах да установя.

След цяла вечност чух стъпки, които се приближаваха, и след малко вратата се отвори. Маркос надникна в килията ухилен и задържа вратата, за да мине Грандес. Последният влезе, без да ме погледне, и седна на стола в отсрещния край на масата. Кимна на Маркос и онзи затвори вратата, като не пропусна преди това да ми изпрати въздушна целувка и да ми смигне. Чак след около трийсет секунди инспекторът благоволи да ме погледне в лицето.

— Ако сте искали да ме впечатлите, успяхте да го постигнете, инспекторе.

Грандес не обърна внимание на иронията ми и се вторачи в мен така, сякаш ме виждаше за пръв път в живота си.

— Какво знаете за Дамиан Роурес? — попита той.

Свих рамене.

— Не много. Зная, че е собственик на магазин за магически артикули. Всъщност не знаех нищичко допреди няколко дена, когато Рикардо Салвадор ми спомена за него. Днес или вчера — защото вече изгубих представа колко е часът — го посетих, понеже търсех сведения за предишния обитател на къщата, в която живее. От Салвадор научих, че Роурес и предишният собственик...

— Марласка.

— Да, Диего Марласка. Та Салвадор ми разправи, че въпросният господин и Роурес са общували преди години. Зададох на Роурес

няколко въпроса и той ми отговори, както можеше. Това е всичко, в общи линии.

Грандес закима.

— Това ли е вашата история?

— Не знам. Каква е вашата? Хайде да ги сравним, че дано накрая да схвана защо, майка му стара, трябва да мръзна посред нощ в някакво смрадливо мазе.

— Не ми повишавайте тон, Мартин.

— Извинете, инспекторе, но според мен можехте поне да благоволите да ми кажете защо съм тук.

— Ще ви кажа защо сте тук. Преди около три часа един съсед от сградата, в която се помещава магазинът на господин Роурес, се прибирал късно, когато забелязал, че вратата на магазина е отворена и лампите са запалени. Озадачен от това, той влязъл вътре и тъй като собственикът не се виждал наоколо и не му отговорил, когато го повикал, човекът отишъл в задната стая. Там намерил Роурес, чиито ръце и крака били завързани с тел за един стол сред локва от кръв.

Грандес направи продължителна пауза, през която очите му ме пронизваха като свредели. Предположих, че има още нещо. Инспекторът винаги оставяше някой ефектен удар за финал.

— Мъртъв ли е бил? — попитах.

Грандес кимна.

— Напълно. Някой се бил позабавлявал да му извади очите и да му отреже езика с ножици. Според съдебния лекар Роурес е умрял половин час по-късно, задавен от собствената си кръв.

Усетих, че не ми достига въздух. Грандес се разхождаше из стаята. По едно време се спря зад гърба ми и го чух как си запали цигара.

— Как получихте тази контузия? Вижда ми се скорошна.

— Подхлъзнах се в дъжда и си ударих тила.

— Не ме правете на идиот, Мартин. Не е във ваш интерес. Искате ли да ви оставя за малко с Маркос и Кастело, да видим дали ще ви научат на добри обноски?

— Добре де, удариха ме.

— Кой?

— Не зная.

— Мартин, този разговор започва да ме отегчава.

— А питате ли как се чувствам аз?

Грандес седна отново пред мен и ми отправи помирителна усмивка.

— Нали не мислите, че имам нещо общо със смъртта на този човек?

— Не, Мартин, не мисля. Мисля обаче, че не ми казвате истината и че смъртта на този нещастник по някакъв начин е свързана с вашето посещение. Както и смъртта на Баридо и Ескобиляс.

— Какво ви кара да мислите така?

— Наречете го предчувствие.

— Вече ви казах всичко, което зная.

— А аз вече ви предупредих да не ме взимате за идиот, Мартин. Маркос и Кастело са отвън и само чакат да им падне случай да си поприказват насаме с вас. Това ли искате?

— Не.

— Тогава ми помогнете да ви измъкна от тая каша и да ви пратя вкъщи, преди да са ви изстинали чаршафите.

— Какво искате да чуете?

— Истината например.

Блъснах стола назад и се изправих, вбесен. Бях премерзнал до мозъка на костите си, а главата ми сякаш щеше да се пръсне. Закрачих в кръг около масата, запращайки думите си по инспектора така, като че ли бяха камъни.

— Истината ли? Ще ви кажа истината. Истината е, че не знам коя е истината. Не знам какво да ви разкажа. Не знам защо отидох при Роурес или при Салвадор. Не знам какво търся, нито какво се случва с мен. Това е истината.

Грандес ме наблюдаваше със стоическо изражение.

— Престанете да обикаляте и седнете. Свят ми се завива, като ви гледам.

— Не ми се сяда.

— Мартин, вие фактически нищо не ми казвате. Моля ви само да ми помогнете, за да мога и аз да ви помогна.

— Не бихте могли да ми помогнете, дори и да искате.

— Кой би могъл тогава?

Стоварих се отново на стола.

— Не зная... — промълвих аз.

Стори ми се, че зърнах в очите на инспектора сянка от съчувствие, или може би беше просто умора.

— Вижте, Мартин. Нека да започнем отново. Ще го направим по вашия начин. Разкажете ми една история, но започнете от началото.

Аз само го изгледах мълчаливо.

— Мартин, не мислете, че само защото ми допадате, няма да си върша работата.

— Вършете каквото трябва да вършите. Повикайте Хензел и Гретел, ако щете.

В този миг забелязах, че по лицето му се изписа леко безпокойство. По коридора се приближаваха стъпки и нещо ми подсказа, че инспекторът не ги очакваше. Чуха се гласове и Грандес, изнервен, се приближи до вратата. Потропа три пъти с кокалчетата на пръстите си и Маркос, който охраняваше отвън, отвори. Един мъж с палто от камилска вълна и костюм в тон с него влезе в стаята, огледа се наоколо с погнуса, а после ми се усмихна извънредно сладко, докато си сваляше спокойно ръкавиците. Гледах го смаян, тъй като познах в негово лице адвокат Валера.

— Добре ли сте, господин Мартин? — попита той.

Кимнах. Адвокатът отведе инспектора в един ъгъл. Чух ги как си шепнат. Грандес ръкомахаше със сдържан гняв. Валера го наблюдаваше студено и клатеше глава. Разговорът им продължи почти една минута. Накрая Грандес изсумтя и отпусна ръце.

— Вземете си шала, господин Мартин, защото си тръгваме — нареди Валера. — Инспекторът вече приключи с въпросите си.

Зад гърба му Грандес прехапа устни и изгледа ядно Маркос, който само сви рамене. Без да сваля от лицето си приветливата и обиграна усмивка, Валера ме хвана под ръка и ме измъкна от зандана.

— Надявам се, че тези полицейски служители са се отнесли с вас коректно, господин Мартин.

— Да — успях да измъкна аз.

— Момент — извика Грандес зад гърба ни.

Валера се спря и се обърна, като ми даде знак да мълча.

— Ако имате някакви въпроси към господин Мартин, можете да ги отправите към нашата кантора, където ще ви обслужим с най-голямо удоволствие. Междувременно, ако не разполагате с по-съществена причина да задържите господин Мартин в това

учреждение, ние се оттегляме, като ви пожелаваме лека нощ и ви благодарим за любезността, за която ще е разумно да спомена пред вашите началници и особено пред главен инспектор Салгадо — скъп приятел, както знаете.

Сержант Маркос понечи да тръгне към нас, но инспекторът го спря. Размених с него един последен поглед, преди Валера да ме хване отново за лакътя и да ме задърпа да вървя.

— Не се помайвайте — тихо рече той.

Прекосихме дългия коридор с мъждукащи лампи и стигнахме до стълбище, което ни отведе до друг дълъг коридор. В края му имаше вратичка, която водеше към фойето на долния етаж и оттам към изхода. Там ни чакаше един „Мерцедес-Бенц“ с включен мотор, а шофьорът, щом видя Валера, веднага ни отвори вратата. Влязох и се настаних в кабината. В автомобила имаше отопление и кожените седалки бяха приятно топли. Валера седна до мен и с едно почукване по стъклото, което отделяше кабината от купето на шофьора, му даде знак да тръгне. Щом колата потегли и навлезе в централното платно на Виа Лайетана, Валера ми се усмихна, сякаш нищо не бе станало, и посочи към гъстата мъгла, която се разделяше на две покрай нас като някакъв шубрак.

— Неприятна нощ, а? — подхвърли той.

— Къде отиваме?

— У вас, естествено. Освен ако не предпочитате да отидете в хотел или...

— Не. Така е добре.

Колата бавно пълпеше надолу по Виа Лайетана. Валера равнодушно оглеждаше пустите улици.

— Какво всъщност правите тук? — попитах аз най-сетне.

— А на вас как ви се струва? Представявам ви и защитавам вашите интереси.

— Кажете на шофьора да спре колата — рекох.

Шофьорът потърси погледа на Валера в огледалото за обратно виждане. Адвокатът поклати глава и му даде знак да продължава.

— Не говорете глупости, господин Мартин. Късно е, студено е и ще ви придружа до вас.

— Предпочитам да повървя пеша.

— Бъдете разумен.

— Кой ви изпрати?

Валера въздъхна и потърка очи.

— Имате добри приятели, Мартин. В този живот е важно човек да има добри приятели и най-вече да знае как да ги запази — каза той. — Толкова важно, колкото и да разбира кога се е заинатил да следва погрешен път.

— Дали това не е пътят, който минава през Каса Марласка на „Каретера де Валвидрера“ 13?

Валера се усмихна търпеливо, сякаш мърмеше с обич някое непослушно дете.

— Господин Мартин, повярвайте ми, когато ви казвам, че колкото по-далеч стоите от този дом и от тази работа, толкова по-добре ще е за вас. Приемете от мен поне този съвет.

Шофьорът зави по Пасео де Колон и пое по улица „Комерсио“, за да излезе оттам на Пасео дел Борн. Пред обширната площ на пазара вече почваха да се трупат колички, натоварени с месо и риба, лед и подправки. Минахме покрай четирима младежи, които тъкмо разтоварваха разделения на две половини труп на една юница, оставяйки след себе си диря от кръв и пара, чиято миризма се долавяше във въздуха.

— В какъв дивен квартал живеете, Мартин — пълен е с живописни гледки.

Шофьорът спря в началото на „Фласадерс“ и слезе от колата, за да ни отвори вратата. Адвокатът слезе заедно с мен.

— Смятам да ви изпратя до входа — рече той.

— Хората ще ни помислят за гаджета.

Закрачихме по тясната, подобна на бездна от сенки уличка към моята къща. Когато стигнахме до входната врата, адвокатът ми подаде ръка с професионална вежливост.

— Благодаря ви, че ме измъкнахте от онова място.

— Не на мен трябва да благодарите — отвърна Валера, като извади един плик от вътрешния джоб на палтото си.

Разпознах восьмичния печат с ангела дори в мъжделивата светлина, която се процеждаше от лампата на стената над главите ни. Валера ми подаде плика и с едно последно кимване се отдалечи в посока към колата, която го чакаше. Отворих външната врата и се качих по стълбите до площадката пред жилището. Когато влязох вътре, отидох

направо в кабинета и сложих плика на писалището. Отворих го и измъкнах сгънатия лист с калиграфския почерк на тартора.

Приятелю Мартин,

Надявам се и искрено желая тази бележка да Ви завари в добро здраве и разположение на духа. Случи се така, че за кратко съм в града и ще ми бъде много приятно да се насладя на Вашата компания този петък в седем вечерта в билиардната зала на Конния клуб, за да обсъдим как напредва нашият проект.

Дотогава приеете сърдечния поздрав на Вашия приятел,

Андреас Корели

Сгънах отново листа и го пъхнах внимателно в плика. Запалих клечка кибрит и като държах плика за единия край, го доближих до пламъка. Гледах го как гори, докато восъкът се разтопи в алени сълзи, които закапаха по писалището, а пръстите ми се покриха с пепел.

— Вървете по дяволите — промърморих аз, а зад прозорците нощта изглеждаше по-тъмна от всякога.

Чаках утрото, което все не идваше, седнал в креслото на кабинета, докато накрая ме надви някакъв бяс и излязох на улицата, решен да пренебрегна предупреждението на адвокат Валера. Подухваше онзи студен и режещ вятър, който зиме предхожда зазоряването. Докато прекосях Пасео дел Борн, ми се стори, че чух стъпки зад гърба си. Обърнах се за миг, но не видях никого освен младежите от пазара, които разтоварваха ръчните колички, и продължих по пътя си. Когато стигнах до Пласа Паласио, зърнах светлините на първия трамвай за деня, който чакаше в мъглата, пълзяща откъм водите на пристанището. Змии от синя светлина проблясваха по жиците. Качих се на трамвая и седнах отпред. Купих си билет от същия контролор, който ме таксува и последния път. Малко по малко се качиха около дузина пътници — всеки от тях бе сам. След няколко минути трамваят потегли. В небето бе плъзнала мрежа от червеникави капилляри сред черните облаци. Не беше нужно човек да е поет или мъдрец, за да проумее, че се очертава един лош ден.

Когато стигнахме до Сария, зората бе дошла с една сива, мъжделива светлина, която притъпяваше цветовете. Поех нагоре из самотните улички на квартала в посока към полите на планината. Навремени ми се струваше, че отново долавям стъпки зад гърба си, но всеки път, когато се спирах и поглеждах назад, там нямаше никого. Най-сетне стигнах до началото на уличката, която водеше към Каса Марласка, и си проправих път през килима от окапала шума, която хрущеше под краката ми. Бавно прекосих двора и се качих по стъпалата до входната врата, като оглеждах внимателно прозорците на фасадата. Потропах три пъти с мандалото и се отдръпнах няколко крачки назад. Почаках една минута, без да получа отговор, и почуках отново. Чух как ехото от ударите заглъхна във вътрешността на къщата.

— Добро утро! — подвикнах аз.

Гласът ми сякаш се удави в гъсталака, който обграждаше имота. Заобиколих къщата в посока към павилиона, където бе басейнът, и се

приблжих до остъклената галерия. Прозорците бяха затъмнени от спуснати дървени кепенци, които пречеха да се надникне вътре, но точно до стъклената врата имаше един открянат прозорец. През стъклото се виждаше резето на вратата. Пъхнах ръката си през отвора и освободих резето. Вратата поддаде с металически звук. Погледнах зад гърба си още веднъж, за да се уверя, че няма никого, и влязох.

Когато очите ми посвикнаха със здрача, започнах да долавям очертанията на стаята. Отидох до прозорците и открянах кепенците, за да нахлуе малко виделина. Множество остриета от светлина пронизаха мрака и очертаха контурите на помещението.

— Има ли някой тук? — подвикнах.

Звукът от гласа ми заглъхна в недрата на къщата като звън от монета, падаща в бездънен кладенец. Отидох до края на стаята, където арка от дялано дърво водеше към тъмен коридор с окачени картини, които едва се виждаха върху покритите с кадифе стени. В другия му край се разкриваше голям кръгъл салон с мозаечен под и стенно пано от емайлирано стъкло, в което се различаваше фигурата на един бял ангел с протегнатата ръка и огнени пръсти. Голямо каменно стълбище се издигаше в спирала около салона. Спрях се в подножието на стълбата и извиках отново.

— Добро утро! Госпожо Марласка?

Къщата тънеше в абсолютна тишина и немощното ехо отнесе моите думи. Качих се по стълбите до първия етаж и спрях на площадката, от която можеха да се видят салонът и паното. Оттам съгледах и дирята, която стъпките ми бяха оставили в слоя прах, покриващ пода. Освен моите следи единственият видим признак, че някой бе минавал оттам, бе нещо като пътека от две успоредни линии, разделени от две-три педи разстояние, и стъпки между тях. Големи стъпки. Наблюдавах объркан тези отпечатъци, докато накрая проумях какво всъщност виждам. Това бяха дирите от инвалидна количка и от нозете на онзи, който я е бутал.

Стори ми се, че дочух някакъв шум зад гърба си и се обърнах. Една откряната врата в края на коридора леко се поклащаше. Оттам долиташе студен полъх. Приблжих се бавно до вратата, хвърляйки мимоходом бегъл поглед на стаите, които се намираха от двете страни.

Това бяха спални с мебели, покрити с платна и чаршафи, за да не се прашат. Затворените прозорци и плътният мрак подсказваха, че от дълго време не са били използвани, с изключение на една стая, по-просторна от останалите — спалня на съпругеска двойка. Влязох в нея и установих, че миришеше на онази странна смесица от парфюм и болест, която съпровожда старите хора. Предположих, че това бе стаята на вдовицата Марласка, въпреки че нямаше следи от нейното присъствие.

Леглото бе грижливо оправено. Срещу него имаше скрин, върху който стояха редица поставени в рамки фотографии. На всички тях, без изключение, се виждаше едно дете със светли коси и засмяно лице. Исмаел Марласка. Той позираше ту с майка си, ту с други деца. На никоя от снимките не се забелязваше и следа от Диего Марласка.

Шумът от някаква врата в коридора ме сепна отново и аз излязох от спалнята, оставяйки снимките така, както ги бях заварил. Вратата на стаята в самия край на коридора все така се полюляваше. Отправих се натам и спрях за миг, преди да вляза. Поех дълбоко въздух и бутнах вратата.

Вътре всичко беше бяло. Стените и таванът бяха боядисани в безупречно бяло. Завеси от бяла коприна. Малко легло с бяла кувертюра. Бял килим. Бели етажерки и гардероби. След мрака, който цареше в цялата къща, този контраст ме заслепи за няколко секунди. Помещението сякаш бе излязло от съновидение, от някаква приказна фантазия. По етажерките имаше играчки и книжки с приказки. Един порцеланов арлекин в естествен ръст бе седнал пред тоалетна масичка и се оглеждаше в огледалото. От тавана висеше украшение с накачени по него бели птици. На пръв поглед това бе стаята на едно разглежено дете, Исмаел Марласка, но всъщност имаше тягостното излъчване на погребална камера.

Седнах върху леглото с въздишка. Едва тогава забелязах, че тук имаше нещо, което изглеждаше не на място — най-напред миризмата. Една сладникава смрад се носеше във въздуха. Станах и се огледах наоколо. Върху една ракла бе поставена порцеланова чиния с черна свещ в нея. Восъкът се бе стекъл, образувайки броеница от тъмни сълзи. Обърнах се. Миризмата като че ли идваше от горната част на

леглото. Отворих чекмеджето на нощната масичка и намерих вътре едно разпятие, счупено на три части. Зловонието се усили, идваше съвсем отблизо. Обиколих стаята няколко пъти, но не можех да открия източника на тази миризма. Именно тогава го видях. Имаше нещо под кревата. Коленичих и погледнах отдолу. Една тенекиена кутия от рода на онези, които децата използват, за да съхраняват своите детски съкровища. Измъкнах я и я сложих на леглото. Сега смрадта се усещаше много по-ясно и натрапчиво. Сподавих отвращението си и отворих кутията. Вътре имаше един бял гълъб, чието сърце бе пронизано с игла. Отстъпих крачка назад, затискайки устата и носа си, и се отдръпнах към вратата. Очите на арлекина с неговата усмивка на чакал ме наблюдаваха от огледалото. Хукнах обратно към стълбището и слязох тичешком по него, търсейки коридора, който водеше към читалнята и вратата към градината, която бях успял да отворя. За миг имах чувството, че съм се изгубил и че къщата, досущ като някакво създание, способно да размества по свое желание коридорите и стаите си, не искаше да ме пусне да избягам. Накрая съгледах остъклената галерия и изтичах към вратата. Едва тогава, докато се борех с ключалката, чух един зъл смях зад гърба си и разбрах, че не съм сам в къщата. Обърнах се мигом и успях да зърна тъмен силует, който ме наблюдаваше от дъното на коридора, като държеше в ръка някакъв лъскав предмет. Държеше нож.

Резето поддаде под ръцете ми и аз отворих вратата с рязко движение. Така се бях засилил, че паднах ничком върху мраморните плочи, които ограждаха басейна. Лицето ми бе само на педя от ръба и аз усетих зловонието на застоялите води. За миг се възрях в мрака, който се стелеше на дъното на басейна. Къс небе просветна между облаците и слънчевите лъчи се плъзнаха по водите, докосвайки дъното, покрито с напукана мозайка. Гледката трая само миг. Инвалидната количка, килната напред, бе заседнала на дъното. Светлината продължи своя ход към най-дълбоката част на басейна и именно там я съзрях. Нещо, което изглеждаше като тяло, облечено в разнищена бяла рокля, лежеше подпряно на стената. Стори ми се, че това бе кукла с алени устни, разядени от водата, и очи, блестящи като сапфири. Червените ѝ коси бавно се полюшваха в зловонните води, а

кожата ѝ бе посиняла. Това бе вдовицата Марласка. Секунда по-късно виделината в небето се скри и водите отново се превърнаха в тъмно огледало, в което успях да зърна само моето лице и един силует, който изникна на прага на галерията зад гърба ми, стиснал нож в ръка. Изправих се бързешком и хукнах към градината, минавайки направо през шубрака, който издра лицето и ръцете ми, докато се добрах до голямата метална врата и излязох на улицата. Продължих да тичам и се спрях едва когато стигнах до „Каретера де Валвидрера“. Там, останал без дъх, се обърнах и се уверих, че Каса Марласка отново се е скрила оттатък тясната уличка, невидима за света.

Върнах се вкъщи със същия трамвай, прекосявайки града, който се смрачаваше с всяка изминала минута под ледения вятър, разносящ шумата из улиците. Когато слязох на Пласа Паласио, дочух как двама моряци, идващи от кейовете, си говореха за буря, която се задавала откъм морето и щяла да връхлети града, преди да се мръкне. Вдигнах поглед и видях, че небето бе започнало да се покрива с плащ от алени облаци, които се разпростираха над морето като пролята кръв. По улиците, ограждащи пазара Борн, хората се стараеха да залостят добре вратите и прозорците, търговците затваряха дюкяните си преди обичайното време, а децата излизаха на улицата, за да играят въпреки вятъра, като разперваха ръце на кръст и се смееха пред тътена на далечните гръмотевици. Уличните лампи примигваха, а проблясващите светкавици обливаха фасадите в бяла светлина. Забързах се към портала на къщата с кулата и изкачих припряно стълбите. Грохотът на бурята се чуваше през стените, все по-близо и по-близо.

Вътре в къщата бе толкова студено, че можех да видя дъха си, когато влязох в коридора. Отидох направо в стаята, където имаше стара печка с въглища, която бях използвал само четири-пет пъти, откакто живеех там, и я запалих с наръч сухи стари вестници. Запалих и камината в галерията и седнах на пода пред огъня. Ръцете ми трепереха — не знаех дали от студ, или пък от страх. Чаках да се стопля, докато съзерцавах мрежата от бяла светлина, която мълниите оставяха по небето.

Дъждът се забави чак до свечеряване и когато най-сетне заваля, се стовари като завеса от гневни капки, които за броени минути ослепиха нощта и удавиха покривите и уличките под една черна пелерина, която плющеше буйно по стените и прозорците. Къщата се затопляше малко по малко, благодарение на печката с въглища и камината, но на мен ми бе все така студено. Станах и отидох в спалнята да потърся одеяла, с които да се увия. Разтворих гардероба и

затършувах в двете големи чекмеджета в долната част. Сандъчето с пистолета все още си беше там, скрито на дъното. Взех го и го сложих на леглото.

Отворих го и се загледах в стария револвер на баща ми, едничкото, което ми бе останало от него. Подържах го в ръка, галейки спусъка с показалеца си. Отворих барабана и пъхнах в него шест куршума от кутията за муниции, прибрана в двойното дъно на сандъчето. Оставих кутията върху ноцната масичка и занесох револвера и едно одеяло в галерията. Там се отпуснах на канапето, загърнат с одеялото, сложил оръжието на гърдите си и зареял поглед към бурята зад прозорците. Чувах тиктакането на часовника, който стоеше на полицата на камината. Не ми бе нужно да го погледна, за да разбере, че до срещата ми с тартора в билиардния салон на Конния клуб оставаше едва половин час.

Затворих очи и си го представих как пътува из пустите, плувнали във вода улици на града. Представих си го как седи на задната седалка на своя „Ролс-Ройс“ и златистите му очи искрят в мрака, а сребърният ангел на капака на колата си проправя път в бурята. Представих си го, неподвижен като статуя, без дихание или усмивка, без каквото и да е изражение. След малко, заслушан в пращането на дървата в камината и в дъжда, който плющеше зад прозорците, заспах с оръжието в ръце и с увереността, че няма да отида на указаната среща.

Отворих очи малко след полунощ. Огънят в камината бе почти угаснал и галерията бе потопена в трепкащия здрач, който хвърляха синкавите пламъци на догарящата жаравя. Продължаваше да вали като из ведро. Револверът все още бе в ръцете ми, леко затоплен. Полежах така няколко минути, без дори да мигам. Разбрах, че има някой пред вратата, още преди да чуя потропването.

Отметнах одеялото и се изправих. Чух повторно почукване. Някой тропаше с кокалчетата на пръстите си по вратата на къщата. Станах с оръжието в ръка и тръгнах към коридора. Ново почукване. Направих няколко крачки и се спрях. Представих си го как се усмихва, застанал на площадката, а ангелът на ревера му проблясва в мрака. Запънах ударника на оръжието. Отново се разнесе звукът от ръка, удряща по вратата. Искях да светна лампата, но нямаше ток.

Продължих да вървя напред. Канех се да отместя капачето на шпионката, но не ми достигна смелост. Останах там, неподвижен, почти без да дишам, вдигнал револвера с дуло, насочено към вратата.

— Вървете си — извиках аз с глас, лишен от сила.

В този миг чух плач от другата страна и свалих оръжието. Отворих вратата в тъмното и я заварих на прага. Дрехите ѝ бяха прогизнали и цялата трепереше. Кожата ѝ беше ледена. Щом ме видя, за малко не рухна в ръцете ми. Задържах я и само я прегърнах с всички сили — не намирах никакви думи. Усмихна ми се едва-едва и когато сложих ръката си на бузата ѝ, тя я целуна, затваряйки очи.

— Прости ми — промълви Кристина.

Сетне отвори очи и ми отправи онзи наранен и сломен поглед, който би ме преследвал даже и в пъкъла. Аз ѝ се усмихнах.

— Добре дошла у дома.

Съблякох я на светлината на една свещ. Събух обувките ѝ, подгизнали от локвите, мократа рокля и раираните чорапи. Подсуших тялото и косата ѝ с чиста кърпа. Все още трепереше от студ, когато я положих на кревата, легнах до нея и я прегърнах, за да я стопля. Дълго останахме така, безмълвни и заслушани в дъжда. Бавно почувствах как тялото ѝ се затопли под ръцете ми и тя започна да диша дълбоко. Мислех, че е заспала, когато изведнъж проговори в сумрака.

— Твоята приятелка дойде да ме види.

— Изабела.

— Каза ми, че е криела моите писма от теб. Не от злоба, просто мислела, че го прави за твое добро, и може би е имала право.

Наведох се към нея и потърсих очите ѝ. Помилвах устните ѝ и тя за пръв път ми се усмихна безсилно.

— Мислех, че си ме забравил — рече.

— Опитах се да го сторя.

Умората бе белязала лицето ѝ. Месеците на отсъствие бяха начертали бразди по кожата ѝ, а погледът ѝ излъчваше празнота и поражение.

— Вече не сме млади — каза тя, прочела мислите ми.

— Че кога изобщо сме били млади двамата с теб?

Отхвърлих одеялото настрана и загледах голото ѝ тяло, простряно върху белия чаршаф. Погалих шията и гърдите ѝ, като едва докосвах кожата ѝ с върха на пръстите си. Нарисувах с ръка кръгчета по корема ѝ и проследих линията на костите, които леко се очертаваха под хълбоците. Оставих пръстите си да поиграят с почти прозрачните косъмчета между бедрата ѝ.

Кристина ме наблюдаваше мълчаливо със сломена усмивка и полузатворени очи.

— Какво ще правим? — попита тя.

Наведох се към нея и я целунах по устните. Тя ме прегърна и останахме да лежим така, докато свещта бавно догаряше.

— Все ще измислим нещо — промълви накрая.

Малко след зазоряване се събудих и открих, че съм сам в леглото. Надигнах се като ужилен, боейки се, че Кристина си е тръгнала отново през нощта. Тогава видях, че дрехите и обувките ѝ все още са на стола и си отдъхнах. Заварих я в галерията, увита в одеяло и седнала на пода пред камината, където един дънер догаряше със синкав пламък. Седнах до нея и я целунах по врата.

— Не можах да заспя — рече тя, без да откъсва поглед от огъня.

— Да беше ме събудила.

— Не посмях. Ти изглеждаше така, сякаш си успял да заспиш за пръв път от месеци насам. Предпочетох да изследвам твоята къща.

— И?

— Тази къща е пропита с такава тъга, че сякаш е омагьосана — рече тя. — Защо не я подпалиш?

— И къде ще живеем?

— В множествено число?

— Защо не?

— Мислех, че вече не съчиняваш вълшебни приказки.

— Тая работа е като карането на велосипед. Научиш ли се веднъж...

Кристина ме изгледа продължително.

— Какво има в онази стая в края на коридора?

— Нищо. Разни вехтории.

— Заключена е.

— Искаш ли да я видиш?

Тя поклати глава.

— Това е просто една къща, Кристина. Купчина от камъни и спомени. Нищо повече.

Кристина кимна, не особено убедена.

— Защо не заминем? — попита.

— Къде?

— Далече.

Не можах да сдържа усмивката си, на която тя не отвърна.

— Колко далече?

— Там, където никой няма да знае кои сме, нито ще го е грижа.

— Ти това ли искаш? — попитах.

— А ти не искаш ли?

Поколебах се за миг.

— Ами Педро? — попитах, като почти се задавих с тези думи.

Тя отметна одеялото, което покриваше раменете ѝ, и ме изгледа предизвикателно.

— Трябва ли ти неговото разрешение, за да легнеш с мен?

Замълчах си. Кристина ме гледаше с насълзени очи.

— Прости ми — промълви тя. — Нямах право да казвам това.

Вдигнах одеялото от пода и се опитах да я завия, но тя се извърна настрана, отблъсвайки жеста ми.

— Педро ме напусна — рече Кристина с угаснал глас. — Вчера отиде в „Риц“ да изчака там, докато аз си тръгна. Каза ми, че знае, че не го обичам и съм се омъжила за него само от благодарност или от жал. Каза ми, че не желае моето състрадание, че го наранявам всеки ден, който прекарвам с него, преструвайки се, че го обичам. Каза ми, че каквото и да сторя, той винаги ще ме обича и затова не желае да ме вижда повече.

Ръцете ѝ трепереха.

— Обичаше ме с цялата си душа, а аз успях само да го направя нещастен — промълви тя.

Затвори очи и лицето ѝ се сгърчи в гримаса на болка. Миг покъсно от нея се изтръгна дълбок стон и тя заудря лицето и тялото си с юмруци. Хвърлих се върху нея и я сграбчих в обятията си, за да я обездвижа. Кристина се съпротивяваше и викаше. Притиснах я към пода, като я държах здраво за ръцете. Тя бавно се предаде, изтощена, с лице, обляно в сълзи и слюнка и зачервени очи. Останахме така почти половин час, докато накрая усетих, че тялото ѝ се отпусна и тя потъна в дълго мълчание. Завих я с одеялото и я прегърнах изотзад, за да скрия собствените си сълзи.

— Ще заминем надалече — зашепнах в ухото ѝ, без да зная дали е в състояние да ме чуе и да ме разбере. — Ще заминем надалече, там, където никой няма да знае кои сме, нито ще го е грижа. Обещавам ти.

Кристина изви глава и ме погледна с лице, което вече нямаше никакво изражение, сякаш сърцето ѝ бе разбито с чук. Прегърнах я силно и я целунах по челото. Дъждът все още плющеше зад прозорците и докато лежахме, уловени в онзи сив и блед зрак на мъртвото утро, за пръв ми се стори, че потъваме.

Същата сутрин изоставих работата за тартора. Докато Кристина спеше, аз се качих в кабинета и прибрах папката, която съдържаше всички страници, бележки и нахвърляни текстове за този проект, в един стар сандък до стената. Първият ми импулс беше да я изгоря, но не ми достигна смелост. През целия си живот бях имал усещането, че изписаните страници, които оставям след себе си, са част от мен. Нормалните хора донасят на бял свят деца; ние, романистите, донасяме книги. Осъдени сме да оставяме живота си в тях, макар че почти никога не получаваме благодарност за това. Осъдени сме да умираме на техните страници и понякога даже допускаме те да са тези, които в крайна сметка отнемат живота ни. Измежду всички странни творения от хартия и мастило, които бях създавал на този окаян свят, несъмнено най-гротескното бе именно това продажно приношение, с което се отплащах на обещанията на тартора. На тези страници нямаше нищо, което да заслужава друга участ освен огъня, но все пак те бяха плът от моята плът и няхах куража да ги унищожа. Оставих ги на дъното на сандъка и излязох от кабинета с натежало сърце, почти засрамен от моята страхливост и от тягостното усещане за бащинство, което ми вдъхваше този мрачен ръкопис. Тарторът навярно би съумял да оцени иронията на тази ситуация. У мен тя предизвикваше само отвращение.

Следобедът настъпи, а Кристина продължаваше да спи. Възползвах се от това, за да отида до една бакалница близо до пазара, за да купя мляко, сирене и хляб. Дъждът най-сетне бе престанал, но улиците бяха покрити с локви и влагата се усещаше във въздуха като някакъв студен пращец, който проникваше в дрехите и в костите. Докато чаках реда си в бакалницата, имах чувството, че някой ме наблюдава. Когато излязох отново на улицата и пресякох Пасео дел Борн, погледнах зад гърба си и видях, че едно дете на не повече от пет

години вървеше след мен. Спрях се и го погледнах. Детето също спря и отвърна на погледа ми.

— Не се страхувай — казах му аз. — Ела тук.

То направи няколко крачки и застана на около два метра от мен. Кожата му бе много бледа, почти синкава, сякаш никога не бе виждала слънце. Беше облечено в черно и носеше нови, лъскави лачени обувки. Имаше тъмни очи и толкова големи зеници, че бялото на очите почти не се виждаше.

— Как се казваш? — попитах.

Детето се усмихна и ме посочи с пръстче. Понечих да направя крачка към него, но то хукна да бяга и се скри от погледа ми на Пасео дел Борн.

Когато се върнах при портала на дома си, намерих един плик, втъкнат във вратата. Печатът от червен восък с ангела върху него все още бе топъл. Огледах улицата и в двете посоки, но не видях никого. Влязох и затворих вратата зад гърба си, като превъртях ключа два пъти. Спрях се в подножието на стълбата и отворих плика.

Скъпи приятелю,

Дълбоко съжалявам, че снощи не можахте да дойдете на нашата среща. Надявам се, че сте добре и не Ви е сполетяла някаква неприятност или неочаквано произшествие. Мъчно ми е, че в този случай не можах да се насладя на удоволствието от Вашата компания, но горещо се надявам, че каквото и да е затруднението, което Ви е попречило да се видите с мен, то ще се разреши бързо и благоприятно, и че следващия път обстоятелствата ще бъдат по-благоклонни към нашата среща. Налага се да отсъствам от града за няколко дена, но ще Ви уведомя веднага, щом се върна. В очакване да получи новини за Вас и за напредъка Ви в общия ни проект, Ви поздравява, както винаги, с обич Вашият приятел,

Андреас Корели

Стиснах писмото в юмрука си и го тикнах в джоба си. Влязох в жилището предпазливо и внимателно затворих вратата. Надникнах в

спалнята и се уверих, че Кристина все още спи. Отидох в кухнята и се заех да приготвя кафе и лека закуска. След няколко минути чух стъпките на Кристина зад гърба си. Наблюдаваше ме от прага, навлякла един мой стар пуловер, който стигаше до средата на бедрата ѝ. Косите ѝ бяха разчорлени, а очите — подути. Имаше синини от ударите, които си бе нанесла по устните и скулите, и изглеждаше така, сякаш я бях пребил. Избягваше погледа ми.

— Прощавай — промълви тя.

— Гладна ли си? — попитах.

Поклати глава, но аз не обърнах внимание на този жест и ѝ посочих да седне на масата. Поднесох ѝ чаша кафе с мляко и захар и филия току-що опечен хляб със сирене и малко шунка. Тя изобщо не посегна към чинията.

— Хапни поне мъничко — подканих я аз.

Зачовърка сиренето неохотно и ме погледна с вяла усмивка.

— Добро е — рече.

— Ще ти се види още по-добро, когато го изядеш.

Закусихме мълчаливо. Кристина, за моя изненада, опразни чинията си наполовина. После се скри зад чашата с кафе и ме загледа с крайчеца на окото.

— Ако искаш, ще си отида още днес — рече накрая. — Не бива да се тревожиш за мен. Педро ми даде пари и...

— Не искам да ходиш никъде. Не искам да ме напускаш отново — никога вече. Чуваш ли ме?

— Не съм добра компания, Давид.

— Значи ставаме двама.

— Онова сериозно ли го каза? Че ще заминем надалече?

Кимнах.

— Баща ми често казваше, че животът не дава втори шанс.

— Дава го само на онези, на които по начало не е дал първи. Това всъщност са шансове от втора ръка, от които никой не е успял да се възползва, но все пак са по-добре от нищо.

Тя се усмихна вяло.

— Изведи ме на разходка — рече внезапно.

— Къде искаш да отидеш?

— Искам да се сбогувам с Барселона.

Към средата на следобеда слънцето се показа иззад покривалото от облаци, което бурята беше оставила след себе си. Улиците, лъснали от дъжда, се превърнаха в отразяващи кехлибареното небе огледала, по които вървяха минувачите. Спомням си, че отидохме до началото на Ла Рамбла, където статуята на Колумб изплуваше от мъглата. Крачехме мълчаливо, съзерцавайки сградите и човешката навалица, сякаш бяха някакъв мираж, сякаш градът бе вече изоставен и забравен. Барселона никога не ми бе изглеждала толкова красива и толкова тъжна, както в онзи следобед. Вече се свечеряваше, когато стигнахме до книжарницата „Семпере и синове“. Скрихме се в един вход на отсрещната страна на улицата, където никой не можеше да ни види. Витрината на старата книжарница хвърляше мека светлина върху влажните и лъскави павета. Вътре се виждаше как Изабела, застанала на една стълба, подрежда книги на най-горния рафт, а в това време синът на Семпере съзерцаваше крадешком глезените ѝ, докато уж преглеждаше някаква счетоводна книга зад тезгяха. Седнал в едно ъгълче, стар и изморен, господин Семпере наблюдаваше и двамата с печална усмивка.

— На това място съм намерил почти всички хубави неща в моя живот — казах аз, без да се замислям. — Не искам да се сбогувам с него.

Вече се беше мръкнало, когато се върнахме в къщата с кулата. На влизане ни посрещна топлината на огъня, който бях напалил, преди да излезем. Кристина тръгна по коридора и без да обели дума, започна да се разсъблича, оставяйки след себе си диря от дрехи по пода. Заварих я да ме чака, легнала в кревата. Легнах до нея и я оставих да направлява ръцете ми. Докато я милвах, усещах как мускулите на тялото ѝ се изопваха под кожата. Нямахше нежност в очите ѝ, само един страстен и неотложен копнеж. Изгубих се в тялото ѝ, като я любих с настървение, докато усещах ноктите ѝ, впити в кожата ми. Чух я да стене от болка и

от живот, сякаш не ѝ достигаше въздух. Накрая рухнахме един до друг, изтощени и плувнали в пот. Кристина подпря глава на рамото ми и потърси погледа ми.

— Твоята приятелка ми каза, че си се забъркал в някаква каша.

— Изабела?

— Много е загрижена за теб.

— Изабела е склонна да си въобразява, че е моя майка.

— Не мисля, че си на прав път.

Постарах се да избягна погледа ѝ.

— Разправи ми, че работиш върху една нова книга, поръчка от чуждестранен издател. Тя го нарича „тарторът“. Казва, че ти е платил цяло състояние, но ти се чувстваш виновен, задето си приел парите. Казва, че се страхуваш от този човек, тартора, и че в цялата работа има нещо мътно.

Въздъгнах раздразнен.

— Има ли нещо, което Изабела да не ти е разказала?

— Другото си остава между нас двете — отвърна тя, като ми намигна. — Може би ме е излъгала?

— Не те е излъгала, това са си просто нейни разсъждения.

— И за какво става дума в тази книга?

— Това е приказка за деца.

— Да, Изабела ми каза, че точно така ще ми отговориш.

— Ако тя вече ти е дала всички отговори, защо ме разпитваш?

Кристина ме изгледа строго.

— За твоё успокоение, а и за нейно, изоставих книгата. С'est fini^[1] — уверих я аз.

— Кога?

— Тази сутрин, докато ти спеше.

Тя свъси вежди недоверчиво.

— Ами този човек, тарторът, знае ли това?

— Не съм разговарял с него. Но предполагам, че се досеща. Ако ли не, много скоро ще се досети.

— В такъв случай ще се наложи ли да му върнеш парите?

— Мисля, че парите изобщо не го интересуват.

Кристина потъна в продължително мълчание.

— Може ли да прочета книгата? — попита тя накрая.

— Не.

— И защo не?

— Това е просто чернова, все още няма никакъв смисъл. Представява куп от идеи и бележки, несвързани фрагменти. Изобщо не става за четене. Ще те отегчи.

— И все пак бих искала да я прочета.

— Защо?

— Защото си я написал ти. Педро винаги казва, че няма друг начин да опознаеш истински един писател, освен чрез дирята от мастило, която оставя след себе си; че личността, която си мислиш, че виждаш, е само един кух персонаж, а истината се крие винаги в художествената измислица.

— Това навярно го е прочел в някоя пощенска картичка.

— Всъщност тази мисъл е от един твой роман. Зная, че е така, защото аз също съм го чела.

— Плагиатството не я издига над нивото на обикновената глупост.

— Аз смятам, че има смисъл.

— Е, тогава сигурно е вярна.

— Значи мога да прочета книгата?

— Не.

Вечеряхме с хляба и сиренето, останали от сутринта, седнали един срещу друг на кухненската маса, като се споглеждахме от време на време. Кристина дъвчеше без апетит, разглеждайки всяка хапка хляб на светлината на маслената лампа, преди да я поднесе към устата си.

— Един влак потегля от Френската гара за Париж утре по обяд — рече тя. — Прекалено скоро ли е?

Не можех да избия от главата си образа на Андреас Корели. Представях си го как се изкачва по стълбите и чука на вратата ми във всеки момент.

— Предполагам, че не — съгласих се аз.

— Знам един малък хотел до Люксембургската градина, който дава под наем стаи за един месец — добави тя. — Малко е скъп, но...

Предпочетох да не я питам откъде познава този хотел.

— Цената няма значение, но аз не говоря френски — отбелязах.

— А аз — да.

Сведох поглед.

— Погледни ме в очите, Давид.

Сторих го неохотно.

— Ако предпочиташ да си отида...

Аз заклатих глава. Тя хвана ръката ми и я поднесе към устните си.

— Ще се получи, ще видиш — каза. — Сигурна съм. Това ще е първото нещо в живота ми, което ще се получи добре.

Погледнах я — една сломена жена с насълзени очи, седнала в здрача, и не си пожелах нищо друго на този свят, освен да мога да ѝ върна онова, което никога не бе имала.

Настанихме се на канапето в галерията, сгушени под две одеяла, и се загледахме в жаравата на огъня. Заспах, като милвах косата на Кристина и си мислех, че това щеше да е последната нощ, която прекарвах в тази къща — тъмницата, в която бях погребал младостта си. Сънувах, че тичам из улиците на една Барселона, наводнена от часовници, чиито стрелки се въртяха в обратна посока. Улички и булеварди се извиваха покрай мен като тунели, надарени със собствена воля, образувайки жив лабиринт, който осуетяваше всичките ми опити да напредна из него. Накрая, под едно обедно слънце, което пламтеше в небето като кълбо от нажежен метал, успях да се добера до Френската гара и се отправих с цялата бързина, на която бях способен, към перона, където влакът вече потегляше. Затичах се след него, но той набираше скорост и въпреки всичките ми усилия успях само да го докосна с върха на пръстите си. Продължих да тичам, докато останах без дъх и, стигайки до края на перона, рухнах в пустотата. Когато вдигнах поглед, вече беше късно. Влакът все повече се отдалечаваше, а лицето на Кристина се вираше в мен от последния прозорец.

Отворих очи и видях, че Кристина не е при мен. Огънят се бе превърнал в шепа пепел, в която едва проблясваха искри. Станах и погледнах през прозореца. Развиделяваше се. Залепих лице на стъклото и забелязах мъжделива светлина в прозорците на кабинета. Запътих се към витата стълба, която водеше нагоре към кулата. Бакърени отблясъци се стелеха по стъпалата. Изкачих се бавно. Когато стигнах до кабинета, спрях на прага. Кристина седеше на пода с гръб

към мен. Сандъкът до стената бе отворен. Тя държеше в ръце папката с ръкописа за тартора и тъкмо развързваше шнура, с който бе вързана.

Когато чу стъпките ми, спря.

— Какво правиш тук? — попитах, мъчейки се да скрия тревогата в гласа си.

Кристина се обърна и ми се усмихна.

— Шпионирам.

Проследи погледа ми, втренчен в папката в ръцете ѝ, и доби лукаво изражение.

— Какво има тук вътре?

— Нищо. Бележки. Драсканици. Нищо интересно...

— Лъжец такъв. Бас държа, че това е книгата, над която си работил — рече тя и започна да развързва шнура. — Умирам от желание да я прочета...

— Бих предпочел да не го правиш — казах аз с най-нехайния тон, на който бях способен.

Кристина свъси вежди. Използвах момента, за да коленича пред нея и внимателно да измъкна папката от ръцете ѝ.

— Какво има, Давид?

— Нищо, няма нищо — уверих я аз, лепнал глуповата усмивка на лицето си.

Завързах отново шнура на папката и я върнах обратно в сандъка.

— Няма ли да я сложиш под ключ? — попита Кристина.

Обърнах се, готов да поднеса някакво извинение, но тя вече бе изчезнала по стълбите надолу. Въздъхнах и затворих капака на сандъка.

Заварих Кристина долу в спалнята. За един миг ме изгледа така, сякаш бях непознат. Останах на прага.

— Извинявай — подех аз.

— Няма защо да ми искаш извинение — отвърна тя. — Не биваше да си пъхам носа там, където не ми е работа.

— Не става дума за това.

— Няма значение — каза тя с ледена усмивка и разсече въздуха с безгрижен жест.

Кимнах, отлагайки втория щурм за по-благоприятен момент.

— Билетните гишета на Френската гара отварят скоро — рекох аз. — Мислех да изляза, за да съм там още когато отварят, и да купя

билети за влака днес по обяд. После ще отида до банката да изтегля пари.

Кристина само кимна.

— Много добре.

— Защо през това време не приготвиш една чанта с дрехи? Аз ще се върна най-много след два часа.

Тя се усмихна едва-едва.

— Ще те чакам тук.

Приблжих се до нея и обхванах лицето ѝ с длани.

— Утре вечер ще бъдем в Париж — казах ѝ аз.

После я целунах по челото и излязох.

[1] Свършено е (фр.). ↑

Фоайето на Френската гара бе простряло пред краката ми лъскав като огледало под, в който се отразяваше големият часовник, окачен на тавана. Стрелките показваха, че часът е седем и трийсет и пет минути сутринта, но билетните гишета все още бяха затворени. Един разсилен, въоръжен с голяма метла и донякъде театрални маниери, метеше до блясък пода, като си подсвиркваше някаква песенчица и, доколкото му позволяваше накуцването, поклащаше хълбоци с известна грация. Поради липса на друго занимание се заех да го наблюдавам. Беше дребен човечец, когото светът сякаш бе изцедил до такава степен, че му бе отнел всичко освен усмивката и удоволствието да може да чисти този под с такова усърдие, като че ли бе подът на Сикстинската капела. В помещението нямаше други хора и човекът накрая си даде сметка, че е наблюдаван. Когато старателното му метене го отведе за пети път близо до моя наблюдателен пост на една от дървените пейки, наредени по края на фоайето, разсилният спря, подпря се с две ръце на дръжката на метлата и се осмели да ме погледне открито.

— Никога не отварят навреме — обясни той, като махна с ръка към гишетата.

— Тогава защо слагат табела, на която пише, че отварят в седем? Човечецът сви рамене и въздъхна с философско изражение.

— Че те слагат и разписания на влаковете, ама за тия петнайсет години, откакто съм тук, не съм видял ни един, който да пристигне или да замине в указания час — рече той.

Разсилният продължи да мете все така прецизно и след петнайсет минути чух как се отвори прозорчето на едно гише. Отидох до него и се усмигнах на служителя.

— Мислех, че отваряте в седем — казах аз.

— Така пише на табелата. Какво искате?

— Два билета първа класа за Париж, за влака, който потегля по обяд.

— За днес ли?

— Стига да не представлява голяма трудност.

Издаването на билетите му отне почти петнайсет минути. Когато приключи този епохален труд, той ги подхвърли пренебрежително на тезгяха.

— В един часа. Четвърти перон. Не закъснявайте.

Платих и тъй като не си тръгнах веднага, бях възнаграден с един враждебен въпросителен поглед.

— Има ли още нещо?

Усмихнах се и поклатих глава, а служителят побърза да захлопне прозорчето под носа ми. Обърнах се и прекосих фойето, излъскано до блясък благодарение на разсилния, който ми махна с ръка отдалече и ми пожела „bon voyage“.

Централният офис на Испано-колониалната банка на улица „Фонтанела“ създаваше впечатление за храм. Един голям портик водеше към обширно помещение с поставени по края статуи, което се простираше до редица гишета, разположени като олтар. От двете му страни, подобно на параклиси и изповедални, бяха наредени маси от дъбово дърво и достойни за маршал кресла, като всичко това бе под грижите на малка армия от финансови инспектори и други служители, спретнато облечени и снабдени с дружелюбни усмивки. Изтеглих четири хиляди франка в брой и получих указания как да тегля пари от парижкия клон на банката на ъгъла на „Рю дьо Рен“ и булевард „Распай“, близо до хотела, споменат от Кристина. С това малко състояние в джоба си аз се сбогувах с персонала, без да обръщам внимание на предупрежденията на управителя, който изтъкна колко неразумно е човек да се разхожда с толкова пари из улиците.

Слънцето се издигаше по едно синьо небе с цвят на добра сполука, а свежият бриз носеше мирис на море. Вървах бързо и леко, сякаш се бях отърсил от огромно бреме, и почвах да си мисля, че градът е решил да ме пусне да си отида без неприязън. Спрях се на Пасео дел Борн, за да купя цветя за Кристина — бели рози, превързани с червена панделка. Качих се по стълбите на къщата с кулата, като взимах стъпалата по две наведнъж, широко усмихнат и уверен, че това ще е първият ден от един живот, който бях мислил за навеки изгубен.

Пъхнах ключа в ключалката, за да отворя вратата, но тя сама поддаде. Беше отворена.

Бутнах я навътре и влязох във вестибюла. В къщата цареше тишина.

— Кристина?

Оставих цветята върху лавицата в коридора и надникнах в спалнята. Кристина не беше там. Отидох до галерията в дъното, но и там нямаше помен от нея. Приближих се до стълбата, която водеше към кабинета, и оттам се провикнах високо.

— Кристина?

Само ехото ми отговори. Свих рамене и погледнах часовника, който стоеше на една от витрините на библиотеката в галерията. Часът бе почти девет. Предположих, че Кристина навярно бе излязла, за да купи нещо, и бидейки поразглезена от живота си в Педралбес, където боравенето с врати и ключалки беше работа на прислугата, бе оставила входната врата отключена. Докато я чаках, реших да полегна на канапето в галерията. Слънцето нахлуваше през големите прозорци, едно чисто, искрящо зимно слънце, което ме огряваше като милувка. Затворих очи и се опитах да реша какво да взема със себе си. Бях прекарал половината от живота си, заобиколен от всички тези вещи и сега, когато бе дошло време да се сбогувам с тях, не бях в състояние да направя кратък списък на онези, които смятах за насъщни. Малко по малко, без да си давам сметка, сгряван от топлите слънчеви лъчи и от вяли надежди, аз кротко заспах.

Когато се събудих и погледнах часовника на библиотеката, беше дванайсет и половина. До заминаването на влака оставаше едва половин час. Скочих като опарен и изтичах в спалнята.

— Кристина?

Този път обиколих цялата къща, стая по стая, докато стигнах до кабинета. Нямаше никого там, но ми се стори, че долавям една странна миризма. Фосфор. Светлината, влизаща през прозорците, улавяше една тъничка мрежа от синкави нишки дим, увиснали във въздуха. Пристъпих навътре в стаята и намерих две изгорели кибритени клечки на пода. Разкъсван от безпокойство, коленичих до сандъка. Отворих го и въздъхнах от облекчение. Папката с ръкописа все още си беше там.

Канех се да затворя сандъка, когато забелязах нещо. Червеният шнур на папката бе развързан. Взех я и я разтворих, прегледах страниците, но като че ли нищо не липсваше. Завързах я отново, този път с двоен възел, и я върнах на мястото ѝ. Затворих сандъка и пак слязох на долния етаж. Седнах на един стол в галерията и зачаках, обърнат с лице към дългия коридор, който водеше към входната врата. Минутите се изнизваха с безкрайна жестокост.

Съзнанието за случилото се бавно се сгромоляса върху мен и желанието ми да вярвам и да се доверявам се превърна в жлъч и горчилка. Не след дълго чух камбаните на „Санта Мария дел Мар“, които отброиха два часа. Влакът за Париж вече бе потеглил от гарата, а Кристина още я нямаше. Тогава разбрах, че си е отишла, че онези кратки часове, споделени с нея, са били просто мираж. Погледнах през прозорците към сияйния ден навън, който вече нямаше цвят на сполука, и си представих как се е върнала във Вила Елиус, търсейки подслон в обятията на Педро Видал. Усетих как озлоблението бавно отравя кръвта ми и се изсмях на самия себе си и на абсурдните си надежди. Останах така, неспособен да направя и една крачка, и само гледах как градът притъмнява, докато следобедът преваляше и сенките по пода на кабинета се удължаваха. По едно време станах и се приближих до прозореца. Отворих го от край до край и надникнах навън. Достатъчно метри ме деляха от земята долу. Достатъчно, за да си строша костите и те да се превърнат в кинжали, които да пронизат тялото ми и да го оставят да издъхне в локва кръв на плочите в двора. Запитах се дали болката ще е тъй свирепа, както си я представях, или пък силата на сблъсъка ще притъпи напълно сетивата ми и ще ми предостави бърза и ефикасна смърт.

Тогава чух ударите по вратата. Един, два, три. Настойчив тропот. Обърнах се, все още замаян от тези мисли. Отново се почука. Някой стоеше долу и блъскаше по вратата ми. Сърцето ми прескочи и аз се втурнах по стълбите, убеден, че Кристина се е върнала, че просто е била задържана по пътя от нещо непредвидено, че моите жалки и презрени подозрения са били неоснователни и че този ден, въпреки всичко, щеше да се окаже първият ден от обещания живот. Изтичах до вратата и я отворих. Тя стоеше там, в сенките, облечена в бяло. Поисках да я взема в обятията си, но в този миг видях обляното ѝ в сълзи лице и осъзнах, че тази жена не бе Кристина.

— Давид — промълви Изабела със скършен глас. — Господин Семпере почина.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ
ИГРАТА НА АНГЕЛА

Вече се беше смрачило, когато стигнахме до книжарницата. Едно златисто зарево нарушаваше вечерната синева пред вратите на „Семпере и синове“, където се бяха събрали стотина души със свещи в ръце. Някои плачеха мълчаливо, други си разменяха погледи, без да знаят какво да кажат. Разпознах някои лица — приятели и клиенти на Семпере, хора, на които старият книжар бе подарявал книги, хора, посветени в изкуството на четенето благодарение на него. Докато новината се разнасяше из квартала, продължаваха да пристигат още приятели и читатели, които не можеха да повярват, че господин Семпере вече не е между живите.

Лампите в книжарницата бяха запалени и вътре се виждаше дон Густаво Барсело, прегърнал с всички сили един млад мъж, който едва се държеше на краката си. Не осъзнах, че това бе синът на Семпере, докато Изабела не стисна ръката ми и не ме въведе в книжарницата. Когато ме видя да влизам, Барсело вдигна поглед и ми отправи печална усмивка. Синът на книжаря ридаеше в прегръдките му и на мен не ми достигна смелост да отида да се здрависам с него. Изабела бе тази, която се приближи до него и сложи длан на гърба му. Семпере син се обърна и аз видях съкрушеното му лице. Изабела го отведе до един стол и му помогна да седне; той направо рухна на седалката като счупена кукла. Тогава Изабела коленичи до него и го прегърна. Никога не съм се гордял така с някого, както се гордеех с нея в този миг. Тя вече не изглеждаше момиче, а жена, по-силна и по-мъдра от всички, които присъствахме там.

Барсело се приближи до мен и ми подаде треперещата си ръка. Аз я стиснах.

— Случило се е преди два часа — обясни той с пресипнал глас. — Останал за малко сам в книжарницата и когато синът му се върнал... Казват, че се препирал с някого... Не зная. Според доктора сърцето му не е издържало.

Преглътнах с мъка.

— Къде е?

Барсело посочи с глава към вратата на задната стая. Кимнах и тръгнах натам. Преди да вляза, поех дълбоко дъх и стиснах юмруци. Прекрачих прага и го видях. Беше положен върху една маса, със скръстени на корема ръце. Кожата му бе тебеширенобяла, а чертите му бяха хлътнали, сякаш лицето му бе от картон. Очите му все още бяха отворени. Осъзнах, че не ми достига въздух. Чувствах се така, сякаш бях получил силен удар в стомаха. Подпрях се на масата и си поех дъх. После се наведох към него и склопих клепачите му. Помилвах студената му буза и хвърлих поглед наоколо към този свят от страници и блянове, който той бе създал. Искаше ми се да вярвам, че Семпере все още си е там, сред своите книги и приятели. Чух стъпки зад гърба си и се обърнах. Барсело тъкмо въвеждаше в стаята двама мрачни наглед, облечени в черно мъже. Видът им не оставяше място за съмнение относно занаята им.

— Тези господа са от погребалното бюро — рече Барсело.

Те кимнаха за поздрав с професионална сериозност и се приближиха да огледат тялото. Единият от тях, висок и мършав мъж, набързо взе мерки и каза нещо на спътника си, който кимна и записа указанията му в малък бележник.

— Ако не възникне някакво изменение, погребението ще бъде утре следобед в Източното гробище — каза Барсело. — Реших аз да се заема да уредя всичко, защото синът му е съсипан, нали виждате. При тези работи, колкото по-скоро...

— Благодаря ви, дон Густаво.

Книжарят хвърли един поглед на стария си приятел и се усмихна през сълзи.

— И какво ще правим сега, когато старецът ни изостави? — рече той.

— Не зная...

Единият от погребалните агенти се покашля дискретно, за да привлече вниманието ни.

— Ако нямате нищо против, сега ще отидем с колегата да донесем ковчега и...

— Правете каквото трябва да правите — прекъснах го аз.

— Някакви предпочитания относно ритуала?

Изгледах го неразбиращо.

— Вярващ ли беше покойникът?

— Господин Семпере вярваше в книгите — отвърнах.

— Разбирам — рече той и излезе от стаята.

Погледнах Барсело, който само сви рамене.

— Нека да попитам сина му — добавих аз.

Отидох отново в предното помещение на книжарницата. Изабела, която бе все така приведена до Семпере, ми хвърли въпросителен поглед и се изправи. Дойде при мен и аз тихичко изложих пред нея проблема.

— Господин Семпере беше добър приятел на енорийския свещеник от съседната църква „Санта Ана“. Носи се мълва, че ония от архиепископията още преди години искали да го отстранят заради непокорство, но понеже е твърде стар, предпочели да го изчакат да си умре. Просто не могат да излязат наглава с него.

— Значи той е човекът, който ни е нужен — рекох.

— Ще говоря с него — каза Изабела.

Посочих към Семпере син.

— Как е той?

Изабела ме погледна право в очите.

— Ами вие?

— Добре съм — излъгах. — Кой ще остане при него тази нощ?

— Аз — рече тя, без да се поколебае дори за миг.

Кимнах и я целунах по бузата, преди да се върна в задната стая. Там Барсело бе седнал пред стария си приятел и докато двамата погребални агенти взимаха мерки и обсъждаха въпроса за костюма и обувките, той наля две чаши бренди и ми подаде едната. Седнах до него.

— За здравето на нашия приятел Семпере, който научи всички ни как да четем, ако не и как да живеем — заяви той.

Вдигнахме тост и пихме мълчаливо. Останахме там, докато агентите се върнаха с ковчега и с дрехите, с които Семпере щеше да бъде погребан.

— Ако нямате нищо против, ние ще се погрижим за това — предложи онзи от двамата, който изглеждаше по-отракан. Аз се съгласих. Преди да вляза пак в предната част на книжарницата, взех онзи стар екземпляр от „Големите надежди“, който така и не бях прибрал, и го сложих в ръцете на господин Семпере.

— За из път — казах.

След четвърт час служителите от погребалното бюро изнесоха ковчега и го поставиха върху една голяма маса, разположена в средата на книжарницата. Множество хора се тълпяха отвън на улицата и чакаха в пълно мълчание. Отидох до вратата и я отворих. Един по един, приятелите на „Семпере и синове“ влизаха вътре, за да се простят с книжаря. Мнозина не можеха да сдържат сълзите си и при тази скръбна гледка Изабела хвана младия Семпере за ръка и го отведе в апартамента точно над книжарницата, където бе живял цял живот с баща си. Барсело и аз останахме долу да бдим над стария Семпере, докато хората прииждаха да се сбогуват с него. Някои от тях — онези, които му бяха най-близки — се присъединяваха към нас. Бдението продължи цяла нощ. Барсело остана до пет сутринта, а аз не си тръгнах, докато Изабела не слезе долу малко след зазоряване и не ми нареди да се прибера вкъщи, па макар и само за да се преоблека и поосвежа.

Погледнах клетия Семпере и му се усмигнах. Не можех да повярвам, че никога вече нямаше да го видя зад тезгяха, щом влезех през тази врата. Спомних си първото си посещение в книжарницата, когато бях просто един малчуган и книжарят ми изглеждаше висок и силен. Несломим. Най-мъдрият човек на света.

— Идете си вкъщи, моля ви — прошепна Изабела.

— Защо?

— Моля ви...

Сетне ме изпрати до улицата и ме прегърна.

— Зная колко привързан бяхте към него и какво означаваше той за вас — рече тя.

Никой не знае, помислих си. Никой. Но все пак кимнах и след като я целунах по бузата, закрачих безцелно из разни улици, които ми се видяха по-пусти от когато и да било. Ако не спирам, мислех си, ако все така продължавам да вървя, не ще забележа, че светът, който смятах, че познавам, вече не съществува.

Тълпата се бе събрала пред портите на гробището да чака пристигането на катафалката. Никой не смееше да продума. Чуваше се шепотът на морето в далечината и ехото от един товарен влак, който се носеше към града от фабрики, простиращ се оттатък гробището. Беше студено и вятърът разнасяше снежинки. Малко след три следобед катафалката, теглена от впряг черни коне, навлезе по Авенида де Икария между редици от кипариси и стари складове. Синът на Семпере и Изабела пътуваха с нея. Шест колеги от гилдията на барселонските книжари, сред които и дон Густаво, вдигнаха ковчега на раменете си и го внесоха в пределите на гробището. Хората ги последваха, образувайки мълчалив кортеж, който напредваше сред алеите и мавзолеите на некропола под един покров от ниски облаци, трептящ като живак. Чух как някой каза, че синът на книжаря сякаш е остарял с петнайсет години за една нощ. Наричаха го господин Семпере, защото сега той отговаряше за книжарницата; в продължение на четири поколения този вълшебен базар на улица „Санта Ана“ никога не бе променял името си и винаги бе управляван от някой господин Семпере. Изабела го държеше под ръка и ми се стори, че ако не беше тя, той би рухнал като марионетка без конци.

Енорийският свещеник на църквата „Санта Ана“, ветеран на възрастта на покойника, чакаше до последната обител — мрачна мраморна плоча без декоративни елементи, която не биеше на очи. Шестимата книжари, които носеха ковчега, го положиха до гроба. Барсело, който ме бе забелязал, ми кимна за поздрав. И сам не зная дали от страхливост или от уважение, но предпочетох да стоя по-назад. От мястото, където бях застанал, можех да видя гроба на баща ми на около трийсет метра разстояние. Щом паството се събра край ковчега, свещеникът вдигна поглед и се усмихна.

— С господин Семпере ме свързваше дружба почти четирийсет години, но през цялото това време само веднъж разговаряхме за Бога и за загадките на живота. Почти никой не знае това, но нашият приятел Семпере не бе стъпвал в църква след погребението на своята съпруга

Диана, до чиято обител го придружаваме днес, за да почиват един до друг завинаги. Навярно поради тази причина всички го смятаха за атеист, но той беше вярващ човек. Вярваше в своите приятели, в истината на нещата и в нещо, на което не дръзваше да даде име или лице, защото казваше, че това е наша работа, задача на свещениците. Господин Семпере вярваше, че всички съставяме част от нещо, и че щом напуснем този свят, нашите спомени и желания не се изгубват, а се превръщат в спомените и желанията на онези, които заемат мястото ни. Той не знаеше дали ние сме създали Бог по наш образ и подобие, или Бог е създал нас, без да знае съвсем точно какво прави. Вярваше, че Бог, или онова, което ни е довело на този свят, живее във всяка наша постъпка, във всяка наша дума, и се проявява във всяко обстоятелство, което показва, че сме нещо повече от обикновени глинени творения. Господин Семпере вярваше, че Бог живее — малко или много — в книгите; ето защо посвети живота си на това, да ги споделя, да ги пази и да се грижи техните страници, подобно на нашите спомени и желания, никога да не се изгубват. Вярваше, а накара и мен да повярвам, че докато има и един-единствен човек на този свят, способен да ги чете и да ги преживява, ще има и частица Бог или частица живот. Зная, че на моя приятел не би му се понаряло да го изпратим с молитви и песнопения. Би му било достатъчно да знае — сигурен съм в това, — че неговите приятели, мнозина от които днес са дошли тук да се сбогуват с него, никога няма да го забравят. Не се съмнявам, че Господ, макар и старият Семпере да не е очаквал това, ще приеме до себе си нашия скъп приятел и зная, че той ще живее завинаги в сърцата на всички нас, на всички, открили вълшебството на книгите благодарение на него, и на всички, които, дори без да го познават, някой ден ще минат през вратата на малката му книжарница, където, както сам той обичаше да казва, историята едва е започнала. Почивайте в мир, приятелю Семпере, и дано Бог даде на всички ни възможност да почетем паметта ви и да бъдем благодарни за привилегията, че сме ви познавали.

Безкрайно мълчание се възцари над гробището, когато свещеникът завърши словото си и отстъпи няколко крачки назад, като благослови ковчегата и сведе поглед. По знак на главния погребален агент гробарите пристъпиха напред и бавно спуснаха ковчегата с възгетата. Спомням си звука, който издаде той, когато докосна дъното на гроба, и

сподавените хлипания, които се чуваха сред тълпата. Спомням си, че останах като закован, неспособен да помръдна, гледайки как гробарите покриха гроба — същия, в който съпругата на книжаря, Диана, почиваше вече двайсет и шест години — с голямата мраморна плоча, на която пишеше само *Семпере*.

Събралото се множество започна бавно да се оттича към портите на гробището, където хората се разделиха на групи, без да знаят къде да отидат, защото никой не искаше да си тръгне оттам и да изостави клетия господин Семпере. Барсело и Изабела водеха сина на книжаря, оградили го от двете му страни. Аз изчаках всички да се отдалечат и едва тогава дръзнах да се приближа до гроба на Семпере. Коленичих и сложих длан върху мрамора.

— До скоро — прошепнах.

Чух го да се приближава и разбрах, че е той, още преди да съм го зърнал. Изправих се и се обърнах. Педро Видал ми подаде десницата си с най-тъжната усмивка, която някога бях виждал.

— Няма ли да се ръкуваш с мен? — попита той.

Не го сторих и след няколко секунди Видал кимна сякаш сам на себе си и си прибра ръката.

— Какво правите тук? — сопнах се аз.

— Семпере беше и мой приятел — отвърна той.

— Естествено. И сам ли дойдохте?

Видал ме погледна неразбиращо.

— Къде е тя? — попитах.

— Коя?

Аз се изсмях горчиво. Барсело, който ни бе видял, се приближаваше към нас със загрижено изражение.

— Какво ѝ обещахте тоя път, за да я купите?

Погледът на Видал стана суров.

— Не знаеш какво говориш, Давид.

Отидох толкова близо до него, че можех да усетя дъха му в лицето си.

— Къде е тя? — повторих настоятелно.

— Не зная — отвърна Видал.

— Разбира се — рекох аз, отвърщайки очи.

Обърнах се, готов да тръгна към изхода, но Видал ме хвана за ръката и ме задържа.

— Давид, почакай...

Преди да осъзная какво правя, аз се извърнах и го ударих с всички сили. Юмрукът ми се стовари в лицето му и той падна назад. Забелязах кръв по ръката си и чух стъпки, които забързано се приближаваха към мен. Нечии ръце ме сграбчиха и ме дръпнаха подалече от Видал.

— За Бога, Мартин... — рече Барсело.

Книжарят коленичи до Видал, който се задъхваше с уста, пълна с кръв. Барсело подпря главата му и ме изгледа разгневен. Побягнах оттам, разминавайки се с някои от присъствалите на погребението, които се бяха спрели, за да наблюдават спречкването. Нямах смелост да ги погледна в очите.

В продължение на няколко дни не мръднах от къщи, като си лягах да спя по никое време и почти не слагах хапка в уста. Нощем сядах в галерията пред огъня и се вслушвах в тишината с надеждата да чуя стъпки на прага, мислейки, че Кристина ще се върне, че щом узнае за смъртта на господин Семпере, ще дойде пак при мен, па макар и само от състрадание; в момента дори това щеше да ми е достатъчно. Когато измина почти цяла седмица от смъртта на книжаря и вече ми стана ясно, че Кристина няма да се върне, започнах отново да се качвам горе в кабинета си. Измъкнах ръкописа за тартора от раклата и се заех да го препрочитам, като се наслаждавах на всяка фраза, на всеки абзац. Докато го четях, изпитвах едновременно погнуса и някакво мрачно задоволство. Щом си помислех за стоте хиляди франка, които отначало ми се бяха видели толкова много, се усмихвах вътрешно и си казвах, че кучият син бе успял да ме купи твърде евтино. Суетата притъпи горчилката, а мъквата затвори вратата на съвестта ми. В пристъп на арогантност препрочетох творбата на моя предшественик Диего Марласка, „Lux Aeterna“, а после я запратих в пламъците на огнището. Там, където той се бе провалил, аз щях да възтържествувам. Там, където той се бе изгубил, аз щях да намеря изхода от лабиринта.

На седмия ден се залових отново за работа. Изчаках да стане полунощ и седнах на бюрото си. Една празна страница във валяка на старата пишеща машина „Ъндъруд“ и чернотата на нощния град зад прозорците. Думите и образите просто избликваха изпод ръцете ми, сякаш бяха чакали с настървение в затвора на душата ми. Страниците се лееха неосъзнато, без мяра, с едничката воля да омагьосват и отравят умове и сърца. Вече не мислех за тартора, за неговата отплата или неговите претенции. За пръв път в живота си пишех заради себе си и заради никого друго. Пишех, за да подпаля целия свят и да изгоря заедно с него. Работех всяка нощ до пълна изнемога. Блъсках с все сила по клавишите на машината, докато пръстите ми почнеха да кървят, а треската замъглеше погледа ми.

В едно януарско утро, когато вече бях изгубил представа за времето, чух, че някой тропа на вратата. Лежах в кревата си, съзерцавайки старата снимка на Кристина като дете, вървящо ръка за ръка с някакъв непознат по един кей, връзан в море от светлина. Този образ вече ми се струваше едничкото хубаво нещо, което ми бе останало, и ключ към всички загадки. В продължение на няколко минути не обръщах внимание на тропането, докато накрая чух гласа ѝ и разбрах, че тя няма да се откаже.

— Отворете най-сетне, дявол да го вземе! Зная, че сте вътре и няма да мръдна отгук, докато не отворите тая врата или аз не я съборя.

Когато се показах на прага, Изабела отстъпи крачка назад и ме изгледа ужасена.

— Това съм аз, Изабела.

Тя ме бутна настрана и отиде право в галерията, където разтвори прозорците от край до край. После се отправи към банята и започна да пълни ваната. Хвана ме за ръката и ме завлече там. Накара ме да седна на ръба на ваната и прегледа очите ми, като повдигаше клепачите ми с пръсти и мърмореше нещо под нос. Накрая, без да каже дума, се зае да съблича ризата ми.

— Изабела, не съм в настроение.

— Ама какви са тези разрези? Какво сте направили със себе си?

— О, това са просто драскотини.

— Искам да ви прегледа лекар.

— Не.

— Не смейте да казвате „не“ на мен — решително отсече тя. — Сега ще влезете в тази вана, ще се изкъпете с вода и сапун и ще се избърснете. Имате две възможности: или ще го направите сам, или пък аз ще го направя. И хич не си мислете, че нещо ще ме спре.

Усмихнах се.

— Изобщо не се съмнявам.

— Направете, каквото ви казвам, а аз през това време ще потърся лекар.

Канех се да отвърна нещо, но тя вдигна ръка, за да ме накара да мълча.

— Нито дума повече! Ако си мислите, че само вие страдате на тоя свят, много се заблуждавате. И ако на вас ви е все едно дали ще умрете като куче, поне имайте доблестта да си спомните, че на някои

от нас това не ни е все едно — макар че, право да си кажа, и аз не зная защо.

— Изабела...

— Незабавно във водата! И ако обичате, свалете си най-напред панталоните и гащите.

— Знам как да се изкъпя.

— О, да, то просто си личи.

Изабела отиде да потърси доктор, а през това време аз се подчиних на заповедите ѝ и се подложих на кръщение със студена вода и сапун. Не бях се бръснал от погребението насам и когато се погледнах в огледалото, сякаш зърнах вълча муцуна. Очите ми бяха кървяшали, а кожата ми бе добила една нездрава бледност. Облякох си чисти дрехи и седнах да чакам в галерията. Изабела се върна след двайсет минути с един лекар, когото като че ли бях виждал понякога из квартала.

— Това е пациентът. Каквото и да ви каже, не му обръщайте никакво внимание, защото лъже като разпран — обяви Изабела.

Докторът ми хвърли един поглед, преценявайки доколко съм враждебен.

— На ваше разположение съм, докторе — подканих го аз. — Правете, каквото ще правите, все едно мен ме няма.

Лекарят подхвана своя изтънчен ритуал: премери ми кръвното налягане, преслуша гърдите ми, прегледа зениците и устата ми, зададе ми въпроси от мистериозен характер, като ме поглеждаше косо — все неща, които съставят основата на медицинската наука. Когато стигна до разрезите, които Ирене Сабино бе нанесла с бръснач по гърдите ми, повдигна вежда и ме погледна в очите.

— А това какво е?

— Дълго е за обясняване, докторе.

— Сам ли си го причинихте?

Поклатих глава.

— Ще ви дам една помада, с която да се мажете, но се опасявам, че ще ви останат белези.

— Мисля, че точно това беше идеята.

Той продължи с прегледа си, а аз послушно се оставих в ръцете му, като не изпусках от очи Изабела, която тревожно наблюдаваше

всичко от прага на стаята. Изведнъж осъзнах колко много ми бе липсвала и колко ценях нейната компания.

— Изкарайте ми акъла — промърмори тя неодобрително.

Докторът прегледа и ръцете ми и се намръщи, когато видя разранените ми пръсти. Зае се да ги превързва един по един, мърморейки под нос.

— От колко време не сте яли?

Вместо отговор само свих рамене. Той размени един поглед с Изабела.

— Няма повод за тревога, но бих искал да ви видя в кабинета си най-късно утре.

— Боя се, че това няма да е възможно, докторе — рекох аз.

— Там ще бъде — увери го Изабела.

— Междувременно препоръчвам да започнете да се храните с нещо топло, най-напред бульони, после и твърда храна. Пийте много вода, но никакво кафе или други възбудителни средства, и най-вече почивайте. Може да излизате малко на слънце и въздух, но без да се напрягате. Проявявате всички класически симптоми на изтощение и обезводняване, а също и начална анемия.

Изабела въздъхна.

— Нищо ми няма — подхвърлих аз.

Докторът ме изгледа със съмнение и се изправи.

— Утре в четири следобед в кабинета ми. Тук нямам нужните инструменти и условия, за да ви прегледам както трябва.

Сетне затвори куфарчето си и учтиво се сбогува с мен. Изабела го изпрати до вратата и аз ги чух да си шепнат нещо на площадката в продължение на няколко минути. Облякох се отново и зачаках като примерен пациент, седнал на леглото. Чух как входната врата се затвори и стъпките на лекаря заглъхнаха по стълбите надолу. Знаех, че Изабела е във вестибюла и изчаква малко, преди да влезе в спалнята. Когато най-сетне го стори, аз я посрещнах с усмивка.

— Ще ви приготвя нещо за ядене.

— Не съм гладен.

— Хич не ме интересува. Сега ще ядете, а после ще излезем малко на чист въздух, и точка по въпроса.

Тя ми приготви бульон и аз се насилих да го изям със зальци хляб, като си придавах весел вид, макар и да имах чувството, че гълтам

камъни. Накрая опразних чинията и я показах на Изабела, която ме надзираваше като сержант, докато се хранех. Веднага след това тя ме заведе в спалнята, изрови палто от гардероба, сложи ми ръкавици и шал и ме изтика през вратата. Когато излязохме навън, духаше студен вятър, но небето бе озарено от едно вечерно слънце, което обливаше улиците в кехлибарена светлина. Изабела ме хвана под ръка и двамата тръгнахме на разходка.

— Сякаш сме сгодени — отбелязах аз.

— Много смешно.

Отидохме до парка Сиудадела и навлязохме в градините, които ограждат навеса. Когато стигнахме до езерцето с големия фонтан, седнахме на една пейка.

— Благодаря ти — промълвих.

Тя не отговори.

— Не те попитах как си — подхванах аз.

— Това не е нещо ново.

— Е, как си?

Изабела сви рамене.

— Родителите ми са просто очаровани, че се върнах при тях. Казват, че сте ми оказали добро влияние. Ех, само ако знаеха... Истината е, че сега се погаждаме по-добре. Но аз и без друго не ги виждам много, защото прекарвам почти цялото си време в книжарницата.

— Ами Семпере? Как приема смъртта на баща си?

— Не много добре.

— А ти как го приемаш него?

— Той е свестен човек — отвърна Изабела.

Сетне дълго мълча, свела глава.

— Предложи ми да се омъжа за него — рече най-после тя. — Преди няколко дена, в „Четири кетки“.

Съзерцавах нейния профил, спокоен и вече лишен от онази младежка невинност, която бях искал да видя у нея и която навярно никога не бе съществувала.

— И? — попитах аз накрая.

— Казах му, че ще си помисля.

— И ще го направиш ли?

Очите на Изабела гледаха унесено фонтана.

— Каза ми, че иска да създаде семейство, да има деца... че ще живеем в жилището над книжарницата и все някак ще се справим, въпреки дълговете на господин Семпере.

— Е, ти си още млада...

Тя изви глава и ме погледна в очите.

— Обичаш ли го?

Изабела се усмихна с безкрайна тъга.

— Знам ли? Мисля, че да, макар и не толкова, колкото той си мисли, че ме обича.

— Понякога, при трудни обстоятелства, човек може да обърка състраданието с любовта — казах аз.

— Не се тревожете за мен.

— Моля те само да си дадеш малко време.

Спогледахме се, обвързани от едно безгранично съпричастие, което вече не се нуждаеше от думи, и аз я прегърнах.

— Приятели ли сме?

— Докато смъртта ни раздели.

На връщане към къщи се отбихме в една бакалница на улица „Комерсио“ да купим мляко и хляб. Изабела ми каза, че ще помоли баща си да ми достави една поръчка от хубави хранителни продукти, и че ще е най-добре да изям всичко до шушка.

— Как вървят работите в книжарницата? — попитах аз.

— Продажбите са спаднали извънредно много. Мисля, че на хората им е мъчно да я посещават, защото си спомнят за горкия господин Семпере. Истината е, че положението съвсем не изглежда розово.

— Как са сметките?

— Под минимума. През седмиците, откакто работя там, започнах да проверявам счетоводните книги и осъзнах, че господин Семпере, мир на праха му, е бил безнадежден случай. Подарявал е книги на всеки, който не е можел да ги плати. Или пък ги е давал назаем и изобщо не са му ги връщали. Купувал е цели колекции, знаейки, че не ще може да ги продаде, просто защото собствениците им са заплашвали, че ще ги изгорят или изхвърлят. Поддържал е с дребни суми един куп второразредни стихоплетци, бедни като църковни мишки. Останалото и сам можете да си представите.

— Виждат ли се кредитори на хоризонта?

— По двама всеки ден, без да броим писмата и уведомленията от банката. Добрата новина е, че не ни липсват оферти.

— За закупуване на книжарницата ли?

— Двама колбасари от Вик^[1] проявяват голям интерес към помещението.

— А какво казва Семпере син?

— Че на вълка вратът му е дебел, защото сам си върши работата. Реализмът не е силната му страна. Все разправя, че ще си стъпим на краката, че трябва да имам вяра.

— А ти нямаш ли?

— Имам вяра в аритметиката и когато направя изчисленията, излиза, че след два месеца витрината на книжарницата ще бъде пълна

с колбаси и свински наденици.

— Ще намерим някакво разрешение.

Изабела се усмихна.

— Очаквах да кажете това. И като стана дума за висящи сметки, кажете ми, че вече не работите за тартора.

Показах ѝ, че ръцете ми са чисти.

— Отново съм на свободна практика — рекох.

Тя ме придружи по стълбите нагоре и тъкмо когато се канеше да се сбогува, забелязах, че изпитва някакво колебание.

— Какво има? — попитах я аз.

— Мислех да не ви го казвам, но... по-добре да го научите от мен, отколкото от друг. Отнася се за господин Семпере.

Влязохме в къщата и седнахме в галерията пред огъня, който Изабела подсили, като пхна в камината две цепеници. Останките от „Lux Aeterna“ на Диего Марласка все още се виждаха там и моята бивша помощничка ми хвърли такъв поглед, който бих могъл да поставя в рамка.

— Какво щеше да ми разправиш за Семпере?

— Научих го от дон Анаклето, един от съседите в сградата. Каза ми, че същия следобед, в който господин Семпере почина, той го видял да спори с някого в книжарницата. Дон Анаклето тъкмо се прибирал вкъщи и разправя, че гласовете се чували чак на улицата.

— С кого е спорел?

— С някаква жена. Доста възрастна. Дон Анаклето смята, че друг път не я е виждал из квартала, макар че му се сторила смътно позната, ама с него човек никога не знае. За него дърдоренето е по-сладко и от захаросани бадеми.

— Чул ли е за какво са се препирали?

— Сторило му се, че разговарят за вас.

— За мен?

Изабела кимна.

— Синът на господин Семпере бил излязъл за малко да отнесе една поръчка на улица „Кануда“. Отсъствал не повече от десет или петнайсет минути. Когато се върнал, намерил баща си паднал на пода зад тезгяха. Все още дишал, но бил студен. Когато лекарят пристигнал, вече било късно...

Имах чувството, че целият свят се е срутил върху мен.

— Не биваше да ви казвам... — промълви Изабела.

— Напротив, добре направи. Дон Анаклето не каза ли още нещо за тази жена?

— Каза само, че ги чул да се препират. Сторило му се, че кавгата е заради една книга. Книга, която тя настоявала да купи, а пък господин Семпере не искал да ѝ я продаде.

— И защо ме спомена дон Анаклето? Не разбирам.

— Защото книгата била ваша. „Стъпалата към небето“. Единственият екземпляр, съхраняван от господин Семпере в личната му колекция, който не бил за продажба...

Обзе ме една мрачна увереност.

— И тази книга...? — започнах аз.

— ... вече не е там. Изчезнала е — довърши Изабела. — Проверих в отчета, защото господин Семпере вписваше там всички продадени книги, със съответната дата и цена, и тази не беше отбелязана.

— Синът му знае ли това?

— Не. Не съм го разказала на никого освен на вас. Все още се мъча да разбера какво се е случило онзи следобед в книжарницата — и защо. Мислех си, че може би вие ще знаете...

— Онази жена се е опитала да вземе книгата със сила и при спречкването господин Семпере е получил сърдечен удар. Ето това се е случило — рекох аз. — И всичко заради една проклета моя книга.

Усетих, че вътрешностите ми се преобръщат.

— Има и още нещо — добави Изабела.

— Какво?

— Няколко дена по-късно срещнах дон Анаклето на стълбите и той ми каза, че си е спомнил откъде познава онази жена. В първия момент не могъл да се сети, но сега вече бил сигурен, че я е виждал преди много години в театъра.

— В театъра?

Тя кимна.

Потънах в продължително мълчание. Изабела ме наблюдаваше разтревожено.

— Сега не се чувствам спокойна, като ви оставям тук сам. Не биваше да ви казвам това.

— Напротив, постъпи правилно. Добре съм, наистина.

Изабела поклати глава.

— Тази нощ ще остана при вас.

— Ами репутацията ти?

— Ако нечия репутация е в опасност, то това е вашата. Само ще прескоча до магазина на моите родители, за да се обадя по телефона в книжарницата и да предупредя.

— Не е нужно, Изабела.

— Нямаше да е нужно, ако бяхте приели, че живеем в двайсети век, и бяхте прокарали телефон в тоя мавзолей. Ще се върна след четвърт час. И не искам да чувам никакви спорове.

В нейно отсъствие започнах все повече да се убеждавам, че смъртта на моя стар приятел Семпере тежи на моята съвест. Спомних си как старият книжар винаги ми бе казвал, че книгите имат душа, душата на онзи, който ги е написал, и на онези, които са ги прочели и сънували. Тогава проумях, че той до последния миг се бе борил, за да ме предпази, жертвайки себе си, за да спаси един вързоп хартия и мастило, в който, според него, бе вписана моята душа. Когато Изабела се върна, натоварена с торба деликатеси от бакалницата на родителите си, ѝ стигаше само да ме погледне, за да разбере всичко.

— Вие познавате онази жена — рече тя. — Жената, която е убила господин Семпере...

— Мисля, че да. Ирене Сабино.

— Нали тя беше на онези стари фотографии, които намерихме в стаята в дъното? Актрисата?

Кимнах.

— И за какво ѝ е трябвала вашата книга?

— Не зная.

По-късно, след като хапнахме някоя и друга вкусотия от „Кан Жисперт“, седнахме в голямото кресло пред камината; и двамата се побирахме в него. Изабела склони глава на рамото ми, докато гледахме огъня.

— Предната нощ сънувах, че имам син — рече тя. — Сънувах, че той ме вика, ала аз не можех да го чуя ясно, нито да го достигна, защото бях затворена в едно много студено място и изобщо не можех да помръдна. Той ме викаше, а аз не можех да отида при него.

— Това е било просто сън — казах.

— Изглеждаше съвсем истински.

— Може би ще е добре да го запишеш като разказ — предложих аз.

Изабела поклати глава.

— Много мислих за това. И накрая реших, че предпочитам да живея живота си, а не да пиша за него. Не ме разбирайте погрешно.

— Намирам, че това е мъдро решение.

— Ами вие? Смятате ли да живеете живота си?

— Боя се, че вече съм изживял голяма част от него.

— Ами онази жена? Кристина?

Поех дълбоко дъх.

— Кристина ме напусна. Завърна се при съпруга си. Още едно мъдро решение.

Изабела се отдръпна от мен и ме погледна, свъсила вежди.

— Какво? — попитах аз.

— Струва ми се, че грешите.

— Относно кое?

— Оня ден дон Густаво Барсело се отби у дома и стана дума за вас. Каза ми, че видял съпруга на Кристина, как му беше името...

— Педро Видал.

— Същият. И господин Видал му казал, че Кристина отишла да живее при вас, че той не я бил виждал и нямал вест от нея повече от месец. Всъщност аз доста се учудих, че не я заварих тук, но не посмях да попитам...

— Сигурна ли си, че Барсело каза именно това?

Изабела кимна.

— Сега пък какво казах? — попита тя разтревожена.

— Нищо.

— Има нещо, което криете от мен...

— Кристина не е тук. Не съм я виждал от деня, в който почина господин Семпере.

— Ами къде е тогава?

— Нямам представа.

Малко по малко се умълчахме, сгушени в креслото пред огъня, и призори Изабела заспа. Обгърнах я с ръка и затворих очи, като обмислях всичко, което бе казала, и се мъчех да открия някакъв

смисъл. Когато утринната светлина озари прозорците на галерията, отворих очи и установих, че Изабела вече е будна и ме гледа.

— Добро утро — рекох.

— Размишлявах — заяви тя.

— И?

— Смятам да приема предложението на сина на господин Семпере.

— Сигурна ли си?

— Не — отвърна тя със смях.

— Какво ще кажат родителите ти?

— Ще бъдат огорчени, предполагам, но ще им мине. Биха предпочели за зет някой преуспяващ търговец, който продава наденици и кървавици вместо книги, но ще трябва просто да се примирят.

— Можеше да бъде и по-лошо — отбелязах аз.

Изабела кимна.

— Да. Можеше да взема някой писател.

Дълго се гледахме, докато накрая тя стана от креслото. Облече палтото си и го закопча, обърнала гръб към мен.

— Трябва да си вървя — рече.

— Благодаря ти за компанията — отвърнах аз.

— Не я оставяйте да ви избяга — каза Изабела. — Потърсете я, където и да е, и ѝ кажете, че я обичате, та ако ще и да е лъжа. Ние, момичетата, обичаме да чуваме такива неща.

Едва тогава тя се обърна и се наведе, за да докосне устните ми със своите. Сетне стисна силно ръката ми и си тръгна, без да се сбогува.

[1] Град в Каталуня на север от Барселона. ↑

Прекарах остатъка от седмицата, преброждайки цяла Барселона в търсене на човек, който евентуално да си спомни, че е виждал Кристина през последния месец. Обходих местата, които бяхме посещавали заедно, и напразно обиколих онези кафенета, ресторанти и луксозни магазини, които бяха част от любимия маршрут на Видал. Показвах на всеки срещнат една снимка от албума, който Кристина бе оставила у дома, и разпитвах дали не я е виждал напоследък. На едно място се натъкнах на човек, който я позна и се сети, че я е виждал понякога в компанията на Видал. Друг даже си спомни нейното име. Никой обаче не бе я зървал от седмици насам. На четвъртия ден от издирването започнах да подозирам, че в утрото, в което бях отишъл да купя билетите за влака, Кристина бе излязла от къщата с кулата и просто бе изчезнала от лицето на земята.

Тогава си спомних, че семейството на Видал държеше една постоянно запазена стая в хотел „Еспания“ на улица „Сант Пау“, зад оперния театър „Лисео“. Тази стая бе предназначена да се ползва от членове на фамилията, на които нощем след опера не би им се понаправила идеята да се прибират в Педралбес в малките часове. Знаех, че поне в славните си години самият Видал и господин баща му я бяха използвали, за да се развличат с госпожици и госпожи, чието присъствие в официалната резиденция в Педралбес би довело до нежелателни слухове — поради ниското или пък твърде високото потекло на въпросните дами. Неведнъж Видал ми бе предлагал тази стая, когато още живеел в пансиона на доня Кармен, в случай, че ми се прииска — както казваше той — да разсъблека някоя дама в не тъй стряскаща обстановка. Не мислех, че Кристина би избрала хотелската стая за свое убежище — ако изобщо знаеше за съществуването ѝ, — но това бе последното място в списъка ми и не ми идваха на ум никакви други възможности. Вече се свечеряваше, когато пристигнах в хотел „Еспания“ и поисках да разговарям с управителя, като изтъкнах, че съм приятел на господин Видал. Когато му показах снимката на Кристина, управителят — един кабалеро, който явно смяташе, че да си дискретен

означава да имаш ледени маниери — ми се усмихна вежливо и отговори, че „други“ служители на господин Видал идвали да разпитват за въпросната личност още преди седмици и той им казал същото, което сега казвал и на мен — никога не бил виждал тази госпожа в хотела. Благодарих му за ледената любезност и се отправих към изхода сразен.

Когато минах покрай стъклените врати, които водеха към трапезарията, ми се стори, че зърнах с тъглчето на окото си познат профил. Тарторът седеше на една от масите — единственият гост в цялата трапезария, — и ядеше, доколкото можех да видя, бучки захар. Канех се да изчезна яко дим, когато той се обърна и ми помахаша с усмивка. Проклех късмета си и му върнах поздрава. Тарторът ми направи знак да се присъединя към него. Повлякох се с нежелание към вратата на трапезарията и влязох.

— Каква приятна изненада да ви срещна тук, скъпи приятелю. Тъкмо си мислех за вас — каза Корели.

Ръкувах се с него неохотно.

— Смятах, че сте извън града — казах аз.

— Върнах се по-рано от предвиденото. Мога ли да ви почерпя нещо?

Поклатих глава. Направи ми знак да седна на неговата маса и аз се подчиних. Пременил в обичайния си стил, тарторът, носеше черен вълнен костюм от три части и червена копринена вратовръзка. Облеклото му, както винаги, беше безупречно, но този път нещо липсваше. Трябваша ми няколко секунди, за да осъзная точно какво — брошката с ангела не беше на ревера му. Корели проследи погледа ми и кимна.

— Загубих я, за жалост, и нямам представа къде — обясни той.

— Надявам се, че не е била твърде ценна.

— Стойността ѝ беше чисто сантиментална. Но хайде да поговорим за по-важни неща. Как сте, приятелю мой? Много ми липсваха нашите разговори, макар и понякога да сме имали разногласия. Трудно се намират добри събеседници.

— Надценявате ме, господин Корели.

— Напротив.

Последва кратко мълчание, придружено само с бездънния му поглед. Казах си, че тарторът бе за предпочитане, когато се впускаше в

тривиалните си речи. Щом млъкнеше, изражението му сякаш се променяше и въздухът се сгъстяваше около него.

— Тук ли отседнахте? — попитах аз, за да наруша мълчанието.

— Не, все още съм в къщата до парка Гюел. Уговорих си тук среща днес следобед с един приятел, но той очевидно закъснява. Някои хора са отчайващо неточни.

— Мисля си, че едва ли има много хора, които дръзват да не се явят на среща с вас, господин Корели.

Тарторът ме погледна в очите.

— Не са много, наистина. Всъщност единственият, за когото се сещам, сте вие.

Сетне взе бучка захар и я пусна в чашата си. Последва я втора бучка, а след нея и трета. Той опита кафето си и добави още четири бучки. Накрая взе още една и я лапна.

— Обожавам захарта — отбеляза Корели.

— Да, виждам.

— Не ми казахте нищо за нашия проект, приятелю Мартин — прекъсна ме той. — Има ли някакъв проблем?

Преглътнах с мъка.

— Вече е почти привършен.

Лицето на тартора се озари от една усмивка, в която предпочетох да не се вглеждам.

— И ако това не е прекрасна новина! Кога ще мога да получа труда ви?

— След две седмици. Искам да го огледам за последно. Трябва само малко да се изглади и да се обработи тук-там, нищо повече.

— Може ли да определим дата?

— Ако желаете...

— Какво ще кажете за петък, 23-ти? Ще приемете ли тогава една покана за вечеря, за да отпразнуваме успеха на нашето начинание?

Петък, 23 януари, беше точно след две седмици.

— Съгласен съм — казах аз.

— Значи е решено.

Корели вдигна като за наздравица претъпканата си със захар чаша кафе и я изпи на един дъх.

— А какво става с вас? — небрежно попита той. — Какво ви води насам?

— Търсех един човек.

— Аз познавам ли го?

— Не.

— И успяхте ли да го намерите?

— Не.

Тарторът кимна бавно, преценявайки моята неразговорливост.

— Имам чувството, че ви задържам против волята ви, приятелю.

— Малко съм изморен, това е всичко.

— В такъв случай не искам да ви отнемам повече време.

Понякога забравям, че макар и аз да се наслаждавам на вашата компания, на вас може би не ви се нрави моята.

Усмихнах се хрисимо и използвах случая, за да стана от мястото си. Зърнах собственото си отражение в неговите зеници — една бледа кукла, потънала в тъмен кладенец.

— Грижете се за себе си, Мартин. Моля ви.

— Ще го сторя.

Сбогувах се с едно кимване и тръгнах към изхода. Отдалечавайки се, чух как той пхна още една бучка захар в устата си и я схруска със зъби.

На път към Ла Рамбла видях, че навесите пред „Лисео“ бяха осветени и на тротоара чакаше дълга върволица коли, охранявани от неголяма тълпа шофьори в униформи. Представлението, обявено на афишите, бе „Така правят всички“ и аз се запитах дали Видал се бе съвзел дотолкова, че да напусне своя замък и да дойде на среща с Моцарт. Огледах шофьорите, които бяха образували кръг в центъра на улицата, и не след дълго забелязах Пеп сред тях. Направих му знак да се приближи.

— Какво правите тук, господин Мартин?

— Къде е тя?

— Господинът е вътре и гледа представлението.

— Нямам предвид дон Педро, а Кристина. Госпожа Видал. Къде е тя?

Бедният Пеп преглътна с мъка.

— Не зная. Никой не знае.

Сетне ми обясни, че Видал вече седмици наред се опитвал да я открие, а баща му, патриархът на клана, даже наел неколцина полицейски служители, за да я намерят.

— Отначало господин Видал мислеше, че госпожата е при вас...

— А тя не се ли обади, не изпрати ли писмо, телеграма...?

— Не, господин Мартин, кълна ви се. Всички сме много загрижени, а пък господинът, какво да ви кажа... не съм го виждал такъв, откакто го познавам. Тая вечер за пръв път излезе навън, откак си тръгна госпожицата, тоест госпожата...

— Спомняш ли си дали Кристина каза нещо, каквото и да е, преди да напусне Вила Елиус?

— Ами... — поде Пеп, снишавайки гласа си до шепот. — Чуваше се как се карат с господина. На мен ми изглеждаше тъжна. Прекарваше много време сама. Пишеше писма и всеки ден ходеше до пощенската станция на Пасео Рейна Елизенда да ги пуска.

— Ти някога поговори ли с нея насаме?

— Един ден, малко преди тя да си тръгне, господин Видал ме помоли да я закарам на лекар.

— Болна ли беше?

— Не можеше да спи. Докторът ѝ предписа лауданум.

— Тя каза ли ти нещо, докато пътувахте?

Пеп сви рамене.

— Разпитваше ме за вас — дали знам някакви новини, дали съм ви виждал.

— Само това ли?

— Видя ми се много тъжна. Изведнъж се разплака и когато я попитах какво има, каза, че много ѝ липсвал баща ѝ, господин Мануел...

Внезапно разбрах всичко и се сгълчах наум, задето не бях проумял по-рано. Пеп ме изгледа учудено и ме попита защо се усмихвам.

— Знаете ли къде е тя? — запита той.

— Мисля, че да — тихо отвърнах аз.

В този миг като че ли чух един глас да вика от другата страна на улицата и зърнах познат силует във фойето на „Лисео“. Видал не бе издържал дори първото действие. Пеп се обърна, за да откликне на

повикването на господаря си, и преди да смогне да ми каже да се скрия, аз вече бях изчезнал в нощта.

Дори отдалече имаха оня характерен вид, с който се отличават лошите новини. Огънче на цигара в нощната синева, силуети, подпрени на тъмните стени, и пара от дъха на три фигури, завардили входа на къщата с кулата. Инспектор Виктор Грандес, придружен от своите две хрътки Маркос и Кастело — същински поздравителен комитет. Не ми бе трудно да се досетя, че са намерили трупа на Алисия Марласка на дъното на басейна в дома ѝ в Сария, и че моята котировка в черния им списък се е повишила с няколко пункта. Щом ги зърнах, веднага се спрях и се притаих в уличните сенки. Наблюдавах ги няколко мига, за да се уверя, че не са ме забелязали, макар и да бях на едва петдесетина метра от тях. Различавах профила на Грандес на слабата светлина от лампата на стената. Отстъпих бавно към убежището на мрака, залял улиците, и се шмугнах в първата пряка, изгубвайки се сред неразборията от пасажи и арки на квартал Рибера.

Десет минути по-късно стигнах до входа на Френската гара. Билетните гишета вече бяха затворени, но под огромния свод от стъкло и стомана все още се виждаха няколко влака, наредени на пероните. Погледнах таблото с разписанието и видях, че нямаше отбелязани заминавания чак до следващия ден, точно както се бях страхувал. Не можех да рискувам да се върна вкъщи и да се натъкна на Грандес и сие. Нещо ми подсказваше, че тоя път посещението ми в полицейския участък ще включва пълен пансион, и че дори ходатайството на адвокат Валера не ще ме измъкне оттам тъй лесно, както в предишния случай.

Реших да прекарам нощта във второразреден хотел срещу сградата на Борсата на Пласа Паласио, където според легендата бродеха неколцина живи трупове на бивши спекуланти, погубени от своята алчност и небрежната си аритметика. Избрах такова свърталище, защото предположих, че там не биха ме потърсили дори повелителните на съдбата. Регистрирах се под името Антонио Миранда и платих стаята си в аванс. Администраторът на хотела — един тип с вид на мекотело — сякаш бе взидан в своята будка, която

служеше едновременно за рецепция, килер за тоалетни кърпи и магазин за сувенири. Той ми връчи ключа, калъп сапун марка „Ел Сид“, който вонеше на белина и изглеждаше използван, и ме уведоми, че ако искам женска компания, можел да ми прати една прислужничка по прякор Еднооката, веднага щом се върнела от домашно посещение.

— Ще се почувствате като нов-новеничък — увери ме той.

Отклоних предложението, позовавайки се на начално лумбаго, и се шмугнах по стълбите, като му пожелах „лека нощ“. По вид и размери стаята напомняше саркофаг. Един бегъл поглед ме убеди, че ще е по-разумно да се просна облечен върху вехтото легло, вместо да се пъхна под чаршафите и да се побратимя с всичко онова, което можеше да се е завъдило в тях. Завих се с едно протрито одеяло, което намерих в гардероба — то поне смърдеше не на друго, а на нафталин — и загасих лампата, мъчейки се да си представя, че се намирам в такъв хотелски апартамент, какъвто би могъл да си позволи човек със сто хиляди франка в банката. Почти не мигнах цяла нощ.

Напуснах хотела към средата на предобеда и се отправих към гарата. Купих си билет първа класа с надеждата, че ще мога да си отспя във влака, за да наваксам пропуснатия сън в оня вертеп, и виждайки, че разполагам с още двайсет минути до отпътуването, отидох до кабините с обществени телефони. Дадох на служителката номера, който ми бе записал Рикардо Салвадор — този на съседите му от долния етаж.

— Бих искал да говоря с Емилио, моля.

— На телефона.

— Казвам се Давид Мартин. Приятел съм на господин Рикардо Салвадор. Той ми каза, че в случай на спешна необходимост мога да го потърся на този номер.

— Да видим... Можете ли да почакате малко, докато го повикаме?

Погледнах часовника на гарата.

— Да, ще почакам. Благодаря.

Изминаха повече от три минути, преди да чуя звука от приближаващи се стъпки и после гласа на Рикардо Салвадор, който ми подейства успокоително.

— Мартин? Добре ли сте?

— Да.

— Слава Богу. Прочетох във вестника какво е станало с Роурес и бях много загрижен за вас. Къде сте?

— Господин Салвадор, в момента не разполагам с много време. Налага се да напусна града.

— Сигурен ли сте, че сте добре?

— Да. Чуйте, Алисия Марласка е мъртва.

— Вдовицата? Мъртва?

Последва продължително мълчание. Като че ли чух Салвадор да хлипа и мислено се проклекх, задето му съобщих тази новина така неделикатно.

— Още ли сте там?

— Да...

— Обаждам се, за да ви предупредя да внимавате много. Ирене Сабино е жива и ме преследва. Има и още някого с нея. Мисля, че е Жако.

— Жако Корбера?

— Не съм сигурен, че е той. Според мен знаят, че съм по дирите им и се опитват да заставят всички, които са разговаряли с мен, да млъкнат. Вие май имахте право...

— Но защо Жако би изникнал отново чак сега? — попита Салвадор. — Това просто няма смисъл.

— Не зная. Време е да тръгвам. Исках само да ви предупредя.

— Не се тревожете за мен. Ако онова копеле реши да ме посети, ще бъда готов да го посрещна. От двайсет и пет години съм все в готовност.

Началник-гарата изсвири, за да оповести, че влакът вече потегля.

— Не се доверявайте на никого, чувате ли ме? Ще ви звънна веднага щом се върна в града.

— Благодаря ви, че се обадохте, Мартин. И си отваряйте очите на четири.

Влакът вече бе започнал да се плъзга край перона, когато потърсих убежище в купето си и се стоварих на седалката. Оставих се да ме унесат топлият въздух от радиатора и лекото потракване на влака. Излязохме от пределите на града, като прекосихме гората от фабрики и комини, която го ограждаше, и избягахме от алената светлина, покрила го като плащаница. Пустошта, осеяна с хангари и изоставени в резервни коловози влакове, бавно се стопи в една безкрайна равнина от ниви, гори, реки и хълмове, увенчани с големи къщи и наблюдателни кули. От мъглата изскачаха каруци и селца. Малки гари прелитаха край нас, а в далечината като миражи изникваха камбанарии и чифлици.

По едно време заспах и когато се събудих, пейзажът бе изцяло променен. Сега прекосяхме стръмни долини със скалисти зъбери, които се издигаха между езера и потоци. Влакът се носеше покрай гъсти гори, плъзнали по планински склонове, които изглеждаха безкрайни. След известно време лабиринтът от възвишения и тунели, прорязани в скалите, отстъпи пред голяма открита долина с необятни простори, където стада диви коне препускаха по снега, а в далечината се съзираха малки селца от каменни къщи. От другата страна се извисяваха върховете на Пиренеите, а заснежените им склонове пламтяха от кехлибареното сияние на падащия здрач. Пред нас се виждаха куп къщи и сгради, струпани на един хълм. Контрольорът надникна в купето ми и ми се усмихна.

— Следваща спирка Пучсерда — обяви той.

Влакът спря, изпусайки вихър от пара, който заля целия перон. Щом слязох, ме обгърна мъгла с дъх на електричество. След малко чух камбанката на началник-гарата и влакът потегли отново. Докато вагоните се плъзгаха по релсите, очертанията на гарата полека изплуваха като мираж край мен. Бях сам на перона. Фина завеса от ситен като пудра сняг се сипеше безкрайно бавно. Червеникаво слънце

надничаше на запад изпод купола на облаците и от лъчите му снегът искреше като жарава. Приближих се до канцеларията на началник-гарата, почуках на стъклената врата и той вдигна поглед. Отвори вратата и ме изгледа равнодушно.

— Можете ли да ми кажете как да намеря едно място, наречено Вила Сан Антонио?

Началник-гарата повдигна вежда.

— За санаториума ли става дума?

— Да, така мисля.

Той доби замисления вид на човек, който преценява как най-добре да упъти другоземец, и ми начерта следния маршрут, използвайки цял каталог от жестове и мимики:

— Трябва да минете през селото, да пресечете площада с църквата и да стигнете до езерото. От другата му страна ще видите дълъг булевард с големи къщи от двете страни, който води до Пасео де ла Риголиса. Там, на ъгъла, има една триетажна сграда, заобиколена от голяма градина. Това е санаториумът.

— А знаете ли къде мога да отседна тук?

— Пътъом ще минете край хотел „Лаго“. Кажете им, че ви праща Себас.

— Благодаря.

— Желая ви късмет...

Прекоших самотните селски улици под падащия сняг, като търсех да зърна очертанията на църковната камбанария. По пътя се разминах с неколцина местни жители, които ме поздравиха с кимване и ме изгледаха подозрително. Когато стигнах площада, двама младежи, които разтоварваха количка с въглища, ме упътиха нататък и няколко минути по-късно се озовах на улица, прокарана покрай голямо замръзнало езеро. То бе оградено с представителни имения със заострени кули, а една маркирана с пейки и дървета алея се виеше като панделка около обширната бяла повърхност, върху която се виждаха малки гребни лодки, сковани от леда. Приближих се до брега и се спрях да погледам замръзналите води, ширнали се пред нозете ми. Ледената покривка бе дебела навярно около педя и на някои места

проблясваше като непрозрачно стъкло, едва загатвайки за черните води, които течаха под черупката ѝ.

Хотел „Лаго“, който се издигаше край езерото, бе голяма двуетажна постройка, боядисана в тъмночервено. Преди да продължи пътя си, се отбих там да си резервирам стая за две нощувки, които заплатих предварително. Администраторът на рецепцията ме уведоми, че хотелът бил почти празен, тъй че аз имах възможност за избор.

— От стая 101 се открива великолепна гледка на изгрева над езерото — обясни той. — Но ако предпочитате изглед на север, мога да ви предложа...

— Изберете вие — прекъснах го аз, безразличен към величествената красота на този пейзаж, над който вече се спускаше здрач.

— Тогава нека да е 101. Лятно време това е предпочитаната стая на младоженците.

Той ми подаде ключовете за въпросния брачен апартамент и ми съобщи в кои часове мога да вечерям в трапезарията. Казах му, че ще се прибера по-късно, и го попитах дали Вила Сан Антонио се намира далече от хотела. Човекът придоби същото изражение, което бях видял на лицето на началник-гарата, сетне поклати глава с дружелюбна усмивка.

— Съвсем близо е, на десет минути път оттук. Ако тръгнете по алеята в края на тази улица, ще я видите в дъното. Няма начин да я пропуснете.

Десет минути по-късно стоях пред портите на голяма градина, осеяна с окапала шума, която се подаваше изпод снега. Малко по-нататък Вила Сан Антонио се издигаше като мрачен часовей, обгърнат от ореол златиста светлина, която струеше от прозорците. Прекосих градината с разтуптяно сърце, а ръцете ми се потяха въпреки пронизващия студ. Качих се по стълбите, водещи към главния вход, и влязох във вестибюла, настлан с черни и бели плочки като шахматна дъска. Той водеше към едно стълбище, на което видях млада жена с униформа на медицинска сестра; тя държеше за ръка някакъв треперещ мъж, който изглеждаше така, сякаш бе обречен вечно да виси

между две стъпала, сякаш целият му живот бе застинал в един-единствен миг.

— Добър ден — изрече един глас от дясната ми страна.

Очите ѝ бяха черни и строги, от острите черти не лъхаше никакво съчувствие; имаше сериозния вид на човек, който се е научил да очаква само лоши новини. Навярно скоро бе прехвърлила петдесетте и всичко у нея излъчваше авторитет и висок ранг, макар и да носеше същата униформа като младата сестра, която придружаваше треперещия старец.

— Добър ден. Търся една дама на име Кристина Сание. Имам причини да смятам, че е отседнала тук...

Жената ме наблюдаваше, без да мигне.

— Тук не отсяда никой, господине. Това място не е нито хотел, нито пансион.

— Извинете ме, току-що пристигам от път. Дълго пътувах, за да открия тази личност и...

— Не се извинявайте — рече сестрата. — Мога ли да попитам дали сте неин роднина или близък приятел?

— Казвам се Давид Мартин. Тук ли е Кристина Сание? Моля ви...

Изражението на сестрата се смекчи. Последваха едва загатната приветлива усмивка и кимване. Поех дълбоко дъх.

— Аз съм Тереса, сестрата, която отговаря за нощната смяна. Ако бъдете така любезен да ме последвате, господин Мартин, ще ви заведа до кабинета на доктор Санхуан.

— Как е госпожица Сание? Мога ли да я видя?

Още една лека, непроницаема усмивка.

— Оттук, моля.

Стаята представляваше правоъгълник от четири боядисани в синьо стени без прозорци и бе осветена от две лампи, които висяха от тавана и излъчваха металическа светлина. Единствените три предмета в помещението бяха една гола маса и два стола. Беше студено и въздухът миришеше на някакъв дезинфектант. Сестрата бе нарекла това кабинет, но след като почаках десет минути сам в тази стая, закотвен на един от столовете, не можех да я възприема другоаче,

освен като килия. Въпреки че вратата беше затворена, отгатък стените се чуваха гласове, понякога и откъслечни викове. Вече бях почнал да губя представа колко време съм прекарал там, когато вратата се отвори и влезе един мъж на около трийсет и пет години, облечен с бяла престилка; усмивката му бе студена като въздуха в стаята. Доктор Санхуан, предположих. Той заобиколи масата и седна на другия стол, подпря ръце на масата и няколко секунди ме наблюдава с бегло любопитство, преди да заговори.

— Давам си сметка, че идвате от дълъг път и навярно сте изморен, но бих искал да зная защо господин Педро Видал не е тук — рече той най-сетне.

— Той не можа да дойде.

Докторът се взираше в мен, без да мигне, и чакаше. Погледът му беше хладен; явно бе от хората, които слушат, но не чуват.

— Мога ли да я видя?

— Не можете да видите никого, докато не ми кажете истината и не разбере причината за вашето идване.

Кимнах с въздишка, предавайки се. Не бях пропътувал сто и петдесет километра, за да лъжа.

— Казвам се Мартин, Давид Мартин. Приятел съм на Кристина Сание.

— Тук я наричаме госпожа Видал.

— Хич не ме интересува как я наричате. Искам да я видя, и то веднага.

Докторът въздъхна.

— Вие ли сте писателят?

Надигнах се нетърпеливо от стола си.

— Що за място е това? Защо не може да я видя?

— Седнете, моля ви. Умолявам ви.

Той посочи стола и ме изчака да седна отново.

— Мога ли да попитам кога я видяхте или разговаряхте с нея за последен път?

— Преди малко повече от месец — отвърнах аз. — Защо?

— Познавате ли някого, който може да я е виждал или да е разговарял с нея оттогава насам?

— Не, нямам представа. Какво става тук?

Докторът повдигна дясната си ръка към устните си, като явно преценяваше какво да каже.

— Господин Мартин, опасявам се, че имам лоши новини.

Усетих как ме сви под лъжичката.

— Какво ѝ е на Кристина?

Докторът ме изгледа, без да отговори, и за пръв път ми се стори, че зърнах сянка от съмнение в очите му.

— Не зная — отвърна най-сетне той.

Поехме по един къс коридор с метални врати от двете страни. Доктор Санхуан вървеше пред мен с връзка ключове в ръка. Докато минавах покрай вратите, ми се стори, че долавям зад тях шепот, сподавен смях и плач. Стаята беше в края на коридора. Докторът отвори вратата, спря се на прага и ме изгледа с непроницаемо изражение.

— Петнайсет минути — рече той.

Влязох вътре и го чух как затвори вратата зад гърба ми. Пред мен се откри едно помещение с висок таван и бели стени, които се отразяваха в под от лъскави плочки. От едната страна имаше легло с метална рамка, оградено със завеса от тюл; то бе празно. Големият френски прозорец разкриваше изглед към заснежената градина, дърветата и езерото в далечината.

Забелязах я, едва когато пристъпих няколко крачки навътре в стаята. Седеше на едно кресло до прозореца, облечена в бяла нощница, а косата ѝ бе прибрана в плитка. Заобиколих креслото и я погледнах, но очите ѝ останаха напълно неподвижни. Когато коленичих до нея, дори не мигна. Сложих ръката си върху нейната, но тя не помръдна и едно мускулче. Тогава забелязах бинтовете, покриващи ръцете ѝ от китките до лактите, и ремъците, които я държаха вързана за креслото. Помилвах бузата ѝ, по която тъкмо се стичаше една сълза.

— Кристина — промълвих аз.

Погледът ѝ остана безизразен, тя сякаш не осъзнаваше присъствието ми. Взех един стол и седнах срещу нея.

— Това съм аз, Давид — прошепнах.

Прекарахме четвърт час така, в мълчание; ръката ѝ бе в моята, погледът — все така празен, а думите ми останаха без отговор. По

някое време чух, че вратата се отвори отново, и усетих как някой внимателно ме хвана за ръката и ме дръпна да стана. Беше доктор Санхуан. Оставих се да ме изведе в коридора, без да се съпротивявам. Докторът затвори вратата и ме отведе обратно в ледения си кабинет. Рухнах на стола и го изгледах, неспособен да изрека и една дума.

— Искате ли да ви оставя сам за няколко минути? — попита той.

Кимнах. Докторът излезе и затвори вратата след себе си. Взрях се в дясната си ръка, която трепереше, и я свих в юмрук. Почти не чувствах студа в стаята и вече едва чувах виковете и гласовете, които се процеждаха през стените. Осъзнавах само, че не ми достигаше въздух и изпитвах нужда да се махна от това място.

Доктор Санхуан ме намери в трапезарията на хотела, където седях недалеч от огъня пред една недокосната чиния. Нямаше други хора освен една камериерка, която обикаляше празните маси и лъскаше с кърпа приборите върху покривките. Навън се бе смрачило и снегът се сипеше бавно, като прах от натрошено синьо стъкло. Докторът се приближи до моята маса и ми се усмихна.

— Допусках, че ще ви намеря тук — рече той. — Всички посетители накрая се озовават в този хотел. И аз прекарах тук първата си нощ в това село, когато пристигнах преди десет години. Коя стая ви дадоха?

— Предполага се, че е любимата на младоженците — с изглед към езерото.

— Не им вярвайте. За всички стаи казват същото.

Извън пределите на санаториума и без бялата си престилка, доктор Санхуан имаше по-меко и приветливо излъчване.

— Едвам ви познах без униформата ви — отбелязах аз.

— Медицинското поприще е като военното. Расото прави монаха — отвърна той. — Как се чувствате?

— Добре съм. Имал съм и по-лоши дни.

— Ясно. Не ви заварих одеде в кабинета, когато се върнах да ви потърся.

— Трябваше да изляза на въздух.

— Разбирам. Все пак разчитах, че няма да се впечатлите чак толкова.

— Защо?

— Защото имам нужда от вас. По-точно казано, Кристина има нужда от вас.

Преглътнах с мъка.

— Навярно ме мислите за страхливец.

Докторът поклати глава.

— От колко време е така? — попитах.

— От няколко седмици. Практически, откакто пристигна тук. И постепенно се влошава.

— Осъзнава ли къде се намира?

Той сви рамене.

— Трудно е да се каже.

— Какво се е случило с нея?

Доктор Санхуан въздъхна.

— Преди четири седмици я намерили недалеч оттук, в селското гробище, просната върху гроба на баща ѝ. Бълнувала и страдала от хипотермия. Доведоха я в санаториума, понеже един от Цивилната гвардия я познал, тъй като я бил виждал миналата година, когато тя прекара тук няколко месеца заради баща си. Много хора в селото я познават. Приехме я и няколко дена беше под наблюдение. Беше обезводнена и вероятно не бе спала дни наред. От време на време идваше в съзнание и тогава говореше за вас. Казваше, че се намирате в голяма опасност. Накара ме да се закълна, че няма да се обаждам на никого, даже и на съпруга ѝ, докато тя самата не е в състояние да го стори.

— Въпреки желанието ѝ, защо не осведомихте Видал какво се е случило?

— Щях да го направя, но... Навярно ще ви се види абсурдно.

— Кое?

— Бях убеден, че тя бяга от нещо, и счетох, че е мой дълг да ѝ помогна.

— От какво бяга?

— Не съм сигурен — отвърна той със загадъчно изражение.

— Какво премълчавате пред мен, докторе?

— Аз съм просто лекар. Има неща, които не разбирам.

— Какви неща?

Доктор Санхуан се усмихна неспокойно.

— Кристина мисли, че в нея е влязло нещо, или някой, и иска да я погуби.

— Кой иска това?

— Зная само, че според нея нещото има някаква връзка с вас и я плаши. Ето защо вярвам, че никой друг не е в състояние да ѝ помогне. Пак по тази причина не се обадох и на Видал, както би следвало да постъпя; понеже знаех, че рано или късно вие ще се появите тук.

Той ме изгледа със странна смесица от жал и отчаяние.

— Аз също съм привързан към нея, господин Мартин. През онези месеци, които Кристина прекара тук, посещавайки баща си... накрая станахме добри приятели. Предполагам, че не ви е говорила за мен — едва ли е имала причина да го прави. Това бе твърде труден период за нея. Тя ми довери много неща, както и аз на нея — неща, които не съм разказвал никому. Всъщност дори ѝ предложих брак — както виждате, тук и лекарите сме малко смахнати. Разбира се, тя ми отказа... Не зная защо ви разправам всичко това.

— Но тя ще се оправи, нали, докторе? Ще се възстанови...

Доктор Санхуан се загледа в огъня с тъжна усмивка.

— Надявам се — отвърна той.

— Искам да я отведа с мен.

Той повдигна вежди.

— Да я отведете? Къде?

— Вкъщи.

— Господин Мартин, позволете ми да бъда откровен с вас. Дори като оставим настрана факта, че не сте пряк родственик на пациентката, нито пък сте нейният съпруг — което е просто едно законно изискване, — Кристина не е в състояние да отиде където и да е с когото и да било.

— Нима е по-добре за нея да седи в някаква разнебитена къща с вас, завързана за стол и упоена? Не ми казвайте, че отново сте ѝ направили предложение за брак.

Докторът внимателно се взря в мен, преглъщайки обидата, която моите думи очевидно му бяха нанесли.

— Господин Мартин, радвам се, че сте тук, защото вярвам, че заедно с вас ще можем да помогнем на Кристина. Мисля, че вашето присъствие ще ѝ позволи да излезе от скривалището, в което се е оттеглила. Смятам, че е така, защото единствената дума, която тя произнесе през последните две седмици, беше вашето име. Каквото и да се е случило с нея, според мен то има някаква връзка с вас.

Докторът ме гледаше така, сякаш очакваше нещо от мен, нещо, което би дало отговор на всичките му въпроси.

— Мислех, че ме е напуснала — подхванах аз. — Канехме се да заминем заедно и да зарежем всичко. Бях излязъл за малко да купя

билетите за влака и да свърша една работа. Отсъствах не повече от час и половина, но когато се прибрах вкъщи, Кристина вече я нямаше.

— Случи ли се нещо, преди тя да си тръгне? Скарахте ли се?

Прехапах устни.

— Не бих го нарекъл скарване.

— А как бихте го нарекли?

— Сварих я да преглежда едни книжа, свързани с моята работа, и мисля, че тя се засегна от реакцията ми, която навярно изтълкува като липса на доверие от моя страна.

— За нещо важно ли ставаше дума?

— Не. Просто един ръкопис, чернова.

— Мога ли да попитам какво представляваше този ръкопис?

Поколебах се.

— Приказно повествование.

— За деца?

— За семейна публика, да речем.

— Разбирам.

— Не, не мисля, че разбирате. Нямаше никаква разправия. Кристина просто малко се разсърди, защото не ѝ разреших да прегледа текста, но това беше всичко. Когато я оставих, тя си беше добре и приготвяше багажа. Този ръкопис няма никакво значение.

Докторът кимна по-скоро от любезност; не изглеждаше особено убеден.

— Възможно ли е, докато вие сте били навън, някой да я е посетил в дома ви?

— Никой освен мен не знаеше, че тя е там.

— Хрумва ли ви някаква причина, поради която тя би решила да напусне къщата, преди вие да се върнете?

— Не. Защо?

— Това са само въпроси, господин Мартин. Опитвам се да си изясня какво е станало от мига, когато сте я видели за последен път, до мига на нейната поява тук.

— Тя каза ли кой или какво е влязло в нея?

— Това е просто начин на изразяване, господин Мартин. Нищо не е влязло в Кристина. Нерядко се случва пациенти, които са имали травматично преживяване, да усещат присъствието на покойни роднини или въображаеми личности, включително да се оттеглят в

собственото си съзнание и да затворят всяка врата към външния свят. Това е емоционална реакция, начин на самозащита срещу чувства и емоции, които се оказват неприемливи. Това не бива да ви тревожи сега. В случая е важно друго нещо, което ще ни помогне — ако има някой, който да е важен за Кристина в момента, то този човек сте вие. От онова, което сподели с мен на времето, а и от наблюденията ми през последните седмици зная, че тя ви обича, господин Мартин. Обича ви, както не е обичала никого другиго, и както с положителност никога не би обикнала мен. Ето затова моля за помощта ви, моля ви да не се оставяте да ви заслепят страхът и негодуванието и да ми съдействате, защото и двамата искаме едно и също. И двамата искаме Кристина да е в състояние да напусне това място.

Кимнах засрамен.

— Извинете ме, ако одева...

Докторът вдигна ръка, за да ме накара да млъкна. Стана и си облече палтото, сетне се ръкува с мен.

— Очаквам ви утре — рече той.

— Благодаря ви, докторе.

— Аз ви благодаря, задето дойдохте тук.

На следващата сутрин излязох от хотела, когато слънцето вече се издигаше над замръзналото езеро. Група дечурлига си играеха на брега, като хвърляха камъни и се опитваха да улучат корпуса на една малка лодка, заседнала сред леда. Снеговалежът бе спрял и в далечината се виждаха бели планини и големи облаци, плъзгащи се по небето като внушителни градове от пара. Стигнах до Вила Сан Антонио малко преди девет сутринта. Доктор Санхуан ме чакаше в градината заедно с Кристина. Седяха на слънце и той държеше ръката ѝ, докато ѝ говореше нещо. Тя почти не го гледаше. Когато ме видя да прекосявам градината, докторът ми направи знак да отида при тях. Беше запазил стол за мен точно срещу Кристина. Седнах и я погледнах; очите ѝ се взираха в моите, без да ме виждат.

— Кристина, виж кой е дошъл — рече докторът.

Взех ръката ѝ и се преместих по-близо до нея.

— Говорете ѝ — каза ми доктор Санхуан.

Кимнах, чувствайки се изгубен в този отсъстващ поглед — не намирах какво да кажа. Докторът стана и ни остави сами. Видях го как влезе в санаториума, но не преди да нареди на една от сестрите да ни държи под око. Без да обръщам внимание на присъствието на сестрата, приближих стола си до Кристина. Отметнах косата от челото ѝ и тя се усмихна.

— Помниш ли ме? — попитах аз.

Можех да видя собственото си отражение в очите ѝ, но нямах представа дали тя ме виждаше и дали чуваше гласа ми.

— Докторът казва, че скоро ще се оправяш и ще можем да си отидем къщи. Или където пожелаеш. Мисля да изоставя къщата с кулата и да заминем някъде далече, както ти искаше. Там, където никой няма да ни познава, нито ще го е грижа кои сме и откъде идваме.

Бяха ѝ сложили вълнени ръкавици, които скриваха бинтовете на ръцете ѝ. Беше отслабнала и кожата ѝ бе прорязана от дълбоки бръчки; устните ѝ бяха напукани, а погледът — мътен и безжизнен. Аз само се усмихвах и милвах бузите и челото ѝ, като говорех неспирно и ѝ разправях колко ми бе липсвала, как я бях търсил надлъж и шир. Прекарахме така около два часа, след което докторът се върна с една сестра и двамата отведоха Кристина вътре. Останах да седя в градината, не знаейки къде другаде да отида, докато не видях доктор Санхуан да се появява отново на вратата. Той се приближи и седна до мен.

— И думичка не каза — рекох аз. — Май не осъзнаваше, че съм тук.

— Грешите, приятелю. Това е бавен процес, но ви уверявам, че вашето присъствие ѝ помага, и то много.

Кимнах, приемайки слабите утешения и благородните лъжи на доктора.

— Утре ще опитаме отново — рече той.

Беше едва пладне.

— И какво ще правя аз до утре? — попитах.

— Нали сте писател? Пишете. Напишете нещо за нея.

Върнах се в хотела, вървейки покрай езерото. Администраторът ми обясни как да намеря единствената книжарница в селото, откъдето успях да си купя листове хартия и една писалка, която явно бе лежала там от незапомнени времена. Въръжен по този начин, аз се затворих в стаята си. Преместих масата до прозореца и помолих да ми донесат термос с кафе. Почти цял час се вирах в езерото и планините в далечината, преди да напиша и една-едничка дума. Спомних си старата фотография, подарена ми от Кристина — онова изображение на малко момиченце, крачещо по дървен кей, който се връзваше в морето; образ, чиято загадка винаги се бе изплъзвала от нейната памет. Представих си как вървя по същия кей, как стъпките ми ме носят след нея и думите започнаха да се леят полека, нахвърляйки една кратка история. Знаех, че ще напиша историята, която Кристина никога не бе могла да си спомни, същата история, отвела я в детството ѝ към онези блестящи води, над които крачеше, уловила за ръка някакъв непознат. Щях да напиша разказ за несъстоялия се спомен, спомена за един откраднат живот. Образите и светлината, надничачи измежду фразите, ме върнаха отново към онази стара, сенчеста Барселона, която бе създала и двама ни. Писах, докато слънцето залезе, а в термоса не остана и капка кафе, докато синята луна озари замръзналото езеро и ме заболяха очите и ръцете. Тогава пузнах писалката и бутнах настрани листата, оставени на масата. Когато администраторът почука на вратата ми, за да попита дали ще слеза да вечерям, аз не го чух. Бях заспал дълбоко и поне веднъж в живота си сънувах и вярвах, че думите, та дори и моите собствени, имат силата да изцеляват.

Четири дена изминаха все в този дух. Събуждах се призори и излизах на балкона на стаята си, за да погледам как слънцето обагря в червено езерото в нозете ми. Отивах в санаториума към осем и половина и обикновено заварвах доктор Санхуан седнал на стъпалата

пред входа, откъдето съзерцаваше градината с димяща чаша кафе в ръка.

— Никога ли не спите, докторе? — питах го аз.

— Не повече от вас — отвърщаше той.

Някъде към девет докторът ме завеждаше до стаята на Кристина и ми отваряше вратата. Сетне ни оставяше насаме. Винаги я сварвах да седи в същото кресло пред прозореца. Примъквах един стол до нея и я хващах за ръката. Тя едва осъзнаваше присъствието ми. После се залавях да ѝ чета страниците, които бях написал за нея предната нощ. Всеки ден започвах да чета от самото начало. Понякога спирах за миг и вдигайки поглед, с изненада виждах как по устните ѝ играе едва забележима усмивка. Прекарвах целия ден с нея чак до свечеряване, когато докторът се появяваше и ме помолваше да си тръгна. После се потътрих из пустите, заснежени улици и се връщах в хотела, хапвах нещо за вечеря и се качвах в стаята си, където продължавах да пиша, докато капнех от умора. Дните вече нямаха име.

На петия ден влязох в стаята на Кристина, както правех всяка сутрин, и заварих празно креслото, в което тя винаги ме чакаше. Огледах се разтревожен и я открих на пода, свита на кълбо в един ъгъл и обгърнала коленете си с ръце, а лицето ѝ бе обляно в сълзи. Усмихна се, щом ме видя, и аз разбрах, че ме е познала. Коленичих до нея и я прегърнах. Не вярвам някога да съм бил тъй щастлив, както в онези окаяни секунди, в които почувствах дъха ѝ в лицето си и видях, че някаква светлинка се е върнала в очите ѝ.

— Къде беше? — попита ме тя.

Същия следобед доктор Санхуан ми даде разрешението си да я изведа на разходка за около час. Повървахме до езерото и седнахме на една пейка. Кристина започна да ми разказва един свой сън — историята на малко момиченце, живеещо в тъмен град-лабиринт, чиито улици и сгради били живи и се хранили с душите на своите обитатели.

В този сън, както и в разказа, който ѝ бях чел дни наред, момиченцето сполучило да избяга и стигнало до някакъв кей, връзващ се в едно безкрайно море. Вървяло, уловило за ръка непознат мъж без име и лице. Той бил спасил детето и сега го придружавал до самия край на онази простряна над водите дървена платформа, където го чакал някой; някой, когото тя така и не бе успяла да види, защото сънят ѝ, досущ като историята, която ѝ четях, бе останал недовършен.

Кристина смътно си спомняше Вила Сан Антонио и доктор Санхуан. С изчервено лице ми разказа, че ѝ се струвало, че той ѝ направил предложение за женитба предната седмица. Времето и пространството явно се объркваха в представите ѝ. Понякога си мислеше, че баща ѝ е бил приет в една от стаите на санаториума, а тя е дошла да го посети. Миг по-късно не си спомняше как се е озовала там, а на моменти дори не си задаваше този въпрос. Помнеше, че съм излязъл да купя билети за влака, и навремени споменавах утрото, в което бе изчезнала, сякаш това се бе случило предния ден. Понякога ме бъркаше с Видал и ме молеше за прошка. Друг път някакъв страх помрачаваше лицето ѝ и тя се разтреперваше от глава до пети.

— Приближава се — казваше тя тогава. — Трябва да си вървя, преди да те е видял.

Сетне се умълчаваше, безразлична към моето присъствие и към околния свят, сякаш нещо я бе завлякло в някакво далечно и недостъпно място. След няколко дена убеждението, че Кристина е изгубила разсъдъка си, започна да оказва силно въздействие върху мен. Първоначалната надежда се примеси с горчилка и понякога, когато се завръщах нощем в хотелската си килия, чувствах как в мен отново зейва онази стара бездна от мрак и ненавист, която смятах за забравена. Доктор Санхуан, който ме наблюдаваше със същото търпение и настойчивост, с които се отнасяше към своите пациенти, ме бе предупредил, че това ще се случи.

— Не бива да губите надежда, приятелю мой — казваше той. — Отбелязваме голям напредък. Имайте вяра.

Аз кимах послушно и се връщах ден след ден в санаториума, за да извеждам Кристина на разходка до езерото и да изслушвам онези сънувани спомени, които вече ми бе разказала десетки пъти, но всяко следващо утро ги откриваше наново. Всеки ден ме питаше къде съм бил, защо не съм се върнал да я потърся, защо съм я оставил сама. Всеки ден ме гледаше от своята невидима клетка и ме молеше да я прегърна. Всеки ден, щом се сбогувах с нея, ме питаше дали я обичам и аз неизменно ѝ отговарях едно и също.

— Винаги ще те обичам — казвах. — Винаги.

Една нощ се събудих от тропане по вратата на стаята ми. Часът беше три сутринта. Повлякох се да отворя, още сънен, и заварих на прага една от сестрите от санаториума.

— Доктор Санхуан ме помоли да ви извикам.

— Какво се е случило?

Десет минути по-късно минах през вратите на Вила Сан Антонио. Виковете се чуваха още от градината. Кристина явно се бе заключила отвътре в стаята си. Доктор Санхуан, който изглеждаше така, сякаш не бе спал цяла седмица, се мъчеше да насили вратата с помощта на двама болногледачи. Чуваше се как вътре Кристина крещи и удря по стените, събаряйки мебелите и трошейки всичко, което ѝ се изпречеше.

— Кой е в стаята при нея? — попитах аз, смразен от ужас.

— Никой — отвърна докторът.

— Но тя говори на някого... — възразих аз.

— Сама е.

Един надзирател дотърча, носейки голям метален лост.

— Само това успях да намеря — рече той.

Докторът кимна и надзирателят се зае да разбие вратата с лоста.

— Как е успяла да се заключи отвътре? — попитах аз.

Нямам представа...

За пръв път ми се стори, че съзрях уплаха на лицето на доктора; той избягваше погледа ми. Надзирателят беше на път да се пребори с ключалката, когато от другата страна на вратата изведнъж се възцари тишина.

— Кристина? — извика докторът.

Нямаше отговор. Вратата най-сетне поддаде и се разтвори с трясък. Последвах доктора в стаята, която тънеше в мрак. Леден вятър вееше през отворения прозорец. Столовете, масите и креслата бяха съборени, а стените — оплескани с криволици от нещо, което изглеждаше като черна боя. Оказа се кръв. От Кристина нямаше и следа.

Болногледачите изтичаха на балкона и внимателно огледаха градината за дири от стъпки в снега. Докторът се озърташе насам-натам, търсейки Кристина. Тогава чухме смях, който идваше откъм банята. Отидох до вратата ѝ и я отворих. Подът бе осеян с натрошени

стъкла. Кристина седеше на плочките, подпряна на металната вана като счупена кукла. Кръв течеше от ръцете и нозете ѝ, които бяха изпонарязани и покрити с късчета стъкло. От процепите в огледалото, което бе разбила с юмруци, все още се стичаше нейната кръв. Взех я в обятията си и потърсих погледа ѝ. Тя ми се усмихна.

— Не го пусках да влезе — рече.

— Кого?

— Той искаше да забравя, но аз не го пусках да влезе — повтори Кристина.

Докторът коленичи до мен и прегледа раните, които покриваха тялото ѝ.

— Моля ви — промълви той, като ме бутна настрана. — Не сега.

Един от болногледачите бе изтичал за носилка. Помогнах им да положат Кристина върху нея и държах ръката ѝ, докато я караха към един кабинет, където доктор Санхуан ѝ инжектира някакво успокоително, което отне съзнанието ѝ за броени секунди. Стоях до нея и гледах в очите ѝ, докато се превърнаха в празни огледала, след което една сестра ме хвана за ръката и ме изведе от кабинета. Останах там, наред тъмния коридор, който миришеше на дезинфектант; ръцете и дрехите ми бяха изцапани с кръв. Подпрях се на стената и полака се свлякох на пода.

Кристина се събуди на следващия ден, за да открие, че е завързана с кожени ремъци за леглото и затворена в стая без прозорци, където само една висяща от тавана крушка пръскаше бледа светлина. Бях прекарал нощта на един стол в ъгъла, като само я наблюдавах, изгубил всякаква представа за времето. Тя внезапно отвори очи и лицето ѝ се разкриви, когато почувства пронизващата болка от раните по ръцете.

— Давид? — повика ме тя.

— Тук съм — отвърнах.

Приближих се до леглото и се наведох, за да може тя да види лицето ми и анемичната усмивка, която бях репетирал заради нея.

— Не мога да помръдна.

— Вързана си с ремъци. За твое добро е. Докторът ще ти ги махне, когато дойде.

— Махни ги ти.

— Не мога. Докторът е този, който трябва да...

— Моля те.

— Кристина, по-добре е да...

— Моля те.

В погледа ѝ се четяха страх и болка, но най-вече една яснота, едно присъствие, които виждах за пръв път, откакто я посещавах в санаториума. Това отново беше тя. Развързах първите два ремъка, които се кръстосваха върху раменете и кръста ѝ. Помилвах лицето ѝ. Тя трепереше.

— Студено ли ти е?

Поклати глава.

— Искаш ли да повикам доктора?

Отново поклати глава.

— Давид, погледни ме.

Седнах на ръба на леглото и я погледнах в очите.

— Трябва да я унищожиш — рече тя.

— Не те разбирам.

— Трябва да я унищожиш.

— Кое да унищожа?

— Книгата.

— Кристина, по-добре да повикам доктора...

— Не. Изслушай ме.

Тя стисна ръката ми с всички сили.

— Помниш ли онази сутрин, когато ти отиде да купиш билетите?

Тогава аз се качих повторно в кабинета ти и отворих сандъка.

Поех дълбоко дъх.

— Намерих ръкописа и започнах да го чета.

— Това е просто приказка, Кристина...

— Не ме лъжи. Прочетох го, Давид. Или поне прочетох достатъчно, за да разбере, че трябва да го унищожа...

— Не бива да се тревожиш за това сега. Нали ти казах, че изоставих ръкописа.

— Но той не те е изоставил. Опитах се да го изгоря...

При тези думи пуснах ръката ѝ за миг, потискайки един студен гняв, който се надигна в мен при спомена за изгорелите кибритени клечки на пода на моя кабинет.

— Опитала си се да го изгориш?

— Да, но не можах — промълви тя. — В къщата имаше още някого.

— Никой не е бил в къщата, Кристина. Никой.

— Щом запалих кибритената клечка и я поднесох към ръкописа, го усетих зад гърба си. Почувствах удар в тила и паднах.

— Кой те удари?

— Всичко беше много тъмно, сякаш дневната светлина внезапно се бе отдръпнала и не можеше да проникне вътре. Обърнах се, но в мрака успях да видя само очите му. Очи като на вълк.

— Кристина...

— Той взе ръкописа от ръцете ми и го прибра отново в сандъка.

— Кристина, ти не си добре. Нека да повикам доктора и...

— Ти не ме слушаш!

Усмигнах ѝ се и я целунах по челото.

— Разбира се, че те слушам. Но в къщата нямаше никого освен нас...

Тя затвори очи и склони глава, стенойки така, сякаш моите думи бяха кинжали, които я мушкаха отвътре.

— Сега ще повикам доктора...

Наведох се да я целуна отново, сетне се изправих. Тръгнах към вратата, чувствайки погледа ѝ, впит в гърба ми.

— Страхливец — рече тя.

Когато се върнах в стаята заедно с доктор Санхуан, Кристина бе развързала и последния ремък и се клатушкаше с несигурна походка към вратата, оставяйки кървави стъпки по белите плочки. Двамата с доктора отново я сложихме насила върху леглото. Кристина започна да крещи и да се бори с нас с такава ярост, от която чак кръвта ми се смрази. Суматохата привлече вниманието на болничния персонал. Един надзирател ни помогна да я удържим, докато докторът я връзваше повторно с ремъците. Когато най-сетне я обездвижихме, той ме изгледа строго.

— Сега отново ще ѝ сложа успокоително. Стойте тук, но и през ум да не ви минава да я развързвате пак.

За миг останах насаме с нея, мъчейки се да я укротя. Кристина продължаваше да се мята, за да се изтръгне от ремъците. Държах лицето ѝ с ръце и се опитвах да срещна погледа ѝ.

— Кристина, моля те...

Тя ме заплю в лицето.

— Махай се!

Докторът се върна, придружен от една сестра, която носеше метален поднос със спринцовка, превръзки и стъклено шише, съдържащо някакъв жълтеникав разтвор.

— Излезте от стаята — нареди ми той.

Отстъпих към прага. Докторът инжектира успокоителното в ръката на Кристина, докато сестрата я държеше притисната към леглото. Кристина надаваше пронизителни викове. Запуших уши и излязох в коридора.

Страхливец, казах си аз. Страхливец.

Отвъд Вила Сан Антонио се простираше ограден с дървета път, който следваше един напоителен канал и водеше извън пределите на селото. На поставената в рамка карта, която висеше в трапезарията на хотела, въпросният път бе обозначен със сладникавото наименование Алеята на влюбените. Същия следобед, щом напуснах санаториума, се впуснах по тази мрачна пътека, която навяваше мисли по-скоро за самота, отколкото за любовни трепети. Вървах почти половин час, без да срещна жива душа, като се отдалечих от селото дотолкова, че ъгловатите силуети на Вила Сан Антонио и на големите неподдържани къщи около езерото заприличаха на картонени изрезки на хоризонта. Седнах на една от пейките покрай алеята и загледах как слънцето залязваше в другия край на долината Сердания. На около двеста метра от мястото, където седях, се виждаше силуетът на малък усамотен параклис насред едно заснежено поле. Без сам да зная защо, станах и тръгнах към него, проправяйки си път в снега. Когато се приближих на около десетина метра, забелязах, че параклисът нямаше врата. Каменните стени бяха почернели от някакъв пожар, който почти бе унищожил постройката. Качих се по стъпалата, водещи към някогашния вход, и влязох. Отломки от изгорели пейки и паднали от тавана греди се виждаха сред пепелта. Бурени бяха плъзнали в сградата и онова, което някога е било олтар, бе обрасло с тях. Гаснещата светлина на отминаващия ден проникваше през тесните каменни прозорци. Седнах на останките от една пейка пред олтара и се заслушах във вятъра, който шепнеше в процепите на погълнатия от огъня свод. Вдигнах очи нагоре и ми се прииска да имам поне сянка от вярата, която бе хранил моят стар приятел Семпере — вяра в Бога или в книгите, — та да измоля от Бога или от пъкъла да ми отпусне още един шанс, за да измъкна Кристина от онова място.

— Моля те — прошепнах аз, преглъщайки сълзите си.

Сетне се усмихнах горчиво на самия себе си — сразен мъж, отправящ окаяни молитви към един Бог, на когото никога не се бе уповавал. Огледах се наоколо и видях Божия храм, в който нямаше

нищо освен руини и пепел, пустота и самота, и разбрах, че още същата вечер ще се върна да я взема без никакви чудеса и благословии, единствено с моята решимост да я отведа от онова място и да я изтръгна от ръцете на оня малодушен и влюбчив доктор, наумил си да я превърне в своя Спяща красавица. По-скоро щях да подпала санаториума, отколкото да позволя на някого да я пипне отново. Щях да я отведа вкъщи и да умра редом с нея. Омразата и яростта щяха да осветяват пътя ми.

На свечеряване напуснах стария параклис. Прекосих сребристото поле, блеснало под лунните лъчи, и поех пак по алеята с дърветата, следвайки дирята на канала в мрака, докато зърнах в далечината светлините на Вила Сан Антонио и цитаделата от кули и мансарди, която ограждаше езерото. Когато стигнах до санаториума, не си направих труда да позвъня на звънеца на железната врата. Прескочих оградата и крадешком прекосих градината в тъмното. Сетне заобиколих сградата и се приближих до един от задните входи. Беше заключен отвътре, но аз и за миг не се поколебах да счупя стъклото с лакът, за да достигна дръжката на вратата. Тръгнах по коридора, като се вслушвах в гласовете и шепота оттатък стените; долавях във въздуха миризма на бульон, която идваше откъм кухнята. Изминах целия етаж и стигнах до стаята в дъното, където добрият доктор бе затворил Кристина, несъмнено фантазирайки как я превръща в своя собствена спяща принцеса, повалена завинаги в едно райско преддверие, пълно с опиати и ремъци.

Бях очаквал да намеря вратата на стаята заключена, но бравата поддаде под ръката ми, която пулсираше от тъпата болка, причинена от счупването на стъклото. Бутнах вратата и влязох вътре. Първото, което забелязах, бе, че можех да видя как собственият ми дъх се носи на валма пред лицето ми. Второто беше следата от кървави стъпки по белите плочки на пода. Големият прозорец, който гледаше към градината, бе отворен от край до край и пердетата се вееха на вятъра. Леглото беше празно. Приближих се и вдигнах един от кожените ремъци, с които докторът и болногледачите бяха завързали Кристина. Всички ремъци бяха срязани съвсем чисто, сякаш бяха от хартия. Излязох в градината и видях на снега диря от червени стъпки, която

водеше към каменната стена, ограждаща градината. Проследих дирята дотам и опипах стената — имаше кръв по камъните. Изкатерих се и прескочих от другата страна. Блуждаещата диря се отдалечаваше в посока към селото. Спомням си, че в този миг се затичах.

Следвах кървавите отпечатьци по снега, докато стигнах до парка, който граничеше с езерото. Пълната луна светеше над обширната ледена повърхност. Именно там я видях. Вървеше бавно и с накуцване по замръзналото езеро, оставяйки кървава диря след себе си, а бризът развяваше нощницата ѝ. Когато стигнах до брега, Кристина бе изминала около трийсет метра в посока към центъра на езерото. Извиках името ѝ и тя се спря. Обърна се бавно и я видях да се усмихва, а една паяжина от пукнатини изникна под нозете ѝ. Скочих на леда, усещайки как замръзналата повърхност се пука под стъпките ми, и хукнах към нея. Кристина стоеше неподвижно и ме гледаше. Пукнатините под нея се разпростираха като плетеница от черни капилляри. Ледът поддаваше под краката ми и аз паднах ничком.

— Обичам те — чух я да казва.

Запълзях към нея, но мрежата от пукнатини растеше под ръцете ми и вече я обкръжаваше отвсякъде. Деляха ни едва няколко метра, когато чух как ледът изтрещя и поддаде под нозете ѝ. Една черна паст зейна под нея и я погълна като кладенец от катран. Щом Кристина изчезна под повърхността, ледените плочи се съединиха отново, закривайки отвора, през който тя бе пропаднала. Повлечено от течението, тялото ѝ се плъзна на няколко метра под ледената покривка. Успях да се завлека до мястото, където бе попаднала, и заудрях леда с всички сили. Кристина, с отворени очи и коси, които се развяваха във водата, ме гледаше от другата страна на този прозрачен слой. Блъсках, докато направо си потроших ръцете, но напразно. Кристина не откъсваше очите си от моите. Тя сложи ръка върху леда и се усмихна. Последните мехурчета въздух се откъснаха от устните ѝ и зениците ѝ се разшириха за сетен път. Миг по-късно тя бавно потъна завинаги в чернотата.

Не се върнах в хотелската стая да прибера вещите си. Скрит сред дърветата, които ограждаха езерото, забелязах как докторът и двама служители от Цивилната гвардия отидоха в хотела и през големите френски прозорци ги видях да разговарят с администратора. Под прикритието на тъмните, безлюдни улици прекосих селото и се добрах до гарата, която тънеше в мъгла. Две газени лампи ми разкриха силуета на един влак, който чакаше на перона. Червеният семафор, който светеше в края на гарата, хвърляше отблясъци по тъмния му метален скелет. Локомотивът не работеше; сълзи от лед висяха от релсите и лостовете като капки желатин. Вагоните бяха тъмни, а прозорците — забулени от скреж. Канцеларията на началник-гарата не бе осветена. До потеглянето на влака оставаха още няколко часа и перонът беше пуст.

Отидох до един от вагоните и се опитах да отворя вратичката. Беше залостена отвътре. Стъпих на релсите и заобиколих влака. Под покроба на сенките се качих на платформата между двата последни вагона и си опитах късмета със свързващата врата. Оказа се отворена. Промъкнах се във вагона и се добрах в сумрака до едно от купетата. Влязох и се залостих отвътре. Треперейки от студ, рухнах на седалката. Не смеех да затворя очи от страх, че ще видя отново лицето на Кристина, взиращо се в мен изпод леда. Така изминаха много минути, може би цели часове. По някое време се запитах защо всъщност се криех и защо не бях в състояние да почувствам каквото и да било.

Притаен в тази празнота, чаках там като беглец, слушайки безбройните стенания на метала и дървесината, които се свиваха от студа. Вглеждах се в сенките навън, докато накрая сноп лъчи от някаква лампа жулна стените на вагона, а на перона се разнесоха гласове. Изтрих с пръсти мъничко от забуленото в пара стъкло и през тази шпионка видях как машинистът и двама железопътни работници се отправиха към предната част на влака. На десетина метра разстояние началник-гарата разговаряше с двамата служители от

Цивилната гвардия, които бях видял по-рано с доктора в хотела. Видях го как кимна и извади връзка ключове, сетне тръгна към влака, следван от гвардейците. Дръпнах се от прозореца. Няколко секунди по-късно чух дрънчене на ключове и вратичката на вагона се отвори с изщракване. Нечии стъпки се приближаваха към мен. Вдигнах резето, оставяйки вратата на купето отключена, легнах на пода под една от пейките и се притиснах до стената. Чух стъпките на гвардейците, които идваха все по-близо; лъчите от фенерите им чертаеха игли от синя светлина, които шареха по прозорците на купетата. Когато стъпките се спряха пред моето купе, затаих дъх. Гласовете бяха стихнали. Чух как вратата се отвори; чифт ботуши минаха на две педи от лицето ми. Гвардеецът постоя там няколко секунди, сетне излезе и затвори вратата. Стъпките му заглъхнаха във вагона.

Останах на мястото си, напълно неподвижен. След няколко минути дочух някакво тракане и топлият дъх от решетката на радиатора погали лицето ми. Около час по-късно първите лъчи на зората близнаха прозорците. Излязох от скривалището си и погледнах навън. Пътници вървяха по перона, сами или по двойки, влачейки своите куфари и денкове. Локомотивът заработи и тътенът му можеше да се почувства през стените и пода на вагона. След няколко минути пътниците започнаха да се качват във влака и контролорът запали лампите. Настаних се отново на седалката до прозореца, кимайки за поздрав на някои от пътниците, които минаваха покрай купето ми. Когато големият часовник на гарата отброи осем часа, влакът започна да се плъзга по релсите. Едва тогава затворих очи и чух в далечината звъна на църковните камбани, който стигаше до мен като ехото на някакво проклятие.

По обратния път се забавихме значително. Част от електрическите кабели бяха паднали, тъй че пристигнахме в Барселона едва следобеда на онзи петък, 23-ти януари. Градът бе погребан под едно алено небе, по което се простираше мрежа от черен дим. Беше топло, сякаш зимата внезапно си бе отишла, и от решетките на канализацията се издигаше нечист, влажен дъх. Когато отворих входната врата на къщата с кулата, намерих на пода един бял плик. Не си направих труда да го вдигна, защото видях печата с червения восък

и ми стана пределно ясно какво съдържа: напомняне за срещата ми с тартора същата вечер в голямата къща до парка Гюел, където трябваше да му предам ръкописа. Качих се по стълбите в тъмното и отворих вратата на първия етаж. Без да паля лампата, отидох направо горе в кабинета. Приблжих се до прозореца и оттам огледах помещението, цялото озарено от пъкленото сияние на онова огнено небе. Представих си я там, коленичила до сандъка, точно както ми бе описала. Представих си я как отваря сандъка и изважда папката с ръкописа. Как чете онези прокълнати страници, убедена, че трябва да ги унищожи. Как пали кибритените клечки и доближава пламъка до хартията.

В къщата имаше още някого.

Тръгнах към сандъка, но се спрях на няколко крачки от него, сякаш бях застанал зад гърба ѝ и я шпионирах. Сетне се наведох и го отворих. Ръкописът все още лежеше там и ме чакаше. Протегнах ръка, за да докосна леко папката с пръсти. И тогава я видях. Сребърната форма блестеше на дъното на сандъка като перла на дъното на езеро. Взех я с два пръста и я разгледах на светлината на кървавото небе. Брошката с ангела.

— Кучи син — чух се да казвам.

Измъкнах сандъчето със стария револвер на баща ми от чекмеджето на гардероба. Отворих барабана и се уверих, че е зареден. Пъхнах останалото съдържание от кутията за муниции в левия джоб на палтото си. Завих оръжието в една кърпа и го сложих в десния си джоб. Преди да изляза, се спрях за миг и се взрях в непознатия, който ме гледаше от огледалото във вестибюла. Усмихнах се, изпълнен с една спокойна омраза, която пламтеше във вените ми, и излязох в нощта.

Къщата на Андреас Корели се издигаше на хълма, очертана върху плаща на червените облаци. Зад нея леко се полюляваше сенчестата гора на парка Поел. Раздвижени от бриза, листата на дърветата съскаха като змии в мрака. Спрях се пред входа и огледах фасадата. В цялата къща не светеше нито една лампа, а кепенците на прозорците бяха затворени. Чух зад гърба си пъхтенето на кучетата, които дебнеха зад стените на парка, следвайки дирята ми. Измъкнах револвера от джоба си и се обърнах към решетестата порта, където се мяркаха силуетите на животните — течни сенки, които ме наблюдаваха от чернотата.

Приближих се до входната врата на къщата и рязко потропах три пъти с чукчето. Не дочаках да получа отговор. Бях готов да разбия ключалката с изстрел, но това не се оказа необходимо — вратата беше отворена. Завъртях бронзовата дръжка, освобождавайки резето, и дъбовата врата бавно се люшна навътре от инерцията на собствената си тежест. Пред мен се разкри дългият коридор; подът му бе покрит със слой прах, който блестеше като фин пясък. Направих няколко крачки към стълбището, което се издигаше от едната страна на вестибюла и чезнеше в спирала от сенки. После тръгнах по коридора, който водеше към хола. Десетки погледи ме проследиха от галерията стари снимки по стените. Единствените звуци, които долавях, бяха шумът от собствените ми стъпки и дишането ми. Стигнах до края на коридора и спрях там. Нощното сияние се процеждаше през кепенците, хвърляйки в помещението остриета от червеникава светлина. Вдигнах револвера и влязох в хола. Очите ми бързо свикнаха със сумрака. Мебелите бяха на предишните си места, точно както си ги спомнях, но дори при тази оскъдна светлина можех да видя, че са вехти и потънали в прах. Жалки останки. Пердетата висяха разнищени, а боята по стените се лющеше на ивици, които напомняха люспи. Тръгнах към един от прозорците, за да отворя кепенците, тъй че вътре да влезе малко светлина. Бях на два метра от балкона, когато осъзнах, че не съм сам. Замръзнах на място, после бавно се обърнах.

Силуетът се различаваше ясно в ъгъла на стаята, седнал в обичайното си кресло. Зракът, който се процеждаше като кръв през кепенците, разкриваше лъскавите му обувки и очертанията на костюма. Лицето бе напълно скрито в сенките, но знаех, че той ме наблюдава — и че се усмихва. Вдигнах револвера и го насочих към него.

— Зная какво сте направили — казах аз.

Корели не помръдна и едно мускулче. Остана неподвижен като дебнешц паяк. Пристъпих крачка напред, прицелвайки се в лицето му. Стори ми се, че чух въздишка в тъмното; за миг очите му пламнаха от червеникавата светлина и аз бях сигурен, че ще се нахвърли върху мен. Стрелях. Почувствах отката на оръжието като удар с чук по ръката ми. Револверът изпусна облак син дим. Една от ръцете на Корели се свлече от облегалката на креслото и се заклатушка, а ноктите ѝ драскаха по пода. Стрелях отново. Куршумът го улучи в гърдите и проби димяща дупка в дрехите му. Останах така, стиснал револвера с две ръце, не смеейки да направя и една крачка повече, загледан в неподвижния силует в креслото. Поклащането на ръката постепенно замря и тялото замръзна безжизнено, а ноктите, дълги и лъскави, останаха забити в дъбовия под. Нямахме никакъв звук, нито пък намек за движение у това тяло, което току-що бе получило два куршума — един в лицето и един в гърдите. Отстъпих няколко крачки назад към френския прозорец и го отворих с ритници, без да откъсвам поглед от креслото, в което лежеше Корели. Стълб от мъглива светлина нахлу от външната балюстрада към ъгъла на стаята, разкривайки тялото и лицето на тартора. Опитах се да преглътна, но устата ми бе пресъхнала. Първият куршум бе пробил дупка между очите му. Вторият бе пронизал единия му ревер. Нямахме нито капка кръв. Вместо нея от дупките се сипеше ситен, искрящ прах, досущ като от пясъчен часовник, и се трупаше по гънките на дрехите му. Очите му блестяха, а устните му бяха замръзнали в саркастична усмивка. Това бе просто манекен.

Свалих револвера с все още трепереща ръка и бавно се приближих. Надвесих се над гротескната кукла и предпазливо протегнах ръка към лицето ѝ. За миг се побоях, че стъклените очи могат внезапно да се раздвижат, а ноктестите ръце — да се стрелнат към гърлото ми. Докоснах бузата с върха на пръстите си. Емайлирано дърво. Не можах да потисна горчивия си смях — та нима от тартора

можеше да се очаква нещо по-малко от това? Обърнах се още веднъж към подигравателната гримаса и ударих куклата тъй силно с приклада, че я съборих на земята. Нахвърлих се с ритници върху нея и дървената конструкция се разкриви дотолкова, че ръцете и краката ѝ се усукаха в невъзможна поза. Отдръпнах се няколко крачки назад и се огледах наоколо. Забелязах на стената голямото платно с фигурата на ангела и го свалих с едно рязко дръпване. Зад картината открих вратата, която водеше към подземие — спомнях си я от онази нощ, в която бях заспал на това място. Опитах бравата; вратата беше отворена. Огледах стълбата, която се спускаше в един кладенец от мрак. После се отпращих към скрина, от който, както си спомнях, Корели бе извадил стотте хиляди франка по време на първата ни среща в тази къща, и претърсих чекмеджетата му. В едно от тях открих тенекиена кутия със свещи и кибрит. Поколебах се за миг, питайки се дали тарторът бе оставил нарочно и тези неща с надеждата, че ще ги намеря, както бях намерил манекена. Сетне запалих една от свещите и прекосих хола, отправяйки се към вратата. Хвърлих един последен поглед на съборената кукла и като държах свещта нависоко, а в дясната си ръка стисках револвера, се приготвих да сляза долу. Заспусках се полека, като се спирах на всяко стъпало, за да погледна през рамо. Когато стигнах до подземие, протегнах свещта колкото се можеше подалече и описах с нея полукръг. Всичко все още си беше там: операционната маса, газените лампи и подносът с хирургическите инструменти. Слой от прах и паяжини покриваше всичко като патина. Имаше обаче и още нещо. Виждаха се и други силуети, подпрени на стената, неподвижни като манекена на тартора. Оставих свещта на операционната маса и се приближих до тези инертни тела. Разпознах сред тях мажордома, който ни бе обслужвал онази нощ, а също и шофьора, който ме бе откарал у дома след вечерята ми с Корели в градината. Имаше и други фигури, които не можах да идентифицирам. Една от тях бе извърната към стената и лицето ѝ бе скрито. Бутнах я с цевта на револвера, за да се обърне, и миг по-късно се озовах срещу самия себе си. Усетих, че ме побиват тръпки. Куклата, която имитираше моя образ имаше само половин лице. Чертите на другата половина не бяха довършени. Канех се да смажа това лице с ритник, когато откъм горния край на стълбата долетя детски смях. Затаих дъх и в този миг се чу серия от кратки скрибуцания. Качих се по стълбите

тичешком и когато стигнах до хола, фигурата на тартора вече не беше на пода, където я бях оставил да лежи повалена. Диря от стъпки водеше към коридора. Запънах ударника на револвера и тръгнах по нея, като спрях на прага на вестибюла и вдигнах оръжието. Дирята се прекъсваше по средата на коридора. Потърсих да зърна сред сенките скрития силует на тартора, но от него нямаше и следа. В отсрещния край входната врата бе все така отворена. Приближих се бавно до мястото, където следите свършваха. Бяха ми нужни няколко секунди, за да забележа, че празното място сред портретите на стената, което си спомнях отпреди, вече не беше празно. То бе заето от една нова рамка, а в нея бе поставена фотография, която изглеждаше заснета със същия обектив като останалите от тази зловеща колекция. На нея се виждаше Кристина, облечена в бяло, зареяла поглед в окото на лещата. Не беше сама. Две ръце я бяха обгърнали и я крепяха, а в обектива се усмихваше лицето на техния собственик: Андреас Корели.

Спуснах се по хълма надолу към плетеницата от тъмни улици на квартал Грасия. Там намерих едно отворено заведение, в което се бяха насъбрали множество клиенти от махалата и разпалено обсъждаха политиката или футбола — трудно бе да се определи точно кое. Промъквайки се през навалицата, преодолях облак от дим и глъч и се добрах до бара, където кръчмарят ме посрещна с един леко враждебен поглед, с който навярно посрещаше всички непознати — тоест всички, живеещи на разстояние повече от две пресечки от неговото заведение.

— Налага се да използвам телефона ви — казах аз.

— Телефонът е само за клиенти.

— Тогава ми дайте един коняк. И телефона.

Кръчмарят взе една чаша и ми посочи коридора в дъното на стаята, над който висеше табела с надпис *Клозети*. Там, точно срещу входа за тоалетните, намерих някакво подобие на телефонна кабина, изложена на силната смрад на амоняк и на шума, който се процеждаше откъм заведението. Вдигнах слушалката и зачаках да получа линия. Няколко секунди по-късно ми отговори една служителка от централата на телефонната компания.

— Искам да проведе разговор с кантората на адвокат Валера на Авенида Диагонал, номер 442.

На служителката ѝ бяха нужни няколко минути, за да намери номера и да ме свърже. Почаках така, държейки слушалката с едната си ръка, а с другата бях затулил лявото си ухо. Най-сетне жената ме осведоми, че ще прехвърли обаждането ми, и след няколко секунди познах гласа на секретарката на адвокат Валера.

— Съжалявам, но господин Валера в момента не е тук.

— Важно е. Кажете му, че го търси Мартин, Давид Мартин. Въпросът е на живот и смърт.

— Зная кой сте, господин Мартин. Съжалявам, но не мога да ви свържа с адвоката, защото него го няма. Часът е девет и половина вечерта и той си тръгна преди доста време.

— Дайте ми в такъв случай домашния му адрес.

— Не мога да ви предоставя тази информация, господин Мартин. Много съжалявам. Ако желаете, може да се обадите утре сутринта и...

Затворих телефона, сетне отново зачаках линия. Този път съобщих на телефонистката номера, който ми бе дал Рикардо Салвадор. Неговият съсед отговори на обаждането ми и каза, че ще се качи да провери дали бившият полицаи си е у дома. След малко Салвадор бе на линия.

— Мартин? Добре ли сте? В Барселона ли сте?

— Току-що пристигнах.

— Трябва да бъдете много предпазлив. Полицията ви търси. Дойдоха и тук да задават въпроси за вас и за Алисия Марласка.

— Виктор Грандес ли?

— Мисля, че беше той. Появи се с двама едри мъжаги, които хич не ми харесаха. Струва ми се, че иска да натопи вас за смъртта на Роурес и на вдовицата Марласка. Добре ще е да си отваряте очите на четири — сигурно сте под наблюдение. Ако искате, можете да дойдете тук.

— Благодаря ви, господин Салвадор. Ще си помисля. Не ми се ще да ви забърквам в още неприятности.

— Каквото и да правите, бъдете внимателен. Мисля, че имахте право — Жако се е върнал. Не зная защо, но се е върнал. Имате ли някакъв план?

— Сега ще се опитам да намеря адвокат Валера. Според мен в центъра на всичко е издателят, за когото е работил Марласка, и имам чувството, че Валера е единственият, който знае истината.

Салвадор помълча за миг.

— Искате ли да дойда с вас?

— Не мисля, че е необходимо. Ще ви се обадя, щом успея да поговоря с Валера.

— Както предпочитате. Въръжен ли сте?

— Да.

— Радвам се да го чуя.

— Господин Салвадор... Роурес ми спомена за една жена в Соморостро, до която Марласка се допитвал. Запознал се с нея чрез Ирене Сабино.

— Вещицата от Соморостро.

— Какво знаете за нея?

— Няма много за знаене. Даже се съмнявам, че тя съществува, точно както и тоя ваш издател. По-добре мислете за Жако и полицията — в момента те ви създават тревоги.

— Ще го имам предвид.

— Обадете ми се веднага, щом научите нещо, чувате ли?

— Непременно. Благодаря ви.

Затворих телефона и на минаване покрай бара оставих няколко монети, за да покрия цената на обаждането и на чашата коняк, която още си седеше там, недокосната.

Двайсет минути по-късно стоях пред номер 442 на Авенида Диагонал и гледах осветените прозорци на кабинета на адвокат Валера в горната част на сградата. Портиерската стаичка бе затворена, но аз упорито тропах по вратата, докато портиерът най-сетне се подаде навън с не особено приятелско изражение. Щом открях вратата, за да ме отпрати без много любезности, аз я блъснах и се вмъкнах в коридора, без да обръщам внимание на протестите му. Отправих се директно към асансьора и когато портиерът се опита да ме задържи, като ме хвана за ръката, му хвърлих един злостен поглед, който веднага го разубеди.

Щом секретарката на Валера отвори вратата, учуденото ѝ изражение бързо премина в уплаха, особено когато пъхна крака си в процепа, за да ѝ попреча да затвори под носа ми, и нахълтах, без да чакам покана.

— Известете адвоката, че съм тук — рекох аз. — Незабавно.

Секретарката ме гледаше, пребледняла като платно.

— Господин Валера не е...

Хванах я за лакътя и я бутнах към кабинета на адвоката. Лампите бяха запалени, но от Валера нямаше и следа. Жената захлипа, ужасена, и аз си дадох сметка, че пръстите ми са се впили твърде силно в ръката ѝ. Пуснах я и тя отстъпи няколко крачки назад. Цялата трепереше. Въздъхнах и се опитах да направя някакъв успокоителен жест, но единственият ефект от това движение бе, че разкри револвера, втъкнат в колана на панталоните ми.

— Моля ви, господин Мартин... кълна ви се, че господин Валера не е тук.

— Вярвам ви. Успокойте се. Искам само да разговарям с него, нищо повече.

Секретарката кимна. Усмихнах ѝ се.

— Бъдете така любезна да вземете телефона и да се обадите в дома му — изкомандвах я аз.

Тя изпълни нареждането ми и промърмори номера на адвоката на телефонистката. Когато я свързаха, ми подаде слушалката.

— Добър вечер — започнах аз.

— Мартин, каква неуместна изненада — рече Валера от другия край на линията. — Мога ли да зная какво правите в моята кантора по това време на денонощието, освен че тероризирате служителите ми?

— Съжалявам за безпокойството, господин адвокат, но трябва спешно да намеря вашия клиент, господин Андреас Корели, и вие сте единственият, който може да ми помогне.

Последва продължително мълчание.

— Боя се, че грешите, Мартин. Не мога да ви помогна.

— Надявах се да разрешим този въпрос приятелски, господин Валера.

— Вие не разбирате, Мартин. Не познавам господин Корели.

— Моля?

— Никога не съм го виждал, нито съм разговарял с него, а още по-малко ми е известно къде се намира.

— Нека да ви припомня, че той ви нае да ме измъкнете от участъка.

— Две седмици преди тази случка получихме от него чек и писмо, което обясняваше, че вие сте негов съдружник, че инспектор Грандес ви тормози и ние трябва да се нагърбим със защитата ви, ако възникне необходимост. Заедно с писмото пристигна и онзи плик, който по негова молба трябваше да ви връчим лично. Аз се ограничих само да депозирам чека и да помоля хората, които ми служат за връзка в полицейското управление, да ме уведомят, ако бъдете отведен там. Така и стана, и както добре си спомняте, аз изпълних моята част от споразумението и ви измъкнах, заплашвайки Грандес с цял ураган от беди, ако не съдейства за пускането ви на свобода. Не мисля, че имате основание да се оплачете от нашите услуги.

Този път аз се умълчах.

— Ако не ми вярвате, помолете госпожица Маргарита да ви покаже писмото — добави Валера.

— А какво ще кажете за баща ви? — попитах аз.

— Какво за него?

— Баща ви и Марласка са имали вземане-даване с Корели. Той сигурно е знаел нещо...

— Уверявам ви, че баща ми никога не е общувал пряко с въпросния господин Корели. Цялата му кореспонденция — ако изобщо е имало такава, понеже в архивите на кантората не фигурира никакво свидетелство за нея — е била поддържана лично от покойния господин Марласка. Всъщност, щом ме питате, мога да ви кажа, че баща ми даже се съмняваше в съществуването на този господин Корели, особено през последните месеци от живота на господин Марласка, когато последният започна да общува — ако мога да се изразя така — с онази жена.

— С коя жена?

— Хористката.

— Ирене Сабино?

Чух как той въздъхна с раздражение.

— Преди да умре, господин Марласка остави под управлението и попечителството на нашата кантора един фонд от капитал, от който трябваше да се извършат редица плащания. Парите трябваше да бъдат преведени в една сметка на името на някои си Хуан Корбера и Мария Антония Санауха.

Жако и Ирене Сабино, помислих си аз.

— На каква сума възлизаше фондът?

— Това беше депозит в чуждестранна валута. Доколкото си спомням, беше нещо от порядъка на сто хиляди френски франка.

— Марласка каза ли ви откъде се е сдобил с тези пари?

— Ние сме адвокатска кантора, а не детективска агенция. Нашата фирма се задоволи просто да изпълни инструкциите, посочени в завещанието на господин Марласка, а не да ги дискутира.

— Какви други указания остави той?

— Нищо специално. Обикновени плащания на трети лица, които нямаха никаква връзка с кантората или с неговото семейство.

— Спомняте ли си някоя конкретна личност?

— Баща ми лично се занимаваше с тези въпроси, за да избегне вероятността служителите на кантората да получат достъп до информация, която можеше да бъде — да речем — щекотлива.

— А на вашия баща не му ли се видя странно, че бившият му съдружник е пожелал да връчи толкова пари на чужди хора?

— Разбира се, че му се видя странно. Много неща му се виждаха странни.

— Помните ли къде трябваше да се пращат тези суми?

— Как искате да си спомня такова нещо? Оттогава са минали поне двацет и пет години.

— Хайде, напънете се малко — казах аз. — Заради госпожица Маргарита.

Секретарката ми хвърли ужасен поглед, на който аз отговорих с намигване.

— Само да сте посмели да я пипнете с пръст — заплаши ме Валера.

— Не ми давайте идеи — прекъснах го аз. — Е, как е паметта ви сега? Поопресни ли се?

— Мога да проверя в личните дневници на баща ми. Това е всичко.

— Къде са те?

— Тук, сред книгата му. Но ще ми отнеме няколко часа...

Затворих телефона и изгледах секретарката на Валера, която бе избухнала в плач. Подадох ѝ кърпичка и я потупах по рамото.

— Хайде, жено, недейте така, вече си тръгвам. Нали видяхте? Искан само да разговарям с него.

Тя кимна боязливо, без да откъсва очи от револвера. Закопчах си палтото и ѝ се усмигнах.

— Само едно последно нещо.

Жената вдигна поглед, боейки се от най-лошото.

— Напишете ми адреса на адвоката. И хич не се опитвайте да ме заблудите, защото ако ме излъжете, ще се върна и бъдете сигурна, че ще оставя долу в портиерската стаичка онова вродено добродушие, което ми е присъщо.

Преди да изляза, поисках от госпожица Маргарита да ми покаже къде е телефонният кабел и го прерязах, спестявайки ѝ изкушението да предупреди Валера, че се каня да го посетя, или да се обади в полицията, за да съобщи за нашето малко пререкание.

Адвокат Валера живееше в една внушителна сграда с претенция за нормандски замък, разположена на ъгъла на улиците „Жирона“ и „Аузиас Марк“. Предположих, че е наследил от баща си тази страхотия заедно с кантората, и че всеки камък в градежа ѝ е бил добит с кръвта и потта на цели поколения барселонци, които никога не са и сънували, че биха могли да стъпят с крак в такъв палат. Казах на портиера, че идвам от името на госпожица Маргарита и нося едни документи от кантората; след кратко колебание той ми разреши да се кача. Поех по стълбището, без да бързам, следван от внимателния поглед на портиера. Площадката на първия етаж бе по-просторна от повечето жилища, които си спомнях от детството си в стария квартал Рибера, а той бе едва на две крачки от това място. Чукчето на вратата бе във формата на бронзов юмрук. Щом го хванах, за да потропам, установих, че вратата е отворена. Бутнах я леко и надникнах вътре. Антрето водеше към дълъг коридор, широк около три метра, чиито стени бяха облицовани със синьо кадифе и покрити с картини. Затворих вратата зад гърба си и се вгледах в топлия здрач, който мъждееше в дъното на коридора. Тиха музика се носеше във въздуха — ридание на пиано, което навяваше чувство на изтънчена печал. Гранадос.

— Господин Валера? — извиках аз. — Мартин е тук.

Като не получих отговор, поех полека по коридора, следвайки онази скръбна мелодия. Вървах покрай картините и нишите, които подслоняваха статуетки на мадони и светци. На няколко места коридорът се прекъсваше от арки, забулени с дантелени завеси. Минах през тях и стигнах до другия край, където пред мен се разкри голяма тъмна стая. Тя беше правоъгълна и стените ѝ бяха покрити с рафтове за книги от пода до тавана. В дъното се различаваше масивна открената врата, през която съгледах трепкащите оранжеви отблясъци на една камина.

— Валера? — извиках отново аз, този път по-високо.

Някакъв силует се очерта в снопа светлина, който огънят хвърляше през процепа на вратата. Две блестящи очи ме изучаваха

подозрително. Едно куче, което приличаше на немска овчарка, но козината му беше бяла, бавно се приближи към мен. Аз не помръднах от мястото си, само разкопчах полека палтото и потърсих револвера. Животното се спря в нозете ми и ме погледна, сетне жално изскимтя. Погалих го по главата и то близна пръстите ми. После се обърна и тръгна към вратата, през която проблясваше огънят. Спря се на прага и ме погледна пак. Аз го последвах.

От другата страна на вратата открих читалня, в която внушително място заемаше една голяма камина. Единствената светлина идваше от нейните пламъци и по стените и тавана танцуваха трепкащи сенки. В средата на стаята имаше маса с грамофон, от който се носеше онази музика. До огъня стоеше голямо кожено кресло, разположено с гръб към вратата. Кучето отиде до него и отново се извърна да ме погледне. Приближих се достатъчно, за да видя една ръка, която почиваше на облегалката, държейки запалена пура. Струйка синкав дим се издигаше от нея.

— Валера? Това съм аз, Мартин. Вратата беше отворена...

Кучето легна до креслото, като ме гледаше все така втрещено, а аз полека го заобиколих. Адвокат Валера седеше пред огъня с отворени очи и лека усмивка на устните. Беше облечен в костюм от три части, а с другата ръка държеше в скута си подвързан с кожа бележник. Застанах пред него и се вгледах в очите му. Той изобщо не мигаше. Тогава забелязах една червена сълза — сълза от кръв, — която бавно се стичаше по бузата му. Коленичих пред него и взех бележника от ръката му. Кучето ме гледаше безутешно. Погалих го по главата.

— Съжалявам — промълвих.

Бележникът явно бе нещо като дневник, писан на ръка; отделните му пасажии бяха датирани и разделени един от друг с къса черта. Валера го бе отворил по средата. Първата записка на страницата, която видях, носеше датата 23 ноември 1904 г.

Уведомление за плащане (356 на 23.11.04), 7500 песети, от сметката на фонд Д. М. Изпратени с Марсел (лично) на адреса, предоставен от Д. М. Алея зад старото гробище — каменоделна работилница „Санабре и синове“.

Препрочетох тази записка няколко пъти, мъчейки се да извлека от нея някакъв смисъл. Познавах въпросната алея от онези години, когато работех в редакцията на „Ла вос де ла индустрия“. Това беше една мизерна уличка, забутана зад стените на гробището Пуебло Нуево, която гъмжеше от работилници за надгробни плочи и паметници. Тя свършваше край едно от речните корита, пресичащи плажа Богател и рояка от колиби, който се простираше към морето — Соморостро. Поради някаква причина Марласка бе оставил инструкции да бъде изплатена значителна сума пари на една от тези работилници.

На страницата, съответстваща на същата дата, имаше още една записка, свързана с Марласка; тя показваше началото на плащанията на Жако и Ирене Сабино.

Банков трансфер от фонд Д. М. на сметка №008965–2564–1, Испано-колониална банка (клон ул. „Фернандо“). Хуан Корбера — Мария Антония Санауха. Първа месечна вноска от 7 000 песети. Да се установи програма за изплащане.

Продължих да прелиствам бележника. Повечето записки касаеха разходи и маловажни операции, свързани с кантората. Трябваше да прехвърля известен брой страници, пълни със загадъчни напомнителни бележки, докато стигна до друга записка, в която да се споменава за Марласка. В нея отново ставаше дума за плащане в брой, осъществено чрез някой си Марсел — вероятно стажант в кантората.

Уведомление за плащане (379 на 29.12.04), 15 000 песети от сметката на фонд Д. М. Връчени от Марсел. Плажът Богател, до прелеза. 9 ч. сутринта. Лицето за свързка ще се идентифицира.

Вещицата от Соморостро, помислих си аз. След смъртта си Диего Марласка бе раздавал значителни суми посредством съдружника

си. Това противоречеше на подозрението на Салвадор, че Жако е избягал с парите. Марласка бе наредил плащанията да се извършват лично и бе оставил парите във фонд под попечителството на адвокатската кантора. Другите две плащания загатваха, че малко преди да умре, той бе влязъл във връзка с работилница за надгробни паметници и с някаква съмнителна личност от Соморостро, като при тези контакти големи суми пари бяха преминали от едни ръце в други. Затворих бележника, чувствайки се по-объркан от всякога.

Когато се обърнах, за да напусна това място, забелязах, че една от стените на читалнята бе покрита с грижливо оформени с рамка портрети, поставени на фон от виненочервено кадифе. Приближих се и разпознах сред тях суровия и властен лик на патриарха Валера, чийто портрет с маслени бои все още стоеше на видно място в кабинета на сина му. Обграден от именити и знатни люде от града, адвокатът фигурираше на повечето снимки, които явно отразяваха различни светски и граждански събития. Достатъчно бе човек да разгледа десетина от тези фотографии — и да идентифицира плеядата от важни клечки, които позираха, усмихнати, редом със стария юрист, — за да проумее, че кантората на Валера, Марласка и Сентис представлява жизненоважна брънка от системата на Барселона. Синът на Валера, значително по-млад, но с лице, което ясно се разпознаваше, също присъстваше на някои от снимките — ала винаги на втори план, винаги със сведен поглед под сянката на патриарха.

Почувствах го, преди да го видя. На една фотография, заснета долу пред кантората на Авенида Диагонал 442, бяха двамата Валера, баща и син. До тях бе застанал един висок и представителен господин. Лицето му се виждаше и на много други снимки в тази колекция, винаги редом с Валера. Диего Марласка. Съсредоточих се върху този непроницаем поглед, върху изостреното, невъзмутимо лице, което се визираше в мен от изображението, заснето преди двайсет и пет години. Подобно на тартора, и той не бе остарял дори с един-единствен ден. Усмихнах се горчиво, когато проумях колко съм бил наивен. Това не беше лицето от фотографията, която ми бе дал моят приятел, бившият полицай.

Човекът, когото познавах като Рикардо Салвадор, беше не друг, а Диего Марласка.

Стълбището тънеше в мрак, когато напуснах палата на фамилията Валера. Прекосих вестибюла пипнешком и когато отворих вратата, уличните лампи хвърлиха вътре правоъгълник от синя светлина, в чийто край срещнах погледа на портиера. Отдалечих се бързо към улица „Трафалгар“, откъдето тръгваше трамваят, спиращ пред портите на гробището Пуебло Нуево — същият трамвай, който толкова нощи бях взимал заедно с баща ми, когато го придружавах на нощните му смени в „Ла вос де ла индустрия“.

Имаше съвсем малко пътници и аз седнах отпред. Когато приближихме Пуебло Нуево, трамваят навлезе в мрежа от сенчести улички, покрити с големи локви и забулени в изпарения. Почти нямаше улични лампи и светлините на трамвая разкриваха очертанията на сградите като факли в тунел. Най-сетне зърнах портите на гробището и неговите кръстове и скулптури, изрязани на бездънния хоризонт от фабрики и комини, които опръскваха в червено и черно небесния свод. Глутница изгладнели кучета дебнеше в подножието на двата големи ангела, които вардеха гробищния парк. За миг животните останаха неподвижни, вторачени във фаровете на трамвая с очи, пламтящи като на чакали; сетне се разпръснаха сред сенките.

Слязох още в движение и тръгнах покрай стените на гробището. Трамваят се отдалечи като кораб в мъглата и аз ускорих крачка. Можех да чуя кучетата, които ме следваха в мрака, и да надуша миризмата им. Когато стигнах до задната част на гробището, спрях в ъгъла на алеята и слепешком хвърлих камък по тях. Чух едно остро скимтене и бързи стъпки от лапи, които се отдалечаваха в нощта. Поех по алеята, която бе просто един тесен проход, приквещен между стената и гъстата редица от работилници за надгробни паметници. Табелата „Санабре и синове“ се поклащаше под пращната жълтеникава светлина, хвърляна от една лампа на около трийсет метра по-нататък. Приближих се до вратата; тя бе само решетка, обезопасена с вериги и ръждясал катинар, който аз разбих с един изстрел.

Ехото от изстрела бе отнесено от вятъра, който духаше в алеята, напоен с дъх на селитра от морските вълни, разбиващи се едва на стотина метра оттам. Отворих решетката и влязох в работилницата „Санабре и синове“. Тъмна завеса скриваше интериора и аз я дръпнах, за да влезе вътре светлина от уличната лампа. Пред мен се разкри дълбоко и тясно хале, населено с мраморни фигури, които сякаш бяха замръзнали в сумрака; лицата им бяха изваяни само донякъде. Направих няколко крачки покрай мадони с младенци на ръце, бели дами с мраморни рози, вдигнали поглед към небесата, и каменни блокове с едва загатнати лица. Във въздуха се долавяше миризма на каменен прах. Нямаше жива душа, едничкото присъствие бяха тези безименни изображения. Вече се канех да си вървя, когато го видях. Ръката се подаваше иззад една покрита с плат скулптурна група в дъното на работилницата. Бавно тръгнах натам; силуетът малко по малко се разкриваше пред мен. Най-сетне спрях пред него и загледах големия сияен ангел, същия, който тарторът бе носил на ревера си и който аз бях открил на дъното на сандъка в моя кабинет. Фигурата бе висока навярно два метра и половина, и когато се възрях в лицето ѝ, разпознах чертите и най-вече усмивката. В нозете ѝ имаше надгробна плоча, на която бе издълбан следният надпис:

Давид Мартин
1900–1930

Усмихнах се. Едно нещо не можех да отрека на моя добър приятел Диего Марласка — това, че имаше чувство за хумор и вкус към изненадите. Не биваше да се учудвам, казах си, че в своето усърдие той бе изпреварил събитията и ми бе подготвил прочувствено изпращане от тоя свят. Коленичих пред камъка и погалих името си. В този миг чух зад гърба си леки и отмерени стъпки. Обърнах се и видях познато лице. Детето бе облечено със същото черно костюмче, което носеше и преди няколко седмици, когато ме бе следило на Пасео дел Борн.

— Госпожата ей сега ще се види с вас — каза то.

Кимнах и се изправих. Момченцето ми подаде ръка и аз я хванах.

— Не се страхувайте — рече то, като ме водеше към изхода.

— Не се страхувам — тихо отвърнах аз.

Детето ме заведе до края на алеята. Оттам можех смътно да различа линията на плажа, която оставаше скрита зад редица порутени складове и останки от товарен влак, изоставен в буренясал коловоз. Вагоните му бяха проядени от ръжда, а локомотивът се бе превърнал в скелет от котли и метални лостове, очакващи гробището за старо желязо.

Над главите ни луната надникна през пролуките на свода от оловносиви облаци. Навътре в морето силуети на товарни кораби се мяркаха сред вълните, а на плажа Богател се виждаше същинска костница от стари корпуси на рибарски лодки и крайбрежни корабчета, които бурите бяха изплюли на пясъка. От другата страна, досущ като мантия от отпадъци, просната зад тъмната крепост на индустриалния свят, стърчаха бараките на бивака Соморостро. Вълните се разбиваха едва на няколко метра от първата редица колиби, направени от тръстика и дърво. Струи бял дим пълзяха между покривите на това мизерно селце, изникнало между града и морето като едно безкрайно човешко сметище. Във въздуха се носеше смрад на изгорени боклуци. Навлязохме сред уличките на този забравен град — пасажи, които се отваряха между постройки, скалпени от крадени тухли, кал и плавей. Детето ме водеше все по-навътре, без да обръща внимание на недоверчивите погледи на местните обитатели. Безработни надничари, цигани, прогонени от други подобни лагери по склоновете на Монжуик или срещу общите гробове на гробището Кан Тунис, бездомни деца и старци. Всички ме наблюдаваха подозрително. Пътьом минавахме покрай жени на неопределена възраст, които бяха запалили огън пред бараките си и топлеха вода или храна в тенекиени съдове. Спряхме пред една белезникава постройка; край портата й момиченце с лице на старица куцукаше с крак, изсъхнал от детски паралич, и мъкнеше ведро, в което шаваше нещо сиво и слузесто. Змиорки. Моят малък водач посочи портата.

— Тук е — рече той.

Хвърлих един последен поглед към небето. Луната се бе скрила отново сред облаците и було от мрак пълзеше към нас откъм морската шир.

Сетне влязох.

Лицето ѝ бе набраздено от спомени, а в очите ѝ се четеше поглед, който можеше да е на десет или на сто години. Седеше пред малък огън и съзерцаваше танцуващите пламъци с увлечението на дете. Косата ѝ с цвят на пепел бе сплетена в плитка. Фигурата ѝ бе тънка и суха, а жестовите — пестеливи и отмерени. Беше облечена в бяло, а около шията си бе увила копринена кърпа. Усмихна ми се топло и ми предложи стол. Седнах до нея. Прекарахме няколко минути в мълчание, заслушани в пращенето на въглените и шепота на морето. В нейно присъствие времето сякаш бе спряло и спешната нужда, която ме бе довела до вратата ѝ, по странен начин се бе изпарила. Дъхът на пламъците бавно ме стопли и студът, който бе сковал костите ми, се стопи под крилото на нейната компания. Едва тогава тя откъсна очи от огъня и заговори, хващайки ме за ръка.

— Майка ми живя в тази къща четирийсет и пет години — рече тя. — Тогава това дори не беше къща, а просто колиба, направена от тръстика и отломки, изхвърлени от морето. Дори когато си спечели слава и имаше възможност да се махне от това място, отказа да го стори. Винаги казваше, че в деня, в който напусне Соморостро, ще умре. Тук се бе родила, сред хората от плажа, и тук остана до сетния си ден. Много неща се разправяха за нея. Мнозина говореха за нея, но твърде малко хора я познаваха в действителност. Мнозина се бояха от нея и я мразеха — дори и след смъртта ѝ. Разправям ви всичко това, защото ми се струва редно да знаете, че аз не съм онази, която ви трябва. Жената, която търсите или си мислите, че търсите, онази, която мнозина наричаха Вещицата от Соморостро, беше моята майка.

Погледнах я смутен.

— Кога...?

— Майка ми умря през 1905 година — рече тя. — Убиха я на няколко метра оттук, край брега. Прерязаха ѝ гърлото.

— Съжалявам. Мислех, че...

— Много хора мислят какво ли не. Нуждата да вярваме в нещо надвива даже и смъртта.

— Кой я уби?

— Вие знаете кой.

Трябваша ми няколко секунди, за да отговоря.

— Диего Марласка...

Тя кимна.

— Но защо?

— За да ѝ запуши устата. За да прикрие следите си.

— Не разбирам. Майка ви му е помогнала... В замяна той даже ѝ е дал голяма сума пари.

— Именно заради това пожела да я убие, за да отнесе тя тайната му в гроба си.

Наблюдаваше ме с лека усмивка, сякаш моето объркване я забавляваше и в същото време ѝ вдъхваше жал.

— Майка ми беше обикновена жена, господин Мартин. Бе израсла в мизерия и едничката сила, която притежаваше, беше волята за оцеляване. Никога не се научи да чете и да пише, но умееше да вижда в сърцата на хората. Чувстваше онова, което те чувстваха, знаеше какво таят и за какво копнеят. Четеше го в погледите им, в движенията, в гласа, в начина, по който вървяха или жестикулираха. Знаеше какво ще кажат и ще направят, още преди да са го сторили. Затова мнозина я наричаха магьосница, защото умееше да вижда в тях онова, което те самите отказваха да видят. Изкарваше си хляба, като продаваше любовни еликсири и разни чарове, които приготвяше с вода от реката, билки и малко захар. Помагаше на изгубени души да повярват в онова, в което искаха да вярват. Когато името ѝ взе да се разчува, много хора от сой започнаха да я посещават и да търсят услугите ѝ. Богатите искаха да станат още по-богати. Могъщите желяеха още повече власт. Подлеците искаха да се почувстват светци, а светците желяеха да бъдат наказани за грехове, които — за свое съжаление — не бяха имали смелостта да извършат. Майка ми изслушваше всички и приемаше монетите им. С тези пари успя да прати мен и моите братя и сестри в същите училища, в които учеха децата на нейните клиенти. Купи ни друго име и друг живот, далече от това място. Майка ми беше добър човек, господин Мартин. Не се заблуждавайте. Тя никога не се възползва от никого, нито пък караше хората да вярват повече, отколкото им беше потребно. Животът я бе научил, че всички се нуждаем от големи и малки лъжи, за да оцелеем,

точно както се нуждаем от въздух. Казваше, че ако в продължение на един-единствен ден, от зори до мрак, можехме да видим света и самите себе си без маска, такива, каквито сме в действителност, щяхме да посегнем на живота си или да си изгубим ума.

— Но...

— Ако сте дошли тук да търсите някакви магии, съжалявам, че ще ви разочаровам. Майка ми казваше, че няма магия, че в тоя свят няма друго добро или зло освен онова, което ние си представяме — от алчност или от простодушие. А понякога даже и от лудост.

— Не това е казала на Диего Марласка, когато е приела парите му — възразих аз. — Седем хиляди песети по онова време навярно са ви купили добро име и добро образование за няколко години.

— Диего Марласка имаше нужда да вярва и майка ми му помогна да го стори. Това беше всичко.

— Да вярва в какво?

— В собственото си избавление. Беше убеден, че е предал самия себе си и онези, които са го обичали. Вярваше, че е вкарал живота си в пътя на злото и лъжата. Майка ми смяташе, че това не го прави различен от повечето хора, които в някакъв момент от живота си спират, за да се погледнат в огледалото. Само дребните души винаги се чувстват добродетелни и гледат отвисоко останалия свят. Но Диего Марласка бе съзнателен човек и не бе удовлетворен от онова, което виждаше. Именно затова дойде при моята майка — защото бе изгубил всяка надежда, а вероятно и ума си.

— Марласка каза ли какво е сторил?

— Каза, че е предал душата си на една сянка.

— Сянка?

— Тези думи употреби. Сянка, която го следвала и имала същата форма, същото лице и същия глас като него.

— Какво означаваше това?

— Вината и угризението не означават нищо. Те са чувства, емоции, а не идеи.

Мина ми през ум, че дори тарторът не би могъл да обясни това по-добре.

— И какво можеше да направи вашата майка за него? — попитах аз.

— Само да го утеши и да му помогне да намери някакъв покой, нищо повече. Диего Марласка вярваше в магията и затова майка ми реши да го убеди, че неговият път към избавлението минава през нея. Разказа му едно старо заклинание, една рибарска легенда, която бе чувала като дете сред колибите на плажа. Според преданието, когато някой човек изгубел пътя си в живота и усетел, че смъртта е определила цена за душата му, ако успеел да намери някоя чиста душа, готова да се пожертва за него, можел да прикрие с нея своето черно сърце и смъртта, която е сляпа, щяла да го отмине.

— Чиста душа ли?

— Свободна от грях.

— И как точно се извършвало това?

— С болка, естествено.

— Какъв тип болка?

— Кръвно жертвоприношение. Една душа в замяна на друга. Смърт в замяна на живот.

Възцари се дълго мълчание. Само шепотът на морето долиташе откъм брега и вятърът свистеше сред колибите.

— Ирене би си изтръгнала очите и сърцето заради Марласка. Той беше едничката ѝ причина да живее. Обичаше го сляпо и също като него вярваше, че само магията би могла да го избави. Отначало искаше да си отнеме живота, отдавайки го като жертвоприношение, но майка ми я разубеди. Каза ѝ онова, което тя самата вече знаеше — че душата ѝ не е свободна от грях и тази жертва би била напразна. Каза ѝ това, за да я спаси; за да спаси и двамата.

— От какво?

— От самите тях.

— Но е допуснала грешка...

— Дори и моята майка не беше в състояние да види всичко.

— И какво направи Марласка?

— Майка ми никога не пожела да ми каже — не искаше аз или моите братя и сестри да бъдем част от това. Раздели ни и изпрати всеки от нас надалече, изпрати ни в различни интернати, за да забравим кои сме и откъде идваме. Казваше, че вече ние сме онези, които са прокълнати. Умря малко след това, самотна. Ние го узнахме много по-късно. Когато намерили трупа ѝ, никой не дръзнал да го докосне — оставили го, за да го отнесе морето. Никой не смееше и да

говори за смъртта ѝ. Аз обаче разбрах кой я е убил и защо. Дори и днес мисля, че майка ми знаеше, че скоро ще умре, а знаеше и от чия ръка. И при все това не предприе нищо, защото накрая и тя повярва. Повярва, защото не беше в състояние да приеме онова, което бе извършила. Повярва, че отдавайки душата си, ще спаси нашата, душата на това място. Затова не пожела да избяга оттук, защото според старата легенда душата, която се жертва, трябва винаги да остава на мястото, където се е извършило предателството — като един вид превръзка на очите на смъртта.

— И къде е душата, която е избавила Диего Марласка?

Жената се усмихна.

— Няма никакви души, нито избавления, господин Мартин. Това са празни брътвежи, бабини деветини. Останали са само пепелища и спомени, и ако има такива, те ще са там, където Марласка е извършил престъплението си, тайната, която е крил през всички тия години, за да измами собствената си съдба.

— Къщата с кулата... Но аз живях в тази къща почти десет години и там няма нищо.

Тя се усмихна отново и като ме гледеше втренчено в очите, се наклони към мен и ме целуна по бузата. Устните ѝ бяха ледени като на труп. Дъхът ѝ миришеше на мъртви цветя.

— Може би не сте гледали където трябва — прошепна тя в ухото ми. — Може би тази пленена душа е вашата.

Сетне развърза кърпата, увита около шията ѝ, и аз видях един голям белег, който пресичаше гърлото ѝ. Този път усмивката ѝ беше злобна, а очите ѝ искряха с жесток и присмехулен блясък.

— Слънцето скоро ще изгрее. Вървете си, докато можете — рече Вещицата от Соморостро, като ми обърна гръб и отново се загледа в огъня.

Момченцето в черното костюмче се появи на прага и ми подаде ръка, което беше знак, че моето време там е изтекло. Станах и го последвах. Обръщайки се, зърнах отражението в едно огледало, което висеше на стената. В него се виждаше прегърбеният и покрит с дрипи силует на една старица, сгъшена край огъня. Нейният мрачен и зъл смях ме изпроводи до вратата.

Вече се съмваше, когато стигнах до къщата с кулата. Външната ключалка беше разбита. Бутнах вратата и влязох във вестибюла. Механизмът на ключалката от обратната страна на вратата изпускате дим и някаква остра миризма. Киселина. Качих се по стълбите бавно, убеден, че ще заваря Марласка да ме чака в сенките на площадката, или че ако се обърна, ще го видя да се усмихва зад гърба ми. Когато изминах последните стъпала, забелязах, че по ключалката на апартамента също личаха следи от киселина. Пъхнах ключа, но трябваше да се боря почти две минути с ключалката, която беше повредена, но очевидно не бе поддала. Измъкнах го, леко разяден от онова вещество, и отворих вратата с един тласък. Оставих я така и тръгнах по коридора, без да си свалям палтото. Извадих револвера от джоба си и отворих барабана. Изсипах гилзите от изстреляните куршуми и ги замених с нови, точно както бях виждал баща ми да прави това безброй пъти, когато се прибираще у дома призори.

— Салвадор? — извиках аз.

Ехото от гласа ми се разнесе из къщата. Запънах ударника на оръжието. Продължих полека по коридора, докато стигнах до стаята в дъното. Вратата беше откритата.

— Салвадор? — попитах аз.

Насочих оръжието към вратата и я разтворих с ритник. Вътре нямаше и следа от Марласка, само планината от кутии и стари вещи, струпани в ъгъла. Отново усетих онази миризма, която сякаш се процеждаше през стените. Отидох до гардероба, който закриваше стената в дъното, и отворих вратите му от край до край. Отместих старите дрехи, които висяха на закачалките. Студеното и влажно течение, което проникваше от онази дупка отзад, погали лицето ми. Каквото и да бе скрил Марласка в къщата, то явно се намираще отгатък тази стена.

Прибрах револвера в джоба на палтото си и се съблякох. Застанах при края на гардероба и пъхнах ръката си в процепа между неговата рамка и стената. Успях да хвана задната част на мебелта и да

го дръпна със сила. Първото дръпване ми позволи да извоювам няколко сантиметра, за да се вкопча още по-добре и да дръпна отново. Гардеробът се отмести с почти цяла педя. Продължих да го бутам, докато стената зад него се разкри и се освободи достатъчно място, за да се пъкна. Щом се вмъкнах зад гардероба, го блъснах с рамо и го отместих изцяло към съседната стена. Спрях се да си поема дъх и да огледам положението. Стената бе боядисана в охра, различна от цвета на останалата стая. Под боята личеше някаква матова глинеста маса. Потропах по нея с кокалчетата на пръстите си. Ехото не остави място за съмнение. Това не беше външна стена. Имаше нещо от другата ѝ страна. Опрях глава в нея и се заслуша внимателно. Именно тогава дочух някакъв шум. Стъпки в коридора, които се приближаваха... Отдръпнах се бавно и протегнах ръка към метнатото на един стол палто, за да си взема револвера. Една сянка падна върху прага на стаята. Затаих дъх. Силуетът предпазливо надникна вътре.

— Инспекторе... — промълвих аз.

Виктор Грандес ми се усмихна студено. Представих си как той и хората му са ме чакали с часове, скрити в някой вход на улицата.

— Ремонт ли правите, Мартин?

— Просто подреждам малко.

Инспекторът само кимна, поглеждайки раз местения гардероб и камарата от дрехи и сандъци, нахвърляни по пода.

— Помолих Маркос и Кастело да изчакат долу. Щях да почукам, но вие сте оставили вратата отворена, тъй че си позволих волността да вляза. Казах си: моят приятел Мартин явно ме очаква.

— Какво мога да направя за вас, инспекторе?

— Да бъдете така любезен да ме придружите до участъка.

— Арестуван ли съм?

— Боя се, че да. Ще ме улесните ли, или ще се наложи да си послужим със сила?

— Не, няма да се наложи — уверих го аз.

— Оценявам това.

— Мога ли да си взема палтото?

Грандес за миг ме погледна в очите, сетне взе палтото и ми помогна да го облека. Почувствах тежестта на револвера до бедрото си. Спокойно закопчах дрехата. Преди да напусне стаята, инспекторът хвърли последен поглед на оголената стена. После ми нареди да изляза

в коридора. Маркос и Кастело се бяха качили до площадката и чакаха там, ухилени победоносно. В самия край на коридора спрях за миг, за да погледна назад към вътрешността на къщата, която сякаш се бе свила, превръщайки се в кладенец от сенки. Запитах се дали някога щях да я видя отново. Кастело извади чифт белезници, но Грандес го спря с един жест.

— Няма да е необходимо, нали, Мартин?

Поклатих глава. Инспекторът затвори вратата и ме побутна леко, но решително към стълбата.

Този път нямаше впечатляващи ефекти, нито зловещи декори, нито пък отгласи от влажни и тъмни зандани. Стаята беше просторна, добре осветена и с висок таван. Напомняше аула в престижно религиозно училище, включително с разпятието на стената. Намираше се на първия етаж на полицейското управление и имаше широки френски прозорци, предоставящи изглед към хората и трамваите, които тъкмо започваха утринното си шествие по Виа Лайетана. В средата на помещението бяха сложени два стола и метална маса, които сред това обширно празно пространство изглеждаха направо миниатюрни. Грандес ме поведе към масата и нареди на Маркос и Кастело да ни оставят насаме. Двамата полицаи неохотно изпълниха заповедта. Гневът, който излъчваха, буквално можеше да се надуши във въздуха. Инспекторът изчака да излязат и се поотпусна.

— Мислех, че ще ме хвърлите на лъвовете — рекох аз.

— Седнете.

Подчиних се. Ако не бяха погледите, които Маркос и Кастело ми хвърлиха на излизане, металната врата и железните решетки от външната страна на прозорците, никой не би казал, че положението ми е сериозно. Окончателно ме убедиха в това термосът с горещо кафе и пакетът цигари, които Грандес остави на масата, но най-вече усмивката му — ведра и блага. Уверена. Този път инспекторът никак не се шегуваше.

Той седна срещу мен, отвори някаква папка и измъкна няколко фотографии, които се зае да нареди една до друга на масата. На първата се виждаше адвокат Валера, седнал в креслото в салона си. Редом с нея се мъдреше снимка на трупа на вдовицата Марласка, или на онова, което бе останало от него, малко след като го бяха извадили от басейна на дома ѝ на „Каретера де Валвидрера“. Трета фотография показваше дребен човечец с прерязано гърло, който приличаше на Дамиан Роурес. На четвъртата бе Кристина Сание; осъзнах, че бе заснета в деня на венчавката ѝ с Педро Видал. Последните две бяха портрети на бившите ми издатели, Баридо и Ескобиляс, заснети във

фотографско ателие. След като подравни грижливо шестте снимки, Грандес ми отправи непроницаем поглед и остави да изминат няколко минути в мълчание, изучавайки моята реакция спрямо тези изображения — или липсата на такава. Сетне извънредно спокойно наля две чаши кафе и побутна едната към мен.

— Най-напред бих искал да ви дам възможност да ми разкажете всичко, Мартин. По вашия начин и без да бързате — рече той накрая.

— Безполезно е — отвърнах аз. — Това няма да промени нищо.

— Може би предпочитате да направим очна ставка с други лица, които евентуално може да са замесени? Вашата помощничка, например? Как ѝ беше името? Изабела?

— Оставете я на мира. Тя не знае нищо.

— Убедете ме в това.

Погледнах към вратата.

— Има само един начин да излезете от тази стая, Мартин — рече инспекторът, като ми показва някакъв ключ.

Почувствах отново тежестта на револвера в джоба на палтото си.

— Откъде искате да започна?

— Вие сте разказвачът. Моля ви само да ми кажете истината.

— И аз не знам коя е.

— Истината е онова, от което боли.

В продължение на малко повече от два часа Виктор Грандес нито веднъж не обели дума. Само ме слушаше внимателно, кимаше от време на време и си записваше нещо в бележника си. Отначало гледах към него, но скоро забравих за присъствието му и установих, че разказвам историята на самия себе си. Думите ме върнаха назад до едно време, което смятах за изгубено, чак до нощта, в която баща ми бе убит пред сградата на вестника. Спомних си моите дни в редакцията на „Ла вос де ла индустрия“, годините, в които бях преживявал, съчинявайки разкази нощем, и онова първо писмо, подписано от Андреас Корели, което ми обещаваше големи надежди. Спомних си първата среща с тартора край резервоара на водохранилището и онези дни, в които неизбежността на надвисналата смърт бе единственият хоризонт пред мен. Говорих му за Кристина, за Видал и за една история, чийто край би могъл да предвиди всеки освен

мен. Говорих му за двете книги, които бях написал — едната под собственото ми име и другата под името на Видал, — за загубата на онези мизерни надежди и за следобеда, в който видях собствената ми майка да захвърля в боклука единственото добро нещо, което мислех, че съм създал през живота си. Не търсех съжаление или разбиране от инспектора. Стигаше ми само да се опитам да нахвърлям една въображаема карта на събитията, които ме бяха довели до тази стая, до този миг на абсолютна празнота. Върнах се отново към къщата до парка Гюел и към нощта, когато тарторът ми отправи едно предложение, което не можех да отхвърля. Признах първите си подозрения, откритията си за историята на къщата с кулата, за странната смърт на Диего Марласка и мрежата от измами, в която се бях видял оплетен — или която сам си бях избрал, за да удовлетвори суетата си, алчността си и желанието си да живее на всяка цена. Да живее, за да мога да разкажа историята.

Нищо не пропуснах. Нищо освен най-същественото, онова, което не бих дръзнал да разкажа дори на самия себе си. Според описанието, което дадох на Грандес, аз се бях върнал в санаториума да потърся Кристина, но бях намерил само диря от стъпки, губещи се в снега. Ако повторех това няколко пъти, накрая може би дори аз щях да повярвам, че е станало именно така. Историята ми свършваше същата тази сутрин, когато се бях върнал от колибите на Соморостро, за да откроя, че Диего Марласка е решил, че само моят портрет липсва в редицата, изложена на масата от инспектора.

Щом завърших разказа си, изпаднах в продължително мълчание. В живота си не се бях чувствал по-изморен. Щеше ми се да заспя и никога вече да не се събудя. Грандес ме наблюдаваше от отсрещния край на масата. Видя ми се смутен, тъжен, гневен, но най-вече объркан.

— Кажете нещо — рекох.

Инспекторът въздъхна. Стана от стола, от който не бе помръднал по време на цялата история, и се доближи до прозореца, обръщайки ми гръб. Представих си как вадя револвера от палтото си, стрелям в тила му и се измъквам навън с ключа, който той бе прибрал в джоба си. За шейсет секунди можех да се озова на улицата.

— Причината за нашия разговор е, че вчера пристигна телеграма от квартирата на Цивилната гвардия в Пучсерда, която съобщава, че

Кристина Сание е изчезнала от санаториума Вила Сан Антонио и вие сте основният заподозрян. Главният лекар на центъра твърди, че вие сте изявили желание да я отведете със себе си, а той е отказал да я изпише. Казвам ви всичко това, за да разберете съвсем точно защо сме тук, в тази стая, с горещо кафе и цигари, и беседваме като стари приятели. Тук сме, защото съпругата на един от най-богатите хора в Барселона е изчезнала и вие сте единственият, който знае къде е тя. Тук сме, защото бащата на вашия приятел Педро Видал, един от най-влиятелните хора в този град, е лично заинтересован от случая; с него явно сте стари познайници и той учтиво помоли моите началници, преди да сме ви пипнали с пръст, да се сдобием с тази информация и да оставим другите съображения за по-късно. Ако не беше всичко това, както и моята настойчивост да се опитам да изясня въпроса по моя си начин, сега щяхте да се намирате в някой карцер в Кампо де ла Бота и вместо с мен щяхте да разговаряте направо с Маркос и Кастело. А те, за ваше сведение, смятат, че като начало трябва да ви се строшат коленете с чук, и че всяка друга тактика е загуба на време и може да изложи на опасност живота на госпожа Видал. Впрочем това мнение с всяка изминала минута се затвърждава и у моите началници, които мислят, че в името на нашето приятелство ви насърчавам да си дърдорите най-безгрижно.

Грандес се обърна и ме изгледа със сдържан гняв.

— Вие не сте ме слушали — рекох аз. — Не сте чули нищо от онова, което ви разказах.

— Изслушах ви най-внимателно, Мартин. Чух как, бидейки смъртно болен и отчаян, сте сключили споразумение с твърде мистериозен парижки издател, когото никой не е ни виждал, ни чувал, за да създадете, според вашите думи, една нова религия в замяна на сто хиляди френски франка — само за да откриете, че сте попаднали в зловещ заговор, в който са замесени един адвокат, симулирал собствената си смърт преди двайсет и пет години с цел да избегне своята участ, която сега е ваша, и любовницата на адвоката, някаква западна хористка. Чух как въпросната участ ви е подвела да паднете в капана на една прокълната стара къща, където вече се бил уловил вашият предшественик, Диего Марласка, и как там сте открили доказателства, че някой върви по дирите ви и убива всички, които биха могли да разкрият тайната на един човек, който, съдейки по думите ви,

е почти толкова луд, колкото сте и вие. Този човек в сянка, който е приел самоличността на бивш полицай, за да скрие факта, че е жив, е извършил серия от престъпления с помощта на своята любовница; двамата включително са предизвикали смъртта на господин Семпере поради някаква странна причина, която даже и вие не сте в състояние да обясните.

— Ирене Сабино уби Семпере, за да открадне от него една книга. Книга, в която според нея се съдържа моята душа.

Грандес се плесна с длан по челото, сякаш току-що бе прозрял същината на въпроса.

— Естествено! Какъв съм глупак! Ами че това обяснява всичко. Също като оная страховита тайна, която ви е разкрила една магьосница от плажа Богател. Вещицата от Соморостро. Хареса ми тази история. Типично във ваш стил. Я да видим дали съм разбрал правилно: въпросният Марласка държи в плен една душа, с която да маскира своята собствена и по този начин да избегне някакво проклятие. Кажете ми, това от „Градът на прокълнатите“ ли го измъкнахте, или го съчинихте в момента?

— Нищо не съм съчинил.

— Поставете се на мое място и помислете дали вие щяхте да повярвате в поне нещичко от онова, което ми наприказвахте.

— Предполагам, че не бих повярвал. Но ви разказах всичко, което зная.

— Разбира се. Дадохте ми сведения и конкретни данни, чрез които мога да проверя истинността на историята ви, като се почне от визитата ви при доктор Триас, сметката ви в Испано-колониалната банка, собствената ви надгробна плоча, очакваща ви в една работилница в Пуебло Нуево, и даже една юридическа връзка между човека, когото наричате „тартора“, и адвокатската кантора на Валера. Да не говорим за множеството фактически детайли, които не са недостойни за вашия опит в съчиняването на детективски истории. Само едно нещо не ми разказахте, нещо, което, да ви призная честно, се надявах да чуя, за ваше и за мое добро: къде се намира Кристина Сание.

Проумях, че в този момент единствено някоя лъжа би могла да ме спаси. В мига, в който му кажех истината за Кристина, часовете ми щяха да бъдат преброени.

— Не зная къде е тя.

— Лъжете.

— Нали ви казах одеде, че няма никаква полза да ви разказвам истината — отвърнах.

— Само дете ме накарахте да изглеждам като глупак, задето искам да ви помогна.

— Това ли се опитвате да направите, инспекторе? Да ми помогнете?

— Да.

— Тогава проверете всичко, което ви разказах. Намерете Марласка и Ирене Сабино.

— Моите началници ми отпуснаха двайсет и четири часа, за да се занимая с вас. Ако дотогава не им предам Кристина Сание жива и здрава, или поне жива, ще ме отстранят от случая и ще го прехвърлят на Маркос и Кастело, които отдавна чакат своя шанс да се отличат и със сигурност няма да го пропуснат.

— В такъв случай не губете време.

Грандес изсумтя.

— Дано да знаете какво правите, Мартин.

Прецених, че часът бе навярно девет сутринта, когато инспектор Виктор Грандес ме остави затворен в онази стая без друга компания освен термоса с изстиналото кафе и пакета цигари. Сложи един от хората си на пост при вратата и чух как му нареди да не пуска никого вътре, независимо под какъв предлог. Пет минути след тръгването на Грандес чух някой да тропа по вратата и познах лицето на сержант Маркос, очертано в стъкленото прозорче. Не можех да чуя думите му, но движението на устните му не остави място за съмнение:

Пригответи се, кучи сине.

Прекарах остатъка от сутринта, седнал на перваза на прозореца, откъдето наблюдавах как хората, които си мислеха, че са свободни, минаваха покрай решетките, пушеха и ядяха захарни пръчки със същата наслада, с която бях виждал тарторът да прави това неведнъж. Умората, или може би просто кулминацията на отчаянието, ме връхлетя по пладне и аз се проснах на пода с лице към стената. След по-малко от минута вече бях заспал. Когато се събудих, стаята тънеше в полумрак. Беше се свечерило и охровата светлина от уличните лампи на Виа Лайетана рисуваше по тавана сенки на коли и трамваи. Станах, усещайки студа на пода във всеки мускул на тялото си, и отидох до един радиатор в ъгъла, който се оказа по-леден и от моите ръце.

В този миг чух вратата на стаята да се отваря зад гърба ми и се обърнах, за да се озова срещу инспектора, който ме наблюдаваше от прага. По знак от Грандес един от хората му запали лампата и затвори вратата. Суровата металическа светлина за миг ме заслепи и аз зажумях. Когато отново отворих очи, видях, че инспекторът изглеждаше почти толкова зле, колкото и аз.

— Имате ли нужда да отидете до тоалетната?

— Не. Възползвайки се от обстоятелствата, реших да пикая в гащите и да се упражнявам за онова време, когато ще ме пратите в стаята на ужасите с инквизиторите Маркос и Кастело.

— Радвам се, че не сте изгубили чувството си за хумор. То ще ви потрябва. Седнете.

Настанихме се отново на предишните си позиции и известно време се гледахме мълчаливо.

— Заех се да проверя детайлите на вашия разказ.

— И?

— Откъде искате да започна?

— Вие сте полицаят.

— Най-напред посетих кабинета на доктор Триас на улица „Мунтанер“. Визитата ми беше кратка. Доктор Триас е починал преди дванайсет години, а от осем години насам кабинетът принадлежи на един зъболекар на име Бернат Льофриу. Излишно е да се каже, че той никога не е чувал за вас.

— Невъзможно!

— Почакайте, нататък става още по-хубаво. Излизайки оттам, се отбих в централния клон на Испано-колониалната банка. Внушително обзавеждане и безупречно обслужване. Чак ми се прииска да си открия спестовна книжка. Там установих, че никога не сте имали сметка в това банково учреждение, че те никога не са чували за лице на име Андреас Корели, и че в настоящия момент нямат нито един клиент, който да има сметка в чуждестранна валута на стойност сто хиляди френски франка. Да продължавам ли?

Стиснах устни, но все пак кимнах.

— Следващата ми спирка бе кантората на покойния адвокат Валера. Там открих, че действително имате банкова сметка, но не в Испано-колониалната, а в Банка Сабадел, откъдето преди шест месеца сте прехвърлили в сметката на адвокатите сумата от две хиляди песети.

— Не разбирам.

— Много просто. Вие сте наели Валера анонимно, или поне така сте си мислели, но банките имат слонска памет и видят ли веднъж как отлита някой грош, никога не го забравят. Признавам ви, че на този етап вече бях почнал да се забавлявам от цялата работа и реших да посетя работилницата за надгробни паметници „Санабре и синове“.

— Не ми казвайте, че не сте видели ангела...

— Видях го, видях го. Впечатляващо. Също като писмото с дата отпреди три месеца, подписано собственоръчно от вас, с което сте поръчали изработката, и разписката за плащане в аванс, която добрият Санабре е запазил в счетоводните си книги. Обаятелен човек, много

горд с работата си. Каза ми, че това е неговият шедьовър, че го е изваял, осенен от божествено вдъхновение.

— Не го ли попитайте за парите, които Марласка му е платил преди двайсет и пет години?

— Попитах го. Той пазеше разписките. Парите били предназначени за подобрения, поддръжка и преустройство на фамилния пантеон.

— В гроба на Марласка е погребан някой друг.

— Така твърдите вие. Но ако искате да оскверня гробница, трябва да разберете, че ще се наложи да ми представите по-солидни аргументи. Позволете сега да продължа с моята проверка на вашата история.

Преглътнах с мъка.

— Възползвайки се от обстоятелството, че се намирах в този район, отидох до плажа Богател, където срещу един реал намерих поне десет души, готови да ми разкрият чудовищната тайна на Вещицата от Соморостро. Не ви го казах тази сутрин, когато ми разказвахте историята си, за да не разваля драмата, но в действителност женицето, което се е наричало с това прозвище, е умряло преди доста години. Старицата, която видях тази сутрин, не може даже и дете да уплаши и няма сили да стане от стола си. А, има и една подробност, която ще ви очарова: тя е няма.

— Инспекторе...

— Още не съм приключил. Не можете да кажете, че гледам на работата си през пръсти. Толкова сериозно гледам на нея, че оттам отидох до голямата стара къща до парка Гюел, която ми описахте. Тя е изоставена поне от десет години и съжалявам, че трябва да го кажа, но в нея няма ни фотографии, ни отпечатъци, нито каквото и да е освен котешки фъшкии. Как ви се струва това?

Не отговорих.

— Кажете ми, Мартин. Поставете се на мое място. Какво бихте направили вие при това положение?

— Предполагам, че щях да вдигна ръце.

— Именно. Но аз не съм вие и като същински идиот, след тази тъй плодотворна обиколка реших да последвам съвета ви и да потърся страховитата Ирене Сабино.

— Намерихте ли я?

— Имайте малко вяра в полицейските сили, Мартин. Разбира се, че я намерихме. Пълна развалина е и от доста години живее в един окаян пансион в Равал.

— Разговаряхте ли с нея?

Грандес кимна.

— На дълго и широко.

— И?

— Тя няма дори и бледа представа кой сте вие.

— Това ли ви каза?

— Наред с други неща.

— Какви неща?

— Разказа ми, че се запознала с Диего Марласка на един сеанс, организиран от Роурес в апартамент на улица „Елизабетс“, където спиритическото дружество „Бъдещ живот“ провеждало сбирките си през 1903 г. Разказа ми, че срещнала един мъж, който потърсил убежище в обятията ѝ, съсипан от загубата на сина си и уловен в капана на един брак, който вече нямал смисъл. Разказа ми, че Марласка бил добър, но смахнат човек; вярвал, че нещо е проникнало вътре в него и бил убеден, че скоро ще умре. Разказа ми, че преди смъртта си оставил пари в един фонд, за да могат тя и мъжът, когото била напуснала заради Марласка — Хуан Корбера, известен още като Жако, — да получат нещо след кончината му. Разказа ми, че Марласка посегнал на живота си, защото не можел повече да понася болката, която го разяжда. Разказа ми, че тя и Хуан Корбера преживявали от милостинята на Марласка, докато фондът се изчерпал; скоро след това мъжът, когото наричате Жако, я зарязал и впоследствие узнала, че е умрял сам и алкохолизиран, работейки като нощен пазач във фабриката в Касарамона. Разказа ми, че действително завела Марласка при онази жена, наричана Вещицата от Соморостро, защото си мислела, че въпросната жена ще го утеши и ще го накара да повярва, че пак ще срещне сина си в отвъдния свят... Да продължавам ли?

Разтворих ризата си и му показах разрезите по гърдите, които бях получил от Ирене Сабино в нощта, когато тя и Марласка ме нападнаха в гробището Сан Хервасио.

— Шестолъчна звезда. Не ме размивайте, Мартин. Тези разрези може да сте си ги нанесли сам. Те нищо не означават. Ирене Сабино не

е чародейка, а просто една бедна жена, която си изкарва прехраната, като работи в перачница на улица „Кадена“.

— А какво ще кажете за Рикардо Салвадор?

— Рикардо Салвадор бил отстранен от полицията през 1906 г., след като в продължение на две години раздухвал случая със смъртта на Диего Марласка, а междувремежно поддържал незаконна връзка с вдовицата на покойника. Последното нещо, което се чуло за него, било, че е решил да отплува с някой кораб за Америките и там да започне нов живот.

Не можах да се удържа и прихнах да се смея на тази чудовищна измама.

— Не осъзнавате ли, инспекторе? Не осъзнавате ли, че падате в абсолютно същия капан, който ми приготви Марласка?

Грандес ме гледаше съжалително.

— Вие сте този, който не осъзнава какво става, Мартин. Часовникът тиктака и вместо да ми кажете какво сте направили с Кристина Сание, вие се инатите да ме убеждавате в някаква история, която сякаш е излязла от страниците на „Градът на прокълнатите“. Тук има само един капан — този, който сам сте си приготвили. И с всяка минута, която изтича, без да ми кажете истината, за мен става все по-трудно да ви измъкна от него.

Инспекторът прокара няколко пъти ръка пред очите ми, сякаш искаше да се увери, че все още съм запазил способността си да виждам.

— Е? Нищо ли? Добре, както искате. Позволете да ви доразкажа какво още ми предостави този ден. Да си призная, след посещението си при Ирене Сабино вече бях изморен и се върнах за малко до полицейското управление, където все пак намерих време и сили да се обадя в квартирата на Цивилната гвардия в Пучсерда. Оттам ми потвърдиха, че сте били видян да излизате от болничната стая на Кристина Сание в нощта на нейното изчезване, че изобщо не сте се върнали в хотела да си вземете багажа, и че по думите на главния лекар на санаториума вие сте прерязали кожените ремъци, с които пациентката е била обездвижена. Тогава се обадох на един ваш стар приятел, Педро Видал, който беше така любезен да пристигне в управлението. Клетият човек е съсипан. Разказа ми, че последния път, когато сте се видели, вие сте го ударили. Вярно ли е това?

Кимнах.

— Трябва да знаете, че той не ви държи сметка за това. Всъщност почти се опита да ме убеди да ви пусна да си вървите. Казва, че трябва да има някакво обяснение за цялата история. Че сте имали труден живот. Че по негова вина сте изгубили баща си. Че той, Видал, се чувства отговорен за това. Че иска само да си върне съпругата и няма никакво намерение да търси от вас удовлетворение за нанесените щети.

— Разказахте ли всичко на Видал?

— Нямах друг изход.

Скрих лице в ръцете си.

— И какво ви каза той? — попитах.

Грандес сви рамене.

— Смята, че сте си изгубили ума. Смята, че сигурно сте невинен, но даже и да не сте, не иска да ви се случи нещо. Семейството на Видал обаче е съвсем друга работа. Известно ми е, че господин баща му, който не е особено очарован от вас, тайно е предложил възнаграждение на Маркос и Кастело, ако успеят да ви изтръгнат самопризнание за по-малко от дванайсет часа. Те пък са го уверили, че за една сутрин ще ви накарат да рецитирате даже и цялата поема „Каниго“^[1].

— А какво мислите вие?

— Истината ли да ви кажа? Ще ми се да вярвам, че Педро Видал е прав и вие сте си изгубили ума.

Не му казах, че в този момент и аз вече започвах да вярвам в това. Погледнах Грандес и забелязах в неговото изражение нещо, което не се връзваше с думите му.

— Има нещо, което не сте ми казали — отбелязах.

— Според мен ви казах предостатъчно — възрази той.

— Какво премълчахте?

Грандес внимателно се взря в мен, после сдържано се засмя.

— Тази сутрин ми разказахте, че в нощта, когато господин Семпере починал, хора чули, че той се препира с някого в книжарницата. Според вашите подозрения въпросната личност искала да купи една книга, ваша книга, и когато Семпере отказал да я продаде, се стигнало до спречкване и книжарят получил сърдечен удар.

Твърдите, че книгата е едва ли не уникална, че почти не са останали екземпляри от нея. Как ѝ беше заглавието?

— „Стъпалата към небето“.

— Точно така. Това е книгата, която, според вас, е била открадната в нощта, когато е умрял Семпере.

Кимнах. Инспекторът си взе цигара и я запали. Дръпна силно няколко пъти, после я угаси.

— Ето каква е моята дилема, Мартин. От една страна мисля, че ми наговорихте куп врели-некипели, които или сте съчинили, взимайки ме за идиот, или пък — и не знам дали това е по-лошото — от много повтаряне сам сте започнали да си вярвате. Всичко сочи към вас и за мен ще е най-лесно да си измия ръцете и да ви оставя на Маркос и Кастело.

— Но...

— ... но, и това е едно съвсем мъничко, незначително „но“, едно „но“, което моите колеги биха отхвърлили с лекота — но все пак нещо ме дразни като пращинка в окото и ме кара да се чудя дали, напук на всичко, което съм научил за двайсет години служба, онова, което ми разказахте, не е истина, но не е и лъжа.

— Мога само да кажа, че ви разказах онова, което си спомням, инспекторе. Можете да ми вярвате или не; истината е, че аз самият понякога не си вярвам. Но това е, което си спомням.

Грандес стана и взе да обикаля около масата.

— Днес следобед, когато разговарях с Мария Антония Санауха, или Ирене Сабино, в стаята на нейния пансион, я попитах дали знае кой сте вие. Тя каза, че не знае. Обясних ѝ, че живеете в къщата с кулата, където на времето тя и Марласка са прекарвали няколко месеца. Попитах я отново дали си спомня за вас. Пак отрече. Малко по-късно ѝ казах, че сте посетили фамилния пантеон на Марласка и сте сигурен, че сте я видели там. За трети път тази жена отрече да ви е виждала някога и аз ѝ повярвах. Вярвах ѝ до момента, в който вече си тръгнах, а тя каза, че ѝ е малко студено и отвори гардероба, за да вземе един вълнен шал и да го наметне на раменете си. Тогава видях на масата една книга. Привлече вниманието ми, защото беше единствената книга в стаята. Възползвайки се от това, че жената беше с гръб към мен, отворих книгата и прочетох едно посвещение, написано на ръка на първата страница.

— *На господин Семпере, най-добрия приятел, който една книга може да има, задето отвори пред мен вратите на света и ми показва как да мина през тях* — цитирах аз по памет.

— Подпис: Давид Мартин — довърши Грандес.

Инспекторът спря пред прозореца, обръщайки ми гръб.

— След половин час ще дойдат за вас и ще ме отстранят от случая — рече той. — Ще ви предадат на сержант Маркос и аз не ще мога да направя нищо за вас. Имате ли да ми кажете още нещо, което би ми позволило да ви отърва кожата?

— Не.

— Тогава грабнете тоя нелеп револвер, който от часове криете в палтото си, и като внимавате да не се простреляте в крака, ме заплашете, че ще ми отнесете главата, ако не ви връча ключа, с който се отваря тази врата.

Погледнах към вратата.

— В замяна ви моля само да ми кажете къде е Кристина Сание, ако изобщо е още жива.

Сведох поглед. Гласът ми бе секнал.

— Убихте ли я?

Аз дълго мълчах.

— Не знам — казах накрая.

Грандес се приближи и ми подаде ключа от вратата.

— Дим да ви няма, Мартин.

Поколебах се за миг, преди да взема ключа.

— Не използвайте главното стълбище. Като тръгнете по коридора, в дъното му отляво има една синя врата, която се отваря само от тази страна и води към противопожарния изход. Оттам се излиза на задната уличка.

— Как мога да ви се отблагодаря?

— Като начало не губете време. Разполагате с трийсет минути, преди целият отдел да хукне по петите ви. Не ги разхищавайте — каза инспекторът.

Взех ключа и се отправих към вратата. Преди да изляза, се обърнах за миг. Грандес бе седнал на масата и ме наблюдаваше с напълно безизразно лице.

— Онази брошка с ангела — рече той, докосвайки ревера си.

— Да?

— Виждам съм ви да я носите на ревера си, откакто ви познавам.

[1] Епическа поема, написана от каталонския поет Жасинт Вердагер през 1886 г. ↑

Улиците на Равал представляваха сенчести тунели, прекъснати тук-там от примигващи улични лампи, чиято колеблива светлина едва успяваше да одраска мрака. Отне ми малко повече от трийсетте минути, които ми бе отпуснал инспектор Грандес, за да открия, че на улица „Кадена“ имаше две перачници. В първата, която бе просто един зимник в дъното на стълбище, блеснало от парата, работеха само деца с ръце, изцапани с виолетова боя, и жълтеникави очи. Втората бе кирливо място, което вонеше на белина и бе трудно да се повярва, че оттам някога би могло да излезе нещо чисто. Управителката беше една едра жена, която при вида на няколко монети побърза да признае, че Мария Антония Санауха работи там шест следобеда в седмицата.

— Сега пък какво е направила? — попита матроната.

— Получила е едно наследство. Кажете ми къде мога да я намеря и може би ще капне нещичко и за вас.

Матроната се изсмя, но очите ѝ светнаха алчно.

— Доколкото зная, живее в пансиона „Санта Лусия“ на улица „Маркес де Барбера“. Колко е наследила?

Пуснах монетите на тезгяха и излязох от онази отвратителна дупка, без да си направя труда да отговоря.

Пансионът на Ирене Сабино крееше в една мрачна сграда, която изглеждаше така, сякаш бе сглобена от ексхумирани кости и откраднати надгробни плочи. Металните табелки на пощенските кутии във входа бяха покрити с ръжда. На онези, които съответстваха на първите два етажа, не фигурираха никакви имена. На третия етаж се помещаваше шивашки цех с гръмкото название „Средиземноморска текстилна компания“. Четвъртият и последен етаж бе зает от пансиона „Санта Лусия“. Тясно стълбище, по което не биха могли да се разминат двама души, се издигаше в мрака, а влагата от канализацията се бе просмукала в стените, разяждайки боята по тях досущ като киселина. Изкачих четирите етажа и стигнах до наклонена площадка, на която

имаше само една врата. Потропах с юмрук и след малко ми отвори един висок и слаб мъж, който сякаш бе излязъл от кошмар на Ел Греко.

— Търся Мария Антония Санауха — рекох аз.

— Вие ли сте лекарят? — попита мъжът.

Бутнах го настрани и влязох. Жилището се състоеше от тесни и тъмни стаи, струпани от двете страни на коридор, който свършваше при голям прозорец, гледащ към вътрешния двор. Въздухът бе напоен със зловонието, което идваше от каналите. Човекът, който ми бе отворил вратата, стоеше на прага и ме гледаше объркан. Предположих, че е някой от квартирантите.

— Коя е нейната стая? — попитах го аз.

Той само ме гледаше мълчаливо с непроницаемо изражение. Извадих револвера и му го показах. Без да губи самообладание, човекът посочи последната врата в дъното на коридора. Отидох до нея и когато установих, че е заключена, започнах да се боря с ключалката. Останалите квартиранти се подадоха от стаите си — хор от забравени души, които изглеждаха така, сякаш от години не бяха виждали слънце. Спомних си мизерните си дни в пансиона на доня Кармен и ми мина през ум, че някогашният ми дом напомняше новия хотел „Риц“ в сравнение с това жалко чистилище, което бе само едно от множество подобни в човешкия нравуняк на Равал.

— Приберете се в стаите си — наредих аз.

Никой не даде признаци, че ме е чул. Вдигнах ръката си, за да видят револвера. Всички веднага се шмугнаха в стаите си като подплашени гризачи, с изключение на изкласилия Рицар на печалния образ. Съсредоточих отново вниманието си върху вратата.

— Заключила се е отвътре — обясни квартирантът. — Цял следобед е там.

Една миризма, напомняща за горчиви бадеми, се процеждаше изпод вратата. Потропах с юмрук няколко пъти, без да получа отговор.

— Хазяйката има шперц — услужливо рече мъжът. — Ако искате да я почакате да се върне... не ми се вярва да се забави много.

Вместо отговор аз отстъпих назад, след което се хвърлих с всички сили върху вратата. Ключалката поддаде при втората ми атака. Щом се озовах в стаята, веднага ме връхлетя онази горчива и противна миризма.

— Мили Боже — промълви квартирантът зад гърба ми.

Някогашната звезда от Паралело лежеше в един разнебитен креват, бледа и плувнала в пот. Устните ѝ бяха почернели и щом ме видя, се усмихна. Ръцете ѝ стискаха здраво шишето с отровата; бе го пресушила до последната капка. Смердният ѝ дъх, вонящ на кръв и жлъчка, изпълваше стаята. Квотирантът закри с ръка носа и устата си и излезе в коридора. Гледах как Ирене Сабино се гърчеше, докато отровата я разяждаше отвътре. Смъртта не бързаше да си свърши работата.

— Къде е Марласка?

Тя ме погледна през сълзи на агония.

— Вече нямаше нужда от мен — отвърна. — Никога не ме е обичал.

Гласът ѝ бе дрезгав и пресеклив. Пристъп на суха кашлица изтръгна от гърдите ѝ пронизителен звук и секунда по-късно тъмна течност избликна между зъбите ѝ. Ирене Сабино ме наблюдаваше, вкопчена в последния миг от живота си. Тя сграбчи ръката ми и я стисна силно.

— И вие сте прокълнат като него.

— Какво мога да направя?

Жената бавно поклати глава. Нов пристъп на кашлица разтърси тялото ѝ. Капилярите в очите ѝ се пукаха и мрежа от кървящи нишки се разпростря към зениците ѝ.

— Къде е Рикардо Салвадор? Той ли е погребан в гроба на Марласка в пантеона?

Ирене Сабино поклати глава. Устните ѝ беззвучно изписаха една дума: *Жако*.

— Тогава къде е Салвадор?

— Той знае къде сте вие. Вижда ви. Ще дойде за вас.

Помислих си, че започва да бълнува. Ръката ѝ все повече отслабваше хватката си.

— Обичах го — рече тя. — Беше добър човек. Добър човек. Оня го промени. Беше добър човек...

Стон на разпадаща се плът се изтръгна от устните ѝ и мускулни спазми сгърчиха тялото ѝ. Ирене Сабино издъхна, впила поглед в очите ми, отнасяйки завинаги тайната на Диего Марласка. Сега оставах само аз.

Покрих лицето ѝ с чаршаф и въздъгнах. Квартирантът, застанал на прага, се прекръсти. Огледах се наоколо, мъчейки се да намеря нещо, което би могло да ми помогне, да ми подсказе каква трябва да бъде следващата ми крачка. Ирене Сабино беше прекарала последните си дни в една килия с размери четири на два метра. Нямаше прозорци. Грубият метален креват, в който лежеше трупът ѝ, гардеробът от другата страна и една масичка до стената — това беше цялата мебелировка. Един куфар се подаваше изпод леглото, редом с нощно гърне и кутия за шапки. На масата имаше чиния с трохи хляб, кана с вода и купчина от, както помислих най-напред, пощенски картички; оказаха се изображения на светци и възпоменателни картички от погребения. Имаше и нещо с формата на книга, увито в бяла кърпа. Развих я и намерих екземпляра от „Стъпалата към небето“, който бях посветил на господин Семпере. Състраданието, което бе пробудила у мен агонията на тази жена, мигом се изпари. Несретницата бе убила моя добър приятел, и то само за да му отнеме тая скапана книга. Тогава си спомних какво ми бе казал Семпере още първия път, когато влязох в неговата книжарница: че всяка книга си има душа, душата на нейния автор и душата на онези, които са я прочели и сънували. Семпере си бе отишъл, вярвайки в тези думи, и аз си дадох сметка, че и Ирене Сабино посвоему е вярвала в тях.

Запрелиствах страниците и препрочетох посвещението. Намерих първия знак на седмата страница. Върху думите беше надраскана кафеникава линия, очертаваща шестоъгълна звезда — същата като онази, която Ирене бе издълбала на гърдите ми с острието на бръснач преди седмици. Разбрах, че линията бе изписана с кръв. Продължих да разгръщам страниците и намерих нови рисунки. Устни. Ръка. Очи. Семпере бе пожертвал живота си заради някаква жалка и нелепа панаирджийска магия.

Пъхнах книгата във вътрешния джоб на палтото си и коленичих до кревата. Измъкнах куфара и изсипах съдържанието му на пода. Нямаше нищо друго освен стари дрехи и обувки. Отворих кутията за шапки и намерих кожен калъф, а в него бръснача, с който Ирене Сабино бе оставила белезите по гърдите ми. Изведнъж забелязах как една сянка падна на пода и се обърнах рязко, прицелвайки се с револвера. Високият и мършав квартирант ме гледаше с известна изненада.

— Струва ми се, че имате компания — сухо рече той.

Излязох в коридора и тръгнах към входната врата. Надникнах на площадката и чух нечии тежки стъпки, които се изкачваха по стълбите. Едно лице се появи в шахтата на стълбището, взирайки се нагоре, и аз срещнах погледа на сержант Маркос, който в момента беше два етажа по-надолу. Отдръпна се встрани и стъпките му се ускориха. Не беше сам. Затворих вратата и се подпрях на нея, мъчейки се да си събера мислите. Моят съучастник ме наблюдаваше спокойно, но с очакване.

— Има ли друг изход освен този? — попитах аз.

Мъжът поклати глава.

— Изход към покривката тераса?

Той посочи вратата, която току-що бях затворил. Три секунди по-късно почувствах натиска от телата на Маркос и Кастело, които се опитваха да я съборят. Дръпнах се от нея и отстъпих назад в коридора, насочил оръжието към вратата.

— Аз за всеки случай ще се прибера в стаята си — рече квартирантът. — За мен беше удоволствие.

— За мен също.

Впих поглед във вратата, която се тресеше от ударите. Старото дърво започна да се пропуква около пантите и ключалката. Втурнах се към дъното на коридора и отворих прозореца, който гледаше към вътрешния двор. Една вертикална шахта с размери приблизително метър на метър и половина се спускаше в сенките. Ръбът на покривната тераса се виждаше на около три метра над прозореца. От другата страна на шахтата имаше водосточна тръба, прикрепена към стената с разядени от ръжда обръчи. Избилата влага бе изпъстрила повърхността ѝ с черни сълзи. Ударите по вратата все така кънтяха зад гърба ми. Обърнах се и видях, че тя вече бе почти откачена от пантите. Прецених, че имам на разположение само няколко секунди. Единственият изход бе да се покатеря на перваза на прозореца и да скоча.

Успях да се уловя за тръбата и да стъпя с крак на един от обръчите, които я крепяха. Протегнах се, за да се хвана за горния отрязък от улука, но щом го сграбчих, той се отдели в ръцете ми и цял метър от тръбата се сгромоляса в шахтата. Насмалко не паднах и аз с него, но все пак сполучих да се хвана за парчето метал, с което обръчът бе прикрепен към стената. Тръбата, по която се бях надявал да

се изкатерия на покривната тераса, сега оставаше изцяло извън моя досег. Имах само две алтернативи — да се върна в коридора, в който Маркос и Кастело всеки миг щяха да проникнат, или да се спусна в черното гърло на шахтата. Чух как вратата се блъсна с трясък във вътрешната стена на жилището и се запусках бавно, държейки се за водосточната тръба както можех, като при това ожулих значително кожата на лявата си ръка. Бях успял да се смъкна с метър и половина надолу, когато видях силуетите на двамата полицаи в лъча светлина, който прозорецът хвърляше в мрака на шахтата. Маркос пръв показа лице навън. Ухили се и аз се запитах дали ще ме застреля веднага, без много умуване. След миг до него изникна и Кастело.

— Стой тук. Аз ще сляза на долния етаж — нареди Маркос.

Кастело кимна, без да ме изпуска от очи. Трябвах им жив, поне за няколко часа. Чух стъпките на Маркос, който се отдалечаваше тичешком. След броени мигове щях да го видя да се подава през прозореца, който бе едва на един метър под мен. Погледнах надолу и видях, че прозорците и на втория, и на първия етаж хвърляха светлина, но третият етаж беше тъмен. Заспусках се полека, докато почувствах следващия обръч под крака си. Неосветеният прозорец на третия етаж беше точно срещу мен, а отвъд него се простираше празен коридор с врата накрая, на която Маркос тропаше в момента. По това време на денонощието шивашкият цех бе затворен и там нямаше никого. Ударите по вратата секнаха и аз осъзнах, че Маркос навярно се е спуснал на втория етаж. Погледнах нагоре и видях Кастело, който все още ме наблюдаваше, облизвайки се като котарак.

— Гледай да не паднеш, че като те пипнем, ще се позабавляваме — рече той.

Чух гласове на втория етаж и разбрах, че някой там е пуснал Маркос да влезе. Без да се двоумя, се хвърлих с цялата сила, която успях да събера, към прозореца на третия етаж. Минах през него, закрил лицето и шията си с ръкавите на палтото, и се приземих сред куп строшени стъкла. Изправих се с мъка и в полумрака видях как едно тъмно петно пълзи по лявата ми ръка. Точно над лакътя стърчеше треска от стъкло, остра като кама. Хванах я и я дръпнах. Студеното усещане отстъпи пред взрив от болка, който ме накара да падна на колене на пода. От тази позиция видях, че Кастело се бе спуснал по тръбата и в момента ме наблюдаваше от същото място, от което аз бях

скочил. Преди да успее да извадя оръжието, той се хвърли към прозореца. Видях как ръцете му се хващат за рамката и без да му мисля, с все сила затръшнах счупения прозорец, използвайки цялата тежест на тялото си. Чух как костите на пръстите на Кастело се строшиха със сухо пращане и той изрева от болка. Извадих револвера и се прицелих в лицето му, но ръцете му вече не се държаха здраво за рамката. За миг в очите му се изписа ужас и той падна в шахтата, като тялото му се блъскаше в стените и оставяше кървава дия в кърпките светлина, която се процеждаше от прозорците на долните етажи.

Повлякох се към вратата в дъното на коридора. Раната на ръката ми туптеше силно, а чувствах, че и краката ми са порязани тук-там, но продължих да вървя. От двете страни на коридора се виждаха сумрачни стаи, пълни с шевни машини, макари и маси с големи топове плат. Стигнах до вратата и хванах бравата ѝ. След една десета от секундата почувствах как тя се завъртя под пръстите ми и я пуснах. Маркос беше от другата страна и се мъчеше да отвори. Отдръпнах се няколко крачки назад. Мощен гръм разтърси вратата и част от ключалката отхвъркна сред облак от искри и синкав дим. Маркос щеше да разбие ключалката с изстрели. Потърсих убежище в първата стая, пълна с неподвижни силуети без ръце или крака — манекени за витрина, струпани един връз друг. Шмугнах се между торсовете, които просветваха в полумрака. Отекна втори изстрел и входната врата се отвори с трясък. Облак барутен дим нахлу в жилището заедно с жълтеникавата светлина от площадката. Ъгловатата фигура на Маркос се очерта в снопа от лъчи, сетне чух стъпките му да се приближават по коридора. Прилепих се до стената, скрит зад манекените, стискайки револвера с треперещите си ръце.

— Излезте, Мартин — спокойно рече сержантът, като се приближаваше бавно. — Няма да ви нараня. Имам заповед от Грандес да ви отведе в участъка. Открихме оня човек, Марласка. Той си призна всичко. Вие сте чист. Да не вземете сега да направите някоя глупост? Хайде, излезте и ще поговорим в полицейското управление.

Видях го да минава край прага на стаята, в която се спотайвах.

— Мартин, чуйте ме. Грандес идва насам. Можем да изясним всичко това, без да е нужно да усложняваме нещата повече.

Запънах ударника на револвера. Стъпките на Маркос спряха. Долових леко стържене по плочките. Той беше от другата страна на

стената. Знаеше отлично, че се намирам в тази стая и няма как да изляза от нея, без да мина покрай него. Силуетът му бе стаен сред сенките на входа. Профилът му се сливаше с течния мрак, само блясъкът на очите издаваше присъствието му. Беше на едва четири метра от мен. Започнах да се плъзгам по стената, сгъвайки колене, докато стигнах до пода. Краката на Маркос се приближаваха към мен измежду тези на манекените.

— Зная, че сте тук, Мартин. Престанете с тия детинщини.

Изведнъж се закова на място. Видях го да коленичи и да опипва кървавата дияра, оставена от мен. Поднесе един пръст към устните си. Представих си, че се усмихва.

— Много кървите, Мартин. Имате нужда от лекар. Излезте и ще ви заведе в някой диспансер.

Запазих мълчание. Маркос се спря пред една маса и взе от нея някакъв лъскав предмет, който лежеше сред изрезки плат. Това беше голяма шивашка ножица.

— Вие решавате, Мартин.

Чух звука от двете остриета на ножицата, която той няколко пъти отвори и затвори. Остра болка прониза ръката ми и аз прехапах устни, за да сподавя стона си. Маркос извърна лице към моето убежище.

— Като стана дума за кръв, навярно ще ви е приятно да узнаете, че сме задържали вашето курве, оная Изабела, и преди да започнем с вас, хубавичко ще се позабавляваме с нея...

Вдигнах оръжието и се прицелих в лицето му. Блясъкът на метала ме издаде. Маркос скочи към мен, като събори манекените и избегна изстрела. Почувствах тежестта му върху моето тяло и неговия дъх в лицето ми. Остриетата на ножицата щракнаха рязко едва на сантиметър от лявото ми око. Блъснах лицето му с челото си с цялата сила, която успях да събера, и той падна на една страна. Вдигнах револвера и се прицелих в главата му. Маркос се надигна с разцепена устна и впи поглед в мен.

— Не ти стиска — тихо рече той.

Сложи ръка на дулото и ми се усмихна. Натиснах спусъка. Куршумът откъсна дланта му и ръката му се отметна назад, сякаш бе ударена с чук. Маркос падна по гръб на пода, държейки осакатената си, димяща китка, а изпъстреното му с изгаряния от барута лице се

разтопи в гримаса на болка, която надаваше беззвучен вой. Станах и го оставих да умре от загуба на кръв сред локва от собствената си урина.

Със сетни сили успях да се затътря през уличките на Равал до Паралело, където пред вратите на театър „Аполо“ се бе образувала редица от таксита. Вмъкнах се в първото, в което можах. Щом чу, че вратата се отвори, шофьорът се обърна да ме погледне и направи неодобрителна гримаса. Стоварих се на задната седалка, без да обръщам внимание на протестите му.

— Хей, да не вземете сега да ми умрете там отзад?

— Колкото по-бързо ме откарате където искам, толкова по-скоро ще се отървете от мен.

Шофьорът изруга под сурдинка и включи мотора.

— И къде искате да отидете?

Не зная, помислих си аз.

— Вие подкарайте, пък после ще ви кажа.

— Накъде да карам?

— Към Педралбес.

Двайсет минути по-късно съгледах светлините на Вила Елиус на хълма. Посочих ги на шофьора, който нямаше търпение да се отърве от мен. Остави ме пред вратите на имението и почти забрави да ме таксува за пътуването. Завлякох се до голямата порта и натиснах звънеца. После се строполих на стъпалата и опрях глава в стената. Чух стъпки, които се приближаваха, и по едно време ми се стори, че портата се отвори и нечий глас произнесе името ми. Почувствах една ръка на челото си и като че ли познах очите на Видал.

— Простете, дон Педро — помолих аз. — Нямаше къде другаде да отида...

Чух го да вика и след малко усетих, че няколко чифта ръце ме хванаха за крайниците и ме вдигнаха. Когато отново отворих очи, видях, че съм в спалнята на дон Педро, положен в същото легло, което той бе споделял с Кристина през няколкото месеца на техния кратък

брак. Въздъгнах. Видал ме наблюдаваше, застанал в другия край на леглото.

— Недей да говориш сега — рече той. — Лекарят идва насам.

— Не им вярвайте, дон Педро — простенах аз. — Не им вярвайте.

Видал кимна, стиснал устни.

— Разбира се, че няма.

Сетне взе едно одеяло и ме зави с него.

— Ще слеза долу да чакам доктора — каза. — Ти почивай.

След малко чух стъпки и гласове, които се приближаваха към стаята. Усетих, че събличат дрехите ми и успях да зърна десетки разрези, които покриваха тялото ми като кървав бръшлян. Усетих пинсети, които бъркаха в раните ми, вадейки иглици стъкло, а заедно с тях и парченца кожа и плът. Усетих паренето от дезинфектанта и убежденията от иглата, с която докторът шиеше раните ми. Вече не изпитвах болка, единствено умора. Когато бях превързан, закърпен и поправен като счупена кукла, лекарят и Видал ме завиха и подложиха под главата ми най-прелестната и мека възглавница, на която бях попадал през живота си. Отворих очи и видях лицето на доктора, господин с аристократична осанка и успокоителна усмивка, който държеше спринцовка.

— Имали сте късмет, млади човече — рече той, забивайки иглата в ръката ми.

— Какво е това? — измънках аз.

Лицето на Видал изникна редом с това на доктора.

— Ще ти помогне да си починеш.

Студен облак плъзна по ръката ми и обхвана гърдите ми. Почувствах, че пропадам в бездна от черно кадифе, докато Видал и докторът ме гледаха отгоре. Светът поляка се сви и затвори, докато накрая остана само една капка светлина, която се изпари в ръцете ми. Потънах в безкрая на този топъл химически покой, от който бих предпочел никога да не изляза.

Спомням си един свят от черни води под леда. Лунната светлина докосваше замръзвания свод отгоре и се разлагаше на хиляди прашни лъчи, които се поклащаха в повляклото ме течение. Бялата мантия,

която я обгръщаше, бавно се полюшваше, а силуетът на тялото ѝ ясно се виждаше в прозрачните води. Кристина протягаше ръка към мен, а аз се борех със студеното, плътно течение. Когато между моите и нейните пръсти оставаха едва няколко милиметра, един тъмен облак разпери криле зад нея и я обгърна като експлозия от мастило. Пипала от черна светлина обхванаха ръцете, шията и лицето ѝ и я завлякоха с неумолима сила в мрака.

Събудих се от звука на моето име, произнесено от гласа на инспектор Виктор Грандес. Надигнах се рязко и в първия миг не разпознах мястото, в което се намирах — то ми заприлича най-вече на апартамент в луксозен хотел. Болката от десетките рани по торса ми ме шибна като камшик, връщайки ме към реалността. Намирах се в спалнята на Видал във Вила Елиус. През спуснатите жалози се прокрадваше следобедна светлина. В камината гореше огън и стаята беше топла. Гласовете идваха от долния етаж. Педро Видал и Виктор Грандес.

Измъкнах се от леглото, без да обръщам внимание на болките, които жилеха кожата ми. Мръсните ми, изцапани с кръв дрехи бяха захвърлени на едно кресло. Потърсих палтото. Револверът все още си беше в джоба. Запънах ударника и излязох от стаята, следвайки дирята на гласовете до стълбището. Спуснах се няколко стъпала надолу, като се придържах близо до стената.

— Много съжалявам за вашите хора, инспекторе — чух да казва Видал. — Бъдете сигурен, че ако Давид влезе във връзка с мен или науча нещо за местонахождението му, незабавно ще ви уведомя.

— Признателен съм ви за помощта, господин Видал. Съжалявам, че трябваше да ви обезпокоя при тези обстоятелства, но положението е изключително сериозно.

— Разбирам. Благодаря ви за посещението.

Стъпки към вестибюла и звук от затваряща се врата. Заглъхващ шум в градината. Тежкото дишане на Видал в подножието на стълбата. Слязох още няколко стъпала и го заварих долу, опрял чело във вратата. Когато ме чу, отвори очи и се обърна.

Нищо не каза. Само погледна револвера, който държах в ръце. Оставих оръжието върху масичката в подножието на стълбището.

— Хайде, ела да видим дали ще ти намерим някакви чисти дрехи — рече той.

Последвах го до един огромен дрешник, който изглеждаше като същински музей на облеклото. Всички изискани костюми, които си

спомнях от славните години на Видал, бяха там. Десетки вратовръзки, обувки и копчета за ръкавели в кутии от червено кадифе.

— Всичко това е от младежките ми години. Ще ти стои добре.

Видал избираше вместо мен. Подаде ми една риза, която навярно струваше колкото малък парцел земя, костюм от три части, ушит по поръчка в Лондон, и чифт италиански обувки, които не биха посрамили гардероба на тартора. Облякох се мълчаливо, докато Видал ме наблюдаваше замислен.

— Малко ти е широчък в раменете, но ще трябва да се примириш — рече той, като ми подаде чифт копчета за ръкавели от сапфири.

— Какво ви разказа инспекторът?

— Всичко.

— И вие повярвахте ли му?

— Какво значение има дали съм повярвал?

— За мен има значение.

Видал седна на пейката, която бе поставена до една стена, покрита с огледала от пода до тавана.

— Казва, че ти знаеш къде е Кристина — рече той.

Кимнах.

— Жива ли е?

Взрях се в очите му и кимнах съвсем бавно. Видал се усмихна немощно, избягвайки погледа ми. После се заплака, като издаваше стенания, които идваха сякаш от дълбините на душата му. Седнах до него и го прегърнах.

— Простете ми, дон Педро, простете ми...

По-късно, когато слънцето вече захождаше към хоризонта, дон Педро взе старите ми дрехи и ги изгори. Преди да хвърли в пламъците палтото ми, извади от него екземпляра от „Стъпалата към небето“ и ми го подаде.

— От двете книги, които написа през миналата година, тази беше добрата — рече той.

Гледах го как разръчква дрехите ми в огъня.

— Кога си дадохте сметка?

Видал сви рамене.

— Дори един суетен глупак не може да бъде заблуждаван вечно, Давид.

Не можах да разбера дали в гласа му имаше озлобление, или просто тъга.

— Направих го, понеже мислех, че така ви помагам, дон Педро.

— Зная.

Усмихна ми се без жлъч.

— Простете ми — промълвих аз.

— Трябва да се махнеш от града. На кея Сан Себастиан е акостирали един товарен кораб, който ще отплава в полунощ. Всичко е уредено. Питай за капитан Олмо. Той те очаква. Вземи една от колите в гаража. Можеш да я оставиш на пристанището. Пеп ще я докара утре. Не разговаряй с никого. Не се връщай в твоята къща. Ще имаш нужда от пари.

— Имам достатъчно пари — излъгах аз.

— Никога не са достатъчно. Когато слезеш в Марсилия, Олмо ще те придружи до една банка и ще ти връчи петдесет хиляди франка.

— Дон Педро...

— Изслушай ме. Онези двама мъже, които Грандес казва, че си убил...

— Маркос и Кастело. Мисля, че те работеха за баща ви, дон Педро.

Видал поклати глава.

— Баща ми и адвокатите му никога не се занимават с дребни риби, Давид. Как мислиш, откъде онези двамата са разбрали къде да те намерят, и то само трийсет минути след като си напуснал участъка?

Прозрачната истина се стовари върху мен с хладната си яснота.

— От моя приятел, инспектор Виктор Грандес.

Видал кимна.

— Грандес те е оставил да си тръгнеш, защото не е искал да си цапа ръцете в участъка. Щом си излязъл оттам, двамата му подчинени веднага са хванали дирята ти. Смъртта ти е трябвало да се чете като телеграма: заподозрян в убийство бяга и загива, докато оказва съпротива при арест.

— Като в старите времена в новинарския отдел — рекох аз.

— Някои неща никога не се променят, Давид. Ти би трябвало да го знаеш по-добре от всеки друг.

Отвори гардероба си и ми подаде едно чисто ново, необлично палто. Приех го и прибрах книгата във вътрешния джоб. Видал ми се усмихна.

— Поне веднъж в живота ти те виждам добре облечен.

— На вас тези дрехи ви подхождаха повече, дон Педро.

— То това се разбира от само себе си.

— Дон Педро, има много неща, които...

— Те вече нямат значение, Давид. Не ми дължиш никакво обяснение.

— Дължа ви много повече от обяснение...

— Тогава ми говори за нея.

Видал ме гледаше с пълни с отчаяние очи, които ме умоляваха да го излъжа. Седнахме във всекидневната пред френските прозорци, които предлагаха изглед към цяла Барселона, и аз захванах да го лъжа от все сърце. Казах му, че Кристина е наела една малка мансарда в Париж, на „Рю дьо Суфло“, под името *мадам* Видал, и че щяла да ме чака всеки ден към средата на следобед при фонтана на Люксембургската градина. Казах му, че е говорела постоянно за него и никога не би го забравила. Казах му, че зная, че колкото и години да прекарам до нея, никога не бих могъл да запълня неговото отсъствие. Дон Педро кимаше, зареял поглед в далечината.

— Трябва да ми обещаеш, че ще се грижиш за нея, Давид. Че никога няма да я изоставиш. Че ще бъдеш до нея, каквото и да стане.

— Обещавам ви, дон Педро.

В бледия зрак на падащата вечер трудно можех да видя у него нещо повече от един стар и победен мъж, болен от спомени и угризения, мъж, който никога не бе имал вяра, а сега му оставаше само балсамът на доверчивостта.

— Ще ми се да можех да бъда по-добър приятел за теб, Давид.

— Вие бяхте най-добрият приятел на света, дон Педро. Бяхте много повече от това.

Видал се протегна и ме хвана за ръката. Целият трепереше.

— Грандес ми разказа за оня мъж, оня, когото наричаш тартора... Казва, че му дължиш нещо и мислиш, че единственият начин да си платиш дълга е да му предадеш една чиста душа...

— Това са глупости, дон Педро. Не им обръщайте внимание.

— А една мръсна и уморена душа като моята няма ли да ти свърши работа?

— Не познавам по-чиста душа от вашата, дон Педро.

Видал се усмихна.

— Ако можеш да разменя мястото си с баща ти, щях да го направя, Давид.

— Зная.

Той стана и загледа как вечерта се спуска над града.

— Трябва да тръгваш вече. Отиди в гаража и си избери едната кола. Вземи която искаш. Аз ще погледна дали имам някакви пари в брой.

Кимнах и си взех палтото. Излязох в градината и тръгнах към гаражното помещение. Гаражът на Вила Елиус подслоняваше две коли, които блестяха като кралски каляски. Избрах по-малкия и дискретен автомобил — един черен „Испано-суиса“, който изглеждаше така, сякаш е бил каран най-много два-три пъти, и още миришеше на ново. Седнах на волана и включих мотора. Изкарах колата от гаража и зачаках в двора. Измина една минута, а дон Педро още не бе излязъл, така че аз слязох от колата, без да изключвам мотора. Върнах се в къщата, за да се сбогувам с него и да му кажа да не се тревожи за парите, защото все някак ще се справя. Минавайки през вестибюла, си спомних, че бях оставил оръжието върху масичката. Когато отидох да го взема, то вече не беше там.

— Дон Педро?

Вратата към всекидневната беше открената. Надникнах вътре и го видях, застанал в средата на стаята. Поднесе револвера на баща ми към гърдите си и постави дулото на сърцето си. Втурнах се към него, но гърмежът на изстрела удави виковете ми. Оръжието падна от ръцете му. Тялото му се наклони и бавно рухна на пода, оставяйки алена следа върху мраморните плочи. Коленичих до него и го взех в прегръдките си. Куршумът бе пробил в дрехите му една димяща дупка, от която бликаше тъмна и гъста кръв. Дон Педро ме гледаше втренчено в очите, докато усмивката му се изпълни с кръв, а тялото му престана да трепери и се отпусна, облъхнато от мирис на барут и несрета.

Върнах се в колата и седнах, хванал волана с окървавените си ръце. Чувствах, че не ми достига въздух. Почаках една минута, преди да освободя ръчната спирачка. Вечерта бе забулила небето с червен саван, под който пулсираха светлините на града. Подкарах надолу по улицата, оставяйки зад гърба си силуета на Вила Елиус на хълма. На Авенида Пиърсън спрях и погледнах в огледалото за обратно виждане. От някаква скрита уличка изникна една кола, която зае позиция на около петдесет метра зад мен. Фаровете ѝ не бяха включени. Виктор Грандес.

Продължих надолу по Авенида де Педралбес, докато подминах големия дракон от ковано желязо, който вардеше входа на имението Гюел. Колата на инспектор Грандес ме следваше на дистанция от стотина метра. Когато стигнах до Авенида Диагонал, завих наляво към центъра на града. Почти нямаше превозни средства, тъй че Грандес ме следваше с лекота, докато не реших да свърна надясно с надеждата да го изгубя из тесните улици на Лас Кортс. На този етап инспекторът вече се бе досетил, че присъствието му не е тайна, и бе включил фаровете си, скъсявайки дистанцията. В продължение на двайсетина минути криволичехме из плетеница от улици и трамваи. Промъквах се между омнибуси и коли, но фаровете на Грандес ме следваха неумолимо, без да изостават. Не след дълго възвишението Монжуик изникна пред нас. Големият палат на Световното изложение и останките от другите павилиони бяха затворени едва преди две седмици, но в мъглата на здрача вече изглеждаха като руините на някоя велика забравена цивилизация. Поех по широкия булевард нагоре към каскадата от призрачни светлини и блуждаещи огънове, които озаряваха фонтаните на Изложението, и увеличих скоростта, доколкото позволяваха възможностите на мотора. Докато се изкачвахме по шосето, което лъкатушеше по възвишението към Олимпийския стадион^[1], Грандес постепенно печелеше терен и накрая вече можех ясно да различа лицето му в огледалото. За миг се изкуших да хвана шосето, което водеше към военната крепост на върха на хълма, но ако

съществувахе някое място, от което да няма изход, то това бе именно то. Едничката ми надежда беше да се добера до другата страна на възвишението, която гледаше към морето, и да изчезна в някой от кейовете на пристанището. За тази цел имах нужда да спечеля време, но инспекторът вече бе на около петнайсет метра зад мен. Големите балюстради на „Мирамар“^[2] се разкриха пред нас, а целият град се бе разпрострял в нозете ни. Дръпнах спирачката с всички сили и оставих Грандес да се блъсне в моя автомобил. Ударът повлече и двама ни и се носихме почти дващсет метра по шосето, вдигайки гирлянда от искри. Пуснах спирачката и изминах кратко разстояние напред. Докато Грандес се опитваше да си възвърне контрола, дадох заден ход и ускорих максимално. Когато инспекторът осъзна какво правя, вече беше късно. Благодарение на една от най-отбраните марки коли в града, аз го връхлетях с цялата мощ на каросерията и мотора, които бяха значително по-издръжливи от неговите. Силата на удара така го разтърси в кабината, че главата му се блъсна в предното стъкло и го разби на парчета. От капака на автомобила му се вдигна пара и фаровете угаснаха. Подкарах колата и ускорих, като оставих Грандес зад себе си и се отправих към наблюдателницата на „Мирамар“. След няколко секунди забелязах, че сблъсъкът бе приплескал задния калник към едната гума и при въртенето си тя се триеше в метала. Мирис на изгорял каучук изпълни кабината. След около дващсет метра гумата се спуска и колата започна да криволичи, докато накрая спря, обгърната в облак черен дим. Излязох от нея и погледнах назад към мястото, където бе останала колата на Грандес. Инспекторът тъкмо се измъкваше полека от кабината. Огледах се наоколо. Спирката на възжената линия, която прекосяваше пристанището на града от хълма Монжуик до кулата Сан Себастиан, се намираше на около петдесет метра. Различих формата на кабинките, които се плъзгаха по кабелите в аления здрач, и се затичах натам.

Един от служителите тъкмо се готвеше да затвори вратите на сградата, когато ме видя да се задавам с цялата бързина, на която бях способен. Той задържа вратата отворена и посочи навътре.

— Последен курс за деня — предупреди ме човекът. — По-добре ще е да побързате.

Билетното гише беше на път да затвори, но аз успях да купя последния билет за деня и без да губя време, се присъединих към

група от четирима души, които чакаха при кабинката. Не бях обърнал внимание на облеклото им, докато служителят не отвори вратичката и не ги покани да влязат. Бяха свещеници.

— Въжената линия е построена за Световното изложение и е снабдена с най-новите технически постижения. Безопасността ѝ е гарантирана по всяко време. Щом обиколката започне, тази обезопасителна врата, която може да се отвори само отвън, ще остане залостена, за да се избегнат нещастни случаи или, не дай Боже, опити за самоубийство. Разбира се, при вас, Ваши Високопреосвещенства, няма опасност от...

— Млади човече — прекъснах го аз. — Може ли да претупате церемонията по-бързо, че вече става късно?

Служителят ми хвърли враждебен поглед. Един от свещениците забеляза петната от кръв по ръцете ми и се прекръсти. Младежът продължи скучната си реч.

— Ще пътувате по небето на Барселона на около седемдесет метра височина над водите на пристанището, наслаждавайки се на най-забележителните гледки на града, до тоя момент достъпни само за лястовици, чайки и други създания, които Всемогъщият е надарил с оперение. Пътуването трае десет минути, като прави две спирки — първата е при централната кула на пристанището, Сан Хайме или, както аз обичам да я наричам, Айфеловата кула на Барселона, а втората и последна спирка е при кулата Сан Себастиан. Без повече отлагане, желая на Ваши Високопреосвещенства приятно пътуване и изказвам желанието на нашата компания в най-скоро време да ви видим отново на борда на въжената линия на пристанище Барселона.

Аз пръв се качих в кабината. Докато четиримата свещеници минаваха край него, служителят протегна ръка, надявайки се да получи бакшиш, който така и не докосна дланта му. Видимо разочарован, той затръшна вратичката и се обърна, готов да задвижи лоста. Инспектор Виктор Грандес го чакаше от другата страна, в окаян вид, но усмихнат и със значката си в ръка. Служителят му отвори вратичката и инспекторът влезе в кабината, като поздрави свещениците с кимване и ми намигна. Само след секунди се понесохме в празнотата.

Кабината се издигна от терминала в посока към края на планината. Свещениците се бяха скупчили в едната половина, очевидно настроени да се наслаждават на гледките на вечерна Барселона и да не обръщат внимание на онази мътна работа — независимо каква, — която бе събрала Грандес и мен на това място. Инспекторът бавно се присламчи към мен и ми показа оръжието, което държеше в ръка. Големи червени облаци се носеха над водите на пристанището. Кабината на лифта потъна в един от тях и за миг като че ли бяхме потопени в огнено езеро.

— Качвали ли сте се някога на лифта? — попита Грандес.

Кимнах.

— Дъщеря ми го обожава. Един път месечно ме моли да попътуваме в двете посоки. Малко е скъпо, но си заслужава.

— С парите, които ви плаща старият Видал, за да ме продадете, сигурно ще можете да водите дъщеря си тук всеки ден, ако ви се прииска. Просто съм любопитен: каква цена определи той за мен?

Грандес се усмихна. Кабината изплува от големия ален облак и ние видяхме, че сме увиснали над пристанището, а светлините на града се бяха разлели по тъмните му води.

— Петнайсет хиляди песети — отвърна той, като потупа един бял плик, който се подаваше от джоба на палтото му.

— Предполагам, че би трябвало да се чувствам поласкан. Някои убиват и за две дуро^[3]. А тук включена ли е цената за това, че предадохте двама от хората си?

— Нека ви припомня, че единственият тук, който е убил някого, сте вие.

На този етап четиримата свещеници вече ни наблюдаваха смаяни и ужасени, забравили за прелестите на главозамайващия полет над града. Грандес им хвърли един бегъл поглед.

— Когато стигнем първата спирка, стига да не искам твърде много, ще бъда благодарен на Ваши Високопреосвещенства, ако слезете и ни оставите да обсъдим нашите светски дела.

Кулата на пристанищния док се издигаше пред нас като купол от стомана и кабели, изтръгнат от някаква механична катедрала. Кабината влезе в купола и спря на платформата. Когато вратичката се отвори, четиримата свещеници излязоха бързешком. С пистолет в ръка,

Грандес ми нареди да отида в дъното на кабината. На слизане един от свещениците ме изгледа загрижено.

— Не се тревожете, млади човече, ще се обадим в полицията — рече той, преди вратата да се затвори отново.

— Непременно се обадете — отвърна Грандес.

Когато вратата отново бе залостена, кабината продължи своя курс. Изплувахме от кулата на пристанището и се понесохме по последната отсечка от маршрута. Инспекторът се приближи до прозореца и се загледа в зрелището на града, мираж от светлини и мъгла, катедрали и дворци, улички и широки булеварди, оплетени в един лабиринт от сенки.

— Градът на прокълнатите — рече Грандес. — Колкото по-отдалече го гледаш, толкова по-хубав ти се струва.

— Това ли е моята епитафия?

— Няма да ви убия, Мартин. Аз не убивам хора. Вие ще го направите вместо мен. Като услуга — за мен и за вас самия. Знаете, че имам право.

Без повече усукване инспекторът разби с три изстрела заключващия механизъм на вратичката и я отвори с ритник. Тя остана да виси във въздуха и един влажен вятър нахлу в кабината.

— Няма да почувствате нищо, Мартин. Повярвайте ми. Ударът на куршума не отнема и една десета от секундата. Просто миг. А после — покой.

Погледнах към отворената врата. Пред мен се разкриваше празно пространство, бездна, дълбока седемдесет метра. Погледнах и към кулата Сан Себастиан и прецених, че щяхме да стигнем до нея след няколко минути. Грандес прочете мислите ми.

— След няколко минути всичко ще е свършило, Мартин. Би трябвало да ми благодарите.

— Наистина ли мислите, че аз съм убил всички онези хора, инспекторе?

Грандес вдигна револвера и се прицели в сърцето ми.

— Не зная и хич не ме е грижа.

— Мислех, че сме приятели.

Той се усмихна и изруга под сурдинка.

— Вие нямате приятели, Мартин.

Чух гърмежа от изстрела и почувствах удар в гърдите, сякаш ме бяха цапардосали с пневматичен чук в ребрата. Паднах по гръб, останал без дъх, и спазъм от болка се разля по тялото ми като запален бензин. Грандес ме бе хванал за нозете и ме влачеше към вратичката. Отсреща върхът на кулата Сан Себастиан изплува сред воал от облаци. Грандес прекрачи през тялото ми и коленичи зад мен. Сграбчи раменете ми и се зае да ме бутна към отвора. Почувствах влажния вятър върху краката си. Инспекторът ме бутна още веднъж и краката ми увиснаха извън платформата на кабината. Силата на гравитацията ме дръпна мигновено. Вече започвах да падам.

Протегнах ръце към полицаия и впих пръсти в шията му. Закотвен от тежестта на тялото ми, инспекторът не можеше да мръдне от прага на вратичката. Здравно вкопчен, аз с всички сили притисках трахеята и артериите на врата му. Той се бореше да се освободи от хватката ми с една ръка, докато с другата търсеше пипнешком оръжието си. Найсетне пръстите му намериха приклада на пистолета и се плъзнаха към спусъка. Куршумът одраска слепоочието ми и се удари в рамката на вратичката. Оттам рикошира към вътрешността на кабината и прониза дланта на инспектора. Забих нокти в шията му, усещайки как плътта му поддава. Грандес изстена. Изтеглих се с всички сили нагоре и успях да прибера повече от половината си тяло обратно в кабината. Щом успях да се хвана за металните стени, пуснах Грандес и се хвърлих настрани от него.

Опипах гърдите си и намерих дупката, която бе оставил изстрелът на инспектора. Разтворих палтото си и измъкнах екземпляра от „Стъпалата към небето“. Куршумът бе пробил предната корица и почти четирисотинте страници на книгата, и се подаваше от задната корица като връхчето на сребърен пръст. До мен Грандес се гърчеше на пода и отчаяно се държеше за гърлото. Лицето му бе мораво, а вените по челото и слепоочията му бяха изпъкнали като въжета. Той ми отправи умоляващ поглед. Паяжина от спукани кръвоносни съдове бе плъзнала в очите му и аз разбрах, че съм смазал трахеята му, тъй че той се задушаваше безвъзвратно. Наблюдавах го как се тресе на пода в бавна агония. Измъкнах белия плик, който стърчеше от джоба му. Отворих го и преброих петнайсет хиляди песети. Цената на моя живот. Прибрах плика. Грандес се влачеше по пода, мъчейки се да стигне

оръжието си. Надигнах се и ритнах пистолета по-далече от ръцете му. Инспекторът сграбчи глезена ми, молейки за милост.

— Къде е Марласка? — попитах го аз.

Глух стон се изтръгна от гърлото му. Погледнах го право в очите и осъзнах, че той се смее. Кабината бе влязла вече във вътрешността на кулата Сан Себастиан, когато го блъснах през вратичката и видях как тялото му се сгромоляса от почти осемдесет метра височина из един лабиринт от релси, кабели, назъбени колела и стоманени лостове, които го разкъсаха на парчета, докато падаше.

[1] Стадион в Барселона, построен на хълма Монжуик през 1927 г. за Световното изложение от 1929 г., а също и във връзка с кандидатурата на Барселона за летните Олимпийски игри през 1936 г.

↑

[2] Луксозен хотел в Барселона, построен като част от Световното изложение през 1929 г. ↑

[3] Испанска монета = 5 песети. ↑

Къщата с кулата бе погребана в мрак. Качих се пипнешком по каменното стълбище, докато стигнах до площадката и заварих входната врата откритата. Бутнах я с ръка и постоях малко на прага, оглеждайки сенките, които изпълваха дългия коридор. Пристъпих няколко крачки и останах там в неподвижно очакване. Заопипвах стената, докато намерих ключа на осветлението. Завъртях го четири пъти, но безрезултатно. Първата врата вдясно водеше към кухнята. Изминах полака трите метра, които ме деляха от нея, и спрях на прага. Спомних си, че в един от долапите държах маслена лампа. Отидох до него и я намерих там, сред още неотворени тенекиени кутии кафе, донесено от бакалницата „Кан Жисперт“. Оставих лампата върху кухненската маса и я запалих. Слаба кехлибарена светлина заля стените на стаята. Взех лампата и излязох отново в коридора.

Напредвах бавно, държейки нависоко примигващата светлина, като очаквах всеки миг да видя как нещо или някой изниква от някоя странична врата. Знаех, че не съм сам; надушвах го. Една остра смрад на ярост и омраза се носеше във въздуха. Стигнах до края на коридора и спрях пред вратата на последната стая. Мекото сияние на лампата погали очертаванията на отместения от стената гардероб и разхвърляните по пода дрехи — точно както ги бях оставил, когато Грандес дойде да ме арестува преди две нощи. Продължих нататък към подножието на витата стълба, която водеше към кабинета. Предпазливо се закатерих по нея, като на всеки две-три стъпала надничах през рамо, докато стигнах до кабинета. Червеникавото зарево на здрача проникваше през прозорците. Бързо отидох до стената, където стоеше сандъкът, и го отворих. Папката с ръкописа за тартора бе изчезнала.

Поех обратно към стълбата. Минавайки покрай бюрото си, забелязах, че клавиатурата на старата ми пишеща машина бе унищожена, сякаш някой бе блъскал по нея с юмруци. Слязох бавно по стълбата. Тръгнах отново по коридора и надникнах във входа към галерията. Дори в полумрака можах да видя, че всичките ми книги

бяха разпилени по пода, а кожата на креслата висеше на парцали. Обърнах се и огледах внимателно двайсетте метра коридор, които ме делиха от входната врата. Светлината от лампата достигаше само до средата на това разстояние. По-нататък сенките се поклащаха като развълнувани черни води.

Помнех, че на влизане съм оставил вратата на жилището отворена. Сега беше затворена. Извървах няколко метра, но нещо ме спря, докато минавах отново край последната стая. На влизане не го бях забелязал, защото вратата на стаята се отваряше наляво и аз не бях надникнал достатъчно навътре, за да го видя, но сега, приближавайки се, го видях съвсем ясно. Един бял гълъб с криле, разперени като кръст, бе прикован към вратата. По дървото се стичаха капки прясна кръв.

Влязох в стаята. Погледнах зад вратата, но там нямаше никого. Гардеробът все още бе отместен на една страна. Студеният, влажен въздух, който проникваше през отвърстието на стената, бе изпълнил помещението. Оставих лампата на пода и сложих ръце върху размякнатия маджун около дупката. Захванах да го чегъртам с нокти и усетих, че се разпада между пръстите ми. Поразтърсих се наоколо и намерих стар нож за отваряне на писма в чекмеджето на една от масичките, струпани в ъгъла. Забих острието в маджуна и задълбах. Гипсовият слой се отделяше с лекота. Беше дебел най-много три сантиметра. От другата страна попаднах на дърво.

Оказа се врата.

Потърсих краищата ѝ с ножа и контурите ѝ бавно се очертах на стената. По това време вече бях забравил за онова близко присъствие, което отравяше къщата и дебнеше в сенките. Вратата нямаше брава, само една ключалка, ръждясала от влагата на гипса, който я бе покривал с години. Пъхнах ножа в нея и напразно се опитах да я отворя. После я заритах, докато маджунът, който крепеше ключалката, започна бавно да се отделя. С помощта на острието освободих напълно механизма и когато вече нищо не го държеше, вратата се отвори с едно бутване.

Струя въздух с дъх на гнилоч избликна отвътре и напои дрехите и кожата ми. Вдигнах лампата и влязох. Стаята бе правоъгълник, широк пет или шест метра. Стените бяха изпъстрени с рисунки и надписи, които явно някой бе направил с пръсти. Линиите им бяха

кафеникави на цвят и тъмни. Изсъхнала кръв. Подът бе покрит с нещо, което отначало помислих за прах, но когато снижих лампата, видях, че са останки от ситни кости. Животински кости, натрошени и сведени до слой пепел. От тавана висяха безброй предмети, окачени на черна връв. Разпознах религиозни фигурки, изображения на светци и мадони с изгорени лица и извадени очи, разпятия, завързани с бодлива тел, и останки от тенекиени играчки и кукли със стъклени очи. Силуетът бе в дъното, почти невидим.

Стол, обърнат с лице към ъгъла. На стола се различаваше една фигура, облечена в черно. Мъж. Ръцете бяха приковани с белезници зад гърба. Крайниците му бяха привързани с дебела тел към стола. Заля ме едно чувство на студ, какъвто не бях усещал никога дотогава.

— Салвадор? — успях да изрека.

Пристъпих бавно към него. Силуетът не помръдваше. Спрях се на една крачка разстояние и полека протегнах ръка. Пръстите ми докоснаха косата на мъжа и се отпуснаха на рамото. Искях да завъртя тялото, но в този миг усетих, че нещо поддава изпод пръстите ми. Секунда по-късно като че ли чух някакъв шепот и трупът се разпадна на прах, който се разсипа сред дрехите и телта, а сетне се издигна в тъмен облак и остана да се рее между стените на този затвор, който го бе крил с години. Погледнах слоя пепел по ръцете си и ги поднесох към лицето си, разпръсвайки по кожата си останките от душата на Рикардо Салвадор. Когато отворих очи, видях, че Диего Марласка, неговият тъмничар, стои и чака на прага на килията с ръкописа за тартора в ръце и огън в очите.

— Четох го, докато ви чаках, Мартин — рече Марласка. — Шедьовър. Тарторът ще знае как да ме възнагради за него, когато му го връча от ваше име. Признавам, че аз така и не успях да разгадая гатанката. Спрях се някъде насред пътя. Радвам се да видя, че тарторът е успял да ми намери по-талантлив приемник.

— Дръпнете се от пътя ми.

— Съжалявам, Мартин. Съжалявам, повярвайте ми. Бях започнал да ви харесвам — рече той, вадейки от джоба си нещо, което изглеждаше като дръжка от слонова кост. — Но не мога да ви оставя да излезете от тази стая. Време е да заемете мястото на клетия Салвадор.

Натисна някакво копче на дръжката и една двуостра кама проблесна в сумрака.

Сетне се хвърли към мен с гневен вик. Острието на камата поряза бузата ми и щеше да извади лявото ми око, ако не бях отскочил встрани. Паднах по гръб на покрития със ситни костици и прах под. Сграбчил ножа с две ръце, Марласка се стовари върху мен, натискайки надолу острието с цялата си тежест. Върхът на камата се спря само на сантиметри от гърдите ми, докато аз държах Марласка за гърлото с дясната си ръка.

Той извърна глава, за да ме захапе за китката, и аз го ударих с левия си юмрук в лицето. Почти не трепна. Една ярост, която бе отвъд разума и болката, го подтикваше към действие, и аз разбрах, че няма да ме остави да изляза жив от тази килия. Нападаше ме със сила, която изглеждаше невероятна. Почувствах как върхът на камата пробви кожата ми. Ударих го отново с цялата си сила. Пестникът ми се стовари в лицето му и усетих, че костите на носа му се строшиха. Кръвта му бликна по пръстите ми. Марласка извика отново, безразличен към болката, и заби ножа на около сантиметър в плътта ми. Остра болка пробяга по гърдите ми. Ударих го пак, търсейки с пръсти очните му ябълки, но той повдигна брадичката си и аз не успях да забия нокти по-горе от бузата му. Този път почувствах зъбите му под пръстите си.

Забучих юмрук в устата му, като му разцепих устните и му избих няколко зъба. Марласка нададе вой и се поколеба за миг, преди да се нахвърли отново върху мен. Блъснах го на една страна и той падна на пода; лицето му бе кървава маска, сгърчена от болка. Дръпнах се от него, молейки се да не се надигне отново. След секунда се завлече до ножа, който бе изпуснал, и започна да се изправя на крака.

Грабна камата и се хвърли към мен с оглушителен рев, но този път не ме свари неподготвен. Хванах лампата за дръжката и я запратих с всички сили към него. Лампата се блъсна в лицето му и олиото се разля по очите, устните, гърлото и гърдите му. Запали се незабавно. За броени секунди едно огнено наметало обгърна цялото му тяло. Косата му изгоря мигновено. Зърнах пълния му с омраза поглед през пламъците, които поглъщаха клепачите му. Взех ръкописа и излязох оттам. Марласка все още държеше ножа в ръце, когато се опита да ме последва извън тази прокълната стая и падна ничком върху купчината стари дрехи, които веднага се подпалиха. Пламъците прескочиха към сухото дърво на гардероба и към мебелите, струпани до стената.

Побягнах към коридора и видях, че той все още ме преследваше с протегнати ръце, мъчейки се да ме достигне. Хукнах към вратата, но преди да изляза, се спрях да погледна как огънят поглъщаше Диего Марласка, който удряше гневно по стените и ги запалваше с допира си. Пламъците плъзнаха към разпилените по пода на галерията книги и стигнаха до завесите. Сетне се извиха до тавана като огнени змии, като лижеха рамките на вратите и прозорците и пълзяха по стълбите към кабинета. Последният образ, който си спомням, бе образът на този прокълнат мъж, паднал на колене в края на коридора; напразните надежди на неговото безумие бяха изгубени, а тялото му се бе превърнало във факла от плът и ненавист, потопена в огнена вихрушка, която се разпростираше неумолимо из къщата с кулата. Сетне отворих външната врата и хукнах надолу по стълбите.

Няколко души от квартала, видели как първите пламъци се показват през прозорците на кулата, се бяха събрали отвън. Никой не ме забеляза, докато се измъквах по улицата. След малко чух как прозорците на кабинета се пръскат и се обърнах, за да видя как огънят обгръща с тътен ветропоказателя с форма на дракон. После се отдалечих към Пасео дел Борн, вървейки срещу тълпа от съседни, които прииждаха, приковали погледи в сиянието на кладата, издигаща се в черното небе.

Същата нощ се върнах за последен път в книжарницата „Семпере и синове“. На вратата висеше табела с надпис „Затворено“, но като наближих, видях, че вътре все още светеше, а зад тезгяха стоеше Изабела — сама, погълната от една дебела счетоводна книга, която, съдейки по изражението на лицето ѝ, предвещаваше края на старата книжарница. Гледайки как гризе молива и почесва върха на носа си с показалец, разбрах, че докато тя е там, това място никога няма да се затрие. Присъствието ѝ щеше да го спаси така, както бе спасило мен. Не дръзвах да наруша този миг, затова останах да я наблюдавам, като се усмихвах сам на себе си, без тя да ме забележи. Изведнъж, сякаш бе почувствала присъствието ми, Изабела вдигна поглед и ме видя. Махнах ѝ с ръка за поздрав и видях, че против волята ѝ очите ѝ се наляха със сълзи. Затвори книгата, измъкна се иззад тезгяха и дотича да ми отвори. Гледаше ме, сякаш не можеше да повярва, че наистина съм там.

— Оня човек каза, че сте избягали... че никога повече няма да ви видим.

Предположих, че Грандес е посетил книжарницата преди смъртта си.

— Искам да знаете, че не повярвах и на една думица от онова, което той ми разказа — рече Изабела. — Нека да повикам...

— Нямам много време, Изабела.

Погледна ме обезсърчено.

— Заминавате, нали?

Кимнах. Тя преглътна неспокойно.

— Вече съм ви казвала, че не обичам сбогуванията.

— А пък аз още по-малко. Ето защо не съм дошъл да се сбогувам. Дошъл съм да върна някои неща, които не ми принадлежат.

Извадих екземпляра от „Стъпалата към небето“ и ѝ го подадох.

— Това не биваше никога да излиза от витрината с личната колекция на господин Семпере.

Изабела взе книгата и като видя куршума, който все още бе заседнал между страниците ѝ, само ме изгледа безмълвно. Тогава извадих и белия плик с петнайсетте хиляди песети, с които старият Видал се бе опитал да купи моята смърт, и го оставих на тезгяха.

— А това е за сметка на всички книги, които Семпере ми е подарявал през годините.

Изабела го отвори и смаяно преброи парите.

— Не зная дали мога да го приема...

— Смятай го за сватбен подарък, който ти давам предварително.

— А пък аз все още се надявах, че някой ден ще ме отведете до олтара, па макар и само като кум.

— Нищо не би ми доставило по-голяма радост.

— Но трябва да заминете.

— Да.

— Завинаги.

— За известно време.

— Ами ако тръгна с вас?

Целунах я по челото и я прегърнах.

— Където и да отида, ти винаги ще бъдеш с мен, Изабела. Винаги.

— Нямам намерение да тъгувам за вас.

— Зная.

— Мога ли поне да ви изпратя до влака или каквото там ще вземете?

Колебах се твърде дълго, за да си откажа тези последни минути в нейната компания.

— За да се уверя, че наистина заминавате и най-сетне окончателно ще се отърва от вас — добави тя.

— Дадено.

Спуснахме се бавно по Ла Рамбла. Изабела ме бе хванала под ръка. Когато стигнахме до улица „Арко дел Театро“, пресякохме към тъмната уличка, която се връзваше навътре в квартала Равал.

— Изабела, тази нощ ще видиш нещо, за което не бива да разказваш на никого.

— Даже и на моя Семпере младши?

Въздъгнах.

— На него може, разбира се. С него може всичко да споделяш. С него почти нямаме тайни.

Когато отвори вратата, пазителят Исаак ни се усмихна и отстъпи встрани.

— Време беше вече да получим едно изискано посещение — рече той, като направи лек поклон на Изабела. — Правилно ли долавям, че предпочитате вие да играете ролята на водач, Мартин?

— Ако нямате нищо против...

Исаак кимна и ми протегна ръка. Аз я стиснах.

— Желая ви късмет — каза той.

Пазителят се отдръпна в сенките и ме остави насаме с Изабела. Моята бивша помощничка и настояща нова управителка на „Семпере и синове“ оглеждаше всичко със смесица от удивление и боязън.

— Що за място е това? — попита тя.

Хванах я за ръката и бавно я преведох през останалото разстояние, което ни делеше от голямата зала с входа.

— Добре дошла в Гробището на забравените книги, Изабела.

Тя вдигна поглед към стъкления купол във висините и се изгуби в това невъзможно видение от лъчи бяла светлина, които пронизваха една вавилонска кула от тунели, пасажи и мостове, простиращи се към недрата на тази направена от книги катедрала.

— Това място е една загадка, едно светилище. Всяка книга, всеки том, който виждаш, има душа. Душата на онзи, който го е писал, и душата на читателите, които са го изживели и сънували. Всеки път, щом дадена книга попадне в нечий ръце, всеки път, щом някой плъзне поглед по страниците ѝ, нейният дух израства и укрепва. Тук книгите, които никой вече не си спомня, книгите, изгубили се във времето, живеят вечно — в очакване на онзи ден, когато ще попаднат в ръцете на нов читател, на нов дух...

По-късно оставих Изабела да чака при входа на лабиринта и навлязох сам в тунелите, носейки онзи прокълнат ръкопис, който не бях имал смелост да унищожа. Надявах се краката сами да ме отведат до мястото, където трябваше да го погребва завинаги. Завих зад хиляди ъгли, докато накрая реших, че съм се изгубил. Вече бях сигурен, че

съм минал десет пъти по един и същ маршрут, когато установих, че стоя при входа на онази стаичка, където бях зърнал собственото си отражение в онова малко огледало, в което погледът на мъжа в черно присъстваше винаги. Съгледах едно празно място между гърбовете на две книги, подвързани с черна кожа, и без много да му мисля, бутнах там папката на тартора. Канех се да си тръгна оттам, когато изведнъж се обърнах и отидох пак до лавицата. Взех тома, който стоеше редом с мястото, в което бях заточил ръкописа, и го отворих. Достатъчно ми бе да прочета само няколко изречения, за да доловя отново онзи мрачен смях зад гърба си. Върнах книгата на мястото ѝ и взех напосоки друга, като набързо я прелистих. Сетне взех още една и още една, и продължих все така, докато успях да прегледам десетки от томовете, които населяваха тази стаичка. Уверих се, че всички те съдържаха различни съчетания от едни и същи думи, че едни и същи образи помрачаваха страниците им и една и съща фабула се повтаряше в тях като па-де-дъо в безкрайна зала с огледала. „Lux Aeterna“.

На излизане от лабиринта заварих Изабела да ме чака, седнала на някакви стъпала, а в ръцете си държеше книгата, която си бе избрала. Седнах до нея и Изабела подпря глава на рамото ми.

— Благодаря ви, че ме доведохте тук — рече тя.

Тогава разбрах, че никога вече нямаше да видя това място отново, че бях обречен да го сънувам и да извайвам спомена си за него в паметта си, смятайки се за късметлия, задето бях имал възможността да мина по неговите пасажи и да се докосна до тайните му. Затворих очи за миг, тъй че този образ да се отпечата навеки в съзнанието ми. Сетне, без да дръзна да се оглеждам, хванах Изабела за ръка и се отправих към изхода, завинаги оставяйки зад себе си Гробището на забравените книги.

Изабела ме изпрати до кея, където чакаше корабът, който трябваше да ме отведе далече от този град и от всичко, което познавах.

— Как казахте, че му е името на капитана? — попита тя.

— Харон^[1].

— Хич не ми изглежда смешно.

Прегърнах я за последен път и мълчаливо я погледнах в очите. По пътя се бяхме договорили, че няма да има сбогувания, нито тържествени слова, нито обещания, които да се спазват. Когато камбаните на „Санта Мария дел Мар“ отброиха полунощ, аз се качих на борда. Капитан Олмо ме поздрави с „добре дошъл“ и предложи да ме заведе до каютата ми. Отвърнах, че бих предпочел да поизчакам. Екипажът отвърза кораба и корпусът започна бавно да се отделя от кея. Заставах на кърмата, гледайки как градът се стопява в прилив от светлини. Изабела остана там, неподвижна, втренчила поглед в моя, докато кеят се изгуби в мрака и големият мираж на Барселона потъна в черните води. Една по една, светлините на града угасваха в далечината и аз разбрах, че вече съм започнал да си спомням.

[1] В древногръцката митология лодкарят, който превозва мъртвите през реките Стикс и Ахерон в подземното царство на Хадес.

↑

ЕПИЛОГ

1945

Изминаха петнайсет дълги години от онази нощ, в която избягах завинаги от града на прокълнатите. Дълго време моето съществуване бе изпълнено с отсъствия, без друго име или присъствие освен това на странстващ чужденец. Имал съм сто имена и още толкова занимания, но никое от тях не бе мое.

Изчезвал съм в безкрайни градове и в селца, които бяха толкова малки, че никой в тях нямаше минало или бъдеще. Никъде не се задържах повече от необходимото. По-скоро рано, отколкото късно, побягнах отново, без предизвестие, оставяйки след себе си само две-три стари книги и дрехи втора ръка в унили стаи, където времето нямаше милост, а споменът изгаряше. Съмнението бе едничката ми памет. Годините ме научиха да живея в тялото на странник, незнаец дали наистина е извършил онези престъпления, които все още може да подуши по ръцете си, или е изгубил разума си и е осъден да броди из един свят в пламъци, свят, който е сънувал в замяна на някоя и друга монета и на обещанието да избегне една смърт, която сега му изглежда като най-сладката награда. Много пъти съм се питал дали куршумът, който инспектор Грандес изстреля в сърцето ми, наистина прониза страниците на книгата, дали пък не бях аз този, който умря в кабината, увиснала в небето.

В годините на странстване видях как адът, обещан в страниците, които бях написал за тартора, се сдобиваше със собствен живот. Хиляди пъти съм бягал от собствената си сянка, вечно поглеждайки през рамо, вечно очаквайки да я срещна зад някой ъгъл, от другата страна на улицата или до леглото ми в безкрайните часове преди съмване. Никога не допуснах някой да ме познава достатъчно дълго време, за да ме попита защо изобщо не остарявам, защо по лицето ми не се явяват бръчки, защо отражението ми е същото като в онази нощ, когато оставих Изабела на кея в Барселона, и нито минута по-старо.

По едно време повярвах, че съм изчерпал всички скривалища на света. Бях толкова изморен да се страхувам, да живея и да умирам от спомени, че спрях там, където свършваше земята и започваше един океан — който, досущ като мен, осъмва всяко утро същият като предния ден — и рухнах от изтощение.

Днес става една година, откакто пристигнах на това място и възвърнах името си и занаята си. Купих тази стара колиба на брега — просто един сайвант, който споделям с книгите, останали от предишния собственик, и с една пишеща машина; приятно ми е да си мисля, че тя би могла да е същата машина, на която съм написал стотици страници, които може би никой не си спомня — няма как да узная това. От прозореца си виждам малък дървен кей, който се връзва в морето, а в края му е вързана лодката, която получих заедно с къщата — обикновена гребна лодка, с която понякога плавам до рифа, откъдето брегът почти се скрива от поглед.

Не бях написал нищо, докато не пристигнах тук. Първия път, когато пях един лист в машината и сложих ръце на клавиатурата, се побоях, че не ще мога да съчиня дори един-единствен ред. Написах началните страници на тази история през първата си нощ в крайбрежната колиба. Писах до зори, точно както правех преди години, все още без да зная за кого пиша това. През деня се разхождах по плажа или сядах на дървения кей пред колибата — мост между небето и морето, — за да чета купищата стари вестници, които намерих в един от скриновете. Страниците им носеха истории от войната, от оня свят в пламъци, който бях сънувал заради тартора.

И тъй, докато четях тези хроники за войната в Испания, а после в Европа и в света, реших, че няма какво повече да губя; едничкото ми желание бе да разбера дали Изабела е добре и дали все още си спомня за мен. А може би само исках да узная дали е още жива. Написах едно писмо, адресирано до старата книжарница „Семпере и синове“ на улица „Санта Ана“ в Барселона, което щеше да пътува цели седмици или месеци до предназначението си, ако изобщо пристигнеше там. На мястото за името на изпращача написах *Мистър Рочестър*, знаейки, че ако писмото стигне до ръцете ѝ, Изабела ще разбере от кого е и, ако желае, би могла да го остави неотворено и да ме забрави завинаги.

Месеци наред писах тази история. Отново видях лицето на баща си, отново влязох в редакцията на „Ла вос де ла индустрия“, мечтаейки

някой ден да мога да съпернича на великия Педро Видал. Отново видях за пръв път Кристина Сание и влязох пак в къщата с кулата, за да се потопя в онази лудост, която бе погълнала Диего Марласка. Пишех от полунощ до зори без почивка, чувствайки се жив за пръв път, откакто бях избягал от града.

Отговорът пристигна през един юнски ден. Пощальонът беше пъхнал плика под вратата ми, докато спях. Беше адресиран до *Мистър Рочестър*, а обратният адрес гласеше просто: *Книжарница „Семпере и синове“*, *Барселона*. В продължение на няколко минути само сновях из колибата, без да смея да отворя писмото. Накрая излязох навън и седнах на морския бряг, за да го прочета. В плика намерих един лист и втори, по-малък плик. Вторият плик изглеждаше овехтял и на него бе написано само моето име, *Давид*, с един почерк, който не бях забравил въпреки всичките години, през които не бях го зървал.

В писмото Семпере син ми разказваше, че след няколко години на бурно приятелство с периоди на прекъсване Изабела и той сключили брак на 18 януари 1935 г. в църквата „Санта Ана“. Обредът, напук на всички предвиждания, бил извършен от деветдесетгодишния свещеник, който бе изрекъл похвалното слово на погребението на господин Семпере и който, въпреки желанието на епископа да се отърве от него, отказвал да умре и продължавал да върши нещата посвоему. Година по-късно, броени дни преди избухването на Гражданската война, Изабела родила момче, което щяло да носи името Даниел Семпере. Страшните години на войната донесли всевъзможни беди и малко след края на конфликта, по време на онзи черен и прокълнат мир, който щял да отрови завинаги земята и небето, Изабела заболяла от холера и издъхнала в ръцете на съпруга си в жилището, което споделяли над книжарницата. Погребали я в Монжуик в деня, когато Даниел навършил четири години, по време на един дъжд, който валял два дена и две нощи, и когато малкият попитал баща си дали небето плаче, на него не му достигнал глас да отговори.

Пликът с моето име съдържаше едно писмо, което Изабела ми бе написала през последните дни от живота си и бе накарала съпруга си да се закълне, че ще ми го изпрати, ако някой ден узнае моето местонахождение.

Скъпи Давид,

Понякога ми се струва, че съм започнала да Ви пиша това писмо преди години и все още не съм могла да го завърша. Много време изтече, откакто Ви видях за последен път, много страшни и жалки неща се случиха оттогава, но при все това и ден не минава, в който да не си спомня за Вас и да не се запитам къде ли сте, дали сте намерили покой, дали продължавате да пишете, дали сте се превърнали в стар мърморко, дали сте се влюбили и дали все още си спомняте за нас, за малката книжарница „Семпере и синове“ и за най-лошата помощничка, която някога сте имали.

Боя се, че си тръгнахте, без да ме научите как да пиша, и не зная дори откъде да захвана да обличам в думи всичко, което бих искала да Ви кажа. Бих искала да знаете, че съм била щастлива, че благодарение на Вас срещнах един мъж, когото съм обичала и който ме е обичал. С него имаме син, Даниел, на когото все му говоря за Вас; той придаде на живота ми смисъл, който дори всичките книги на света не биха могли да обяснят.

Никой не знае това, но понякога все още се връщам на онзи, кей, откъдето Ви видях да заминавате завинаги, посядам там за малко, сама, и чакам, сякаш вярвам, че някой ден ще се върнете. Ако го сторите, ще видите, че въпреки всичко, което се случи, книжарницата все още работи, че парцелът, на който се издигаше къщата с кулата, е все така незастроен, че всички лъжи, изречени за Вас, вече са забравени; из тия улици има толкова хора, чиито души са изцапани с кръв, че те вече не смеят да си спомнят, а когато все пак го правят, лъжат сами себе си, защото не могат да се погледнат в огледалото. В книжарницата все още продаваме Вашите книги, но скришом, изпод тезгяха, защото сега са ги обявили за неморални, а страната се е напълнила с повече хора, които искат да унищожават и да горят книги, отколкото с такива, които искат да ги четат. Лоши времена настъпиха и често си мисля, че се задават и по-лоши.

Моят съпруг и лекарите си мислят, че успяват да ме заблудят, но аз зная, че ми остава малко време. Зная, че скоро ще умра, и че когато получите това писмо, мен вече няма да ме има. Затова исках да Ви пиша, защото ми се щеше да знаете, че не ме е страх и едничката ми мъка е, че ще оставя един добър човек, който животът ми даде, и моя Даниел — сами в един свят, който с всеки изминал ден все повече става такъв, какъвто Вие казвахте, че е, а не какъвто на мен ми се искаше да вярвам, че би могъл да бъде.

Исках да Ви пиша, за да знаете, че въпреки всичко съм живяла и съм благодарна за времето, което прекарах тук, благодарна съм, че Ви познавах и бях Ваша приятелка. Исках да Ви пиша, защото ми се щеше да си спомняте за мен и ако някой ден си имате някого, както аз имам моя малък Даниел, бих искала да му говорите за мен и чрез Вашите думи да направите така, че да живея вечно.

ИЗАБЕЛА, която Ви обича

Няколко дни, след като получих това писмо, разбрах, че не съм сам на плажа. Почувствах присъствието му в първия полъх на зората, но нито исках, нито можех да побягна отново. Случи се един следобед, когато бях седнал да пиша до прозореца, докато чаках слънцето да потъне зад хоризонта. Чух стъпките му по дъските на кея, сетне го видях.

Тарторът, облечен в бяло, вървеше бавно по кея, хванал за ръка едно момиченце на седем или осем години. Незабавно разпознах този образ — старата фотография, която Кристина бе къртала през целия си живот, без да знае откъде идваше тя. Тарторът се приближи до края на кея и коленичи до момиченцето. Дватама съзерцаваха как слънцето се разливаше над океана в един безкраен лист от разтопено злато. Излязох от колибата и закрачих по кея. Когато стигнах до края, тарторът се обърна и ми се усмихна.

По лицето му не се четеше заплаха, нито озлобление, само сянка от тъга.

— Липсвахте ми, приятелю — рече той. — Липсваха ми нашите разговори, дори и нашите дребни пререкания...

— Дошли сте да си разчистите сметките ли?

Тарторът се усмихна и бавно поклати глава.

— Всички допускаме грешки, Мартин. И на първо място аз. Отнех ви онова, което обичахте най-силно. Не го направих, за да ви нараня. Направих го от страх. Боях се, че тя може да ви откъсне от мен, от нашата работа. Сгрехих. Трябваше ми известно време, за да го призная, но ако действително разполагам с нещо, то това е времето.

Наблюдавах го внимателно. Тарторът, също като мен, не бе остарял дори с един-единствен ден.

— За какво сте дошли тогава?

Той сви рамене.

— Дойдох да се сбогувам с вас.

Очите му се спряха на детето, което държеше за ръка. То ме гледаше с любопитство.

— Как се казваш? — попитах.

— Казва се Кристина — отвърна тарторът.

Погледнах я в очите и тя кимна. Почувствах, че кръвта ми се смрази. Можех само да гадая за чертите на лицето, но погледът не можеше да се сбърка.

— Кристина, поздрави моя приятел Давид. Отсега нататък ще живееш при него.

Размених поглед с тартора, но не казах нищо. Детето ми подаде ръка, сякаш бе упражнявало този жест хиляди пъти, и се засмя смутено. Наведох се и се ръкувахме.

— Здравейте — измънка момиченцето.

— Много добре, Кристина — рече тарторът одобрително. — И какво още?

Тя кимна, сякаш изведнъж си спомни нещо.

— Казаха ми, че сте майстор на приказки и истории.

— И то от най-добрите — добави тарторът.

— Ще направите ли една и за мен?

Поколебах се няколко секунди. Детето неспокойно погледна тартора.

— Мартин? — тихо рече той.

— Разбира се — отвърнах най-сетне аз. — Ще измайсторя за теб толкова приказки, колкото пожелаеш.

Момиченцето се усмихна и като се приближи до мен, ме целуна по бузата.

— Кристина, защо не отидеш на плажа и не почакаш там, докато се сбогувам с моя приятел? — попита тарторът.

Тя кимна и бавно се отдалечи, като на всяка крачка поглеждаше назад и се усмихваше. До мен гласът на тартора сладко шепнеше своето вечно проклятие.

— Реших, че ще ви върна онова, което обичахте най-много и което ви отнех. Реших, че поне веднъж ще бъдете на мое място и ще почувствате онова, което чувствам аз. Няма да остарееете дори един-единствен ден и ще видите как Кристина пораства, ще се влюбите отново в нея, ще я видите как остарява и как един ден умира в ръцете ви. Това е моята благословия и моето отмъщение.

Затворих очи, отричайки мислено.

— Невъзможно е. Никога няма да бъде същата.

— Това ще зависи изцяло от вас, Мартин. Аз ви връчвам една празна страница. Тази история вече не ми принадлежи.

Чух как стъпките му заглъхват постепенно и когато отново отворих очи, тарторът вече не беше там. Застанала в подножието на кея, Кристина ме наблюдаваше внимателно. Усмигнах ѝ се и тя колебливо дойде при мен.

— Къде е господинът? — попита.

— Отиде си.

Кристина се озърна наоколо. Безкрайният пуст бряг се простираше и в двете посоки.

— Завинаги ли?

— Завинаги.

Тя се усмихна и седна до мен.

— Сънувах, че сме били приятели — рече.

Погледнах я и кимнах.

— И сега сме приятели. Винаги сме били.

Тя се засмя и ме хвана за ръката. Посочих напред, към слънцето, което потъваше в морето, и Кристина го загледа със сълзи на очи.

— Дали ще си спомня някой ден? — попита тя.

— Някой ден.

Тогава разбрах, че ще посветя всяка минута, в която ни оставаше да бъдем заедно, за да я направя щастлива, да поправа болката, която ѝ

бях причинил, и да ѝ върна онова, което така и не бях разбрал как да ѝ дам. Тези страници ще бъдат нашата памет, докато тя изпусне сетния си дъх в ръцете ми и аз я взема с мен в открито море, там, където са дълбоките течения, за да потъна завинаги с нея и най-сетне да избягаме в едно място, където ни раят, ни адът ще могат някога да ни намерят.

Издание:

Карлос Руис Сафон. Играта на ангела

Испанска, първо издание

Коректор: Людмила Петрова

Компютърна обработка: Людмила Петрова

Оформление на корицата: Румен Хараламбиев

ISBN: 978-954-321-633-8

Преводът е направен по изданието:

Carlos Ruiz Zafon

El juego del ángel

© Dragonworks S.L. 2008

© Светла Христова, превод, 2009

© Издателство „Изток-Запад“, 2009

Формат 16/60/90

Обем 29.5 п.к.

Дадена за печат ноември 2009

Излязла от печат декември 2009

Предпечат и печат: „Изток-Запад“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.